Algemeen wijsgeerig, geschiedkundig en biographisch woordenboek voor vrijmetselaren. Deel 3

bron
Algemeen wijsgeerig, geschiedkundig en biographisch woordenboek voor vrijmetselaren. Deel 3. W. de Grebber, Amsterdam 1845

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_alg008alge03_01/colofon.php

N.

[Naakt]

NAAKT. Zie ONGEKLEED.

[Napels en Sicilië]

NAPELS en SICILIë. In deze Staten heeft de Vrijmetselarij een bijzonder noodlot gehad. Dan eens werd zij er door de toepassing der Pauselijke bullen en door verbodschriften (KAREL III 1751 en FERDINAND IV 1759, 1766, 1781) op het strengst vervolgd, en dan weder toegelaten (zie verder het Art. ITALIë). De aldaar gevormde Groote Loge zou nog in 1788 hebben bestaan. Het verbodschrift van 1776 vooral werd uitgelokt door den minister TANUCCI, die op willekeurige wijze regeerde, en voor het duurzame zijner magt bevreesd werd, door dat hij vernam, dat vele mannen, die den Koning nabij kwamen, Vrijmetselaars waren geworden. Reeds begon men dit verbodschrift te vergeten, toen TANUCCI, vreezende dat de Vrijmetselaars weder zouden beginnen te arbeiden, eene list verzon, waardoor hij een nieuw verbodschrift van den Koning kon verkrijgen. Hij gebruikte daartoe een slecht mensch, die ingewijd was, en om een wandaad zijn vaderland had moeten verlaten, wat niet bekend was, en die dus als taalmeester vele lessen had, en met veel menschen, waaronder ook Vrijmetselaars, in aanraking kwam. Door dezen deed TANUCCI een groot aantal Napolitaansche Vrijmetselaars uitnoodigen tot een banket, hun, zoo gezegd werd, aangeboden door eenen Poolschen Prins - eene rol door TANUCCI's vermomden kamerdienaar gespeeld - die de Vrijmetselaars zeer genegen was. De argelooze Broeders vielen in den valstrik; zeer velen namen de uitnoodiging

aan en begaven zich ter feestzaal, waar men zonder hun weten Loge-meubelen had verborgen. De Grootmeester, Prins DI CARAMANICA, die in 1775 de Broeders had aangeraden hunnen arbeid te staken en zich aan 's Konings bevel te onderwerpen, had van die uitnoodiging gehoord, zonder het verraad te kennen, en zond de gasten een Broeder, die hun de verbodschriften herinnerde en allen arbeid verbood. Zoodra die Broeder in de zaal was getreden, stormden de *sbirren* (politie-soldaten) binnen, namen allen gevangen, en voerden hen naar den kerker. Het verdedigingsgeschrift, later door den Advokaat LIOY (zie dat Art.) uitgegeven, werd door den beul in het openbaar verbrand, en lang zuchtten de ongelukkigen in den kerker. De magt van TANUCCI, die algemeen gehaat was, door toedoen der Koningin KAROLINA gefnuikt zijnde, deed zij, nog voor TANUCCI door haar beleid uit de zaken was verwijderd, het Edikt der herroeping met zijne onderteekening verschijnen. Zij deed de gekerkerde Broeders ontslaan, en zorgde, dat zij hunne werkzaamheden konden hervatten. Uit dankbaarheid voor die edelmoedige bemoeijingen, gelastte het Groot-Oosten van *Frankrijk*, aan zijne onderhoorige werkplaatsen, onder het aantal verpligtte toasten bij de banketten, een heildronk ter eere van Koningin KAROLINA op te nemen. In dat rijk had zich ook onder de Fransche regering het Mitzraïmietiesch stelsel verbreid doch ging er later weder te niet. Ook de Carbonari (zie dat Art.), hadden zich in dat rijk gevestigd en verbreid. Aanvankelijk hadden zij een zuiver menschlievend doel, maar KAROLINA, die na de verdrijving van haren gemaal, met dezen op het eiland *Sicilië* verblijf hield, deed hun politieke bedoelingen aannemen, en bezigde die ten voordeele eener mogelijke herwinning van het koningrijk *Napels*, waarin de Carbonari haar door kleine vrijkorpsen en wapenen hielpen, en zich bij honderden voor FERDINAND's zaak opofferden, nademaal zij door MURAT's generaal, op de wreedaardigste wijze vervolgd en gedood - beter ware het te zeggen, geslagt - werden. Koningin KAROLINA had hun beloofd, na het herstel harer dynastie, het bestuur, dat inderdaad grootendeels door hunne medewerking werd hersteld, op

de grondslagen van ware vrijheid te vesten. Nadat echter FERDINAND in 1815, den troon der beide *Siciliën* weder had beklommen, werden de gedane belofte der Koningin niet slechts vergeten, maar ook én Vrijmetselaars, én Carbonari met de grootste gestrengheid vervolgd. Loges en *Venta's* werden gesloten, de papieren verbrand, en de leden gekerkerd, hetwelk nogtans niet konde beletten, dat in 1820, te *Napels* eene door de Carbonari bewerkte omwenteling plaats had, die na eenigen tijd werd onderdrukt. Thans is er de V M geheel vernietigd.

[Napier, (Frans)]

NAPIER, (FRANS, Lord) vaak ook ten onregte NEPER genoemd, Kolonel van een Engelsch garde-regement, was Grootmeester der Groote Loge van *Schotland*, in 1789 en 1790. Hij legde in die hoedanigheid den eersten steen tot het nieuwe Universiteitsgebouw te *Edinburg.*

[Napoleon]

NAPOLEON. Zonder ons met zijn levensbeschrijving in te laten, dient hier alleen datgene vermeld, wat tot hem als Vrijmetselaar betrekking heeft. Hij werd tusschen den 13 en 19 Junij, van het jaar 1798, te *Maltha*, in de Orde aangenomen, bij gelegenheid dat hij zich als generaal *en chef* der Egyptiesche expeditie aldaar bevond, en het eiland zich na een beleg van 10 dagen aan de Franschen had overgegeven. Men weet weinig van zijn Maç leven, behalve dat hij, Keizer geworden, de Orde niet zeer genegen was, hetzij hij haar vreesde, hetzij dit veroorzaakt was door de verdeeldheden bij de Fransche VV MM Dit bleek, onder anderen, toen het Fransche G O een Grootmeester wilde benoemen, en daartoe de oogen sloeg op 's Keizers broeder, JOZEF (zie het volgende Art.), ten einde de Orde een luisterrijk aanzien naar buiten te geven, en haar te beschermen. Daartoe moest men echter zijne toestemming hebben. De Maarschalken MASSENA, Hertog van *Rivoli*, KELLERMAN, Hertog van *Valmy* en Prins CAMBACÈRES, beloofden die toestemming te vragen. NAPOLEON gaf ze niet zonder moeite en onder voorwaarde, dat CAMBACÈRES Opzigter der Orde zou zijn. Later nogtans toen de eendragt onder de VV MM, vooral door de bemoeijingen van CAMBACÈRES, was toegenomen,

en hoofdzakelijk toen hij zag, dat zijne vrees voor haar ijdel was geweest, en misschien ook dewijl hij daardoor hoopte, ten zijnen voordeele te kunnen doen werken op den geest van de kern der natie, scheen hij haar veel meer genegen te worden, en bevorderde haar zelfs bij het leger, zoodat er een tijd was, dat het Fransche keizerrijk twaalfhonderd arbeidende Loges telde. In 1812, bestond er bijna geen regement, of althans geene halve brigade, waarbij zich geene Loge bevond, zijnde er alleen bij infanterie van linie en ligte infanterie 54 Loges. Door deze militaire Loges werd de V□ M□ overgeplant in elke, eenigzins voorname stad waar de troepen garnizoen hielden; en waren er onder de inwoners een genoegzaam getal in de Orde ingewijd, dan vormden deze, bij het verwisselen van het garnizoen, eene nieuwe Loge, die hare Konstitutie van het Fransche Groot-Oosten vraagde, dat natuurlijk al weder bijdroeg de Orde uit te breiden. De hoogstgeplaatste personen lieten zich onder zijne regering inwijden en namen deel aan de werkzaamheden; zoo bevatte b.v. in 1815 de lijst van Officieren van het Groot-Oosten, onder anderen, de namen der volgende personen, allen beroemd in krijgs- en staatkunde, in wetenschap, letteren en kunsten. De Hertog van *Valmy* (KELLERMAN), de Hertog van *Rivoli* (MASSENA), Graaf DE VALENCE, Graaf LACEPÈDE, Hertog van *Abrantes* (JUNOT), Hertog van *Bassano* (MARET), Generaal ERNOUF, Graaf REGNAUD DE-SAINT-JEAN-D'ANGELY, Graaf DUPUY, Graaf BEURNONVILLE, Hertog van *Tarente* (MACDONALD), Graaf DE SÉGUR, Graaf MARESCALCHI, Hertog van *Castiglione* (AUGEREAU), Graaf SEBASTIANI, Hertog van *Dantzig* (LEFEVRE), Graaf JAUBERT, Maarschalk Graaf SERRURIER, Maarschalk BRUNE, Hertog van *Treviso* (MORTIER), Graaf FRANÇOIS DE NEUFCHATEAU, Hertog van *Massa Carrara* (REGNIER), Maarschalk PERIGNON, Generaal GARDANE, Hertog van *Dalmatië* (SOULT), CHAPTAL (Graaf van *Chanteloup*), Kolonel GODEFROY DE LA TOUR D'AUVERGNE, Graaf DUBOIS, Graaf LAPLACE, de regerende Prins van *Isemburg*, MOREAU DE ST. WÉRY, Graaf DE GAVRE, enz. enz.

Later toen het Fransche volk niet langer in de vorige mate door oorlogszucht geprikkeld, en bovendien door het aanhoudend

ligten van soldaten, misnoegd werd, toen er onrust, woeling ontstond, en er sprake ging van gesmede zamenzweringen, berigtte men NAPOLEON, dat er eene zoodanige gevormd werd, in eene hem aangeduide Loge van werklieden. *Incognito* ging hij er dadelijk heen met DUROC en LAURISTON, even als hij, in burgerkleeding; hij woonde de werkzaamheden bij, en overtuigde zich door den loop der gehouden beraadslaging, van het lasterlijke der aantijging. Toen in den Staatsraad het Art. 291 (en volg.) van het *Code Penal* werd behandeld, waarbij de verzamelingen van meer dan twintig personen werden verboden, wilde de Graaf MURAIRE (die V M was), dat men in dit Art. eene opzettelijke uitzondering zou inlasschen, aangaande de Vrijmetselaars. NAPOLEON, die veeltijds de zittingen van dat ligchaam bijwoonde, bestreed dit advies, zeggende: 'wordt de V M beschermd, dan is zij niet te vreezen, door zoodanige vermelding wierd de Orde gewettigd en dan zou ze te veel magt verkrijgen, en welligt gevaarlijk worden. Thans hangt zij van mij af; ik wil niet van haar afhangen.' - In ons land was zijn invloed min merkbaar, immers toen er ten jare 1813 pogingen werden aangewend, om onze vaderlandsche Loges aan het Groot-Oosten van *Frankrijk* cynsbaar te maken, en alzoo het roemrijk bestaan onzer onafhankelijkheid te doen ophouden, had dit niet veel uitwerking. Krachtig en moedig was de tegenstand hier geboden, en wij mogen ter eere van *la Charité*, in het Oosten van *Amsterdam*, vermelden, dat hare ijverige en standvastige medewerking, niet weinig tot het mislukken dier pogingen heeft bijgedragen. Bovenal nogtans was dit te danken aan het beraden gedrag en de standvastigheid van Br BARNAART VAN BERGEN (zie het Art. BARNAART). In het geheel waren er gedurende de Fransche overheersching *negen* Loges, door het G O te *Parijs* gekonstitueerd (zie het Art. NEDERLAND). NAPOLEONS eerste gemalin, MARIE JOSEPHINE TASCHER DE LA PAGERIE, vroeger weduw van den Generaal BEAUHARNAIS, en moeder van EUGÈNE BEAUHARNAIS, was in 1805 te *Straatsburg*, bij een Adoptiefeest van de Loge *les Francs Chevaliers*, ingewijd als lid van de *Maçonnerie d'adoption.* Zij, die de goedheid en ook

het verstand zelve was, en die de gelukster van NAPOLEON genoemd werd, was in de Fransche *Antilles* geboren. Zij heeft zóó vele ellende verzacht, zóó vaak de bijl en het lood, die het hoofd of het hart van gekerkerde staatsmisdadigers bedreigden, door onvermoeide pogingen afgewend, zóó veel wonden verzacht en geheeld, en zóó vele mislukte pogingen voor ongelukkigen (b.v. voor den Hertog VAN ENGHIEN, enz.) te werk gesteld, dat de Franschen haar den beschermengel van *Frankrijk* noemden. Toen NAPOLEON, dronken door den voorspoed zijner wapenen, de geweren zijner soldaten wilde bezigen als hefboomen om hem tot den keizerstroon op te stuwen, was zij - die zich in ramp en voorspoed gelijk bleef - was zij het, die het hem ontried, hem smeekte van zijne ontwerpen af te zien. Nog nà hare scheiding van NAPOLEON, toen zij het kasteel *Malmaison* bewoonde, haalde hij menigen raad bij zijne verstooten vrouw, die de beschermster bleef van geleerden en kunstenaars. Zij stierf op den 29sten Mei 1814, algemeen bemind en geëerd.

[Napoleon, (Jozef)]

NAPOLEON, (JOZEF) geboren te *Ajaccio*, op *Korsika*, den 7den Januarij 1767, was van 1806 Koning van *Napels*, en van 1808 Koning van *Spanje*, terwijl hij in het eerstgenoemde rijk werd vervangen door zijn' zwager JOACHIM MURAT. Bij het eindigen der heerschappij zijns broeders, kreeg hij den titel van Graaf van *Surviliers* en vestigde zich in *Noord-Amerika*, waar hij eindelijk in 1844 stierf. Ten einde de hem toegedachte waardigheid van Grootmeester van *Frankrijk* te kunnen aannemen, moest hij zich nog eerst vooraf laten inwijden, waarop ze hem in 1805 werd opgedragen, en hem als eersten Opzigter Prins CAMBACÈRES, en tot tweeden JOACHIM MURAT werd toegevoegd. THORY zegt van hem (*Acta Latom. T.* I. *p.* 225), dat die keus, de keuze van het hof, en niet van de Broederschap was, zoodat het, in het vorig Art. daaromtrent medegedeelde, wel vertooning van NAPOLEON's zijde kan zijn geweest, om ten minste den schijn daarvan te vermijden. JOZEF was de zevende Fransche Grootmeester, en werd, benevens zijn Adjunkt in 1814, door het G□ O□ van zijne waardigheid vervallen verklaard. Dit is alles wat van zijn Maç□ leven kan

worden gezegd; want nimmer kwam hij (noch MURAT) in de vergaderingen van het G∴ O∴, terwijl daarentegen CAMBACÈRES, veel ijver voor de Orde aan den dag legde, veel deed om de eendragt in haar te herstellen of te bewaren, en naar het scheen, zich veel met de Orde, zelfs in kleinigheden, bezig hield.

[Nebukadnezar]

NEBUKADNEZAR, Koning der Chaldeën en Babyloniërs, regeerde 43 jaren lang, van 604-561 voor CHRISTUS geboorte. Onder zijne regering bloeiden de kunsten en wetenschappen bovenmate, bijzonder de sterrekunde, meetkunde en bouwkunde, en volgens ANDERSON, zou men toen reeds de sporen der Vrijmetselarij vinden, die al van NIMRODS tijden in dat rijk gevestigd moet geweest zijn.

> Althans NOORTHOUK verhaalt in zijne *Constitutions* (uitgave van 1784, bl. 33-35), het volgende:
> De Assyriërs hadden zich reeds bezig gehouden met de kon. kunst sedert de tijden van NIMROD en NINUS, voornamelijk bij het bouwen hunner groote stad *Nineveh*, tot in den tijd van Koning PUL, voor wien de profeet JONA boete predikte, en van zijn zoon SARDAN-PUL, van den verachtelijken en verwijfden SARDANAPULUS, die door zijn' broeder TIGLATH-PUL-ASAR, en diens veldheer NABONASSAR belegerd werd, en zich met zijne bijzitten en schatten, in NIMRODS oude paleis verbrandde, in het 12e. jaar der regering van JOTHAM, Koning van *Juda* (in het jaar der wereld 3257). Hierop volgde de verdeeling des rijks, onder TIGLATH-PUL-ASAR, die in *Nineveh* den troon besteeg, en NABONASSAR, die zijn zetel in *Chaldea* vestigde.
> NABONASSAR, ook BELESIS of BALADON genaamd, een voortreffelijk sterrekundige en bouwkunstenaar, grondvestte zijne nieuwe hoofdstad op de puinhoopen van een gedeelte der oude werken van NIMROD, in de nabijheid van den toen nog bestaanden grooten, ouden toren van *Babel*, en noemde haar *Babylon.* De grond tot haar, werd in het eerste jaar van NABONASSARS, of van de beroemde sterrekundige tijdrekening, gelegd; want vóór JESAIAH, die zoowel haren oorsprong vermeldt als haren ondergang voorzegt, heeft geen schrijver eenig berigt van deze stad gegeven.
> De wetenschap en kunst bloeiden niet slechts lang in oostelijk *Azië*, tot aan de uiterste grenzen van *Oost-Indië*; maar wij vinden ook dat de Vrijmetselarij, reeds voor de geboorte van NEBUKADNEZAR, zich naar het westen verbreidde. Immers de Leerlingen van hen, welke SALOMO op reis zond, ondersteund wordende door de Vorsten der Staten, die ten westen aan *Assyrië* paalden, bouwden, vergrootten en verfraaiden zeer vele steden en plaatsen, als: *Boristhenes* en *Sinope* in *Pontus, Nikodemië, Prusia* en *Chalcedon* in *Bithynië, Byzantium*, thans *Konstantinopel*, ook *Cizicos* en *Lampsacus* in den *Hellespont, Abdera* in *Thracië; Tarente, Regium, Rome,*

Ravenna, Crotona, Florence en vele andere in *Italië*; vervolgens *Grenada, Malaga, Kadix*, enz. in

Spanje, Masilië en andere op de zeekust van *Gallië*; terwijl *Brittanje*, destijds nog niet bekend was.
In het jaar 740 voor CHRISTUS, verfraaiden de Syriërs, onder den bijstand der Metselaars van SALOMO, *Damaskus* door een trotschen (*lofty*) Tempel, door een koninklijk paleis en door een openbaar altaar van bewonderenswaardige kunst. Door het laatste geraakte ACHAS, Koning van JUDA, zoodanig in verrukking, dat hij een model daarnaar liet maken, het aan den Hoogepriester URIAH, te *Jeruzalem* zond, na zijne terugkomst, het altaar des Heeren uit den Tempel deed wegnemen, en bevel gaf, in plaats daarvan, een dergelijk nieuw altaar te bouwen.
Nadat de godvruchtige JOSIAH, Koning van *Juda*, die voor de zaak. van zijnen opperheer NABAPALASSAR streed, in den slag bij *Hadah Rimmon*, door den Egyptieschen FARAO NECHO geslagen was, nam de toestand der zaken in *Juda* een nadeeligen keer; want toen de groote NEBUKADNEZAR, die te voren zijns vaders mederegent was geweest, genoemden NECHO overwonnen had, maakte hij JOSIAH's zoon, JOJAKIM, tot zijn vasal, en stootte na diens opstand, hem van den troon. Eindelijk voerde hij de overigen des koninklijken geslachts van *Juda*, benevens de kern van de edelen des lands, vooral de bekwaamste van de ambachtslieden (*crafftsmen*), gevangen met zich mede, verwoestte het geheele Israëlietische gebied, verbrandde en vernielde alle deftige gebouwen, en ook den onnavolgbaren Tempel van SALOMO, nadat die 416 jaren te voren voleindigd was. Op den 7den dag der 5e. maand (*Ab*; volgens onze tijdrekening, op het einde der maand Julij), kwam NEBUSAR-ADAN, hoofdman van 's Konings lijfwacht, van *Babylon* naar *Jeruzalem*, en nadat hij alle heilige vaten, de beide beroemde zuilen en alle kostbaarheden had weggenomen, die in het koninklijke paleis en de stad te vinden waren, verbrandde hij, naar zijns meesters bevel, zoowel den Tempel als de stad, wierp de haar omringende muren, en de daarop gebouwde bolwerken, omver, en slechtte het geheel tot op den grond.
Toen nu NEBUKADNEZAR zijne veldtogten alle ten einde had gebragt, en in het binnenste zijns rijks in vrede leefde, rigtte hij zijn hoofdoogmerk op het groote plan, de voorgenomen bouwwerken te *Babylon* te doen uitvoeren, en plaatste daarbij, met zijne eigene Chaldeeuwsche metselaars, al de bekwame kunstenaars (*artists*) uit *Judea* en andere gevangenen, welke door hunnen gezamenlijken arbeid, deze stad tot het vierde van de zeven wonderen der kunst verhieven. De beroemdste werken daarin waren de stads muren, de tempel van *Belus*, in welken de koperen zee, de zuilen en andere dingen stonden, die hij uit *Jeruzalem* had doen wegnemen; het paleis, de hangende tuinen, de stroom (*Euphraat*), van welken een arm midden door de stad vloeide, en het kunstige meer, benevens de kanalen om dien stroom te leiden. De heerlijkheid dezer werken, overtroffen verreweg alles, wat vóór hem door eenigen Vorst was uitgevoerd. Deze prachtminnende G r o o t m e e s t e r , deed ook in de vlakte van *Dura* een gouden beeld van den god *Baal*, van 60 voeten hoogte en zes voeten omtrek, oprigten, dat naar de verzekering van DIODORUS, vervaardigd

was uit 7000 drachmen goud, naar de waarde van onze munt berekend, *f* 42,000,000 bedragende.

De Meden en Perzen hadden, alvorens de Assyriërs en Chaldeërs in den krijg overwonnen te hebben, met deze volken in de metselaarskunst gewedijverd in *Ecbatana, Susiana, Persepolis* en in vele andere schoone steden, hoewel zij niets van zoo groote uitgestrektheid als *Nineveh* en *Babylon*, en niets zoo volmaakt als den Tempel en andere gebouwen van *salomo* konden aantoonen.

Na NEBUKADNEZARS dood, zetteden de Joodsche gevangenen hunnen arbeid onafgebroken voort, en troostten zich er mede, dat zij tot aan den bepaalden tijd hunner verlossing in regelmatige *Loges* vereenigd konden wezen, en *aldus* naderhand des te geschikter zouden zijn, den heiligen Tempel en de stad *Salem*, op haar ouden grondslag, weder op te bouwen. Dit geschiedde op uitdrukkelijk bevel van CYRUS, naar Gods woord, waarin zijne verheffing ten troon en dat bevel verkondigd was geworden. Toen namelijk CYRUS, de overwinning op BELSHAZAR had behaald, verlegde hij het keizerlijk verblijf naar *Susiana*, in *Perzië*, en maakte daardoor (in het jaar der wereld 3468, en 538 jaren voor CHRISTUS) aan het Babylonische rijk een einde, nadat het 209 jaren had bestaan. Hij was de Israëlieten in den volsten zin genadig, en beloofde, hen spoedig naar hun land te laten terugkeeren.

Uit welke bronnen ANDERSON dit dus genaamde historiesch verslag hebbe geput, is ons onbekend; waarschijnlijk heeft hij zich laten misleiden door een van de honderd en een legenden der dus geheeten oppergraden. Wij deelden het mede om te bewijzen, dat men reeds ten tijde van ANDERSON, de thans in de mode zijnde historiesche romans wist te bewerken, die aldus genaamd worden, omdat een grein waarheid onder de massa veronderstelde zaken is gemengd. Doch hetzij ANDERSON zich aan eene legende, van de ter zijner tijd nog pas geborene oppergraden, hebbe vergaapt, hetzij dit brok door hem is ingevoegd om een geheel te hebben, en daaruit door de oppergraden is getrokken en ten nutte gemaakt, genoeg zij het, dat die graden dit verhaal thans gebruiken, en dat overigens dat roemen van NEBUKADNEZAR, slecht is overeen te brengen, met wat wij in DANIEL lezen, en vooral IV:30 en volg., waar deze allegoriesch zegt: dat hij zeven jaren lang in een beest was veranderd. Over het gebruik van dit verhaal in de oppergraden, vindt men al dadelijk inlichting in den Ridder van het Oosten (Sch. R. 15e. gr., en Fr. en Holl. of Nieuwe R. 6e. gr.).

In dien graad (in den laatsten R.), in drie vertrekken arbeiden

de, verbeeldt de tweede, groene zaal, den raad van *Cyrus* (שרוכ), Koning van *Babylonië*, en heeft een troon, waartoe een trap van drie treden voert, en die bekleed is met een groen kleed met goud omzet. Achter den troon is een transparant, verbeeldende den droom van *Cyrus*, namelijk, een brullende leeuw, gereed den vorst aan te vallen, en daarboven, in wolken, eene glorie, uit welker midden een adelaar verschijnt, die een band of rol in den bek heeft, waarop men de woorden leest: *Schenk het volk de vrijheid! (L[ibertas] D[etur] P[opulo])*, welke woorden door de Franschen vaak uitgelegd worden, door *Liberté de passage.* Boven de wolken vertoonen zich NEBUKADNEZAR (רצנדבובנ), nog half dier, en *Bal-Shezar* (רצאשלב), zijn zoon, met ketenen beladen.
De binnengrond van den Raad wordt gevormd door een muur, die verondersteld wordt van baksteenen gebouwd te zijn, en die met zeven torens is voorzien. Deze muur heeft slechts drie zijden, daar de muur der zaal den vierden vormt. De noord- en zuidzijden zijn laag, om er gemakkelijk over te kunnen stappen, de wester muur is zoo hoog als de zaal. Voor de derde zaal, met rood behangen, is een brug, op welker bogen de letters *L.D.P.* De Voorzitter draagt in de tweede zaal den naam van CYRUS. De Redenaar stelt DANIEL voor. De rivier, die onder de brug loopt, wordt *Starbuzanaï* genoemd.

Nimmer heeft er echter een rivier van dien naam bestaan. Bij ESRA (1 kap. V:3) vindt men wel het woord ינוי-רתש, maar dit was de naam eens ambtenaars van den Perzieschen Vorst, en niet de naam eener rivier; met de daar verhaalde legende is het niet veel beter gesteld (Zie verder ZERUBABEL).

[Nebusar-Adan]

NEBUSAR-ADAN, Veldoverste van NEBUKADNEZAR (2 *Kon.* 25:8-10), is de naam van den 2den Opziener, in de graden van Ridder van het Oosten en Prins van *Jeruzalem.*

[Nederland]

NEDERLAND. Ofschoon de gevonden stukken van de Loge *Frederiks Vreedendall* (zie het Art. VREEDENDALL), spreken van eene Loge het *Vreedendall (Vallée de la paix)*, te *Amsterdam*, geïnstalleerd bij eene akte in het Engelsch geschreven, uitgegeven op den 8sten Maart 1519, welk stuk zich met eene lijst der Broederen, die er tot 1601 lid van waren, bevond bij de stukken, welke wij onder het Art. VREEDENDALL in hun geheel zullen opgeven, weet men nogtans niets bepaalds van eenige Logewerkzaamheid voor het jaar 1637, in welk jaar de Loge *Fredericks Vreedendall*, de Engelsche Groote Loge als Moeder-Loge erkennende, te *'s Hage* arbeidde. Van deze waren leden: de edelhartige Prins FREDERIK HENDRIK, even

dapper veldheer als beminnenswaardig vorst, JAKOB VAN WASSENAER, Heer van *Obdam*, Luitenant-Admiraal van *Holland*, LODEWYK VAN NASSAU, Heer van *Beverweert*, bastaardzoon van Prins MAURITS en Gouverneur van *Bergen op Zoom*, DIRK DE VLAMING VAN OUDSHOORN, Burgemeester van *Amsterdam*, JOHAN BACKER en JAKOB VAN NECK, Vice-Admiraal, beide leden van de Amsterdamsche regering, de laatste daarenboven oud-Burgemeester, en DIRK VELDHUYSEN, lid van de regering der stad *Utrecht*, G. LESAIGNE, N. VAN DER DUYN, J. VAN DER GOES, J. VAN FOREEST, J. BENTINCK, A. (ALBRECHT?) VAN WASSENAER, C. SLOET, W. VAN BROECKHUYSEN, CHARLES DE HAUTAIN, HANS VAN RAEDSVELD, CORNELIS VAN DER HAER, JAN VAN LYNDEN, C. VAN DER GOES, KONSTANTIJN HUYGENS, OLIVIER VAN RAFELIS, ALEXANDER VAN DER CAPPELLEN, SIGISMOND VAN BYLAND, ROBERT VAN HEECKEREN, enz. terwijl de Prins op den 27 December 1657, zijn elfjarigen zoon (later WILLEM II) als Loefton in de Orde deed inschrijven, ten einde hem op behoorlijken ouderdom als lid der Orde aan te nemen. In de vergadering van den 29sten Januarij 1637, werd Prins FREDERIK HENDRIK tot Grootmeester verkozen, en tevens het blaauw en oranje tot kleur der Loge aangenomen. Van dien tijd af heeft men geene bepaalde berigten van eenige Logearbeid, tot op het jaar 1731 (WILLEM III werd in 1690 in *Engeland* ingewijd), toen de Duitsche Keizer FRANS I, als Groot-Hertog van *Toskane*, in *den Haag*, door den Engelschen gezant, bij den Prins van *Oranje*, Lord STANHOPE, Graaf van *Chesterfield*, die als staatsman en als redenaar bekend is, in het Vrijmetselaarsverbond werd opgenomen; dienende deze vereeniging, alleen tot dit doel. Eerst drie jaren later (Nov. 1734) werd de eerste Loge der 18e. eeuw te '*s Hage* gehouden. Haar naam was *Loge du Grand-Maître des Provinces unies et du ressort de la Generalité*, en de vergaderplaats de herberg (het logement?) *de Gouden Leeuw.* Zij werd bestuurd door Br VINCENT DE LA CHAPELLE, welken men dus als den grondlegger der nieuwere Loges in dit land kan beschouwen. Een half jaar later, aldaar in den *nieuwen Doelen* vergaderd, werd de Br J.C. RADERMACHER tot Grootmeester verkoren, en nog

in hetzelfde jaar eene tweede Loge (*le veritable Zèle*) geopend. De Gr∴ M∴ RADERMACHER werd echter tusschen 9 en 12 December 1735 voor het Hof van *Holland* ontboden, en moest daar op zijn woord van eer belooven, geene Loge of vergadering van Vrije Metselaren bij te wonen. Dit had al dadelijk ten gevolge, dat de beide Haagsche □ □, zich nog in hetzelfde jaar sloten. Zij werden echter in 1744. door LOUIS DAGRAN, als Gedeputeerd Grootmeester heropend, en schreven in 1745 een zendbrief aan FRANS I, Keizer van *Oostenrijk.* Deze Loge van den Gr∴ M∴ nam in 1749 den naam aan van Moeder-Loge der koninklijke vereeniging, welke door hare werkzaamheid, ongeacht de vervolging der geestelijkheid van den kansel en het verbod der staatswetten, niet alleen veel tot uitbreiding der Vrijmetselarij in *Holland* bijdroeg, maar ook de oorzaak was, van het oprigten der Groote Loge van de Vereenigde *Nederlanden.* De naaste aanleiding daartoe gaf de □ *l'Union* (later vereenigd met de □ *la Royale*) te '*s Hage*, door het zenden van brieven en een gelastigde (Br∴ SAUER), aan de negen Zuster LL∴, *le veritable Zèle* te '*s Hage, la Paix* te *Amsterdam, la Concorde* te *Venlo, la Royale* te '*s Hage, Concordia vincit Animos, la Bien Aimée* en *la Charité* te *Amsterdam, les Coeurs unis* en *l'Indissoluble* te '*s Hage.* De oorspronkelijke akte van overeenkomst en vestiging eener Groote Nationale Loge, is op den 25sten December 1756 geteekend, terwijl daartoe nog zijn bijgetreden *la Fidelité* te *Amsterdam, St. Lodewijk* te *Nymegen* en *d'Orange* te *Rotterdam*, die alle erkend zijn als *Loges fondatrices* van de Groote Loge. Deze konstitueerde zich als zoodanig den 27 December 1756, in *den Haag*, onder *interimair* voorzitterschap van den Gedep∴ Gr∴ M∴ L. DAGRAN (zie DAGRAN, AERSSEN, BOETSELAAR). Zij bestond onder de verschillende staatkundige veranderingen ongestoord voort, en werd door de afwisselende goevernementen geduld, zoo al niet erkend.

Doch wij zullen, den voortgang geregeld opgevende, vermelden, dat op den 24 October 1735 in *den Haag*, eene Hollandsche Loge der Vrijmetselaren, in tegenwoordigheid van den Grootmeester

JOHAN CORNELIS RADERMACHER, Generaal-Schatmeester van zijne Hoogheid den Prins van *Oranje* (WILLEM FRISO), en den Gedeputeerd Grootmeester JOHANNES KUENEN, alsmede van andere ambtenaren en voorname medeleden van dit gezelschap, werd opgerigt. Hiervan werd in *Amsterdamsche Saturdagsche Courant*, van 5 November 1735, berigt gegeven, in den vorm eener tijding uit *'s Hage*, van 3 November, in de volgende woorden:

> Den 24e. der voorleden maand is alhier op de Nieuwe Doelen een Hollandsche logie van het van ouds beroemde broederschap der Vrijwillige Metselaars opgeregt, met alle de vereischte solemniteiten, in presentie van den Grootmeester de Heer J. CORNELIS RADERMACHER, Thesaurier Generaal van Zijne Hoogh. den Heer Prins van Oranje, en de gedeputeerde Grootmeester JOHAN KEUNEN, en verdere Officieren en aanzienelijke leeden; men ontving ook verscheide nieuwe broeders in deeze Hollandsche logie.

Dit berigt verwekte het vermoeden, dat men, onder voorwendsel der Vrijmetselarij, een heimelijk verbond, ten nadeele van het huis van *Oranje* gesloten had. Reeds te voren was er te *Amsterdam* eene Loge, meest uit Engelschen bestaande, opgerigt door den Br JEAN ROUSSET DE MISSY, en welke Loge vergaderde in de Stilsteeg (zuidzijde). Kort na hare oprigting werd zij (16 Oct. 1735) aangevallen door een hoop van het razende graauw, die het gebouw plunderde, en alles verscheurde, verbrak en vernielde wat er werd gevonden. Dit alles had de opmerkzaamheid der regering gaande gemaakt, in die mate, dat er den 30sten November, een besluit van de Staten van *Holland* en *West-Vriesland* verscheen, het bevel vervattende, dat de bevoegde regters het bestaan van zulke Broederschappen, onder den naam van Vrijmetselaars bekend, als zijnde eene niet toe te laten nieuwigheid, moesten te keer gaan, en de wederspannigen daarvoor straffen, luidende dit bevelschrift (van 30 November 1735) als volgt:

> ‘De Raadpensionaris heeft ter vergadering voorgedragen uit naam en door last van de Heeren Gecommitteerde Raden dat dezelve geremarqueert hebbende zekere periode in het Artikel van *'s Gravenhagen* in de Amsterdamsche Courant van den 3e. dezer, luidende van woord lot woord als volgt: (Hier volgt het boven medegedeelde berigt.)
> Gemeent hebben zich te moeten doen informeeren op den inhoud van die Periode, en dat zij vernoomen hebbende dat de voorschree-

ven periode zoude gezet weezen op requisitie van zekere LOUIS DAGRAN, Lakenering doende hier in *den Haag*, dezelve aan commissarissen gezegd heeft een lid te wezen van het broederschap, waarvan in de voorschreeve periode gesprooken word, en door orde van de gezamentlijke Meedebroeders dog zonder weeten van den Grootmeester geschreven te hebben aan eenen vriend te *Amsterdam*: en dat hij gevraagd hebbende over de natuur en het oogmerk van voorschreve broederschap, zich had gerefereerd tot de Constitutien van dezelve, zoo als die gedrukt zijn te *Londen* bij WILLIAM HUNTER, in het jaar 1723, daarvan een gedrukt Exemplaar overleverende. Dat volgens die Constitutien de bouwkunde schijnt te wezen het object of materie der zamenkomsten van voorschreeven broederschap; maar dat, wat ook wezen mag van de voorschreeven broederschap in *Engeland*, alwaar volgens het voorschreeven boek in, en omtrend de stad van *Londen* alleen zoude weezen twintig particuliere Logies of vergaderplaatsen, hebbende elk een soort van Deeken, en Overluiden, te zamen ressorteerende onder een gemeen hooft, welke den naam van Grootmeester voert, en van jaar tot jaar door de gedeputeerden van de particuliere kamers in eene generale vergadering gecontinueerd, of verandert word, dat de particuliere Broederschappen, welke sedert eenige tijd op dat excempel, en na dat model, hier te lande zouden geformeerd weezen, zoodanig gecomposeerd zijn, dat geensints te vermoeden is dat de Bouwkunde zoude weezen, het eenig, of prinsipaal object van hare bijeenkomsten, en dat bovendien aftenemen is, uit de voorschreven constitutien, en uit hetgeen verder voorgekomen is, aan haar gecommitteerden, dat er zaken door de leeden of broeders van de confrerien verhandeld worden, welke niet mogten geweten worden als alleen door de respective meedeleeden, welke alle onder eene zeer sterke verpligting zijn van dezelve te secreteren, en zelfs zoo veel zij hebben kunnen ontdekken, onder een eed, inhoudende poenaliteiten veel verder gaande als het aan iemand, als alleen aan de hooge overigheid, toekomt te statueren, en welke bovendien gezegd worden zekere tekens te hebben, waaraan zij malkander kunnen kennen, en waardoor zij hare gedachten kunnen aan malkander bekend maken, doende bovendien wanneer zij vergaderd zijn de deur of ingang van het vertrek bewaren door een van hun gezelschap, met eene blote deegen in de hand, om te beletten dat niemand vreemds binnen kome:

Dàt onder de voorschreven Statuten twee zijn welke zonderlinge reflectie verdienen, volgens het eerste van welke, perzoonen van allerhande gezinten en gevoelens in het stuk van Godsdienst admissibel zijn tot de voorschreve Confrerie, mits erkennende de verpligting tot gehoorzaamheid aan de zedelijke wet, en leevende als eerlijke lieden, maar geen Atheisten nog libertijnen; en volgens het tweede van welke de leeden van de voorschreve broederschap wel gehouden zijn zich te gedragen, als vreedzame Onderdanen van de burgerlijke overheid, maar echter een broeder, van rebellie teegen de Staat, doch van geen andere misdaad, overtuigd zijnde niet mag uit de confrerie uitgezet worden schoon dat dezelve gehouden is

zijn rebellie te disavoueeren, en geen ombrage of grond tot achterdenken te geeven aan de regering: en dat voor de rest aan haar

Gecommitteerden noopende de voorschreven broederschap, alhier niets onordentelijks, of dat strijdig zoude weezen met de pligt van goede onderdanen voorgekomen is, maar dat zij echter niet hebben kunnen nalaten te remarqueren, dat regulierlijk na regten alle confrerien en collegien, als die niet gesterkt zijn met de authoriteit van de regeering, ongeoorlooft zijn, en altijd gehouden zijn voor kweekscholen van factien en van debauche, waarop ANT. MATTHEUS in zijn boek *de criminibus* en andere voorname regtsgeleerden kunnen nagezien worden; en dat de gecommitteerde Raden vervolgens gemeend hebben van haar pligt te weezen aan hare Edele Grootmogende kennis te geeven van al het bovenstaande ten einde om daarop te maken de reflectie en te doen de voorziening, welke dezelve zullen vinden te behooren.
Waarop gedelibereerd zijnde is goedgevonden en verstaan, dat aangeschreven zal worden aan President en Raden van den Hove, mitsgaders aan Burgermeesters en Regeerders van de respective Steden, *den Haag* daaronder gerekend, dat zij met er daad doen cesseeren de voorschrevene Confrerien, welke zich geeven de naam van Vrije Metzelaars, daar dezelve bij eene pure nieuwigheid ingevoerd en opgeregt waren, en dat zij uit krachte deezes doen procederen door de respective Officieren tegen alle en een iegelijk, welke zoude mogen bestaan niet te obtempereeren aan deeze order van haar Edele Grootmogende, behoorlijk aan hem bekend gemaakt zijnde, zoo als zijne desobedientie aan de bevelen van de hooge overigheid zal bevonden worden te verdienen: en dat zij ter zijner tijd aan hare Edele Grootmogende rescribeeren, wat bij haar in excecutie dezes zal wezen verrigt.

De Magistraat van *Amsterdam* vaardigde daarop, den 2den December, eveneens een bevelschrift uit, waarbij dergelijke ongeoorloofde geheime bijeenkomsten verboden, en de deelneming, met de straf van algemeene rustverstoorders bedreigd werd (Zie C.V.D. VYVER, *Beschr. v. Amsterdam, D.* II. *bl.* 265). Dit werd, op den 10den derzelfde maand, gevolgd door de regering van *Rotterdam*, waar men waarschijnlijk eveneens Maç zamenkomsten was beginnen te houden. Niettemin ging in *Amsterdam* eene Loge, welker medeleden als regtschapene mannen bekend waren, voort, te vergaderen. Toen de Magistraat hiervan kennis bekwam, liet hij hen gezamenlijk gevangen nemen, en den daarop volgenden dag de achtb Meester en de beide Opzieners voor den Raad brengen, alwaar zij onder eede verzekerden, dat de Vrijmetselaars zeer vreedzaam waren, en het vaderland en den vorst met onwankelbare trouw dienden, dat zij in de grootste eendragt leefden, huichelarij en bedrog schuwden, dat hunne vereeniging niets dan de uitoefening van

menschlievende handelingen ten doel had, en dat hunne Orde zeer oud en hoogst vereerenswaardig was. Zij konden hunne bijzondere gebruiken en geheimen niet aan den dag leggen, bezwoeren echter dat deze noch met goddelijke, noch met menschelijke wetten streden, en dat zij zich aanboden, om eenen der Magistraatspersonen aan te nemen, die zulks daarna insgelijks zoude bekrachtigen. Hierop stelde men de Broeders wederom in vrijheid, en werd, naar men wil, de stads-Sekretaris afgezonden, om in de Orde aangenomen te worden. Deze gaf na zijne terugkomst een zoo voordeelig berigt aan den Raad, dat, zoo gemeld wordt, velen uit het bestuur zich als Vrijmetselaren lieten aannemen. Men ging nu voort met den arbeid, terwijl het aantal leden aanwies, en men ten jare 1748 openlijk durfde verschijnen. Ook de Loge in *den Haag* zette ongehinderd hare werkzaamheden voort, tot zij, als boven gemeld is, op den 27 December 1756, zich konstitueerde tot Groote Nationale Loge der *Nederlanden*, en definitief tot eersten Grootmeester benoemde, den Baron VAN AERSSEN BEIJEREN, hebbende tot Gedeputeerd Grootmeester Nationaal c. Baron VAN BOETZELAER, en welke Groote Loge van *Holland* hare tweede vergadering heeft gehouden op den 18en December 1757. In de volgende vergadering van 6 Augustus 1758, werd tot tweede Gr□ M□ Nat□ verkozen, de Br□ C.F.A. Graaf VAN BENTINCK, die nogtans in de vergadering van 24 Junij 1759 als zoodanig werd vervangen door den Br□ Prins VAN NASSAU USSINGEN, en toen deze voor die post had bedankt, door den Br□ KAREL Baron VAN BOETZELAER (3e. G□ M□). Deze Broeder, die dit ambt 39 jaren waarnam, trad in 1769 in onderhandeling met de G□ L□ der nieuwe VV□ MM□ in *Londen*, en sloot den 25 April 1770, met haar een konkordaat, waarin de onafhankelijkheid der Groote Loge van *Nederland* werd erkend, doch waarbij zij moest beloven, geene Loges te konstitueeren in *Groot-Brittanje*, noch in hare bezittingen of koloniën. Deze onafhankelijkheidsverklaring werd van de zijde der Eng. Gr□ L□ dan ook, officieel en openbaar, gegeven in het jaar 1771. Onder het bestuur van dezen Gr□ M□ Nat□ hadden ver-

schillende gewigtige gebeurtenissen plaats; zoo werd op den 27sten Julij 1760 besloten, de eerste algemeene wetten der Broederschap (gegrond op ANDERSON's Konstitutieboek) te doen drukken; vervolgens ontving (1770) het nieuwe Ned. Maç∴ wetboek de goedkeuring der Eng. Groote Loge. Onder zijn bestuur sloot ook de Groote Loge van *Holland* een verbond met de Groote Loge van *Frankrijk* (1777), bij welke dezerzijds tot reprezentant werd gekozen, de als schrijver zoo gunstig bekende Br∴ TISSOT. Tot leedwezen ziet men, dat ook *Nederland* niet vrij was gebleven van den zwijmel, die de Broeders van andere landen had bevangen, en van de daaruit geboren sympathie voor het Tempeliers- en hooge graden systeem der *Strikte Observantie.* Althans na dat in 1767, de 1e. Groot-Opziener, Br∴ VAN DER MEY, aan de Berlijnsche Loges van dat stelsel was afgevaardigd, met zekere last (welke?), sloot men in 1780 zelfs eene alliantie met dat stelsel, door tusschenkomst van Broeder FREDERIK, Prins van *Hessen-Kassel*, wien men, tot loon, den titel schonk van Protektor der Orde hier te lande, en vereeuwigde die verblinding nog door een gedenkpenning (zie het Artikel LEGPENNING N°. 1). Verder zond het Holl. Gr∴ O∴ den Br∴ SWARTS als afgevaardigde naar het konvent van *Wilhelmsbad*, dat plaats had in Julij 1781 (zie de Art. CONVENT). Na dat eindelijk in 1784 het 25jarig Grootmeesterschap van dien Br∴, en het 25jarig feest van den Br∴ VAN TEYLINGEN, als Ged∴ Gr∴ M∴ Nat∴ gevierd, en in 1798 een geheel nieuw wetboek voor de Broederschap der *Nederlanden* was vastgesteld, werd hij in het laatstgemelde jaar in die betrekking opgevolgd, door den vroeger als Gedep∴ Gr∴ M∴ Nat∴ gefungeerd hebbende Br∴ ISAAC VAN TEYLINGEN (4e. Gr∴ M∴). Onder het bestuur van dien Br∴ werd in de vergadering der Gr∴ L∴ van 26 Julij 1801, eene gouden medaille, ter waarde van vijftig dukaten, en eene zilveren, als accessit, uitgeloofd aan de schrijvers van de twee beste antwoorden, ter wederlegging van de geschriften, in het licht gegeven door ROBISON, BARRUEL, en den toen onbekenden schrijver van het werk *het Graf van Molay*, doch waarvan

men thans weet dat het is geschreven door CADET GASSICOURT, den bekenden Parijschen scheikundige, die toen niet tot de Orde behoorde, maar later ingewijd en er een warm aanhanger van werd, zoodat hij zelfs bij voortduur onderscheidene Officiersposten bekleed, en verklaard heeft de Orde niet gekend en haar op ongegronde wijze te hebben aangerand. Op den 29sten Mei 1804, werd het bestuur als Gr□ M□ Nat□ der Nederl. Loges, opgedragen aan Br□ C.G. BYLEVELD (5e. Gr□ M□), onder wiens beheer op den 5den Junij 1808 het vijftigjarig bestaan der G□ L□ van *Holland* gevierd werd, op welke gebeurtenis eene zilveren medaille is geslagen (zie het Art. LEGPENNING, N°. 2), terwijl de uitgesproken redevoering van den Br□ Gr□ Reden□ W. HOLTROP voor de BB□ in druk is verschenen.

Het jaar 1808 voor de Broederschap in het algemeen belangrijk, door de inwijding van den Perzischen gezant te *Parijs*, Prins ASKHERI-*khan*, is het voor de Nederl. Broederschap in het bijzonder, doordat in ditzelfde jaar door de VV□ MM□, het voortreffelijke Instituut voor Blinden, te *Amsterdam*, (zie dat Art.) werd gesticht. Sedert eenigen tijd pogingen aangewend zijnde de *adoptie-Maçonnerie*, in *Frankrijk* in zwang, ook hier te lande in te voeren, besloot de Groote Loge op den 10den Junij 1810 deze te verbieden. In hetzelfde jaar werd Br□ ISAAC BOUSQUET tot (6den) Gr□ M□ Nat□ verkoren. Inmiddels was *Nederland* in het Fransche rijk ingelijfd, en tijdelijk uit de rij der volken gestreken. Dit was oorzaak dat de Br□ Jonkheer W.P. BARNAART (zie dat Art.), die in 1812 tot (7den) Gr□ M□ Nat□ was verkozen, een zwaren strijd had te voeren, waaruit de Nederl. Broederschap, door zijne volharding en zijn manmoedig gedrag, als overwinnaar terugkeerde. Na de inlijving van dit land in het Fransche keizerrijk, wilde nu ook het Fransche G□ O□. dat de Hollandsche Groote Loge en Broederschap zijne oppermagt zoude erkennen en van dat ligchaam afhankelijk zoude wezen. De Grootmeester Nat□ hield nogtans de onafhankelijkheid van de Holl. Groote Loge staande, met dat gevolg, dat het Fransche G□ O□ - vreemd verschijnssl bij de Fransche heerschzucht, gestijfd door den luis-

ter van NAPOLEONS uitgebreide en onbepaalde magt - de onafhankelijkheid der Holl. Groote Loge faktisch erkende. Om de magt dier Gr□ Loge te ondermijnen, en ten minste op den langen weg de magt in handen te krijgen, bedacht het G□ O□ een ander middel, dat namelijk, van hier te lande zoo veel Loges als mogelijk op te rigten, die natuurlijk Fransche konstitutiën bekomen hebbende, van dat ligchaam afhankelijk waren. Eene handelwijze die eene onverdedigbare inbreuk maakte op de regtsmagt van een zusterligchaam, dat alléén de magt tot de uitgifte van zoodanige konstitutiën had. Het aantal Loges, die zich hier te lande door het Fransche G□ O□ deden konstitueeren bedroeg negen, waarvan de meesten, uit keizerlijke beambten bestaande, bij de omwenteling en de herstelling van 's lands onafhankelijkheid, door hare leden verlaten werden. De negen opgemelde Loges waren:

1. *St. Napoleon*, te *Amsterdam.*
2. *St. Marie Louise*, aldaar.
3. *Le Berceau du Roi de Rome*, te '*s Hage.*
4. *La Flamboyante*, te *Dordrecht.*
5. *L'Aigle Français*, te *Amsterdam.*
6. *L'Union Maçonnique*, te *Groningen.*
7. *Union et Force*, te *Zwolle.*
8. *Les Élèves de Mars et de Neptune*, aan *den Helder.*
9. *Les Amis Français Réunis*, te *Vlissingen.*

Hiervan zijn de N°. 5 en 7 nooit geïnstalleerd geweest, terwijl de N°. 1, 4 en 6 in 1814 en 1815, hare konstitutiën, door de Groote Loge van *Holland*, hebben doen ratificeeren, waarbij de eerste haren naam veranderde in dien van *Willem Frederik*, en waarbij zij de N°. 73, 72 en 74 verkregen. De eerste Loge telde op het oogenblik van het uitbarsten der omwenteling 450 leden, die echter door het vertrek van vele personen, tot een betrekkelijk klein getal smolten. De omwenteling hier te lande gelukkig volbragt zijnde, kwam (3 Jan. 1814) eene deputatie van het Groot-Oosten van *Nederland*, den Soevereinen Prins (later Koning WILLEM I) geluk wenschen met zijne terugkomst, bij welke gelegenheid de Vorst de depu-

tatie met welwillendheid ontving, en zijne bescherming aan de Orde beloofde. Omtrent zes weken later zond de Loge *St. Napoleon* eveneens eene deputatie aan den Vorst. Deze ontving haar vriendelijk, verzekerde haar op nieuws van zijne bescherming aan de Orde in het algemeen, en aan de Loge in het bijzonder, en ook dat hij niets had tegen hare begeerte, haar naam te veranderen, in dien van *Willem Frederik.* De Br∴ THORY begaat hier een misslag, als hij (*Acta Latomorum, D.* I. *bl.* 263) berigt, dat de Soevereine Vorst tegelijk den Erfprins veroorloofde, de waardigheid aan te nemen van eersten Voorzitter dier Loge. In de eerstvolgende G∴ L∴ (29 Mei 1814), waarin de Br∴ W.P. BARNAART werd herkozen tot Gr∴ M∴ Nat∴, besloot men aan de ▭ ▭ onder haar gebied, en ook aan de ▭ ▭ onder eene Fransche Konstitutie arbeidende, aan te schrijven, hare Konstitutiën te doen ratificeeren.

In *België*, waar op het einde van 1813, en het begin van 1814, Keizerlijke kommissarissen waren gezonden, naar die gedeelten des lands, nog niet bezet door de geallieerde troepen, en welke aldaar de Loges deden sluiten, leidde de V∴ M∴ een kwijnend leven. De onrustbarende nabijheid van *Frankrijk*, de onzekerheid hoe zich te gedragen ten opzigte van het Fransche G∴ O∴, het verschil van denkwijze over het invoeren en aanhangen van het Schotsche en andere stelsels, en ook nog later de krijgsgebeurtenissen, kortom, alles droeg daar bij, vele Loges in een staat van tijdelijken slaap te brengen, en den arbeid te doen kwijnen, zoodat er van de 27 in *België* bestaande Loges, slechts enkele bleven werken, en ook deze omstreeks het midden van April geheel rustten Eene maand later hernamen de ▭ ▭ voor een tijd haren arbeid, en werden vele vreemde, vooral Russische, Pruisische, Zweedsche en Engelsche Officieren te *Brussel, Gend, Brugge* en *Antwerpen* ingewijd. In de maand Maart 1815, werd *België* met de *Nederlanden* vereenigd, en daaruit het koningrijk der *Nederlanden* gevormd. De Koning, die den 30sten dier maand zijne intrede binnen *Brussel* had gedaan, deed zich aldaar een rapport over de V∴ M∴ voorleggen, door den (niet tot de Orde behoorende) Minister van Justitie,

Graaf DE THIENNES; ten gevolge van dit rapport, en van eene latere memorie van den Br□ Baron FALCK, toen Minister-Sekretaris van Staat, gaf de Koning zijne begeerte te kennen, dat al de VV□ MM□ van het rijk tot één ligchaam vereenigd mogten worden, en beloofde hij der Orde zijne bescherming. Dit kwam echter de Broeders der noordelijke provinciën eerst een jaar, en de Broeders der zuidelijke provinciën eerst twee jaren later ter kennis. In de vergadering van het Groot-Oosten van *Nederland* (noordel. prov.), van 30 en 31 Mei van dat jaar, was intusschen de Br□ M.N. REEPMAKER benoemd tot (8en) Gr□ M□ Nat□ In diezelfde zitting werd ook voor het eerst gesproken van de ▭ ▭ der zuidelijke provinciën, en ook eenige denkbeelden geopperd tot eene mogelijke vereeniging; algemeen meende men echter dit punt te moeten uitstellen. Aan die laauwheid moet het welligt worden toegeschreven, dat de zuidelijke ▭ ▭, welke men toen tot eene zamensmelting had kunnen brengen, eigenlijk nimmer vereenigd zijn geworden met de noordelijke Loges. De losse, niet officiëele en gedeeltelijke pogingen, later aangewend, waren te onbeduidend, en kwamen te laat om dit te bewerken.

In de eerstvolgende zitting (2 Junij 1816), ontving het Groot-Oosten eene aanvrage om eene Konstitutie, ingezonden door de pas opgerigtte ▭ *l'Union Frederic* te '*s Hage*, welke 13 October werd verleend, tot welker leden WILLEM FREDERIK KAREL, Prins der *Nederlanden* (zie dat Art.), behoorde. Die Prins, kort geleden te *Berlijn* in de Orde ingewijd, werd in dezelfde vergadering met algemeene stemmen verkozen tot levenslang (9den) Gr□ M□ Nat□ De Prins nam die waardigheid aan, werd in de zitting van 4 Junij als zoodanig geproklameerd, en in die van 13 October, van hetzelfde jaar, geïnstalleerd. In de zitting van 2 Junij was ook de vereeniging met de zuidelijke ▭ ▭ ter sprake gekomen. De zuidelijke ▭ ▭ hadden nog altijd te dien opzigte het stilzwijgen bewaard, en werd nu aan de verschillende Groot-Officieren opgedragen, aan hunne betrekkingen in *België* mede te deelen, dat het Ned. G□ O□ algemeen gestemd was voor eene vereeniging, terwijl men den

Gr∴ M∴ Nat∴ volmagt gaf intusschen naar gelang van zaken te handelen. De Prins, op den 5den Junij door het Hoofd-Kapittel der oppergraden eveneens benoemd zijnde tot levenslang G∴ M∴ Nat∴, en dus aan het hoofd der Broederschap staande, beloofde zich ijverig met de belangen der Orde bezig te houden, en is die belofte steeds nagekomen. De voorslagen van toen af aan de zuidelijke Broeders gedaan, hadden een minder goeden afloop, dan dit vroeger het geval zoude geweest zijn, omdat zij hunne vorderingen hooger stelden. Vandaar dan ook dat de Gr∴ M∴ Nat∴ bij zijne cirkulaire (van 5 Mei 1817), ter uitnoodiging tot eene vereeniging, zich wijsselijk bepaalde tot den voorslag van een gemeenschappelijk hoofdligchaam, van de, op voet van gelijkheid te behandelen, noordelijke en zuidelijke afdeelingen des rijks, terwijl indien de zaak, van de zijde des Gr∴ O∴, tijdig met kracht ware voortgezet geworden, dit, als bestaand Maç∴ hoofdligchaam, welligt eene algeheele onderwerping had kunnen vorderen. Nademaal sommigen in *België* het denkbeeld koesterden, dat men den toenmaligen Prins van *Oranje*, het Grootmeesterschap voor de zuidelijke provinciën moest opdragen, zoo ging dit de Prins te keer, door zijne missieve aan de □ *l'Esperance* te *Brussel* (7 Mei 1817), van welke hij lid was, bij welke hij verklaarde, die waardigheid, werd ze hem opgedragen, niet aan te nemen. Intusschen waren er door eene Belgische kommissie konceptstatuten voor *België* vervaardigd, ten gevolge waarvan, eene Groote Loge voor de zuidelijke provinciën, op den 24 Junij 1817, bijeen werd geroepen, die zich op dien dag konstitueerde, en met algemeene stemmen, Prins FREDERIK der *Nederlanden* tot levenslang Gr∴ M∴ Nat∴, voor de zuidelijke Gr∴ L∴ verkoos, waardoor dus het bestuur der geheele Nederlandsche Broederschap in zijne handen werd vereenigd. De eerste verrigting van den Gr∴ M∴ Nat∴ in die hoedanigheid, was, bij rondschrijven van 30 Augustus 1817, eene kommissie te benoemen tot het ontwerpen van statuten, onder welke de beide Gr∴ □□ des rijks in een gezamenlijk hoofdbestuur vereenigd zouden worden; bestaande die kommissie uit de BB∴ Baron FALCK, Gedep.

Gr∴ M∴ Nat∴ der noordelijke provinciën, Prins DE GAVRE, Gedep∴ Grootmeester Nationaal voor de zuidelijke provinciën, HONNOREZ, Baron D'YVOY, KINKER, MALAISE, VOLLENHOVEN en WALTER, welke kommissie in vier zittingen hare taak ten einde bragt, zoodat daaruit ten volle blijkt, dat de veelvuldige pogingen der zoogenaamde Schotsche Loges, om alles te weerstreven en onafgedaan te houden, ten einde zelve de magt in handen te krijgen, en eindelijk ook die aangewend bij de Prinsen van *Oranje* en der *Nederlanden*, mislukt waren. Deze konceptstatuten werden in *België* door bijna al de Loges, en door het noord-Nederlandsche G∴ O∴ met 77 tegen 20 stemmen aangenomen. Bij die statuten werd bepaald dat de Broederschap, bestuurd door de noordelijke en zuidelijke Gr∴ Loges van Bestuur, een gemeenschappelijk hoofdbestuur zoude hebben in het Groot-Oosten, bestaande uit de GG∴ Dignitarissen der beide GG∴ LL∴ van Bestuur en uit 28 reg∴ Meesters, voor de helft van noordelijke en voor de helft van zuidelijke Loges. De Voorzitter zou de Gr∴ M∴ Nat∴ wezen. Dit G∴ O∴, des vereischt, door den Grootmeester Nationaal zamengeroepen, zou beurtelings te '*s Hage* en te *Brussel* vergaderen. (De bijeenkomst heeft echter nimmer plaats gehad.) Uit het G∴ O∴ zou een hoogen raad gekozen worden, bestaande uit den G∴ M∴ Nat∴, 2 G∴ Opz∴, 1 G∴ Reden∴, 1 G∴ Sekr∴, 1 G∴ Thes∴, 1 G∴ Zegelbew∴ en 4 G∴ Onderz∴ De regtsmagt van de noordelijke G∴ L∴ van Bestuur zou zich uitstrekken over *Noord-Braband, Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht, Vriesland, Overijssel, Groningen, Drenthe* en *Oost-Indië.* De zuidelijke zou de overige provinciën (ook het Groot-Hertogdom *Luxemburg*) en de *West-Indiën* onder haar gebied hebben. - De *West-Indiën* hebben zich nogtans nooit aan het haar toebedeelde staatsbestuur willen onderwerpen, en zijn tot op den huidigen dag onder het aloude G∴ O∴ gebleven. - Ten gevolge van het aannemen der statuten, werd dan ook de zuidelijke Gr∴ L∴ van Bestuur op den 11den April 1818 geïnstalleerd, in den Tempel der L∴ *l'Esperance* te *Brussel*, welke gebeurtenis door eene medaille is vereeuwigd (zie het Art. LEGPENNING, N^{o}, 3), terwijl

het Ned. Gr□ O□ in de zitting van 10 Mei 1818, volgens de bekrachtigde statuten, den naam aannam van Gr□ L□ van Bestuur voor de noordelijke provinciën. In dienzelfden tijd (April 1818), trachtte men in *België* den Mitzraïmietieschen Ritus in te voeren, dat echter door den G□ M□ Nat□ tijdig werd gekeerd (Zie het Art. MITZRAÏMIETIESCHE RITUS).

Hetzelfde jaar 1818 was getuige van eene gewigtige gebeurtenis, namelijk het vinden van het Charter van *Keulen* (zie het Art. CHARTER), en van andere stukken en voorwerpen (zie het Art. VREEDENDAL), waarvan de G□ M□ Nat□ kennis gaf aan de Loges, bij cirkulaire van 13 Junij 1818, waarbij de Loges werden verzocht in hare verschillende archieven nasporingen te doen naar oude stukken, betreffende de Orde, en hare aandacht werd gevestigd op het gevonden Charter, waarvan buiten de vertaling van de kommissie (in het Art. CHARTER vermeld), ook nog eene werd vervaardigd door Br□ VOSMAER. Tot het jaar 1819 genaderd zijnde, in welk jaar de voorstellen zijn gedaan tot instelling der afdeelingen van den Meestergraad, moeten wij zeggen, dat wij, van de geschiedenis der Orde in *Nederland* sprekende, alleen handelen van de eigenlijke V□ M□ of de zoogenaamde blaauwe graden, - zoodat wij voor de afdeelingen van den M□ G□ en de Oppergraden, verwijzen naar de Art. UITVERKOREN MEESTER en de Art. HOOGE GRADEN en OPPERGRADEN. - De in werking gebragte hartstogt van sommigen verloor dit zoo zeer uit het oog, dat men in de vergadering der Gr□ L□ van Bestuur, in 1820 en in eenige volgende vergaderingen, de zaak der afdeelingen met alle geweld in de Gr□ L□ behandeld wilde hebben, en de aanhangers der afdeelingen met uitsluiting, enz. wilde straffen (gelijk men dit breeder vermeld vindt in de *Annales Maçonniques, T.* V. *p.* 136-142, en meer plaatsen). Men heeft het alleen aan de beraden, zichzelf gelijkblijvende en op wet en orde steunende houding van den Gr□ M□ Nat□ te danken, dat men de uitzinnigheid niet beging, over hoogere afdeelingen te handelen, in eene vergadering, die slechts bevoegd was kennis te nemen van zaken, de drie eerste graden betreffende. Toen in denzelfden tijd eene

herziening der Ritualen van de drie graden was voorgesteld, en de zaak was gesteld in handen eener kommissie, werd die herziening vertraagd en tegengewerkt. Eenigen zijn van meening dat dezelfde hartstogtelijkheid, die reeds zoo veel kwaads had gebrouwen, en nu in die herziening eene strekking meende te zien, die graden in overeenstemming te brengen met de afdeelingen, daar niet vreemd aan was. (*Ann. Maç. T.* V. *p.* 136-254.) De Gr□ L□ maakte er echter een einde aan, door te verklaren, dat zij het koncept-Rituaal aannam. In hetzelfde jaar had er ook een vreemd voorval plaats, dat geboren werd uit de exceptioneele pozitie waarin zich de vesting *Luxemburg* bevindt. Men zag toen namelijk aldaar - en dus binnen het rijk - eene Loge, door en onder een vreemd (Pruissisch) G□ O□ oprigten, die nogtans geene andere personen tot leden toeliet, dan die tot het bondsleger behoorden. - Bij den tegenstand in *België* tegen de Nederduitsche taal, nu aldaar zoo sterk beoefend, werden natuurlijk alle Loges in het Fransch gehouden, en slechts in 1823 zag men een paar malen in *Gend*, Loge houden en receptiën doen in de landtaal, waartoe de naaste aanleiding was gelegen in de aanwezigheid van den Br□ T.J. MAJOFSKI, welke zich aldaar bevond; deze poging vond echter geene navolging. - Aldra vonden de VV□ MM□, in de zuidelijke zoowel als in de noordelijke provinciën, gelegenheid, den Gr□ M□ Nat□ hunne Br□ hulde toe te brengen. De Prins in 1825 gehuwd zijnde met Prinses LOUIZE van *Pruissen*, deed met zijne gemalin zijne plegtige intrede te *Brussel*, waar men op menigen eereboog eene zinspeling vond op zijne Maç□ betrekking, terwijl bij die gelegenheid een luisterrijk feest, door de BB□, werd gegeven.

Door de noordelijke Gr□ L□ van Bestuur werd den Gr□ M□ Nat□, den 19den November 1825, de door ons in het Art. LEGPENNING onder N°. 4 beschreven medaille, in het goud, zilver en brons aangeboden, hetgeen, ten aanzien van Z.M. WILLEM I en de Prins en Prinses van *Oranje* (thans regerende Koning en Koningin), op den 23sten Nov. geschiedde. Het aanbieden der medaille (waarvan er 14 gouden,

100 zilveren en 400 bronzen werden geslagen) aan den Koning en zijne beide doorluchtige zonen, de Br∴ Prinsen FREDERIK en van *Oranje*, geschiedde door eene kommissie, bestaande uit de BB∴ J.W. VAN VREDENBURCH, G.W. VERWEY MEJAN, M.A. WYNAENDTS en J. SCHOUTEN, die het woord voerde.

De V∴ M∴ had, hier te lande, reeds vroeger een wettig erkend bestaan, door dat de toen regerende Koning (WILLEM I), reeds te *Brussel* had te kennen gegeven, dat het hem welgevallig zoude zijn, indien de Broederschap der beide rijksafdeelingen tot één ligchaam, onder één hoofd konde worden vereenigd, en vooral, door dat die waardigheid werd opgedragen aan zijnen zoon Prins FREDERIK (zie verder het Art. WILLEM FREDERIK), terwijl ook de Prins van *Oranje* (zie het Art. WILLEM II) werd ingewijd en een werkzaam deel aan de Orde nam. Die officiëele erkenning werd echter thans volkomen, door dat de voornoemde kommissie bij den Koning verscheen als afgevaardigde van de vereeniging der Broederschap (een niet vaak voorkomend voorbeeld), en door den Koning als zoodanig ontvangen zijnde, de Broederschap de hoedanigheid kreeg van eene vereeniging, officieel erkend door het gekroonde hoofd van den Staat, die dit alles nog verder bezegelde, door der kommissie, op hare aanspraak, de volgende hoogstmerkwaardige woorden ten antwoord te geven:

'Ik bedank u voor deze hulde, welke ik aanneem en die mij veel genoegen baart. Zij bewijst mij dat uwe Orde steeds goede beginselen aankleeft. Ik ken genoeg van haar, om te weten, dat zij verdient beschermd te worden zoo lang zij deze niet verlaat, en ik hoop dat zij zich altijd op die wijze zal gedragen, onder de leiding en den raad van mijn zoon FREDERIK.'

Den vrienden van kennis, licht en vooruitgang, was dit tot vreugde, de dienaars der duisternis treurden er om. Hunne partij die zoo ijverig en met vrucht werkzaam was in het naburige *Frankrijk*, en die in *België*, zijn slaafsche navolger, het schendig oproer voorbereidde en haar klaauwen spitste, die in 1830 het rijk vaneen reten en ons eene diepe wonde toebragten, maar *België* nog in het vleesch zitten en het dage-

lijks vinniger nijpen, deze was in asch en zak, en liet geen middel - zelfs niet den laster - onbeproefd, om die bescherming der V M als thema te nemen voor hare uitvallen, jegens den Vorst, zijn huis en het gedeelte der natie, dat tot de Broederschap behoorde. Dit ligchaam werd dan ook op alle wijze door dagbladartikels gehoond en door daden vervolgd (zie het Art. VERVOLGINGEN), terwijl men den tijd terug wenschte toen door de Staten-Generaal, een streng verbod tegen het verbond werd uitgevaardigd, en toen (in het jaar 1758) Keizer KAREL VI een dergelijk verbod tegen de Vrijmetselarij, in de Oostenrijksche *Nederlanden* en *Vlaanderen*, uitvaardigde, diegenen zijner onderdanen met verbanning bedreigende, welke het gebod mogten overtreden. Intusschen ging de Orde rustig haren gang voorwaarts, ter verspreiding van licht en kennis, en ter bevordering van menschlievendheid en algemeene broedermin. Als naast bewijs voor het eerste, strekke het instellen in *België* van wetenschappelijke bijeenkomsten en prijsvragen (zie die beide Art.), welk laatste voorbeeld, hier te lande, eenigermate werd gevolgd door het daartoe strekkend voorstel in de Gr L van Bestuur, uitgegaan van de Loge *Frederic Royal* te *Rotterdam (Ann. Maç. T.* VI. *p.* 392).

In de vergadering van de Gr L van Bestuur van 1829, kwam een gewigtig onderwerp ter sprake, namelijk: dat de certifikaten door de Ned G L van Bestuur afgegeven, niet algemeen erkend werden, door dat het gebleken was, dat eenige Br, houders van zoodanige stukken, door Duitsche Loges, niet waren toegelaten, onder voorgeven dat die BB in het prof leven de Mozaïsche geloofsbelijdenis waren toegedaan. Wij zullen deze aangelegenheid opzettelijk behandelen in het Art. UITSLUITING, waartoe wij onze lezers verwijzen.

Toen in het jaar 1830 de voormalige Oostenrijksche *Nederlanden* zich van het koningrijk *Holland* afscheurden, en het koningrijk *België* vormden, ontstond ook een Groot-Oosten van *België*, dat, volgens de nieuwste statistiek in 1841, *dertig* Loges telde, terwijl er buitendien nog vijf Loges in dat rijk bestaan, die tot het Gr O van *Nederland* behooren, en

het Groot-Oosten van *België* niet erkend hebben, en dus door dit ligchaam als geheime Loges worden beschouwd (zie het Art. BELGIë). Sedert heeft het Gr O van *België* (1842) wederom aan twee nieuwe Loges in *Bouillon* en *Durbay*, provincie *Luxemburg*, Konstitutiën verleend.

Hier te lande duurde het eenige jaren (tot 1857), alvorens het Hoofdbestuur den naam van Gr Loge van Bestuur voor de noordelijke provinciën, verwisselde tegen den ouden naam van Gr Oosten; dat haar weder den laatsten schijn ontnam van haar verlies eener vrije en algeheele oppermagt. Het was onder de vereeniging slechts een gedeelte van een ligchaam, aan het algemeen Gr O en den hoogen raad (hoewel slechts in naam bestaande) onderworpen. Het scheen ook, of na de scheiding, de oud-Hollandsche karaktertrek van bezadigdheid weer boven dreef. Althans, terwijl de breuk tusschen de oppergraden en de afdeelingen, vooral aan de zijde van de aanhangers der eerste, ongeneeslijk scheen, en woorden en daden de hoogste spanning, eene vijandige opgewondenheid, den heftigsten hartstogt en niet altijd kieschheid vertoonden, zag men daarna de eerste blijken van toenadering. Aan den Gr M N, wiens beleid op schrandere en regt broederlijke wijze daarvan wist gebruik te maken, is het te danken, dat (1833) eene gemengde kommissie werd benoemd, bestaande uit de BB G.W. VERWEY MEJAN, J.W. VAN VREDENBURCH, W.P. BARNAART, COPES VAN HASSELT, M.A. WYNAENDTS en F.A. VAN RAPPARD, ter opgave van de middelen tot eene toenadering en vereeniging tusschen de symbolieke graden, de oppergraden en de afdeelingen van den Meestergraad. Deze kommissie bragt haar rapport uit, waarin de volgende hoogst merkwaardige woorden voorkomen;

> In dezen staat.... maakte de invoering van een nieuw wetboek het denkbeeld levendig, om niet alleen de bestaande toenadering te bestendigen, maar ook voor volgende dagen, alle mogelijke reden van misverstand en verwijdering uit de Orde te weren. Zeker zoude het beste en veiligste middel hier zijn, alle ontvlambare stof weg te nemen, en alle verschil te doen ophouden, door den werkkring der Orde slechts te bepalen tot de drie eerste of symbolieke graden, in hunne oorspronkelijke zuiverheid, volgens

> de grondslagen van het Charter van *Keulen.* Het voorbeeld van een naburig koningrijk scheen dit denkbeeld nader aan te bevelen, en het is met leedwezen dat de kommissie aan deze hare overtuiging, voor als nog, geen gehoor vermeende te moeten geven, en slechts op eene betere toekomst durfde hopen.

Door dit rapport werd de grond gelegd tot eene toenadering, een Br□ en onderling onafhankelijk bestaan van de drie gedeelten. Naar aanleiding van dit rapport werd eene gemengde kommissie benoemd, bestaande uit de BB□ F.A. VAN RAPPARD, COPES VAN HASSELT, A.L. VAN BETEREN GEVERS, voor de Gr□ L□ van Best□, G.W. VERWEY MEJAN, A.L. HEYSTEK, J.W. WILLEKES, voor het Hoofd Kapittel, J.W. VAN VREDENBURCH, M.A. WYNAENDTS en C. VAN DER VIJVER, voor de afd□ van den M□ G□, die in 1854 een rapport uitbragt, vervattende de grondslagen van een (in zijn geheel aangenomen) konkordaat, gevestigd op de konceptbepalingen van de eerste kommissie. In dit konkordaat werd bepaald, dat er in *Nederland* geene andere Riten zouden worden toegelaten, dan de bestaande; zijnde: De bestaande symbolieke graden, volgens hun wetboek van 1798; de oppergraden, volgens hun wetboek van 1807, en de afdeelingen van den M□ G□ volgens hare administratieve grondwetten van 1819. Dat de Orde haar gemeenschappelijk middelpunt zou hebben in den Gr□ M□ Nat□ (De tegenwoordige, in 1816 eenstemmig verkozen Nationale Grootmeester, Prins WILLEM FREDERIK KAREL).

Dat door den Gr□ M□ N□ voor elke van de drie ligchamen een Ged□ Gr□ M□ N□ zou worden benoemd, met de bepaling, dat voor de afdeeling, in welke hij niet arbeidt (thans de oppergraden), de Ged□ Gr□ Nat□ niet door hem zelven mag worden benoemd, maar steeds door hem gekozen zal moeten worden uit eene tweevoudige nominatie, op te maken door de afdeeling, welke de Gedep□ G□ M□ Nat□ zal besturen. Verder werd er bepaald, dat de drie afdeelingen onafhankelijk van elkander zouden bestaan, en onderling geene inbreuk zouden maken op de geheimhouding, terwijl eindelijk eene daardoor gevorderde kleine wijziging in de grondwetten der afdeelingen van den M□ G□ zoude worden gebragt.

Zijnde dit rapport goedgekeurd geworden in eene buitengewone Gr L van 10 Mei 1835, nadat het vooraf was bekrachtigd door het Hoofd-Kapittel voor de oppergraden, en de Kamer van Administratie voor de afdeelingen.

Inmiddels werd het aan eene kommissie opgedragen een ontwerp van nieuwe statuten op te maken, welke later werden aangenomen, met uitzondering van het gedeelte betreffende de gelofte, welke men, ofschoon in allen opzigte voldoende, voorstelde te doen vervangen door een en ander ontwerp, dat in geen opzigt aan de vereischten voldeed, waarom men een middelweg koos en iets voorstelde en aannam dat slechts ten deele goed kan worden genoemd. Een ander onderwerp waarover men het niet eens kon worden was de representatie (zie dat Art.) der koloniën, welk punt nog langen tijd verschil en moeite heeft veroorzaakt. De drie nu volgende jaren kunnen gezegd worden van veel gewigt te zijn geweest voor de geschiedenis der Ned. V M In het 1840 namelijk besloot het G O tot het nemen van een maatregel, waardoor er meer verband moet komen tusschen de V M ligchamen der verschillende landen, wier arbeid tot nu toe aan de Nederl. Broederschap geheel onbekend was gebleven. Niet slechts toch, dat het G O zich meer in aanraking stelde met de Maç ligchamen in den vreemde, maar het besloot ook jaarlijks eene extrakt-verzameling uit te geven van de voornaamste teekenpl (bekend onder den naam van *Johannes*- of rondschrijven), die er van de verschillende Loges en GG OO waren ontvangen. Hierdoor verkrijgt men als het ware een overzigt van de Maç ligchamen in de geheele wereld; een maatregel welke niet genoeg toegejuicht kan worden, vooral wanneer daaruit eene juiste keuze geschiedt, en geene belangrijke dingen worden weggelaten, om ruimte te verkrijgen voor het meer onbeduidende; iets, waartoe men ligt kan vervallen. Tot hiertoe ziet reeds een viertal van deze hoogstbelangrijke verzamelingen het licht. Eene andere gewigtvolle daad, was, dat de G Offic bij eene cirkulaire van 18 Oct. 1840, de verschillende ☐ ☐ hebben uitgenoodigd hare denkbeelden te kennen te geven, omtrent hetgeen in den tegenwoor-

digen tijd en naar diens behoefte zou kunnen worden gedaan in het belang der V□ M□, en ter bereiking van het doel der Orde; op welke uitnoodiging 31 rapporten, van even zoovele werkplaatsen zijn ontvangen, en onder welke er zich hoogst lezenswaardige en belangrijke stukken bevinden. Om deze rapporten, zoo veel het GG□ Offic□ mogelijk was, vruchten te doen dragen, hebben GG□ Offic□ die doen drukken, en daarvan een exemplaar (in een 8vo deel van 207 bladz.) aan de verschillende Loges doen uitdeelen. GG□ Offic□ hebben daarbij het gelukkige denkbeeld gehad, de namen en plaatsen der Loges weg te laten, zoodat vooringenomenheid en vooroordeel geen voedsel kunnen vinden, om, bij het wikken der argumenten, ook de persoonlijkheid der leden van deze of gene Loge in de schaal te leggen. Het volgende jaar was merkwaardig, door dat het Gr□ O□ van *Nederland* op den 6den Junij 1841, het vijf-en-twintig-jarig jubelfeest van haren Grootmeester, Prins WILLEM FREDERIK KAREL vierde, waarbij het dezen zijne achting en liefde op de meest hartelijke wijze betuigde (zie het Art. WILLEM FREDERIK KAREL). De Prins, beantwoordde daaraan, door, ter herinnering van dien dag, het G□ O□ *f* 9000 ter hand te stellen, waarvan de renten door het G□ O□ tot liefdadige einden zouden worden besteed, onder bestuur van de BB□ ged□ Gr□ M□ Nat□, Gr□ Thesaurier en Gr□ Aalmoezenier, stellende Z.H.E. daarenboven dadelijk *f* 450 beschikbaar, zijnde het vermoedelijk bedrag der renten van een jaar. Een jaar later (1842) werd er in het G□ O□ een voorslag gedaan en aangenomen, tot het aanwenden van pogingen, ten einde een werk-Instituut daar te stellen voor volwassen blinden, waarin zij onderrigt zouden krijgen in, en hun onderhoud kunnen winnen door weven, touwslaan, schoenmaken, mand- en rietvlechten, mattenmaken, nettenknoopen, breijen, naaijen, en dat voor 's hands ingerigt zoude worden tot het opnemen van 100 personen. Het daarstellen van het gebouw was geraamd op eene som van *f* 25000, buiten de kosten van onderhoud, die voor een groot gedeelte uit de opbrengst zouden worden gevonden. Ofschoon er reeds

aanvankelijk voor aanmerkelijke sommen was ingeschreven, heeft dit wenschelijke plan echter nog niet het volle beslag kunnen krijgen, terwijl het te hopen is dat de edele pogingen van den G□ M□ Nat□ en de GG□ Offic□ door een gelukkigen uitslag mogen worden bekroond. Nimmer toch bleef de Nederl. Broederschap ten achter, waar het gold de ellende van het menschdom te verzachten; zoo gaven de Kaapsche BB.-. in 1805, de som van *f* 5700 voor de Ned. visschers, door den oorlog ongelukkig geworden. In 1807 bragt de inzameling, ten voordeele van de slagtoffers van den ramp van *Leiden*, (geschied op aanschrijving van den G□ M□ en GG□ OO□) een som op van ruim *f* 14000. Zonder den onderstand hier op te tellen in 1808 aan de slagtoffers van den watervloed, bedragende wel *f* 9000, vermelden wij de stichting van het Instituut tot onderwijs van blinden (zie dat Art.), voorts de inzameling door de Middelburgsche Loges in 1810, voor de slagtoffers van het bombardement van *Vlissingen* en *Veere* *f* 731. De giften ten behoeve der slagtoffers van den waternood in *Gelderland*, in 1820 (zoo men zegt wel *f* 35000). De kollekte van de □ *de Vriendschap* te *Sourabaja* in 1822, ten voordeele van de slagtoffers van den brand te *Paramaribo*, van de Maatschappij van weldadigheid, en van de Instituten voor doofstommen en blinden te *Groningen* en te *Amsterdam*, te zamen *f* 834. Eene inzameling der □ *l'Union* te *Suriname*, in hetzelfde jaar, ten behoeve der Maatschappij van weldadigheid, groot *f* 1200 (Surinaamsch). De giften in den strengen winter van 1823. De giften der □ □ en BB□ voor de slagtoffers van den watervloed in 1825, welke men gerust mag begrooten op *f* 30,000. De giften der L□ *Concordia* te *Suriname* in 1830 (*f* 1050), voor het moederland, en in 1832 (*f* 2100) voor de slagtoffers van den brand aldaar, en eindelijk die voor de slagtoffers van den brand te *Hamburg*, daaronder gerekend die van het G□ O□ (*f* 1000), van het Hoofd-Kapittel (*f* 300), en van een 18tal Loges, doch niet de afzonderlijke en niet vermelde bijdrage van eene Loge te *Amsterdam*, bedragende bijna *f* 2600.

Het Nederl. G□ O□ telt thans 49 Loges onder zijn be-

stuur, daaronder medegerekend vijf Loges in *België*, en de laatst in werking gekomen Loges te *Venlo, Maastricht* en *Nijmegen.* Behalve de reeds vermelde verhinderingen van de zijde der regering, heeft het hier later ook niet ontbroken aan vervolging van de zijde der geestelijkheid (zie het Art. NIJMEGEN), derwijze, dat dit, in de provincie *Noord-Braband*, zelfs moest worden ondervonden door een persoon, die niet tot de Orde behoorde, maar die, blikslager van beroep, doosjes voor certifikaatzegels vervaardigde.

[Negen]

NEGEN. Is een der heilige getallen, aan welke door de Vrijmetselaren verschillende symboliesche en geheime beteekenissen gegeven wordt. Even als 3, 5 en 7, zoo behoorde ook het uit 3 maal 3 zamengestelde getal 9, in de vroegste oudheid, tot de meest vereerde getallen, en wordt, vooral in de hoogere graden, op de meest verscheiden wijze aangewend en uitgelegd.

Overigens is de eigendommelijkheid van dit getal algemeen bekend, en heeft voor de Mystieken een wijd veld tot veronderstellingen en gevolgtrekkingen aangeboden.

Reeds heeft TSCHOUDY in zijn werk: *l'Etoile flamboyante* (1766, 2 *vol*, 12o. *Tom* 1, *p.* 341), uitvoerig daaTover gesproken. Het getal 9 is het eenige van al de getallen, hetwelk de merkwaardige eigenschap heeft, dat de som der cijferletters van alle veelvouden van dit getal, weder negen oplevert, zoodat eenigerhande getal, waarvan de som der cijfers het getal negen of zijn veelvoud oplevert, ook door 9 deelbaar is, b.v.:

1 × 9 = 09 of 0 + 9 = 9.
2 × 9 = 18 of 1 + 8 = 9.
3 × 9 = 27 of 2 + 7 = 9.
4 × 9 = 36 of 3 + 6 = 9.
5 × 9 = 45 of 4 + 5 = 9.
6 × 9 = 54 of 5 + 4 = 9.
7 × 9 = 63 of 6 + 3 = 9.
8 × 9 = 72 of 7 + 2 = 9.
9 × 9 = 81 of 8 + 1 = 9.
10 × 9 = 90 of 9 + 0 = 9.
11 × 9 = 99 of 9 + 9 = 18 of 1 + 8 = 9. enz.

Wanneer men nu wil weten of eenig getal door 9 deelbaar is, dan telle men slechts de cijfers op, b.v. gegeven zijnde het getal: 3 5 7 0 2 0 4 8 4 2 0 1 6 9 3 1 6 2, dan is 3 + 5 + 7 + 0 + 2 + 0 + 4 + 8 + 4 + 2 + 0 + 1 + 6 + 9 + 3 + 1 + 6 + 2 = 63 = 6 + 3 = 9, en is dus door 9 deelbaar. Is het getal daarenboven, gelijk hier, een even getal, dan is het ook door 2 × 9 (= 18) deelbaar.

Buitendien leveren de bovengemelde multiplikatiën eene dubbele reeks der enkele getallen, van 1 tot 9 op, waarvan de eene opklimt en de andere afdaalt, gevende elke tot 10 het getal 45 of 5 × 9, of wanneer men ze op de gewone wijze optelt 495 of 55 × 9, of wanneer men de cijferletters optelt 4 + 9 + 5 = 18 = 1 + 8 = 9. Hij die er in een wetenschappelijk opzigt meer van wil weten, zie *de Verhandeling over de proefgetallen* 9 en 11, door J. LITTWACK, *Amst.* 1817 (8°. 29 bladz.). Zie verder het Artikel GETAL.

[Nehemia]

NEHEMIA. (Wien de eeuwige troost, הימהג) Een in de hoogere graden (Sch. R. 30e. gr. [PW.] en 32e. gr□ tent der Oppe-Uitverk.) voorkomend woord. NEHEMIA wordt in eenige stelsels der oppergraden als de grondlegger der Vrijmetselarij beschouwd, dewijl hij in de eene hand het zwaard, en in de andere den troffel houdende, de bewoners van *Jeruzalem* aanmoedigde, hunne vijanden terug te slaan, en hunnen Tempel weder op te bouwen.

[Nekam-Nekah]

NEKAM-NEKAH, zijn Hebr. woorden welke in de hoogere graden (Fr. en Ned. R. 4e. gr. *Élu* [HW], Sch. R. 9e. [T.] 30e. [PW]) voorkomen. Het eerste woord (םקנ) beteekent wraak, (zie *Jes.* XLVII:3, *Jer.* XX:10, enz.) ook eens wraakgierigheid, wreedheid (*Klaagl.* III:60). Het tweede is verbasterd, en is eigenlijk het Hebr. woord *Netar* of *Nator* (נטך), haatdragend, den haat of den toorn bewaren, behouden (*Lev.* XIX:48, *Jer.* III:5; *Nah.* I:2). Van het eerste komt המקנ (*Nekamah*), zich wraak verschaffen, of voldoening zijner wraakgierigheid te vinden in 's vijands leed. Het tweede woord is nog veel sterker, en beteekent niet slechts wraak nemen, maar ook zijn vijand doen gevoelen dat men hem uit wraakgierig-

heid nadeel toebrengt, en ook innig genoegen heeft van de genomen wraak.

[Neokoros]

NEOKOROS. De naam van den Priester der 2e. klasse van de oude Egyptiesche geheimen.

[Neophiet]

NEOPHIET. (Een wedergeborene, een nieuweling.) Heet de aannemeling van het oogenblik, dat hij den eed aflegt, tot hij als medelid der Broederschap verklaard wordt. (Zie MELESINO, 6e. of *Filozofen graad.*)

[Neper]

NEPER. Zie NAPIER.

[Nero]

NERO. Men vindt, dat NERO, op zijne reis in *Griekenland*, den Tempel van *Eleusis* bezocht, en tot diens geheimen wilde doordringen, maar dat de stem van den roeper hem verboden hebbende verder voort te gaan, hij de Orde eerbiedigde en terug ging. Dezelfde NERO, te *Delphi* komende, wilde hij het orakel raadplegen. De *Pythonisse* overlaadde hem met verwijtingen, plaatste hem in rang gelijk met ALMEON en ORESTES, moordenaars van hunne moeder. NERO, vervoerd door woede, en willende, dat het orakel oogenblikkelijk ophield, deed het bloed van verscheidene menschen stroomen, die aan den mond van het geheiligde onderaardsche gewelf omgebragt werden, waarna hij het geheel sloopte.

[Ne-Varietur]

NE-VARIETUR wordt de teekening genoemd van eenen Vrijmetselaar op zijn certifikaat, gewoonlijk op den rand geschreven, om de identiteit van zijn' persoon daardoor te kunnen bewijzen, en het misbruik voor te komen, wanneer zulk een certifikaat in het ongereede mogt raken. Dit *Ne-Varietur* behoort ook in de Loges, met de handteekening, in het boek der Visit∴ vergeleken te worden, dat den bez∴ Broeders wordt aangeboden.

[New-York]

NEW-YORK. Zie AMERIKA en NOORD-AMERIKA.

[Nicaise. (Sint)]

NICAISE. (SINT) Zie STARCK.

[Nicolai, (Frederik, Christoffel Frederik)]

NICOLAI, (FREDERIK, eigenlijk CHRISTOFFEL FREDERIK) Boekhandelaar te *Berlijn*, geboren aldaar 18 Maart 1733, overleden 6 Januarij 1811. Deze geleerde, heeft zoowel door zijne talrijke letterkundige werken, als door zijne betrekking met de grootste vernuften van zijn tijd, een hoogst belangrijken invloed gehad op de letterkunde en de verlichting in *Duitsch*-

land. (Zijne geschriften vindt men opgegeven in zijne levensbeschrijving, door GOECKINGK. *Berl.* 1820.) Als V M bestreed hij met vrijmoedigheid en met alle wapenen, hem door zijn scherpen blik, zijne waarheidsliefde en geleerdheid verschaft, de dweeperij en het mystiek-geheimzinnige, toen door inmenging van het Jezuïtiesche stelsel der klerikalen, in de Orde heerschend, en droeg veel bij tot het doen mislukken hunner plannen.

[Nieuw-Engelsch Stelsel]

NIEUW-ENGELSCH STELSEL. Zie STELSEL.

[Nijmegen]

NIJMEGEN. Reeds vroeg heeft daar ter plaatse eene Loge bestaan, onder den naam van *st. lodewijk*, en heeft het niet aan vervolging ontbroken. Immers had aldaar, ten aanzien van die Loge, ten jare 1752, het volgende plaats:

> De twee gebroeders LEONARD ARENT en FRANS CHRISTAAN MERKES, zonen van den oud-rentmeester aldaar, hadden, na vooraf ontvangen onderwijs van eenen katechiseermeester, zich aangegeven bij hunnen wijk-predikant M.J. BROEN, met het verzoek om tot leden der Hervormde Kerk te worden aangenomen. Het werd geweigerd aan den *eersten*, omdat hij tot het genootschap van Vrijmetselaren behoorde, aan den *laatsten*, omdat hij niet wilde beloven zich nooit in dat genootschap te zullen begeven. Beiden leverden hunne klagten over deze weigering des kerkenraads van *Nijmegen*, aan de *Staten van Gelderland* in, welke daarop heeft gediend van berigt. De Staten waren van oordeel dat predikant en kerkenraad beiden te ver waren gegaan, en geene voldoende reden van hun gedrag hadden gegeven; zij geboden derhalve, de gemelde personen het lidmaatschap dier kerk, immers ter dezer oorzake, niet langer te onthouden.
> Ten gevolge van dat raadsbesluit verzochten de gebroeders MERKES, bij eenen vriendelijken brief, den voornoemden leeraar BROEN, om het toestaan van hun verzoek; dan deze vond goed dien minnelijken weg niet in te slaan, ja zelfs hun geen het minste berigt te doen geworden, maar kerkenraad te beleggen, en het was ten gevolge van eene rezolutie van dezen, dat hij zich bij de stedelijke regering vervoegde, met verzoek om handhaving en bescherming. Zoodanige handelwijs bewoog het broederpaar den predikant BROEN, nevens den voorzitter des kerkenraads, geregtelijk te dagvaarden. Deze dagvaardingen kwamen met een tweede verzoekschrift des kerkenraads, voor den Magistraat der stad *Nijmegen.* Op bekomen antwoord, om in deze zaak te doen naar rade, ontvingen de heeren MERKES deswege berigt, met bijvoeging van zich te vervoegen waar het behoorde. Na eenig tijdsverloop zagen de broeders zich genoodzaakt den weg van

regten in te slaan, en den bove van *Gelderland* een verzoekschrift in te leveren, om behandeld te worden ingevolge het voorgaand gunstig staatsbesluit,

aan hetwelk men zich onttrok. De Staten gaven andermaal bevel de broeders MERKES niet langer te weren, en dat, indien zij mogten goedvinden zich elders tot ledematen te laten aannemen, de predikant, wien dat staatsbesluit zoude worden vertoond, zulks zoude hebben te doen, en verpligt zijn daarvan een behoorlijk getuigschrift te geven, welk getuigschrift de kerkenraad van *Nijmegen* gehouden zou wezen te aanvaarden.
De broeders MERKES bragten dit ter kennis van den predikant BROEN, met bijgevoegde betuiging, dat zij den zachtsten weg, hun aangewezen, om zich buiten de stad te doen aannemen, zouden inslaan, hem verzoekende, geene nieuwe zwarigheden te maken, of te helpen maken, wanneer zij zich met zulk een getuigschrift mogten vervoegen bij den kerkenraad te *Nijmegen.* Het antwoord van den meergenoemden predikant BROEN was niet zeer minzaam; weshalve zij het oirbaar achtten hunne zaak voort te zetten bij den predikant te *Beuningen* en *Ewijk.* die ook eene getuigenis gaf, overeenstemmende met hem vertoonde staatsbesluit. De heeren MERKES leverden het in bij den kerkenraad, in het begin van 1753, doch zonder het gevolg daarvan te vernemen. Dit lang verwijl moede, herhaalden zij hun verzoek, en ontvingen daarop, eindelijk in September des laatstgemelden jaars, van de gedachte vergadering het besluit:' dat de namen der heeren L.A. en F.C. MERKES in het ledenboek der kerk aangeteekend, en voor de gemeente, naar gewoon gebruik, afgelezen waren, waarmede dat geval eindigde, en tevens der aanmatiging en vervolging der geestelijken paal en perk werd gesteld.

Wanneer wij echter bij THORY ergens vermeld vinden, dat in die stad eene zoogenaamde Adoptie- of Vrouwen-Loge is gehouden, dan vergist deze zich, daar er slechts schijnt te blijken, dat er eene zoodanige Loge is gehouden op het *Loo*, in welke de overledene tante van den tegenwoordigen Gr M N, Prinses LOUIZA (overleden als Hertogin van *Brunswijk*), ingewijd zoude zijn. - In het jaar 1817 poogde men daar ter stede het Schotsche stelsel in te voeren, door het oprigten eener Militaire Loge van dat stelsel, onder den naam van *les Amis Réunis*, behalve echter, dat deze Loge arbeidde in een hier te lande niet toegelaten stelsel, was zij ook nog daarenboven onregelmatig en onwettig, 1°. dewijl zij daargesteld was door eenen zoogenaamden Schotschen Raad te *Brussel*, welke in datzelfde jaar gekonstitueerd was door den bekenden Graaf DE GRASSE, als gemagtigde van den *Sublime Cons.* te *Parijs*, die ook in *België* een drietal zoodanige Loges had ingesteld, welke later (1818) geregularizeerd wer-

den, dat nogtans, in weerwil van herhaalde aanzoeken, geene plaats had met de Loge te *Nijmegen*, daar de Gr L van Bestuur teregt begreep, dat men alle begrippen van wet en regt had overschreden, door eigenmagtig eene Loge op te rigten, op het gebied van een bestaand Maç Hoofdbestuur. Dit was in de zuidelijke provinciën niet het geval, aangezlen de Orde zich daar, vóór het instellen der zuidelijke Gr L v B, zonder Hoofdbestuur bevond. Aan het hoofd dezer Nijmeegsche Loge stond de later (1830) zoo bekend geworden Generaal-Majoor DAINE, die, zich door den Brusselschen *Sup. Cons.* voorbij gegaan achtende, alle middelen aanwendde, om de ▭ door de Gr L v B te '*s Hage* te doen regularizeeren, bij teekenpl van 29 Augustus 1818. Toen nu dat Hoofdbestuur weigerde, haar te erkennen, die in een niet toegelaten Ritus arbeidde, en zich door een vreemd ligchaam had doen konstitueeren, wendde DAINE zich tot den G M N zelven, die nogtans een even ongunstig antwoord gaf, dat hetzelfde bleef, toen hij (1821) aanbood, alleen te arbeiden in den erkenden Ritus. De Loge is sedert te niet gegaan. Dit is evenzeer het geval geweest met eene vroeger opgerigte ▭ *Semper Idem.* De thans daar arbeidende Loge *St. Lodewijk*, in 1757 opgerigt, is in 1843 weder geopend.

[Ninus]

NINUS. Een Bouwkunstenaar, bij de bouwing van den Tempel van SALOMO aangesteld.

[Nissan]

NISSAN. Eerste maand van het burgerlijk jaar der Hebreeuwen. Zie het Art. ALMANAK.

[Nitsch. (Andreas)]

NITSCH. (ANDREAS) Zie ROZENKRUIS. (HET GEZELSCHAP VAN HET)

[Noach]

NOACH. Een woord in de hoogere graden (Sch. R. 21e. gr. de Noachiet of Pruissische Ridder [T], 22e. gr. [H W]) voorkomende.

[Noachieten]

NOACHIETEN. (De) Is eene sekte, die de geschiedenis van NOACH en zijn huisgezin in haar systema heeft ingekleed.

[Noachieten, of Pruisische Ridders]

NOACHIETEN, of PRUISISCHE RIDDERS. Omtrent het voorwendsel der Franschen, dat deze hooge graad in 1756 in *Pruissen* zou zijn uitgevonden en verbeterd, zie het Artikel FREDERIK II. Het is geheel zeker, dat die graad van later oor-

sprong, en dat het zeggen van Duitsche Ridders afkomstig te zijn, een verdichtsel is. In het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde zoogenaamd oud-Engelsche systema maakt die den 21sten, en in het Mizraïmietiesche den 35en graad uit. Het geheele Rituaal vindt men in het *Recueil de la Maç□ Adoniramite, T.* II. *p.* 134-148, en in *les plus secrets Mystères des hauts grades de la Maç□ devoilés (à Jerusalem* 1768), *p.* 133-148.

[Noachietische Geboden]

NOACHIETISCHE GEBODEN, (De) (*proecepta Noachica* of *Noachidarum*) zijn zekere voorschriften, welke uit de regten der natuur afgeleid, en volgens opgave der Joodsche Rabbijnen, in de eerste tijden na de schepping der wereld de eenige wetten geweest zouden zijn, en welke door NOACH aan zijne zonen bekend zijn gemaakt. God zou namelijk aan ADAM bevolen hebben, 1e.) de afgoderij te vermijden en geen beeld, of schepsel op aarde, noch in den hemel te aanbidden, maar Hem als den eenigen waren God te erkennen; 2e.) den naam van God niet te lasteren, maar dien slechts te prijzen en te vereeren; 3e.) regt en geregtigheid te handhaven; 4e.) geen bloed te vergieten, maar zich voor allen doodslag te wachten; 5e.) niet te stelen, of te rooven, den dienaar of handwerksman zijn loon te onthouden noch bedrog te plegen; 6e.) zich van bloedschande en ontucht te onthouden, en 7e.) van geen nog levend dier te eten. Deze zeven geboden moesten de Heidenen, die zich onder de Hebreeuwen met der woon vestigden, en, zonder Joden te worden, slechts de afgoderij vaarwel zegden, beloven op te volgen; daar de rede leert, dat alle menschen verpligt zijn, deze geboden te volgen. Had de Heiden het opvolgen daarvan op zich genomen, dan werd hij een *vreemdeling in de poorte*, of *huisgenoot* genoemd.

Ook aan de VV□ MM□, was reeds door de Kuldëesche geestelijken, in de Yorksche Konstitutie, het opvolgen der Noachietische geboden, voorgeschreven. De stichters van het nieuw-Engelsch Grootmeesterschap scherpten die evenzeer in, als voorschriften van het te houden gedrag, en volgden in dat op-

zigt de leer van SELDENUS, die zijn *Comment, de iure naturae et gentium iuxta discipl., Ebraeorum* daarop grondveste. In het Konstitutieboek van ANDERSON (van 1738), worden slechts *drie* hoofdgeboden of dus genaamde groote Artikelen van NOACH vermeld, maar niet uitdrukkelijk opgegeven. Deze geboden worden, gelijk Br KRAUSE (*Kunst-Urkunden*, B. II. Afd. 1, bl. 219, volg. noot C.) aanmerkt, door ANDERSON in betrekking gebragt met de vrijheid van geweten, in aangelegenheden der godsdienst. Die geboden vindt men vermeld in den *Talmud, Tract.* ןירדהנם (*Sanhedrien*), fol. 59, en *Maimonides*, IV D. over de Koningen, Hoofdstuk IX: § 1. Het verbod van bloed, en dieren in hun bloed gestikt te nuttigen, is niet slechts nog heden in volle kracht bij de Israëlieten, maar bestond ook nog lang in de Christelijke kerk. Zoo verklaarde STEPHANUS CURCELLAEUS in zijn werk, *diatribe de esu sanguinis*, het bloed-eten voor ongeoorloofd, eene meening, in 1673 bevestigd door THOMAS BARTHOLINUS, in zijne *disquisitio medica de sanguine vetito cum* SALMASII *judicio*; en in 1676 door CHRISTIAAN THEOPHILUS, terwijl Keizer LEO het nuttigen van bloed (*Constitutio* LVII) verbood, (*ne ex sanguin cibus conficiatur*) verbood, op straffe van geesseling, haar-afsnijden en verbeurdverklaring van goederen. Wat de Noach. geb. betreft, gelooven de Israëlieten als kerkelijk leerstuk, ingesteld door hunne vroegste wetverklarende Rabbijnen, *dat de godvruchtigen onder alle volken en godsdiensten der aarde, gelijkelijk de zaligheid zullen beërven* (י׳ הכלה; םיכלמ םוכלה םכמר, - אמק אבכ הרז fol. 38 - הרז הריכא fol. 3 - ןירדהנם fol. 59) omdat, zeggen zij, de Eeuwige aan geen schepsel zijn loon onthoudt; eene leerstelling reeds op zich zelve hoogst vrijzinnig, maar die ook door den vroegen tijd, waarin zij werd vastgesteld, een tienvoudig gewigt verkrijgt, en verre verheven is boven menig grondbeginsel in latere eeuwen, ja nog in onzen leeftijd verkondigd, en zelfs hier en daar tot in onze tempelen geslopen.

[Nood- of Hulpteeken]

NOOD- of HULPTEEKEN (Het) is dat teeken, waarvan de Vrijmetselaar zich in gevaar bedient, om den bijstand zijner Broe-

ders in te roepen. De slagvelden hebben menigvuldige bewijzen van Broederlijke omarming tusschen twee vijanden, door middel van dit teeken, opgeleverd.

[Noord-Amerika]

NOORD-AMERIKA. (Zie het Art. AMERIKA en ANTI-MAÇONNERIE.) Wij hebben hier bij te voegen, dat de eerste □ in *Noord-Amerika* in 1730 in *Georgië*, werd opgerigt, en dat Br∴ ROGIER LACEY er Gr∴ M∴ Provinciaal was. In 1786 kwamen de afgevaardigden der □ □ te *Savannah* bijeen, en legde de Prov. Gr∴ M∴ ELBERT zijn post, namens de Eng. Gr∴ L∴ uitgeoefend, daarin neder, van welken tijd er eene onafhankelijke G∴ L∴, voor *Georgië*, bestond. Na den vrede met *Engeland* werd het overschot van den Gr∴ M∴ WARREN, die in den slag van *Bunkershill* (17 Junij 1775), voor de vrijheid was gesneuveld, opgegraven en naar *Boston* overgebragt, waar hem een gedenksteen werd gezet, met het opschrift: *De schoone daden van* WARREN *behoeven niet op marmer gegrift te worden, om bij den naneef te leven.* In het laatst der vorige eeuw waren er ook de zoogenaamde Schotsche oppergraden, door zekeren STEPHAN MORIN (zie dat Art. en het Art. SCHOTSCHE GRADEN) overgebragt, en bleven er hier en daar bestaan.

De Vrijmetselarij heeft zich in *Noord-Amerika* mogen verheugen in de omstandigheid, dat de Kamers van *Kanada*, bij een verbod tegen de geheime vereenigingen, eene bepaalde uitzondering maakten ten opzigte van de V∴ M∴ Bij het verschil van inrigting en Ritualen is men er in den laatsten tijd toe overgegaan, een algemeen konvent bijeen te roepen, ten einde er meer eenvormigheid in te brengen, daar het heerschende verschil zoo groot is, dat de reizende BB∴, vóór het bezoeken eener Loge in *Noord-Amerika*, wèl zullen doen, daaromtrent berigten in te winnen. De Groote Loge van *New-York*, die veel doet voor de belangen der Orde, heeft briefwisseling aangeknoopt met verschillende GG∴ OO∴, en daaronder ook met het Nederlandsche. Tot het voeren dezer buitenlandsche korrespondentie, is door die Gr∴ L∴ eene kommissie van drie leden benoemd, en heeft zij de □ □ onder haar gebied aanbevolen, van tijd tot tijd voorlezingen te doen

houden, over zoodanige onderwerpen van praktischen aard, als meest geschikt voorkomen ter bevordering van de leer der Orde. Onder die G L behooren thans 92 Loges, en onder die van *Georgia* 19.

[Noorden]

NOORDEN, (Het) of de Middernachtszijde. Daar de Tempel van SALOMO aan de noordzijde geene vensters had, en alzoo van daar geen licht ontving, zoo is deze zijde in de Loge door geen enkel zinnebeeldig licht verhelderd.

[Noorthouck, (Johan)]

NOORTHOUCK, (JOHAN) die in de letterkundige wereld bekend is door zijne beide werken: *A new history of Londen (Lond.* 1773, 4to.), en *historical and classical Dictionary (Lond.* 1776, 2 *vol*, 8vo.), heeft ook de vijfde uitgave van het nieuw Eng. Konstitutieboek der G L bezorgd, dat in 1784 in het licht verscheen (Zie het Art ANDERSON).

[Norfolk, (Thomas Howard)]

NORFOLK, (THOMAS HOWARD, Hertog van) was in 1730 Gr M der Gr L van *Engeland*, van de *Modern Masons.* Hij zond uit *Venetië*, waarheen hij toen was gereisd, aan de Gr L, onder anderen, het echte zwaard van GUSTAAF ADOLF, Koning van ZWEDEN, en dat ook gevoerd is door zijn opvolger in het kommando, den dapperen Hertog BERNHARD van *Saksen-Weimar*, welke beide namen op de kling gegraveerd zijn, terwijl de Hertog door een bekwaam zwaardveger, zijn wapen en verschillende Maç zinnebeelden op de scheede, met zilver heeft doen inleggen, opdat het voortaan als statiezwaard zou worden gebezigd door den Gr M De afbeelding van dit zwaard, vindt men in de Duitsche vertaling van ANDERSON's Konstitutieboek van 1783.

[Nosaïris]

NOSAïRIS. Zie MOTEWILIS.

[Notulen]

NOTULEN. In *Duitschland* bestaat hier en daar het gebruik, dat deze, na de bekrachtiging, door al de aanwezigen worden onderteekend.

[Notuma]

NOTUMA. Dit woord verbeeldt, door verplaatsing der letters, den naam *Aumont* (Zie DE SCHOT).

[Noviet]

NOVIET (De) is de Kandidaat vóór het afleggen der gelofte, en was de 1e. graad der Illuminaten in *Beijeren*, en de 2e. graad der Orde van de *Strikte Observantie.*

[Noyer, (De)]

NOYER, (DE) was medestichter van den G□ L□ van *Engeland*, van de *Modern Masons* (Zie DESAGULIERS).

[Nuhout van der Veen, (Joachim)]

NUHOUT VAN DER VEEN, (JOACHIM) werd (11 Julij 1824) door het Hoofd-Kapittel der oppergraden, nadat de Gr□ M□ Nat□ dien post - wat de oppergraden betreft - had nedergelegd, met algemeene stemmen gekozen tot Gr□ M□ Nat□ voor de oppergraden. Bij gelegenheid dat die Br□ zijn vijftigjarig huwelijksfeest had gevierd, werd hem door het Hoofd-Kapittel (24 Mei 1828) eene zilveren kan of vaas, van antieken vorm en met zinnebeeldige versierselen en toepasselijke opschriften, vereerd, welker afbeelding zich bevindt in de *Annales Maçonniques* (T. VI, *p.* 447).

O.

[Obedientie. (akte van)]

OBEDIENTIE. (AKTE VAN) Zie ONDERWERPING. (AKTE VAN)

[Obereit, (Jakob Herman)]

OBEREIT, (JAKOB HERMAN) Doctor der wijsbegeerte en heelmeester te *Jena*, geboren in *Zwitserland*, den 2den October 1725, overleden 2 Februarij 1798, was een ijverig voorstander der alchymie en mystiek, en werd voor een zendeling der Jezuïten gehouden.

[Obrien]

OBRIEN. Zie INCHIQUIN.

[Observantia-Lata. (minder strenge Orde)]

OBSERVANTIA-LATA. (De MINDER STRENGE ORDE) De naam van het stelsel, gevolgd door hen welke zich aan de nieuwigheden der *Strikte Observantie* niet wilden onderwerpen. Zie het Art. LATA. (OBSERVANTIA)

[Observantia-Stricta. (strenge Regel of Orde)]

OBSERVANTIA-STRICTA. (De STRENGE REGEL of ORDE), of *de Strikte-Observantie der vereenigde Duitsche Loges*, is van alle stelsels, die zich van de ware en echte V M verwijderen, datgene, hetwelk zich in *Duitschland* het meeste heeft uitgebreid en het langst heeft staande gehouden. Ofschoon de heeren von MARSCHALL, Baron VAN PRINZEN en de Markies DE

LERNAIS, reeds vroeger onderscheidene Fransche hooge graden aan de Broeders van het noordelijk *Duitschland* hadden medegedeeld, zoo was nogtans de Baron VON HUND (zie dat Art.) de eigenlijke persoon die het Tempelheeren stelsel, onder den naam van STRIKTE OBSERVANTIE in het geheele noorden grondvestte en verbreidde. Zijne stoutmoedige stelling, dat de V M niets anders was dan de werkelijke voortzetting van de Orde der Tempelieren, de blinde gehoorzaamheid, door hem aan zijne aanhangers opgelegd (zie de Art. JOHNSON en ONDERWERPINGS-AKTE), en de aanmatiging waarmede hij alle andere stelsels in de V M verwierp, en deze den naam gaf van *Observantia-Lata* (zie dat Art.) waren de grondslagen van dit nieuwerwetsche Tempelierschap. Wel is waar, hij was, ten opzigte van hetgeen hij de BB voorspiegelde, vaak blootgesteld aan openbare en geheime tegenwerpingen, en navorschingen van verstandige en dus niet ligtgeloovige medeleden, maar hij wist zich nogtans telkens gelukkig uit de verlegenheid te redden, alhoewel zijne bewijsgronden en middelen niet altijd geschikt waren eene volledige overtuiging te baren. Onder deze behoorde vooral, het in geheel onbekende karakters geschreven diploma, door hetwelk hij zich in *Altenberge* (zie dat Art.) als provinciaal Grootmeester van *Duitschland* legitimeerde.

Ten gevolge der statuten van de Orde, moest geheel *Europa* in 9 provinciën (zie dat Art.) worden verdeeld. Men organizeerde nogtans slechts de *zevende*, welke het noordelijke *Duitschland, Polen, Lijf*- en *Koerland* bevatte, en, slechts voor een klein gedeelte de *vierde* en *vijfde*, waartoe *Lyon* en *Bourgondië* behoorden. De rij der zeven graden van dat systeem, was als volgt:

1. Leerling.
2. Gezel.
3. Meester.
4. Schotsch Meester.
5. De Nieuweling (*Novice*).
6. De Tempelier, in drie klassen:
    a. *Eques.*
    b. *Socius.*
    c. *Armiger* en
7. *Eques professus.*

Zie ook de Art. KERKELIJK SYSTEMA, SCHUBART en RIDDERS VAN DE HEILIGE STAD.

Hertog FERDINAND van *Brunswijk*, een algemeen hooggeschat Vorst en veldheer (geboren 11 Jan. 1721, overleden 3 Julij 1792), die in het stelsel, dat elken Br□ een ordesnaam gaf, *Eques a victoria* heette, oefende er later grooten invloed uit. Hij werd verzocht zich aan het hoofd van het stelsel te plaatsen. Hij deed het, daartoe, even als vele andere verstandige BB□ verleid, in de veronderstelling, dat de opgaven van den Baron VON HUND overeenkomstig de werkelijkheid waren, en dat, zoo al de afkomst van de oude Tempelieren niet bewezen kon worden, en niet elk van de gekoesterde plannen uitvoerbaar ware, door een verstandig hoofd, met de aanhangers van dat systeem, menig goed werk kon worden uitgerigt. Zoo vergoêlijkt het ten minste vrijheer VAN KNIGGE, in zijne *Beiträge zur neuesten Geschichte des Freimaurer Ordens (Berlijn* 1786), bl. 72-74. Dienvolgens nam hij de waardigheid aan, en wat de *Strikte Observantie* nog goeds heeft gedaan, is aan hem te danken. Dat goede is nogtans luttel. De vele grooten die, sommigen uit praal- en andere uit heerschzucht, tot het stelsel toetraden, deden het wel naar buiten schitteren, maar deden naar binnen alle Br□ gelijkheid en eendragt - wanneer men daarmede de slaafsche onderwerping en willenlooze gehoorzaamheid niet verwart - geheel verdwijnen. De Prins, op het konvent van *Kohlo* (1772) tot Gr□ M□ gekozen, riep (1775) zijne onderhoorige □ □ tot een konvent te *Brunswijk* bijeen, vervolgens een ander te *Wolfenbuttel*, dat van 5 Julij tot 27 Augustus 1778 duurde. Intusschen had STARCK, uit ergernis, dat hij zijn klerikaal systeem door de leden der *Strikte Observantie* niet kon doen aannemen, het nieuwe Tempeliers-systema op eene scherpe wijze aan de kaak gesteld, door eene toenmaals (1780) veel gerucht gemaakt hebbende brochure. Men besloot het geheele stelsel, ten minste zoo als het toen bestond, te niet te laten loopen, waartoe (1781) een konvent te *Wilhelmsbad* werd bijeengeroepen, dat door Br□ SWARTS is bijgewoond, als afgevaardigde van het

Gr O van *Holland* (vergelijk de Art. NEDERLAND en LEGPENNING N°. 1). Op dit konvent werd de Hertog benoemd tot Grootmeester der Martinisten, of weldadige Ridders der heilige stad (zie het Art. KONVENT WILHELMSBAD). De *Strikte Observantie* ontving hierdoor een gevoeligen slag, zamengesteld, als zij grootendeels was, uit menschen, wier geheel burgerlijk wezen, op deze Tempeliers-Orde berustte, die geen anderen werkkring hadden, of uit dezulken, die aanzien dachten te hebben verkregen, door dat zij met vorsten en grooten tot dezelfde Orde behoorden; een aanzien hetwelk hunne verdiensten hun kwalijk zouden hebben verschaft, en eindelijk uit de zoodanigen, die door de politieke en mystiesche verwachtingen, welke men in de toekomst hoopte bevredigd te zien (want men had de ontdekking van allerlei hermetiesche geheimen, men had kommanderijen en bezittingen beloofd), en welke door de *quasie* Tempeliers-Orde werden opgewekt, zoodat deze dan plannen voor zich vormden van magt, rijkdom, aanzien en schittering.

[Occident. (De Ridder van het)]

OCCIDENT, (DE RIDDER VAN HET) of van het Westen, is de 47ste graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.*

[Officieren]

OFFICIEREN (De Bestuurders eener Loge). Niemand die den Meestergraad niet bezit kan tot zoodanige post worden benoemd, en geschiedt zoodanige keus, zij is onwettig. Geheel onbegrijpelijk is het daarom, dat hier en daar enkele Loges dien misslag begaan. Er bestaan bij elke Loge ten minste zeven Officieren, zijnde de regerende Meester, de beide Opzieners, de Sekretaris, de Redenaar, de Thezaurier en de Ceremoniemeester. De meeste Loges hebben er nogtans meer, als Voorbereider, Onderzoeker, Hofmeester, Aalmoezenier, Architekt en Dekker. Hier te lande verschilt hun aantal in de verschillende Loges, en wordt dit, hetzij door nieuwe, hetzij door adjunktplaatsen, vermeerderd, naar mate men denkt, dat het bezit van deze, of de hoop op het verkrijgen daarvan, een grooter aantal, leden doet blijven of worden. Sommige voegen hier nog bij: Zegelbewaarder, Archivaris (in de andere vereenigt de Sekretaris die posten in zich), Vaandeldrager, Zwaarddrager en Surnumerairen, en Adjunkten der

verschillende posten, als: 2e. en Adjunkt-Ceremoniemeester, enz. In *Engeland* en *Noord-Amerika* is dit aantal Officieren minder, en bestaat het uit een reg□ M□, de beide Opz□, een Sekretaris, Penningmeester, een Kapelaan (die bij het openen en sluiten, of bij andere plegtige gelegenheden, een gebed opzegt), een eersten en tweeden Diaken, een Binnenwachter, een Buitenwachter, of Dekker en een Onderzoeker. Wat de plaatsing aangaat, verschilt die in de Schotsche, Engelsche en Amerikaansche Loges, ten aanzien der beide Opz□ Hunne insigniën zijn veelal overal gelijk. De banden zijn in de meeste landen (in de symbolieke graden) blaauw. Hier te lande, in *Engeland* en *Noord-Amerika*, hebben zij de kleur der Loge, alleen die der G□ Offic□ zijn hier te lande van eene blaauwe kleur. De kleeding van den reg□ M□ bestaat in *Engeland* uit den tabbaard. De jaarlijksche keuze der Officieren geschiedt gewoonlijk vóór het Orde- of *St.* JANS-feest, om dit door hunne installatie nog meer glans bij te zetten. Slechts in zeer enkele Loges in het buitenland, heerscht nog het gebruik de Officieren voor hun leven te benoemen. In vele andere Loges (vooral in *Frankrijk*) heerscht daarentegen het gebruik, niemand langer dan drie jaren in zijn post te laten, en hem daarna niet weder verkiesbaar te stellen tot dezelfde waardigheid, dan na verloop van zekeren lijd.

[Officieren van het Groot-Oosten]

OFFICIEREN VAN HET GROOT-OOSTEN zijn personen, die de belangen der Vrijmetselarij van een geheel rijk, of van een geheel systema besturen. Men noemt deze Groot-Officieren.

De Groot-Officieren hier te lande, bestaan uit de volgende ambten, voor het loopende Maç□ (5845) jaar bekleed door de daarbij genoemde Broeders:

Gr□ M□ Nat□, Prins FREDERIK der *Nederlanden* (levenslang).
Gedeputeerd Gr□ M□ Nat□, J. SCHOUTEN.
Eerste Gr□ Opz□, G.W. VERWEY MEJAN.
Tweede Gr□ Opz□, P. WENTHOLT.
Gr□ Redenaar, E.W. VAN DAM VAN ISSELT.
Gr□ Sekretaris, F.A. VAN RAPPARD.
Gr□ Thesaurier, W.P. BARNAART.
Gr□ Zegelbewaarder, J.A. DUTILH.
Gr□ Archievaris, J. VAN LENNEP.
Gr□ Ceremoniemeester, J.D. HOEKWATER, JZ.

Gr□ Aalmoezenier, J.T.H. NEDERMEIJER VAN ROSENTHAL.
Gr□ Bouwmeester, J.H. LENTFRINCK.
1e. Gr□ Onderzoeker, C. VAN DER VYVER.
2e. Gr□ Onderzoeker, J.J. CROOSWYCK.
Gr□ Hofmeeester, J.J. VOUTE, S. EZ.

De Gr□ M□ Nat□ benoemt den Gedep□ Gr□ M□ Nat□ en den Gr□ Sekretaris, de overigen worden door de afgevaardigden gekozen uit drietallen, door den G□ M□ Nat□ opgegeven, en treden jaarlijks voor een gedeelte af.

[Oheb-Eloah]

OHEB-ELOAH, הולא בהא (een die God bemint), en *Oheb-Kerobo.* In den graad van Ridder *Kadosch* (Sch. R. 30e. gr.) hebben de stijlen der mystieke ladder met zeven treden, aan de regterzijde op dezen, en op de linkerzijde op genen naam betrekking. Zie de Artikels KADOSCH en LADDER.

[Oheb-Kerobo]

OHEB-KEROBO, ובדק בחא (een die zijn naasten bemint). Zie het vorige Artikel.

[Old Charges]

OLD CHARGES. (THE) Zie WETTEN en LANDMARKS.

[Old Marks]

OLD MARKS. (THE) Zie LANDMARKS.

[Onafzetbaar]

ONAFZETBAAR. Zie LEVENSLANG.

[Onbekend Opperhoofd]

ONBEKEND OPPERHOOFD. Zie OPPERHOOFD.

[Onbevoegde in de Werkmetselarij]

ONBEVOEGDE IN DE WERKMETSELARIJ. (Zie het Art. PATROON.) Ten opzigte der niet regelmatig aangenomene Metselaars, zeggen de vijfde en zesde grondbepalingen van het nieuw-Engelsche Grootmeesterschap, en wel, volgens het Konstitutieboek van 1723:

> *Vrijmetselaars* behooren met dezulken, die *niet bevrijd (priviledged)* zijn, behalve uit dringenden nood, niet te arbeiden, noch gewone arbeiders (*labourers* - daglooners, handlangers), en *niet aangenomen* Metselaars, in die mate te onderwijzen, alsof zij een *Broeder* of *makker* moesten onderwijzen.

Vervolgens:

> Een *vreemd* Broeder moet gij voorzigtig onderzoeken, op zoodanige wijze, als u het verstand aan de hand zal geven, opdat gij niet door een' onwetende, die valschelijk *aanspraak* maakt (*a pretender*), misleidt wordt. Een zoodanige moet gij.... van u stooten, en wel op uwe hoede zijn, dat gij hem niet eenigerhande wenk van uwe kundigheden geeft.

2. In het Konstitutieboek van 1738, zegt de uitgever vooraf in de voorrede:

> De meeste regelmatige vereenigingen hebben hare eigendomme-

lijke geheimenissen (*secrets*) gehad, en zullen ze ook wel in de toekomst hebben, en gewis hadden ook de *Vrijmetselaars* te allen tijde de hunne, welke zij nooit door *schrift* verbreidden, en welke men dus nog veel minder mag verwachten, in *druk* te zien verschijnen. Slechts een ervaren Br□ kan *door het ware licht*, bijna op elke bladzijde van dit boek, gemakkelijk, menige nuttige wenken vinden, welke door *knoeijers*, en anderen, die niet zijn ingewijd, niet bemerkt worden.

In den tekst vindt men verder:

Vrije en aangenomen Metselaars moeten *knoeijers (cowans)* niet veroorloven, met hen te arbeiden; ook behooren zij zich, buiten dringenden nood, niet door knoeijers laten te werk zetten, en zelfs in dit geval mogen zij een knoeijer niet onderrigten, maar moeten eene *afzonderlijke* bijeenkomst houden. Geen gemeen arbeider behoort aan het eigenlijk werk der Vrijmetselaars gesteld te worden.

En later:

Een uitlandschen Broeder, of *vreemdeling*, moet gij zorgvuldig onderzoeken, gelijk u het verstand zal leeren, opdat gij niet misleid moogt worden door iemand, die valsche aanspraken maakt. Een zoodanige moet gij met spot van u afstooten, en over u zelven waken, dat gij hem geene wenken geeft.

3. In de uitgaven van het Konstitutieboek van 1784 en 1815 zijn de plaatsen der uitgave van 1723 in haar geheel weder vermeld.

[Onderrigt]

ONDERRIGT. Te beklagen is het, dat hier te lande niet, naar het voorbeeld van vreemde rijken, meer werk wordt gemaakt van de zoogenaamde Instruktie □ □, die, wèl bestuurd, een zoo gunstigen invloed kunnen uitoefenen op de leden. Behalve in *New York*, waar die kortelings zijn aanbevolen door de G□ L□ (zie het Art NOORD-AMERIKA), heeft men dit in andere landen sedert lang ten uitvoer gebragt. Zoo bestaan er te *Londen* negen zoodanige Loges, die op verschillende avonden der week - sommige het geheele jaar door - zich bezig houden met Maç□ instruktie, en het behandelen van andere takken van nutte kennis. Te *Parijs* is, in 1840, door de Loge *la Clémente Amitié* een' kosteloozen *cours d'économie sociale* geopend, waarin het, na het eindigen der voordragt, de aanwezigen is vrijgelaten, hunne aanmerkingen te berde te brengen, en in welke eerste zitting, door den B□ E. DE POMPERY, eene redevoering is voorgedragen, *over de onwetendheid, en het nood-*

zakelijke, zich te onderrigten, ten einde vervolgens zijne natuurgenooten te kunnen onderwijzen. Zoo is er in de Parijsche Loge *les Trinosophes*, in 1818 en 1838, door Br RAGON, een wijsgeerigen en verklarenden kursus gehouden, over de oude en nieuwe inwijdingen. Op dezelfde wijze hebben in *Duitschland, Frankrijk* en *België*, de kennis harer leden trachten te ontwikkelen, door het aanleggen en ten gebruike bestemmen van boekerijen, verzamelingen van natuurkundige instrumenten, of voorwerpen uit de natuurlijke historie, gelijk ook door het voordragen van lessen, over wis-, sterre-, werktuig-, natuurkunde en natuurlijke historie. (Zie verder het Art. PRIJSVRAGEN). In *België* hebben zich hierin vooral onderscheiden, de Brusselsche Loges, *les Amis Philantropes* en *l'Espérance*, benevens de BB RAMEL, PLAISANT, MARÉCHAL, DE WARGNY, REDENMANS, DRAULT, enz. (Zie het Art. INSTRUCTIE-LOGES)

[Ondersteuningsgesticht te *Parijs*]

ONDERSTEUNINGSGESTICHT te *Parijs.* Het besluit daartoe werd op den 19den November 1839, genomen door de Loge *la Clémente Amitié* in die stad, en aan de andere Loges medegedeeld bij cirkulaire van 1 December, onderteekend door de BB DESANLIS en L.TH. JUGE, als reg en oud-M en eenige verdere BB Dit besluit strekt tot eer der Loge, die het genomen heeft, der Broederschap in *Frankrijk*, die het ondersteunde, maar vooral van den Br DESANLIS, die het voorstel deed, en welke dus als de stichter er van is te beschouwen. In het rapport, daarover uitgebragt door de speciale kommissie, komt onder anderen het volgende voor:

> De luiheid en het gebrek aan arbeid brengen de armoede voort en begunstigen de bedelarij. De luiheid klopt in het bedelaarskleed aan de poorten onzer tempels, en ontvangt er, ten nadeele van regtschapen behoeftigen, in zekeren zin, eene aanmoedigende premie. Wij behoorden voortaan doof voor haar te zijn; want de luiheid is eene ondeugd, die, ten opzigte der maatschappij, volstrekt onbruikbaar maakt; en de V M kan de ondeugd niet aanmoedigen, die in den daarmede behebte, zedelijke onwaarde bewijst, welke voortvloeit uit zijne onverschilligheid omtrent alles, wat hem niet persoonlijk betreft.
> De Broeders, die ten gevolge van gebrek aan werk, of door dat hun arbeid niet behoorlijk wordt beloond, zich in kommerlij-

> ke omstandigheden bevinden, verdienen al onze zorg. Wij zijn dezen ondersteuning in hun ongeluk verschuldigd, en zullen hun die, als goede Broeders doen toekomen.
> Sedert langen tijd zijn wij getroffen geworden door de ongelegenheden, gepaard met het verstrekken van geld aan de behoeftigen. Voor de luijaards is dit een lokaas, waarop zij spekuleeren, om zich, na zoo gemakkelijk verkregen voordeelen, in den drank te buiten te gaan, enz.

Het besluit, door de Loge genomen, bevatte de bepalingen, dat, na het vestigen des gestichts, alle geldelijke ondersteuning, buiten volstrekte noodzakelijkheid, zal ophouden, maar dat van dienzelfden dag, de Parijsche, inlandsche en vreemde BB□, wier aanspraak op ondersteuning behoorlijk mogt blijken en worden erkend, in het ondersteuningsgesticht, voeding en huisvesting zullen erlangen, terwijl eene behoorlijk ingerigte geneeskundige dienst, *gratis*, voor hunne verpleging zal zorgen. Bovendien zou er eene kommissie worden gevormd, om zoodanige BB□, welke zonder werk zijn, te doen plaatsen, en hun, overeenkomstig hunne geschiktheid, werk te verschaffen. De BB□, die door eigen schuld werkeloos zijn en blijven, en, zonder voldoende redenen, den hun verschaften arbeid weigeren, zullen de ondersteuning onwaardig verklaard, niet meer dan een dag verpleegd, op een afzonderlijk register ingeschreven - met bijvoeging hunner weigering - en aan de Zuster □ □ bekend gemaakt worden. Dit plan, hetwelk ook aan het G□ O□ werd ingezonden, vond dadelijk ondersteuning bij de Zuster-Loges, en men verzuimde geen middel, om het fonds aanhoudend te doen toenemen, gelijk de Loge *la Clémente Amitié*, b.v. een *concert* en *bal* gaf, dat door vijfhonderd personen werd bezocht, en waarvan de toegangkaartjes ten voordeele van het fonds werden verkocht, terwijl er tusschen het concert en het bal eene inzameling werd gehouden, die een' zeer goeden uitslag had. Het ingeleverde plan werd door het G□ O□ (21 Maart 1840) goedgekeurd, en (11 April) aan de Loges aanbevolen. Het Gr□ O□ schreef dadelijk in voor 1000 francs, en stelde vast, dat de raad van administratie zamengesteld uit negen Groot-Officieren (later vermeerderd met 6, waarvan 3 GG□ Off□ en 3 reg□ MM□), alle zes maanden rekening en verant-

woording zou moeten doen. In *Parijs* zoude voor elke der acht en veertig sektiën een korrespondent benoemd worden, die de Regenten zoude ter hand gaan, in het inwinnen der noodige informatiën, ten aanzien van de zich aanmeldenden. De eerste inschrijvingslijst bedroeg 3055 francs, waaronder een legaat van 500 van den inmiddels overleden Br□ DAOUST, 500 van de Loge en het Kapittel *la Clémente Amitié*, en 1820 van eenige leden. Van Br□ DESANLIS 100, van Br□ ROUHOUD 50, van Br. JUGE 50 (later aanzienlijk vermeerderd), en 790 van de Loge *les Amis bienfaisants et imitateurs d'Osiris réunis*, te *Parijs*, zoowel van de Loge, de Recipiendaires, als van de leden afzonderlijk; van de Loge *les Disciples de Fenelon* 120, *l'Union parfaite de la Persévérance* (alle te *Parijs*) 200 francs.

Het voorloopig vastgestelde reglement voor het gesticht - dat October 1840 geopend is - was van den navolgenden inhoud:

Zetel van het centrale gesticht.

Art. 1. Het centrale ondersteuningsgesticht voor ongelukkige VV□ MM□ wordt gevestigd te *Parijs*, in de straat *St. Gervais au Marais*, N°. 4 (in 1842 verplaatst naar de straat *Rue Neuve saint Gilles*, N°. 10), en wordt bestuurd door eene kommissie, benoemd overeenkomstig besluit van het G□ O□ van *Frankrijk*, van 21 Maart 1840.
Art. 2. Zoo mogelijk zal er in den voorgevel een bord worden geplaatst, met het opschrift: *Centraal huis van Maçonnieke ondersteuning.*

Ondersteuning.

Art. 3. De ondersteuning, door het centraal huis verstrekt, is tweeledig:
1. Voeding en huisvesting.
2. Voeding alleen.
Art. 4. Over het etensuur en de soort van spijzen.
Art. 5. Een V□ M□ zal er niet langer dan veertien dagen ondersteuning genieten. In geval hij reiziger is, zal de kommissie beslissen, of hem ook bij, zijn vertrek, geldelijke ondersteuning zal worden verstrekt, om zijne reis voort te zetten.

Voorstelling.

Art. 6. De kommissie-alleen beslist over de toelating in het gesticht, en over den aard en den duur der ondersteuning.

Art. 7. De Loges-Stichteressen (bijdragen van 50 frs.) en de BB Stichters (bijdragen 25 frs.) hebben alleen het regt, behoeftige VV MM er toelating in het huis voor te stellen.

Art. 8. Ingeval er niet genoeg plaatsen in het gesticht beschikbaar zijn, wordt de voorkeur gegeven aan de aanvragen der Loges.
Art. 9. Over de 48 korrespondenten.

Toelating.

Art. 10. Een V M, wiens toelating beslist is, zal in het gesticht worden opgenomen, op een bewijs, door Prezident en Sekretaris der komm onderteekend. Dit bewijs duidt den aard der ondersteuning aan.
Art. 11. Geen V M wordt toegelaten, tenzij in het bezit van Maç bewijsstukken, en na het bewijzen van zijn' behoeftigen staat en zijn onberispelijk gedrag.
Art. 12. Elk toegelatene moet zijne Maç bewijzen aan de Regenten, en zijn paspoort of zijne veiligheidskaart aan den Direkteur afgeven. Bij zijn vertrek ontvangt hij ze terug.
Art. 13. Buiten wettig beletsel zal elk in het huis toegelaten Maç, en die den hem verschaften arbeid niet wil aannemen, onmiddelijk worden verstoken van de Maç ondersteuning.

Inwendig beheer.

Art. 14.......
Art. 15. De opgenomen BB moeten binnen het gesticht teruggekeerd zijn van 1 April tot 1 October te negen ure, en van 1 October tot 1 April te acht ure, enz.
Art. 16, 17, 18. Reglementaire bepalingen, waarin onder anderen voortkomt, dat het register van aankomst en vertrek, in het huis liggende, dagelijks door een der leden van de kommissie zal moeten geteekend worden.

Ondersteuning buiten het gesticht.

Art. 19. Naar gelang der behoeften en omstandigheden, kan ook door de besturende kommissie, ondersteuning in *natura* en in geld worden vergund.

Art. 20. De ondersteuning in *natura* bestaat hoofdzakelijk in brood, vleesch, hout en kleedingstukken, af te halen op volgbriefjes, door Voorz en Sekret onderteekend.
Art. 21. Handelt over dringende gevallen.

Art. 22. Ondersteuning in geld wordt alleen verstrekt in bijzondere gevallen, na voorafgegaan onderzoek, door eene kommissie van drie leden, gekozen uit de besturende kommissie.
Art. 23. Handelt over het inleveren der aanvragen om ondersteuning.
Art. 24. Ten einde de kommissie in staat te stellen, arbeid te verschaffen aan de VV□ MM□, zonder werk zijnde, zullen de reg□ MM□ de BB□ in geopenbaarde Loge uitnoodigen, aan de kommissie op te geven, of zij ook werklieden of daglooners noodig hebben. De komm□ zal alle vereischte maatregelen nemen, ten einde geene andere, dan trouwe en ijverige werklieden, aan te bevelen.

Pligten der kommissie.

In dit hoofdstuk komt onder anderen voor, dat de komm□,

behalve de gevorderde buitengewone vergaderingen, hare zittingen zal houden, des zaturdags, te zeven ure des avonds, in eene der zalen van het G□ O□; dat elk lid op zijne beurt, gedurende een dag, in dienst zal zijn, en alsdan het gesticht zal moeten inspekteeren, de spijzen en de behandeling zal moeten onderzoeken, en alle ingebragte klagten aanhooren, van welk bezoek een geteekend dagrapport zal ingeleverd worden bij het G□ O□. Hij, die driemalen zonder wettige redenen verzuimt, verliest het lidmaatschap

Reeds in het eerste jaar van het bestaan waren de inschrijvingen gestegen tot omtrent 12,000 francs, en was niet slechts een aantal BB□, voor korteren of langeren tijd, in het gesticht ontvangen, maar was er ook aan VV□ MM□, of hunne weduwen, ondersteuning uitgereikt in brood, vleesch, hout, steenkolen, kleedingstukken, schoeisel, enz. Er waren ook panden uit de bank van leening gelost en aan de eigenaars teruggegeven; men had de achterstallige huurpenningen voor sommigen betaald, en aan anderen reisgeld gegeven. Deze ondersteuning was verstrekt op vertoon van Maç□ bewijsstukken, onverschillig of die van Parijsche, andere Fransche werkplaatsen, of van vreemde Loges kwamen. Om die te ontvangen, werd het genoeg geacht, dat men B□, ongelukkig was en ze verdiende. Uit het eerste verslag der kommissie (18 Junij 1841) bleek, dat de opgenomen BB□ tweemalen in de 24 uren spijsden (9 ure en 5 ure). Dat er toen zes bedden ter beschikking der komm□ waren; dat eenige onkieschheid bij sommige behoeftige BB□ het noodig had gemaakt, dat bij hun vertrek uit *Parijs* een lid der komm□ hen verzelde, en het reisgeld eerst bij het vertrek der diligence, enz. ter hand stelde,

In het eerste jaar was ontvangen	8303	fr. 50
en uitgegeven	3399	fr. 52
Saldo	4903	fr. 98

met deze uitgaven waren 78 BB□ in het gesticht ontvangen, en 70 VV□ MM□, of hunne weduwen, buitengewoon ondersteund, terwijl van 14 October 1840 tot 30 April 1841, brood, vleesch, hout en steenkolen werden uitgedeeld. Aan sommigen werden kleedingstukken en schoeisel verstrekt, om zich behoorlijk te kunnen voorstellen aan hen, bij wie zij werk

konden vinden. Verder deelt de kommissie mede, dat zij eenige malen ondersteuning in *natura* hebbende verstrekt aan de weduwe eens Br, moeder van twee kinderen, vernomen had, dat er eene plaats aan de vischmarkt open was, en dat zij die plaats voor haar had gekocht, waardoor de vrouw thans in staat was, op eene eerlijke wijze, goed haar brood te verdienen, en zij benevens hare kinderen zich thans gelukkig gevoelden. Voor twee BB had men het lijflinnen uit de bank van leening gelost, en voor vijf BB de achterstallige huur betaald, waartegen men van de verschillende huisheeren had verkregen, dat zij niet uit hunne woningen zouden worden gezet. In datzelfde rapport slaat de komm een (aangenomen) middel voor, om de bedelarij uit te roeijen, den werkzame arbeid te verschaffen, en den luijaard dadelijk te onderkennen, en wel om, in de voorzaal der tempels, den naam, het beroep en de woonplaats voor te hangen van hen, die arbeid zoeken, welke tabel later door den Reg M aan de vergaderde BB zal worden voorgelezen, met verzoek, die plaatsing te willen bewerkstelligen, of bij hunne bekenden te bevorderen. In 36 zittingen waren bij de kommissie 151 aanvragen ontvangen. De goede vruchten, door dit gesticht voortgebragt, deden in het volgende jaar, onder meer, de onderstaande giften ontvangen:

Van het G O	1000 frs.
Van den B SPONI	300 frs.
Van zijne Loge *les Coeurs sincères*	335 frs.

Van Br BAUDOT, houtkooper, lid derzelfde Loge, het noodige hout, om het gesticht den geheelen winter te verwarmen, terwijl onderscheidene werkplaatsen en enkele Broeders, ieder eene ijzeren krib (naar het model), met al het noodige, hebben gegeven, hetwelk op hunnen naam wordt ingeschreven, terwijl ook dergelijke giften zijn ontvangen van *Londen.* Reeds het eerste jaar had de instelling van dat gesticht zulk een' gunstigen invloed op de armkas van het G O (waarschijnlijk doordat de ongeregtigde verzoekers afgeschrikt werden door het naauwkeurig onderzoek der komm), dat het G O besloot, zich tot eene jaarlijksche bijdrage te verbin-

den, en die voor 1843 op 1500 frs. vast te stellen. Tevens beval het ook, dat door de □ □ van elke receptie in de drie symbolieke graden, bij het geven van den eersten, 6 frs. in de kas des gestichts zou worden gestort, van de aanneming tot Rozenkruis 5 frs., van die van Kadosch 10 frs.; voor de 31e. en 32e. graden te zamen 15 frs., en 10 frs. voor den 33sten graad, 5 frs. voor elke affiliatie en 5 frs. voor elke regularizatie. Elk G□ Offi□ zou jaarlijks betalen 5 frs., en elk lid eener Loge 1 franc.

[Onderwerpings-Akte]

ONDERWERPINGS-AKTE, (De) of *Akte van Obedientie, der voormalige Loges van de Strikte Observantie van het gerectificeerd systema van* HUND, luidde aldus:

Nademaal wij ondergeteekenden hebben vernomen, dat er buiten de Loges der *late Observantie*, welke ons sedert dien tijd in *Duitschland* alleen bekend waren, nog andere, onder den naam van *Strikte Observantie*, bestonden, welke het van overoude lijden overgeleverde en tot op dezen tijd voortgeplante Rituaal, volgden, en *oppersten* (opperhoofden of oversten) aannemen en erkennen, zoo zien wij hiermede na rijp beraad en vrijwillig *et sine ulla reservatione* (zonder eenig inwendig voorbehoud) af van alle gebruiken en pligten der ruime *Observantie*, en onderwerpen ons hierbij aan de Ritualen der *Strikte Observantie*, hoofdzakelijk echter aan zijn Hoog-Eerw□ en Genadigen, den Heer Provinciaal der 7de provincie en van alle Duitsche Metselaars (zie het Art. HUND), en erkennen hoogstdenzelven voor ons ware opperhoofd, en beloven hierbij plegtig:

1°. Den voornoemden Heer Provinciaal, of dengene welke door de verheven Orde na hem mogt worden gekozen, gelijk ook hun, welke door hoogstdenzelven voor het tegenwoordige en de toekomst, in zijne verhevenheid aangesteld, en als speciale opperhoofden boven ons zijn gesteld, *zonder eenige uitzondering*, en zoo veel in ons is en onze krachten zulks toelaten, *de gestrengste gehoorzaamheid te bewijzen.* Wij willen ons

2°. Aan hoogstdenzelven en zijne verordeningen, in twijfelachtige of andere gevallen, vooral echter als het eene of andere Loge der *late Observantie* betreft, of wat daarop betrekking heeft, onderwerpen, en al datgene, wat ons door onze overheden ten beste der Orde, door middel onze respektieve opperhoofden wordt bevolen te doen of te laten, *zonder grens, steeds en altijd volbrengen*, ook *zonder te onderzoeken, ten welken*

einde dit geschieden en dàt nagelaten moet worden. Verder beloven wij

3°. Van alles over het algemeen wat wij in de Loge, vooral ook bij receptiën hooren, zien of vernemen zullen, het diepste stilzwijgen te bewaren, en geen V□ M□ die niet hieronder door zijne handteekening tot de *Strikte Observantie* is toegetreden, noch iemand, hij zij van het mannelijk of vrouwelijk geslacht, daar van het allerminste te ontdekken, of hem er, op eenigerhande mogelijke wijze, eenig narigt van te geven; nog minder ons buiten voorkennis onzer opperhoofden in te laten met eenige korrespondentie de V□ M□ betreffende, en ook alle desbetreffende aan ons gerigte *brieven van dien aard, ons toegezonden, dadelijk aan onze overheden te overhandigen, en hun bevel omtrent het daar op te geven antwoord af te wachten.* Eindelijk willen wij

4°. De door onze respektieve oversten en verheven opperhoofden, *ons tot onze verbetering opgelegde straffen, gewillig en zonder wederstreven ondergaan*, en

5°. *Niemand*, hij zij, wie hij zij, *die hiertegen iets mogt inbrengen, het minste gehoor verleenen.*

Dit alles beloven wij, bij onze eerste geloften (*Pflichten*), welke wij bij de toetreding in de Orde hebben afgelegd, *op verbeurte van onze eer en het eeuwig aanschouwen van God.*

[Onderzoeker]

ONDERZOEKER is in de □ □ de Br□, aan wien het onderzoek der zich aanmeldenden is opgedragen. De B□, dìe dezen post vervult, behoort bescheidenheid aan menschenkennis, scherpzinnigheid aan regtvaardigheid en bedaarde standvastigheid met wellevendheid te paren. Vooral echter moet hij grondig ervaren zijn in al de liturgiën van de verschillende graden, waarin bij zijne □ wordt gearbeid. Bij zijne wellevendheid behoort hij eene zoodanige mate van waardige deftigheid te bezitten, dat de personen, die om eene of andere reden tegen welvoegelijkheid en orde zouden kunnen zondigen, onmiddelijk den invloed van zijne waardigheid gevoelen, zonder daarom het broederlijk vertrouwen te verliezen. Zijne beleefdheid moet evenmin overmoedig, als gemeenzaam, maar wèl gekozen zijn. Hij vergete niet, dat er in de wijze, van iemand te ontvangen en aan te spreken, kleine schakeeringen bestaan, welke, schoon onmerkbaar voor den gewonen mensch, door den man van opvoeding zeer goed opgelet en naar waarde geschat worden. De vreemdelingen bemerken en beoordeelen alles. Worden zij behoorlijk ontvangen, zij vergeten het niet en ko-

men terug. Hij toch en de ceremoniemeester zijn het, die vaak den eersten indruk veroorzaken, en die bij den Bez□ den grond leggen van het oordeel over de ▭. Bij alle mogelijke beleefdheid, behoort hij steeds zonder het minste aanzien des persoons te werk te gaan. Is hem, wat wel eens het geval is, het onderzoek naar den voorgestelden prof□ opgedragen, dan behoort hij al deze eigenschappen, kan het zijn, in nog veel hoogere mate te bezitten, opdat de Orde geen persoon inwijde, die haar schande kan aanbrengen, en alzoo eene smet op haar kan doen kleven, welke in de oogen der prof□ wereld onuitwischbaar is, en op de geheele Orde op het nadeeligste terugwerkt. Eigenlijk duurt zijne betrekking in de ▭ voort, en is dit in sommige ▭ ▭ het geval, dan vervulle hij die met ijver. Bij hetgeen hij kan vorderen bedenke de bez□, dat men niet in de ▭ verschijnt, zoo als men naar eene of andere openbare plaats van vermakelijkheid gaat. Hoe stemmiger, ernstiger en deftiger de houding eener werkplaats is, des te meer wezenlijke bijval zullen hare bijeenkomsten ondervinden.

[Ongekleed]

ONGEKLEED. Hij, welke in de Broederschap wordt aangenomen, is (volgens de woorden van het nieuw-Engelsche Rituaal) noch naakt, noch gekleed (zie KNIE en MEESTER). Dit zinnebeeld wil eigenlijk zeggen, dat men, wanneer men tot de Orde toetreedt, zich van alle smet, van onreinheden des levens behoort te ontdoen.

[Ongeschoeid]

ONGESCHOEID. De afgetreden linkerschoen is eene zinspeling op het oude, in het oosten nog bestaande gebruik, heilige plaatsen ongeschoeid te betreden (Vergelijk de Art. KNIE en MEESTER, 6de *Vr.*).

[Onregelmatige BB□]

ONREGELMATIGE BB□ zijn de zoodanige, die in eene onwettige, niet erkende Loge zijn aangenomen; de zoodanigen behooren niet toegelaten te worden.

[Onregelmatige of Onwettige, Clandestine Loges]

ONREGELMATIGE of ONWETTIGE, CLANDESTINE LOGES zijn de zoodanige, die zich door een vreemd G□ O□ hebben doen konstitueeren, in een land, waar reeds een Maç□ Hoofdbestuur bestaat, of die, na het instellen van een zoodanig ligchaam, hare Konstitute niet doen ratificeeren. Ook zijn het zoodanige ▭ ▭, arbeidende in een Ritus of graden, door het

Maç□ Hoofdbestuur van hun land niet aangenomen, en eindelijk alle, welke om eenigerhande reden door het Maç□ Hoofdbestuur niet zijn erkend. Het Maç□ Hoofdbestuur heeft het regt, en is zedelijk er toe verpligt, zoodanige □ □ te doen sluiten, en hare bescheiden in beslag te doen nemen. Eene onregelmatige □ kan zich door het Hoofdbestuur doen regularizeeren, en wordt dan ingeschreven op den dag van de ratifikatie, niet van hare onregelmatige Konstitutie.

[Ontzetten]

ONTZETTEN (Buiten werkzaamheid plaatsen), is eene straf, die, voor een bepaalden of onbepaalden tijd, zoowel eene geheele Loge, als een enkel medelid kan treffen, en welke door de Groote Loge over eene Loge, en over eenen Broeder (voor bepaalden tijd), door zijne Loge wordt uitgesproken. In zulk een geval moet de eerste zich van alle vereenigingen en Maçonnieken arbeid onthouden, en den laatsten wordt den toegang tot de Loge ontzegd. Eene Loge is gesuspendeerd, wanneer de achtbare Meester met eenen slag verklaart, dat de arbeid voor eenen tijd gestaakt is. Door middel van eenen anderen slag, wordt zij weder geopend, en de arbeid voortgezet. Zie de Artikels VERBANNING REHABILITATIE en het volgende Artikel.

[Onwaardig]

ONWAARDIG. Bij eene afkeurende stemming over een Prof□, behoort wel degelijk onderscheid gemaakt te worden, of het slechts eene gewone afkeurende, en dus tijdelijke afstemming, dan wel eene algeheele verwerping, en dus onwaardigverklaring zij. In het eerste geval kan de voorgestelde, na zeker tijdverloop, nogmaals aan eene stemming worden onderworpen; in het laatste geval kan hij nimmer weder als lid der Orde worden voorgesteld of aangenomen. Eens lid der Orde zijnde, kunnen slechts de Hoofdbesturen in de verschillende landen beslissen, over de onwaardigverklaring en verbanning uit de Orde van zoodanig lid. Ten opzigte van dit onderwerp is (5841), door het G□ O□ hier te lande, het zeer lofwaarde besluit genomen, dat de verbannene, na verloop van vijf jaren, zijne rehabilitatie kan verzoeken, welke, daartoe termen zijnde, hem door het G□ O□ kan worden verleend. Wordt die hem geweigerd, dan kan hij, na vijf jaren zijn verzoek herha-

len. Onder de voordeelen van eene nadere briefwisseling en verbindtenis tusschen de Hoofdbesturen, behoort ook, dat daardoor de verbannenen onderling bekend zouden worden gemaakt, en zulke maatregel alzoo eene algemeene uitwerking zoude hebben.

[Oogbedekking]

OOGBEDEKKING. Daarvoor geven de beide Eng. geschriften *J.* en *B.* en *the three Distinct knoeks*, als oorzaken op: 1. opdat mijn hart kon bevatten (*concieve*), alvorens mijne oogen konden ontdekken; 2.) gelijk ik mij toen in het duister bevond, zoo behoorde ik ook de geheele wereld in het duister te houden. BROWNS hoofdsleutel geeft, onder anderen, daarvoor op:

> Dat ik in den toestand der duisterheid in de Masony werd aangenomen; geschiedde, om mij te herinneren, dat ik alle personen in dien toestand moest doen blijven, wanneer zij niet langs den zelfden wettigen weg het licht hadden verkregen, als door mij toen werd ingeslagen.

[Oogmerk]

OOGMERK. Zie STREKKING.

[Oorkonde]

OORKONDE. Zie CHARTER, HELDMANN en KRAUSE.

[Oorsprong der Vrijmetselarij]

OORSPRONG DER VRIJMETSELARIJ. Over den oorsprong der hedendaagsche Vrijmetselarij bestaan verschillende meeningen. Volgens de meesten stamt zij van de Grieksche of Egyptiesche geheimen, volgens anderen van de Dionysiesche bouwkunstenaars of van het Pythagoreesch verbond af; weder anderen leiden haar af van de vereeniging der Esseërs enz. Ten onregte bragten enkelen haar, met een opzettelijk doel, in verband met de Orde der Tempelheeren, of andere geestelijke Orden der middeleeuwen; daarop zocht men haren oorsprong in de Jezuïten-Orde, en wendde voor dat de Rozenkruizerij haar moeder ware. Aan de drie laatste punten nu valt voor den onderzoeker geen denken. De oorsprong der V M is daarentegen met oneindig meer grond te zoeken in eene der vroeger opgenoemde vereenigingen, waartoe de bescheiden niet ontbreken. De vroege oudheid dier instelling zal niemand

verwondering baren die haren geest kent, en daarbij de beperkende grenzen van standen, rangen en landen (in de prof maatschappij zoo noodig), en aan de andere zijde des menschen streven in aanmerking neemt, zijne volmaakbaarheid ten nutte te doen gedijen. De onmiddellijke en onweder-

sprekelijke vastschakeling, waarbij men tevens meer volledige bescheiden der toenmalige inrigting vindt, zijn, zoo als dit bewezen is in KRAUSE'S werk (*de drie oudste Kunst-Oorkonden der Vrijmetselaars-Broederschap*, enz.), de bouwvereenigingen der Romeinen, die reeds in de schriften van VITRUVIUS, onder den naam van *Corpora* of *Collegia* voorkomen, en is alzoo op de geschiedenis gegrond. De oorzaken, waarom ons voortloopende, ontwijfelbare, historiesche aanteekeningen over aanvang en vordering des verbonds ontbreken, zijn waarschijnlijk uit staatkundige woelingen ontstaan, gelijk er zelfs in later tijd nog (5685 en 5720), in *Engeland* onderscheiden handschriften en oorkonden, van hooge waarde, uit vrees, zijn vernietigd. De Bouwvereenigingen der Romeinen laten zich terug voeren tot de regering van NUMA POMPILIUS, die reeds vele Tempels, ook den JANUS-Tempel bouwen liet, de burgers in gilden verdeelde, en een bijzonder gild van Bouwlieden (*Collegia fabrorum*), benevens vele andere kunstvereenigingen (*Collegia artificum*), invoerde naar het voorbeeld der Grieksche Broeder- en gildegezelschappen (die ze weder hadden nagevolgd van andere volken, als: Egyptenaren en Israëlieten), en ze verordeningen, wetten, enz. gaf. Over die kollegiën wordt gesproken in de achtste der twaalf tafelen, welke aan SOLON was ontleend (Zie het Art. KORPORATIE).

Spoedig verbreidden zich de vereenigingen van alle kunsten en ambachten, bijzonder de tot stads-, water- en scheepsbouw gevorderden, door alle provinciën van het uitgestrekte Romeinsche rijk, hadden eigene beambten, wetten, priesters en beschermgoden. Reeds ten tijde van CHRISTUS geboorte, bevonden zich bij elk Romeinsch legioen de noodige bouwwerktuigen, deels om bij de veroveringen de behulpzame hand te bieden, deels om sterkten te bouwen, welke de veroveraars in staat stelden de genomene landen te behouden, en de Romeinsche beschaving te verbreiden. JULIUS CESAR en vele andere Romeinsche veldheeren, die tot stedehouders van *Brittanje* waren aangesteld, hebben deze bouwvereenigingen zeer begunstigd, doch ons ontbreken, in dat opzigt, de geschiedkundige oorkonden, bijzonder ten opzigte van

de zamenkomsten en de gebruiken welke in deze landen, gedurende de beroeringen, heerschten, terwijl de straten, waterleidingen en andere gedenkteekenen der Bouwkunde van dien tijd, ook in *Algiers*, ons nog talrijke overblijfselen aanwijzen.

De vele gevechten, welke later in *Brittanje* plaats vonden, waren niet geschikt de vorming van het bouwwezen voort te zetten, en eerst onder Keizer KARAUSIUS (286-293 na CHRISTUS), die als beroemd zeevaarder in dienst van *Rome*, en van Keizer MAXIMIANUS, de kleine Romeinsche vloot aanvoerde, *Brittanje* overweldigde, en zich tot Keizer van dit rijk opwierp, maakte zij weder voor korten tijd eenige vorderingen, daar de nieuwe beheerscher er zich veel aan gelegen liet liggen, geschikte kunstenaars en handwerkslieden, van het vaste land, naar zijn rijk te lokken. Welke kunstzin KARAUSIUS bezat, blijkt uit de schoone munten die hij heeft laten slaan, en die zich voor dien tijd zeer gunstig vertoonen. Voornamelijk heeft hij zich de Bouwkunstenaars aangetrokken en in zijne bescherming genomen, ja zelfs, zijnen opper-hofmeester (*Steward*) ALBANUS, die in het vervolg de heilige ALBANUS heet, en in den jare 287 het eerste groote bouwgezelschap (Loge) in *Brittanje* vormde, tot opper-Opziener over de Bouwlieden benoemd. Of zich ALBANUS werkelijk, zoo als gemeld wordt, reeds toenmaals van zijnen heer een vrijbrief wist te verschaffen, waardoor de bouwvereenigingen gemagtigd werden, algemeene raadsvergaderingen te houden, zich eene eigene konstitutie te vormen, en de misdaden harer medeleden zelve te straffen, houden wij voor onbeslist. Deze eerste bloei der Britsche bouwvereenigingen duurde echter niet lang; want na de vermoording van KARAUSIUS, door zijn eigen minister ALLECTUS, die zich tot heer van het rijk opwierp, maar ten opzigte van zijne bekwaamheden veel lager dan de vermoorde stond, werd *Brittanje* door de Romeinen, onder KONSTANTIUS weder veroverd, en op nieuws eene Romeinsche provincie. Maar ook de Romeinen, bleven niet lang in het ongestoorde bezit daarvan; althans de nog onbeschaafde Picten en Schotten, bewoners van het tegenwoordig opper *Schotland*, deden roofzuchtige invallen, en noodzaakten in

426 de Romeinen, de provincie *Brittanje*, welke zij niet meer zochten te behouden, over te geven; en nu wierpen zich de Picten en Schotten op het weerlooze volk, dat zich eindelijk (449) genoodzaakt zag, de Saksen, welke zich reeds in de 3e. eeuw bij de Romeinen als stoute zeeroovers gevreesd hadden gemaakt, tegen hunne onderdrukkers te hulp te roepen. De Saksen onderwierpen niet alleen de Picten, maar ook de Britten, en deze voorvallen werkten hoogst nadeelig op de bouwgezelschappen, welker medeleden, om de gruwelen der woeste barbaren te ontgaan, in het *Wallis*-gebergte en op de tusschen *Engeland, Schotland* en *Ierland* gelegene eilanden, vluchtten, waarheen vroeger de Druïden en de door DIOCLETIANUS vervolgde Christenen hunne toevlugt genomen hadden. Op deze plaatsen werden van nu af kleine bouwgezelschappen gehouden, die nog lang hunne wetten, gebruiken en geheele Konstitutie behielden. Daar nu de medeleden van deze bouwgezelschappen, die onder de verdrevene Christenen leefden, het Christelijke geloof aannamen, zoo had dit een natuurlijk gevolg, dat ook de Konstitutie en wetten der bouwgezelschappen, zich in het uitwendige immer meer naar het Christendom schikten. In het jaar 597, zond Paus GREGORIUS I, den monnik AUGUSTINUS benevens veertig andere monniken, naar *Brittanje*, om der Saksen koning te bekeeren en een aantal Bisschoppen aan te stellen, waardoor de Pauselijke partij, in *Engeland*, de overhand bekwam. Doch de oorspronkelijke Christelijke kerk bood hardnekkig tegenstand, en konde zelfs niet uitgeroeid worden, tot aan de kerkhervorming in *Engeland*, tot welken tijd zij hare eigene geestelijken had, die zich Kuldeërs of Keldeërs noemden, en zich door waarachtige vroomheid, grondige geleerdheid en groote menschenliefde, zeer voordeelig onderscheidden.

Deze tweespalt in de kerk nu had het gevolg, dat zich, uit de in het verloop van tijd zamengesmoltene, en meerendeels nog verborgen levende leden, niet-Pauselijke vereenigingen vormden, waartoe hoofdzakelijk aanleiding gaf de omstandigheid, dat de Pauselijke kerk in *Brittanje* spoedig de overhand kreeg en de heerschende werd, terwijl de rijkdommen der koningen en

magtigen des lands die zeer begunstigden. Zeer dikwijls ontstond bij de geestelijken den wensch, om prachtvolle kerken en kloosters te bezitten; met het doel om deze te bouwen, zochten zij ijverig Bouwkunstenaars tot zich te lokken, en zich zelven tot Bouwmeesters te vormen. Het Pausdom echter werkte zeer nadeelig op deze bouwgezelschappen, want daar zij eenen geest ademden, die niet overeenkwam met dien welken men er gaarne in zag heerschen, zoo gaf dit den grond dat de katholieke geestelijken zich met deze bemoeiden, en alles zochten te verwijderen, wat met hunne kerkelijke leerstellingen streed. Hierdoor vormden zich verschillende Bouwvereenigingen, die echter niet ten gunste der Pauselijke bouwgezelschappen waren; want hierin vertoonde zich een vijandige invloed op de gezellige betrekkingen, en spoedig ontstonden hieruit ijdelheid, aanmatiging, onwetendheid, hoogmoed en traagheid. Waren er nu ook nog medeleden, die de kunst beminden en eenen wetenschappelijken zin hadden, zoo zagen zich ook deze genoodzaakt, ten minsten uiterlijk, de heerschende geest en magt te huldigen. En zoo moest alle kunstzin verloren gaan, het getal van ervaren bouwlieden moest immer minder worden, en diegenen, welke dit niet werden, verdeelden zich in gilden, waarbij zij zich aan stedelijke verordeningen moesten onderwerpen. Hierdoor geschiedde het, dat de broederlijke vertrouwelijkheid, welke de innige kunstvereeniging, het gemeenschappelijk reizen, het zamenwonen en de eigene, zelfstandige Konstitutie grondde en onderhield, verloren ging, en het bouwwezen wederom in groot verval geraakte.

Dit verval hield vele eeuwen aan, tot in het jaar 924, ATHELSTAN den troon der Angelsaksen beklom. Deze bemerkte den teruggang der Bouwkunde, en kende waarschijnlijk ook de oorzaken des vervals; ten minste leidt men dit daaruit af, dat hij belastte, de inrigting van den heiligen ALBANUS weder te herstellen. EDWIN, de jongere broeder van ATHELSTAN, liet zich-zelf in het gezelschap der Bouwlieden aannemen, leerde de Bouwkunde, en bewerkte voor de vereenigingen vele voorregten, ja zelfs verkreeg hij voor hen, van zijnen broeder, eenen

vrijbrief, waardoor zij gemagtigd werden hunne eigene regtsbedeeling te hebben. Uit krachte van dezen vrijbrief, verzamelden zich, op aanschrijving van EDWIN, de Bouwlieden in 926 te *York*, waar eene Groote of algemeene Loge werd opgerigt. In deze Groote Loge gaf hij hun eene Konstitutie, welke de navolgende pligten en wetten bevatte.

1e. De eerste pligt is: dat gij God opregt vereeren en de wetten der Noachieten opvolgen moet, dewijl het goddelijke wetten zijn, welke de gansche wereld moet opvolgen. Dienvolgens zult gij alle dwaalbegrippen vermijden, en u daardoor niet aan God bezondigen.

2e. Uwen koning zult gij getrouw zijn, zonder verraderij, en de overheid, waar gij u ook bevinden moogt, zonder valschheid gehoorzamen. Hoog-verraad zij verre van u, en maakt gij u daaraan schuldig, zoo zal u de koning straffen.

3e. Jegens alle menschen zult gij dienstvaardig zijn, en zoo veel gij kunt, trouwe vriendschap met hen houden, u niet afkeerig van hen toonen, wanneer zij eene andere godsdienst of andere meeningen zijn toegedaan.

4e. Bijzonder zult gij ook getrouw jegens elkander zijn, elkander eerlijk onderwijzen en in de kunst bijstaan, elkander niet verloochenen, maar doen, wat gij wilt dat u gedaan worde. Indien een Broeder zich hierin te buiten gaat, moeten allen hem bijstaan, zijne fout weder goed te maken, opdat hij zich verbetere.

5e. Ieder moet ook getrouw de beraadslagingen en den arbeid der medeleden in elke Loge bijwonen, en jegens ieder, die geen Broeder is, de herkenningsteekenen geheim houden.

6e. Ieder Broeder moet zich van ontrouw onthouden, dewijl de Broederschap niet zonder trouw en eerlijkheid kan bestaan, en een goede naam een groot goed is. Ook moet gij op uws heeren of Meesters nut zien, en zijnen arbeid eerlijk volbrengen.

7e. Gij moet ook eerlijk betalen, wat gij schuldig zijt, en geene schulden maken, waardoor de goede naam der Broederschap in gevaar komt.

8e. Ook moet een Meester geen werk aannemen, wanneer hij zich daartoe niet geschikt gevoelt; want hij zou den Bouw-

meester en de Broeders tot schande zijn. Verder moet elk Meester een billijk loon vorderen, doch zoo, dat hij leven en zijne gezellen betalen kan.

9e. Niemand mag een ander verdringen, maar moet hem den verkregen arbeid laten behouden, tenzij hij daartoe onbekwaam worde bevonden.

10e. Geen Meester zal eenen leerling, dan voor den tijd van zeven jaren aannemen, en eerst dan zal hij hem, na toestemming zijner Medebroeders, aannemen.

11e. Verder zal geen Meester of medgezel loon nemen, om iemand tot Metselaar te maken, wanneer hij niet vrijgeboren is, in goeden naam staat, goede bekwaamheden en gezonde leden bezit.

12e. Geen gezel zal den anderen berispen, wanneer hij niet beter kan maken, dan degene die berispt wordt.

13e. Ieder Meester moet den Bouwmeester, en ieder gezel den Meester aanhooren, wanneer er iets aan zijnen arbeid te verbeteren is, en dit in acht nemen.

14e. Alle arbeiders moeten hunne overheden gehoorzaamheid bewijzen, en gewillig doen wat zij bevelen.

15e. Ieder Metselaar moet gezellen aannemen, die van buitenslands komen, en hun de gebruikelijke herkenningsteekenen geven. Hij zal verder voor hen zorgen, zoo als hem geleerd is. Ook zal hij noodlijdende Broeders te hulp komen, wanneer hij kennis van hunne behoeften draagt, tot op eene halve mijl afstands.

16e. Geen Meester of gezel zal een ander, die geen Metselaar is, in de Loge toelaten, om de kunst af te zien, of om steenen te laten vormen, of hem een winkelhaak of schietlood maken, of hem het gebruik daarvan leeren.

Dit zijn de pligten, welke goed en nuttig te houden zijn; wat goed en nuttig bevonden zal worden, moet opgeschreven, en aan de opzieners bekend gemaakt worden, waarmede alle Broeders geholpen kunnen worden.

Onder de bescherming en het regt dezer Groote Loge vermeerderde het getal Bouwlieden aanmerkelijk; een hoogere kunstzin vertoonde zich weder onder hen, en het aanzien der werklieden wies in die mate, dat zelfs koningen, prinsen en

andere hooge personen zich in hunne geheimen lieten inwijden, en der Loge en hare wetten gehoorzaam waren. De Loge werd als de eerste Groote Loge van *Engeland* beschouwd, en het is door eene reeks van berigten en oorkonden bewezen, dat in *Engeland* en *Schotland*, volgens hare Konstitutie, arbeidende Loges en Bouwlieden genoeg voorhanden waren; dat buiten deze ook menschen, die rijk aan invloed waren, als kunstgenooten (*accepted Masons*) werden opgenomen, zoo als ten tijde van onrust en staatkundige stormen blijkt, waarin de Loges der vrije en aangenomen Metselaren grootendeels de patriotten, de regering en de voornaamste burgers bevatteden, weshalve zij door de tegenpartij zwaar vervolgd werden.

De bouwvereenigingen hadden haren zetel voornamelijk in *Brittanje*, maar nog in dezelfde tiende eeuw verbreidden zij zich vandaar naar het overige van *Europa*, waar zij, voornamelijk in de middeleeuwen, bewonderenswaardige gedenkteekenen van haren hoogen kunstzin en van haar verheven karakter hebben opgerigt, door het bouwen van de heerlijke Domkerken te *Straatsburg, Keulen, Weenen, Maagdenburg, Zurich, Freiburg, Regensburg, Milaan, Siéna, Parijs, Meissen*, van het klooster op den berg *Casino* en *Batalha*, in *Portugal*, als ook in vele andere oorden van *Europa.* Overal, waar zij handen aan het werk sloegen, bewaarden zij hare voorregten, en waarhenen zij ook geroepen werden, was der Bouwlieden eerste zorg, hunne regten te doen erkennen, ja zelfs vele Pausen verzekerden hun deze, zoodra zij den H. Stoel beklommen hadden (NIKOLAAS III, die in het jaar 1278 der Broederschap eenen aflaatbrief toestond, welke door alle volgende Pausen tot BENEDICTUS XII, in het jaar 1342 overleden, geëerbiedigd werd; ook door vele Keizers, als RUDOLF I, MAXIMILIAAN I, KAREL V en FERDINAND I, werden hun voorregten toegestaan). Voornamelijk verzamelden zich te *Straatsburg*, gedurende het bouwen van den beroemden Domkerk (1075-1439), eene menigte Bouwkundigen, rigtten daar eene Loge op, die zich met vele andere vereenigde, en spoedig zulk een overwigt op deze bekwam, dat zij al-

gemeen als Hoofd-Loge beschouwd werd, zoodat reeds in het jaar 1277 de Bouwhutten, in 22 andere Duitsche steden bestaande, zich aan haar, als de opperste, onderwierpen, en hare uitspraak afwachtten. Tot aan het begin der achttiende eeuw werd de Straatsburger Loge als zoodanig beschouwd, maar van dien tijd af begon haar invloed meer en meer te verminderen. In *Frankrijk* waren reeds in den loop der zestiende eeuw de Bouwhutten opgeheven geworden, en in den jare 1707 werd ook zulk een verbod, betrekkelijk de Duitsche Loges, op den rijksdag te *Regensburg* uitgesproken, dewijl men de vereeniging met *Straatsburg* wilde verbreken, welke stad intusschen met het Fransche rijk was vereenigd.

In hoe groot een aanzien overigens de Vrijmetselaars Broederschap, en voornamelijk de Hoofd-Loge in *Straatsburg* stond, blijkt daaruit, dat zelfs de inwoners van *Straatsburg*, welke in het bouwwezen betrokken waren, zich aan de wetten der Broederschap onderwierpen, ja zelfs de stedelijke raad van *Straatsburg*, liet haar alle twisten beslechten die in 1461 in het bouwwezen ontstonden; een voorregt, dat haar tot het jaar 1720 verbleef. Nadat in 1707, door het bestuur van den rijksdag, de Bouwhutten-Broederschap in *Duitschland* verboden was, geraakte de Bouwkunde in verval, en daar den Metselaren de pligt van stilzwijgendheid werd opgelegd, zoo verviel de kunst meer en meer. Ofschoon nu nog eenen tijd lang in *Bazel, Zurich, Hamburg, Dantzig* en *Straatsburg* kleinere Broederschappen in stilte bestonden, zoo waren deze toch niet in staat, het verval der Bouwkunde, op het Europesche vaste land, voor te komen.

Zoo stonden dan onze voorvaderen, in het begin der 18e. eeuw, aan het einde van de werkzaamheid der V□ M□ verbroederingen, en zij zouden ongetwijfeld voor immer ten onder zijn gegaan, wanneer niet de vier Loges, nog in *Londen* bestaande, zich verbonden hadden tot instandhouding der Broederschap. Het is reeds bewezen geworden, dat zich in *Engeland* eene menigte aanzienlijke mannen ophielden, die geene werkelijke Metselaren waren, en zich als zoogenaamde aangenomen

Metselaren bij de Broederschap hadden aangesloten; en daar die werkelijke Metselaren, in stedelijke genootschappen, waren overgegaan, zoo namen deze het besluit, de Vrijmetselaars Broederschap in hare oude Konstitutie, leer en liturgie als een niet meer bouwkundig, van alle bouwvereenigingen onafhankelijk gezelschap voort te zetten, haar te behandelen volgens JAMES ANDERSON, en uit de voorhanden zijnde statuten, eene nieuwe Konstitutie te ontwerpen.

Volgens deze Konstitutie behielden de medeleden des gezelschaps den ouden vorm van de Broederschap der bouwvereenigingen, maar sloten zich meer aan het doel der oude, meer edele vereenigingen. Van nu af werd het oogmerk der Orde meer gebragt tot de oprigting eens zedelijken Tempels, de veredeling van het menschelijk geslacht, en het tot beschaving voeren van alle volkeren. De medeleden moesten, verbonden door den band van trouwe Broederliefde, hunne hoogere bestemming waardig te gemoet gaan, op de baan der deugd elkander wederzijds de hand bieden, en hunne verarmde en nooddruftige medemenschen met liefde ontvangen. Natuurlijk konden alle godsdienstige gezindten aan het verbond deel nemen, en op alle wijzen daarheen werken, dat het van alle volkeren en regeringen erkend werd als eene verbroedering der menschenliefde, verdraagzaamheid en gezelligheid, welker medeleden zich de gehoorzaamheid aan den Staat als eene eerste pligt moesten rekenen.

Volgens deze door ANDERSON, in 1717, nieuw uitgegeven Konstitutie, werden reeds in de vier eerste jaren, te *Londen*, zestien nieuwe Loges opgerigt.

Wij hebben uit het Charter van *Keulen* gezien dat de V□ M□ reeds in 1535 bestond, en dat er zich, eene eeuw later reeds eene Loge te '*s Hage* bevond (zie de Art. NEDERLAND en VREDENDAL). Later verbreidde zich echter de Vrijmetselarij meer algemeen naar *Nederland* (1734), *Frankrijk* (1725), *Spanje* en *Portugal* (1728), *Noord-Amerika* (1730), *Denemarken* en *Zweden* (1736), *Duitschland* (1737), zoo als in *Hamburg, Berlijn, Dresden, Leipzig, Altenburg, Halle*,

Brunswijk, Frankfort aan den Main, Hanover, enz., en welke lotgevallen het verbond in deze verschillende Staten heeft moeten verduren, wordt, voor zoo verre deze belangrijk zijn, in dit woordenboek, meestal op de afzonderlijke artikelen, opgegeven.

[Oost-Indië]

OOST-INDIë. Zie INDIë en INDIë- (OOST) In welk jaar de V□ M□ is overgebragt naar de Ned. O.I. bezittingen, is ons niet bekend geworden. De beide oudste O.I. Loges zijn *Salomon*, te *Bengalen*, en *la Vertueuse*, te *Batavia*; de eerste opgerigt in 1759 en de tweede in 1769. Thans bestaan er de volgende (behalve de buiten berigt zijnde en waarschijnlijk sluimerende Loges):

De Ster in het Oosten (1769), te *Batavia* (ontstaan uit de vereeniging der □ □ *la Vertueuse* en *la Fidèle Sincerite), la Constante et Fidèle* (1801), te *Samarang. De Vriendschap* (1810), te *Soerabaja.* Terwijl aan de *Kaap de goede Hoop* nog onder dit G□ O□ werkzaam zijn de Loges *de goede Hoop* (1772) en *de goede Trouw* (1802). De gedeput□ G□ M□ N□ voor de Loges in de *O.I.* is de Br□ C.J. SCHOLTEN VAN OUD HAARLEM. Die voor de Loges aan de *Kaap de goede Hoop*, Br□ J.A. TRUTER. Ofschoon van *Nederland* staatkundig afgescheiden, zijn de laatste meer dan ooit verkleefd aan het Moederland. Zij hebben een eigen gebouw, dat meer dan *f* 100,000 heeft gekost, en in 1803, in tegenwoordigheid van meer dan 200 BB□ en 100 dames, is ingewijd. Beide deze afdeelingen zijn nimmer in gebreke gebleven, hare zusterlijke gezindheid te doen blijken, wanneer water, krijg, of eenige andere onvoorziene omstandigheid, rampen had veroorzaakt. (Zie het Art. NEDERLAND). In beide die streken bestaat de meest hartelijke Broederlijke eensgezindheid en de warmste ijver voor den arbeid, en geeft vooral in *Batavia* de reg□ M□ der Loge, de ijverige en doorkundige B□ PENNING NIEUWLAND, een heilzaam voorbeeld. (Zie verder REPREZENTATIE.)

[Oosten]

OOSTEN. (Het) Is die hemelstreek, waar de zon opkomt, om haar licht te verbreiden. Het oosten van de Loge is de plaats, waar de achtbare Meester zijnen zetel heeft. Het

oosten is de streek, waar de eerste oorspronkelijke godsdienst haar aanzijn ontvangen heeft. De ware inrigtingen en eerste instellingen der Vrijmetselarij zijn ook uit het oosten oorspronkelijk. In een werk over de V M vindt men over het oosten het volgende: Het is de plaats van den reg M Het is het beeld van dat gedeelte van SALOMONS Tempel, dat het heilige der heiligen bevatte. De eerbied der VV MM voor het oosten, bevestigt, dat de Maç eerdienst daaruit afstamt, en in betrekking staat met de oorspronkelijke godsdienst, die het eerst in de zonnedienst ontaarde.

Even zuiver als bij haar ontstaan, vertoont de primitieve godsdienst zich onder ons in de V M, *eenig, algemeen* en *onveranderlijk.* In weerwil der driften, ondeugden en misdaden, kan men zich niet ontveinzen, dat de menschen niet boosaardig geboren zijn, en dat zij, wel verre van het kwade te bedrijven uit vermaak in het slecht handelen, integendeel het goede trachten te doen als hun redelicht het hun aantoont. De goedaardigheid van den mensch wordt versterkt door de godsdienst, en aangezien er *geene* bestaat die het kwade voorschrijft, zijn zij *alle* achtingswaardig. Hoewel alle omtrent gelijk zijn door het innerlijke der zedeleer, verschillen zij nogtans in het *dogma* zoodanig, dat de menschen in plaats van door haar tot elkander gebragt te worden, zich door haar van elkander verwijderen en elkander onderling uitbannen.

Ten opzigte van de algemeen in gebruik zijnde uitdrukkingen: Het Oosten te *N.* In het O der Loge *N*, zegt KRAUSE:

Deze uitdrukkingen komen in geene oude oorkonden voor, en kunnen er ook niet voorkomen, dewijl, volgens de leer der oudste konst-oorkonden, de Loge de geheele wereld omvat, de *Masony* zelve nogtans *uit het oosten afstamt*, en de M aan de o.z. der L zit om *den opgang der zon af te wachten*, zoodat de Loge aldus wel in de rigting van het O (georienteerd) ligt, maar niet zelve het O is. - Op deze aanteekening valt nogtans de gegronde aanmerking te maken, dat eene L als brandpunt van ware verlichting, zeer wel het O kan genoemd worden met betrekking tot de plaats. De

V M ging tot de Indiaansche Gymnosophisten over, kwam in de verschillende vereenigingen der Magiërs, in de Egyptische geheimen, in de leerstellingen van MOZES, in de godsdienst der Grieken, in den Tempel van SALOMO, in de wet van LYCURGUS, in de school van PYTHAGORAS, in het onderwijs van THALES, in de geschriften van PLATO, in de leer der Esseërs, in de afzondering der Therapeuten, in de sekte der Joodsche Asceten, in de eerdienst der Druïden, in de Mithrasystema's der Magiërs, in de eerdienst der goede godin bij de Romeinen, en in de Evangeliesche vereenigingen der eerste Christenen.

Deze eerdienst, die wij allen voor de Vrijmetselarij erkennen, is aan God welgevallig, dewijl zij Hem eenen standvastigen en waren eerbied bewijst, gevallig aan de vorsten der aarde, dewijl zij getrouwheid beveelt aan den troon, aan den vorst en aan het vaderland, onderwerping aan de wetten, en eerbied voor de godsdienst en goeden zeden. Zij is eene bron van heil voor de menschheid, dewijl zij eene onveranderlijke genegenheid voor het menschelijk geslacht voorschrijft; omdat zij wil, dat de menschen goed, regtschapen en medelijdend zijn, en eindelijk dewijl zij liefde tot den arbeid, tot studie, tot beoefening van nuttige kunsten en wetenschappen inboezemt, en ons tot eene fyzieke en moreele volmaking leidt. Op het antwoord der tweede vraag, in het verhoor van Koning HENDRIK VI. welke op het ontstaan der V M betrekking heeft, geeft LOCKE de volgende aanteekening:

Het zou dus schijnen, dat de VV MM van meening waren, alsof er voor ADAM, welke de eerste mensch in het westen wordt genaamd, menschen in het oosten zouden hebben bestaan, en alsof kunsten en wetenschappen in het oosten haren oorsprong hadden. Eenige schrijvers, die voor groote geleerden doorgaan, hebben hetzelfde beweerd, en het is zeker, dat *Europa* en *Afrika*, welke, in betrekking op *Azië*, westelijke landen zijn, nog lang, nadat kunsten en verfijning van zeden in *China* en *Indië* reeds tot hooge volkomenheid waren gebragt, zich nog in eenen ruwen staat bevonden. PRESTON merkt hierop aan: ‘Wanneer ook eenige geleerden dit ver-

moeden ondersteunen, zoo hebben toch de VV□ MM□ den waren zin gevat, dat de V□ M□ uit het oosten ontstaan is, en zich naar het westen heeft verbreid.' De uitdrukkingen *Oost* en *West* zijn eigen aan dit gezelschap, en zijn, als men haar in eenen Maçonnieken zin bezigt, zeer verstaanbaar (zie *Ezech.* XLIII:2), dewijl deze op zekere vormen en ingevoerde gebruiken betrekking hebben. Van uit het oosten verbreidde zich, zoo als bekend is, de wetenschappelijke vorming naar het westen, en maakte in *Europa* trapswijze vorderingen. In de Yorksche Konstitutie vindt men nog de volgende merkwaardige zinsnede:

Uit *Hetrurie, Griekenland, Egypte* en *Azië*, haalden de Romeinen hunne wetenschappen en kunsten, en erlangden door den oorlog de bekendheid met deze. Zij voerden altijd beroemde en bekwame personen van daar naar hunne stad, en geleerde lieden van hen reisden daar ook derwaarts en keerden terug. Zoo werd *Rome* de zetel van geleerdheid, welke eindelijk onder Keizer AUGUSTUS, die deze begunstigde, haar hoogste top bereikte.

[Oosten, (Groot-)]

OOSTEN, (GROOT-) of Groote Loge is het hoofdbestuur van al de Loges van een rijk, of waaronder ook de werkplaatsen van sommige andere landen behooren, die geen Maç□ hoofdbestuur hebben, gelijk het geval is bij de drie Berlijnsche GG□ ▭ ▭, de Hamburgsche ▭ en ook de Eclectiesche Gr□ ▭ te *Frankfort a.d. Main.* Behalve uit den Gr□ M□ Nat□, die de werkzaamheden bestuurt, bestaat het hier te lande, uit de Groot-Officieren, de Voorzittende Meesters en gedeputeerden der Loges, en vergadert slechts eenmaal in het jaar (den eersten zondag na Pinksteren), wanneer er over de algemeene belangen wordt beraadslaagd. Bij bijzondere gelegenheden kan de Grootmeester Nationaal het Groot-Oosten buitengewoon bijeenroepen. Het G□ O□, of de G□ L□ van elk land heeft nogtans eene bijzondere inrigting. Vergelijk de Art. ENGELAND, FRANKRIJK, OPPERRAAD en PRUISSEN.

Zulk een Groot-Oosten of Maçonnieke Senaat, als BAZOT dien noemt, maakt wetten en besluiten, welke kracht van wet hebben voor alle daaronder behoorende Loges. Hij geeft aan nieuwe

Loges Konstitutiën, en erkent, onder haar gebied, geene andere, dan wier Konstitutiën hij uitgegeven, of ten minste geratificeerd heeft. Het G□ O□ moet hierop wel acht geven, omdat het tegen alle regtsbegrip strijdt, eene Loge door een ander ligchaam gekonstitueerd, onder zijn gebied te laten bestaan, zonder dat zijn oppermagt door het vragen der Konstitutie erkend zij, ook moet de G□ L□ alle niet door haar erkende Riten, volstrekt uit hare onderhoorige ▭ ▭ weren, en, ter vermijding van eene haar te laste komende verantwoordelijkheid jegens de Orde en den Staat, wèl toezien, dat geene der onder haar staande LL□, zich bij hare werkzaamheden van den geest der Orde verwijdere. Overigens bemoeit een Groot-Oosten, of eene Groote Loge, zich met geene receptie, maar alleenlijk met het administratieve en dogmatieke bestuur der tot haar behoorende *Johannes*-Loges.

In *Groot-Brittanje* noemt men de Groote Loge *in eenen uitgebreiden vorm (in ample form)*, wanneer de Grootmeester zelf tegenwoordig is; *in eenen behoorlijken vorm (in due form)*, wanneer de Grootmeester door eenen gedeputeerde wordt vertegenwoordigd, en in elk ander geval, doch met gelijke wettige magt *in vorm (in form)*.

[Oosten (Groot-Kommandeur)]

OOSTEN (De GROOT-KOMMANDEUR van het) is de 43e. graad van het Mitzraïmietisch systema.

[Oosten (innerlijk)]

OOSTEN (Het INNERLIJK) is, in sommige Duitsche Loges, de benaming van eene vereeniging van zulke Vrijmetselaren, die de hoogere graden bezitten; ook wordt daar het geheel der hoogere graden er onder verstaan.

[Oosten (Kommandeur)]

OOSTEN (De KOMMANDEUR van het) is de 42e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.*

[Oosten, (Ridder)]

OOSTEN, (De RIDDER van het) of *van den Degen*, is de 6e. graad van het Fransche en Nederl. systema en der Philaleten, de 15e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgebragte zoogenaamde oud-Engelsche systema en van het Hoofd-Kapittel van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen, als ook de 41c. graad van Mitzraïm, en de 11e. van de Uitverkorenen der Waarheid.

[Oosten (Ridder witte)]

OOSTEN (De RIDDER van het WITTE) (*Chevalier d'orient blanc*), is de 40e. graad van het Mitzraïmietiesch systema.

[Oosten en Westen (Ridders)]

OOSTEN EN WESTEN (De RIDDERS van het) is de 17e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgebragte zoogenaamd oud-Engelsche systema te *Parijs*, ook van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen aldaar.

[Oostenrijk]

OOSTENRIJK, benevens de daartoe behoorende Staten. Zoo als in vele Roomsch-Katholijke Staten, heeft ook hier de V□ M□ geen vasten voet gekregen. Sedert hare verplanting naar het vaste land hadden zich in vele plaatsen van dit groote rijk eene menigte Loges gevormd, doch waren alle van korten duur; want vervolgingen der geestelijkheid en verboden der Regenten maakten daaraan spoedig weder een einde, of verpligtten de medeleden, den arbeid spoedig weder neêr te leggen. Toen de Bul van CLEMENS XII (zie het Art. BUL) verscheen, stond de V□ M□ bij de Weener grooten in hoog aanzien. Dien ten gevolge werd dan ook de Bul daar dan ook niet afgekondigd. Eenige jaren later nogtans veranderde de denkwijze van het Oostenrijksche goevernement ten aanzien der V□ M□; en rezen er verdenkingen op, waarom het bevel gaf de bijeenkomsten te beletten. Het eerste gevolg hiervan was dat dertig VV□ MM□, die (7 Maart 1743) eene vergadering hielden, overvallen en in den kerker werden gezet, waaruit zij eerst eenige maanden later, bij gelegenheid van 's Keizers verjaardag, ontslagen werden. Onder MARIA THERESIA werden de Loges weder geopend, maar kort daarna nogmaals vervolgd. Eenige hofdames teleurgesteld in hare begeerte, bekend te worden met hetgeen er omging, zetteden de Keizerin tegen de Orde en hare bedoelingen op, en bragten haar er toe, de Meesters van vele Loges bij zich te ontbieden, en hun te bevelen, haar de geheimen der V□ M□ te openbaren. Door hunne eenparige weigering tot het voldoen aan dit verlangen, in het harnas gejaagd, deed zij eene der Loges, toen deze vergaderd was, door krijgsvolk overvallen, de BB□ gevangen zetten en de meubelen in beslag nemen. Door tusschenkomst van FRANS I (zie dat Art.), werden zij echter in vrijheid gesteld en kregen

verlof hunnen arbeid voort te zetten. Slechts onder de korte regering van Keizer JOZEF II, die de V M als van weinig beteekenis beschouwde, werd zij, nogtans onder eenige bepalingen, geduld. In dezen tijd verscheen ook het *Weener Journaal voor VV MM* In N°. 4, Jaargang 1785 van dit tijdschrift, wordt den toestand van het Weener Logewezen op de volgende wijze opgegeven:

Het besluit onzes Monarchs, waardoor der V M in alle Oostenrijksche Staten bescherming verleend wordt, is reeds aan onze BB bekend door de nieuwspapieren, en wij hebben dus niet noodig, deze voor de geschiedenis der V M in zoo menigerlei opzigt hoogst gewigtig berigt hier op nieuw te laten drukken. Volgens deze keizerlijke verordening werden bij de thans te *Weenen* bestaande acht Loges, twee nieuwe opgerigt, waarvan de eene den naam draagt van *de Waarheid*, en de andere dien van *de nieuw gekroonde Hoop.* De eerste bestaat thans uit de BB der Loges *de Palmboom, de drie Adelaars* en *de ware Eendragt.* De andere uit de BB der voormalige Loges *de gekroonde Hoop, de Weldadigheid* en *de drie Vuren.* De BB der Loges *de Bescheidenheid* en *de Heilige Jozef* hebben hunne werkzaamheden opgeheven; evenwel zijn eenige van hare medeleden tot de beide nieuw opgerigte Loges overgegaan.

De Fransche revolutie was aanleidende oorzaak, dat de Keizer (1789) besloot de V M in al zijne Staten op te heffen, alle burgerlijke en militaire ambtenaren te bevelen zich van de Loges af te scheiden, en hen te verpligten tot het afleggen van een' eed, dat zij - op straf van ontzetting en kerker - nimmer tot eenig geheim genootschap zouden behooren.

Na JOZEFS dood (in het jaar 1790), hield de toelating der V M in geheel *Oostenrijk* voor het vervolg op. FRANS II, Keizer van *Duitschland*, trachtte in 1794 de V M door het geheele Duitsche rijk te doen opheffen, maar de rijksdag te *Regensburg*, waarop dit voorstel werd gedaan, sloeg het af, en op het vertoog van *Pruissen, Brunswijk* en *Hano-*

ver, antwoordde men: dat de Keizer dit in zijn eigene erflanden konde doen, maar dat de overige Staten hunne vrijheid niet wilden laten belemmeren.

[Openbaarheid in gedrukte Werken. (De Maçonnieke)]

OPENBAARHEID IN GEDRUKTE WERKEN. (DE MAÇONNIEKE) Over dit onderwerp is vaak en lang getwist. De eene partij grond zich op de verpligting, het geheim der V M niet te ontdekken, en komt er tegen op; terwijl de andere zich beroept op het voorbeeld der oudste en strengste GG LL, en haar onder zekere bepalingen verdedigt. Het is hier de plaats niet tot het opsommen van al de gronden voor en tegen. Zeer bekende schrijvers hebben er over geschreven, als daar zijn Br FESSLER (*Sämmtl. Schriften über FMaurerei*, 2e. *Aufl.*), Vrijheer VON WEDEKIND, in de voorrede voor het eerste stukje zijner *Baustücke (Giessen* 1820), en ook de door Br MOSSDORF uitgegeven verhandeling van Prof. STUVE (*Freiberg* 1811).

In de goedkeuring der nieuwe Eng. Gr L, geplaatst voor de *Constitutions* van NOORTHOUCK, *p.* V. volg. wordt er na de aanbeveling dier uitgave gezegd:

> Wij verwerpen tevens alle gedrukte werken, welke niet zijn voorzien van de ambtelijke goedkeuring der G L, en waarschuwen alle BB, zich niet bezig te houden met het schrijven, drukken of uitgeven van eenigerhande ander boek, over de VV MM en de Masony, en voor het gebruik van zoodanig boek in de afzonderlijke Loges, tot welke zij behooren, waaromtrent zij verantwoordelijk worden gesteld jegens de Gr L

In het opgemelde werk wordt, (*p.* 34) van de handelingen der Gr L van 9 April 1783, gezegd:

> Onder de voorloopige bepalingen, in de laatste zittingen van de kommissie voor Maç ondersteuningen (*Committee* of *Charity*), welke thans bekrachtigd werden, bevond er zich eene van den volgenden inhoud: ‘De Br Gr Sekretaris HESELTINE had verlangd, de meening der kommissie te vernemen, over een aan hem gerigt verzoek van kapt. GEORGE SMITH, om de ambtelijke goedkeuring der Gr L op een werk, door hem uit te geven onder den titel van: *Het gebruik en misbruík der V M*, waarop de kommissie, na rijpe overweging, besloten heeft, der Gr Loge te verzoeken, hare toestemming tot het drukken van zoodaning werk te willen weigeren.’

Hierop maakt NOORTHOUCK de volgende aanmerking:

> Aangezien er geene bijzondere tegenwerping is gemaakt tegen dat werk, zoo moet men natuurlijkerwijze daaruit het gevolg

trekken, dat men de goedkeuring heeft geweigerd, op grond van den *algemeenen grondregel*, dat, aangezien den bloeijenden toestand onzer Loges, in welke het nooit ontbreekt aan *regelmatig* onderrigt en gepaste oefeningen voor elken Br, die met ijver naar vermeerdering zijner Maç kennis streeft, *nieuwe geschriften over een onderwerp, waarover boeken geene onderrigting kunnen geven, onnoodig zijn.* Inderdaad, de verzoekingen tot de schrijverij hebben sedert 1720, toen zelfs oude handschriften werden vernietigd, opdat zij in geen *gedrukt* Konstitutieboek zouden verschijnen, eene vreemde omkeering in de meeningen voortgebragt; want de hoofdstof van het onderwerpelijk boek (de nieuwe uitgave des Konstitutieboeks), welks bekendmaking men toen zoo zeer schuwde, is sedert in veelvuldige vormen, of bij enkele gedeelten, in het openbaar verkeer gebragt, hetwelk zonderlinge geestvoortbrengselen ten gevolge heeft gehad, welke men zeer goed had kunnen terughouden, zonder dat de Broederschap, noch de schijversroem der autheuren, daardoor aanmerkelijk nadeel zou hebben geleden. (Vergelijk het Art. PAYNE.)

Het is echter niet zoo zeer daardóór, maar daarnà dat menig geschrift in het licht is gekomen, hetwelk, door dweepers of bedriegers geschreven, niets dan eene spekulatie was, op de geheimenis-zucht van ligtgeloovige BB, of de nieuwsgierigheid van den onwetenden prof, en dat beter ware achtergebleven. - In het jaar 1810 is een Fransch zoogenaamd *geheim* werkje verschenen. Dit werkje (IV en 43 bl. 8v°.) heeft een *geschreven* titel, luidende: *le Livre bleu, par* S.E. SECHAL (volgens THORY een Pseudoniem), waarschijnlijk een Duitscher, dat op te maken is uit den stijl. Daarin leest men het berigt, dat bij dit werkje - doch alleen aan dezulken, die zullen bewijzen V M te zijn - een *geschreven sleutel* zal worden afgegeven, welke echter nutteloos is voor hem, die het boekje met aandacht heeft gelezen. Dit boekje bevat zeven afdeelingen, in eene van welke wordt gezegd:

De korrespondentiestukken, dokumenten, akten, riten, enz. zijn het *uitsluitende en onschendbare* eigendom der Loges en van de Maç vereenigingen. Zelfs geene werkplaats heeft het regt, die aan het prof publiek mede te deelen, langs welken weg ook. Hieruit volgt:

1°. Dat al de *rezultaten van de ondervinding en der beschouwing, die niet eenig geheim gebruik der Orde ontsluijeren*, of die het regt van eigendom niet kwetsen, *eene onbepaalde vrijheid van drukpers bezitten*, omdat de Orde en hare leden alleen langs dezen weg onderwezen, en zelfs openlijk verdedigd kunnen worden.
2°. Dat men *tot zekere grenzen en met voorzigtigheid kan doen*

drukken, de *traktaten, wetten, en al hetgeen betrekking heeft tot het maatschappelijk zamenstel, de geschiedenis van den oorsprong, den voortgang en de merkwaardige gebeurtenissen der Orde.*

3°. Dat men eindelijk met de grootste *behoedzaamheid en omzigtigheid* zoodanig stuk kan doen drukken, *hetwelk de onregtvaardigheid eener handeling zou aantoonen, en waartegen den verongelijkte niets anders overbleef, dan toevlugt te nemen tot, en zich te beroepen op de vierschaar der meening van al de Broeders.*

> De Loges van eenige landen hebben daarom ongelijk, het drukken van Maç traktaatjes aan eene al te orthodoxe censuur te onderwerpen. Wat kan daar de uitslag van zijn? De B, die pligt- en eedvergeten, het voornemen heeft, zich te bevoordeelen, ten koste van het domme en nieuwsgierige publiek, zal nooit aan eenige Gr L, welke ook, de bekrachtiging of goedkeuring van zijn werk vragen; de verlichte, ijverige en wel onderrigte V M integendeel, zal zijn arbeid nog veel minder willen overlaten *aan de Maç, regtzinnigheid van een angstvalligen (timoré) Br* Hierbij kan men nog voegen, dat *alle redenering over de V M* voor den prof nog veel onbegrijpelijker is, dan de beschrijving der plegtigheden, hieroglyfen; enz. Die redeneringen kunnen alleen worden begrepen door een ingewijde, en zelfs de leerling zal niets begrijpen van hetgeen den gezel zeer duidelijk is, die op zijne beurt niet zal verstaan, hetgeen de Meester zonder moeite zal bevatten.

CHEMIN DUPONTÈS klaagt er in zijn werk: *Encyclopedie Maç* (*T.* I. *Par.* 1819, 12°. *p.* 126-136)) over, dat eenige menschen, onbekend met den geest der Orde, er bij het G O op hadden aangedrongen, zijn boek op de lijst der verboden boeken te plaatsen, en zegt daarop het volgende:

> Is het wel waar, dat het heden ten dage mogelijk zij, *alles*, wat in de V M geschiedt, geheim te houden, of dat dergelijke geheimhouding voordeelig zij? Beklagen het niet alle goede VV MM levendig, dat het oude gebruik, niets over die instelling te schrijven, hun hebbe beroofd van kostelijke berigten, over haren oorsprong en eerste handelingen? En schendt niet het (Fransche) G O zelf deze voorgewende verpligting tot geheimhouding, door het gedrukt in het licht geven van het omstandig verslag van zoodanige zijner zittingen, met welke eenige plegtigheid is verbonden, en dat wel, zonder het schandaal te verzachten der algemeene satyres, of zelfs van persoonlijke beleedigingen, welke het zich tegen VV MM veroorlooft, in geschriften, waarin men van vereeniging en eendragt spreekt.

Over hetgeen verzwegen dient, uit hij de volgende meening:

Wat kan, wat moet men tegenwoordig met naauwkeurige zorg in de V□ M□ verzwijgen? Twee zaken. 1º. *De W□ T□ en A□*, *en al wat het indringen van een' prof□ in onze tempels*

zou kunnen bevorderen; 2°. *de individueele* misstappen, *welke in familje moeten worden beoordeeld en daar begraven blijven. Al het overige behoort tot het gebied der opinie.* Zelfs de dwalingen van het Maç bestuur moeten aan het licht gebragt worden, *opdat de opinie ze naar waarde schatte en herstelle*; dit alles nogtans onder voorbehoud, dat men zich nimmer overgeve aan personaliteiten.
Welk gevaar kan er overigens steken in de onderwerpelijke werken? Weet men dan niet, dat al diegenen, welke betrekking hebben op de V M, zelden andere lezers hebben, dan VV MM, en och! of het Gode behaagde, dat al de VV MM die lazen, dan zonden er vele zijn, die meer kennis zouden hebben.
Er bestaat een afdoende daadzaak, bij welke al de tegenwerpingen vervallen, en wel, dat in *Engeland* en *Duitschland*, waar de V M de gemoederen veel ernstiger bezig houdt, dan in *Frankrijk*; dat in die landen, waar zij eene wezenlijke eerdienst, zeer achtingswaardig en zeer geacht is, vele werken over die instelling - en daaronder ook tijdschriften - zijn uitgegeven en nog worden uitgegeven.

In de Loge *Johannes der Evangelist zur Eintracht*, te *Darmstadt*, zijn op den 17den Februarij 5817, drie geestelijken van verschillende geloofsbelijdenissen, waarvan twee tot de Protestantsche kerk behoorden, en een Roomsch-Katholijk kanunnik was, te gelijkertijd tot VV MM aangenomen. Deze gedenkwaardige gebeurtenis gaf den toenmaligen reg M, den gunstig bekenden Br Vrijheer VON WEDEKIND, aanleiding, eenige fragmenten van hetgeen daarbij geschied en gezegd was (40 bl. 8vo), te doen drukken. Op den titel, met den Logestempel voorzien, bevinden zich de woorden: *slechts als Handschrift voor VV MM*, en zegt de schrijver verder:

De reg M gelooft, door het doen drukken dezer teekenpl. aan de begeerte van de vele daarbij tegenwoordige bezoekende BB, te moeten voldoen, hoezeer het hem ook, *bij zijne overtuiging van de grenzen van Maç publiciteit*, leed doet, dat hij, in de vrees, dat dit kleine geschrift in een prof hand kon vallen, niet zoo uitvoerig heeft kunnen zijn, als hij wel had gewenscht. *Welk V M beklaagt zich niet over de noodzakelijkheid, veel te moeten verzwijgen, wat, op zich zelf beschouwd, elk goed verstandig mensch zoo zeer zou mogen weten, als hij het moet goedkeuren.*

Desniettemin zijn die fragmenten herdrukt in des schrijvers *Baustüeke*, (1e. D. *Giessen* 1820, 16°.) bl. 231-264, met *diezelfde passaadjes*, doch voor het overige slechts met

de initialen der symb. De Br Bisschop MUNTER, die zich ook als geleerde grooten roem heeft verworven, drukt zich in het voorberigt van zijn' katalogus (zie het Art. LETTERKUNDE) op de volgende wijze uit:

> Sedert de V M, in de laatste 20 tot 25 jaren (gerekend van 1787), in zekeren zin getrokken is uit de duisternis, waarin zij voorheen was gezonken, hebben zich de verschillende stelsels zeer vermenigvuldigd. Geheel *Duitschland* kent hunne namen, en een gedeelte der nu eens ergerlijke, dan weder belagchelijke geschiedenissen, welke in den boeze n dier vereenigingen en bij hare direktoriën (besturen) zijn voorgevallen; want zelfs VV MM hebben het noodig geacht, het stilzwijgen af te breken, en de zwakheid hunner Broeders voor het oog der wereld open te dekken. Grootendeels geschiedde dit nogtans niet uit liefde tot de waarheid of uit ijver voor het goede, maar uit personaliteit en bijzondere oogmerken. Men tastte dusdoende de systeemvormen en het belagchelijke aan, dat er in was gelegen, maar liet intusschen de veelkoppige hydra bedaard, in vrede en onder een' heiligen naam voortsluipen. Deze hydra was reeds vóór 1773 werkzaam genoeg geweest. Zij werd dit nogtans veel meer, nadat Paus CLEMENS XIV zijn leven had opgeofferd voor het heil der menschelijke maatschappij, door het verwonden van een harer meest vermogende hoofden, door vernietiging der Jezuïten-Orde (zie het Art. JEZUÏTEN-ORDE D. II. bl. 122). Eerst toen begon dat gedrocht met allen ernst en krachtdadig al zijne geheime klachten aan te wenden, zoo al niet, om zijn politiek en openlijk aanzien terug te erlangen, dan toch, om zich meester te maken van het hoofd en het hart van vele duizenden, en op deze wijze nogmaals te komen tot een gedeelte der magt, welke die Orde over het algemeen, door het verlies van de biechtstoelen en van de opvoeding der jeugd, had verloren.
>
> Toen verschenen op de missen (jaarmarkten in *Duitschland*, waarop gewoonlijk de nieuwe boeken het eerst ter markt komen) teozofiesche, magiesche en rozenkruis-chemiesche geschriften in groote menigte, alle van gelijk gehalte en gelijken toon, en die welligt oorzaak zullen zijn, dat de nakomeling niet zal weten, wat hij van de zoo geprezen wijsbegeerte en verlichting onzer eeuw zal hebben te denken. De Loges, in welke te voren slechts vriendschap, stilzwijgendheid en maatschappelijke deugd werd gepredikt, weergalmden toen slechts van verheven klinkende mystiesche woorden, aan welke niets ontbreekt, dan - menschenverstand. De jonge VV MM, vol vurigen ijver en gloeijende verbeeldingskracht, lieten zich medeslepen, schonken de *hoogverlichte* redenaars geloof, werden misleid, en misleidden op hunne beurt weder anderen. Toen geloofde men aan de kracht der woorden en formulieren, aan wijdingen en aan de geheimenissen in de mis vervat. Men zocht door kunstmatig voortgebragt goud de artsenij, door welke het ligchaam voorbereid, en ingewijd zou worden tot den omgang met volmaakte geesten, ja, met den Volkomenste-zelf. Men rakelde, ten spijt van het gezond ver-

stand, de oude gnostiesche systemen der Immanatie en Emanatie op, benevens de oude, door alle verstandige theologen reeds voor langen tijd verworpen, mystiesche en allegoriesche verklaring van den Bijbel. Men vond dan ook, dat de gewone letterlijke verklaringen en de daarop gegrondveste godsdienst, wel voldoende ter zaligheid van den gemeenen hoop van onverlichten, nogtans op verre na niet voldoende waren voor den gewijde, en schiep een *disciplinam arcani*, in welke de middelbare Intelligentiën, Eonen, uit- en invloeisels der hoofdbestanddeelen waren. De groote hoop der VV MM stond versteld en volgde bij geheele scharen; zelfs verstandige en scherpzinnige mannen lieten zich door de schitterende beguicheling medeslepen, knoopten betrekkingen aan, uit welke zij zich later niet weder konden losmaken, en leefden in den zwijmel voort, of, zagen zij het bedrog in, dan zwegen zij, en trachtten thans in stilte, door raad en vermaningen, jonge en onervaren Broeders van dergelijke dwaasheden af te houden. Daarop verschenen enkele goede geschriften, en Logevoordragten, in welke de ware geest der echte V M leefde. Onderscheidene BB poogden met vereenigde krachten den invallenden springvloed des kwaads te wederstaan; maar men ontzag nog altijd hen, welke men in weerwil hunner dwaasheden en dwalingen, als BB erkend, en in welke men nog altijd geene slechte oogmerken wilde veronderstellen. Toen deze eindelijk nogtans steeds voortgingen, dwaasheid en onzin te leeren; toen bijgeloof, blinde gehoorzaamheid en hierarchiesch despotisme elk jaar met grooter kracht binnendrongen; toen de eerwaardige en menschenminnende V M zelve ten spot werd; toen zagen zij, die het ernstig en eerlijk meenden met de waarheid, met het heil des menschdoms en het welzijn der Orde; toen zagen zij het eindelijk in, dat alle sparing hoogst verderfelijk ware, en dat er geen krachtiger middel bestond, het kwaad tot in den wortel aan te tasten, dan *groote publiciteit.* Door dien geesel werden de bedriegers aan de openbare beschimping prijs gegeven en afgeschrikt, werden de bedrogenen gewaarschuwd, zich, zoolang het nog tijd ware, uit den strik te bevrijden, werd het publiek opmerkzaam gemaakt op hetgeen er voorging, en de eer der ware, wijze en onberispelijke Metselarij daardoor alleen hersteld (het vervolg zie bij het Art ROZENKRUIS).

Br, HELDMANN, in zijn werk: *die drei ältesten geschichtl. Denkmale der Frei Maurerei*, zegt (op bl. 466):

Boeken, welke men in onze Logebibliotheken alleen aan de *hoog verlichten* (de titel van de bezitters der oppergr in *Duitschland*) in handen zoude geven, als b.v. *the Freemasons Monitor*, enz. zijn daar (in *Noord-Amerika) met bijgedrukte aanbevelingen van Maç hoofdbesturen, in openlijke boekwinkels* te verkrijgen. De grootste publiciteit heerscht nogtans, van alle Staten van het vasteland, het meest in *Frankrijk*; doch men bezigt ze daar, niet uit *reine overtuiging, gegrond op navorsching der oorspronkelijke geschiedenis, en heldere beschouwing van het denkbeeld der Metselarij*, maar veeleer slechts

uit eene zekere nationaal-karakteristieke ijdelheid, die zich over alle bedenkingen wegzet. Vandaar dan ook, dat, behalve de geschriften van den verdienstelijken Br LENOIR (zie dat Art.), en eenige andere, de overige meestal niets leerrijks, noch hoogere strekking hebben, en òf zelve weder eene openlijke pralerij met geheimen, of niet zelden eene waarlijk ligtzinnige ontwijding der V M ten doel hebben.

Hier te lande is men nooit zoo overdreven geweest, van te verbieden, wat de Orde in de oogen der ongewijden kan verheffen, maar haar geen nadeel kan toebrengen. Hiervoor strekke ten bewijze, het uitgeven van het jaarboekje, en nog meer de prijsvraag, door de G L van *Holland*, in 5802, tegen eene belooning eener gouden medaille van 50 dukaten, en eener zilveren als accessit, voor de twee beste geschriften, ter verdediging der Orde, tegen de aanvallen van ROBISSON, BARRUEL en anderen (zie het Art. NEDERLAND, D. III. bl. 17). Hiervoor strekke vooral ten bewijze, dat het G O, gevraagd om vergunning tot uitgave van *dit* werk, die uitgave niet heeft verboden. En inderdaad de werken, die door prof, of door onkundige en laakbare BB zijn geschreven, zijn niets, dan eene spekulatie op de ligtgeloovigheid en de nieuwsgierigheid van het nog onwetender publiek, dat die boeken koopt, ze al of niet leest, en in het eerste geval.... ter zijde legt, zonder dat het ze heeft begrepen. De regtschapen, getrouwe en bevoegde BB kennen hunne pligten, weten, wat en hoe veel zij moeten en mogen schrijven, en doen der Orde geen nadeel altoos, maar brengen haar integendeel voordeel aan, door haar in de oogen der prof, voor zoo verre die de werken kunnen begrijpen, te verheffen. Terwijl de werken, door onbevoegden, ongewijden en bedriegers geschreven, de nieuwsgierigheid van het ongewijde publiek voor een' oogenblik prikkelende, spoedig op den waren prijs gesteld en vergeten worden.

[Opening]

OPENING (De) geschiedt steeds door den reg M op de bekende wijze; in sommige landen wordt hierbij een gebed opgezegd.

[Ophieten]

OPHIETEN. Deze sekte stond eenigermate in verband met de mysteriën. Haar naam is afkomstig van *Ophis* (φις), in het Grieksch eene slang, zijnde dia van ESKULAAP. In het ge-

loof, dat de slang, die de vrouw had overgehaald, de vruchten van den boom des kennis te eten, eene dienst aan het menschdom had bewezen, bewaarden zij eene slang in een' geheiligden korf. Vierden zij hunne mysteriën, dan opende men den korf, en riep haar op de tafel, waar de gewijde brooden lagen. Kwam ze en kronkelde zij zich om de brooden, dan achtten zij het offer welgevallig aan de slang, welk dier door hen als een hemelsch vorst werd beschouwd. Zij bestonden tot in de zesde eeuw na CHRISTUS.

[Oppergraden]

OPPERGRADEN. Zie GRAAD, HOOGE GRADEN, ROODE VRIJMETSELARIJ, ROZENKRUIS, SCHOTSCHE GRADEN en STELSEL.

Wij zullen hier eenige oordeelvellingen over de oppergraden laten volgen, van achtingswaarde, doorkundige BB, waarvan de meesten zelve de hooge graden bezitten. In het voorbijgaan verwijzen wij hier op het uittreksel uit het rapport der gemengde kommissie (Zie het Art. NEDERLAND D. III. bl. 28, volg.).

De Br Vrijheer VON WEDEKIND, zegt in zijn werk: *der Pythagor. Orden*, bl. 147.

> Vrijmetselaars-Orde onderscheidt zich van V M Broederschap, door de hierarchie en door het pronkwezen van kapittels, dekoratiën en alle dergelijke nabootsingen van prof Ordes, deels door het Grootmeesterschap, in 1717 te *Londen* ontstaan, vooral echter door de Franschen in de V M ingevoerd, en welke de V M Broederschap meer of min misvormd, en van het bereiken haars menschlievenden doels hebben verwijderd. Te hopen is het, dat de tijd nabij moge zijn, waarop men de dwaasheid van hierarchiesche inrigtingen, maskerades en geheime Ordepronk, in eene instelling als de onze, algemeen erkennen zal. Hoe kinderachtig ijdel moet de mensch niet wezen, die er op belust is, achter *gesloten deuren, met titels en dekoratiën, te willen schitteren.*

Br BEYERLÉ zegt in zijn *Essai sur la Fr Maç* (*pref.* p. XLIII *suiv.*).

> Het tweede grondbeginsel, dat tot basis dient van dit werk, is, *dat de kiem van alle Maçonnieke kundigheden* besloten is in de drie eerste graden; daarom behooren die menigte van graden, door hebzucht, kwakzalverij of buitensporigheid voortgebragt, voor altijd gesloten te worden buiten het Maç beheer. Mogt men er toe besluiten, de bescheiden er van te bewaren; dan behoort dit alleen te geschieden, om te dienen tot de geschiedenis der Maç buitensporigheden; zij behooren dus zorgvuldig opgesloten te worden in eene plaats, tot welke de

> niet volkomen onderrigte V M geen toegang heeft, even als men in onze groote boekerijen eene gesloten deur vindt, waarboven te lezen staat: *verboden boeken.*

In het 2e. deel, *p.* 24, zegt dezelfde Br

> Men onderscheidt de Arbeids-Loges in Leerlings-, Gezellen- en Meester-Loges, en eindelijk in Loges van hoogere graden; maar aangezien *er wezenlijk niet meer dan drie fondamenteele graden bestaan* - die van *Leerling, Gezel* en *Meester* - en de andere graden der verschillende stelsels slechts ontwikkelingen dier drie eerste zijn, zoo volgt hieruit, dat, ingeval de ontwikkeling klaar en juist zij, men oneigenlijk den naam van *graad* geeft aan de verklaring der Maç geheimenissen, en ingeval die graden nieuwe zinnebeelden, nieuwe duisterheden voorstellen, men ze dan moet aanzien als vervelende voortbrengselen, uitgebloeid door de onbekwaamheid, of door de begeerte naar het scheppen van fabelen, of zelfs als hatelijke strikken, gespannen voor de ligtgeloovigheid der eenvoudige VV MM, of voor de beurs der VV MM, welke bezeten worden door den duivel der nieuwsgierigheid en der maskerade.

Zelfs het *G O de France* heeft zich, in zijne cirkulaire van 3 October 1777 (*Etat du G O de Fr. T.* II, *p.* 2, *p.* 5-16), zeer ongunstig over de oppergraden uitgelaten. Na eene hoogst opmerkelijke, lezenswaardige inleiding en verdere redenering leest men er het volgende:

> Met dit inzigt acht onze kommissie, belast met het opstellen der graden, het haar pligt, de menigte voorgewende graden, die telgen der verbeeldingskracht, af te schaffen, zich bij het Maç getal te bepalen, en daaruit bovenal de belooning der deugden, der kundigheden en der talenten te vormen.... Tot heden hebben wij slechts de *drie eerste graden* erkend, en erkennen wij er nog geene andere. Wij noodigen u uit, er geene andere te erkennen, maar wij begeeren u dit niet tot wet te stellen.

Zie ook FESSLER (*Eleusiniën des* 19*ten Jahrhunderts*, bl. 155-159, ald. door een' ongenoemde, bl. 150-171), KRAUSE, *Kunst-Urkunden*, D. I. 2de uitg. Afd. 1, bl. 34, verder bl. 420:

> Het geheele zoogenaamde graden-wezen, dat over het algemeen strijdig is met het eeuwige en historiesche wezen der Masony, en ruim eene eeuw lang verderfelijk is geweest voor het verbond (zie hieromtrent het voorberigt der *Kunst-Urkunden*, bl. XXX volg.), is ook strijdig met het wezen der Maç instellingen; immers, het vernietigt het begrip en de werkzaamheid eens genootschaps als ligchaam, en grondvest, ten aanzien der geheele werkdadigheid, wetgeving en van het bestuur der Broederschap, eene trapsgewijze opvolging van elkander versluijerende begeerten tot verberging, waardoor liefde en vertrouwen gedood, het hart verontreinigd,

de overeenstemming tot elke maatschappelijk vereenigde werkzaamheid bemoeijelijkt, en de belangrijkste aangelegenheden vaak geheel onmogelijk gemaakt worden. Vergelijk verder de bl. 336, 361, 369, 298-300, 99, 378.

De Fransche *Tuileur Expert (Par.* 1836, 8vo. 296 bl.) laat er zich aldus over uit (bl. 11):

Er was slechts eene V M, welke men te *Londen* of te *Parijs* niet bestempelde met den naam van Engelsche, of Fransche, en nog minder met dien van Schotsche. Deze bepaalde zich zoowel te *Londen* als te *Parijs*, bij drie graden. Slechts toen Dr. RAMSAY (een Schot) en zijne aanhangers (1728) hunne dusgenoemde graden hadden daargesteld en verspreid, verdeelde men de V M in symboliesche V M (de eigenlijke graden), in *kapittelgraden* (welke in kapittels werden gehouden), en in oppergraden, welke men sedert *wijsgeerige* graden noemde, en in raadsvergaderingen en konsistoriën werden medegedeeld. Toen gaf men aan de oude V M, door de Engelschen ingevoerd, den naam van symbolieke graden, vormde, in tegenstelling van de 25 of 33 graden van den Schotschen Ritus, aan de verbeelding van RAMSAY verschuldigd, vier oppergraden, welke men met de drie eersten zamenvatte, onder den naam van *Franschen Ritus.* In den beginne wederstonden de G L en haar opvolger, het G O, langen tijd aan den stortvloed van zoo veel graden, maar eindelijk werd het laatste mede voortgesleept..... Waarom zich niet tevreden te houden met de drie graden, die eenvoudig, gemakkelijk te bevatten, opmerkelijk door hunne eenheid zijn, en die het meest voldoende Maç systeem opleveren? Waartoe oppergraden, die niets toevoegen aan de zedeleer; die slechts schitteren door titels en banden, en die den geest en het geheugen vermoeijen, door eene menigte woorden, teekens, schreden en bijzaken, welke op honderd personen door geene tien worden onthouden?

Een ander schrijver zegt in hetzelfde werk (*pag.* 10):

De wijze en bescheiden stichters, of herscheppers der V M, hadden ons in de drie zoo volkomen mogelijke graden, een waarheidsspiegel geschonken, die ons onze daden en die van anderen deed beoordeelen, en meer dan een onzer heeft uit die graden de driedubbele kracht geput, van wel te denken, wel te spreken en wel te handelen. Dit was ons zeker voldoende. Maar nieuwigheidszoekers, gedreven door een' van ons niet ingeroepen ijver, om zich meer met ons bezig te houden, dan wij zelven het deden, kwamen ons beduiden, dat onze spiegel niet voldoende was voor ons onderrigt en ons geluk. Vergeefs protesteert eene menigte van ons tegen deze gedienstige zorgvuldigheid. De nieuwigheidsbrengers, die elkander allen en in alles gelijken, maken ons een juk van hunnen ijver, en wij worden gedwongen, het ridderzwaard aan te gorden, ons te laten bedekken met het purper en de kroon der vorsten. Toen wij eenvoudige VV MM waren, leefden wij gerust en gelukkig; nu door hunne genade

edele VV□ MM□ geworden, zijn wij ijdel en ellendig, gelijk het de heeren der aar-

de zijn of schijnen.... Dit is niet het doel, waarheen de ware VV MM streven; de waarlijk gelukkige mensch is hij, wien zijne geboorte of zijne rede gevrijwaard heeft voor schitterende ellende.... Wij zullen hier afbreken met de uitdrukking eener wijsgeerige leer, waarvoor men ons weinig dank zal wijten. Er zijn zoo weinig menschen, die de naakte waarheid beminnen! Beguichelingen, speelpoppen, ziedaar de wensch van alle menschen, in alle levensperken! Onverklaarbare menschen! Maar schrikt niet, wijsgeeren en menschenminnaars, zoowel ingewijden als oningewijden! De eenzelvige en eenvormige V M, de eenige en ware dusgenaamde symbolicke V M, of die der drie eerste graden, bestaat in alle deelen des aardbols, terwijl die andere Metselarij, of dus gezegd der hooge graden, in weerwil harer praal, harer kruisen en linten, slechts in eenige landen bekend is.
Bij de invoering der V M bestond zij uit drie graden; wij gaven haar aan andere volken over, zoo als wij haar hadden ontvangen; zij reisde den aardbol rond, besloten in hare drie graden. Reine en heilige instelling, dit was uw gouden eeuw!
In 1728 bedacht een Schot, Dr. RAMSAY, een man van eene levendige verbeeldingskracht, drie riddergraden, namelijk: den *Schot*, den *Nieuweling* en den *Tempelridder*, en wendde daarbij voor, dat die instelling was geboren in het leger der kruisridders, en dat GODFRIED VAN BOUILLON er het hoofd van was geweest. De Groote Loge van *Engeland* verwierp de schepping van dien Br, maar verschillende VV MM, die vrienden van nieuwigheden waren, namen ze aan; het stelsel van den Schotschen Doctor werd in *Frankrijk* ingevoerd en vond er aanhangers. RAMSAY, die naar *Parijs* kwam, droeg niet weinig bij tot de vermeerdering van het aantal bekeerlingen. Men weet, dat de Schotsche Doctor in 1736, toen de Graaf VAN HARNOUESTER, den *Lord* DERVENT WATERS, als G M der V M Orde in *Frankrijk.* opvolgde, redenaar was. RAMSAY overleed (1743) in *Frankrijk.* De eene nieuwigheid bragt de andere voort. Men schiep andere graden in *Schotland, Engeland, Frankrijk* en *Duitschland.* Het Schotsche stelsel van RAMSAY werd veranderd, en de graden, waarin het versmolten werd, kwamen in de mode. Alle telgen zijnde van zucht naar nieuwigheden, waren het broeders, maar in verschillende hemelstreken en uit verschillende moeders. Vooral zag men de politieke gebeurtenissen van *Schotland* en *Engeland* in Maç graden brengen, gelijk men de gebeurtenis met de Fransche Tempelheeren evenzeer in graden bragt.
Dit was niet meer de eenzelvige en eenvormige V M; het was eene V M van opiniën en plaatselijkheid.
Van het oogenblik; dat er nieuwe graden in *Frankrijk* bestonden, kwam er schudding en beroering in de Gr L van dat rijk. De BB, welke de oppergraden bezaten, maakten aanspraak op verhevener stand, dan de VV MM der symbolieke of drie eerste graden; zij veroorzaakten, of vergrootten de scheuring, weldra geboren in den boezem der G L, die tegelijkertijd had te kampen tegen eene andere, zich noemende Gr Nat Loge, en tegen de vereenigingen der hooge graden.

Er hadden zich kapittels, raadsvergaderingen, enz. gevormd; maar in de oude Gr□ Loge hadden de leden der symbolieke graden de overhand, en die Loge ondervindende, dat de scheuring werd veroorzaakt en gevoed door de BB□, met hooge graden bekleed, verklaarde plegtig (1766), geene oppermagt der graden te erkennen. De BB□ der nieuwe G□ L□ namen integendeel plegtig de nieuwe graden aan, ten einde hunne krachten te versterken tegen de oude G□ L□, wier mededingster zij was geworden. Zoo zag men toen, en sedert dien tijd, en in alles, dat er tot het ongeluk van het menschelijk geslacht, personen bestaan, die liever de instellingen, dan de opiniën zien ten onder gaan.
In 1758 verscheen de *Raad der Keizers van het Oosten en Westen*, en in 1766, juist op het tijdstip, toen de oude G□ L□ de verheven en vermogende heeren en vorstelijke Metselaars verstiet, vestigde zich een scheurmakend onderdeel van dien Raad, onder den titel van *Raad der Ridders van het Oosten.* De graden waren toen, ten getale van vijf en twintig, verdeeld in zeven klassen, en *oude Ritus*, of *Maçonnerie de perfection* genoemd. Het waren:

1e. klasse	{Leerling.
1e. klasse	{Gezel.
1e. klasse	{Meester.
2e. klasse.	{Geheim Meester.
2e. klasse.	{Volmaakt Meester.
2e. klasse.	{Geheim Sekretaris.
2e. klasse.	{Intendant der gebouwen.
2e. klasse.	{Prevôt en Regter.
3e. klasse	{Uitverkoren der negen.
3e. klasse	{Uitverkoren der vijftien.
3e. klasse	{Hoofd der twaalf stammen.
4e. klasse.	{Gr□ Meester Architekt.
4e. klasse.	{*Royal Arch.*
4e. klasse.	{Oude Groot-Uitverkoren.
5e. klasse.	{Ridder van den Degen.
5e. klasse.	{Prins van *Jeruzalem.*
5e. klasse.	{Ridder van het Oosten en Westen.
5e. klasse.	{Rozenkruis.
5e. klasse.	{Opperpriester.
6e. klasse	{Groot Patriarch.

6e. klasse	{Grootmeester van den Sleutel.
6e. klasse	{Koninklijke Bijl.
7e. klasse.	{Prins Adept.
7e. klasse.	{Kommandeur van den witten en zwarten Adelaar, en
7e. klasse.	{Kommandeur van het koninklijk Geheim.

Deze vijf en twintig graden werden vervolgens tot 33 gebragt (zie het nadere hieromtrent in het Art. FRANKRIJK, D.I. bl. 242 volg.). Diezelfde schrijver voegt er hij: ‘wij voor ons hebben niets te zeggen over de waarde van die hooge Schotsche graden. Wij bepalen ons bij het aanvoeren eener enkele meening, uit menige soortgelijke genomen; het is die van den Br DE L'AULNAYE, een man, wien door eene menigte uitstekende VV MM kunde en gezond verstand wordt toegekend.
Men kan niet ontkennen, dat verscheidene dezer graden zeer

nutteloos zijn; zij staan met de Maç□ slechts in zeer verwijderde betrekking. Wij kunnen aantoonen, dat *een en twintig* volstrekt nutteloos en vreemd aan het ware doel van het Schotsche stelsel zijn. De aaneenschakeling is niet doorgaans verstandig daargesteld, en vertoont geene doorgaande afleiding van den eenen uit den anderen graad, zoo als dit behoorde te zijn. Het eigenlijke Schotsche stelsel wordt verwaterd (*delayé*) gevonden in *zes* graden, die elkander niet volgen. Men heeft dan ook verschillende keeren beproefd, het Schotsche stelsel te hervormen.'
De *Raad der Keizers van het Oosten en Westen*, kreeg een schok door dat zich een gedeelte er van afscheurde onder den titel van *Raad der Ridders van het Oosten*, en door zich te verdeelen, gingen beide weldra als Maç□ ligchamen te niet; maar eenige hunner leden zich met anderen - ook in het bezit van hooge graden - vereenigd hebbende, vormden zij in 1785, in den boezem van de Gr□ Nat□ L□, of het Gr□ O□ van *Frankrijk*, een *generaal Hoofdkapittel.*
Zoo talrijke hooge graden vermoeiden de groote meerderheid der BB□ Het generale Hoofdkapittel, in den boezem van het Gr□ O□, wilde ze vereenvoudigen en in aantal verminderen, en schiep in (1786) vier rangen, die de drie en dertig Schotsche graden voorstellen, en welke de graden van *Élu, Schot, Ridder van het Oosten* en *Soeverein Prins van het Rozenkruis* zijn. Tot aan 1799 waren de zoogenaamde Fransche graden de eenige, welke bekend waren. Dit herstel vereenigde de leden der beide oude GG□ LL□, onder den titel van G□ O□ van *Frankrijk*, maar daardoor werden eenige oude aanhangers der Schotsche graden opgewekt, welke noch tot het oude, noch tot het nieuwe G□ O□ behoorden, en van toen af namen zij eene willekeurige klassifikatie aan van graden en Riten. De zeven graden van het G□ O□ noemden zij *Fransche* of *nieuwe Ritus*, en de drie en dertig graden noemden zij *oude en aangenomen Schotsche Ritus.*

Slechts nog eenige woorden bevattende de meening van een hooggeacht Br□, die zelf de hoogste graden der beide Riten, (R † van den nieuwen Ritus en Soev□ Gr□ Insp□ Gener□ des 33en gr. van den Schotschen Ritus) bezit, en wel die van den Br□ BAZOT (*Manuel du Fr. Maç*□ 6e. *ed. Paris* 1841. *T.*I. *pag.* 203). 'Er was een tijd,' zegt hij, 'waarop de V□ M□ geheel besloten was binnen de gr. van Leerl□, Gez□ en M□ Dien tijd, waarin de VV□ MM□ de graden talrijk en vereerend genoeg voor hen achtten, en ze niet poogden uit te breiden; dïen tijd kan men als de gouden eeuw onzer vereeniging aanzien. Alles verandert met den tijd. De nieuwe VV□ MM□ hebben, *in strijd met den ouden geest der Orde*, onderscheidingen daargesteld, en de V□ M□ in twee klassen verdeeld, waarvan de eerste symbolieke, en de tweede, de V□ M□ der hooge gr. wordt genoemd. Onze voorvaderen waren Leerl□, Gez□ en *MM*□, en stelden er roem in dit te zijn. Wij, VV□ MM□ als zij, wij zijn *Ridders* en *Prinsen*.... In het bezit der hoogste graden zijnde, eerbiedigen wij ze; *wij zouden ze echter niet daarstellen, zoo ze nog daargesteld moesten worden*, en wij op zoo hoog een standpunt stonden, om het te doen.'

Bij de opgave der geschiedenis van de oppergraden, hebben wij nog slechts te voegen, dat, ofschoon de nieuwe Ritus den zevenden graad als het *nec plus ultra* der V□ M□ doet voorkomen, en dien alzoo gelijk stelt met den 33en Schotschen Ritus, dat laatste systeem de bezitters van dien zevenden graad niet verder toelaat, dan tot den arbeid van den 18den, daar eveneens Soev□ Prins van het Rozenkruis genoemd.

De geschiedenis der oppergraden in de *Nederlanden* kan eigenlijk eerst gezegd worden een aanvang te nemen met het jaar 1807, toen zij hier een gevestigd en bepaald bestaan verkregen, door het aannemen van het wetboek der hooge graden. Even als in *Frankrijk*, had men hier niet het legio Schotsche graden, maar de vier oppergraden van Schotsch Élu, Schotsch Meester, Ridder van het Oosten en Rozenkruis. Het hoofdbestuur der oppergraden is en was hier steeds afgescheiden van de eigenlijke V□ M□, en vergaderde steeds den dag, volgende op dien van de Gr□ Loge. In de zitting van het Hoofdkapittel van 30 Mei 1814, wilde men nieuwigheden in de oppergraden en andere Riten invoeren, welk punt, zoowel als eenige andere, aanleiding tot hevige debatten gaf, en bijgedragen moge hebben, dat de Gr□ M□ voor de oppergraden van dat jaar (de Br□ BYLEVELD), in het volgend jaar niet als zoodanig werd herkozen. In de zitting van 5 Junij 1816, was Prins FREDERIK der *Nederlanden* tot G□ M□ Nat□ voor de oppergraden verkoren, en bekleedde die post tot den 31sten Mei 1819, als wanneer hij die in den schoot der vergadering nederlegde, en verklaarde voortaan niet meer in de oppergraden te zullen arbeiden (zie de Art. HOOGE GRADEN en NEDERLAND. Hierop werd, (22 Mei 1820) eene tusschenregering benoemd, zijnde eene kommissie van vijf leden, bestaande uit de BB□ VERWEY MEJAN, VAN RAPPARD, HEYSTEK, VAN SYPESTEIN en VAN HEES. De Br□ NUHOUT VAN DER VEEN werd met die post bekleed, en nam die waar tot in 1834, toen, ten gevolge der overeenkomst tusschen de Gr□ L□ en de oppergraden, benevens de afdeelingen, de Prins de post van Gr□ M□ Nat□ weder aanvaardde, en een ged□ Gr□

M□ Nat□ benoemde. Doch de volgorde geregeld hervattende, vermelden wij, dat den 7den Januarij 1821 de eerste pogingen van de zijde der bezitters van de oppergraden in de noordelijke provinciën bij die in de zuidelijke afdeeling geschiedden, tot het vormen eener vereeniging, om de afdeelingen van den Meestergraad (eenige verdere bijzonderheden vindt men in de *Annales Maç□ T.*V. *p.* 2-7) te bestrijden. De zitting des hoofdbestuurs, van 19 Mei 1823, is vooral merkwaardig, door de benoeming van den Prins van *Oranje* (Z.M. WILLEN II) tot Gr□ M□ Nat□ voor de hooge graden (zie het Art. HOOGE GRADEN), doch door dien Prins niet aangenomen, gelijk ook door eene (11 Julij 1824) niet gelukte poging van het kapittel *le profond Silence*, te *Kampen*, tot het benoemen eener gemengde kommissie, ten einde de verdeeldheid tusschen de oppergraden en de afd□ van den Meestergraad te doen ophouden. In de zitting van 1824, waarin door de daarmede belaste kommissie werd gerapporteerd, dat zij met de herziening der Ritualen (die op eenigzins meer wijsgeerigen leest zijn geschoeid, om, zoo als men zich uitdrukte, deze meer in verhouding en harmonie te brengen met de verlichting dezer eeuw en den geest der ware wetenschap, altijd gegrondvest op het algemeen wereldburgerschap der Orde) zoo verre was gevorderd, dat die nog in den loop van dat jaar ter beoordeeling van de kapittels konden worden verzonden, werd ook de Br□ NUHOUT VAN DER VEEN tot Gr□ M□ Nat□ benoemd. Eene in den jare ter zitting van het Hoofdkapittel, door het kap□ van *la Vertu*, te *Leiden*, gedane poging, ten einde de bestaande vijandelijkheid van de oppergraden, ten opzigte der afdeelingen te verminderen, door de wet van het Hoofdkapittel, dat elk afgevaardigde en bezoeker van het Hoofd- en de gewone kapittels, vóór zijne toelating, eene verklaring moest teekenen, dat hij niet tot de afdeelingen was toegetreden, niet langer op de gewone kapittels toe te passen, wedervoer een gelijk lot, als het verzoenende voorstel van *le profond Silence*, en werd (1 Junij 1827) eveneens verworpen (voor het verdere verwijzen wij naar het Art. HOOGE GRADEN).

[Opperhoofden (Onbekende of Geheime)]

OPPERHOOFDEN (De ONBEKENDE of GEHEIME) werden in de V M het eerst ter sprake gebragt door het klerikaal systema, echter zonder groot gevolg.

In de 28ste zitting van het Konvent van *Wilhelmsbad*, werd een brief van de Schotsche Loge *Frederik met den gouden Leeuw*, te *Berlijn*, voorgelezen, waarin de Oppermeesters der vereenigde Pruissische Loges meldden: ‘De Berlijner BB kenden de opperhoofden, die beloofd hadden, in korten tijd het oude Gr Rituaal, door den eersten oprigter geschreven en door de klerikaten bewaard, uit te geven.’ Deze wenk kon intusschen de vergaderden, die reeds te voren alle onbekende en verborgene overheden plegtig afgezworen en de nieuwe Ritualen vastgesteld en aangenomen hadden, niet tot andere gedachten brengen. Reeds voor de opening van het konvent had BODE dringend gewaarschuwd voor die vermomde oppersten, waarin hij duidelijk den geest der Jezuïten zag, waarbij hij onder anderen zeide: ‘Het zigtbaar streven naar het heerschen over meeningen der BB is zeker slechts een middel tot bijzondere bedoelingen, zoo als het altijd bij alle vereenigingen geweest is. Men zingt het oude lied van onbekende wetenschappen, van onbekende gelukzaligheid en van onbekende overheden. Sedert 50 jaren heeft dit lied, zoo dikwijls het sterken weerklank vond, diegenen, die daarnaar hoorden uit hunne rust gezongen, zonder dat zij eene andere wetenschap leerden, dan die *van door schade wijzer te worden*, geene andere gelukzaligheid, dan het geduld en geene andere onbekende overheden, dan die, welker zetel overal en nergens is. Volgens BODE waren het niemand anders dan de Jezuïten, die zich aan het hoofd van eenige Maç systema's als geheime overheden plaatsten en zich eenen gevaarlijken invloed op de V M verschaften, waarvan hij zich zelven op grond overtuigde.

Het was natuurlijk dat, daar BODE medelid der oudste Loge in *Duitschland* en getuige was van het bedrog en de geestdrijverij van ROSA, JOHNSON en anderen, hij, een verstandig en verlicht man, ook zeer gemakkelijk hunne geheime plannen ontdekte. Wat hem het eerst op die gedachte bragt, was het

zamenbrengen van groote geldsommen in den zevenjarigen oorlog uit alle Loges, en de verzending dier gelden naar *Paraguay.* Dit en het vlugten der Jezuïten, die in dienzelfden tijd groote bezittingen in dat land aankochten, dewijl zij uit vele Europesche Staten verbannen werden, was de vonk, die in de ziel van BODE het licht ontstak.

Hij ontwikkelde zijne stelling van den invloed der Jezuïten op de V□ M□, reeds in 1767 schriftelijk tegen den Ridder VAN STRAUS (SCHUBART, Edelheer *von dem Kleefelde*), en velen stemden met hem in. Gedeeltelijk konden de Katholieke gebruiken bij de aanneming in de zoogenaamde *innerlijke Orde*, die de sleutel heette der V□ M□, gelijk ook menige grondstelling der voorafgaande graden, zeer ligt tot zulk een denkbeeld aanleiding geven, te meer, daar, na de verjaging der Jezuïten uit *Spanje* en *Frankrijk*, reeds in 1766, het gerucht liep, dat deze groote sommen hadden medegenomen, om in *Duitschland* de noodige bescherming te vinden, en dat zij zich bij de toen bestaande VV□ MM□ wilden aansluiten. De zaak verkreeg nog meer geloofwaardigheid, door de overeenkomst van hunne lotgevallen met die der Tempelheeren-Orde. Ook gaf de, op het einde van 1767, door den opper-hofprediker STARCK opgerigte tak van VV□ MM□, onder den naam van *Fratres Clerici*, tot hiertoe onbekend, hiervoor nog meer grond.

[Opperraad]

OPPERRAAD, *Suprème Conseil de France* (zie FRANKRIJK). Een Maç□ Hoofdbestuur, dat afgescheiden van het Gr□ O□ van *Frankrijk* bestaat, en slechts weinige werkplaatsen onder zijn gebied, maar daarentegen een uitgelezen korps Officieren heeft. Het beheer is daar niet gelijk in het Fransche G□ O□, en de Maç□ Hoofdbesturen van andere landen, opgedragen aan de Gr□ Offic□, met en benevens de afgevaardigden van de Loges en door deze gekozen (gelijk dit ook middellijk het geval is met de Gr□ Offic□), zoodat het geheel is gegrondvest op een beginsel van algemeene vertegenwoordiging, dat nergens meer gepast is dan in een Maç□ Hoofdbestuur. In den *Suprème Conseil* integendeel hebben de Loges invloed noch stem. Het Hoofdbestuur wordt levenslang benoemd, de opengevallen

plaatsen door de overige leden vervuld, en de zaken zonder medewerking der □ □ of hare afgevaardigden behandeld, zoodat het geheel is gegrond op een stelsel van onbepaalde oppermagt, en dus meer gelijkende naar het despotieke stelsel der *Observantia Stricta*, enz. Veel waren de twisten die er bestonden tusschen dat ligchaam en het Fr. G□ O□, en hoe vaak ze beslecht werden, even dikwerf braken ze ook weder los, en dat wel met vernieuwde bitterheid; waartoe vooral aanleiding gaf: 1°. dat zich nu en dan eene werkplaats van het eene Hoofdbestuur afscheidde en zich onder de vanen van het andere schaarde, en 2°. dat de *Suprème Conseil*, volhoudende, dat hij-alleen de bevoegde magt der Schotsche graden is, geene diploma's van het Gr□ O□, al waren ze van den 33sten graad, in eene van hare □ □ toelaat, die hooger arbeidt dan in den 18den graad (R. †.), gelijk staande met den 7den van den Franschen Ritus. Het eerste gevolg van eenigen uitgebroken twist was dadelijk, dat de twee Hoofdbesturen elkanders leden en kinderen onderling niet als bezoekers toelieten, en de eigene het bezoek verboden in de werkpl□ van het andere Hoofdbestuur. Thans zijn ze weer verzoend. Hoe lang de goede verstandhouding zal duren is niet te voorzien. Bij de bestaande elementen tot twist zal het zeker niet lang zijn. De Broeders van dat gradenrijke stelsel dreven ook handel met de graden, en vooral ook werd dit ten laste gelegd aan een der hoofden van den *Suprème Conseil*, den Graaf de GRASSETILLY zelf, die, naar men algemeen zegt, een aantal in blanko geteekende diploma's zou hebben ter hand gesteld aan een Br□ - HANNECART ANTOINE genaamd - die ze op de beste wijze moest aan den man brengen, terwijl de winst door beiden zou worden gedeeld. Die Graaf was ook niet slechts in een der menigvuldige twisten van meening veranderd, door dat eene der partijen een wissel voor hem had voldaan, maar bewerkte hij eindelijk, dat een der konkordaten zijn beslag kreeg, tegen een' steekpenning of dusgenaamde belooning van dertig of veertig duizend francs, bij een geheim artikel bedongen (Zie TILLY).

[Opschrift]

OPSCHRIFT. Elke Loge, neemt bij haar ontstaan een devies aan, dat haar van andere Loges in naam, maar geenszins in bedoeling en werkzaamheid onderscheidt.

[Opziener]

OPZIENER. (1e. en 2e.) De beide eerste Officieren eener Loge, onmiddellijk op den achtbaren Meester volgende, welke bij afwezendheid van dezen, den arbeid besturen. Hunne plaats is in het westen. Hunne ambtspligten zijn, orde en rust bij hunne kolommen te handhaven, en de bevelen des Meesters over te brengen, als ook voor de volvoering van deze te zorgen. Deze posten zijn van zeer veel belang. De Loge behoort daarom, alvorens hare keuze te bepalen, op de meest ernstige wijze na te gaan, welke BB□ daartoe geschikt zijn. Zij toch moeten den reg□ M□ ondersteunen bij den arbeid, en hem soms bij afwezigheid vervangen, terwijl zij tevens meestal geroepen zijn, de belangen der Orde in het algemeen, en die der □ in het bijzonder, in de vergadering van het Maç□ opperbestuur voor te staan, en daarover te helpen beslissen. Men zou zich zeer vergissen, zoo men meende, dat het voor de Opz□ genoeg ware de woorden van den reg□ M□ te herhalen; was dit zoo, dan ware het voldoende, menschen van een goed geheugen te kiezen. Tot het vervullen van die post, worden nogtans BB□ van rijkbegaafde geestvermogens gevorderd. Niet om 's Meesters woorden uit te breiden of te omschrijven, dit ware ongepast en in sommige gevallen nadeelig, ja zelfs gevaarlijk. De woorden van het O□ toch, behooren, zoo veel mogelijk, in dezelfde uitdrukkingen teruggegeven te worden. Maar de Opzieners kunnen, door een of ander toeval, geroepen worden, den arbeid, voor korteren of langeren tijd, te besturen, en in zulk geval moeten zij dit zoodanig doen, dat leden en Bez□ 's Meesters afzijn niet dadelijk opmerken, of, wat nog erger ware, beklagen. Die begaafdheden zijn bovendien noodzakelijk in hen, omdat een van hen veelal geroepen wordt, de plaats van den aftredenden reg□ M□ te vervullen. Ook kunnen zij-zelve voorstellen moeten doen, die van anderen bestrijden, of het zwakke en verkeerde, of het niet ontwikkelde goede van sommige meeningen doen uitkomen. In zulke gevallen zetten

de verstandige inzigten, de helderheid van denkbeelden en de welsprekendheid van den Opz.., een groot belang bij aan de zaak in behandeling. Zijn de Opz□ menschen van kennis en verstand, dan worden de kolommen wèl bestuurd, en heerscht daar orde, regelmatigheid en stilte.

[Oran]

ORAN. In deze stad, behoorende tot het Fransche *Algérie,* bestaat eene Loge onder den naam van *l'Union Africaine.* Reeds vroeger was de V□ M□ in dat Afrikaansch-Fransch gewest overgeplant, door de vestiging der Loge *Bélisaire* in de stad *Algiers*, welke er in 1832 is gesticht door den Br□ DESCOUS. Terwijl bijna tegelijkertijd eene Loge, *Ismaël*, te *Bona* werd gevestigd. In 1836 werd er eene Loge te *Bougie* opgerigt, onder den naam van *les Frères Numides*, terwijl het jaar 1858 eene tweede Loge, *les Arts Inséparables*, te *Bona*, en 1841 eene tweede Loge, *la Regéneration Africaine*, te *Algiers*, zag ontstaan. In het jaar 1842 eindelijk, werd de Loge *Scipio*, te *Jigelli* of *Gigel*, eene kleine stad der prov. *Konstantine*, nabij den berg *Atlas*, gesticht, zelfs nog alvorens de inwoners geheel verzekerd waren tegen de invallen der zwervende Arabieren.

[Orchard Halliwell. (James)]

ORCHARD HALLIWELL. (JAMES) Deze Engelsch geleerde, heeft voor eenigen tijd een Angel-Saksiesch handschrift ontdekt, bevattende: een dichtstuk uit de veertiende eeuw, handelende over de reglementen der Engelsche Metselaars. Het door hem uitgegeven werkje is getiteld: *The early history of Freemasonry in England, Londen* 1840, 45 bl. 8^0. (De vroege geschiedenis der Vrijmetselarij in *Engeland*) Het handschrift is geschreven op velijn, in 12mo, van niet lateren tijd dan van het laatste gedeelte der veertiende eeuw, en is het eigendom van de oude koninkl. bibliotheek van het Britsche Muzeum (*Bib. Reg.* 17 *A.* 1 *ff.* 52). Dit handschrift behoorde vroeger aan CHARLES THEYER, een bekend verzamelaar uit de 17de eeuw, en draagt het N°. 146 zijner verzameling, gelijk dit beschreven wordt in BERNARD's *Catalogus Manuscriptorum Anglioe, p.* 200, *col* 2. CASLEY had dit handschrift in dien katalogus gevonden en daaruit eene verkeerde benaming afgeleid;

want in den eenigen katalogus die er thans van bestaat, noemt hij het: ‘een dichtstuk over zedelijke pligten’, en ofschoon hij den Latijnschen titel zeer korrekt vermeldt, zoo was toch de ware inhoud van het dichtstuk geheel onbekend gebleven, tot dat de heer ORCHARD HALLIWELL (die niet tot de Orde behoort) er de aandacht op vestigde, in eene proeve over de invoering der Vrijmetselarij in *Engeland*, door hem voorgelezen in de vergadering van de Maatschappij van Oudheidkundigen, in de zitting van 1838-1839. Het is de oudste der thans in het licht gegeven oorkonden, betrekking hebbende tot de voortgangen der V□ M□ in *Groot-Brittanje.*

Het dichtstuk bestaat uit 794 verzen, meestal telkens bij twee rijmende regels aan elkander gekoppeld. Het bewijst niet slechts dat de mysteriën der Broederschap, in de 14de eeuw, in *Engeland* werden beoefend, maar uit vers 143 volg. blijkt ook, dat de schrijver oude oorkonden over de geschiedenis der V□ M□ moet hebben gekend. Immers na in vers 57 volg. gezegd te hebben:

> Yn Egypte he *(the clerk Euclyde)* taw □ hte hyt ful wyde,
> Yn dyvers londe on every syde,
> Mony erys afterwarde y understonde
> □er that the craft com ynto thys londe, -
> Thys craft com ynto Englond as y □ow say,
> Yn tyme of good kynge Adelstonus day. -

> Hij (namelijk EUCLYDES) spreidde haar door leer, in Egypte algemeen,
> En ook in menig land, naar alle zijden heen:
> En naderhand, gelijk ik dikwijls heb vernomen,
> Is 't gilde-ligchaam ook in dit gebied gekomen.
> Gelijk ik 't u verhaal kwam 't gild naar England af,
> Toen edele ATHELSTAN hier voerde 's konings staf.

drukt zich de schrijver (vers 143 volg.) aldus uit:

> By olde tyme wry ten y-fynde,
> That the prentes schulde be of gentyl kynde;
> And so sumtyme grete lordys blod
> Toke thys gemetry that ys ful good.

In schrift van ouden tijd, heb ik vermeld gelezen,
Dat steeds de leerling moest van edele afkomst wezen;
En zoo heeft menigmaal der groote heeren bloed,
De meetkunst aangeleerd, die edel is en goed.

Het eerste Hoofdstuk, getiteld: *Hic incipiunt constituciones artis Gemetrie secundum Euclydem*, begint aldus:

Whose wol bothe wel rede and loke,
He may fynde wryte yn olde boke
Of grete lordys, and eke ladyysse,
That hade mony chyldryn y-fere y-wisse;
And hade no centys to fynde hem wyth,
Nowther yn towne ny felde ny fryth:
A cownsel togeder they cowthe hem take,
To ordeyne for these chyldryn sake,
How they my□tn best lede here lyfe
Withoute gret desese, care, and stryfe;
And most for the multytude that was comynge,
Of here chyldryn after here □yndynge.
... sende thenne after grete clerkys,
To techyn hem thenne gode werkys;
And pray we hem for oure lordys sake
To oure chyldryn sum werke to make,
That they my□th gete here lyvynge therby,
Bothe wel and onestlyche ful sycurly.
Yn that tyme, thro□gh good gemetry,
Thys onest craft of good masonry
Wes ordeynt and made yn thys manere,
Y-cownterfetyd of thys clerkys y-fere;
At these lordys prayers they cownterfetyd gemetry,
And □ af hyt the name of masonry.

Volgens den heer ORCHARD HALLIWELL, bestaan er nog eene menigte schrifturen betrekkelijk de Vrijmetselarij te *Londen*, van 1732-1750, en wel in de *Bodleyaansche* bibliotheek, *MS. Rawll. C.* 156. Volgens denzelfden schrijver bezit de heer BLACK een minutenboek van de VV□ MM□ te *Chester*, uit den aanvang der 18de eeuw. Dezelfde schrijver berigt, dat

JOHN HYLMER en WILLIAM VERTUE, *Vrijmetselaars (Freemasons)*, aangenomen waren om het dak des koors van het koninklijk kollegie onzer Vrouw en Sint GEORGE, binnen het kasteel van *Wyndsore (Windsor)*, overeenkomstig het dak van het *groote gebouw* van genoemd kollegie, met *vrijsteen (free-stone)* te dekken, of te doen dekken. Opmerkelijk is hier het gebruik niet slechts van *Freemason*, maar van *Freestone.* Dit stuk is getrokken uit eene akte van 5 Junij, in het 21e. regeringsjaar van HENDRIK VIII (1530), en afgeschreven van het oorspronkelijke, dat zich bevindt in de archieven van den Deken en het Kapittel van *Windsor*, door ASHMOLE, *MSS. Ashm.* 1125. *Fol.* II. *r*^{o} - 12*r*^{o}. Eene teekening van Metselaars, bezig met bouwen, wordt gevonden in *MSS. Bib. Reg.* 19 D. ij. *Fol.* 68. *v*^{o}. *b.* uit het begin der vijftiende eeuw. De meester houdt er het toezigt. De schrijver houdt het eindelijk voor zeker, dat de V M eerst in de zestiende eeuw, in *haren tegenwoordigen toestand*, in *Engeland* is ingevoerd.

[Orde]

ORDE (De) is die stelling, welke de BB in eene Loge, of in een Kapittel, bij zekere gelegenheden op des Meesters bevel aannemen. Elke graad heeft zijne bijzondere Orde.

[Ordebanden]

ORDEBANDEN. Behalve hier te lande, in *Engeland* en *N. Amerika*, waar de banden der Officieren de kleur der Loge hebben, zijn ze in de eigenlijke of dusgenaamde symbolieke graden bijna overal blaauw. In *Frankrijk* dragen de MM daarenboven een blaauwen band *en écharpe*, van den regter schouder naar de linker heup.

[Orde der Barmhartigheid]

ORDE DER BARMHARTIGHEID. Eene Parijsche vereeniging, welke zich in een kort bestaan verheugde. Haar stichter, die er mede spekuleerde, gaf voor, dat zij in verband stond met de Orde der Tempelieren, en dat NAPOLEON-zelf haar geheim Opperhoofd was. De stichter maakte zich, uit vrees voor geregtelijke vervolging, uit de voeten, waarop het geheel te niet ging.

[Orde van Christus]

ORDE VAN CHRISTUS. De naam van een genootschap, hetwelk een Portugees (NUNEZ), in 1806, te *Parijs* wilde invoeren, onder voorwendsel, dat het in 1314 in *Portugal*

was gevormd uit de overblijfsels der Tempelieren. Het was verdeeld in onderscheidene graden; de vormen waren der V M ontleend. Het kwam nogtans spoedig aan den dag, dat hij een bedrieger, en zijne Orde eene geldspekulatie was. Hij werd aan de policie aangegeven, en kreeg van deze het bevel, *Frankrijk* te verlaten.

[Ordefeest]

ORDEFEEST (Het), zijnde de dagen van St. JAN *den Dooper* en van St. JAN *den Evangelist.* De eerstgenoemde dag wordt nogtans met de meeste plegtigheid gevierd. In *Duitschland* heeft dit soms plaats op eene wijze, die niet slechts zeer indrukwekkend is, maar ook het doel der Orde en de Br eensgezindheid bevordert. In dat land (*Saksen*) is men zelfs gekomen op een denkbeeld, meer bevorderlijk voor het toehalen der banden van genegenheid tusschen de verschillende werkplaatsen, en wel, om het *Orde*- of *St. Jansfeest* door eenige Loges uit dezelfde plaats, of uit verschillende steden, vereenigd te doen vieren. Later is deze gezamenlijke viering ook in *Frankrijk* nagevolgd, en eindelijk is dit loffelijk voorbeeld hier te lande reeds eenige malen gevolgd, zoo als in 5841 (4e. m. 24e. d.) te *Brummen*, door de ☐ ☐ *le Prejugé Vaincu, de Geldersche Broederschap* en *Ultrajectina*, in hetzelfde jaar (een dag later) te *Delft* door de ☐ ☐ *l' Union Royale, Frédéric Royal* en *Silentium.* In 5843 (27 Junij) te *Wageningen*, door de ☐ ☐ *le Préjugé Vaincu, de Geldersche Broederschap* en *Ultrajectina*, en nu laatstelijk, 1 Julij 1845, te *Utrecht*, door dezelfde ☐ ☐, benevens de ☐ *St. Lodewijk.*

[Orde (Goddelijke)]

ORDE (De GODDELIJKE) is de benaming, welke aan de Orde der weldadige Ridders van de heilige stad, of de Martinisten, gegeven wordt.

[Orde-Grootmeester]

ORDE-GROOTMEESTER (De konstitueerende) is de 8e. graad van het Mitzraïmietiesch systema.

[Ordes-Konstitutie]

ORDES-KONSTITUTIE. De Br J.W. MYLIUS, Luitenant der Saksische Genie, lid van de oppergraden der *Strikte Observantie*, en aldaar onder den naam: *Eques a Stella*, Ordeskanselier der 7e. provincie, was belast met het opstellen van

het stuk, dat, na verkregene goedkeuring des *Consilio provinciali* in 1767 werd uitgegeven. Het was alleen bestemd voor de Ordeleden, en voerde tot titel: *Eerste Kapittel* der *verhevene Ordes-Konstitutie, of* denkbeeld, *hetwelk zich een Orde-Broeder van de zamenstelling en bedoeling der Orde moet vormen.* Dit stuk bevat zoo veel merkwaardigs, deels als bijdrage tot de betere kennis van dat stelsel, en deels in eenige uitdrukkingen, dat wij gelooven wel te doen, met het hier te laten volgen (Zie ook het Art. MUSSIN PUSCHKIN).

1°. Ofschoon de regels, in de eerste tijden aan de Orde voorgeschreven, thans nog elk onzer BB□ verbinden, dewijl hij bij zijne aanneming op deze verwezen en aangenomen wordt, zoo blijkt het toch van zelf en duidelijk, dat deze verpligting eenigzins beperkt is, en zich alleen tot die punten uitstrekt, welke gevoegelijk ten uitvoer kunnen worden gebragt, overeenkomstig het verschil van godsdienst, zeden en staatkundige instellingen der landen, waarin wij verstrooid leven. De Ordebroeders moeten dus deze regels, welke immer een eerwaardig overblijfsel van den ouden tijd blijven, in dezen zin aanzien, en volgens deze beperking moeten zij het betrachten hunner op zich genomene pligten in beoefening brengen.

2°. Het is meer dan vermoedelijk, dat onze oude BB□ buiten dezen regel voormaals nog zekere wetten moeten hebben bezeten, welke een nader en omstandiger voorschrift inhielden van hunne eigenlijke politieke instellingen, en den bijzonderen vorm, ten gevolge waarvan zij hunne huishoudelijke, als ook andere aangelegenheden ten uitvoer bragten; aangezien de eigenlijke regel in dit stuk al te weinig vaststelt, en meer een *norma mororum* (een zedelijk), dan een voorschrift van *actionum politicarum et oeconomicarum* (het staat- en huishoudkundige) bevat. Daar intusschen het treurig lot huns tijds ons alles ontnomen heeft, *zoo zijn wij niet in staat, om van deze zijde kennis te putten, welke ons tot voorschrift zou kunnen dienen.*

3°. Gesteld nu echter ook, dat er dergelijke gedenkteekenen tot op onzen tijd behouden waren gebleven, zoo is het toch naauwelijks te gelooven, dat deze zeer bruikbaar zouden zijn. Wij hadden welligt daaruit den standvastigen geest, die hunne handelingen bezielde, de staatkunde die afgemeten was naar den toenmaligen zamenhang der belangen van de Europesche Staten geleerd, en een getrouw beeld der algemeene zeden van de toenmaals geleefd hebbende menschen, kunnen verkrijgen, maar in eenen tijd van 400 jaren is alles veranderd. Andere menschen, andere zeden! De algemeene staatsinstellingen van *Europa*, als ook het belang en de afzonderlijke betrekkingen der Staten onderling, gelijken volstrekt

niet meer naar het beeld, hetwelk men naar aanleiding van de geschiedenis der veertiende eeuw kan ontwerpen. Bij gevolg zoude de Orde, ook dan wanneer zij onafgebroken in haren bloei ware voortgegaan, hare huishoudelijke en staatkundige grondwetten hebben moeten veranderen, en naar den geest des tijds eene zoodanige aannemen, welke meer ingerigt ware geweest naar de omstandigheden der staatsgesteldheid van *Europa.*

4°. Wij Duitsche BB kunnen haar thans uit geen ander oogpunt beschouwen, dan alsof zij thans bij ons weder op nieuws in harer teere kindschheid ware. Wij zijn van voren af aan begonnen ons met den opbouw van een systema bezig te houden, waartoe de oudheid ons niets meer, dan het schaduwbeeld aanbiedt.

5°. Wij weten zoo veel, dat zich, in *Italië, Frankrijk, Engeland*, enz. Broeders bevinden, die *welligt* met gelijke doeleinden als wij arbeiden, maar dewijl ieder land *voor zich zelf arbeidt*, daar onze buitenlandsche Orde BB het niet raadzaam oordeelen, zich buiten eene zeer algemeene vereeniging in eene bijzondere en naauwere met ons in te laten, en wij zulks onzerzijds evenmin dienstig en voor onze Broeders nuttig achten, zoo blijft onzer provincie niets anders over, dan onze instellingen zoodanig te vormen, als wij die het meest gepast vinden naar onze eigene zeden, naar de denkwijze der menschen onder welke wij leven, en het algemeene staatsbestuur der landen welke wij bewonen.

6°. Aangezien het der Orde doorgaans heeft behaagd, zich met de *V M als met een dekmantel te omhullen*, achter welken ook wij reeds zoo vele jaren achter elkander met zekerheid hebben doorgebragt, zoo raadt ons het verstand aan, deze gordijn niet weg te trekken. Ten minste moeten wij dit niet in onze dagen doen, welligt over het algemeen niet en althans toch niet eerder, voor wij mogelijk bemerken, dat die gordijn niet meer voldoende of noodig zal wezen, ons voor de nieuwsgierigheid te beschermen. Wij moeten voortgaan, op de V M *als den eersten grondsteen van ons systema*, alles te bouwen. Deze moet ons menschen leveren, welke wij ter bereiking onzer goede oogmerken kunnen gebruiken. In het onderstaande zal naauwkeuriger bepaald worden, hoe men te dien opzigte moet handelen.

7°. De oogmerken, welker bereiking de Orde in onze provincie zich heeft voorgesteld, laten zich kortelijk in de volgende zinsnede uitdrukken: '*zich door allerlei geoorloofde middelen en wegen eigene etablissementen te verschaffen, om voor den Staat, waarin wij leven, dienstig te worden.*' Het huishoudelijke plan door onzen *Provisor domorum* (SCHUBART, Edelheer *von dem Kleefelde*) bearbeid, en de daaromtrent vastgestelde reglementen, bepalen de geoorloofde middelen, welke aangewend moeten worden, om fondsen tot eigene etablissementen te verkrijgen. Hierbij willen wij alleen herinneren, dat deze middelen van alle soort, doorgaans van zoodanigen aard moeten wezen, dat zij, wel is waar, door het ver-

stand en eene gezonde staatkunde gewettigd worden, maar nimmer tegen de denkwijze van een regtschapen man mogen aandruischen. Wij moeten zorgvuldig ook den schijn vermijden, van kwaad vermoeden op ons te laden, en ieder Broeder moet met een gerust geweten ten beste der Orde kunnen arbeiden.

8°. De etablissementen, welke wij zoeken, moeten, wel is waar, duurzaam zijn; ons de krachten geven, onze BB□ eenmaal, mettertijd tot een *eigen gevormd ligchaam* zamen te trekken, hunne omstandigheden te verbeteren, en daardoor hunne grootste gelukzaligheid, het goede te kunnen doen, te vermeerderen; maar wij bidden en vermanen onze BB□ ten ernstigste, met deze hier vastgestelde begrippen nimmer zoodanige te verbinden, welke ons in de oogen der Regenten verdacht, of voor den Staat gevaarlijk zouden maken. Wij kunnen getrouwe en gehoorzame onderdanen en wereldburgers zijn, en toch daarbij den bloei, den voortgang en het welzijn onzer Orde en van ons zelven bevorderen.

9°. Wij zetten wel den oorsprong, van welke onze Orde afstamt, in het geheim voort, maar dit doen wij tevens *pia recordatione* (vromer gedachtenis). Het zoude een meer dan reusachtig denkbeeld zijn, voor zoo ver het ons immer in ernst kon invallen, onze Orde in haar oude gedaante en vorm weder te herstellen. De tijden, in welke zij zich als het ware noodzakelijk maakte, zijn verdwenen, en de razernij der kruistogten zal de wereld waarschijnlijk nimmer weder besmetten. Gesteld echter, dat dit ook het geval niet zij, zoo kunnen wij toch als zeker aannemen, dat eene dergelijke onderneming geheel *Europa*, binnen kort of lang, tegen ons in het harnas zoude jagen. Waarom zouden wij dus met veel moeite en onder angstig zorgen een gebouw willen optrekken, welks val wij met zekerheid vooruit kunnen berekenen?

10°. Hoe vele Staten van *Europa* hebben niet vereenigde Korporatiën onder hunne burgers, welke de magt harer overheden eerbiedigen, daarbij echter, door eigene statuten, in een bijzonder korps zamengevat leven, deze zelf ontworpene wetten volgen, en haar bijzonder welzijn, en middellijk dat van den Staat waarin zij leven, bevorderen. Wij willen onze BB□, als een eenig voorbeeld, de Hollandsche Oost-Indiesche kompagnie aanvoeren. Deze vereenigde maatschappij van vele menschen, bezit eigene landerijen, rijkdommen en een wijd uitgebreiden handel, hare leden bevinden zich, door eene vlijt, sedert vele jaren aangewend, in de beste omstandigheden; zij houden echter niet op, de magt der Staten-Generaal te erkennen, van hunne bevelen, in zekeren zin, af te hangen, en getrouwe onderdanen dier republiek te zijn.

11°. Wij willen eenigermate nabootsen. Het ligchaam ofkorps, hetwelk de leden, door onze Orde verbonden, thans en in de toekomst begeeren te vormen, moet in zijn wezen instellingen hebben, welke omtrent overeenkomstig zijn met die van den tijd. Wij zijn door eenen vasten band met elkander verbonden tot het einddoel, *om door onzen arbeid en vlijt een geheel te vor-*

men, hetwelk de tijdelijke voordeelen der thans levende Broeders bevorderen, en voor onze nakomelingen eenen vasten grondslag zal nalaten, dat gebouw verder op te trekken en immer heerlijker te maken. Onze provincie bevat BB□, die door verschillende regenten, en naar verschillende staatsinrigtingen bestuurd worden; dit verschil der landen kan echter op de denkwijze en den ijver van een' regtschapen Orde-Broeder geenen merkelijken invloed hebben. Wanneer hij weet, dat hij door zijne vlijt en zijnen ijver, voor de Orde aangewend, het geluk en de welvaart eener menigte BB□ en van zijn' eigen persoon bevordert; als hij weet, dat de Orde niets van hem verlangt, dan wat met eene verstandige voorzigtigheid, die over het algemeen al onze handelingen moet besturen, en met de denkwijze van een' eerlijk man overeenkomt; als hij weet, dat ons einddoel, in den grond, noch zijnen vorst, noch zijne medeburgers, die buiten de Orde leven, kan schaden, dan zal hij met vreugde voor de Orde arbeiden, in welk land hij zich ook moge bevinden. De wetten en instellingen van zijn vaderland zullen en moeten hem heilig blijven, ofschoon hij er ook tevens naar streve, de bijzondere verordeningen der Orde na te leven; want nimmer is het door de wetten van eenig land verboden geworden, zich zelven en andere menschen, langs geoorloofde middelen, en zonder strafbare bedoelingen, gelukkig te maken, en zijne omstandigheden te verbeteren.

12º. Ofschoon nu ook al dadelijk verschillende BB□, die onze provincie vormen, verstrooid leven, zoo moeten wij toch, mettertijd, in die mate trachten, de bescherming van voorname vorsten te winnen, dat wij onder hunne beschutting en met openbare bewilliging, als een bevoorregt korps en onder eenen zekeren titel, ons vrijelijk in de wereld vertoonen, en ons op die wijze, in zekeren zin mogen vereenigen. Hel is reeds boven herinnerd geworden, dat het ons, voor 's hands, eer schadelijk, dan nuttig zijn zoude, onzen ouden oorsprong openlijk te erkennen; maar wat belet ons, thans eenen willekeurigen naam, hij zij dan welke hij zij, te ontleenen, als wij maar de vrije magt voor ons verkrijgen, onze goede oogmerken zonder beletsel te bereiken? Wij kunnen desniettemin voortgaan onzen BB□, even als vroeger, onzen edelen oorsprong in het geheim te ontdekken.

13º. Zelfs de bemoeijingen om ons eigen welzijn en dat der Orde, door velerlei geoorloofde middelen te bevestigen, moet ons de welwillendheid verwerven der regenten, die de verbetering hunner Staten in het oog houden. Zoodra wij, door onze vlijt en de aangevoerde inrigtingen, fondsen verzamelen, moeten wij, na aftrek van de bezoldiging der BB□, welke ten beste der Orde arbeiden, en na aftrek der kommanderijen en prebenden aan de BB□, naar hunne ancienniteit van het rentebedrag van het geheele kapitaal afgestaan, ons er eene geheel eigene bezigheid uit maken, en daarheen streven, dat wij de rest van alle gelden besteden, tot het aankoopen van

eigene grondbezittingen, in welke de gelden behoorlijk in zekerheid kunnen worden gebragt, en dan van lieverlede zulke etablissementen daar te stellen, welke, buiten de bijzondere voordeelen, door deze aan de Orde af te werpen, ook het nut van den Staat, waarin wij leven, bevorderen. De inrigting van eigene fabrijken en gestichten van liefdadigheid, aan welke de menschenliefde ten grond ligge, de bevordering en uitbreiding van zekere handelstakken, waardoor zekere lands-fabrieken bloeijender worden gemaakt, enz. zijn dingen, welke ons de welwillendheid der vorsten en den luiden bijval van het algemeen kunnen verwerven, en de voordeelen, welke de Orde voor zich en hare leden daaruit trekt, zullen ons dan nimmer misgund worden, zoodra het blijkbaar wordt, dat wij niet alleen onze eigene belangen, maar, als het ware, het welzijn van een geheel land in het oog houden.

14°. Wij willen daarom echter hieronder niet hebben verstaan, alsof de BB□ zelven, allen, in den eigenlijken zin, fabriekanten of kooplieden moeten zijn; maar onze meening is deze, dat men *ieder B□, naar de mate zijner krachten en kennis, ter bereiking van ons doel, behoorlijk gebruike.* Aangezien nu een groot aantal BB□ buitendien hunne hoofdaangelegenheid maakt van de hier aangevoerde bedrijven, zoo moet men ze voortaan tot het welzijn der Orde gebruiken. De overigen, welke een bedrijf van anderen aard hebben, dragen het hunne slechts middellijk bij; allen nogtans arbeiden tegelijkertijd daarop af, allengs eigene etablissementen van allerlei aard voor de Orde te verkrijgen, waardoor hare verdere bearbeiding en haar welzijn, voor altijd bevestigd worde.

15°. Deze zijn de grondtrekken, naar welke de Orde zich voortaan vormen moet. Wij bidden en vermanen een elk onzer BB□, deze bestendig voor oogen te houden, en zijne denkwijze en handelingen daarnaar in te rigten. Vooral echter eischen wij, dat de gezamenlijke *S.P. Pr. (subpriores Provinciae*, overheden der provincien), en over het algemeen allen, aan wie in de Orde bijzondere direktien zijn toevertrouwd, zich naauwkeurig gedragen naar het hier ontworpen plan, hunne nieuw aangenomene BB□ deze juiste en ordematige denkbeelden zonder achterhoudendheid onder het oog brengen, en op het naauwkeurigst toe zullen zien, dat voortaan omtrent het ware wezen der Orde geene zoodanige begrippen insluipen, welke ons misschien hoogst verderfelijk zouden kunnen zijn. Ten welken einde wij

16°. Behalve eene algemeene, broederlijke, liefderijke vereeniging, jegens al onze BB□, van eene naauwe en bijzondere betrekking (*connexion*), dependentie, of subordinatie ten aanzien van vreemde BB□ buiten onze provincie, uit wel overdachte redenen en voldoende oorzaken, vormelijk en plegtig afzien.

[Ordenamen]

ORDENAMEN. In eenige systema's en takken der Vrijmetselarij hebben de Medeleden zekere bijnamen, waarvan zij zich in de Ordeaangelegenheden bedienen, b.v. in de *Strikte Obser*-

vantie, bij de voormalige Illuminaten in *Beijeren*, in de Orde van *Heredom van Kilwinning*, enz. In de Fransche □ □ heeten deze namen *les caractéristiques*.

[Orde van den Tempel]

ORDE VAN DEN TEMPEL. Zie TEMPELIEREN.

[Orde. (Vrijmetselaars-)]

ORDE. (De VRIJMETSELAARS-) Deze benaming, zinspelende op uiterlijke onderscheiding, stemt eigenlijk niet overeen met de grondstellingen der Vrijmetselarij. In *Frankrijk* en in *Duitschland* heeft men bijna doorgaans dezen naam aangenomen. In *Engeland* bezigde men langen tijd het woord *Broederschap.* Eerst in 1784 heeft de Groote Loge van *Engeland* zich ook van dezen naam bediend, en wel in de nieuwe editie van het Konstitutieboek. Br KRAUSE houdt den naam *Orde*, en met regt, voor on-Maçonniek en niet te regtvaardigen, hetzij uit het wezen der zaak, hetzij uit het Engelsche spraakgebruik, en voegt die Br hierbij:

> ‘Zelfs in geval de oude Broeders, hunne Broederschap, naar de wijze der *geestelijke* Ordes in vroegere eeuwen, eene *Orde* hadden genoemd, dan nog behoorde men die uitdrukking thans te vermijden, omdat men daarbij dadelijk aan *persoonlijke* onderscheiding denkt, op welke het, vooral in de V M, niet aankomt, waar allen, gelijk dit het geval is als men hen op zich zelven beschouwt, in wezenlijkheid *gelijk*, allen *Broeders - aardgenooten - menschen* zijn, hetzij dan dat zij al of niet tot de V M Broederschap behooren, en aldus slechts als menschen, dat is gelijkwaardige Broeders in God, geacht en behandeld *moesten* worden.’
> Zie overigens de Art. GRADEN en MEESTER.

De Franschen daarentegen geven der Broederschap gaarne den naam van Orde, zoo zegt b.v. BAZOT (*Manuel du Franc Maçon*):

Eene vraag welke zich opdoet is, die, of de V M even als men haar onverschillig noemt, eene *Orde*, eene *kunst*, of eene *maatschappij* is Ik geloof dat het mogelijk zij, het antwoord te geven, dat zij dit alles te gelijk is.

Eene *Orde* is een ligchaam, waarvan de bron bekend, de gebruiken openbaar, de reglementen gevestigd, het doel bepaald, het nut bewezen is, en welks aanzien kracht ontleent uit de bescherming van het Goevernement. Wanneer de Vrijmetselarij, even als alles wat zeer oud is, het tijdstip van haar ontstaan al niet kan bestemmen; zoo bewijst zij niettemin, *dat haar bron*

bekend is. Het *openbare der gebruiken* strookt niet met hare grondbeginselen, maar de koningen die leden zijn van de Vrijmetselarij, betuigen, dat hare gebruiken geëerd zouden worden zoo ze openbaar waren. Hare wetten zijn gevestigd. Men neemt niemand tot Vrijmetselaar aan, of hij moet welgeboren en onbesproken van gedrag zijn. Haar *doel* is bepaald: God te beminnen, zijnen Vorst te dienen, zich aan het vaderland te wijden en alles tot welzijn te doen. Haar *nut* is bewezen door de uitmuntende voorschriften, en door de diensten, welke zij aan het menschdom bewijst. Haar *aanzien* is niet twijfelachtig, dewijl zij beschermd wordt door bijna alle vorsten, en de titel van Vrijmetselaar overal een gunstigen dunk geeft, en zeer dikwijls eene magtige aanbeveling is.

De Vrijmetselarij is dus eene Orde, enz.

[Ordo Ab Hoc]

ORDO AB HOC. Met deze woorden vangt de bevoegde hoogste wetgevende en leerstellige Regter, van het oud-Engelsche, uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgebragte systema (de verheven Raad van den 33e. graad genaamd), zijne besluiten, akten en schrifturen aan.

[Oriflamme]

ORIFLAMME (De) was de Fransche rijksvlag in den voormaligen godsdienstkrijg, van vuurroode stof vervaardigd en aan eene gouden lans vastgemaakt. De Oriflamme der Kruisvaarders was wit, met een rood kruis doorsneden. In den oorsprong was het de banier der Abdij van *St. Denis*, onder welke de vasallen van dat klooster streden. Toen zij tot rijksvlag was geworden, werd zij bij het gaan ten strijde en het terugkeeren, met veel plegtigheid uit de abdij gehaald en daarheen teruggebragt. De naam Oriflamme (voorheen *Auriflamme*), gouden vlam, komt daarvandaan, eensdeels dat de banier, gelijk boven is gezegd, overdwars aan een gouden lans was bevestigd, en anderdeels door dat de stof der banier als een vlam was uitgesneden.

[Orleans, (Lodewijk Philips Jozef]

ORLEANS, (LODEWIJK PHILIPS JOZEF, Hertog van) voorheen (tot 1787, toen zijn vader stierf) Hertog van *Chartres*, uit het geslacht der Bourbons, geboren den 13den April 1747, en den 6den November 1793 geguillotineerd. (Zie over hem *Geschiedenis der zamenzwering van* LODEWIJK PHILIPS JOZEF

van Orleans, eerste Prins uit den bloede, bijgenaamd Égalité; door den schrijver der *Zamenzwering van* MAXIMILIAAN ROBESPIERRE [d.i. MONTJOYE], III. Deel, in 8vo. *Parijs* 1796, met het beeld des Hertogs). In dit werk, zoowel als in het Graf van MOLAY, wordt beweerd, dat de gansche Fransche staatsomwenteling het werk der VV□ MM□ was.

Nadat de Graaf van *Clermont*, als Grootmeester der Gr□ L□ van *Frankrijk*, CHAILLOU DE JONVILLE, in de plaats van LA CORNE, tot zijnen plaatsvervanger had benoemd, verkeerde men in de hoop, de beide partijen der Parijsche BB□ in eene algemeene vergadering te vereenigen. Men haastte zich alzoo deze benoeming door eene cirkulaire van de Gr□ L□ van den 24sten Junij 1762, aan alle Fransche Loges bekend te maken; maar er ontstonden nieuwe botsingen, welke zoo hinderlijk werden, dat de regering in 1767 alle V□ M□ vergaderingen verbood. Dit verbod werd eerst in 1771 ingetrokken, toen de Hertog van *Orleans* zich aan het hoofd geplaatst, en den Hertog van *Luxemburg* tot zijnen plaatsvervanger had benoemd. Hij werd niet alleen als Grootmeester der Fransche Vrijmetselarij, maar als Soeverein Grootmeester van alle *Conseils*, Kapittels en Schotsche Loges van *Frankrijk* uitgeroepen, en den 28sten October 1773 plegtig geïnstalleerd, waardoor dus de dissideerende Loges en BB□ der V□ M□ weder onder een hoofd waren teruggebragt. Gedurende dat die Prins de post van Gr□ M□ N□ bekleedde, was zijn gedrag steeds voor het minst raadselachtig; zoo weigerde hij, b.v. eene kommissie te ontvangen, toen eene zoodanige door het Gr□ O□ werd afgevaardigd, om hem berigt te geven van hetgeen er door dat ligchaam was verrigt, terwijl eene kommissie, later afgezonden, om hem geluk te wenschen met de geboorte van den Hertog van *Valois* (thans LODEWIJK PHILIPS, Koning der Franschen), met groot praalvertoon werd ontvangen. Bij de vergadering ter zijner installatie (12 October 1773), werd voor het eerst het zoogenaamde *semesterwoord* uitgegeven. Op zijne reis door de provinciën in 1776, zonden hem al de Loges op

zijnen weg deputatiën, of gaven hem feesten. In *Normandijë* moest hij zich eens in eene kleine stad ophouden, en stapte in een rijk klooster van Benediktijnen af, welks poort belegerd was door eene schaar behoeftigen, daar gekomen tot het ontvangen van aalmoezen, hun niet uit de eigen beurs der kloosterlingen, maar uit eenige vrome stichtingen uitgereikt. Hij besloot met zijn gevolg, geheel uit VV MM bestaande, eene Tafel-loge te houden en inzamelingen te doen. De paters, onderrigt van hetgeen er zou gebeuren en tot milddadigheid opgewekt, werden tot den maaltijd toegelaten, en moesten het gegeven voorbeeld van ruime giften volgen. - Een tijdlang scheen de Prins groot vermaak te vinden in de Maç bijeenkomsten; want behalve dat hij de plegtige zittingen van het Gr O vaak prezideerde, had hij nog opzettelijk een' kleinen tempel in gereedheid doen brengen, waar hij dikwijls Loge hield. Het Gr O vleide zijne ijdelheid dan ook op alle wijzen, verklaarde zijne waardigheid, *ad vitam* aan hem opgedragen, deed zijn portret schilderen en in de vergaderzaal ophangen enz., alles om de eigen oppermagt boven de dissideerende Gr Loge te bestendigen.

De Hertog van *Orleans* werd later, door het G O van *Frankrijk*, van zijne waardigheid als Grootmeester vervallen verklaard. Het Ordezwaard werd, door den Voorzitter verbroken en midden in de vergaderzaal geworpen. Het besluit hiertoe werd genomen, ter oorzake van eenen brief, dien hij (welke zich door alle mogelijke, geoorloofde of ongeoorloofde kunstmiddelen, bij de bovendrijvende partij in goeden reuk brengen en zich wilde doen doorgaan als een gevleeschde republikein), onder den naam van *Burger* EGALITÉ, had geschreven aan den dagbladschrijver MILSENT, en door dezen, den 22sten Februarij 1793, gevoegd in het supplement op het *Journal de Paris*, N°. 55. zijnde van den volgenden inhoud:

> Zie hier mijne Maç geschiedenis. Gedurende een tijdperk, waarin voorzeker niemand onze omwenteling voorzag, had ik mij verbonden aan de Vrijmetselarij, welke mij een zeker beeld van gelijkheid aanbood, eveneens als ik mij bij het parlement heb aangesloten, omdat het mij een beeld van vrijheid vertoonde.

> Toen de sekretaris van het Groot-Oosten zich in de maand December l.l. tot den persoon vervoegde, die bij mij als sekretaris des Grootmeesters fungeerde, om mij een verzoek, betreffende de werkzaamheden dier vereeniging, ter hand te stellen, antwoordde ik den 5 Januarij: ‘Daar ik niet weet, op wat wijze het Groot-Oosten is zamengesteld, en ik ook van gevoelen ben, dat er in eene republiek, vooral in den aanvang harer grondvesting, noch mysterie, noch geheime vereeniging moet bestaan, zoo wil ik mij in geenen deele meer met het Groot-Oosten, of met de bijeenkomsten der Vrijmetselaars inlaten.’

Gelijk men weet, hebben hem die kunstenarijen niet van het schavot bevrijd.

[Ormuzd]

ORMUZD is een deel van het driegodendom der Parzen, of oude Perzen. De hoogste godheid, het eeuwige wezen, in de *Zendsche* en *Pehlvische* boeken, de grenzelooze tijd genoemd - schiep, behalve het oorspronkelijk licht, water en vuur, ook ORMUZD en AHRIMAN, beide eigenlijk ondergeschikte, doch aktieve en produktieve beginsels. De een van het goede en de ander van het kwade. De strijd, tusschen deze twee laatsten bestaande, moet naar de leer van ZOROASTER na twaalf duizend jaren eindigen met de zegepraal van ORMUZD. Van dezen tijd had AHRIMAN gedurende drie duizend jaren de goede werken van ORMUZD niet aangevallen (ingewikkelde voorstelling van de schuldeloosheid der primitieve menschen), en na den negen duizendjarigen strijd, zullen de zondaars gezuiverd en met de regtvaardigen eeuwig gelukkig zijn, de natuur, en zelfs de hel, zal hervormd (hersteld of herschapen), en het rijk van AHRIMAN geheel vernietigd worden, terwijl zoowel ORMUZD als AHRIMAN, ieder met hunne zeven geesten, alsdan te zamen een offer van lofzangen aan het hoogste wezen (voorstelling der gelukzaligheid) zullen aanbieden. (Zie *Boun-dehesch, ou cosmogenie des Parses* en *precis du systeme Theologique de Zoroastre*, in ANQUETIL DU PERRON, *le Zend-Avesta, T.* II. *p.* 346 en 594). - Door vergunning van den schrijver, Br J. KINKER daartoe in staat gesteld, laten wij onderstaande legende, belangrijk als alles wat uit zijne pen vloeit, hieronder volgen.

Gelijk over den oorsprong van meer andere zaken, zoo is er ook over den oorsprong der Vrijmetselarij niet weinig getwist. Dat

zij tot de geheime gezelschappen behoort, is aan geen twijfel onderworpen; maar tot welke soort zij aanvankelijk moge behoort hebben; wat het doel en wezen van hare symboliesche architektuur geweest zij, en nog is, daarover zijn de gevoelens, zelfs die der Broederen, niet weinig verdeeld. Wijlen de Berlijnsche boekhandelaar NICOLAI, heeft over het een en ander, daartoe betrekkelijk, nog al wat geleerdheid verspild, en men is er niet veel wijzer door geworden.

Stamt zij van de Tempelridders af? Stond zij met de Dalbroeders, of later met de Rozenkruizers in verband? Is zij, na het ondergaan van eenige wijzigingen, eenmaal aan de vervolgde dynastie der STUARTS, vooral in de Schotsche graden toegewijd geweest? Zijn er, bij die gelegenheid, sommige Jezuïtiesche takken op haren stam geent geworden?

Deze en meer andere vragen zullen misschien nooit met volle zekerheid beantwoord worden.

Waarschijnlijk heeft al het opgenoemde wel iets toegebragt, om onze Orde, onder den naam, welke zij nu voert, te doen zijn wat zij thans is, om daaruit haar tegenwoordig hoofdoogmerk af te leiden; en op dit laatste komt het voornamelijk aan.

Doch ook daarover wordt getwist; en in alle, zelfs in geregelde Loges en Kapittels wordt er niet eveneens over gedacht. Er zijn er (en dit mag den verlichten Broederen in ons vaderland vreemd schijnen) welke, dienaangaande, niet vrij zijn van alchiemistiesche hersenschimmen; en, mits in een figuurlijken zin opgenomen, ware het zeker wenschelijk, dat onze met levende steenen metselende werklieden, zich, met het goud maken, en het zoeken naar den steen der wijzen, in onze wereldburgerlijke Tempels ernstig bezig hielden.

Doch hoe verschillend en wijd uiteenloopend de gevoelens ook mogen zijn, ten aanzien der opgeworpene vragen; dit ten minste (geloof ik) als hoogtwaarschijniijk te mogen aannemen, dat de soort onzer *mysteriën* het meest overeenkomt met die, welke PYTHAGORAS, na zijne reizen in *Egypte* en *Perzië*, in navolging der *Magi* in de eerste, en der verlichte *Hiërophanten* in de laatste gewesten, bij zijne landgenooten invoerde. De overeenkomst der symbolen, teekenen en woorden, hunner mathemathiesche figuren, en mystiesche getallen in de verborgene godsdienstleer der gewijde

Egyptiesche priesters, en der navolgers van ZOROASTER, met onze géometriesche, arithmetiesche en bouwkundige figuren, laat weinig twijfel ten aanzien der gelijksoortigheid van beider geheimzinnige gilden met de onzen, over.

Maar ook de toepassing der getallen op het *goede* en *booze* beginsel in de eeredienst der beide volken met onze heilige Oostersche lichtgetallen, tegen die van het nog donkere en profane Noorden, heeft nog een zweem van hunne twee elkander beoorlogende beginsels overgehouden, en doet mij denken aan eene oude *Maçonnieke Legende*, thans weinig meer bekend. - Dit allegoriesche verhaal betreft den strijd tusschen deze beide wereldmagten, bij de *Perzen* onder den naam van ORMUZD en AHRIMAN, en bij de Egyptiesche *Hiërophanten* onder dien van HORUS en PYTHO bekend. - De *Legende* zou dus kunnen luiden:

‘Het grootste getal, hetwelk door de vereeniging en bijvoeging der cijferletters van het 3 × 3 = 9, kan uitgedrukt worden, is dat, hetwelk met *negen* begint, en, geleidelijk afdalende, met *een* eindigt; te weten, 987,654,321; ook in het tientallige stelsel, waarbij de 0 de aankondiging van eene nieuwe volgreeks dezer letters is, en in 10 het tienmaal één aanduidt; doch vóór een getal geplaatst, alle magt mist. De *negen* letters in bovenstaande volgorde geplaatst, zijn het heilige getal, of het 3 maal 3, van het *goede* beginsel, en het symboliesche teeken zijner magt. Maar die zelfde cijferletters van dit 3 maal 3 = 9, heerschen ook in de natuur, wanneer zij met één beginnende, met *negen* eindigen, en op deze wijze het minst mogelijke getal, namelijk dat van het *kwade* beginsel, uitdrukken. Dit laatste 123,456,789, stelt het vermogen voor, waarmede het *booze* beginsel de kracht van zijn' tegenstander onophoudelijk beoorloogt. Tot het volhouden van dien strijd vond het geen middel doelmatiger dan om zijn getal, aan de dwaling en het *obscurantismus* toegewijd, in den loop der tijden, en bij tusschenpoozen, van het heilige getal dat met *negen* begint af te trekken, door gestadige vermindering met het zijne gelijk te maken, en dus zijne zegepraal bij gedurige herhaling tot stand te brengen. Dikwijls scheen het dat AHRIMAN - of het beginsel van het kwaad en de duisternis - eindelijk zou zegevieren; tweemaal bragt hij zelfs het getal van ORMUZD, waarin de negen cijferletters, schoon verplaatst, aanwezig bleven (bij A

en B), in verwarring, en door nullen van een gescheiden; en meende (bij C), het goede *drie maal drie* in het zijne overgebragt te zien, zoo als hïer is afgebeeld:

987,654,321.

123,456,789.

———

864,197,532.

123,456 789.

———

740,740,743. - A.

123,456,789.

———

617,283,954.

123,456,789.

———

493,827,165.

123,456,789.

———

370,370,376. - B.

123,456,789.

———

246,913,587.

123,456,789.

———

123,456,798. - C.

123,456,789.

———

9.

Maar van uit het zuivere *Oostersche licht* (het verheven Oosten) daalde eene donderende stem, en drong door tot in het oord der duisternis, in de woorden:

‘“VOLHARD IN UWE HEILLOOZE POGINGEN, EN TREK NOG EENMAAL UW GETAL VAN HET MIJNE AF!!”’

De trotsche AHRIMAN, die reeds, bij de uitkomst C, zijne overwinning had uitgebazuind, werd gedwongen aan dit bevel te voldoen; en het gewijde 3 × 3 = 9 bleef ongeschonden en onvermengd over.

Volgens de leer van ZOROASTER moest de strijd der beide beginsels, gedurende 4 perioden, elk van drieduizend jaren, herhaald worden. Ook de aanhangers van dezen Perzischen wijze had PYTHAGORAS in zijne reizen bezocht; van daar misschien, dat hij in zijne mathematische wijsbegeerte, bij zijn *trias* of *drietalligheid*, ook de *tetras* of *viertalligheid* voegde, en daardoor aanleiding gaf, om het *decimale* in het *duodecimale* stelsel te veranderen. De *Maçonnieke*

legende zou er dus op deze wijze mede vermeerderd kunnen worden:

Na de viermaal drie duizend jaren, daagde ORMUZD AHRIMAN uit om den strijd te hervatten, met het twaalftallig stelsel, waarin *elf*, door een omgekeerden negen (ɕ) afgebeeld, het hoogste *cijfer* zou zijn, en waarin de cijferletter *tien*, door een x zou afgeteekend worden. *Twaalf* zou, dienvolgende, door 0, dat is twaalfmaal het voorafgaande getal voorgesteld worden, en 10 *twaalfmaal* één zijn. Het getal van ORMUZD werd dus ɕ x,987,654,321, en dat van AHRIMAN 12,345,678,9xɕ

De strijd werd door dezen laatste met dubbele woede hervat; maar nu bragt hij geene enkele verwarring door de verstrooijing der talletters, waarvan nergens een enkele, na de aftrekking vermist werd, terwijl de *elf* (ɕ), welke tevens een eerst getal is, na de laatste aftrekking overblijft, even als de 9 in de drie eerste tijdperken, gelijk uit de volgende symbolieke substractie blijkt.

ɕ x, 9 8 7, 6 5 4, 3 2 1.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x ɕ

———

x 8, 6 4 1, ɕ 9 7, 5 3 2.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x ɕ

———

9 6, 2 ɕ 8, 5 1 x, 7 4 3.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x ɕ

———

8 3, ɕ 7 2, x 6 1, 9 5 4.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x ɕ

———

7 1, 8 2 9, 3 x 4, ɕ 6 5.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x ɕ

———

5 ɕ; 4 x 3, 9 2 8, 1 7 6.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x ɕ

———

4 9, 1 5 x, 2 6 ɕ, 3 8 7.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x ɕ

———

3 6, x 1 4, 7 ɕ 2, 5 9 8.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x ɕ

———

2 4, 6 8 c,1 3 5, 7 x 9.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x c

———

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 c x.

1 2, 3 4 5, 6 7 8, 9 x c

———

c

> Of nu deze uitbreiding der *legende* ook tot de *exoterische* leer van PYTHAGORAS over de getallen behoord hebbe; of zij door de latere *Pythagorische* schole daartoe gebragt is geworden; of de verandering van het *tien*- in het *twaalftal* bij hare leerlingen van de twaalf sterrebeelden in den dierenriem afgeleid is; en of zij daarmede eene *esoterische* of hoogere uitlegging in hunne geheime vergaderingen verbonden hebben; - hierover kan ik niet beslissen; - maar zeker is het, dat, volgens ZOROASTER, de zegepraal van het *goede* over het *booze* beginsel, na viermaal drieduizend jaren voltooid, en de magt van AHRIMAN door ORMUZD geheel vernietigd zou zijn; en even zoo zeker is het, dat de zedeleer van PYTHAGORAS op de voortdurende volmaakbaarheid van den mensch gegrond was.

Misschien kunnen mijne gissingen iets bijdragen ter opsporing van den oorsprong onzer Orde.

[Orphiesche Feesten]

ORPHIESCHE FEESTEN, waren de plegtigheden en gebruiken bij de vergaderingen eener vereeniging onder de oude volken, die de vereering van BACCHUS symbolizeerden. De leden dezer geheime vereeniging noemden zich de bewaarders der oude leer van ORPHEUS, en poogden de mysteriën terug te brengen tot de Egyptische denkbeelden. Onder anderen leerende, dat BACCHUS dezelfde godheid was als OSIRIS. In hunne nachtelijke bijeenkomsten herdachten zij den moord van BACCHUS, door de vermomde Titans, en besmeerden daarom den kandidaat met pleister. De slang werd er veelvuldig als zinnebeeld gebezigd, en hunne vreugdekreet was: *Evoi, Saboi, hyes, attes, attes, hyes!*

Nadat die inwijding zeer gezonken was, omdat zij niet steunde op de medehulp of het gezag der priesters, verhief zij zich weder in de eerste eeuwen van het Christendom, door toedoen der Pythagoristen en Platonisten. Deze meenden in de verheffing dier mysteriën een middel te zien, waardoor de ondergang van het Heidendom kon worden tegengegaan, waartoe zij de plegtigheden wijzigden, en BACCHUS deden voorkomen onder den naam van PHANES, de voornaamste godheid, het licht-beginsel der wereld. Zij gingen echter eindelijk te niet. Zie het Art. SABASIESCHE FEESTEN.

[Osiris]

OSIRIS (Zie ISIS en ISIS-TAFEL). Deze hoogste en algemeene volksgod der oude Egyptenaren, werd, volgens PLUTARCHUS, door dezen voorgesteld onder het beeld van een oog en eenen schepter, om daardoor zijn voorzienigheid en magt aan te duiden.

De oudste inwoners van *Egypte* werden, bij de beschouwing van het wereldgebouw, waarin zij zoo veel orde en schoonheid opmerkten, zoozeer met eerbied bezield voor de zon en de maan, dat zij beide hemel-ligchamen als de opperste Godheden erkenden, en ze de namen *Osiris* en *Isis* gaven, naar het begrip, dat zij er zich van hadden gevormd. *Osiris* beteekent veeloogig, en inderdaad kan men zeggen, dat de stralen der zon even zoovele oogen zijn, met welke zij de aarde en de zee overziet.

Het woord *Isis* beteekent zoo veel, als *de oude*, en drukte de meening der Egyptenaren over de eeuwigheid dier Godin uit. Van deze Goden zeiden zij, dat zij de gansche wereld regeerden, en dat elk het zijne tot voortteling van de overige levende wezens bijbragt.

Aan den eersten schreven zij *de vuurdeelen* en *den geest*, aan de andere *de waterachtige* en aardsche *bestanddeelen*, en aan beide te zamen *de lucht* toe Zoodoende waren alle dingen door den invloed der zou en maan voortgebragt en onderhouden, en uit deze vijf elementen, welke wij thans genoemd hebben, bestond de gansche wereld, even als hoofd, handen, voeten en overige ledematen van het menschelijk ligchaam, te zamen den mensch uitmaken. Elk dezer vijf elementen werd ook bovendien door de Egyptenaren als eene godheid beschouwd en met eenen bijzonderen naam genoemd. Den geest noemden zij *Zeus*; een woord, hetwelk de bron des levens beduidt, weshalve zij dien als den vader van alle redelijke wezens beschouwden. Het vuur heette *Vulkanus*; eene godheid van den eersten rang, welke naar hunne meening het meest afdeed, om de dingen tot volkomenheid te brengen. Dewijl *de aarde*, als het ware, de schoot was, waaruit al het leven begon, gaven zij haar den naam van *Moeder.* Het water werd *Oceanus* genoemd, welke echter bij de Egyptenaren niets an-

ders was, dan de rivier *de Nyl.* De lucht heetten zij *Minerva*, welke zij daarom voor *Jupiters* dochter en voor eene jonkvrouw aanzagen, omdat zij de lucht voor onveranderlijk hiel den, en deze zich tot aan den hemel uitstrekte.

Dit verhaalden de Egyptenaren van de hemelsche goden, die, ook volgens hen, oorspronkelijk onsterfelijk zijn; zij gaven echter tegelijk voor, dat er ook aardsche goden waren, die, hoewel sterfelijk geboren, nogtans door hunne wijsheid, of de weldaden, door hen aan het menschelijk geslacht bewezen, de onsterfelijkheid hadden verdiend. Enkelen van hen zijn koningen van *Egypte* geweest, en van deze hebben eenigen den naam van eene godheid gevoerd; anderen hebben bijzondere namen gehad.

Tot de eerste klasse behooren *Helios, Kronos, Rhea, Zeus (Jupiter)*, die ook door eenigen *Ammon* genoemd wordt, *Juno, Vulkanus, Vesta* en *Merkurius. Helios*, dat is de zon, moet het eerst in *Egypte* geheerscht hebben; doch eenigen onder de priesters stelden vast, dat *Vulkanus*, de uitvinder des vuurs, nog vóór hem geregeerd had. Op hem volgde *Kronos*, en werd, daar hij met *Rhea* gehuwd was, volgens sommigen, vader van *Osiris* en *Isis*; volgens anderen van *Jupiter* en *Juno.* Van *Jupiter* stamden, naar de meening der laatsten, vijf andere goden af, namelijk *Osiris, Isis, Typhon, Apollo* en *Aphrodite* of *Venus.* Zij voegden er bij dat *Osiris* en *Bacchus, Isis* en *Ceres* dezelfde waren. *Anubis* en *Macedon* stamden van *Apollo* af, die *Osiris* op zijne veldtogten verzelde. Toen *Osiris* te velde trok, liet hij zijn broeder *Busiris* in zijne plaats terug. Bij zijne terugkomst uit *Indië*, vermoordde *Typhon* hem, dien men, tot loon zijner edele daden, onder de goden plaatste. De stieren *Apis* en *Mnevis*, welke men hem geheiligd had, werden zelfs als godheden vereerd. *Horus*, de zoon van *Isis*, en de laatste der goden, regeerde, na de vervolgingen der *Titans* ontkomen te zijn, over *Egypte*, en werd, na zijnen dood, onder de goden geplaatst. De Grieken vereerden hem onder den naam van *Apollo.* Dit is volgens DIODORUS van *Sicilië*, de *Cosmogonie* en *Theogonie* der Egyptenaren, en men merkt daaruit dadelijk, dat de Grie-

ken ze vervalscht en naar hunne wijze ingekleed hebben. Uit deze leer kan men het gevolg opmaken, dat die oude volkeren twee soorten van goden aannamen; te weten: de hemel-ligchamen en vooral zon en maan, en de beroemde mannen welke zij, uithoofde der weldaden van hen ontvangen, goddelijke eer bewezen. Deze godleer moge nu ook geput zijn uit de boeken van THAUT of THOT, of uit eene andere legende, door de Egyptiesche priesters verbreid, zoo is het nogtans bewezen, dat de Grieken zich daarvan hebben bediend om hun leerstelsel op te bouwen. Omtrent de verdere allegoriesche geschiedenis dier goden leerden zij het volgende: Deze beide godheden, namelijk *Isis* en *Osiris*, hadden, gedurende hunnen echt, met elkander in volkomene eenigheid geleefd, en hadden het zich ten pligt gerekend, hunne onderdanen te beschaven, hen in den akkerbouw, kunsten en wetenschappen te onderrigten. Na dit alles had *Osiris*, uit goedheid en liefde voor het menschelijk geslacht, het besluit opgevat, de gansche bewoonde aarde rond te reizen, en de bewoners, niet zoo zeer door magt, dan wel door de rede, tot menschen te vormen, en was het hem voornamelijk door muzijk en zang gelukt, hen tot zich te trekken. Zijne reis was een gedurige triomf. Eerst reisde hij door *Ethiopië*, waar hij dijken liet aanleggen, om de overstroomingen van den *Nyl* tegen te gaan; van daar was hij door *Arabië* en *Indië* gereisd, en hierop, door *Tracië* en de omliggende landen, in *Europa* gekomen. Overal had hij sporen van zijne weldadigheid achtergelaten, de toen nog onbeschaafde en woeste bewoners in den akkerbouw onderrigt, ze vatbaar gemaakt voor de voordeelen der burgermaatschappij, en hun geleerd, hoe zij steden en dorpen moesten aanleggen; ook had hij hier en daar zuilen en andere gedenkteekens doen oprigten, waarop zijne daden gegraveerd werden. Bij zijne terugkomst naar *Egypte* was hij gevallen als het offer der zamenzwering zijns broeders, den heerschzuchtigen *Typhon*, die, gedurende zijne afwezigheid, de vijandelijke plannen niet ten uitvoer had kunnen brengen, uithoofde van de waakzaamheid en het verstand der trouwe *Isis. Typhon* had namelijk, een gastmaal aangerigt, waarop

hij zijnen broeder genoodigd had. Deze verscheen, en toen verzamelden zich de zaamgezworenen, volgens PLUTARCHUS, ten getale van 72; daarop toonde hij hem een fraai bearbeide kist, met belofte, ze hem te geven zoo hij er in paste. Hij plaatste zich er in, de zaamgezworenen sloten ze en wierpen die in den *Nyl.* Zoodra *Isis*, die op reis was, het treurig uiteinde van haren echtgenoot had vernomen, zocht zij zijn lijk op: eindelijk vond zij het in *Phenicië*, waar de golven de kist aan land hadden gespoeld, en trok er mede naar *Egypte* terug. Hoewel zij de kist op eene veilige plaats verborgen had, werd het lijk toch door *Typhon*, op de jagt, achter heesters ontdekt, geopend, en in 14, volgens sommige in 16 stukken verdeeld. Deze stukken strooide hij in onderscheidene streken van *Egypte*, echter zocht *Isis* ze zorgvuldig op, en liet aan elke plaats, waar een overblijfsel van het ligchaam gevonden was, een gedenkteeken oprigten, en wijdde een gedeelte van de *genitalia*, door de visschen verslonden, onder den naam van *Phallus*, aan eene godsdienstige vereering toe.

Deze legende, door sommigen eenigzins gewijzigd verhaald, eindigt dan aldus. Bij den terugkeer van OSIRIS wachtte TYPHON hem op weg af, doodde hem, en hieuw zijn lijk in onderscheidene stukken, welke hij onder zijne rotgezellen verdeelde. ISIS vervolgde met haar zoon HORUS de daders, versloeg ze, en bemagtigde de overblijfsels haars gemaals. Zij vervaardigde uit was en welriekende harsten onderscheidene beelden, die op haar gemaal geleken, en verborg in elk beeld een gedeelte van OSIRIS lijk. Zij riep de priesters bijeen, verpligtte hen door een' schrikkelijken eed tot het diepste stilzwijgen, en stelde elk tempelhoofd een beeld ter hand, beval hun de begraafplaats geheim en heilig te houden, en hem onder het zinnebeeld eens diers te vereeren, enz.

De priesters, die het volk niet rijp genoeg achtten, de meer zuivere leer te ontvangen, welke aan hunne ingewijden werd medegedeeld, trachtten het volk nogtans zoo veel mogelijk te onderwijzen, en gebruikten daartoe eene door hen zamengestelde, allegoriesche godsdienstleer, welke tevens andere nutte kundigheden vervatte, omdat zij de godsdienst als het beste middel beschouwden, de verdere kundigheden ingang te verschaffen, en

tevens als den besten teugel voor het volk. Zoo knoopten zij de natuurleer aan de godsdienst vast, en leerden het volk, welke dieren der natie heilig moesten zijn en waarom. De stier en de koe ploegden de aarde, het schaap voedde en kleedde, de hond beschermde den mensch, en had ook OSIRIS lijk gevonden. De ooijevaar vernielde de slangen en sprinkhanen, en de gier de scorpioenen; en de krokodillen waren *Egyptes* wachters, die de vijanden beletteden, den *Nijl* over te steken. De priesters onderwezen het volk verder in de reken-, meet-, werktuig- en sterrekunde, in de geschiedenis en kennis van het land, ontleed- en ziektekunde, de kunst van het balsemen der lijken, zout en salpeter te zieden, olie en wijn te persen, wol te verwen, glas te smelten, ijzer te smeden, staal te vervaardigen, steenen te houwen en te slijpen, enz. welk onderwijs een ieder kon deelachtig worden.

Van het ruwe volk, dat van den aanvang slechts ligchamelijke goden had gekend, kon men niet verwachten, dat het een god zoude vereeren, welke niet zigt- en tastbaar voor hen ware. Daarom spraken de priesters van OSIRIS, ISIS en HORUS, dat drietal goden, welke eigenlijk verschillende voorstellingen, of anders eigenschappen waren van hetzelfde wezen, zoo als *osiris* dan den eigenlijken god - bron van al het goede - ISIS de scheppende magt, en HORUS zijne goedheid voorstelde. TYPHON, die een der drie omgebragt had, was het beeld van het booze beginsel. De verborgen beteekenis van dit alles werd echter eerst in de mysterien onderwezen.

De herinnering aan den dood werd den ingewijden diep ingeprent, en de onsterfelijkheid der ziel in de Epyptiesche mysterien verklaard, van waar zij in de mysteriën van alle volken werd overgeplant. Het geraamte, bij het einde van der gewijden gastmalen rondgevoerd, het jaarlijksche treurfeest, om OSIRIS, door TYPHON omgebragt, en diens herleven of opstanding, brengen reeds op die gedachte, welke echter ten hoogste wordt versterkt door 's priesters gebed, als zijn sterfuur daar was, luidende: ‘Gij, eeuwige! die alles beheerscht, onder de gedaante der zon, neem mij op in het gezelschap der uitverkorenen!’ enz. Het uitzigt op straf en belooning werd aan het volk bijgebragt, onder het omkleedsel der zielsverhuizing. PLUTARCHUS verhaalt, dat ISIS, na den dood van OSIRIS, de priesters het bestuur van den ploeg had overgegeven, om

dien te bezigen bij de godsdienstplegtigheden, ter gedachtenis van haren gemaal, die den ploeg had uitgevonden. HERODOTUS en DIODORUS maken evenzeer melding van dit werktuig in der priesteren hand, en CAYLUS (*Recueil des antiq. T.* VI) voert, onder zijne Egyptiesche oudheden, verschillende afbeeldingen van OSIRIS aan, welke zich door dit kenteeken steeds onderscheiden van de overige Egyptiesche godheden. Wie deze figuur beschouwt, kan ligt op het denkbeeld komen, dat dit zoozeer vereerde werktuig in de Egyptiesche mysteriën datgene moge geweest zijn, wat de moker bij de werkzaamheden der Metselaars is. Belangrijk zijn ook, in meer dan een opzigt, de treurplegtigheden, welke ter gedachtenis van den moord van OSIRIS op de volgende wijze werden gevierd:

Op eenige dagen des jaars werden de tempels, ter herinnering van OSIRIS dood, met zwart behangen, waarop de priesters van de klasse der *Pastophores* in het zwart gekleed verschenen. De treurdagen van ISIS duurden vier dagen. Op den tweeden treurdag droegen de priesters, in een' treurig plegtigen optogt, des nachts, de heilige kist naar den oever van den *Nyl*, goten water in de daarin geplaatste gouden vaas, en riepen dan luide: ‘OSIRIS is weder gevonden!’ MINUCIUS FELIX (*Cap.* XX. *Octavius*) spreekt van een ander treurfeest, dat hiermede welligt van gelijken oorsprong is. ‘ISIS,’ zegt hij, ‘had geweend, getreurd en haren verloren zoon gezocht.’ De ingewijden sloegen zich, bij het vieren dier plegtigheid, op de borst, en bootsten het treuren der moeder na. Dan bragt men een knaap, alsof men hem had weder gevonden. ISIS verheugde zich en de priesters juichten; zoo deden zij alle jaren. Bij deze treurplegtigheden werd op het beeld van een der goden (TYPHON) geslagen. Deze treurplegtigheden, de sluipmoord, aan OSIRIS gepleegd, de doodkist, door een' heester omslingerd, het zorgvuldige opzoeken van het lijk, het slaan op het beeld van TYPHON, de droevige gebaren der priesters, het hervinden des lijks in den maneschijn, en de vreugde der priesters over dat wedervinden, dit alles is voor den V M belangrijk en niet zonder beteekenis. Niet min belangrijk is, hetgeen PLUTARCHUS, in het begin van zijn stuk, over OSIRIS en ISIS zegt: ‘Wie wijs wil worden, moet de onsterfelijke goden om wijsheid bidden.’ De mensch kan zich niets gewigtigers

wenschen, en God kan zijn schepsel niets beters geven, dan het doorgronden der waarheid. Wijsheid-alleen onderscheidt de Godheid van den mensch. Geeft God hem wijsheid, dan schenkt Hij hem een gedeelte van Zijn eigendom. Zelfs de gelukzaligheid van het eeuwige leven bestaat slechts in het algeheele, voortdurende doorgronden aller dingen. Het zoeken naar waarheid is daarom een edele wensch, der Godheid nader te komen; de heiligste van alle werkzaamheden in onze mysteriën, en die het aangenaamst is voor de godin, welke als de meest wijze in onze tempels wordt vereerd. Beteekent niet ISIS zoo veel als *wijsheid*, en TYPHON zoo veel als *trotschheid*, die der eerste vijandig is, en haar veracht, en die het vooruit streven der ingewijden in echte wetenschappen belet? Worden niet de priesters in onze vergaderplaatsen tot matigheid en orde opgeleid, en alle noodelooze pronk van hen verwijderd, om de gewijden niet daardoor af te wenden van het onderzoek naar de eigenschappen van het verhevenste Wezen, dat de bron der wijsheid is?

OSIRIS, ISIS en HORUS werden dan ook steeds verbeeld door een *drievoudig* beeld, of *drieledige* groep, terwijl de nabijgelegen tempelwanden versierd waren met onderscheiden zinnebeelden, als: eene slang die een ei uitbraakt, het zinnebeeld van het heelal, dat de kiem van alle dingen bevat; een kruis met een handvat - eene navolging van den Indieschen *Lingam*, het zinnebeeld der werkende en tijdelijke teelkracht der natuur -, eene tweede slang, die, als cirkel gekruld, zich in den staart beet, enz. - Even als de MITHRA (zie dat Art.) der Perzen, de BALDER der Scandinaviers (zie dat Art.), en de BACCHUS der Grieken en de KADMILUS der Samothraciërs (zie dat Art.), werd OSIRIS omgebragt. - Even als JUPITER (*Jovis Pater*), even als BACCHUS (*Liber Pater*), heette OSIRIS, *vader*. In de mysteriën verbeeldde men aan den kandidaat het ombrengen van OSIRIS. - In den tempel te *Saës* was een graf, waarin de kandidaat werd nedergelegd, en welke bij de verrijzenis niet meer werd beschouwd als OSIRIS, maar als diens zoon HORUS, verwant met שדה (akkerman, zaaijer, kunstenaar in steen, beeldhouwer, werkmeester). Men vindt bijna hetzelfde terug in de mysteriën van DIONYSIUS of BACCHUS, later door eene Grieksche volkplanting naar *Klein-Azië* overgevoerd, vanwaar zij zich onder denzelfden naam naar *Syrië, Perzië* en *Indië* verspreidden. De *Dynosiasten* of *Diony-*

siesche werklieden volmaakten daar hunne kunst, waarvan de puinen der door hen opgerigte gebouwen nog getuigen. 300 jaren voor CHRISTUS was hun, door de Koningen van *Pergamus*, de stad *Theos* als verblijfplaats aangewezen. Bij hunne inwijding ontvingen zij teekens en herkenningswoorden. Hunne bijzondere vereenigingen door verschillende benamingen aangeduid, stonden onder het bestuur van een' Meester en bijzitters, jaarlijks gekozen. Op bepaalde tijden kwamen zij bijeen, spijsden te zamen, en deelden prijzen uit aan de beste werklieden. Ook uitstekende, niet-bouwkundige personen werden soms als eereleden aangenomen. Voor overleden, verdienstelijke leden, rigtte men begraafplaatsen op, waarvan nog sporen bij *Siverhissar*. De *Dionysiesche* mysteriën waren in kleine en groote verdeeld. De ingewijden droegen eene afbeelding van den *Phallus* (zie dat Art.) om den hals; de priesters droegen een gouden krekel, ook in *Egypte* een teeken der ingewijden. Na voorafgaanden optogt had de inwijding plaats met plegtigheden, gelijkende naar die der Egyptiesche mysteriën. De aannemeling stelde BACCHUS voor, welke vermoord was door de *Titans*, en men veinsde den kandidaat om te brengen. De groote *Dyonisiën* werden om de drie jaren gevierd, en, even als in de feesten van *Saïs*, bij een moeras. Daarbij werd de hervinding of verrijzenis van BACCHUS voorgesteld. De kandidaat werd gelouterd door lucht, vuur en water. Om door de lucht gezuiverd te worden, sprong hij, van eene hoogte af, naar eene afbeelding van den *Phallus*, van bloemen gevormd en tusschen twee zuilen hangende. Na zijne aanneming werd hij met myrten bekransd. Zie verder SABASIESCHE FEESTEN. - De Egyptiesche godsdienstleer had, gelijk gezegd, twee beteekenissen, eene openlijke en eene verborgene, waarom de priesters sphinxen aan de poorten plaatsten, om aan te toonen, dat hunne leer, onder raadselachtige bewoordingen, wijsheidsgeheimen bevatteden. Dit was ook ten naastebij de beteekenis des opschrifts van het gesluijerde beeld van ISIS, in den tempel te *Saïs*, dat luidde: *Ik ben al wat is, al wat geweest is, al wat zal zijn, en nooit heeft een sterveling den sluijer opgeligt, die mij omhult.* Men behoort dus degelijk onderscheid te maken tusschen de onwetendheid, welke bij de menigte heerschte, en de diepe kennis der gewijden, wie men geleerd had: ‘Dat God vóór al de overige wezens had bestaan in

zijne zons-eenigheid; dat deze was de bron van alle kennis, het onbegrijpelijk, zich-zelf genoegzaam zijnde, eerste grondbeginsel, de vader van alle geesten.' Zoo had ORPHEUS, de eerste onderwijzer der Pythagoreeërs, welke zijn onderrigt in *Egypte* had ontvangen, van daar de leer medegebragt: 'Er is een onbekend wezen, dat het oudste van alle wezens en de daarsteller van alle dingen is. Dit verheven wezen is leven, licht, wijsheid. Deze *drie* namen beteekenen dezelfde magt, die alle zigtbare en onzigtbare dingen uit het niet heeft getrokken.'

[Oterfut]

OTERFUT. Volgens de legende der hoogere graden de naam van eenen der drie Medgezellen, die, den Meester HIRAM vermoordden. Hij plaatste zich aan de westelijke deur des tempels, en gaf hem eenen slag met den maatstok (Zie HIRAM en STERKIN).

[Oud-Aberdeen]

OUD-ABERDEEN. Zie de Art. ROSA en STARCK.

[Oude en aangenomen Ritus]

OUDE EN AANGENOMEN RITUS. Het stelsel, uit 33 graden bestaande, dat door den Graaf DE GRASSE-TILLY, bij zijne terugkomst uit *Amerika* in *Frankrijk* is daargesteld, onder voorwendsel, dat hij het uit *Amerika* had medegebragt. Vroeger had het in *Frankrijk* slechts uit 25 graden bestaan, en kreeg, nu het 33 graden telde, eene aantrekkelijkheid te meer; welke moest verdubbelen, door dat de Graaf DE GRASSE die hervorming, uit zijne fabriek, aan FREDERIK II op den hals schoof (zie het Art. FREDERIK II), hoewel zij hoogstens tot 1797 kan opklimmen. (Zie verder STELSEL).

[Ouderdom (Maçonnieke)]

OUDERDOM (MAÇONNIEKE) bepaalt zich naar den graad, dien men bezit. De Leerling heeft minder jaren, dan de Medgezel, en deze telt minder, dan een Meester; alles overeenkomstig den tijd, welke de personen vroeger in elken graad moesten doorbrengen, alvorens bevorderd te kunnen worden.

[Oud-Meester. (Schotsche)]

OUD-MEESTER. (De SCHOTSCHE) Oud-Schot, ook Andreas-Ridder; de 5e. graad van het klerikaal systema en de 4e. der Martinisten.

[Oud-Meester. (Volkomen)]

OUD-MEESTER. (De VOLKOMEN) De Groot-Uitverkorene; de 14e. graad van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen te *Parijs*, en de 63e. van het Mitzraïmietiesch systema.

[Ouranos]

OURANOS. Een der drie godheden, te *Gnossos* vereerd; de beide andere waren RHEA en JASION. Op den berg *Ida* hadden de *mysteriën* der Dactylen bestaan. (Zie dat Art.) Terwijl een tak van deze werd overgebragt naar het eiland *Rhodus*, en daar den naam aannam van *Mysteriën van Rhodus*, of der *Telchinen*, werd een andere tak overgevoerd naar het eiland *Kandia* (toen *Kreta* geheeten), waar zij *Mysteriën der Kureten, of Gnossische Mysteriën* werden genoemd, naar de stad *Gnossos.* In die laatstgenoemde mysteriën vertoonde men het vermoorden van den derden der opgenoemde godheden door de Titans, en stelde er de Kandidaat, met een zwart lamsvel omhangen, het slagtoffer voor. Gelijk bij de inwijdingen van OSIRIS, ADONIS en KABIRIS, werd den aannemeling de afbeelding van den *Phallus* vertoond. (Zie OSIRIS).

P.

[Paaro]

PAARO. Zie BELLY-PAARO.

[Paillette, (Pierre Thomas Laurent)]

PAILLETTE, (PIERRE THOMAS LAURENT) geboren te *Hâvré de Grace*, den 13den Maart 1776, schijnt zijn geheel leven te hebben gewijd aan de redding en het welzijn zijner natuurgenooten. Reeds op zijn zeventiende jaar trachtte die Br∴ met levensgevaar een mensch te redden. In zijn volgend leven zettede hij die moedige zelfopoffering voort; zoodat hij thans vijf en twintig personen, veelal met eigen gevaar, het leven heeft gered, en daarvoor van zijne dankbare medeburgers den naam van *den Redder* heeft verkregen. De geredde personen nam hij, die niet met middelen was gezegend, in zijn huis op, verzorgde ze en voorzag hen van voedsel, geld, kleederen en het verder benoodigde, zonder ooit eenige geldelijke belooning te willen aannemen. Later aangesteld als kapitein der brandspuit-

gasten (*sapeurs-pompiers*), onderscheidde hij zich door gelijke zelfopoffering in zestien hevige branden, bij een van welke, ten huize van een handelaar in olie en brandewijn, hij zich te midden der vlammen waagde, niet slechts om het leven van een bijna verstikten pijpgast te redden, maar ook een brandend vat wijngeest te blusschen en de vlammen te keer te gaan; dat hij met goed gevolg deed, zoodat het geheele etablissement behouden bleef. Bij het uitbarsten der *cholera* verliet hij huis en handel, en diende zich bij het geopende gasthuis aan, waar hij gedurende het heerschen der ziekte (bijna twee en een halve maand) belangloos de gewigtigste diensten bewees. Reeds in 1810 was hij dan ook door NAPOLEON met een eerepenning begiftigd, in 1831 ontving hij het ridderkruis van het Legioen van eer en den prijs voor deugdzame daden, gesticht door de Loge *les Fidèles Écossais* (thans *Isis-Monthyon*), in 1832 den prijs voor deugdzame daden van de Fransche Akademie, gesticht bij testament van den Graaf MONTHYON, in 1833 eene medaille, voor zijne diensten gedurende het heerschen der *cholera*, en in 1842 de medaille voor deugdzame daden, gesticht door het G□ O□ van *Frankrijk.*

[Paisley, (Jakob Hamilton)]

PAISLEY, (JAKOB HAMILTON, *Lord*) later Graaf van ABERCORN, Grootmeester der Groote Loge (der *modern Masons*) van *Engeland*, in het jaar 1725.

[Palestina (Ridder)]

PALESTINA (De RIDDER van) was de 9e. graad der Martinisten, en is de 63e. van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.*

[Palladium. (Orde)]

PALLADIUM. (De ORDE van het) De oorsprong van deze geheime vereeniging van mannen en vrouwen, wier doel zedelijkheid en vorming van den geest was, zou, wel is waar, naar luid der archieven dier Orde, bij de oude Egyptenaren te zoeken zijn, doch is stellig van eene jongere dagteekening. Het zegel dezer Orde vertoont een hart, met bloemen gekroond, op een altaar, versierd met eene guirlande, een lauriertak ter regter- en een palmtak ter linkerzijde. Op het hart leest men: *Ik weet te beminnen.* Dit devies en de vriendschapsband, die er heerscht tusschen de Medgezellen van ULYSSES (dat is de zeven leden van den Raad), en de Gezellin-

nen van PENELOPE, wijzen het voorname doel der Orde van het Palladium aan.

[Pan]

PAN. De mysteriën van PAN, gevolgd naar de *Lupercaliën* der oude volken zijn nog lang gevierd geworden. De vergaderingen werden des nachts op onbewoonde plaatsen gehouden. De ingewijden hadden herkenningsteekens en waren tot geheimhouding verpligt. Hij, die de werkzaamheden bestuurde was met een bokkenhuid omhangen. De naam *Lupercalia* kwam van de plaats door EVANDER aan dien god geheiligd, zijnde dezelfde waarop men meende dat ROMULUS en REMUS door eene wolvin (*Lupa*) waren gezoogd. De oorsprong van PAN is zeer oud. Bij de Egyptenaren was hij het zinnebeeld der geheele wereld - van daar zijn naam PAN (*al*) - en daarom was zijne gedaante tot aan de middel die van een mensch, om daardoor het menschelijk geslacht aan te duiden, terwijl het overige van zijn ligchaam de verschillende diersoorten aantoonde. De uitdrukking *Paniesche* (onverwachte, onwederstaanbare) schrik, is van dien god afkomstig. De juiste oorsprong is nogtans duister. Eenige schrijvers leiden die uitdrukking af van den plotselingen schrik door PAN aan de Gaulers ingeboezemd, toen zij den Delphieschen tempel wilden plunderen. Anderen leiden haar af van de omstandigheid, dat hij, die in een woud is verdwaald - PAN werd gezegd de bosschen te bewonen - zich vaak om het minste bladgeridsel verontrust. *Satyr* en *Pan* zijn verwant met רוחם (*Satur*, verborgen, gesluijerd, vermomd), en ינכ□ (*Panim*, aangezigt).

[Panacee]

PANACEE. Zie STEEN DER WIJZEN.

[Paracelsus]

PARACELSUS, geboren in *Zwitserland*, in 1493, en overleden te *Saltzburg*, in 1541, is een van de hoog vereerde Apostels der Alchimisten, en Gouden- en Rozenkruizers. Zijn eigenlijke naam was, naar hij opgaf, PHILIPPUS AUREOLUS THEOPHRASTUS PARACELSUS BOMBAST VAN HOHENHEIM.

PARACELSUS behoorde tot die zonderlinge menschen, welke boven velen hunner eeuw uitstekende, een zonderlinge mengeling van goed en kwaad vertoonen. Hij verbrandde openlijk de werken van AVICENNA en GALENUS, en wierp met onver-

zwakten moed het duizendjarig leerstelsel des laatsten bijna omver. Op zijne reizen door *Europa*, ontdekte hij, wel is waar, niet den door hem gezochten *steen der wijzen*, maar wel vele uitmuntende artsenijmiddelen, waardoor hij zich beroemd maakte. Ingewijd in de Magie, Alchemie en Astrologie van zijnen tijd, wierp hij, ofschoon mystikus in den hoogsten graad, nogtans menigen scherpen blik in de verborgenheden der natuur. Welligt is zijne overmaat van ongeregelde, onbedwongen kracht, oorzaak van zijne ruwheid, aanmatiging en pralerij, die alles bespotte, en waardoor hij zich bij allen gehaat maakte. Daar zijn twistziek karakter en onverdraagzaamheid hem niet veroorloofden lang op eene plaats te verblijven, leidde hij meestal een zwervend leven, en hield zich bij voorkeur in kroegen op, waar hij vaak, den nacht door, met de gemeenste knapen zwelgde. Hij was de eerste, die te *Bazel*, voorlezingen in het Duitsch over de geneeskunde hield. Van zijn naam en gezwollen stijl is welligt ons woord *bombast* afkomstig.

> Hij leerde onder anderen, dat zich in den mensch drie wezenlijke bestanddeelen bevonden, en dat ieder van deze na den dood tot zijnen oorsprong terugkeert. Zoo keert de *ziel* tot God weder, het *ligchaam*, als voor het grootste deel, uit water en aarde zamengesteld, tot de aarde, en de *astraalgeest* of het *sterrenlijf* tot de sterrenbeelden terug, als aan het firmament gelijk, en uit de beide bovenste elementen lucht en vuur bestaande; doch langeren tijd noodig hebbende tot de ontbinding dan het ligchaam, uithoofde der reinere bestanddeelen. PARACELSUS was, zoo als men zegt, de stichter der Theosophiesche sekte: tot zijne aanhangers behoorden ROBERT FLUD en JAKOB BÖUM.

[Parijs]

PARIJS (zie FRANKRIJK, ONDERSTEUNINGSGESTICHT en OPPERRAAD) is de zetel van het Groot-Oosten van *Frankrijk.* Naast *Londen* heeft geene stad zoo vele werkende Loges, als deze hoofdstad des Franschen rijks, waar men in 1804-1812 tusschen de 120 en 130 telde. De Vrijmetselarij wordt er vaak ligtvaardig behandeld. Die stad telt dan ook vele leden die der Orde geene eer doen (en och of het die stad alleen ware!). Banden en schootsvellen van alle kleuren, door schilder- en borduurwerk versierd, maken vaak de hoofdzaak uit van hetgeen men in de Loges ziet; schoonklinkende beuzelpraat, wat men hoort, en ceremoniën de eenige arbeid, waarmede men

den tijd doodt. Welligt maakt, onder al de daar bestaande Loges, het tiende gedeelte daarop uitzondering.

Die stad is de groote wieg, het vruchtbare trekhuis van de even talrijke, als veelkleurige, en uiterst on-Maç hooge graden. Op den anderen kant is er echter veel goeds verrigt, zoo als het daarstellen van het ondersteuningsgesticht (zie dat Art.), het stichten van fondsen voor onderscheiden eereprijzen voor deugdzame daden, voor bewaarscholen, enz. (zie het Art. FRANKRIJK, D. I. bl. 243-244), door het geven van onderrigt (zie D. III. bl. 49 en 50) en het uitschrijven van prijsvragen. De eerstbekende in *Frankrijk* werd in 1723 in die stad gehouden door eenige BB, waaronder zich de BB *Lord* DERVENTWATERS, de Ridder MASKELYNE en D'HEGUETTY bevonden. Men vergaderde in het geheim, ten huize van HURE, Engelsche gaarkok, in de *rue des Boucheries.* Het bestuur ging die vereeniging niet te keer, zoodat het aantal BB binnen tien jaren tot 600 klom. Er bestonden toen nog drie Loges, welke gehouden werden ten huize van GOUSTAUD, Engelsche steenslijper, van LEBRETON, en de derde ten huize van LANDELLE. gaarkok, *rue de Bussy.* De Hertog van AUMONT, in de laatste Loge het licht gezien hebbende, nam zij later den naam van Loge *d' Aumont* aan. De Loges begeerende zich op vaster grond te vestigen en zich onderling te verbinden, kwamen zij (1736) bijeen, en benoemden *Lord* HARNOUESTER, opvolger van *Lord* DERVENTWATERS, tot eersten Grootmeester (zie die Art.). Reeds in 1737 begonnen de vervolgingen van het Fransche bestuur tegen de VV MM In de algemeene vergadering van 1738 werd besloten, dat de post van Grootmeester levenslang en aan een Franschman zou worden opgedragen. De daarop gevolgde keuze viel op den Hertog D'ANTIN. In 1742 waren er 22 Loges te *Parijs.* De Hertog D'ANTIN stierf in 1743, en werd opgevolgd door den Graaf VAN CLERMONT (zie dat Art. en verder FRANKRIJK). - Te *Parijs* bevinden zich thans een 56tal Loges, zoodat er, behalve des zondags, elken avond gelegenheid is tot het bezoeken van Loges, bovendien bevinden zich in de onmiddelijk nabijheid (*ban-lieue*) van *Parijs*, Loges te *St.*

Denis, la Chapelle, Gentilly, Boulogne, Versailles, Vincennes, aux Ternes, Belleville, Batignolles en *Vaugirard.* Het lokaal waar de meeste dezer Loges vergaderen, bevindt zich in de *rue Grenelle-St.-Honoré*, N°. 45. Het Gr□ O□ vergadert in zijn gebouw *rue du Four-St.-Germain*, N°. 45. Op den 9den Augustus 5841, werd wel is waar de eerste steen gelegd tot een nieuwen Maç□ tempel, in de *rue Neuve-Sanson*, doch zal het oude lokaal wel bij voorkeur door de Loges worden gebruikt, omdat het meer in het middelpunt van *Parijs* ligt. Dit nieuwe lokaal is nogtans ruimer, rijker en smaakvoller. In het lokaal van het G□ O□ bevinden zich eene verzameling van gedenkpenningen en eene boekerij. Sedert de omwenteling van 1850 is de betrekking van G□ M□ aangeboden geworden, eerst aan den thans overleden Hertog van *Orleans*, en toen men daarop geen antwoord ontving, aan diens vader, den tegenwoordigen koning; doch waarop evenmin antwoord volgde. Onder de voornaamste Parijsche □ □ worden geteld: *la Clémente Amitié, les Trinosophes, Isis Monthyon* en *les neuf Soeurs.* De laatste door toedoen van HELVETIUS gesticht, is vooral merkwaardig door de beroemde personen die er leden van waren, als: behalve gemelde HELVETIUS, ALISSAN DE CHAZET, BACON DE LA CHEVALERIE, BARTHE, BERVILLE, CABANIS, CADET DE VAUX, CAILHAVA, CHAMFORT, CONDORCET, Abt CORDIER DE SAINT FIRMIN, COURT DE GEBELIN, DELILLE, DE SÈZE, DALAYRAC, DUPATY, FLORIAN, Abt FONTANES, BENJAMIN FRANKLIN, GARNIER-PAGÈS, GARAT, GINGUENÉ, GREUZE, HOUDON, IMBERT, PAUL JONES, LACEPÈDE, LADIXMERIE, LALANDE, LEMIERRE, MAUGUIN, MERCIER, MEUNIER, Graaf DE MILLY, MONTGOLFIER, MOREAU DE ST. MÉRY, FRANÇOIS DE NEUFCHÂTEAU, NOGARET, PARNY, Markies PASTORET, PETIT RADEL, PICINI, RAOUL, ROUCHER, TISSOT, JOZEF VERNET, VOLTAIRE (ontv. 7 April 1778, overleden den daaropvolgenden 30sten Mei), enz. Zie de Art. FRANKRIJK, LACORNE, CHAILLON DE JONVILLE, ORLEANS, enz.

[Parlement van Engeland]

PARLEMENT VAN ENGELAND. (Het) (Zie ENGELAND.) Buiten hetgeen aangaande dit ligchaam reeds is medegedeeld, valt nog op te merken, dat, na de Grootmeester, de Hertog van

Beaufort, in de Gr L, op den 28sten October 1768 te *Londen* gehouden, het plan had voorgelegd, om aan het genootschap de wettige voorregten eener korporatie te schenken, en dit in eene volgende vergadering, van den 28sten April 1769, hoewel met verzet van vele Loges, was aangenomen, in 1771, door den ged Gr M CARL DILLON, eene *Bill* in het lagerhuis werd voorgesteld ter bewilliging dezer regten, door eene Parlementsakte. Daar nu bij de tweede lezing van deze *Bill* zekere ONSLOW, naar het verlangen van verscheidene BB, een tegenstrijdig verzoekschrift had ingeleverd, zoo drong *dillon* er op aan, om de beraadslaging, zonder bepaling van eenen zekeren dag, uit te stellen, en zoo bleef het plan der inkorporatie achter, (zie PRESTON's *Ill. Ed.* 1812, bl. *p.* 264-268.) Nimmer heeft dit staatsligchaam vervolg- of verbodswetten (buiten de niet uitgevoerde van 1425) tegen de V M uitgevaardigd; ja zelfs toen het in 1799, om gewigtige oorzaken, verpligt was, strenge besluiten tegen de geheime genootschappen te nemen, zonderde het de Broederschap der VV MM daarvan uit.

[Paschal, (Martinez)]

PASCHAL, (MARTINEZ) ook PASCHALIS en PASQUALES, was de onderwijzer van ST. MARTIN (zie dat Art.), en stichtte het systema der uitverkorenen der *Coëns* (zie het Art. ÉLU COËNS) in *Parijs*, waar het echter eerst in 1775 door verschillende Loges werd aangenomen. In het jaar 1772 ging hij naar *St. Domingo*, waar hij in 1779 stierf. Zijn stelsel - niet meer bearbeid - omvat des menschen schepping, ligchaams en zielssmarten en den door hem onderganen straf. Het doel is zijne zedelijke wedergeboorte. Onder zijne ijverigste leerlingen behoorden de Markies de ST. MARTIN, de Baron D'HOLBACH, schrijver van het *système de la nature*, en DUCHANTEAU.

[Pas- of Schietlood]

PAS- of SCHIETLOOD. (Het) Is een werktuig der Bouwkunde, waardoor de loodregte lijnen gevonden worden.

Verschillende beteekenissen van dit kleinood.

1. Het paslood vermaant ons, ons in de aangewezene posten loodregt te houden, eerlijk te wandelen, ons steeds voor den geest te brengen, dat de loodlijn en de water-paslijn niet slechts uitsluitend de zinnebeelden daarstellen van den regten en dus besten weg, maar dat zij ook steeds den kortsten en dus besten weg ten goede aantoonen.

2. Het paslood is het beeld van een schoon en voegzaam levensplan, en waarschuwt als een toonbeeld (*typically*), ons voor elke afwijking van loodregt gedrag, in al onze, zoowel bijzondere als openbare handelingen en verrigtingen.
3. Het paslood herinnert ons, opregt en loodregt onze roeping te vervullen, naar geene zijde af te wijken, en de schaal der geregtigheid in evenwigt te houden, te wandelen op den regten middelweg, tusschen matigheid en zwelgerij; de diepte onzer beperkte vermogens te peilen en onze menigvuldige driften en vooroordeelen der opvoeding, met de lijn onzer verpligtingen loodregt te maken en in hetzelfde punt te doen vallen.
4. Even als bij eenig bouwwerk de Opzieners den arbeid der Gezellen en Leerlingen vaak met het waterpas onderzoeken, zoo moet de eerste Opziener volgens de regelen der Orde onderzoeken, of de BB□ bij den zedelijken bouw hunne pligten betrachten.

Vr. Wat beteekent het paslood?

Antw. Even als een metselaar bij zijnen arbeid steeds het paslood in handen moet hebben, om het gebouw duurzaam te maken, zoo moet, op gelijke wijze, de tweede Opziener naauwkeurig acht geven, dat de BB□ op den weg der deugd en regtuit voortgaan, en hunne pligten jegens de Orde getrouw vervullen.

[Passer (De)]

PASSER (De) is een werktuig tot meting geschikt, om een plan na juiste verhoudingen daar te stellen, waarbij men nog de volgende toepassingen kan voegen:

b. *Vr.* Waar zijt gij aangenomen?

Antw. In het kwadraat van den cirkel en het Heilige der Heiligen.

Vr. Wat beteekent de cirkel?

Antw. De onmetelijkheid van den grooten Bouwmeester, die begin, noch einde heeft.

Vr. Het kwadraat?

Antw. De ruimte des vierkants, HIRAMS graf.

Vr. Het Heilige der Heiligen?

Antw. De ruimte, die in den driehoek is, waarin de naam van den Opperbouwheer gegraveerd is.

2. De passer leert ons, in elken stand ons tot onze beroepspligten te bepalen, opdat wij ons door verdienste kunnen verheffen, geacht in de wereld leven en gerust kunnen sterven.
3. De passer is een mathematiesch werktuig, waarmede men cirkels trekt. Hij dient ons tot zinnebeeld van verstand; hij leert ons onze lusten paal en perk stellen, en maat te houden in onze behoeften, genoegens en uitgaven, terwijl hij ons waarschuwt, dat wij, bij eenen tegenovergestelden levenswandel, gevaar loopen, onze rust, onze gezondheid, onzen goeden naam en onze vrijheid te verliezen.
4. De passer vermaant ons, in iederen levensstand altijd binnen behoorlijke palen te blijven, opdat wij ons in staat stellen de nooddruft en armoede onzer medemenschen op milde wijze

en met vreugde te kunnen helpen verminderen: en op deze wijze moeten wij ons onderscheiden, zullen wij ons de achting der menschen verwerven, en bij ons verscheiden de nederige hoop voeden, om datgene te erlangen (of *compassing*), wat het vurigste streven van den verhevensten geest moet zijn - namelijk eene straalkroon.

[Pastophoros]

PASTOPHOROS. De naam van den Priester der 1e. klasse in de oude Egyptiesche geheimen. Zie EGYPTE.

[Paswoord]

PASWOORD (Het) wordt, in den Tempel alleen en altijd zacht gefluisterd. Iedere graad heeft zijn eigen woord, dat den Kandidaten wordt medegedeeld.

[Patriarch. (Groot-)]

PATRIARCH. (De GROOT-) is de 20e. graad van den Raad der Keizers van Oosten en Westen.

[Patronen]

PATRONEN (Schutsheeren) der Vrijmetselaren bestonden reeds in de Romeinsche Bouwvereenigingen. Br KRAUSE brengt aan het slot der Yorksche Konstitutie de navolgende *regulations* te voorschijn, uit de tijden van Koning EDRED en HENDRIK VIII.

1°. Alle regtmatige Broederschappen moeten onder Patronen staan, die tot de kunst behooren, en in staat zijn, den Koning raad te geven. Verscheidene Broederschappen kunnen, wanneer zij zich vereenigen, of anders ook eene enkele, zich één patroon verkiezen.

2°. De Patronen moeten door den Koning het eerst geraadpleegd worden, om bij oorlogen en groote bouwwerken volgens hunne kennis en wetenschap de Architekten te kunnen voorslaan. Buitendien zullen zij mede zorg dragen voor den arbeid, en tevens met de Architekten, ook daarvoor, dat men groote gebouwen ter eere der kunst optrekke. En opdat de regtmatige Broederschappen ook altijd werkzaamheden vinden, en de Bouwheeren (*locatores operis*) eerlijk bediend worden, moeten de Patronen hen ook altijd beschermen tegen

broddelaars en stoorders (*immiscentes et turbatores*) welke de kunst niet regelmatig kennen.

3°. De Patroon of degeen welke deze daartoe kiest, moet soms de BB□ in de LL□ bezoeken, en toezien, dat bij den arbeid en de gebruiken dezelfde gelijkheid worde in stand gehouden, gelijk deze in alle Loges behoort te bestaan.

Hieruit volgt, zegt B□ KRAUSE, dat van den jare 953-1547 een rituaal voorhanden was en zorgvuldig moest worden nagekomen, en ook, dat men daarin naar gelijkvormigheid streefde.
Over den eigenlijken zin der gewigtige inrigting, ten aanzien van de Patronen, welke hoogst waarschijnlijk meer een werk van den Staat, dan der Bouwvereenigingen zelve was, geven de beide diploma's, welke de Metselaren in *Schotland*, in het begin der zeventiende eeuw, aan de familie ST. CLAIR VAN ROSLIN (zie ROSLIN), als hunne *erfelijke Patronen*, ter hand stelden, inlichting. De

Metselaars behoefden eene eigene regtsoefening, vooral, dewijl er toen nog slechts *rondgaande* of *reizende* koninklijke regtbanken in het land waren. Deze werd hun door den Koning als eene *regtsweldaad* verleend, doch daarentegen waren zij dan ook in den persoon des Patroons verantwoordelijk aan den Koning. Zij lieten dan ook aan de Patronen de bewaring en de uitvoering hunner privilegiën en vrijheden over, en onderwierpen zich, zonder eenige bepaling, aan hun gerigt, en dit alles beloofden zij hem in handen van den Koning. (*At the hands of the king.*) Zie LAWRIE *Gesch. App.* I en II.

[Paul I]

PAUL I. Keizer van *Rusland*, geboren 1 October 1754, vermoord den 25sten Maart 1801, verbood dadelijk, nadat hij den troon beklommen had, in 1796 de Maç vergaderingen, zoowel als alle geheime vereenigingen, onder de zwaarste ligchamelijke straffen. Zie ALEXANDER I en RUSLAND.

[Pauls-Kerk]

PAULS-KERK. (De ST.) De hoofdkerk in de eigenlijke stad *(city) Londen*, werd bij den grooten brand in 1666 in de asch gelegd, en in den jare 1673, naar het plan en onder het opzigt van Dr. CHRISTOPHORUS WREN (zie dat Art.), weder heerlijk opgebouwd. In den jare 1675 legden Koning KAREL II, gelijk ook de Grootmeester, Graaf van RIVERS, zijne bouwkunstenaars en gildegenooten, de hoogere en lagere adel, de Lord *Major*, de *Aldermen*, de Bisschoppen en de geestelijkheid, enz. in behoorlijken vorm (*in due form*) den eersten steen, en in den jare 1710 plaatste de zoon van WREN, volgens diens magtiging, den laatsten of slotsteen aan den koepel van dit prachtige gebouw, zoodat het in den tijd van 35 jaren voltooid was.

[Pauselijke Bul]

PAUSELIJKE BUL. Wij laten hier de Bul volgen van BENEDIKTUS XIV, zoodat men in dit werk thans eene volledige verzameling vindt van alle Pauselijke Bullen tegen de Vrijmetselarij (zie de overige op het Art. BUL). Aangezien men de Bullen gewoonlijk noemt naar de namen, daar ze in het Latijn meê aanheffen, voegen wij hier ook nog bij, dat men ze noemt als volgt: De Bul van CLEMENS XII (Art. BUL, N°. 1.) *In Eminenti*; die van BENEDIKTUS XIV (hier volgende) *Providas*, en die van PIUS VII (zie het Art. BUL, N°. 2) *Ecclesiam a Jesu Christo*, of slechts *Ecclesiam.* De laatste is hoofdzakelijk gerigt tegen de *Carbonari.* (Zie dat Art.) Ten

overvloede deed de Inquisitie te *Rome* een geschrift, getiteld: *Relation apologétique et historique de la société des Francs Maçons*, door beulshanden verbranden. - Bij de verschijning van elke Bul deden eene menigte geestelijken het hunne, om de uitgegeven Bullen te verzwaren, gelijk onder anderen het geval was in 1751, met den Aartsbisschop van *Avignon*, den Bisschop van *Marseille* en (1814) het Edikt van den Kardinaal GONSALVI.

BENEDIKTUS, Bisschop, Dienaar der Dienaren Gods, ter eeuwiger gedachtenis.

Wij oordeelen, dat Wij, om billijke en gewigtige redenen, de welingerigte Wetten en Instellingen van de Roomsche Pausen, onze Voorzaten; dat is: niet alleen dezulke, waarvan de kracht, zoo als Wij vreezen, door verloop van tijden, of door achteloosheid van menschen verzwakt, of geheel benomen zou kunnen zijn, maar ook zoodanige, die nog in volle kracht en werking zijn, met den stempel van Ons Gezag op nieuw moeten bekrachtigen en verzekeren.

§. I. Zeer wel heeft onze Voorzaat, CLEMENS XII. zaliger gedachtenis, door zijne Apostolieke *Breve*, aan alle Geloovigen toegezonden, en gedagteekend den 27 April 1738, in het VIII. jaar zijner Pauselijke Regering, waarvan het begin is: *In eminenti*, voor altijd gedoemd en verboden zekere Gezelschappen, Vergaderingen, Genootschappen, Zamenrottingen of Bijeenkomsten, gemeenlijk onder den naam van *Vrijmetselaars, (Libri Muratori)*, of diergelijke bekend; als welke zich toen reeds in sommige Landen verre uitgebreid hadden, en dagelijks meer en meer toenamen: gebiedende aan alle en een iegelijk Christen Geloovige, op straf van Kerkelijken BAN, waaraan men zich dadelijk, zonder eenige verklaring, schuldig maakt, en van welken geen mensch door iemand anders dan door den Regerenden Paus, uitgezonderd het artikel des doods, zou kunnen ontslagen worden, dat niemand zich verstouten, of het hart hebben zou, om zich in die gezelschappen te begeven, of ze aan te kweeken, te begunstigen, bij zich in te nemen, te verschuilen, er lid van te worden, er onder te gaan, of op eenigerhande wijze, hoe het ook mogte zijn, er deel in te nemen; zoo als dit alles in die *Breve* breedvoeriger is te zien, waarvan dit de inhoud is: (hier volgt die Bul zie het Art. BUL.)

§. III. Dewijl er nu sommigen geweest zijn, zoo Wij hebben vernomen, die zich niet ontzien hebben, te zeggen en openlijk te roemen, dat de voornoemde straffe des Bans, door Onzen Voorzaat, zoo gezegd is, opgelegd, vervallen was, om reden dat die boven aangevoerde *Konstitutie* door Ons niet is bekrachtigd geweest: even alsof tot het bestand der Apostolieke Wetten, door den Voorzaat uitgegeven, de uitdrukkelijke bevestiging van den opvolgenden Paus gevorderd wierd.

§. IV. Dewijl Ons ook door eenige goede en godvreezende mannen te kennen is gegeven, dat, om alle uitvlugten der lasteraren uit den weg te ruimen, en de overeenstemming van Ons gemoed met den geest en den wil van Onzen Voorzaat te verklaren, het zeer oirbaar zoude wezen, dat Wij aan de Konstitutie dezes Voorzaats een nieuw bekrachtigings-merk zouden bijvoegen.

§. V. Schoon Wij tot nu toe, niet alleen waarschijnelijke, maar gansch duidelijke en ontwijfelbare blijken hebben gegeven, uit welke Ons innerlijk gevoelen en vaste en voorbedachte wil ten aanzien der kracht en het bestand der kerkstraffe, door voorgemelden CLEMENS, onzen Voorzaat, zoo gezegd is, opgelegd, duidelijk genoeg opgemerkt hadden moeten worden; wanneer Wij zoo dikwerf voordezen, en voornamelijk in het afgeloopen jubeljaar, aan zeer vele Christen Geloovigen, die over de schending der wetten dezer Konstitutie rouwig en bedroefd waren, en opregtelijk beloofden, van die gedoemde gezelschappen en bijeenkomsten gansch af te zien, en nooit in het vervolg tot deze weder te keeren, het ontslag van den Kerkelijken Ban goedgunstig hebben verleend; of, wanneer Wij aan Biechtvaders, door Ons aangewezen, de magt hebben medegedeeld, aan dusdanige boetelingen, die zich tot hen zouden begeven, hetzelfde ontslag uit Onzen naam en ons gezag te kunnen verleenen; wanneer Wij ook, door eene naauwkeurige en waakzame vlijt, niet hebben nagelaten aan te dringen, dat de schenders dier Konstitutie, door bevoegde Regters en Geregtshoven, naar bevind van zaken zouden vervolgd worden, hetgeen ook menigmaal gedaan is geworden: En indien er van Ons een tegenstrijdig gevoelen rond liep, Wij dit gerust zouden kunnen verachten, en onze zaak aan het regtvaardig oordeel van God Almagtig overlaten, gebruikende deze woorden, welke men weet dat eertijds onder de H. Offerhande gelezen zijn geweest: ‘Vergun, bidden wij, Heer! dat wij ons aan de opspraak der booze gemoederen niet storen; maar die boosheid verachtende, smeeken wij U, dat Gij niet toelatet, dat wij door onregtvaardige aantijgingen afgeschrikt, of in bedriegelijke vleijerijen worden ingewikkeld, maar liever beminnen het geen Gij gebiedt.’ Zoo als te lezen is in het oude Misboek, 't welk aan den H. GELASIUS onzen Voorzaat toegeëigend wordt, en door den achtingswaardigen Dienaar Gods JOSEPHUS MARIA Kardinaal THOMASIUS uitgegeven is in de Mis, die tot opschrift heeft: *Tegen de Kwaadspreekers.*

§. VI. Nogtans, op dat er niet zoude kunnen gezegd worden, dat door Ons iets onvoorziens is nagelaten, waar door Wij de stof tot valsche eerrooverijen gemakkelijk konden wegnemen en den mond stoppen; na eerst gehoord te hebben den raad van eenige Kardinalen der H.R. Kerk, Onze Eerwaarde Broeders, hebben Wij besloten, gemelde Konstitutie van Onzen Voorzaat, in dezen tegenwoordigen brief, hiervoor, van woord tot woord aangehaald, op de bijzondere wijze, welke voor de uitgestrektste en krachtigste wordt gehouden, te bevestigen, gelijk Wij deze uit zekere kennis en volheid Onzer Apostolieke magt, door den inhoud dezer tegenwoordigen *Breve*, in alles, en door alles, even gelijk

die uit Onze eigene beweging, gezag en naam eerst ware uitgegeven geweest, bevestigen, bekrachtigen, en vernieuwen; en willen en begeeren, dat zij eene altijddurende kracht en werking hebbe.

§. VII. Voorts, onder de gewigtigste redenen van het voorgenoemd verbod en doemvonnis in de bovenaangehaalde Konstitutie vermeld, is de eerste: dat, in zulke Gezelschappen en Bijeenkomsten, menschen van allerlei Godsdienst en Gezindheid zich onderling vereenigen; waaruit genoeg blijkt, hoe groot verderf aan de zuiverheid der Katholieke Godsdienst kan toegebragt worden. De tweede is, het naauw en onnaspoorlijk verbond des geheims, waar door alles bedekt wordt wat in zoodanige Bijeenkomsten geschiedt, op welke men gevolgelijk met reden deze spreuk mag toepassen, welke CAECILIUS-NATALIS, bij MINUCIUS-FELIX, in eene geheel verschillende zaak gebruikt heeft: *eerlijke dingen komen altijd te voorschijn: schelmstukken zijn geheim.* De Derde reden is de Eed, door welken zij zich verbinden, dit geheim onschendbaar te bewaren, als of het iemand geoorloofd ware, op voorwendzel van eenigen Eed of belofte, zich te verschoonen van, door de wettige Magt gevraagd zijnde, niet alles te moeten belijden wat noodig is te weten, of er iets in zulke Bijeenkomsten gebeurt, het geen tegen den Staat en de Wetten is van de Godsdienst of van het Gemeenebest. De Vierde reden is, dat het niemand onbewust kan wezen, dat zulke gezelschappen strijdig zijn zoo wel tegen de Burgerlijke als tegen de Kerkelijke Wetten: dewijl namelijk alle Vergaderingen en Genootschappen, die buiten toestemming van het Hoog Gezag zamenkomen, door het Burgerlijke Regt verboden zijn, zoo als te zien is in het 47 Boek der *Pandekten, over de Zamenkomsten en ongeöorloofde Vergaderingen*; en in den beroemden Brief van C. PLINIUS CAECILIUS den IIden, welke is de 97ste van het Xde boek, waarin hij zegt: dat, ingevolge des Keizers wil, door zijn Plakkaat verboden is geweest, Sluipvergaderingen te houden, dat is: dat er, buiten 's Vorsten vergunning, geene Gezelschappen of Bijeenkomsten aangelegd of gehouden mogten worden. De Vijfde is, dat de voormelde Gezelschappen en Bijeenkomsten in vele Landen door de Wetten der Hooge Magten reeds lang verboden en uitgeroeid zijn geweest. Eindelijk de laatste reden is, dat voornoemde Gezelschappen en Bijeenkomsten bij de voorzigtige en deugdzame menschen in verdenking waren, en naar hun oordeel, hoedanigen naam men ze ook gaf, het kenmerk van bedorvenheid en ondeugd met zig voerden.

§. VIII. Eindelijk onze gemelde Voorzaat, in de hier aangehaalde *Konstitutie*, moedigt de Bisschoppen, Geestelijke Overheden, en verdere magthebbende personen aan, dat zij, indien het noodig werd, tot hare uitvoering niet nalaten, den bijstand der tijdelijke Magt in te roepen.

§. IX. Al het welk Wij niet alleen goedkeuren en bekrachtigen, en aan alle Kerkelijke Overheden, welke het aangaat, bevelen en gebieden, maar zelfs verzoeken, uit pligt Onzer Apostolieke zorg, door dezen tegenwoordigen Brief, de hulp en bijstand van de Katholieke Vorsten, en alle Wereldlijke Overheden, en vorde-

ren die ernstelijk, ten voornoemden einde; nademaal die Hooge Vorsten en Overheden door God verkoren zijn tot verdedigers des Geloofs, en beschermers der Kerk; en het hierom hun pligt is, door allerlei bekwame middelen te bewerken, dat aan de Apostolieke Konstitutiën de vereischte onderwerping en volkomen eerbied worde bewezen, het welk de Vaders der algemeene Kerk vergadering van *Trente*, in de 25e. zitting, 20e. Hoofddeel, hun herinnerd hebben, en Keizer KAREL *de Groote* lang te voren zoo treffelijk verklaard had in zijne *Capitularia, Tit.* 1. *Cap.* 2. waar hij, na al zijne onderdanen den eerbied der Kerkelijke Wetten te hebben aanbevolen, dit bijvoegt: *want Wij kunnen Ons geenszins overreden, hoe zij aan Ons getrouw kunnen wezen, die ontrouw aan God, en aan hunne Priesters wederspannig bevonden zijn geweest*; weshalve Hij aan alle de Bestuurders en Ministers zijner Staten gebiedende, dat zij allen, en ieder in het bijzonder, tot de verpligte gehoorzaamheid aan de Kerkelijke Wetten zouden dwingen, tevens de zwaarste straffen heeft gesteld tegen hen, die dit zouden nalaten; er bijvoegende: ‘maar zij die hier in (dat verre af zij) of onachtzaam, of wederspannig zullen worden bevonden, dat die weten, dat zij onder ons Gebied de eerampten niet behouden, al waren zij ook onze eigene zonen, noch omgang in ons paleis, noch met Ons, of met de onzen eenige zamenleving of gemeenschap zullen hebben, maar in verstooting en verachting hunne schuldstraf zullen dragen.’

§. X. Wij willen, dat aan de afschriften der tegenwoordige, ook de gedrukte, als zij door de hand van een openbaar Notaris onderteekend, en met het zegel van een persoon, in Kerkelijke Waardigheid gesteld, voorzien zijn, in alles hetzelfde geloof worde gegeven, hetwelk men aan de oorspronkelijke Brieven, indien die voorgelegd of getoond wierden, zoude geven.

§. XI. Dat het geen mensch dan geöorloofd zij, dit Schrift onzer bekrachtiging, vernieuwing, goedkeuring, aanbeveling, inroeping, vordering, beslissing en wil te verbreken, of zich vermetel er tegen te verzetten. Zoo nogtans iemand dit durfde ondernemen, dat hij wete, dat hij de gramschap des Almagtigen Gods en die van de HH. Apostelen PETRUS en PAULUS over zich zal halen.

Gegeven te *Rome* bij de H. MARIA de Meerdere, in het Jaar van 's Heeren Menschwording één duizend zeven honderd één en vijftig, den zeventienden Mei, in het elfde Jaar onzer Pauselijke Regering.

D. CARDINALIS PASSIONEUS.

J. DATARIUS.

Gezien bij het Geregtshof.

J.C. BOSCHI.

J.B. EUGENIUS.

Geregistreerd ter Sekretarie der *Breven.* Afgekondigd den 28 derzelfde maand en deszelfden jaars.

[Payens (Hugo)]

PAYENS, (HUGO van) of *de Paganis.* Uit eene familje in het koningrijk *Napels* afstammende, maar in de omstreken van *Troyes* in *Champagne* geboren, was de stichter en eerste Grootmeester der Tempelheeren-Orde. Hij, benevens GOTTFRIED van *St. Omer (de Sancto Aldomaro)* en zeven andere ongenoemde Ridders, legden als *reguliere canonici*, in den jare 1118, de drie geloften van *armoede, kuischheid* en *gehoorzaamheid* af, in handen van den Patriarch GUARIMOND, te *Jeruzalem*, en wijdden zich aan de dienst van God en van den naaste. Toen BOUDEWIJN II, Koning van *Jeruzalem*, den ijver dezer negen verbondenen ontwaar werd, wees hij hun, voor zekeren tijd, een huis aan, in de nabijheid van SALOMO's Tempel, aan de oostzijde, waarom zij den naam van Tempelieren, of Ridders van de Tempelwacht (*Chevaliers de la Milice du Temple*) bekwamen. In deze aanvankelijke eenvoudigheid leefden zij alleen van aalmoezen. Hun eenig doel was, de kruisvaarders voor de gruwelen en barbaarschheid der ongeloovigen te beschermen, en de reizenden op de wegen van het heilige land tegen boosaardige aanvallen te beveiligen.

In de negen eerste jaren namen zij geen andere in hun verbond op. Nadat het verbond echter, in 1128, door den Paus HONORIUS II, op het koncilie te *Troyes* bevestigd, en naar de orderegelen van den heiligen BERNHARD was ingerigt, groeiden zij langzamerhand in aantal en namen hunne inkomsten toe.

In het jaar 1130 keerde PAYENS naar *Frankrijk* terug. (Zie TEMPELHEEREN)

[Payne, (George Esquire)]

PAYNE, (GEORGE ESQUIRE) Schildknaap of Ridder, was de tweede Grootmeester der Gr∴ L∴ van *Engeland*, sedert haar ontstaan op JOHANNES-dag in 5718-5719, van 5720-5721 en van 5724-5725. Onder den Hertog van *Richmond*, als Grootmeester, was hij 1e. Opziener. Als een zeer geleerd en ijverig V∴ M∴ poogde hij, gedurende zijn eerste Grootmeesterschap, een archief der G∴ L∴ aan te leggen, waartoe hij door vele Loges en BB∴ ondersteund, met de grootste zorgvuldigheid een schat van handschriften en

oorkonden over VV MM en Metselarij wist te verzamelen, zoo als hij ook verscheidene oude afschriften van de *Gothiesche Konstitutiën* bijeen bragt en deed vergelijken, om, gelijk NOORTHOUCK zegt, zoodoende, de gebruiken van vroegere eeuwen te doen kennen. Twee jaren later, onder zijn tweede Grootmeesterschap, werden alle akten en stukken, welke betrekking hadden op de geschiedenis, leerstellingen en gebruiken der Broederschap, door aandrijven van angstige en kwalijkgezinde Broeders verbrand. Deze wandalendaad heeft de Maç geschiedschrijvers waarschijnlijk van de kostbaarste en meest authentieke bronnen, ter voortzetting hunner navorschingen, beroofd.

NOORTHOUCK berigt ten aanzien van dien Gr M het volgende:

> Aan den werkzamen ijver des G M PAYNE heeft het de Broederschap te danken, dat personen uit den hoogsten maatschappelijken rang tot haar toetraden, en haar uitwendigen glans vermeerderden. Geene andere vereeniging heeft zich ooit mogen verheugen in zoodanige volgreeks van Voorzitters uit den hoogsten stand, als dit, door de onvermoeibare pogingen van dien waardigen Gr M het geval was met de Vrije en aangenomen Metselaars. Thans bereikten zij ook als korporatie eene vaste zelfstandigheid. Naar het schijnt, heeft ook de wensch, door hem te kennen gegeven op het groote feest van 24 Junij 5718, tot het verzamelen van oude handschriften, het opstellen en uitgeven van een *Codex* der Maç Konstitutiën voorbereid, ofschoon er eerst drie jaren later van een' zoodanigen melding wordt gemaakt. Op het volgende groote feest van 5719 verklaarde Br PAYNE, na het opnemen der stemmen, den Br DESAGULIERS (zie dat Art.) tot Gr M der VV MM Thans keerden verschillende oude BB, die zich aan het gild onttrokken hadden, weder terug, en lieten zich vele personen van hoogen rang inwijden, terwijl er nieuwe Loges werden opgerigt.

Op den 24sten Junij 5720 werd Br PAYNE op nieuw tot Gr M gekozen, onder wien de steenhouwer THOMAS HABBY en de wiskundige RICHARD WARE Groot-Opzieners waren.

> In dit jaar werden in eenige afzonderlijke Loges verschillende handschriften van waarde (toenmaals was er nog niets gedrukt), welke betrekking hadden op de Broederschap, de Loges, verordeningen, grondwetten, geheimenissen en gebruiken, voornamelijk een van de hand van den Meester NIKOLAUS STONE, welke onder INIGO JONES Opziener was, door voorbarigheid van eenige BB verbrand, welke te zeer vreesden, dat deze papieren in vreemde handen mogten vallen. De aanleiding tot dezen buitengewonen schrik lag in het volgende: Twee jaren te voren had de Gr M PAYNE begeerd, dat men oude Maç oorkonden bij de Gr L

> zoude inleveren, om de gebruiken des voortijds te leeren kennen. In den jare 5721 ontving nogtans Dr. ANDERSON de last, voorbereidselen te maken tot een nieuw Konstitutieboek. Tusschen beide gebeurtenissen volvoerde men de gemelde laakbare daad, welke dus ook, bij de al te angstige vrees der BB, dat het doen drukken van het minste, der vereeniging betreffende, haar nadeel mogt doen, welligt haar oorsprong verschuldigd was aan zekeren naijver.

In 5721 werd PAYNE als Gr M opgevolgd door den Hertog van *Montague.* Bij de eerste uitgave van ANDERSONS Konstitutieboek zijn algemeene verordeningen (*regulations*) gevoegd, van welke in het opschrift wordt vermeld, dat zij zamengesteld zijn door Br PAYNE, gedurende zijn Grootmeesterschap van 5720, en op het *Johannesfeest*, door de Gr L te *Londen*, waren aangenomen. De Engelsche Broederschap heeft aan dien goedhartigen, ijverigen en waakzamen Br veel te danken.

[Payne. (Thomas)]

PAYNE, (THOMAS) geboren in het Graafschap *Norfolk*, op den 29sten Januarij 1737, overleden in *Noord-Amerika*, in 1809, bekend als staatkundig schrijver en als een ijverig republikein, was der V M zeer toegedaan. Na zijn overlijden verscheen een werk, *over den oorsprong der V M*, (in het Fransch vertaald door DE BONNEVILLE) waarin de schrijver de Vrijmetselarij van de Druïden afleidt, echter, zoo als HELDMANN aanmerkt, zonder historieschen grond.

[Peet]

PEET (De) is de naam van zoodanig medelid eener Loge, hetwelk een Kandidaat tot de aanneming in de Broederschap voorstelt, en voor diens zedelijkheid en vervulling der pligten, ten aanzien der Loge, instaat.

[Pelikaan]

PELIKAAN. (Ridder van den) Zie ROZENKRUIS.

[Pellegrini]

PELLEGRINI. (Markies van) Zie CAGLIOSTRO.

[Pembroke. (Gilbert Clare)]

PEMBROKE, (GILBERT van CLARE, Markies van) was Grootmeester der Engelsche Bouwlieden, in 1135, onder Koning STEPHANUS, die deze sterk beschermde.

[Pembroke, (Wilhelm Herbert)]

PEMBROKE, (WILHELM HERBERT, Graaf van) was Grootmeester der VV MM in *Engeland*, van 1618 tot 1623. Nadat hij in die waardigheid door JAKOB I was bevestigd, benoemde hij tot zijn' Ged M den beroemden INIGO (IGNATIUS)

JONES (zie dat Art.), dien hij vroeger op eigene kosten naar *Italië* had laten reizen, en onder wiens Grootmeesterschap hij eerste Gr Opziener was geweest. De toenmalige toestand der V M was zeer bloeijend, en vele aanzienlijke, geleerde en rijke mannen werden op hun aanzoek tot BB aangenomen.

[Penelope. (Gezellinnen)]

PENELOPE. (GEZELLINNEN van) Zie PALLADIUM.

[Pentalpha. (Pythagoriesche)]

PENTALPHA. (De PYTHAGORIESGHE) PYTHAGORAS gebruikte deze figuur als het zinnebeeld der gezondheid, dewijl deze door de overeenstemming van alle deelen des ligchaams wordt voortgebragt, en hij hierin eenige overeenstemming zag met de volmaaktheid en eigenschappen der figuur. De naam dezer figuur komt van het Grieksche woord πγτε (vijf), en *Alpha*, naam der eerste letter van het Grieksche alfabet; en inderdaad vormt deze figuur met *één* trek vijf *alpha's.* Het is eene vijfpuntige regelmatige sterfiguur, welker punten hoeken vormen van 36 graden. Men vindt er ook drie in elkander gestrengelde driehoeken; het midden vormt een vijfhoek. Eenigen geven ook dien naam aan twee in elkander gestrengelde driehoeken. Overigens bestaan er meer zulke *polyalpha*, als: twee *heptalpha* (zevenalpha) namelijk een stomp- en een scherphoekige, een *octalpha* (achtalpha) welke in eenige Maç Ritualen als leerteeken voorkomt. De Esseërs (zie dat Art.), bezigden den dubbelen driehoek, welke bij de Israëlieten nog het *schild van* DAVID of *het zegel* van SALOMO wordt genoemd.

[Pepuziers]

PEPUZIERS. Deze vertoonden geestverschijningen bij hunne inwijdingen, en deden het voorkomen, alsof zij een kind ombragten. Den aangenomene werd eene vrouw vertoond, met eene zon op het hoofd, eene maan onder hare voeten, en gekroond met twaalf sterren. Dit was de Egyptiesche ISIS en de Grieksche CERES. Volgens DUPUI zou de Openbaring ook het Rituaal hunner inwijding zijn.

[Perau]

PERAU, (De Abt) te *Parijs*, was schrijver van het boek: *de Orde der VV MM verraden en het geheim der Mopsen ontdekt*, dat in 1742 het eerst te *Genève* in 12°. verscheen, en groot opzien baarde. Het is vijsmaal herdrukt, en in het Duitsch, Engelsch, Hollandsch en Italiaansch ver-

taald. Hiertegen verscheen *a. Lettre critique d'un Frère Maçon, sur un livre nouvellement paru, sous le titre de: l'Ordre des Francs-Maçons trahi, etc. à la Haye* 1745, in 8vo. *b. Lettre d'un Franc-Maçon à un de ses amis, contenant quelques reflexions sur un livre intitulé l'Ordre des Francs-Maçons trahi.*

[Perfectibilisten]

PERFECTIBILISTEN. (De) Deze benaming gaf WEISHAUPT in den beginne aan zijne Orde, doch veranderde dien naam spoedig in dien van *Illuminaten* (Zie dat Art.).

[Perignan]

PERIGNAN (zie UITVERKORENE DER NEGEN), is de naam van dengene, welke, volgens de overlevering van den graad der Uitverkorenen van *Perignan*, het hol ontdekte, waarin zich ABIRAM, de moordenaar van HIRAM, verborgen had, en daarvan aan SALOMO berigt bragt (Zie Deel II. bl. 48).

[Pernetti]

PERNETTI, (*Dom*) Benediktijner monnik, Abt van *Burgal*, geboren te *Roanne* in 1716, overleden in *Dauphiné* ten jare 1800, was een ijverig mystiekus, goud- en *arcanum*zoeker.

Te dien einde vestigde hij met Br GRABIANCA, een Poolsch Starost, in 1760 te *Avignon* een genootschap, *de Illuminaten van Avignon* geheeten. Dit had, behalve drie symbolieke graden, nog een hoogeren graad, gegrond op de leerstellingen der Martinisten en van de sekte der *Swedenborgers.* Die graad werd *de ware Metselaar* genoemd. PERNETTI stelde ook andere hermetiesche graden daar, voor de Alchemisten in *Montpellier.* Het hoofdbestuur dezer vereeniging, die zich bezig hield met de scheikundige verandering der metalen, en het zoeken van een almiddel (*panaceum*), en eindelijk van het levens-elixer, heette: *Schotsche Groote Loge des Genootschaps van Venaissin.* De grondvester der genoemde sekte (SWEDENBORG) was, bij al zijne droomerijen, zeer bedreven in de oude talen; ook de wijsbegeerte, de bovennatuurkunde, de delfstoffen en natuurkunde werden door hem beoefend. Hij heeft navorschingen gedaan, omtrent de Vrijmetselarij, in welke hij was ingewijd; en in hetgeen hij van deze zegt, beweert hij, dat de leer dezer instelling aan de Egyptenaren, Perzen, Joden en Grieken is ontleend. Zijne leerstukken vonden

ingang bij een groot getal lieden in *Zweden, Engeland* en *Duitschland.* Zijn godsdienststelsel is ontwikkeld in het boek, getiteld: *Het hemelsch Vaderland*, of *de geestelijke Wereld* Zie verder het Art. SWEDENBORG).

[Perseverance]

PERSEVERANCE. Zie VOLHARDING.

[Perzië]

PERZIë. Van de mysteriën der oude Perzen, hebben wij reeds gesproken op het Art. MITHRA. Er blijft ons dus nog over, te spreken van het tegenwoordige *Perzië.* De Prins ASKERI-KHAN, oom van den regerenden Keizer, werd te *Parijs* in de □ *St. Alexandre d'Écosse* ingewijd, in het jaar 5808 (24 November), gedurende zijne ambassade aldaar. Hieromtrent vindt men een zeer uitgebreid en belangrijk stuk in de *Annales Maç. T.* VI. *p.* 58-67 en 116-148, van den uitstekenden Br∴ DES ÉTANGS, waaruit wij slechts een paar korte uittreksels zullen geven. Eerst berigt hij, dat ASKERI-KHAN aan een' Br∴ verzocht had ingewijd te worden, en voegt er bij, dat die gezant door den Br∴, tot wien hij zich had gewend, even als eenige uitstekende vreemdelingen, in de drie graden werd ingewijd, en dat men nog geene inwijding zóó had zien besturen. Hierna vervolgt hij: De gezant keerde naar zijn land terug. Naauwelijks was er een jaar verloopen, of hij schreef aan den M∴, door wien hij ingewijd was, dezen verzoekenden, hem zoodanige stukken te zenden, welke deze geschikt mogt achten, om zijnen vrienden, en zelfs om zijn' Vorst, een juist denkbeeld van de V∴ M∴ te verschaffen. De gezant wenschte eindelijk ook de *cahiers* te hebben, welke bij zijne aanneming en die der overige kandidaten hadden gediend. Er werd een zoodanig stuk opgesteld, in verschillende talen te *Londen* gedrukt, en hem gezonden. En, zegt de steller: thans doorloopt dat werk het uitgebreide Indiesche rijk, van waar wij het mogelijk eens terug ontvangen, verrijkt met de nieuwe leerstellingen van een volk, welks voorouders zoo groote wetgevers en zulke volmaakte voorbeelden zijn geweest in alle wetenschappen.

Na de mededeeling van dat stuk, eindigt de Br∴ DES ÉTANGS met eenige beschouwingen, waarvan wij hier slechts eenige

weinige zullen mededeelen: Na den aard der V M geschilderd te hebben, zegt hij:

> En dus moeten alle schelmen, alle huichelaars, alle domooren en snoodaards der V M vijandig zijn! En welk eene verblinding, zij werpen zich op tot onze regters, tot onze beschuldigers! Zij schilderen ons als den geesel der maatschappij, als de vijanden der wetten en Vorsten!
> Wij zouden hun kunnen antwoorden: gij, die de geschiedenis kent, waar zoudt gij de bewijzen voor uwe beschuldigingen vinden? Doorbladert en raadpleegt uwe eigene geschiedrollen!
> Zijn wij het, die het Romeinsche rijk hebben omver geworpen en vernietigd, de wijsgeeren en hunne werken verbrand, en gedurende vijftien eeuwen de kunsten en wetenschappen in het graf hielden bedolven?
> Hebben wij de *kruistogten* uitgedacht, de *inquisitie* ingesteld, den *St. Bartholomeusmoord* bevolen, de *dragonnades*, de moorden der *Cevennes*, en de verschrikkelijke slagting van twaalf millioenen Indianen, de bewoners van *Amerika*, bewerkstelligd?
> Onvoorzigtige beschuldigers! zijn wij het eindelijk, die HENDRIK III en HENDRIK IV hebben vermoord, welke gij thans veinst te betreuren?
> Wij smeden, zegt gij, aanhoudend zamenzweringen! Eene zonderlinge zamenzwering voorwaar, die slechts den vrede en wetten verlangt, en die, als hare wenschen niet verhoord worden, slechts kan zuchten en zwijgen! Zonderlinge zamenzwering, die de geheele aarde omvat; eene zamenzwering welke de Voorzienigheid aan elk menschelijk hart inblaast!
>
> Ook de zon smeedt eene zamenzwering tegen de duisternissen, tegen de verpeste uitwasemingen der aarde, tegen den eeuwigen nacht en de vernietiging der natuur!
> Gelooft mij, ver van ons misdaden op te laden, behoort gij veeleer de uwe te doen vergeten. De eigenlijke rustverstoorders, de vijanden der wetten en der Vorsten zijn niet de VV MM, maar gij! gij-zelven, welke wij altijd onderkennen, onder welk mom gij ook wegschuilt. Uwe eigene jaarboeken, de jaarboeken van alle volken, hebben slechts eene stem, om het te bewijzen, om u beschaamd te doen staan!

Het in allen deele merkwaardig stuk, bestaat uit twaalf hoofdstukken, getiteld als volgt:

1. Het Inwendige, Versierselen.
   - §. I. Zindelijkheid, Gezondheidsmaatregelen.
   - §. II. Officieren.
   - §. III. Reglementen.

2. Receptièn.
   - §. 1. Proeven.
   - 2. Bijzonderheden, Zinnebeelden.
   - 3. Te vervullen voorwaarden.
   - 4. Prijs der graden, Logekosten.

3. Belooningen.

§. 1. Prijsvragen (Wedstrijd), Prijzen.

4. Straffen.
5. Zieken, Behoeftigen.
6. Laatste pligten.
7. Feesten, Banketten.
8. Noodzakelijkheid van het Onderwijs, Algemeene Vergaderingen.
9. Voorregten en Voordeelen der V M
10. Vervolgingen.
11. Groot-Oosten.
    §. 1. Logenamen.

12. Opvolging der Graden na den Meestergraad.

Aard en bestek van dit werk gedoogen niet, het geheele hoogst merkwaardige stuk over te nemen, en bepalen wij ons daarom bij eenige weinige en niet eens de allerbelangrijkste uittreksels.

> Hoofdstuk I begint met de woorden: De dwaling onderwijst op helderlichten dag; de waarheid is verpligt, zich te verbergen; de duisterlingen-zelven zeggen, dat zij op den grond van eenen put woont. Daarom wordt de V M uitgeoefend bij het schijnsel der fakkels, in geheime plaatsen, welke zij alleen openstelt voor hen, die de waarheid zoeken.
> Hoofdstuk VIII begint met de woorden: Bemint, onderwijst, helpt elkander; zie hier ons geheel boek, onze geheele wet, onze geheele wetenschap.

Verder vindt men er:

> Vliedt dwaling en logens, daar zij de bronnen zijn der grootste rampspoeden die de menschen bedroeven.
> Bevordert wetenschap en licht.
> Gij zult geene andere voorwaarden stellen, om bij u opgenomen te worden, dan regtschapenheid en kennis.
> Gij zult elk eerlijk en welonderrigt mensch toelaten, welke ook zijne geloofsbelijdenis, zijn land en zijne wetten zijn.
> De Profanen vervloeken hen, die niet van hunne geloofsbelijdenis zijn; vervloekt nooit een eenig mensch.
> Elk V M aanbidt God, volgens de vormen en plegtigheden, welke hem geleerd zijn; stoort nimmer een enkel volk, of een eenig mensch, in de eerdienst, welke hij zijn God opdraagt. God is waarheid; onderwijst dus slechts de waarheid.
> Hoofdstuk XII begint met de woorden: Gij zijt begeerig, zegt gij, te weten, welk aantal graden de lateren bij den Meestergraad hebben gevoegd, en wel uit oorzaken van *omstandigheden* en *plaatstelijkheid* (de steller bezit de *hoogste Schotsche graden).*

Uitgezonderd de drie eerste graden, welke zijn, die van Leerling, Gezel en Meester, *zijn al de andere, door verschillende vereenigingen en bij verschillende volken daargesteld, bij gelegenheid, dat men een dood wilde wreken, een Vorst op den troon herstellen, of eene sekte doen zegevieren.*

> Bijna allen zijn door Vorsten, Vorstinnen of hoofden van godsdienstige partijen daargesteld. Riten en graden van alle slag, waarvan het doel, de beteekenis en het nut aan omstandigheden waren verbonden, die niet meer bestaan. De naam van Vrijmetselarij heeft tot dekmantel gediend van eene menigte vereenigingen, die geenszins de grondstellingen der V M opvolgden, en er integendeel vlak tegen indruischten.

In 1810 (14 Junij) werd ook de Perziesche gezant bij het Engelsche hof. te *Londen*, in de Orde aangenomen, gelijk dit in dezelfde stad (16 Junij 1836) plaats had, ten aanzien van den zoon des Konings van *Perzië*, ZADE MIRZA en diens broeder. Op dit oogenblik verschillen de berigten omtrent dat rijk. Volgens sommigen zoude men te *Ispahan* Loges vinden en er de Orde in bloei zijn. Volgens anderen zoude dit niet zoo zeer het geval wezen, en zouden de hinderpalen, door de staatkunde van het Perziesche hof in den weg gelegd, oorzaak zijn, dat *Sir* GEORGE OUSELEY, te *Erzerum* het ambt van Provinciaal Gr M uitoefenende, zijn vlijt en ijver voor de Orde niet naar zijn' wensch ziet bekroond.

[Perziesche Ritus]

PERZIESCHE RITUS. Zie RITUS. (WIJSGEERIG PERZIESCHE)

[Perziesche Wijsgeerige Ritus]

PERZIESCHE WIJSGEERIGE RITUS. Zie het vorig Artikel.

[Peters. (Willem)]

PETERS. (WILLEM) Deze beroemde portretschilder in *Londen*, werd door de G L van *Engeland*, van de nieuwe *Masons* in het jaar 5783, tot haren schilder benoemd. Op de lijst der Groot-Officieren dezer Loge, voor het jaar 5814, wordt hij, na den Groot-Kapelaan, als Groot-Schilder vermeld.

[Petersburg]

PETERSBURG (St.) was de zetel der beide groote direktoriale Loges van *Rusland, Wladimir der Orde* en *Astrea.* (Zie verder het Art. RUSLAND).

De Loges van *Rusland*, welke nog in de laatste tien jaren der achttiende eeuw bloeiden, staakten, uit eigene beweging, haren arbeid op eenen tijd, waarin het verstand en de gebeurtenissen het zeer raadzaam maakten. Getrouwe en ervaren handen bewaarden en onderhielden intusschen het heilige vuur in stilte, tot dat de

tijden eens zouden veranderen, en de vooroordeelen van den vorst overwonnen worden. (Zie ALEXANDER I.) In het jaar 1804 besloten eenige VV MM, meestal behoorende tot de voormalige Loge *de gekroonde Pelikaan*

deze weder te doen werken, onder den naam van *Alexander en de gekroonde Pelikaan.* In het jaar 1809 wies deze zoo sterk aan door nieuwe inwijdingen en ook door toetreding van oude BB□, waaronder de BB□ BÖBER en ELLISEN, dat er nog twee Zuster-Loges werden opgerigt, van welke de eene *Elizabeth en de Deugd* in de Russiesche, en de tweede *Peter zur Wahrheit* in de Fransche en Duitsche taal arbeidde. Alle drie volgden het oud Zweedsche systema, en vormden een gemeenschappelijk direktorium, onder den naam van Groote Direktoriaal Loge *Wladimir der Orde*, waarbij, in 1811 en 1812, de sedert vele jaren te *Petersburg* in de Fransche taal en naar het Fransche systema werkende Loges, *les Amis Réunis* en *la Palestine*, en, in 1813, de sedert eenigen tijd te *Reval* en *Kroonstadt* weder herstelde Loges, *Isis* en *Neptunus en de Hoop*, toetraden.

Deze Direktoriale Loge bestond deels uit de leden der hoogere graden, deels uit de representanten der blaauwe Loges. De Br□ BÖBER was Grootm□ van 1811-1814, en van toen tot 1815, de Graaf MUSSIN-PUSCHKIN-BRUCE. De verdraagzaamheid jegens alle andere GG□ LL□ en OO□ en Maç□ stelsels, waartoe in Maart 1815 door de Direktoriale Loge eenstemmig werd besloten, en de overgang van eenige Loges tot het oud-Engelsch systema, vermeerderde de botsingen tusschen de bezitters der hooge graden en de representanten der symbolieke Loges, en toen men in 1815, ten gevolge van een lang te voren genomen besluit, er toe kwam, het wetboek, slechts voor een jaar bekrachtigd, door een nieuw te doen vervangen, gaf de onmogelijkheid, de aanspraken der bezitters van hooge graden te vereenigen met de begeerten van de meeste afgevaardigden der Loges, aanleiding, tot het uiteengaan dier Direktoriale Loge, waartoe volgens den eenstemmigen wensch van al de zeven Loges, en met goedkeuring van het Staatsbestuur, in diervoege werd besloten, dat er twee, elkander in regten gelijke en toch van elkander onafhankelijke GG□ LL□ konden worden opgerigt. De vier Loges *Peter en de Waarheid, la Palestine, Isis* en *Neptunus en de Hoop*, vormden den 50sten Au-

gustus 1815 de Gr L *Astrea.* De Konstitute dezer berustte op de vier volgende grondstellingen.

1°. Verdraagzaamheid jegens alle Maç stelsels.
2°. Volkomene gelijkheid van vertegenwoordiging van elke Loge bij de Gr L
3°. Verkiezing van alle Officieren, door jaarlijksche vrije keuze, en
4°. Dat de Gr L zich niet zou mengen in de aangelegenheden der hoogere graden, bij de eene of andere Loge bestaande.

Tot Grootmeester dezer Gr L werd, met eenparigheid van stemmen, benoemd Graaf KURZ; kort daarop konstitueerde zij, in het O van *Petersburg*, eene nieuwe Loge in de Russiesche taal arbeidende: *Michaël de uitverkorene*, en had in de maand October het genoegen, dat de oudste en talrijkste der Loges van die stad, welke tot dusverre door den Br BÖBER als Achtb M was bestuurd, namelijk: *Alexander en de gekroonde Pelikaan*, evenzeer tot hare vereeniging toetrad. De beide Loges *Elisabeth zur Tugend* en *les Amis Réunis*, hadden tot dien tijd nog geen gemeenschappelijk Hoofdbestuur gevormd. Sedert Aug. 1822 is er de Orde opgeheven.

[Petre, (Robert Eduard)]

PETRE, (ROBERT EDUARD Lord) Baron van *Writtle*, in het graafschap *Essex*, werd den 4den Mei 5772 tot Gr M der Gr L van *Engeland*, van de nieuwere *Masons*, verkoren, en bleef het, daar hij bij elke keuze op nieuw benoemd werd, tot 1 Mei 5777, toen hij den Hertog van *Manchester* tot opvolger kreeg. Onder zijn bestuur kwam de *Free-Masons-Hall* (Vrijmetselaarszaal) te *Londen* in stand, waartoe hij zelf 200 pond sterling gaf, welk gebouw den 23sten Mei 5776 plegtig ingewijd werd. Onder het bestuur van dien braven man en ijverigen V M werden eenige   gesloten, uithoofde van het niet opvolgen der wetten, en vele nieuwe opgerigt, zoodat onder zijne regering de Orde in aanzien klom.

[Peuvret, (Johan Eustachius)]

PEUVRET, (JOHAN EUSTACHIUS) eerste deurwaarder van het voormalige Parlement van *Parijs*, overleden den 8sten September 1800, was vroeger achtb M der Loge *St. Pierre*, te *Martinique*, vervolgens Groot-Offic van het Gr O van *Frankrijk*, en was een blind voorstander der hermetiesche

V M Hij liet bij zijn sterven, behalve eene aanzienlijke bibliotheek van mystieke, alchimistiesche en Maçonnieke boeken, een handschrift na, in 6 kwarto deelen, hetwelk 21 hermetiesche graden, met de daarop betrekking hebbende teekeningen, meer dan 800 in getal, bevat.

[Phaleg]

PHALEG. (גלפ, verwarring) was, volgens *Gen.* X:25, de zoon van HEBER, en is een woord in de hoogere graden (Sch. R. 21e. gr. PW 50e. gr. naam der Xe. tent) voorkomende.

[Phallus]

PHALLUS is de naam van de nabeelding der teeldeelen, bij onderscheidene der oude mysteriën in gebruik. In het Art. OSIRIS heeft men gezien, dat, volgens de legende, dit gedeelte aan het hervonden lijk ontbrak, als zijnde door een visch verslonden. OSIRIS namelijk - voor het volk de zon verbeeldende - na de herfstevening in krachten afnemende, viel eindelijk onder de slagen van TYPHON, het kwade beginsel, de vader der duisternis en het kwade, die OSIRIS de voortbrengende kracht (de *genitalia*) ontroofde en hem magteloos maakte. Toen de beteekenis later in sommige oudere mysteriën verloren ging of verbasterde, werd de *Phallus* het symbool van zinnelijkheid. De mythologie meldt omtrent de fabel van ADONIS (een vervormde OSIRIS), dat hij op den *Libanon* werd gedood door een wild zwijn (het beeld des winters), dat hem de slagtanden in de teeldeelen boorde. Bij het terugkeeren van de mysteriën te *Eleusis*, rustten de gewijden bij den heiligen vijgeboom uit, welks vrucht naar den *Phallus* geleek, en die dan ook werd gemaakt van het hout, of verbeeld werd door vrucht of blad diens booms. In de mysteriën van CERES (de Egyptiesche ISIS) was het verboden de *genitalia* der offerdieren aan te raken. Bij de mysteriën van CERES THISMOPHORIA, alleen door vrouwen bijgewoond - waren er mannen binnen geslopen, zij werden omgebragt of van het gezigt beroofd - werd eene afbeelding der vrouwelijke *genitalia* vertoond. In de mysteriën van *Phrygië*, werd de *Phallus* mede vertoond. Bij de mysteriën van BACCHUS, werden de afbeeldingen van den *Phallus* door jonge *Kanephoren* in mystieke *Cisten* of korven gedragen, enz. Opmerkelijk is het welligt, dat sommigen stellen, dat

ADAM door EVA zou zijn verleid, niet door middel van een appel, maar door eene vijg.

[Phenicië]

PHENICIë. De mysteriën van OSIRIS, uit *Egypte* overgebragt, verkregen in *Phenicië* den naam van mysteriën van ADONIS, en werden van daar overgevoerd naar *Assyrië, Babylonië, Griekenland*, enz. De openbare feesten in *Phenicië*, ter eere van ADONIS, begonnen zoodra de wateren van den stroom *Adonis* eene roode kleur aannamen. Van de bijzonderheden der inwijding weet men weinig, de kandidaten zouden, onder anderen, een koud bad gebruikt, en zich op den grond nedergelegd hebben.

[Philadelphen]

PHILADELPHEN, of Broedervrienden, (De) is de naam van eene Loge in 1780 te *Narbonne* opgerigt, en welke het zoogenaamde primitieve systeem tot zetel diende. Het geheime gezelschap der Philadelphen was in de stad *Besançon* naar Maçonnieke vormen ingerigt, en bestond in den beginne uit eene menigte vurige jonge lieden, aan welke de staatkunde geheel vreemd was. In het vervolg plaatste zich de brigade-Generaal JACQUES JOSEPH OUDET als *Censor* aan hun hoofd, onder den naam van *Philopeumen*, rigtte hen tot zijn doel af, en beproefde door hen zijne demokratiesche plannen ten uitvoer te brengen, ter omverwerping van het bestuur van Keizer NAPOLEON. Een paar maanden voor de gevangenneming van den Generaal MOREAU, liet deze zich onder de Philadelphen aannemen, en verkreeg den naam van FABIUS. - OUDET, die hem, krachtens de eenstemmige keuze der Medebroeders, de post van *Censor* had opgedragen, werkte sterk ten zijnen voordeele, toen hij en PICHEGRU door de regering werd vervolgd, en nam toen het bestuur der Philaleten weder op zich, onder den naam van *Pro-Censor*. Nadat MOREAU de vrijheid weder bekomen en zich naar *Noord-Amerika* had begeven, plantte hij het genootschap daar voort, volgens de grondstellingen der eerste inrigting. OUDET werd in den slag bij *Wagram*, den 6den Julij 1809, doodelijk gewond, en stierf drie dagen later, in den ouderdom van 34 jaren; waarna zich de voornaamste medeleden, waaronder ook de Generaal MALLET en

LAHORY waren, van het genootschap afscheidden. In *Italië* hebben drie vereenigingen openlijk den naam van *Filadelfi* gevoerd, hebbende die van *Parma* de Maç instellingen aangenomen.

[Philaleten]

PHILALETEN, of Waarheidzoekers (*Chercheurs de la verité*), noemden zich de medeleden van den hoogsten graad van een systema, hetwelk in 1773 door SAVALETTE DE LANGES, bewaarder van de koninklijke schatten, den Burggraaf TAVANNES, COURT DE GEBELIN (schrijver van *le Monde primitif* en *Histoire de la parole*), den President D'HÉRICOURT, den Prins KAREL van *Hessen* en den Br DE ST. JAMES, in de Loge *les Amis Réunis*, te *Parijs* werd opgerigt, en welke die vereeniging eene goddelijke Orde noemden. Zij was in twaalf graden verdeeld, als: 1.) Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester. 4.) Uitverkorene. 5.) Schotsche Ridder. 6.) Ridder van het Oosten. 7.) Ridder van het Rozenkruis. 8.) Ridder van den Tempel. 9.) Onbekende Filozoof. 10.) Verheven Filozoof. 11.) Ingewijde. 12.) Philaleet, of Meester van alle graden. De zes eerste graden heetten *kleine Metselarij*, en de zes laatste *verheven Melselarij.* De hooge graden waren geheim, en zelfs ontoegankelijk voor de Groot-Officieren. De Loge bezat een uitgebreid Archief, rijke boekerij, een kabinet van natuurlijke historie en natuurkundige werktuigen.

Het doel was gelijk aan dat der Martinisten, en had eene mystiek-zedelijke en wetenschappelijke strekking. Volgens den Almanak der Loge *les Amis Réunis*, van het jaar 1782, waren toen 20 Loges dit systema toegedaan. De Philaleten schreven in 1785 en 1787 twee konventen uit, om verscheidene historiesche en dogmatieke punten der V M tot klaarheid, en daardoor eene hervorming tot stand te brengen. Vele voorname Broeders uit *Duitschland, Zwitserland* en andere landen, waren daarbij tegenwoordig. Het eerste werd den 15den Februarij 1785 geopend, en den 26sten Mei daaraanvolgende gesloten. Het tweede duurde van den 8sten tot den 26sten Mei 1787. Beiden leverden echter niet het gunstig gevolg op, dat de Philaleten er van hadden verwacht, maar

bepaalden zich even als het Galliesch konvent (zie de Art. CONVENT) enz. bij onvruchtbare redetwisten. De dood van SAVALETTE DE LANGES, die de ziel van dit systema was, en de Fransche revolutie, hebben den ganschen ondergang van dit stelsel bewerkt.

De Philaleten werden gewijzigd door de Philadelphen, die drie klassen hadden, vormende tien graden, waaronder: *Leerling, Gezel, Meester, volmaakt Meester, Uitverkorene, Schot, verheven Schot, Oostersch Ridder en Prins van Jeruzalem.* De vier hoogste graden bevatten, naar hun zeggen, alle Maçonnieke, fysieke en wijsgeerige kundigheden, welke invloed hebben op het materieele en zedelijk welzijn des menschen, en al de mystieke kundigheden, welke den mensch in zijnen oorspronkelijken rang en zijne regten kunnen herstellen. De laatste klassen dragen ook den naam van 1e., 2e., 3e. en 4e. *Kapittel van het Rozenkruis.*

[Philips IV]

PHILIPS IV, of *de Schoone*, Koning van *Frankrijk*, geboren 1268, overleden den 29sten November 1314, veroordeelde, door CLEMENS V ondersteund, eenige honderden Tempelheeren tot den brandstapel, hief hunne Orde op, en verklaarde hunne goederen verbeurd.

[Philips V]

PHILIPS V, Koning van *Spanje*, overleden in het jaar 1746, in den ouderdom van 69 jaren, gaf in 1740 een scherp en op de Pauselijke Bul gegrond edikt uit tegen de Vrijmetselaren, waarvan velen deels in de Inquisitie gevangenis gebragt, deels tot de galeijen en andere harde straffen veroordeeld werden.

[Philo]

PHILO. De Ordenaam van den Vrijheer VON KNIGGE (zie dat Art.) bij de Illuminaten.

[Philochoreïten, (Orde der Ridders en Dames)]

PHILOCHOREïTEN, (De ORDE DER RIDDERS EN DAMES) of beminnaars van het genoegen (*l'Ordre des Chevaliers et Dames Philochoreites, ou Amants du Plaisir*). Deze geheime vereeniging van heeren en dames, werd, op het einde van het jaar 1808, door eenige jonge Officieren, in het leger voor *Orense*, in *Gallicië*, gesticht, en naderhand in *Frankrijk* ingevoerd, doch hield, gedurende de staatkundige gebeurtenissen in 1813 en 1814, weder op. Grootmeester of Ridder van de Knoopen (*Chevalier des noeuds*) was CHARLES

DE NOIREFONTAINE, en Groot-Kanselier of Ridder van de uitdaging tot liefde (*Chevalier du défi d'amour*) GUSTAAF DE DAMAS. Het doel was, de tusschenpoozen der gevechten door uitgelezene bijeenkomsten te vervrolijken; beide geslachten hadden er toegang. De Loges heetten *Cercles*, vele gebruiken waren aan de zoogenaamde *cours d'amours* der middeleeuwen, en de Ridderschap ontleend. Aanvankelijk tamelijk verspreid, hield die vereeniging in 1814 op.

[Philosooph (Onbekende)]

PHILOSOOPH (De ONBEKENDE) was de 9e. graad der Philaleten.

[Philosooph, (Verhevene)]

PHILOSOOPH, (De VERHEVENE) de 10e graad der Phlialeten, en de 48e. van het Mitzraïmietiesch systema.

[Philosooph, (zeer Verhevene)]

PHILOSOOPH, (De ZEER VERHEVENE) de 53e. graad van het Mitzraïmietiesch stelsel.

[Philosophengraad]

PHILOSOPHENGRAAD. Zie MELESINO.

[Philosophisch Schotsch Rituaal]

PHILOSOPHISCH SCHOTSCH RITUAAL. Zie RITUAAL.

[Philosophus]

PHILOSOPHUS de 4e. graad van het gouden Rozenkruis.

[Phrygië]

PHRYGIë. Behalve de mysteriën van den berg *Ida* (zie het Art. DACTYLEN) en het eiland *Rhodus*, en die, welke overgevoerd werden naar (*Kreta) Kandia* (zie het Art. KURETEN) en aldaar genoemd naar de stad GNOSSUS (zie het Art. OURANOS), had *Phrygië* ook de mysteriën der Korybanten in de stad *Pessinus* of *Pessinuntes* gevestigd, waar ATYS, de minnaar (volgens sommigen de zoon) van CYBÈLE, werd vereerd. CYBÈLE, zeer met hem ingenomen, had hem eene muts geschonken, met sterren bezaaid. Toen ATYS verliefd werd op de nimf SANGARIDE, vervolgde CYBÈLE beiden, en doodde de nimf, waarom de wanhopende ATYS zich den Phallus (zie dat Art.) afsneed. Volgens anderen zond CYBÈLE een wild zwijn op ATYS af, dat hem (als bij ADONIS het geval was) in de teeldeelen wondde. De feesten, ter eere van ATYS, hadden plaats in de lente-evening, en duurden *drie* dagen. Op den eersten dag velde men een kruisvormigen pijnboom, waaraan het afbeeldsel van ATYS was gehecht. De pijnboom, welke bloemen van beide geslachten draagt, is het zinnebeeld der produktieve natuurkrachten. De dood van ATYS - in het Phrygiesch *Heer* of *Meester* - daar voorgesteld, herinnert aan den schijnbaren

dood der zon en het sterven, zoowel van ADONIS, enz. als aan dat van OSIRIS; gelijk CYBÈLE de Phrygiesche ISIS was. (De vuurdienst van VESTA door ENEAS en zijne togtgenooten medegebragt, was ontleend aan de Phrygiërs, die ze uit het oosten hadden ontvangen). De tweede dag was het feest der trompetten, waarmede men ATYS poogde te doen herleven. Na de inwijding, welke op den derden dag plaats had, vierde men het vreugdefeest, ter herinnering van het herleven dier godheid. Bijzonderheden van de eigenlijke inwijdingsplegtigheden vindt men niet opgeteekend. Deze mysteriën waren zeer oud, en bestonden meer dan tien of twaalf eeuwen vóór de Christelijke jaartelling. Uit *Phrygië* kwamen ze naar *Syrië* en *Griekenland*, en, ten tijde van den Punieschen oorlog, ook naar het Romeinsch gebied.

[Piemont]

PIEMONT. Aldaar werd, alsmede in *Savoye* en in *Sardinië*, in 1739 de Vrijmetselarij ingevoerd, en in datzelfde jaar werd door de Groote Loge van *Engeland* een provinciale Grootmeester voor die drie landen benoemd, doch ging de V M er spoedig te niet.

[Pieter de Kluizenaar]

PIETER DE KLUIZENAAR. Zie Deel I. bl. 289.

[Pilaren. (drie groote)]

PILAREN. (De DRIE GROOTE) Eene Loge rust op drie hoofdpilaren, welke *wijsheid, kracht* en *schoonheid* heeten; want met wijsheid wordt een gebouw ontworpen, ondernomen en bestuurd; kracht moet het ondersteunen en onderhouden, en schoonheid moet het aangenaam en bevallig maken. Verder moet de achtb M met wijsheid den arbeid zijner Loge leiden, de 1e. Opz hem daarin met kracht ondersteunen, en de 2e. Opz, door zijn waken voor orde en zeden, het geheel schoonheid toevoegen.

> Br KRAUSE merkt hierop aan: even als de kolommen J en B aan den Tempelbouw van SALOMO ontleend zijn, zoo hebben onze drie groote pilaren, welke de Loge, ondersteunen, hunnen oorsprong aan den Tempelbouw der Druïden ontleend, welke die weder van den Indieschen Pagodenbouw aangehouden hebben, van welke misschien de losstaande zuilen bij de Egyptenaren en de Pheniciërs afkomstig zijn, zoodat de kolommen J en B en de drie groote pilaren, hunnen gemeenschappelijken grond aan de Indiesche Oudheid ontleend hebben.

Wijsheid, kracht, schoonheid, worden als de hoofdpilaren beschouwd, waarop het gebouw geheel kan worden opgetrokken; vandaar zijn zij ook symboliesch gebruikt in de bouwvereenigingen. *Wijsheid*, die op wetenschap is gegrond, schenkt den kunstenaar de vinding, de behoorlijke schikking en de doelmatige verdeeling van het geheel en ook van al de deelen. *Kracht*, die uit het harmoniesche evenwigt aller krachten voortvloeit, heeft op vastheid betrekking, bevordert het optrekken en doet het gebouw hecht en sterk zijn, en *schoonheid*, die in de geheele schepping zigtbaar is, versiert en voltooit het werk. In de hooge graden worden die drie zuilen in verband gebragt met *geloof, hoop* en *liefde.*

[Pirlet]

PIRLET. Een kleeremaker te *Parijs*, slichtte daar, den 22sten Julij 1762, uit naijver op den Raad der Keizers van Oosten en Westen, een Raad van Ridders van het Oosten, wat niet weinig bijdroeg, om de verwarring onder de Fransche VV MM, ontstaan door de ingevoerde hoogere graden, te vergrooten.

[Pius VII]

PIUS VII, geboren 14 Augustus 1740, te *Besena*; tot Kardinaal verkozen den 14den Februarij 1785, en tot Paus den 13den Maart 1800; overleden 20 Augustus 1825. Zijn famieljenaam was GREGORIUS BARNABAS, Graaf CHIARAMONTI. Zijne eerste handelingen, in 1814, bij zijne terugkomst naar *Rome*, uit de gevangenis te *Fontainebleau*, toen hij niet langer aan Franschen invloed was onderworpen, waren (7 Augustus) de herstelling der Jezuïten en (13 Aug.) de verbanning der Vrijmetselaren en Carbonari. Hij herhaalde niet alleen de Bullen van CLEMENS XII en BENEDIKTUS XIV, maar hij dreigde zelfs met veel strengere straffen. Tegen de Carbonari is later nog eene andere Bul, die van den 13den September 1821, uitgevaardigd, en te *Rome* aangeplakt. De Bul van dezen Paus is daarom voor de VV MM dubbel merkwaardig, omdat zij in vele Staten het sein ten aanval werd tegen de V M, en ook tegen den vroeger gevleiden tijdgeest.

[Plaatsvervanger]

PLAATSVERVANGER of Adjunkt, een toegevoegd Officier, die in bediening treedt, als de werkelijke bezitter van het ambt niet aanwezig is.

[Plasschaert]

PLASSCHAERT. Onder de vereeniging met de zuidelijke Provinciën, lid der Staten-Generaal en 1e. Gr□ Opz□ van de Gr□ L□ van Bestuur voor de zuidel□ Prov□, overleed

den 19den Mei aan eene beroerte. Die brave Br werd op den 26sten met veel plegtigheid begraven; en zijn lijk gevolgd door eene menigte VV MM. Met dien Br is, op den 17den December 1813, het volgende voorgevallen. Bij het innemen van de stad *Leuven*, door eene Pruisiesche legerafdeeling, onder den Majoor COLOMB, begeeft hij zich als Maire naar het stadhuis, eene op die oogenblikken gevaarlijke plaats, waar zijn post hem roept. Alle gezag heeft opgehouden, of wordt miskend. Het zaamgerotte graauw zoekt slechts gelegenheid of voorwendsel, om te plunderen en te rooven, en alle buitensporigheden te begaan. PLASSCHAERT, met zijne onderscheidingsteekenen versierd, poogt vergeefs den nakenden storm te bezweren en het graauw te doen bedaren. De woede des gepeupels klimt hooger; men beschouwt hem als den hinderpaal der voorgenomen buitensporigheden, valt op hem aan, beleedigt, slaat en trapt hem op de treden van het stadhuis; men wil hem zelfs vermoorden. Zijn hulpgeschreeuw baat hem niet; geen burger waagt het, hem bij te staan, en de Pruissiesche soldaten staan, met hunne officieren aan het hoofd, als werkelooze aanschouwers, waardoor het graauw gestijfd wordt. Radeloos geeft eindelijk PLASSCHAERT een Maç teeken. Een der Pruissiesche officieren (een V M, en ZIGLINSKY genaamd, kapitein en eskadronschef, van een Pommersch kavallerieregement) ziet het. In een' oogwenk roept hij: marsch! stormt met de zijnen aan, bevrijdt PLASSCHAERT, verdedigt hem met zijn ontbloot zwaard, met gevaar van zijn leven, tegen het graauw, geleidt hem buiten *Leuven*, doet hem verbinden, en verzorgt hem, tot hij in veiligheid en hersteld is.

[Plato]

PLATO, geboren te *Athene*, 438 jaren voor CHRISTUS, overleden op zijnen 81sten verjaardag.

Bijzonder belangrijk is voor elken Vrijmetselaar PLATO's *Politicus*, welk werk aan een iegelijk, die begeerig is, zijne algemeene menschelijke kunst in geest en gemoed te omvatten, niet te sterk ter lezing en overdenking kan worden aanbevolen, als bevattende veel leerrijks over de kunst der zelfvorming, der opvoeding en de kunst van regeren, en tevens woordelijk over-

eenstemmende met de oudste oorkonden. Bij zijne reis naar *Egypte* leerde PLATO de Joodsche godsdienst kennen. Hierin vindt men opheldering voor vele gedeelten zijner leer, en vandaar dan ook, dat NUMENIUS PYTHAGORICUS hem den (door CLEMENS van *Alexandrië* goedgevonden) naam geeft van *Atheenschen* MOZES.

Door geloofwaardige schrijvers wordt verhaald, dat vele bewonderaars van PLATO hem tot eene godheid verheffen, en verhalen, dat zijne moeder PERICTIONE hem ontvangen en ter wereld gebragt had, zonder op te houden maagd te zijn, dat zij bevallen was, terwijl zij aan de muzen offerde, en voegen deze er bij, dat hij geboren werd tusschen myrthen, en dat de bijen, rondom zijn hoofd vliegende, zijne lippen met honig bevochtigden.

[Platoniesche Akademie]

PLATONIESCHE AKADEMIE. Eene maatschappij in 1480 te *Florence* gesticht. De nog bestaande vergaderzaal, vertoont in het beeldhouwwerk, Maç zinnebeelden. In 1512 heeft daar eene dergelijke vereeniging bestaan van geleerden en voorname personen, onder den naam van *Gezelschap van den Troffel*, die dezelfde zinnebeelden had.

[Pligten]

PLIGTEN. Zie WETTEN.

[Pointe Pître]

POINTE à PîTRE, op het eiland *Guadeloupe.* Aldaar bevindt zich eene Loge, in 5836 gekonstitueerd, onder den naam van *les Disciples d'Hiram*, welke geheel uit kleurlingen bestaat. Die Loge, in een uitmuntenden geest arbeidende, heeft tot haren afgevaardigde bij het Fransche G O benoemd, den ijverigen Br L. THEODORE JUGE, te *Parijs.* De stukken, geteekend door den Sekretaris A. BLANCOURT, welke die volmagt verzelden, zeggen onder andere:

> De zoogenaamde Kaste der kleurlingen, ten aanzien van die, welke haar vroeger onderdrukte, op een ondergeschikt standpunt geplaatst, heeft zich alleen door moed en volharding verheven, na het volhouden van den moeijelijken en eindeloozen strijd tegen de hartstogten en vooroordeelen, welke gedurende meer dan eene eeuw tegen haar zijn losgelaten.... Gelukkig als wij zijn, door het begrip van den geest der V M, spannen wij alles aan, ons tot de hoogte van haar onderwijs te verheffen, en diezelfde menschen, aan welke eene onregtvaardig vooroordeel het bezit heeft ontzegd van het verstand, dat vereischt wordt tot het betrachten van verheven leeringen, worden bezield met den wensch tot het be-

schaven van hunnen geest, door den thans voor hen geopenden weg ter verbetering te volgen.

Te *Port au Prince*, op *Haïti (St. Domingo)*, hebben reeds voor lang zulke Loges bestaan.

[Polen]

POLEN. Ook zonder verboden te zijn, heeft de V∴ M∴ hier nooit regt gebloeid. Wel is waar, er hebben zich van tijd tot tijd verschillende □ □ gevormd, maar de aanhoudend hier heerschende gisting liet ze nooit lang bestaan. Gelijktijdig met de grondlegging der eerste Loges in *Zweden*, had de Vrijmetselarij zich ook eenen weg naar *Polen* gebaand; doch reeds in den jare 1739 werd van alle kansels, op bevel van den Koning AUGUST II, de banvloek van CLEMENS XII afgekondigd. Ofschoon de Loges hierop ook gesloten werden, geschiedde dit echter voor korten tijd; want reeds in 1742 ontstond weder eene nieuwe Loge te *Wisniewitz*, in *Volhynië*; in 1747 eene andere te *Lemberg*, en in 1749 de Loge *de goede Herder*, te *Warschau*, waarop later eene in hetzelfde Oosten volgde (van de *Observantia Stricta*), onder den naam van *de drie Broeders*, welke zich op den *St. Jans*-dag 1769 tot Groote Loge verklaarde. Zij gaf aan den Br∴ BERNHARDI een patent tot oprigting eener Loge in *Hongarije*, en stichtte later twee □ □ te *Warschau*, waarvan de eene in het Fransch en de andere in het Duitsch arbeidde. Zij gaf van hare vestiging kennis aan de Gr∴ L∴ van *Engeland*, die haar door Br∴ DE VIGNOLES te '*s Gravenhage*, Eng∴ Prov∴ Gr∴ M∴ voor de vreemde Loges, en gedeputeerde van den G∴ M∴, Hertog DE BEAUFORT, antwoordde, waarbij MOSZYNSKI door de Groote Loge van *Londen* tot Grootmeester werd benoemd en erkend. Deze Groote Loge verhief zich zeer in den loop van dat jaar, en konstitueerde een groot aantal nieuwe Loge (in 1790 waren er 70 Loges) in het koningrijk. Al deze en nog andere opgerigte Loges hadden nogtans geheel verschillende systemen en opperhoofden, waardoor botsing ontstond. Toen nu in (1779) de Graaf IGNATIUS POTOCKI het bestuur der Gr∴ L∴ in handen kreeg, legde hij er zich ijverig op toe, dit nadeel uit den weg te ruimen, en trachtte nadere verbindtenissen aan te knoopen

met de GG□ LL□ van *Berlijn* en *Petersburg.* Eene cirkulaire der Gr□ L□ van *Engeland*, juist op denzelfden tijd aan alle Loges op het vasteland medegedeeld, door de Gr□ L□ *Royal York*, te *Berlijn*, bevatte de uitnoodiging tot het vormen van een algemeen Maç□ verbond, waarbij eene koncept-verbindtenis was gevoegd. Dit konkordaat werd door POTOCKIS bemoeijingen, in April 1780, door de Loges van *Polen* en *Lithanen* geteekend. Ten einde een dergelijk konkordaat met *Frankrijk* en de *Nederlanden* te sluiten, en ook met die GG□ LL□ van *Pruissen*, welke niet tot het Brunswijksche stelsel behoorden, werd de Baron VAN HEYKING, Keizerlijk Russiesch Majoor, en koninklijk Poolsch Kamerheer afgezonden. Dit doel werd echter niet bereikt, door toedoen van de Loges der *Strikte Observantie.* In hetzelfde jaar ontving men voor de Loge *Katharina en de Noordster*, thans als Groote Loge arbeidende, als zoodanig eene Konstitutie, voor geheel *Polen* en *Lithauen*, van de Gr□ L□ van *Engeland*, geteekend door den G□ M□ Hertog VAN MONTAGU, Graaf van *Manchester.* In 1781 de Graaf HULSEN (dien men als Gr□ M□ had moeten kiezen, omdat de Konstitutie op zijnen naam stond), vervangen zijnde door den helderzienden en ijverigen Graaf POTOCKI, veranderden de zaken van aanzien De Loges vereenigden zich onderling, en de twistzoekende, zoogenaamde Schotsche Gr□ Loge en de tot haar behoorende werkplaatsen hielden op te arbeiden. Deze vereeniging werd dadelijk bekend gemaakt aan de GG□ LL□ van *Frankrijk, Holland* en *Royal York*, te *Berlijn.* De ontworpen statuten stemden volmaakt overeen met ANDERSONS Konstitutieboek. De Groote Loge, die in 1784 de Loge *de Dageraad van Carogod* te *Konstantinopel* had gevestigd, leed door het vertrek van Graaf IGNATIUS POTOCKI veel, en herstelde zich niet, voor dat Graaf FELIX POTOCKI Gr□ M□ was. In hetzelfde jaar (1785) hadden de Poolsche Loges twee afgevaardigden (Baron VAN HEYKING en THOUX DE SALVERTE), gezonden naar de Parijsche zamenkomst der Pilaleten. Buiten de gewone V□ M□ Loges waren er, in strijd met de Engelsche Konstitutie, ook Adoptie-Loges werkzaam. Toen nu in het

jaar 1792 het lot van *Polen* zeer treurig werd, verkoelde ook door de tijdsomstandigheden de ijver der Polen, voor de Vrijmetselarij, en toen in 1794 de werkelijke verdeeling van *Polen* volgde, hield het Logeverbond op. Van toen af verbreidde zich de Vrijmetselarij in Pruissiesch *Polen*, en werd er, door de Pruissiesche Groote Loge in *Berlijn*, een belangrijk aantal nieuwe Loges gekonstitueerd. Toen, met de politieke omkeeringen, het voormalige *Polen*, in 1807, het nieuwe hertogdom *Warschau* was geworden, vergaderden ook weder de Maçonnieke overheden; vele nieuwe Loges werden door het Groot-Oosten van *Parijs* gekonstitueerd. In 1809 werd door den ged□ G□ M□ GUTAKOWSKI de Groote Loge van *Polen* weder geproklameerd, en in 1811 moesten alle Loges tot dit Groot-Oosten behooren, of gesloten zijn. De staatkundige aangelegenheden veroorzaakten nogtans spoedig eene schorsing der werkzaamheden van dit Groot-Oosten; want op den 30sten Januarij 1813 werd door de medeleden besloten, dat alle Loges, zelfs ook de Groote Loge, gesloten moesten worden. Dit besluit werd echter niet algemeen nageleefd. Eerst in Maart 1814 geraakte alles weder aan den gang, en werden (12 Maart) de werkzaamheden geopend met eene Rouw-Loge, over de Polen in den slag van *Leipzig* gevallen, waarbij men vele helden en Vorsten, onder anderen JOSEPH PONIATOWSKI, verloren had. De versierde zaal was toen gedurende drie dagen te zien, en het geld bij die gelegenheid voor de armen ingezameld, bedroeg 4000 Poolsche gulden, welke door de kommissie onder al de zieken in de gasthuizen werden verdeeld. In 1818 bloeiden onder het Grootmeesterschap van STANISLAUS KOSTA, Graaf POTOCKI, onder het Groot-Oosten van *Polen* 40 Loges, maar, helaas! voor korten tijd; want drie jaren later, op den 12den Augustus 1821, werd de V□ M□ door Keizer ALEXANDER, en het daarop gevolgde besluit van den Stadhouder te *Warschau* (van 6 Nov. 1821) geheel verboden. Met droefheid sloten de VV□ MM□ hunne werkplaatsen.

De *Strikte Observantie* is, als gezegd, ook tot *Polen* doorgedrongen, ja zelfs in 1760 stichtte de koninklijk Pool-

sche Overste, JEAN DE TOUX DE SALVERTE, in *Warschau*, onder Maç□ vormen, eene akademie der geheimen, gelijk de Napolitaan JOH. BAPTISTA PORTA (zie dat Art.), in het begin der zestiende eeuw, te *Rome* eene Akademie der Ouden, of eene Akademie der Geheimen had opgerigt; in welke akademieën, Kabbalistiek en Alchemie het hoofddoel was. Het wilde CAGLIOSTRO daar te lande, en wel te *Warschau*, echter niet gelukken, eene Loge, onder Egyptiesche gebruiken op te rigten; want daar er door zijne chemiesche en magiesche proeven niets stelligs tot stand kwam, liet hij zijne onderneming varen, en vertrok in 1780. In 1784 werd er het zoogenaamd gerectifieerd stelsel ingevoerd, door Br□ GLAYRE, Minister van Koning STANISLAUS, en later G□ M□ Prov. in het Fransche gedeelte van *Zwitserland.* Ook de gewijzigde Zweedsche Vrijm□ vond, door middel van eene Loge, door de *Groote Lands-Loge van Duitschland* te *Berlijn* gegrond, eenen tijd lang ingang; maar de oprigting van *Polens* Groote Loge deed ook deze ten ondergaan, en tegenwoordig bevinden zich alleen in de onder *Pruissens* heerschappij staande deelen van *Polen* dergelijke Loges. De hoofdoorzaak van het opheffen der Orde in *Polen* is, dat er zich staatkundige vereenigingen hadden gevestigd, die, hetzij om hare leden beter te kunnen kiezen, of om zich beter schuil te houden, zich onder het masker der V□ M□ hadden verborgen: die vereenigingen waren onder anderen:

De ware Polen, in 1814 gesticht door Generaal DABROWSKI; men sloot rang noch stand uit; bij voorkeur liet men Officieren en ambtenaren toe.

De Kossinieri (de Maaijers, of Zeissenmannen), ter herinnering van de krijgslieden, welke bij de revolutie van 1794 met zeissens waren gewapend. Deze vereeniging is in 1818 gesticht door SJEZANIECKI, gewezen Officier en den Generaal UMINSKI. Deze vereeniging werd uitgebreid en ten deele vervangen door het *Vaderlandsch Genootschap*, in 1821 gesticht door de Oversten KOZAKOWSKI en PRADZYNSKI, Kolonel OBORSKI, enz. In 1819 was reeds door THOMAS ZAN, een Lithauer, eene andere maatschappij gesticht, onder den naam van *Promienisty* (de stralende Broeders). Genoodzaakt zijnde die vereeniging op te

heffen, vereenigden de leden zich tot eene andere maatschappij, die den naam voerde van *de Philareten*, terwijl de meest vertrouwden zich vereenigden als hoofdbestuur, onder den naam van *Philomaten.*

[Pomfret, (Georg)]

POMFRET, (GEORG) Ridder of Schildknaap, was de eerste provinciale Grootm van *Bengalen*, in het jaar 1729 door de Gr L van *Engeland* benoemd, en stichtte in dat land vele Loges, waar de V M zoo vele vorderingen maakte, dat er binnen weinige jaren 50 Loges waren opgerigt. Volgens ANDERSON werd deze in 1730 reeds vervangen door Kapitein RALPH FARWINTER.

[Ponjaard]

PONJAARD wordt in de Schotsche of hooge graden gebruikt. Zie verder het Art. DEGEN.

[Pontifex. (Groote)]

PONTIFEX. (De GROOTE) Zie HOOGEPRIESTER.

[Porta. (Johan Baptista)]

PORTA. (JOHAN BAPTISTA) Een Napolitaansch edelman, overleden in 1515, stichtte, in het begin der zestiende eeuw, te *Rome, de Akademie der Ouden of der Geheimenissen*, welker doel Kabbalistiek en Alchemie was. Hij had daartoe eerst vele reizen naar onderscheidene landen gedaan, en zijn geest met wetenschappen verrijkt, en deelde toen zijne opgezamelde kennis aan zijne medeleden mede. Dit genootschap, hetwelk de natuurkunde beoefende en zich algemeene achting wist te verwerven, moest spoedig de roede der kerkelijke tucht ondervinden, en de menschelijke geest werd weder in de oude banden van onwetendheid en bijgeloof geketend. Zie LAWRIE bl. 84 noot.

[Port au Prince]

PORT AU PRINCE, of ook *Port Henri*, de hoofdstad van het eiland *St. Domingo*, of *Haïti*: ook daar is, gelijk in het geheele eiland, de V M voor lang ingevoerd. Sedert de verschrikkelijke revolutie, die aan het Fransche bestuur een einde maakte,

had zij er echter opgehouden te bestaan. De Engelschen herstelden haar op het eiland, in 1809, en stelden er een Provincialen Gr M aan, terwijl het Fransche Gr O er in 1819 een gevolmagtigde heen zond. Kort daarna vereenigde de Graaf ROUME DE SAINT LAURENT, een mulat en gevolmagtigde van den *Suprême Conseil*, eenige niet tot eene Loge behoorende zwarte Broeders te *Cayes*, en rigtte er eene Loge op, onder den naam van *les Elèves de*

la Nature. De nieuw opgerigte Loge vraagde hare Konstitutie van de Engelsche Gr□ L□ Door tegenwerking eener andere Loge daar ter plaatse, werd die echter geweigerd. Men vraagde ze den *Suprême Conseil*, die haar gaf, waarop de Loge (27 Dec. 1822) werd geinstalleerd. Verder heeft de *Suprême Conseil* zich er niet mede bemoeid, ja zelfs geen antwoord gegeven op de geschreven brieven. Een van die brieven (5 Junij 1823), in het Fransch geschreven, door den reg□ M□ Br□ LAFARGUE (neger), direkteur der in- en uitgaande regten, bevat onder anderen de volgende zinsneden:

> Getroffen door het voorschrift: *Wilt gij zonder belemmering voortgaan op het smalle pad van den pligt, wend uwe oogen dan naar den wijze en geef hem rekenschap van uwe daden*, heb ik het gepast geacht, u een verslag onder de oogen te brengen van onze werkzaamheden sedert het begin des Maç□ jaars tot heden, u verzoekende, dat te willen aannemen als een bewijs onzer verknochtheid en zucht om goed te handelen.

Over het laatste *St. Jans*-feest sprekende, eindigt hij:

> Ik zal niet over die plegtigheid uitweiden en bepaal mij er slechts bij, u te zeggen: dat wij, die verheven leeringen, ons door u voorgeschreven, getrouw aanklevende, op dien schoonen dag, den rampspoedige door de vreugd niet hebben vergeten, en dat wij zoo gelukkig waren te hooren, hoe de kreten der dankbaarheid zich vermengden met ons luid *hoezee........* De bijeen komsten der twee eerste maanden van dit jaar zijn getuige geweest hoe ingewortelde haat ter zijde gesteld, en bijzonder belang verdwenen is, om zich met het algemeene te vereenigen. - De laatste zittingen waren niet min gelukkig. Wij hebben de weduw van een onzer broeders ondersteund en door onze zorg is de behoeftige V□ M□, op vreemden bodem gestorven, in zijne laatste rustplaats gelegd, met al de eerbewijzen welke verschuldigd zijn aan een lid van ons groote huisgezin. Ik weet dat wij ons niet moeten verheffen op het weinige goede dat wij hebben kunnen doen; ik bid u daarom dit verslag niet aan te zien als ware het door hoogmoed ingeblazen. Wij zijn kinderen die zich gelukkig gevoelen, dat zij de goedkeuring huns vaders verdienen.

In 1823 vormden de VV□ MM□ van *Haïti* een Nationaal Gr□ O□ te *Port au Prince*, onder bescherming van den Prezident der Republiek (BOYER). Drie Loges, waaronder de opgemelde te *Cayes*, hebben echter geweigerd, zich er aan te onderwerpen. De laatst bekende keuzen waren de volgende: B.A. BEAUBRUN ARDOUIN, Senateur, Gr□ M□ Nat□ M.E.E.

FREMONT. Kolonel en oud-Senateur, ged Gr M Nat De Br ARDOUIN had de plaats vervangen van den Br J.F. LESPINASSE, lid van het Hof van Cassatie. Tevens werd er ook te *Port au Prince* eene nieuwe Loge geinstalleerd, onder den naam *les Coeurs Unis*, aan welker hoofd de volgende BB stonden: A.F. PARET, M.D. en dirigerend Professor van de nationale geneeskundige school te *Port au Prince.* J.B. MIRAMBEAU, koopman aldaar. E.D. ARCHER, Opperwachtmeester van het regement Grenadiers te paard van de goevernementsgarde.

Over het algemeen staan er de negers nog niet op een hoogen trap van beschaving, en is die meer achteruit dan vooruit gegaan.

[Portugal]

PORTUGAL. Op het Pyrenesche schiereiland was vroeger voor het verbond der Vrijmetselaren geen gunstig gesternte opgegaan, en eerst voor weinige jaren is hier aan de medeleden meer verdraagzaamheid bewezen. Hoofdzakelijk zijn de ijsselijkste gruwelen, welke de Vrijmetselaren in *Portugal* en *Spanje* hebben moeten ondergaan, en die den mensch doen sidderen, aan de inquisitie toe te schrijven, welke de inwoners dezer landen in zedelijke boeijen zocht te houden, en hare drukkende heerschappij over dezen, in het gewaad der godsdienst kleedde. Wel beproefde men de oprigting van verschillende Loges, om de zaden van verlichting te strooijen onder de bevolking, door onwetendheid en vooroordeelen gedrukt, maar met Argus-oogen bewaakte de dweepachtige geestelijkheid de heerschappij der hierarchie, en bediende zich van elk middel, dat haar geschikt scheen, diegenen ongelukkig te maken, welke het waagden, hunne onderdrukte Medebroeders uit den duisteren nacht der onwetendheid naar het pad des zedelijken lichts te voeren.

> In *Portugal* stichtte, in 1735, de Groote Loge van *Londen*, de eerste Loge te *Lissabon* door GEORG GORDON, waarbij zich niet slechts vele aanzienlijke inlanders, maar ook vele buitenlanders aansloten die reeds tot het verbond behoorden. Naauwelijks had de wantrouwende Geestelijkheid haar bestaan vernomen, of vreezende voor het licht, dat de Vrijmetselarij in de algemeen heerschende duisternis kon ontsteken, of zij begon zich met kracht en geweld tegen de Orde te verzetten, en stelde de gruwelijkste vervolgingen in. De eerste offers der inquisitie daar te lande waren

twee buitenlanders, JAN COUSTOS (Protestant) uit *Bern* en ALEXANDER JACOB MOUTON (Katholiek) uit *Parijs*, die zich met het slijpen en snijden van edele gesteenten bezig hield. Zij werden in 1743 gevat, in onderaardsche kelders geworpen, waar zij vele weken zuchtten, tot dat men eene aanklagt tegen hen had ingesteld. Deze aanklagt bestond daarin, dat zij hadden gezondigd tegen de onfeilbare Pauselijke bul, door welke de Vrijmetselarij voor ketterij verklaard wordt; dat zij zich als Vrijmetselaars hadden schuldig gemaakt aan godslastering en andere snoodheden (zoo als blijkt uit den eed van geheimhouding en de door hen erkende verwijdering van de vrouwen uit hunne vergadering); dat zij het gansche Koningrijk, door de invoering der Vrijmetselarij, tot ergernis waren, en dat zij hardnekkig weigerden, het geheim der Orde te ontdekken. Bij deze aanklagt deed de Fiskaal den eisch, dat het zoogenaamd heilig officie de beide ongelukkige buitenlanders aan de folteringen der pijnbank zou onderwerpen, na welke MOUTON, als Katholiek, van de verdere straf werd vrijgesproken. COUSTOS daarentegen, die de Protestantsche godsdienst beleed, werd door den Groot-Inquisiteur Kardinaal DACUNHA binnen drie maanden negen malen op de vreesselijkste wijze gepijnigd, en toen nog tot eene vierjarige galeistraf veroordeeld, van welke laatste hij echter verlost werd, door tusschenkomst van de Engelsche regering. (zie COUSTOS). Sedert dit voorval verliepen er 33 jaren, zonder dat men in *Portugal* iets van de Vrijmetselarij vernam. In den jare 1776 werden weder twee medeleden van het Vrijmetselaarsverbond, de Majoor D'ALINCOURT en *Don* OYRES DE ORNELLES PARACAO, een edele Portugees, beschuldigd van V□ M□ te zijn, te *Lissabon* gekerkerd, en veertien maanden lang in hechtenis gehouden. Verdere onderzoekingen tegen de Vrijmetselaren, welke men beschuldigde, eene zamenzwering tegen de regering in het werk gesteld te hebben, begonnen in het begin der loopende eeuw (het jaar 1802), en werden er verder, in hetzelfde jaar, weder vele mannen van aanzien, vooral geleerden, in hechtenis genomen. Dat men bij deze laatste onderzoekingen minder gruwzaam met de aangeklaagden te werk ging, moet daaraan worden toegeschreven, dat de Jezuiten-Orde, de bitterste vijanden der Vrijmetselaren, in het jaar 1759 in *Portugal* werd opgeheven, en hare medeleden gekerkerd, en later naar *Italië* gebragt werden.

In 1792 werd door de Koningin aan den Goeverneur van *Madeira* bevel gegeven, al de VV□ MM□, welke hij magtig kon worden, aan de inquisitie uit te leveren. Aan deze vervolging konden zich weinigen door de vlugt naar *Amerika* onttrekken. Toen het schip, dat hen vervoerde, en een witte vlag, met de woorden *Asylum Querimus* (wij zoeken een toevlugtsoord) in top had, te *New-York* binnen viel, begaven de voornaamste VV□ MM□ dier stad zich aan boord, namen

de vlugtelingen met zich, huisvestten en verzorgden ze. - Na zulke voorvallen had men naauwelijks kunnen gelooven, dat reeds in het jaar 1805 een Groot-Oosten van *Portugal* zou worden opgerigt, hetwelk EGAZ-MONIZ tot eersten Grootmeester had. In 1806 werden er de VV□ MM□ op nieuws vervolgd, gekerkerd, mishandeld en naar *Amerika* overgevoerd. De Loges arbeidden nogtans in het grootste geheim voort, en toonden zich eerst in het volgende jaar, toen de oorlog met *Frankrijk* uitgebroken zijnde, de Prins Regent zich naar *Brazilië* inscheepte, en *Portugal* door de Franschen, onder JUNOT, veroverd werd, waardoor de Vrijmetselaren eene magtige bescherming bekwamen. Bij de tegenspoeden en het terugtrekken der Franschen, maakte men echter weder jagt op de VV□ MM□, in weerwil dat de Engelschen er toen waren, welke vervolgingen zij-zelven op de onbegrijpelijkste wijze uitlokten, door het (1809) houden van een' openbaren optogt, met de banier voorop, voor welke de soldaten, in de meening, dat het eene gewone processie ware, het geweer hadden geprezenteerd. Toen echter de vergissing ontdekt werd, vielen het graauw en de soldaten, door de monniken aangehitst, op de BB□ aan, mishandelden hen en doodden er velen. Na NAPOLEONS val en de daarop gevolgde bevrijding van het Pyreneesche schiereiland, kon de Vrijmetselarij in *Portugal* geen lang leven meer hebben. Op den 30sten Maart 1818 vaardigde Koning JOHAN VI van uit *Brazilië* een scherp dekreet uit tegen de geheime gezelschappen, en daaronder de Vrijmetselarij, dat door een tweede (van den 20sten Junij 1823), in *Lissabon*, vernieuwd, en daarbij de doodstraf op de V□ M□ gesteld werd; doch gelukkig heeft men die straf niet ten uitvoer gebragt, maar in eene geldboete en vijfjarige verbanning naar *Afrika* veranderd.

Op den 30sten April 1824 nam de beruchte Prins *Don* MIGUËL een besluit, dood en verderf dreigende aan de VV□ MM□, en sluitende met de woorden: leve de Koning (!) leve de godsdienst (!) dood aan de afschuwelijke VV□ MM□! een besluit nog versterkt door het *mandement* (in denzelfden nacht gedrukt), van den Kardinaal SOUZA, Aartsbisschop

van *Lissabon*, die het gepeupel tegen hen aanhitste, zoodat er eenige menschen vermoord werden, alleen op verdenking, dat zij VV MM waren.

Thans heeft men er weder enkele Loges.

[Potoska, (Van)]

POTOSKA, (De Gravin VAN) hoofdstichteres van de *Orde der Volharding*, te *Parijs.* Zie VOLHARDING. (ORDE DER)

[Poynet, (Johan)]

POYNET, (JOHAN) Bisschop van *Winchester*, was Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland*, van 1552-1553, in welk jaar Koning EDUARD VI stierf. Het schijnt, dat de bouw-korporatie van dat jaar af tot 1561 geheel zonder Grootmeester was, ten minste zwijgen alle kronijken daarvan.

[Praag]

PRAAG. In deze hoofdstad van het koningrijk *Boheme* breidden zich de VV MM, zelfs ten tijde toen MARIA THERESIA strenge plakkaten tegen de Orde uitvaardigde, sterk uit, en kwamen eindelijk in het jaar 1778, door de oprigting van een weeshuis, aan JOHANNES *den Dooper* toegewijd, daarmede openlijk voor den dag.

Hier hebben van tijd tot tijd bestaan:

1. De oud Schotsche Loge *Casimir en de negen sterren.*
2. Eene Provinciale L van *Bohemen.*
3. De Loge der *drie gekroonde Sterren.*
4. De Loge *Union.*
5. De Loge *de drie gekroonde Kolommen*, en
6. De Loge *Waarheid en Eenheid bij de drie gekroonde Kolommen.*

In 1790 was Graaf JOZEF VON CARNAL reg M der laatste Loge, die toen meer dan 100 leden telde.

Toen (28 Febr. 1784) de stad door de rivier *de Eider* was overstroomd, ontrukten de BB der Loge *Waarheid en Eendragt*, in massa ter hulp gesneld, met eigen levensgevaar een groot aantal inwoners aan de woede der golven. De vier toen bestaande Loges deden eene inzameling die *f* 1500 opbragt, vervolgens plaatsten zij de welbespraaktste leden aan de deuren der kerk, ten einde de kerkgangers tot mededeelzaamheid op te wekken, waardoor nog meer dan *f* 11,000 in geld en eene menigte giften in *natura* werden verkregen.

In weerwil dat de Broederschap door deze en soortgelijke

handelingen er in groote achting stond, werd, sedert het verbod van Keizer FRANS, ook in *Boheme*, zoo als in de overige Oostenrijksche Staten, de V M geheel opgeheven.

[Practicus]

PRACTICUS. De derde graad der Goud- en Rozenkruizers.

[Preparateur]

PREPARATEUR. Zie VOORBEREIDER.

[Presbyter]

PRESBYTER. Zie EPOPT.

[Preston, (Willem)]

PRESTON, (WILLEM) geboren te *Edimburg*, den 28sten Julij 1742, is schrijver van het belangrijke werk: *Illustrations* of *Masonry (Londen* 1772, in 8vo.), waarvan in 1812 de 12e. uitgave is verschenen. Eene Duitsche overzetting er van, onder den titel van: *Ophelderingen over de V M*, heeft JOH. HEINR. CHR. MEYER (waarschijnlijk naar de 1e. uitgave van het origineel, want zij stemt met de latere uitgaven weinig overeen), te *Stendal*, in 1776, in 8vo. in het licht gegeven. Op de keerzijde van het titelblad der Duitsche overzetting, bevindt zich het verlof, tot de uitgave van dit werk, van de Gr L, in het Engelsch - in de nieuwere uitgaven van het oorspronkelijke ontbrekende - waarbij verklaard wordt, dat het overeenstemmend bevonden is met de oude gebruiken van het genootschap, en welk stuk door den toen regerenden Gr M PETRE, den ged Gr M, KAREL DILLON, de Gr Opz PIETER PARKER en WILLEM ATKINSON, en den Groot-Sekretaris JAKOB HESELTINE is geteekend. Zie hier PRESTONS levensbeschrijving door FESSLER.

> PRESTON, de zoon van welgestelde ouders, verloor zijnen vader op zijn negende jaar. Zijne eerste ontwikkeling had hij te danken aan STIRLING, een voordeelig bekend onderwijzer te *Edimburg*, en maakte van zijn zesde jaar af in de openbare Latijnsche school goede vorderingen. Hij ging van daar naar het kollegie van den bekenden Professor HUNTER, om zich, onder diens leiding, in de Grieksche taal te oefenen. Zijne vlijt, gedurende zijn verblijf aan de Universiteit, en zijne vorderingen in de oude letteren, deden den beroemden taalkundige THOMAS RUDDIMAN de oogen op hem vestigen.

Daar hij zich nu, na den dood zijns vaders, de bescherming en de vriendschap dezes Geleerden had verworven, verliet hij het kollegie, en vervulde bij zijnen werkzamen beschermer de post van Amanuensis. Deze liet hem, wel is waar, bij zijnen broeder WALTER RUDDIMAN. Boekhandelaar te *Edimburg*, als leerling inschrijven; maar dewijl de oude letterkundige, door aanhoudend lezen en vergelijken van oude handschriften, zijn ge-

zigt verloren had, zoo gebruikte hij den jongen PRESTON, gedurende het grootste gedeelte van zijnen leertijd, om hem dergelijke stukken voor te lezen; de nog onvoltooide werken moest hij afschrijven, en wat zich op de pers bevond, korrigeeren. Hierdoor werd hij wel verhinderd, veel kennis van den praktieschen boekhandel op te doen, doch de vermeerdering van zijne kennis vergoedde hem dit alles weder. Na RUDDIMANS overlijden werkte hij omstreeks een jaar als zetter, en ging in 1760, met aanbevelingsbrieven van zijnen onderwijzer en zijne vrienden, naar *Londen*, om daar zijne neiging voor de wetenschappen te bevredigen. De koninklijke boekdrukker WILLEM STRAHAN ontving hem vriendelijk, en PRESTON stond bij hem, en naderhand bij diens zoon ANDREAS STRAHAN, 30 jaren in dienst, ook als korrektor. Met den laatste schijnt hij eindelijk eene kompanjie te hebben aangegaan; want op de keerzijde van het titelblad van de uitgave der *Illustrations* van 1812, bevindt zich de opgave van de drukkers STRAHAN en PRESTON, *Printerssreet, Londen.* Op het titelblad van den 10e. uitgave 1801, staat daarentegen: *Printed by* A. STRAHAN, *Printersstreet.*

Hij werd tot V□ M□ aangenomen in de Oud-Engelsche Loge, welke toenmaals in het logement *het witte Hert* vergaderde; en tusschen 1764 en 1767 was hij medeoprigter van de Loge *Caledonian Lodge*, door den nieuw-Engelschen Grootmeester Lord BLANEY, gekonstitueerd.

Van toen af spaarde hij moeite, noch kosten, om ook in de Maç□ kennis te vorderen. Met behulp van een sterk geheugen, eene uitgebreide bekendheid met VV□ MM□, en zijne letterkundige briefwisseling met ervaren Broeders binnen en buitens lands, bereikte hij zoodanig zijn doel, dat hij algemeen erkend en geacht werd als een bekwaam Meester in de kunst. Op den 21sten Mei 1772 hield hij, ten aanhoore van tien Groot-Officieren en een groot aantal BB□, eene redevoering, over het wezen der V□ M□, welke algemeen bijval vond, en aanleiding gaf tot de uitgave van zijne *Illustrations.*

Nadat hij door vlijt en moeite zijn Maç□ systema geregeld had, gaf hij eene cirkulaire uit., bij welke hij uitnoodigde tot eene regelmatige reeks van voorlezingen, over al de graden der V□ M□; en deze hield hij in het openbaar in 1774, in het gildehuis *de Muts.* In volgende jaren woonde hij andere zulke vaste vergaderingen bij. Door zulke middelen werden de onderteekeningen tot milde bijdragen veel grooter, dan voorheen, en dagelijks wies het gezelschap in uitstekende leden aan.

De oude Loge (*Lodge of Antiquity*), in volgorde de eerste der Engelsche werkpl□, koos hem, bij het eerste bezoek dat hij er aflegde, tot haren reg□ M□, nadat hij zes jaren lang de *Lodge of Philantropy*, en vroeger verschillende andere Loges had geregeerd. Gedurende dat hij onderscheiden jaren lang den moker voerde in de *Lodge of Antiquity*, nam deze in aantal van leden toe en verbeterde hare inkomsten. Om zich eene volledige kennis te verschaffen van den toestand des genootschaps, onder de nieuw Engelsche Konstitute, werd hij, onder den Grootmeester, Hertog van *Beaufort*, en THOMAS FRENCH; in 1768-1769 als Sekre-

> taris werkzaam, medearbeider bij het hernieuwde zamenstel der stelregels (*regulations*), en bij de vernieuwing der binnen- en buitenlandsche briefwisseling. Nadat hij later tot Gedeputeerde van den Groot-Sekretaris JAKOB HESELTINE was benoemd, verzamelde hij al de merkwaardige gebeurtenissen (*remarkable occurences*), welke in de eerste uitgaven van den V□ M□ *Calendar* werden gevoegd, en een blijvend gedeelte in de volgende uitgaven van dat boek werden. Hij vervaardigde een aanhangsel op het Konstitutieboek, en ontwierp de geschiedenis der V□ M□ Bij den in het jaar 1779 ontstanen twist der Gr□ L□ met de Oude Loge, nam PRESTON de partij zijner Loge op, en werd daarom met zijne vrienden buiten het genootschap gesloten. Eerst na tien jaren, en na een nieuw onderzoek van het onderwerp des geschils, werden PRESTON en zijne vrienden door de Gr□ L□ in hunne regten hersteld. Dit geschiedde den 2den Mei 1790, bij het groote feest, in tegenwoordigheid van den toenmaligen Gr□ M□, Hertog van *Cumberland*, den Prins van *Wales*, de Hertogen van *York* en van *Clarence*, en meer dan 500 andere Broeders. Terwijl PRESTON van de Loge was uitgesloten, bezocht hij zelden eene werkplaats, maar bleef der *Lodge of Antiquity* zeer verknocht, waar hij na zijne herstelling weder een aanzienlijk ambt bekleedde.

Over de verdeeling van het werk van PRESTON, *Illustrations*, geeft de voorrede van de 12e. uitgave het volgende op:

> In het eerste boek wordt de hooge waarde der V□ M□ aangetoond. In het tweede wordt het hoofdplan der onderwerpen, in de drie gr□ behandeld, hier en daar, waar het pas geeft, met aanmerkingen vermeerderd, en eene korte beschrijving der oude ceremoniën gegeven. Dit gedeelte der verhandeling, door den schrijver als het gewigtigste en leerzaamste beschouwd, is in de laatste uitgaven aanzienlijk vermeerderd. Het derde boek bevat een afdruk van een' zonderling (*curious*) oud handschrift, over de *Masony*, met aanteekeningen. (Zie HENDRIK VI). Het vierde boek handelt over de geschiedenis der V□ M□, sedert hare verschijning in *Engeland* tot in 1812, waarin de merkwaardigste gebeurtenissen, binnen en buitenslands, zijn gevoegd. Aan het einde van dit boek vindt men eenige liederen en gezangen, tot doel hebbende, het aanvuren van den arbeid. Over zijne Maç□ werkzaamheid zegt PRESTON-zelf, in zijne voorrede tot den 12en druk: ‘Toen ik de eer had, tot A□ M□ verkozen te worden, vond ik het noodzakelijk, mij-zelven eerst goed met de algemeene voorschriften van het genootschap bekend te maken, waardoor ik in staat werd gesteld, beter mijne pligten te vervullen, en uit kracht van mijn ambt anderen tot gehoorzaamheid te leiden.’

[Prêvot en Regter]

PRêVOT en REGTER, (De) of de Iersche Meester. De 8e. graad van den *Conseil des Empereurs d'Orient et d'Occident*, en de 7e. van het zoogenaamde oud-Engelsche stelsel, uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgevoerd.

[Price, (Hendrik)]

PRICE, (HENDRIK) was de eerste Gr M der Provinciale Loge van *Boston*, door de Eng. Gr in 1733 gesticht.

[Priester]

PRIESTER (De) is de 5e. afdeeling van den 7en trap van het klerikaal systema.

[Priester-Illuminaat]

PRIESTER-ILLUMINAAT. (De) Zie EPOPT.

[Priester, (Koninklijke)]

PRIESTER, (De KONINKLIJKE) of echte Rozenkruizer, ook MELCHIZEDECK genoemd, was de 5e. trap in het systema der Aziatiesche Broeders, als ook de 6e. der Illuminaten in *Beijeren.*

[Prijsvragen]

PRIJSVRAGEN. Behalve de bestaande voorbeelden van prijsvragen, bij enkele gelegenheden door Maç besturen of Loges opgegeven (zie het Art. NEDERLAND, D. III. bl. 17), zijn er ook in den laatsten tijd Loges geweest, die begonnen zijn geregeld jaarlijks zulke prijsvragen uit te schrijven. Zoo heeft de *les Trois Niveaux* te *Ostende*, in 1819 uitgeschreven: 1. *Eene Ode*, ten onderwerp hebbende de Maç weldadigheid. 2. *Eene verhandeling over de voornaamste oorzaken der vervolgingen door de V M ondergaan, en de beste middelen ter verijdeling van de pogingen harer vijanden*, en 3. *De opgave van de bijzonderheden eener uitvinding, ontdekking of opmerking die de menschen in het algemeen nuttig was, met teekeningen, plans, enz.* stellende op N°. 1 en 3 een gouden, en op N°. 2 een zilveren eerepenning, welke behaald werden: 1. door den Br FRANÇOIS, *M. Dr.* te *Bergen* in *Henegouwen*, met eervolle vermelding van Br. H. WEYTINGH, Rektor der Latijnsche school te *Kampen*; op de vaaag N°. 2. door den Br LAMPSINS, te '*s Hage.* De Loge *l'Esperance*, te *Brussel*, die in hare statuten had vastgesteld, dat jaarlijks drie prijsvragen zouden worden uitgeschreven: 1. Over een punt betrekkelijk de geschiedenis der Orde (*gouden med.*). 2. De lof van eenige daad van edelmoedige zelfopoffering, die eervol voor de V M of voor het menschdom ware; of de beste verhandeling over eene nuttige ontdekking (*goud*), en 3. Een gedicht (*zilver*). Ter voldoening hieraan, werden in 1820 uitgeschreven de vragen: *Welke was de staat der V M in de zuidelijke*

provinciën des koningrijks, gedurende de 18e. *eeuw tot aan het vestigen des Franschen bestuurs*

(goud). 2. *Lofreden eener daad, die eervol of nuttig voor de V M of voor het menschdom was* (goud). 3. *Gedicht, op de hoop* (zilver). Op de eerste vraag kwam geen voldoend antwoord. Het bekroonde antwoord op de tweede vraag was van Br F.A. VAN RAPPARD, te '*s Hage*, en had ten onderwerp: *Den lof van het Blinden-Instituut te Amsterdam.* Eervolle melding werd gemaakt van eene lofreden, ingezonden door Br LAMPSINS. Het bekroonde antwoord op de tweede vraag was van Br BERNAERT, van *Ostende*, met eervolle melding van het stuk van Br PIETER BICKER CAARTEN, te *Zwolle.* De bekroonden ontvingen hunne medailles, met eene toespraak, uit handen van Z.M. den Koning, toen Prins van *Oranje*, M van Eer der Loge *l'Espérance*, op den 20sten Mei 5823..

Zoo werd ook hier te lande, op de vergadering van het Gr O van 5824, door de Loge *Fréderic Royal* een voorstel gedaan, ook hier te lande zoodanige prijsvragen uit te schrijven, welk voorstel in der tijd aangenomen, en nogmaals behandeld in 5827, 5828 en 5829, echter nog niet is ten uitvoer gelegd. In later tijd zijn meer zoodanige vragen uitgeschreven door Fransche en Belgiesche Loges.

[Primitieve Rituaal]

PRIMITIEVE RITUAAL. Zie RITUAAL.

[Princeps]

PRINCEPS, of de Regentengraad, was de 7e. trap der Illuminaten in *Beijeren.*

[Prins Frederik der Nederlanden]

PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN. Zie WILLEM FREDERIK KAREL, PRINS DER NEDERLANDEN.

[Prins van het Koninklijk Geheim. (Verheven)]

PRINS VAN HET KONINKLIJK GEHEIM. (De VERHEVEN) *Sublime Prince du Royal Secret*, is de 32e. graad van het in *Frankrijk* ingevoerde, zoogenaamde oud-Engelsche stelsel, waarin die gewoonlijk bij verkorting slechts de 32e. (*le trente deuxième*) wordt genoemd. Hij was de 25e. graad van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen, te *Parijs.* De Loge heet konsistorie. De Meester, die FREDERIK II (zie dat Art. en het Art. OPPERGRADEN) voorstelt, voert den titel van *Souverain des souverains, Grand-Prince illustre Commandeur en Chef.* De beide Opzieners heeten

Lieutenants Commandeurs, de Redenaar *Ministre d'État.* Ook is er een *Grand-Capitaine des Gardes.* De M en Opz zijn met schild en zwaard gewapend. Het juweel der leden is het gouden kruis der Duitsche Ridders. Op de standaarts, in het voorgestelde legerkamp wapperende, staan de beruchte woorden (zie het Art. JEZUÏTEN-ORDE): *ad majorem Dei gloriam* (ter verheerlijking Gods). De M draagt vorstelijke gewaden en heeft een schepter voor zich. De kleur van het gewaad des M, der Offic en van ten minste zes der leden, is rood. De drie PW vormen een volzin.

1e. PHAAL-CHOL, door hen verklaard door *gescheiden.*
2e. PHARASH-GHOL, door hen verklaard door *hereenigd.*
3e. NEKAM-MAKKAH, door hen verklaard door *om* (of *door de) wraak.*

Het derde beteekent, juist vertaald, *wreekt*! (of *wraak!) versla! (slagt*! of *breng om*!)

De vijf standaarden zijn versierd met de volgende zinnebeelden:

1. De *Arke des Verbonds*, zinspreuk *laus Deo.* 2. Een gouden leeuw met een gouden sleutel in den muil; op een gouden halsband: *ad majorem Dei gloriam*; 3. een brandend en gevleugd hart door laurieren gekroond. 4. Een dubbelen, gekroonden arend, in den eenen klaauw een zwaard, in den anderen een bloedend hart houdende, en 5. Een os.

[Prins, of Koning van Jeruzalem]

PRINS, of KONING VAN JERUZALEM. (De) Zie JERUZALEM.

[Prins der Vrijmetselarij. (zeer verlichte Soeverein)]

PRINS DER VRIJMETSELARIJ. (De ZEER VERLICHTE SOEVEREIN) Groot-Ridder en verheven Kommandeur des Koninklijken geheims, was de 25e. graad van den Raad van Keizers van het Oosten en Westen, te *Parijs.*

[Prinzen. (van)]

PRINZEN. (Baron VAN) Zie LERNAIS.

[Processie]

PROCESSIE. Feest-optogt, of openlijke omgang bij bijzondere gelegenheden, als het leggen van grondsteenen van voorname gebouwen, bij begrafenissen en dergelijke, in Maçonnieke orde en kleeding, waarbij de Ordeteekenen vooruit worden gedragen, is alleen in *Engeland* en *Schotland* gebruikelijk, waar niet zelden de koninklijke

Prinsen, deputatiën der burgerlijke overheden en de aanzienlijkste personen des rijks zich er bij aansluiten. In LAWRIE's *Geschiedenis*, wordt onder den 30sten

November 1802, eene processie te *Edimburg* vermeld, van meer dan 1200 BB Nog in 1819 (23 Sept.) waren te *Bath*, bij gelegenheid der inwijding eener nieuwe Loge, de Eng. Gr M, Hertog van SUSSEX, de Iersche Gr M, Hertog van LEICESTER, onderscheidene Engelsche Prov. GG MM en omstreeks 900 VV MM bijeengekomen, en trokken met hunne Maç versierselen, en de zinnebeelden hunner verschillende posten bekleed, in processie van het stadhuis naar het nieuwe Logegebouw. In andere landen hebben de openlijke processiën der Vrijmetselaren uiterst zeldzaam plaats gehad; intusschen plegen vele Loges het gebruik te hebben, op zekere dagen, binnen het Logegebouw processiën te houden, bijzonder op den 24sten Junij, den *St.* JOHANNES-dag, en ook bij gelegenheid van rouwfeesten.

[Proeven]

PROEVEN, of Beproevingen, (De) welke de Kandidaat bij zijne aanneming moet ondergaan, hebben ten oogmerk, om niet alleen het karakter en de zedelijke krachten van den Kandidaat te onderzoeken, maar ook, om door hare zinnebeeldige beteekenis, eenen onuitwischbaren indruk bij hem te weeg te brengen. In den oudsten Leerlings-katechismus wordt van geene beproevingen, ten minste van geene gevaarlijke en schrikverwekkende proeven gewag gemaakt. Hoe konde dit ook zijn? dewijl zij niets tooneelmatigs hebben, dat de zuiverheid en het vreedzame van den indruk verstoort, en met de zinnebeeldige leer (symboliek), gelijk die in de oudste oorkonden wordt ontwikkeld, niet vereenigd zou kunnen worden. Evenwel is het, wèl toegepast op het onderzoek der zedelijke en verstandelijke krachten van den aannemeling, een zeer goed gebruik. Hieronder is echter natuurlijk begrepen, dat men dan daarbij niet doele op een onedel en met de Orde onvereenigbaar theatraal effekt, dat zij zonder achterhoudendheid, list, geheime bedoelingen en uitlegging of huichelarij geschieden, hetwelk in *alle* gevallen hoogst l a a k b a a r , in *sommige* hoogst m i s d a d i g wordt.

[Profaan]

PROFAAN. Dit woord heeft in de Vrijmetselarij geene andere beteekenis, dan oningewijd; zoo is eene *profane uitdrukking* niet altijd eene zedelooze, maar eene uitdrukking, die tot de

Vrijmetselarij regtstreeks niet behoort, of gebragt kan worden. Bij voorbeeld: *Heer*, in plaats van *Broeder, Prezident*, in plaats van *achtbare Meester*, enz.

[Profeet]

PROFEET. (De) De Priesters der 7e. en laatste klasse van de oude Egyptiesche geheimen voerden dezen titel. De volgende klasse was die der *Komasten*, en de daaropvolgende die der *Zakons.*

[Professus, of Eques Professus]

PROFESSUS, of EQUES PROFESSUS. De 7e. en laatste graad der *Strikte Observantie.*

[Proscriptie]

PROSCRIPTIE. Zie VERBANNING.

[Protectorium]

PROTECTORIUM of Beschermingsbrief, is eene oorkonde, waarbij het opperbestuur eens lands, der Orde toelating en bescherming belooft.

[Protokol]

PROTOKOL (Een) is een getrouw verhaal van de zaken in eene zitting der Loge voorgevallen, welke de Sekretaris, gedurende den arbeid, opteekent. Dit gebruik klimt tot de oudste tijden op.

[Provinciale Kapitularis van het roode Kruis]

PROVINCIALE KAPITULARIS VAN HET ROODE KRUIS, was de 6de. graad van het klerikaal systema.

[Provinciale Loge]

PROVINCIALE LOGE. Zie LOGE.

[Provinciën van de Orde der Tempelheeren]

PROVINCIëN (De) VAN DE ORDE DER TEMPELHEEREN, of Heirmeesterschappen, welke naar het systema van VON HUND zouden worden daargesteld: 1. *Arragonie*, 2. *Auvergne*, 3. *Languedoc (Occitanië)*, 4. *Leon*, 5. *Bourgondië*, 6. *Bretanje*, 7. aan de *Elve*, of *Oder*, 8. aan den *Rijn*, en 9. in den *Archipel*; elk van deze zou een afzonderlijk vastgesteld wapen met devies aannemen. De 7e. provincie, de eenige werkelijk georganiseerde, was verdeeld in 7 Diocezen, als: *Rutzeburg, Danneburg, Droxsis, Gommern, Tempelburg, Supplenburg, Templin*, elk verdeeld in drie of vier kommanderijen, waarvan die van het Diocees *Rutzenburg* waren: 1. *Hamburg*, 2. *Copenhagen*, 3. *Rostock*, 4. *Wismar*, enz.

[Pruissen]

PRUISSEN. Tot aan den dood van Koning FREDERIK WILLEM I, welke de V M vereenigingen had verboden, bevonden er zich slechts weinig VV MM FREDERIK II (zie dat Art), die in 1738 te *Brunswijk* was ingewijd, verklaarde echter

reeds (2 Junij 1740) vier dagen na dat hij den troon had beklommen, openlijk, dat hij Vrijmetselaar was; hield tien dagen later eene Loge op het Slot te *Charlottenburg*, waar hij-zelf den Moker voerde en aannemingen deed, welke werkplaats *Loge Première*, of *Loge Noble* werd genoemd. Op den 13den December 1740, werd, met toestemming des Konings, door den Baron DE BIELFELD en den Geheimraad JORDAN eene Loge te *Berlijn* gesticht, onder den naam van *de drie Wereldbollen (die drei Weltkugeln)*, terwijl hij zich tot Grootmeester verklaarde, en de laatstgenoemde Loge zich later tot Groote Loge verhief. De werkzaamheden dier Loge werden in de Fransche en Duitsche talen verrigt. Toen de *Loge Première* in den eersten Silezieschen oorlog had opgehouden te bestaan, kocht *de drie Wereldbollen* de meubelen, enz. van haar (zie het Art. FREDERIK II, D.I. bl. 257), en had in 1746 verscheiden Loges onder haar beheer.

Reeds in de eerste jaren van het bestaan dier Loge zijn er onderscheidene zonderlinge omstandigheden te vermelden, waaraan het ook later in hare geschiedenis niet ontbreekt; zoo was er eene Loge te *Berlijn, la petite Concorde* genaamd, welke ten gevolge eener wederregtelijke keuze in de *drie Wereldbollen*, zich van haar afscheidde, en het *St. Jans*-feest van 1755, afzonderlijk te *Charlottenburg* wilde vieren. In toorn ontstoken, trachtte de Loge *de drie Wereldbollen* haar dit te beletten, door den Generaal VAN FORCADE, interimair kommandant van *Berlijn* (die geen V□ M□ was), te verzoeken, die vergadering door zijne bajonetten te verhinderen, hetwelk die ongewijde officier gereedelijk beloofde, doch niet kon volvoeren, doordat de inmiddels naar *Berlijn* teruggekeerde Veldmaarschalk en Goeverneur, Br□ Lord KEITH, die gedep□ Gr□ M□ der Noord-Duitsche Loges van de Engelsche Konstitutie was, en van de zaak berigt had gekregen, na gedaan onderzoek, het vieren van het feest toestond, en de Loge *la petite Concorde* zelfs beloofde te vrijwaren tegen verdere eigendunkelijke mishandelingen, door haar eene Engelsche Konstitutie te verschaffen. Verder b.v. nam de Loge *de drie Wereldbollen* in

1755, een Kastraat (den koninkl. hofzanger LUINI) tot V□ M□ (zie het Art. GEZIGT) en tot lid aan. Eigenlijk heeft deze Loge, oorspronkelijk, geen Maç□ wettig bestaan, daar zij geen Konstitutiebrief bezit van eene der GG□ LL□ bij hare geboorte bestaande. Hare geschiedenis en die der twee andere GG□ LL□ in *Berlijn (die Grosse Landes-Loge* en *die Grosse Loge Royal York zur Freundschaft)*, leveren de volgende bijzonderheden op. Nadat in 1752 (volgens de opgave der Gr□ ▭ *Royal York*, in het werk: *Die gute Sache der Frei Maurerei in ihrer Würde dargestellt, Züllichau* 1798, 8vo. pag. 57; doch volgens de Gr□ ▭ *die drei Weltkugeln*, in hare *Geschichte, Berlijn* 1840, 8vo. bl. 31, eerst in 1760) de Loge *de l'Amitié*, meest bestaande uit Fransche geletterden en kunstenaars, in *Berlijn* woonachtig, door de Loge de *drei Weltkugeln* was gekonstitueerd, scheidde zij zich er in 1762 af, om trotsche en eigenmagtige handelingen van sommige BB□ der Moeder-Loge, die de zaak der V□ M□ benadeelden. De *drei Weltkugeln* heeft onder anderen twee malen ook het voorbeeld gegeven, van het onwettig vestigen van Loges in het gebied van andere reeds bestaande Maç□ opperbesturen; als: eens door het vestigen van de ▭ *die drei Sternen*, in *Rostock*, onder het Maç□ gebied van *Saksen* behoorende, en eens door het stichten (1764) van de Loge *la Concorde Prussienne*, te *Rotterdam.* Omstreeks dienzelfden tijd had de Loge *die drei Weltkugeln* zich ook vergaapt aan de Clermontsche graden, en arbeidde daarin; maar alles was zoo onregelmatig, dat de nog voorhanden archieven er niets van vermelden, en de bestaande stukken dit alleen doen blijken, door de verandering der titulatuur *Eerwaarde* in die van *Hoogwaardige* en *Hoogwaardigste*, dat bij de aanhangers van het Clermontsche systeem gebruikelijk was.

Gedurende den zevenjarigen oorlog bragten Fransche krijgsgevangenen, en vooral de Markies DE LERNAIS, de talrijke graden van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen naar de Loge *de drie Wereldbollen*, die zeer in haar schik was met de nieuwe lading graden, titels en kleurige

banden, waarvan zekere ROSA (zie dat Art.) een goed vertier vond, en welke later met goed gevolg naar *Denemarken* en *Nederland* reisde om ze ook daar af te zetten. De Loge *Royal York* wilde daarvan niets weten, en trok zich sterk terug, dat haar in talrijkheid deed toenemen. Toen nu van lieverlede het systeem der *Strikte Observantie* al meer en meer bij de *drie Wereldbollen* insloop en zich uitbreidde, vraagde de L *de l'Amitié*, die in 1765 den Hertog van *York* had ingewijd, en van toen af den naam had aangenomen van *Royale York de l'Amitié*, eene Konstitutie van de Gr L van *Engeland* (1767, onder N°. 330 uitgevaardigd), en stichtte, na voorzien te zijn van een beschermingsbrief van FREDERIK II, onderscheidene andere Loges. Geheel bekoord door de *Strikte Observantie*, het tempelsysteem, de Riddergraden en de bedriegerijen van VON HUND, JOHNSON, die afgevaardigde van een niet bestaand Kapittel van *Oud-Aberdeen* van GUGOMOS, WÄCHTER, enz. trad de *drie Wereldbollen* geheel tot de *Strikte Observantie* toe. Tot blijk van hare algeheele bekeering, gaf zij (1765) den Br ZINNENDORF, den kampioen der Riddergraden, dien zij kort te voren als scheurmaker van de lijst der Orde had geschrapt, den Moker als onbepaald reg M in handen. ZINNENDORF legde dezen echter (1766) voor de drie graden neder, en behield slechts het opperbestuur der schitterende Hooge- of Riddergraden. Het invoeren der Riddergraden, welke bij uitstek Maçonniek moesten heeten, bragt - ofschoon Maçonniek ook vredelievendheid insluit - hier, gelijk overal, groote oneenigheid en hevigen twist te weeg, zoodat een aantal BB, met den Br VAN KÖPPEN aan het hoofd, zich afscheidden en Loges van een nieuw stelsel stichtten, onder den naam van Afrikaansche Bouwheeren (in 1787 te niet gegaan). ZINNENDORF overdreef het echter en vond het raadzaam in 1767 geheel af te treden. De Ritus, dien de *drie Wereldbollen* op het einde der vorige eeuw eenigzins wijzigde en de graden (bij moderatie) tot tien herleidde, bleef er echter bestaan. In 1770 ontstond de *Landes-Loge* van *Duitschland* mede te *Berlijn*, zoog alles in wat de *Strikte Observantie* en ZINNENDORF haar mede-

deelden, en bleef ook, tot onzen tijd, de blinde, onverdraagzame aanhangelinge van dat systeem. Die Loge had kort daarop brieven van bescherming van den Koning ontvangen, terwijl Prins LODEWIJK GEORGE KAREL van *Hessen-Darmstadt*, in 1772 tot Grootmeester der nieuwe Metselarij benoemd, ZINNENDORF tot Ged□ Gr□ M□ Nat□ aanstelde; welke laatste ondertusschen onderscheidene Loges stichtte, naar een systeem, volgens zijn zeggen, uit *Stokholm* medegebragt, ofschoon de Gr□ ▭ van *Stokholm* het - 1777 - voor onecht verklaarde. Dit alles had reeds vroeger zoodanige gisting veroorzaakt, dat, volgens de eigen woorden der G□ ▭ *de drie Wereldbollen*: ‘de twisten der verschillende Logepartijen in 1771 tot eene eeuwig te beklagen hoogte stegen, zoodat de voorvallen uit dien tijd best in vergetelheid dienen begraven te worden.’ Toen (1772) de Hertog van *Brunswijk* het opperbestuur des Schotschen Direktoriums van de *Strikte Observantie* in handen kreeg, werd in *Berlijn* een provinciaal Direktorium opgerigt, en nam de Loge den naam aan van *Gr□ Nat. Moeder-Loge der Pruissiesche Staten.* In 1779 begon zij echter weder van de *Strikte Observantie* af te wijken. De *Landes-Loge*, die tot hiertoe geen der leden van de beide andere Gr□ ▭ ▭ bij haren arbeid had toegelaten, hief die uitsluiting in 1790 weder op. De Loge *Royal York*, die, ofschoon door de Engelsche G□ L□ gekonstitueerd, de hooge of Schotsche graden naar eene bijzondere wijze bearbeidde, gelastte den Br□ FESSLER, in 1796, haar Rituaal te herzien, hetwelk in het volgende jaar de goedkeuring verkreeg van FREDERIK WILLEM III. Zij liet die graden later weder varen, tevens verklarende, dat zij bereid was mede te werken, om de Orde tot hare oorspronkelijke zuiverheid terug te brengen, en niet verder wilde arbeiden dan in de symbolieke graden.

De Loge *de drie Wereldbollen*, die in 1797 hare statuten had herzien, verklaarde dit alle zeven jaren te willen herhalen; ofschoon het in 1838 voor het eerst weder, sedert 1812, is geschied. Bij die gelegenheid (1797) nam zij den naam aan van *oud-Schotsch Direktorium* en *Groote Moeder-Loge der*

drie Wereldbollen. Bij elke Loge bestaat thans eene Schotsche afdeeling, waar de graden van alle andere systemen aan de leden worden medegedeeld. De *Landes-Loge fur Deutschland*, die de Loge *Royal York* niet als Gr L wilde erkennen, verbood hare leden den toegang tot *Royal York*, en sloot (1798) op nieuws hare poorten voor de leden der laatstgenoemde Loge, hetwelk vroeger ook in de prof wereld bekend was geworden en aanleiding gaf tot ergernisbarenden twist, die lang duurde. Het koninklijk Edikt (1798), waarbij alle geheime vereenigingen verboden werden, behalve die der drie Gr Loges en hare Dochter-Loges, deed de nog bestaande geïsoleerde Loges der *Strikte Observantie* zich bij de *drie Wereldbollen* voegen. In het volgende jaar legde de Hertog FREDERIK van *Brunswijk* zijn titulair Grootmeesterschap neder, en daarop koos de *drie Wereldbollen* een nieuwen Gr M Nat Die ▭ heeft ook, naar de wijze der Eng. Gr L, Prov LL gesticht, en er bestaat ook te *Berlijn* een gekombineerde vergadering van de reg MM der drie GG LL. In 1840 heeft de Gr ▭ der *drie Wereldbollen* het eeuwfeest gevierd der inwijding van FREDERIK II, en zich ten onregte daarbij voorgedaan als ware zij de oorspronkelijke ▭, en onmiddellijk voortgevloeid van de *Loge Première* (zie het Art. FREDERIK II, bl. 250). Op den 22sten Mei 1840, is de Prins WILLEM van *Pruissen*, die daar thans Protektor der Orde is, door den Grootmeester der *Groote Landes-Loge*, Graaf HENCKEL VON DONNERSMARK, in tegenwoordigheid der beide andere GG MM, en namens de drie GG LL in de Orde ingewijd; ofschoon de rang van den recepiendaire maakte, dat die inwijding niet zoo regelmatig is geweest als die van FREDERIK II. Het vertegenwoordigingstelsel is niet vrijzinnig als dat der *Nederlanden*; het is zelfs niet wezenlijk maar fiktie, door dat de Loges hare vaste vertegenwoordigers moeten kiezen uit de te *Berlijn* wonende leden, van eene der daar arbeidende werkplaatsen. Zie verder de Art. STELSEL en UITSLUITING.

[Pruissiesche Ridder]

PRUISSIESCHE RIDDER. Zie NOACHIETEN.

[Pseudonaam]

PSEUDONAAM. (De) Zie ORDENAMEN.

[Publiciteit]

PUBLICITEIT. Zie OPENBAARHEID IN GEDRUKTE WERKEN.

[Punten der Vrijmetselarij, (Vijf)]

PUNTEN DER VRIJMETSELARIJ, (De VIJF) of van het Gezelschap (*Fellowship*), beteekenen de grondstellingen der Vrijmetselarij. Behalve de drie bijzondere (*particular*), als: *Broederschap, Trouw* en *Stilzwijgendheid*, voorstellende Broederlijke liefde, hulpbetooning en opregtheid onder alle echte Vrijmetselaren, zijn er vijf eigendommelijke (*proper*) punten, als: voet aan voet, knie aan knie, hand aan hand, hart aan hart, en oor aan oor.

[Punthamer]

PUNTHAMER. (De) Eng. *the small Hammer*, is een hamer aan de eene zijde puntig, verschillend van den moker die aan beide zijden gelijk is. De laatste gebiedt opmerkzaamheid, werkzaamheid en zwijgen. De houten hamer (*mallet*) leert de uitwassen af te slaan en de oppervlakten glad te maken, of met andere woorden: de onregelmatigheden te verbeteren en den mensch in een waterpasse gelijkheid des gemoeds (*proper level*) terug te brengen; opdat hij door middel van een rustig gedrag, in de school der tucht tevredenheid leere. Wat de Moker voor den werkmetselaar is, verrigt de verlichte rede met betrekking tot de hartstogten. Deze breidelt de eerzucht, onderdrukt den nijd, matigt den toorn en bevordert de goede bedoelingen; en hieruit ontspringt die bekoorlijke, innerlijke gemoedstoestand, welke door niets op aarde kan geschonken of verstoord worden: de heldere zonneschijn der ziel en de genoegelijkheid (*the heart-felt joy*) van een goed geweten (PRESTONS *Illustr. ed.* 1812, *p.* 87, *noot*).

De Moker zij het teeken van *kracht*, niet van menschelijke ligchaamskracht op overmagt gegrond, maar van zedelijke kracht op rede en godsdienst gegrondvest.

[Purpere Lint. (Ridder)]

PURPERE LINT. (De RIDDER van het) Zie VERTROUWDE DER ST. ANDREAS-LOGE.

[Pyron, (Jean-Baptiste-Pierre-Jullien)]

PYRON, (JEAN-BAPTISTE-PIERRE-JULLIEN) voorheen Intendant der domeinen van den Graaf van *Artois* (KAREL X), te *Parijs*, overleden in 1818, was helper van

den Graaf DE GRASSE-TILLY (zie dat Art.), en als zoodanig *Grand-Inspecteur Général en Secrétaire du saint Empire dans le Suprême*

Conseil du 33*me degré.* Die Br.□ is zeer berucht in de geschiedenis der Fransche Vrijmetselarij, en werd om zijne oneenigheidbarende, berispelijke handelingen en kuiperijen, door het Gr□ O□ op den 5den April 1805 uit de Orde verbannen, na eene zitting, welligt de hevigste welke er ooit in de V□ M□ is gehouden, en waarin het besluit - in weerwil dat er velen van den Schotschen Raad, en dus zijne aanhangers, tegenwoordig waren - met algemeene stemmen werd genomen. Van dit vonnis had hij geappeleerd, maar, na vruchtelooze, voorafgegaan zijnde pogingen bij de BBr□ om ze te belezen ter vernietiging van het vonnis, bij zijne persoonlijke verschijning ter vergadering (van 29 April) verklaard hebbende, zich aan het vonnis, hoe ook, te onderwerpen, werd het met overgroote meerderheid bekrachtigd.

[Pythagoras]

PYTHAGORAS. Deze Grieksche wijsgeer, of minnaar der wijsheid, zoo als hij zich zelven zou hebben genoemd, verklaarde, dat de naam van wijze (σοφ□ς) der Godheid-alleen toekwam. Van hem zeiden AMMONIUS, JAMBLIQUE, PLOTIN en JULIANUS, die zijne geboorte als goddelijk beschouwd, en zijn leven met dat van JEZUS vergeleken hebben: ‘Dat hij een zoon was van APOLLO; dat een orakel zijne geboorte had bekend gemaakt, dat de geest van God van den hemel was nedergedaald, om hem te bezielen; dat hij de middelaar en vereeniger was geweest tusschen God en den mensch; dat hij had geweten, hetgeen in het heelal gebeurde; dat hij over de elementen had bevolen, de verhevenste deugden aan het menschdom had gepredikt, en 104 jaren oud zijnde, was omgebragt door moordenaars, terwijl de Grieken later eene Godheid van hem hadden gemaakt. ’ Hij was geboren te *Samos*, een eiland in de *Ioniesche zee*, liet zich in de Egyptiesche geheimen inwijden, en reisde door verscheidene landen. Volgens de Engelsche schrijvers kwam hij ook in *Engeland*, alwaar hij de Vrijmetselarij overbragt. PYTHAGORAS leefde 22 jaren onder de Egyptiesche Priesters, tot hij, in het jaar der wereld 3480, door *Cambyzes* naar *Babylon* en *Perzië* gezonden werd, waar hij onder de Chaldeeuwsche Magiërs en Babyloniesche Jo-

den veel kennis verwierf. Hij keerde in 3489, het jaar waarin ZERUBABELS tempelbouw voltooid werd, naar *Griekenland* terug. Hij werd niet slechts de grondlegger eener nieuwe godsdienst, maar ook van eene Akademie (Filosofiesche school), of Loge van goede meetkundigen. Aan deze deelde hij in het geheim, het onschatbare leerstuk (te vinden bij EUCLIDES, *Lib.* I, *propos* 47) hetwelk hij bezat, en dat de grondslag van vele zaken der Metselarij geworden is, als een geheim mede; aan welk leerstuk door de VV MM, die het als zijn eigen vinding aanzien, den naam is gegeven van zijn ευρη α (ik heb het gevonden).

PYTHAGORAS onderscheidde zich en zijne vrienden van het ongewijde volk, door eene bijzondere soort van lange, witte kleederen van fijn Egyptiesch katoenen lijnwaad, hetwelk purperroode streepen had, naar het voorbeeld der Egyptiesche Priesters, en welke kleeding hun een eerwaardig aanzien gaf. Met deze katoenen stof bekleedde hij zijne leerlingen, niet slechts gedurende hun leven, maar ook na hunnen dood.

Over het algemeen lette PYTHAGORAS voornamelijk op zindelijkheid, zoowel van de kleeding, als van het ligchaam-zelf. Zijne volgelingen moesten zich dus vaak baden, scheren en zalven. Dit deed hij eensdeels, om de gezondheid, en anderdeels, omdat de onreinheid walging en afschuw veroorzaakt, en deels ook, omdat de volken overal geneigd zijn, de uiterlijke zindelijkheid als een zinnebeeld van het innerlijke aan te nemen, gelijk men dit aan den doop der Joden en de die der Christenen, daarvan nagevolgd, en ook aan de baden der Mahomedanen en andere godsdienstige wasschingen kan zien.

De Pythagoreërs hadden eene bijzondere verdeeling van den dag. Onmiddellijk na hun ontwaken wandelden zij, met de lier aan den arm, naar eenzame boschjes of tempels, om hun gemoed in behoorlijke stemming te brengen, en hunne levensgeesten door hun snarenspel op te wekken. Hierna doorliepen zij in hunne innerlijke beschouwingen alles, wat zij op den vorigen dag, of ook vroeger, hadden gedacht of gedaan, en bereidden zich voor tot den arbeid van den volgenden dag. Na

die wandeling zochten zij elkander op, en wijdden de eerstelingen hunner verjongde krachten aan leerrijke en beschavende gesprekken. Dan volgden er ligchaamsoefeningen, waarbij zij zich lieten zalven en wrijven. Zij hadden wedloopen, dansten, worstelden, wierpen naar het doelwit, enz. Daardoor scherpten zij hunne zinnen, namen toe in behendigheid en kracht, en versterkten hunne gezondheid. Intusschen naderde het uur des middagmaals, dat echter slechts uit honig en brood bestond. Daarna werden de openbare aangelegenheden behartigd. Des avonds herhaalden zij, met hun tweeën of drieën rondwandelende, de onderwerpen hunner ochtendgesprekken, besloten dit met een koud bad, en kwamen dan onmiddellijk in gemeenschappelijke eetzalen bijeen, tot het avondmaal, dat uit vele en voedzame spijzen bestond; vooraf en daarna werd er geofferd en somwijlen ook gezongen. Ter bevordering der innige vertrouwelijkheid, aten nooit meer dan tien broeders te zamen. De jongste van hen moest na den eten voorlezen; de oudste had echter daarbij het voorzitterschap, en het regt, de onderwerpen te bepalen, waarover gelezen zoude worden. Bij het uiteengaan (dat altijd voor zonsondergang geschiedde) herinnerde de oudste hun nog de gewigtigsle pligten des levens, en de voornaamste grondstellingen der Orde. De leerlingen van PYTHAGORAS vergaten nooit, den dag op dezelfde wijze te eindigen, waarop zij dien begonnen hadden. Alvorens, namelijk, zij hunnen geest door het bespelen hunner lier ontspanden, en, om zoo te zeggen, inwiegden, overdachten zij alles, wat zij gedurende den geheelen dag hadden gezien, gehoord en gedaan.

Uit deze levenswijze ziet men, dat daaraan diepe wijsheid ten grond lag. De verhouding van rust en arbeid, van eten en drinken, van geest- en ligchaamsoefeningen, is zoo volstrekt afgemeten, dat ziel en ligchaam noodzakelijk moesten worden onderhouden in den toestand der bloeijendste gezondheid en kracht. Het herhaalde zelfonderzoek des ochtends en des avonds, was een voortreffelijk middel, om tot zelf-kennis, de grondslag van alle zedelijke verbetering, te geraken.
Buitendien rigtte PYTHAGORAS zijn hoofdoogmerk op de matigheid; eensdeels, daar hij overtuigd was, dat het buitengewoon moeijelijk is, bij vele behoeften en bij eene weekelijke en zwelgachtige levenswijze, nimmer tot verrader ten opzigte der deugd te worden, en dan ten tweede, om de heerschende weelde zijner

eeuw tegen te gaan, en aan zijne vrienden te toonen, dat de tevredenheid van den wijze niet geheel afhangt van het verbemelte en den onderbuik; dat er voor het geluk hunner medemenschen eene goedkooper wijze bestaat, hun leven vrolijk te genieten, en dat men, bij een' onberispelijken wandel, in den engen kring der vertrouwelijkheid vreugde kan genieten, ten behoeve van welke men gaarne het weelderige leven ontzegt. Den echt liet hij toe, dewijl hij de voortplanting van het men schelijk geslacht als een der gewigtigste aangelegenheden beschouwde. Slechts matigheid beval hij hier aan, en verbood zijnen leerlingen het huwelijk vóór den ouderdom van 20 jaren geheel en al. Na de matigheid was PYTHAGORAS niets gewigtiger, dan zijne volgelingen te gewennen aan eene gelijkmatige gemoedsgesteldheid in vooren tegenspoed. Hij verbood zijne leerlingen het mishandelen of vernielen van schadelooze dieren, en zeer zeker van nuttige dieren. De Pythagoreesche Orde was hoofdzakelijk in twee stammen afgedeeld, namelijk: in den *uitwendigen* of die der *Exoterieschen*, en in den *inwendigen* of die der *Esoterieschen.* In het *Exoteriesche* gedeelte bevonden zich de zoodanigen, welke nog nadere proeven moesten ondergaan. Tot het *Esoteriesche* gedeelte behoorden de beproefden. Aan de eersten deelde men, behalve de algemeene deugdleer, de waarheid en haar doel mede, doch werd slechts onder den sluijer der symbolen onderwezen, hetgeen aan de *Esoteriesche* leerlingen geheel zonder sluijer geschiedde. In de innerlijke Orde vindt men sporen van onderscheidene afdeelingen of graden. In de eerste plaats heeft men er de *Mathematici.* Deze mogten, volgens GELLIUS, spreken, vragen, het geleerde opschrijven, en hunne meening daarover uiten. Zij beoefenden verschillende wetenschappen, als: de arithmetika, de geometrie, de gnomonika, de muzijk; in het kort alles, wat men door verstand, onder den naam van *μαθ□ματα*, verstond. Hadden zij dien graad behoorlijk doorgewerkt, dan werden zij bevorderd tot den tweeden, of dien der *Theoretici.* Hier werden zij, door de beschouwing der natuur en de grondverhoudingen van zelfstandige en oorspronkelijke getallen en lijnen, tot het inwendige heiligdom der godenleer en der menschelijke bestemming gevoerd. De derde en hoogste graad der innerlijke Orde schijnt de graad der *Politici* te zijn geweest. Zij waren geheel gevormd, de Grieksche Staten te besturen, en dezen instellingen en wetten te geven. Dit punt is het schitterendst in de geschiedenis der Pythagoreeërs, op het welk zich al hunne inrigtingen, wetenschappen en geschiktheid betrekken. Men vindt ook wel melding gemaakt van de *OEconomici*; maar zij schijnen in deze Orde slechts datgene te zijn geweest, wat bij ons de BB□ Schatbewaarders, of ook welligt, wat de Hofmeesters zijn. PYTHAGORAS was zeer voorzigtig in de keuze van medeleden tot zijn verbond. Hij beproefde een tijd lang hun karakter, onderzocht de neigingen en geaardheid der kandidaten, en bemerkte spoedig, of zij waardig waren, tot zijn verbond te behooren. Al dadelijk werden zij, die begeerden ingewijd te worden, doorgefyzionomizeerd (□*φυσιογνωμονει*), gelijk GELLIUS zegt. Men onderzocht hunne geheele beschaving, hunne gebaarden, de uitdrukking

van hun gelaat, hunne standen, hunne politieke en bijzondere betrekkingen, men spoorde na met wie zij omgingen, en

hoe zij zich gedroegen jegens ouders, huisgenooten en vrienden. Men lette op hun lagchen, spreken en zwijgen, hun temperament en hunne hartstogten. Voornamelijk werd er echter op gelet, of iemand aanvertrouwde geheimen konde bewaren, of dat hij praatziek, onvoorzigtig of ligt uit te hooren was. Beantwoordde de Kandidaat in alle opzigten aan het doel des genootschaps, dan kreeg hij hoop op zijne aanneming. Zijn proeftijd begon, dat is, men kondigde den zich aanmeldende εχεμυ□□ας (het stilzwijgen) aan, dat, naar den aard des persoons, twee, drie, en ook wel vijf jaren moest duren. Dit zwijgen moet echter niet doen denken, dat de aannemeling, gedurende al dien tijd, geheel stom moest zijn, maar het was eenigermate, als het noviciaat in de kloosters. PYTHAGORAS had, namelijk, bemerkt, dat de kunst van zwijgen onder de menschen even zeldzaam, als zij onontbeerlijk was in het uitvoeren van gewigtige ontwerpen, en over het algemeen voor den verstandige: vooral lag het in het plan zijner instelling, dat het verbond altijd de gewigtigste geheimen zou bewaren, zoodat zijn geheel bestaan daaraan afhing, en den leden, vóór hunne eigenlijke toelating, stilzwijgendheid moest worden geleerd. Door dit zwijgen gewende zich de nieuweling ook aan nadenken en zelfonderzoek. Men deed hem allerlei vragen, trachtte hem in verwarring te brengen, opdat hij mogt leeren, zich op behendige en juiste wijze van het spreken te bedienen, en behandelde hem koel, soms met verachting. Men oefende zijne scherpzinnigheid en talenten in het ontraadselen, door zinnebeelden, aan welke men eene zedelijke uitlegging gaf, te meer, daar het onraadzaam ware geweest, niet geheel beproefden door den sluijer te doen blikken, welke de leerstellingen en het doel der innerlijke Orde omhulde.

Was de dag der aanneming verschenen, dan werd de nieuweling, in priestergewaad, aan de zwaarste proeven onderworpen. Men deed inbrandingen en insnijdingen op zijn ligchaam, om zijne standvastigheid te beproeven, en daarna verbond hij zich met de ingewijden, door de plegtige gelofte van onverbreekbare vriendschap. Had de nieuweling de proeven niet doorgestaan, of zich der toelating in den inwendigen kring der gewijden, onwaardig getoond, dan werd hem zijn inleg, gelijk sommigen (b.v. JAMBLICHUS, in *Vita Pythag. C.* 17) vaststellen, tweevoudig teruggegeven, maar hij-zelf werd dood verklaard, en ter vereeuwiging van het gebeurde zette men hem, als ware hij werkelijk overleden, een gedenk-of grafteeken.

Nu was dan de nieuweling lid der *innerlijke* Orde geworden. De geheimenissen werden hem geopenbaard; het werd licht voor hem. Thans kon hij onbelemmerd handelen; want hij had een steun gevonden. Allen maakten zich verantwoordelijk voor één, ondersteunden elken hunner broeders, door hun gezamenlijk aanzien, met hunnen invloed, en, zoo noodig, met hun vermogen. Eerst na zóóveel beproevingen en zuiveringen was de nieuweling, naar de zienswijze der Pythagoreeërs, geschikt voor het onmiddellijk medewerken tot het groote doel der Orde, de zeer bedorven zeden der volken van *Groot-Griekenland* te verbeteren, nuttige

kundigheden te verbreiden, goede, werkzame menschen te vormen, hun geluk op deugd te grondvesten, en de tirannen (aldus noemde

men toen allen, die zich wederregtelijk van het opperbestuur meester maakten) te verdrijven, eendragt en vrede onder alle standen te herstellen, de vrijheid en den eigendom der burgers door wijze wetten, en door eene gematigde regering te verzekeren, welke de orde moest handhaven. Om dit doel te bereiken, moest het der gewijden eerste zorg wezen, zoo veel mogelijk alle openbare ambten te bezetten met leden des verbonds, zich aanhang onder het volk te verschaffen, en de Orde te verbreiden in de voornaamste steden van *Groot-Griekenland*, en zelfs op de eilanden. Inderdaad zag men toen overal mannen uit dit verbond aan het hoofd der regering. De beroemdste veldheeren, staatsmannen, wetgevers, zoo als CHARONDAS en ZALEUKUS, waren Pythagoreeèrs. In de regtszalen, in den raad, kortom overal, kregen zij overwigt. In den *Koenobion* het gebouw hunner verzamelingen), te *Krotona*, werd niet zelden in het geheim over het lot van geheele volken beslist. Het bekende *□υτ□ς□φα* (hij-zelf heeft het gezegd) was waarschijnlijk het herkenningswoord, de leus, waardoor zij hunner partij kenbaar maakten, welke stem te geven. Tot dat doel dienden ook hunne zinnebeelden, welke bij de ingewijden de plaats eener geheime taal vervulden, en welke door de ongewijden niet werden verstaan. Ook hadden zij teekens, waaraan zij elkander onderkenden. Van dien aard was, volgens LUCIANUS, de drievoudige in zich zelven gestrengelde driehoek, die eene ster, of een vijfhoek met vijf uitstekende driehoeken vormde (Zie de Art. PENTALPHA en DRIEHOEK).

De goede inrigting van het verbond, de strenge keus, de talrijkheid, de zedelijke waarde en het maatschappelijk aanzien der leden, had moeten doen veronderstellen, dat het verbond lang zou hebben bestaan, maar PYTHAGORAS beging twee fouten, die het bestaan van zijn verbond deden ophouden, hetwelk anders op zulke goede gronden en wetten steunde, dat het duizende jaren had kunnen bestaan. De eene fout was, dat hij de leden eene geheel verschillende kleeding gaf, dan die der Profanen was, waardoor zijne aanhangers naauwkeurig opgemerkt, en hun aantal en invloed naauwkeurig berekend konden worden. De tweede fout was, dat zij welke behoorden tot de laagste Orde, dat is, die in alles nog niet ingewijd waren, bekend maakten, dat er nog eene hoogere Orde voorhanden was. Natuurlijk moest dit hen verbitteren, die van de hoogere graden uitgesloten waren, en daardoor vond het verbond zijn graf. - KYLON, een rijk Krotoner (*Krotona*, eene stad in *Italië*), werd eens afgewezen. Dit smartte hem zoodanig, dat hij wraak tegen PYTHAGORAS en diens verbond zwoer, en die ook ten uitvoer bragt. KYLON begon, namelijk, het verbond bij het gepeupel verdacht te maken, en het er tegen

op te hitsen. Het liep te hoop, en overviel de Pythagoreeërs te *Krotona*, toen zij beraadslaagden over eene gewigtige zaak. Omtrent veertig van hen werden deels geworgd, deels verbrand. De overigen, en daaronder PYTHAGORAS, vlugtten. Zij hereenigden zich te *Rhegium*, maar de schrikkelijke slag had ze moedeloos gemaakt. Zij bleven daarom hunne levenswijze volgen en hunne grondstellingen aankleven, maar vormden geen geheim afgesloten genootschap, en onttrokken zich aan openbare zaken. Dit geschiedde omstreeks de 70ste Olympiade (500-497 jaar voor CHRISTUS). In geheel *Groot-Griekenland* ontstond oproer en onrust. De misnoegden maakten zich het oogenblik ten nutte, en vervolgden de Pythagoreeërs algemeen. De Staten werden tot in hunne grondvesten geschokt. Eeuwen lang gevoelde men er de gevolgen van, en het volk had er te laat berouw over, de onbaatzuchtigsten zijner weldoeners gedood te hebben, en rigtte, om zijn onregt weder goed te maken, openlijke gedenkteekens voor de vervolgden op.

[Pythagoreeërs]

PYTHAGOREEëRS. Zie VERBOND. (HET PYTHAGOREESCH)

R.

[Raad]

RAAD. Zie OPPERRAAD en FRANKRIJK.

[Rab-banain]

RAB-BANAIN (זנב בד, de Meester der Bouwlieden). Een Hebreeuwsch woord, in de hooge graden (Sch. R. 12e. gr. PW□) voorkomende.

[Radermacher (Joh. Corn.)]

RADERMACHER (JOH. CORN.). Zie NEDERLANDEN, bl. 11, volg.

[Ragotsky, (Karel Augustus)]

RAGOTSKY, (KAREL AUGUSTUS) overleden 5 Januarij 1825, vroeger predikant te *Nahrstedt*, eindelijk Super-Intendant, was reg M□ van de L□ *zur goldnen Krone*, van ZINNENDORFS systeem te *Stendal.* Gelijk blijkt uit zijn werk, getiteld: *der Freidenker in der F□ M□ (Berlin*

1793, 8vo.), wenschte hij ZINNENDORFS stelsel gezuiverd en verbeterd te zien. Het werk, hem eerst euvel geduid door de *Grosse Landes-Loge* te *Berlijn* (zie PRUISSEN), deed nogtans hier en daar iets aan het vele bestaande verkeerde veranderen.

[Raimundus (Bernardus)]

RAIMUNDUS (BERNARDUS) Zie FABRÉ.

[Ralph]

RALPH, Lord van *Mount-Hermer.* Zie GIFFARD.

[Ramsay, (Andreas Michaël)]

RAMSAY, (ANDREAS MICHAëL) Schotsch Baronet en Doktor der regten, geboren te *Daire*, in *Schotland*, in 1686, en overleden te *St. Germain-en-Laye*, in 1743, was een man, begaafd met eene vurige verbeelding, veel kunde, geest en welgemanierdheid. Hij had zich eerst toegelegd op de studie der letteren en wetenschappen, maar had die sedert eenigen tijd vaarwel gezegd, om zich in te laten met de theologiesche twisten, die *Engeland* beroerden. In de Presbyteriaansche kerk opgevoed, had hij beurtelings de Anglikaansche godsdienst en de leer der kwakers omhelsd. Later naar *Frankrijk* geweken zijnde, had hij zich te *Kamerijk* gevestigd, en was daar in vriendschapsbetrekkingen gekomen met FENELON, die hem tot het katholicismus had overgehaald. Hij had zich der partij van de STUARTS aangesloten, en diende die met volkomene zelfopoffering. Tot dat einde liet hij zich aannemen in de Vrijmetselarij, in welke hij een geschikt middel meende te vinden, om het welslagen zijner zaak te bevorderen. Hij was, van 1724 af, te *Rome*, gedurende omtrent anderhalf jaar, belast met de opvoeding van de beide zonen van den Pretendent, de zoon van JAKOB II van *Engeland.* Hier legde hij waarschijnlijk den grond tot zijn plan, zijne nieuwe Riddergraden op de V M te enten. In 1728 of 1730, wilde hij zelfs te *Londen* een geheel nieuw Maç stelsel grondvesten, wat hem nogtans niet gelukte. Ofschoon het ook in *Frankrijk* evenmin dadelijk gelukte, was zijn streven toch oorzaak, dat de latere Apostels der hooge graden en van het Maç Tempeliersstelsel, gemakkelijker ingang vonden. Hij is tevens autheur van het bekende, voor zijnen kweekeling, den Ridder STUART (KAREL EDUARD), geschreven werk, getiteld: *A new Cyropaedia.*

Om zijn systeem aan de V M vast te schakelen,

wendde hij voor: dat de Maçonnieke Orde in het heilige land, ten tijde der kruistogten was ontstaan, dat vele Ridders, meestal tot de Orde van den Tempel behoorende, zich toen verbonden hadden, om de kerken, door de Sarracenen vernield, weder op te bouwen; dat de ongeloovigen, om zulk een vroom oogmerk te doen mislukken, zendelingen hadden uitgezonden, welke zich onder het masker van het Christendom, met de Bouwheeren vermengd en alle middelen aangewend hadden, om hunne pogingen te verlammen; dat de Ridders, na het ontdekken van dit verraad, eene zorgvuldige schifting onder hunne leden gemaakt, en teekens en woorden van herkenning vastgesteld hadden, om zich voor de inmenging van ongeloovigen te vrijwaren; dat zij, daar er dagelijks nieuwe Christenen in het land aankwamen, welke meestal weinig van hunne godsdienst wisten, verschillende zinnebeeldige plegtigheden bij de aangenomen teekens hadden gevoegd, ten einde hun de gronden van hun geloof en hunne zedelijke pligten te onderwijzen; maar dat de Broeders, door het steeds aanwassen van de magt der Sarracenen, van het voortzetten hunner bedoeling hadden moeten afzien; dat in dezen staat van zaken, een Koning van *Engeland* hen had uitgenoodigd naar zijne Staten te komen, hetwelk zij hadden aangenomen; dat zij zich aldaar niet enkel hadden toegewijd aan het voortplanten van goede zeden, en al wat het algemeen welzijn des menschdoms kon bevorderen, maar ook aan den bloei van bouw-, beeldhouw-, schilder- en toonkunst enz. RAMSAY schoorde voorts zijn stelsel met eenige, en daaronder ook verwrongen, historiesche feiten, als: de deelneming der Tempelridders aan de werkzaamheden der Maçonnieke genootschappen van de middeleeuwen, en het bouwen van het kollegie der Tempeliers te *Londen*, in de twaalfde eeuw, dat, naar hem, volvoerd zou zijn, door eene Broederschap van Metselaars, welke uit het heilige land kwamen. Door dit alles, trachtte de Ridder, de V□ M□, ook in *Engeland*, langzamerhand aan zijne staatkundige plannen dienstbaar te maken, de partij van den Pretendent te doen aanwassen, en tevens den weg te banen tot diens terugkomst.

[Rand. (Getande)]

RAND. (GETANDE) *Houpe Dentelée.* Zie GETANDE RAND.

[Randall, (Willem)]

RANDALL, (WILLEM) Graaf van *Antrim*, Grootmeester der Gr L te *Londen*, (van de *ancient Masons*) van 5785 tot 5791.

[Ranuka]

RANUKA. (De Ridder) De 69e. graad van het Mitzraïmietiesch systema, eigenlijk verbasterd van הכנה, inwijding. Zie HARAM en HASID.

[Rawendi]

RAWENDI. De naam van de leden eener geheime maatschappij of sekte, onder de Mahomedanen, welke de zielsverhuizing leerde. Zij ontstond in de tweede helft der 8e. eeuw te *Koressan*, onder Khalif MANZOER. Uit die sekten vloeiden achtervolgens voort de *Karmathieten* en de *Ismaëlieten*, of de *Assassynen.* Zie het Art. MOORDENAARS. (ORDE DER)

[Raymond, (Robbert)]

RAYMOND, (ROBBERT, Lord) Baron van *Abbots-Langley*, Gr M der Gr L van *Engeland* (der *Modern Masons*), van 5759-5740.

[Receptie tot Vrijmetselaar]

RECEPTIE TOT VRIJMETSELAAR. Zie AANNEMING. Bij het daar vermelde, voege men nog het volgende, verkort getrokken uit het Konstitutieboek (uitg. van 1815), handelende over het voorstellen, aannemen en bevorderen (*of proposing members, of making, passing and raising*).

> Nademaal door onoverdacht voorstellen, aannemen, of bevorderen de Orde benadeeld wordt, zoo is er bepaald, dat voortaan het overtreden of veronachtzamen van eene der volgende wetten, de Loge die er tegenhandelt,

zal doen uitstrijken van de registers der Gr□ L□; aangezien drang (*emergency*) geenszins tot verontschuldiging kan strekken.

1. Geen Broeder mag als medelid eener Loge toegelaten worden, wanneer niet vooraf regelmatig een voorstel, ten zijnen behoeve, in eene geopende Loge is gedaan, enz.
2. De Broeder, welke in eene Loge is ingewijd, wordt daardoor lid, zonder dat een nadere voorslag of ballotteering noodig is; verondersteld, dat hij zijne begeerte daartoe bij zijne inwijding kenbaar make.
3. Niemand zal tot Vrijmetselaar aangenomen worden, wanneer hij niet te voren is voorgesteld geworden en men bij eene volgende, beschreven, regelmatige Loge, niet eerst over hem geballotteerd zal hebben, terwijl zijn naam, beroep en woonplaats aan de leden eerst bekend gemaakt moeten zijn. In zeer dringende gevallen zijn eenige opgegeven afwijkingen veroorloofd: het minste tijdverloop is nogtans zeven dagen.

4. Niet meer dan vijf Broederen kunnen op éénen dag, te gelijk worden aangenomen. - Dan volgen bepalingen omtrent den ouderdom.
5. Niemand kan aangenomen worden, wanneer er bij de ballottage drie stemmen tegen hem zijn. Eenige Loges zijn strenger, en vorderen eenstemmige goedkeuring; bij andere worden twee afkeurende stemmen genoeg geacht; hier moeten dus de huishoudelijke wetten beslissen. Worden er echter drie afkeurende teekens gevonden, dan kan de zoodanige onder geen voorwendsel worden toegelaten.
6. Ieder Kandidaat moet bij zijne aanneming plegtig beloven, zich aan de Konstitutiën te onderwerpen, en zich naar alle gebruiken der Orde te schikken.
7. Het is niet geoorloofd, iemand op éénen dag meer dan eenen graad te geven, noch binnen een korter tijdverloop, dan eene maand nà het verkrijgen van den vroegeren graad; en niemand mag ook tot hoogeren graad worden bevorderd, dan nadat hij in opene Loge, ten aanzien van den voorafgaanden graad met voldoenden uitslag is onderzocht.

[Recipiendaire]

RECIPIENDAIRE (De) is degene, die zich onder de gebruikelijke proeven laat inwijden. Zie KANDIDAAT.

[Rectifiëeren]

RECTIFIëEREN is iemand, in eene onregelmatige Loge ontvangen, na gehouden stemming en onder gepaste plegtigheden, zich op nieuws laten verbinden, waardoor hij de regten van een wettig V M verkrijgt.

[Recueil Précieux de la Maçonnerie Adonhiramite]

RECUEIL PRÉCIEUX DE LA MAçONNERIE ADONHIRAMITE, *à Philadelphie, chez Philarète* 1787, zou naar men wil, uitgegeven zijn door GUILLEMAIN DE SAINT-VICTOR.

[Redenaar]

REDENAAR (De) heeft eene der belangrijkste en moeijelijkste posten der Loge. In de eerste plaats is hij, bij eene getrouwe vervulling van zijn ambt, het tegenwigt van den reg M, bij mogelijke overschrijding zijner magt, en is de beste waarborg voor de vrijheid, de gelijkheid en de regtvaardigheid. Wanneer het moeijelijk valt

een reg M te vinden, gelijk hij b e h o o r t te zijn, het vinden van een zoodanig redenaar is nog veel moeijelijker. Wanneer alles regelmatig gaat, behoort de Loge nimmer een besluit te nemen, dan na vooraf den Redenaar in zijne konkluzie te hebben gehoord, hij moet dus de wetten en statuten in den grond kennen en hunne handhaving voorstaan. Hij behoort regtschapen man in den hoogsten graad

te zijn, een vereischte, dat bij hem nog noodiger is dan de welsprekendheid. Hij is de Officier, welke in rang op de beide Opzieners volgt. Zijne verpligtingen zijn: den Kandidaten door doelmatige voordragten de zinnebeelden der Orde uit te leggen, de Broederen in de Loge te onderrigten; bij de beraadslagingen eener Loge de wetten te handhaven, bij gebrek van eenen voorbereidenden Broeder diens plaats te vervullen, en, bij het houden van Instruktie-Loges, de gapingen aan te vullen waar de een of ander mogt te kort schieten.

[Regelmatig en Volkomen]

REGELMATIG EN VOLKOMEN. *Regelmatig* heet eene Loge, wanneer een aantal van drie Broederen tot den arbeid vereenigd zijn, en *volkomen* in den Leerlings- of Medgezellengraad, wanneer zeven Vrijmetselaren verzameld zijn, als: de achtbare Meester, twee Opzieners, twee Meesters, een Medgezel en een Leerling. In den Meestergraad moeten er negen te zamen zijn, als: behalve de achtbare Meester en de beide Opzieners, nog zes Broederen die den Meestergraad bezitten. *Wettig* is zij, wanneer zij door het Maç hoofdbestuur des lands is erkend.

[Regenboog]

REGENBOOG. (De Ridder van den) De 68e. graad van het Mitzraïmietiesch systema in *Parijs.*

[Regenen]

REGENEN. Met de uitdrukking het regent, wordt door sommigen aangeduid, dat er zich onder de Vrijmetselaren een oningewijde bevindt.

[Regensburg]

REGENSBURG. Daar ter plaatse, werd in 5768, de Loge *la Croissante aux troix Clefs* door de Groote Loge van *Nederland* gesticht, doch in 5773 aan den bevoegden provincialen Grootmeester afgestaan.

[Regentengraad]

REGENTENGRAAD. Zie PRINCEPS.

[Regerend Meester]

REGEREND MEESTER Zie MEESTER (ACHTBARE). De post van Regerend Meester eener Loge, behoort even als die van den Redenaar, en in eenige opzigten ook die der Opz□, tot de meest moeijelijke; verstand, kennis, goedheid, regtvaardigheid, broederliefde moet hij bezitten, en vreemd zijn van kleingeestigheid en heerschzucht,

[Reginald Bray]

REGINALD BRAY, werd in 1502, door Koning HENDRIK VII benoemd tot G M. der Bouwlieden in *Engeland*, en bekleedde die waardigheid tot 1509.

[Register der aanwezige Leden]

REGISTER DER AANWEZIGE LEDEN is bestemd voor de handteekeningen der Broeders, die als Visit aan de werkzaamheden der Loges deel nemen.

[Reglementen]

REGLEMENTEN of Statuten, bevatten algemeene wetten, welke de gansche Broederschap, of bijzondere huishoudelijke bepalingen der verschillende Loges betreffen.

[Regter. (Opper-)]

REGTER. (De OPPER-) De 66e. graad van het Mitzraïmietiesch systema in *Parijs*.

[Regter van het Opper-Tribunal]

REGTER VAN HET OPPER-TRIBUNAL. (De) De 71e. graad van hetzelfde systema.

[Rehabilitatie]

REHABILITATIE. Herstel van eer, van *re* en *habilis*, weer geschikt. Het wordt gebezigd van dengeen welke door eenige bevoegde magt ontzet was van posten of regten. In de V M wordt die uitdrukking gebezigd van dengeen, welke door de Maç algemeene hoofdvergadering uit de Orde gebannen geweest zijnde, in zijne vorige regten wordt hersteld. Volgens besluit van het Gr O (5841) kan de ontzette, na verloop van vijf jaren, zijn verzoek om *rehabilitatie* indienen, en dit geweigerd wordende, zijn aanzoek na vijf jaren hernieuwen. Zie de Art. ONTZETTEN en ONWAARDIG.

[Reizen]

REIZEN (Het) is eene der geheimzinnige proeven, aan welke zich de Kandidaat moet onderwerpen, en welke hare symbolieke beteekenis hebben.

[Rekenkunde]

REKENKUNDE. (De) Deze wetenschap der getallen en hunne waarde, zoo als zij uit bepaalde teekens gevonden wordt, heeft men den Metselaren, reeds voor lang, tot studie aanbevolen.

[Reprezentant]

REPREZENTANT (Een) is de gemagtigde eener Loge bij de vergaderingen van het Groot-Oosten, om de regten zijner Loge te behartigen, en haar van het voorgevallene berigt te geven. Reprezentanten worden ook genoemd zij, die in eene Loge, welke, na het aangaan van een vriendschapsverbond met eene andere, over en weder tot eereleden zijn benoemd, en de geaffilieerde Loge eershalve vertegenwoordigen.

[Reprezentatie]

REPREZENTATIE. Is de magt, aan elke Loge gegeven, om haar regt op een aandeel in het bestuur der Orde in het algemeen, en de wetgeving, gelijk ook de behartiging harer belangen in het bijzonder, ter vergadering van het Maç□ hoofdbestuur, op te dragen aan een of meer bepaalde BB□ Bij het Gr□ O□ van *Nederland*, zijn de MM□ en Opz□ bij voorkeur de gedeputeerden, of afgevaardigden ter algemeene vergadering, doch bij hunne ontstentenis, kunnen ook andere BB□, leden der Loge, daartoe gekozen worden (Art. 161).

Elke ▭ kan echter niet meer dan drie afgevaardigden zenden (Art 94); welke moeten zijn effektieve en werkende leden der Loge, en voorzien van eenen geloofsbrief naar een gegeven voorschrift (Art. 93). De Loges in onze overzeesche bezittingen, zich gedragende naar Art. 93, kunnen zich thans op gelijke wijze laten reprezenteeren, en oefenen alsdan een gelijk stemregt uit, tellende elke Loge, bij stemmingen, Logesgewijze, voor drie stemmen, en hebbende bij hoofdelijke stemmingen, elk afgevaardigde slechts ééne stem. Doch bij de onmogelijkheid om zich jaarlijks, of wel ooit op zoodanige wijze als bij Art. 93 is omschreven, te kunnen doen vertegenwoordigen, kunnen zij ook eenen reprezentant ter algem□ verg□ van het Gr□ O□ zenden, gekozen uit de effektieve leden van een der Loges in het moederland, mits uit zoodanige werkpl□ nimmer meer dan één reprezentant van overzeesche Loges gekozen zij, en onder bepaling dat zoodanige gekozen Br□ ook slechts ééne werkpl□ mag vertegenwoordigen.

Zoodanige reprezentant heeft dan ook maar alleen stemregt voor die punten van beschrijving, waarvoor hij eenen bijzonderen lastbrief heeft ontvangen, blijvende hij bovendien ten eenenmale verstoken van elke hoofdelijke stemming, en bepaaldelijk van die, bedoeld bij Art. 116 (de benoeming van GG□ Off□).

Deze bepalingen, ten aanzien van de reprezentanten der Loges in onze overzeesche bezittingen, zijn het gevolg van langdurige en met welsprekendheid en warmte gevoerde diskussiën en opgevolgde besluiten, genomen in de algem□ verg□ van het Gr□ O□, in 5845. Zij werden genomen nadat een geruimen

tijd het regt der reprezentatie aan de Loges in de overzeesche bezittingen, door BB∴ GG∴ Off∴ aanhoudend was betwist geworden. Dit was sedert 5831, als wanneer voor het eerst zoodanige vertegenwoordiging op gelijken voet, is geweigerd aan eene der W.I. Loges (*Concordia* in het O∴ van *Suriname*), voor haren vertegenwoordiger den Br∴ JABOT, en in 5833 aan eene andere uit hetzelfde O∴ (*de Standvastigheid*), voor den Br∴ JOH. WERTHEIM, gelijk mede in datzelfde jaar aan eene O.I. Loge (*de Vriendschap*, in het O∴ van *Sourabaije*), voor den Br∴ PENNING NIEUWLAND, gereklameerd.

Tot op het uitvoerbaar verklaren van het thans bestaande *Wetboek van het Gr∴ O∴*, in de vergadering van de Gr∴ □ van Bestuur, van 5837, konde deze weigering en terughouding ten aanzien der W.I. LL∴, welligt regtens volgehouden worden, omdat deze werkpl∴, bij de aanneming *en gros* der statuten *voor de V∴ M∴ Orde in het* (vereenigd) *koningrijk der Nederlanden in* 5818 (alhoewel buiten hare toestemming en medeweten), waren toegevoegd aan de Gr∴ L∴ van Bestuur te *Brussel.* Onverklaarbaar is het echter, hoedanig deze regtsonthouding kon en mogt worden toegepast op eene der O.I. □ □, bij diezelfde statuten aan de Gr∴ L∴ van Bestuur te '*s Hage* toegevoegd. De duidelijke letter, van het toenmalig verbindende *Reglement voor de Broederschap der V∴ M∴ in het koningrijk der Nederlanden, behoorende tot de Gr∴ Loge van Bestuur te 's Hage*, uitgegeven in 5818, zegt toch in Art. 18: ‘en zij (de Gr∴ L∴ van Bestuur) bestaat uit den Gr∴ M∴ Nat∴ enz. en uit de gedeputeerden van alle de geregelde Loges, wettig opgerigt, gevestigd en aangeteekend onder het Grootmeesterschap van dit koningrijk, en tot het regtsgebied van deze Gr∴ □ van Bestuur behoorende, waartoe, zoo veel mogelijk, de Meesters en Opzieners door de Loges benoemd moeten worden, en, bij afwezendheid van voorschreven Meesters en Opzieners, uit de vaste gedeputeerden der Loges, waardoor verstaan worden, zoodanigen, welke haren lastbrief, voor het openen van elke vergadering van de Gr∴ □ van Bestuur, aan de BBr∴ Gr∴ Onderzoekers overgelegd

zullen hebben.’ Daarom heeft dan ook bij de vergaderingen van het Hoofdkapittel der hooge graden in *Nederland*, niemand eenige zwarigheid of bedenking, omtrent de reprezentatie der overzeesche, kapittelvoerende Loges geopperd. Bij de behandeling van het aan te nemen *Wetboek van het Gr∴ O∴, der Orde van Vrijmetselaren in het koningrijk der Nederlanden, onderhoorige koloniën en landen*, is den afgevaardigden der Loges *dier onderhoorige koloniën*, nogtans de stemgeregtigde deelneming onthouden, terwijl bij de zamenstelling van datzelfde wetboek, zoodanige bepalingen werden voorgesteld, en aangenomen op één Artikel na, (te weten: Art. 15) dat luidt: *Het Gr∴ O∴ bestaat uit de afgev∴ der ▭▭ in het koningrijk der Nederlanden, den G∴ M∴ Nat∴ en de Gr∴ Off*, waar men expresselijk had uitgelaten: *der onderhoorige landen en koloniën.* Ware nu ook dit Artikel aangenomen, dan zou, zonder het even vermeld voorbehoud - door de voorstanders der reprezentatie gemeenlijk hun plegtanker genoemd - de reprezentatie onder elke vorm en beperking geheel zijn uitgesloten geworden.

Gedurende den achtjarigen worstelstrijd in de vergaderingen van het Gr∴ O∴, is er veel in de zaak gedaan. Onder de eerste en voornaamste pogingen, in deze zaak aangewend, behoort vermeld te worden de teekenpl∴ van de vijf Loges te *Amsterdam: Concordia vincit Animos, la Paix, la Charité, la Bien Aimée* en *Willem Frederik.* Deze teekenpl∴, gedagteekend van den 10en. d∴ 5e. m∴ 5839, en namens de Loges onderteekend door de BB∴ G.J. POOL, C. VAN HULST, C. VAN DE VYVER, O.O. VAN DEN BERG EN J. KLERK, PZ. als Reg∴ MM∴ en R. AMBACHTSHEER, J. GROENEVELT, C. DE BIE, A. VAN LEE EN H. MUNTENDAM, als Sekret∴, voert onder anderen aan:

> Dat de toen aangenomen Statuten, waar die over regten handelen (Art. 13), de koloniën niet vermelden, terwijl die wel opgenoemd worden, waar zij van pligten spreken (Art. 100). Dat echter gelijke pligten ook gelijke regten medebrengen. Dat er in die Art. eene gaping bestaat, door dat men er niet heeft gesproken van Loges op vreemd grondgebied, doch onder het Ned∴ G∴ O∴ ressorteerende, terwijl toch alle werkplaatsen, waar ook

gelegen, gelijke regten hebben op de vertegenwoordiging bij het G O, waaronder zij behooren.
Dat men ten onregte had aangevoerd, dat de vertegenwoordiging der koloniale LL noodeloos, ongeraden of overbodig werd, door dat er voor de overzeesche Loges gedeput GG MM Nat waren benoemd, daar toch het gezag van den gekommitteerde niet grooter kan zijn, dan van den kommittent, en dat, ware er in de koloniën een afzonderlijk bestuur, er ook eene G L zou moeten bestaan.
Dat men ten onregte had aangevoerd, dat men geene vertegenwoordigers der overzeesche Loges kon toelaten, omdat die werkpl bij den verren afstand, na het ontvangen van den beschrijvingsbrief, hare vertegenwoordigers niet bepaald konden magtigen.
1°. Dat men, om dit te gemoet te komen, vaste vertegenwoordigers met uitgebreide magt kon benoemen; 2°. dat over gewigtige zaken nooit dadelijk wordt besloten, maar die tot eene volgende vergadering worden uitgesteld, en 3°. dat zelfs de afgevaardigden in het land-zelf geene bepaalde magtiging ontvangen, daar hun lastbrief inhoudt: '*om te delibereeren, over en te besluiten op alle zaken, welke ten G O aan de overweging zullen worden gebragt of voorkomen.*'
Dat het onverdedigbaar is, eene overzeesche L af te wijzen, behal ve dan, wanneer zij support aanbrengt. Dat ook de tabel van de Loges, *ter Groote Loge zitting en stem hebbende*, gelijk daar gezegd wordt, alle schijn van regt aan de tegenwerpingen ontneemt, door ook de overzeesche Loges (en dat wel te regt) te vermelden, enz.
Dit stuk stelde eindelijk voor, uitdrukkelijk bij de Statuten te bepalen, dat de overzeesche, of buiten het grondgebied gevestigde Loges, zich kunnen doen vertegenwoordigen door een' vasten gedeputeerde, mits tot hare gewone of buitengewone leden behoorende, en in het laatste geval tevens lid eener Loge hier te lande, doch in geen geval meer dan ééne Loge vertegenwoordigende.

Men mag evenmin verzwijgen, dat de afgev der achtb LL *Vicit Vim Virtus* (in het O van *Haarlem), Orde en Vlijt* (in het O van *Gorinchem), de Geldersche Broederschap* (in het O van *Arnhem*) en *de Noordstar* (in het O van *Alkmaar*), door hunne mondelinge, onvermoeide vertoogen, de belangen der zich verongelijkt beschouwende overzeesche Loges, kragtig hebben voorgestaan. In 5845 heeft men dan eindelijk, naar aanleiding van een, in 5844, door den H E Gr M Nat voorgesteld, toenaderend beginsel, en door de meerderheid der vergadering aangenomen, de hierboven medegedeelde bepalingen goedgekeurd, die, wanneer zij ook van de gelijke, onbeperkte vertegenwoordiging der overzeesche LL nog altijd eene fiktie maken, ten minste voor de eer

der Nederlandsche V M en van haar Gr O, een heilig en onwrikbaar beginsel gered hebben.

Inderdaad zou men, zonder zijne toevlugt te nemen tot het navolgen van enkele bestaande Maç hoofdbesturen, die hunne onderhoorigen oppermagtig regeren, zonder die onderhoorigen daarin te kennen, of deel in het bestuur te geven, kwalijk een systeem kunnen verdedigen, dat zoo blijkbaar met zich in strijd is, door de eene Loge een aandeel in de wetgevende vergadering te geven en de andere niet, om de enkele reden, dat zij op grooteren afstand is gevestigd. Een nadeel, dat door de tegenwoordige versnelde gemeenschap geheel verdwijnt, wanneer men het verslag der zitting en den beschrijvingsbrief tijdig verzendt. De hoofdreden voor den grooten tegenstand tegen het voorstel, was nogtans de vrees voor eenig overwigt aan de zijde van eene of andere Loge; maar, behalve dat die vrees hersenschimmig is, zulke vrees mag niet genoeg wezen, om (waar ook, maar vooral in de V M) een eeuwig beginsel van regt te verkorten.

Intusschen valt niet te ontkennen, dat er zich bereids in 5841 een transaktie-geest, bij de W.I. LL zelve, had kenbaar gemaakt, ten gevolge van den vermogenden invloed en der tusschenkomst van haren te regt beminden ged Gr M Nat, de zeer verl Br RIJK (hetgeen vooral het geval was in een aldaar gehoudene besogne, dd. 11 Januarij 1841, p.s.). Deze geest heeft thans natuurlijk bij vele Zuster-Loges in het moederland, eene meer lijdelijke aanschouwing en beoordeeling te weeg gebragt, aangezien men niet geloofde, sterker op het stuk te moeten staan dan de belanghebbenden zelve. Van de O.I. Loges is echter tot nog toe geene toenadering of toestemming bekend.

Eene wijziging der aangenomen besluiten, in de jongste algemeene vergadering van 5845, namens de achtb Loge *Orde en Vlijt*, voorgesteld, bepaald strekkende om den reprezentanten der overzeesche LL ook de hoofdelijke stemming bij de benoeming van GG Off toe te staan, mits daartoe de speciale last in den geloofsbrief worde uitgedrukt, zal, bij aanne-

ming veel bijdragen, dit punt, naar het algemeen genoegen, af te doen. In allen opzigte ware het wenschelijk, dat, in het vervolg, de voorstellen der respektieve Loges en van BB GG Off, zoo veel mogelijk, bereids in eene voorafgaande alg verg schriftelijk werden medegedeeld, ten einde in de rezolutiën te kunnen worden opgenomen, om, als punten van beschrijving in den beschrijvingsbrief herhaald, op de daarin aangeduide vergadering te worden behandeld.

[Rex]

REX. De 9e. of laatste trap der Illuminaten.

[Richmond en Lenox, (Karel Lenox)]

RICHMOND EN LENOX, (KAREL LENOX, Hertog van) was Gr M der V M in *Engeland*, van 1695-1698. *Sir* CHRISTOFFEL WREN was zijn gedep Gr M

[Richmond, Lenox en Aubigny, (Karel Lenox)]

RICHMOND, LENOX EN AUBIGNY, (KAREL LENOX, Hertog van) des vorigen zoon, werd 1724 tot Gr M verkozen; onder zijn bestuur werd de weldadigheids-kommissie voor behoeftige BB daargesteld.

[Ridder der Keuze]

RIDDER DER KEUZE (*Chevalier du Choix*), is de 33e., en de *Groot-Ridder der Keuze*, de 34e. graad van het Mitzraïmietiesch systeem.

[Ridder Leerling]

RIDDER LEERLING. (De) In het systema van ZINNENDORF, neemt de achtbare Meester (daar Grootmeester) den Kandidaat met drie slagen op den passer, welken deze met de linkerhand op zijne ontbloote borst houdt, tot Vrijmetselaar Ridder-Leerling aan. Dit heeft daarop betrekking, dat, naar die legende leert, de oude Vrijmetselaren ten tijde der kruistogten naar het beloofde land, zich met de Malthezer Ridders (zie dat Art.) vereenigd, en JOHANNES *den Dooper* tot beschermheer der Orde verkozen zouden hebben. Dat nu het Ridderwezen, in zekeren zin, veel tot veredeling en beschaving der Europesche volken hebbe bijgedragen, is kwalijk te betwijfelen, maar dat de V M niet uit de Ridderschap, en deze niet uit de eerste

is ontstaan, is geheel zeker (vergel. KRAUSE op LAWRIE, bl. 353). Dat in eenige opgeworpen systemen van later tijd, vooral door ongeleerde BB□, de kruistogten worden beschouwd als oorsprong of hoofdaanleiding der V□ M□, moge komen ter verantwoording van hen, wier heerschzucht en misleiding ze er toe bragt, zulke graden op

de V M te enten, en, ter opluistering hunner gewrochten er zulke legenden in te weven.

[Ridder van het Oosten, of van den Degen]

RIDDER VAN HET OOSTEN, of VAN DEN DEGEN *(Chevalier de l'Orient, ou de l'Épée)*, is de 15e. graad van het Schotsche, en de 6e. van het Fransche (en Nederlandsche) stelsel. Zie de legende in het Art. NEBUKADNEZAR, D. III. bl. 9, volg. en vergel. HOOGE GRADEN, D. II. bl. 58, volg.

[Ridder. (Pruissiesche)]

RIDDER. (PRUISSIESCHE) Zie NOACHIETEN.

[Ridder van het Rozenkruis]

RIDDER VAN HET ROZENKRUIS. Zie ROZENKRUIS.

[Ridder van de Heilige Stad]

RIDDER VAN DE HEILIGE STAD. Zie STAD. (HEILIGE)

[Ridder, (Verheven)]

RIDDER, (De VERHEVEN) of de Tempelheer, is de 2e. graad van het Clermontsche Hoofd-Kapittel

[Ridder. (Verheven en Doorluchte)]

RIDDER. (De VERHEVEN en DOORLUCHTE) De derde graad van het Clermontsche Hoofd-Kapittel.

[Ridder. (Verheven Uitverkoren)]

RIDDER. (De VERHEVEN UITVERKOREN) *Sublime Chevalier Élu.* De 11e. graad van het oud-Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgevoerd.

[Riddergraden]

RIDDERGRADEN. Deze zijn eene invoering van lateren tijd, en door verschillende systemen op de V M geënt. Alle zijn ze door nieuwigheidszoekers en heerschznchtigen of dweepers, met geheime bedoelingen, der V M geheel vreemd, er in geschoven. Zie de verschillende Art. op het woord RIDDER.

[Ridders. (De Groot-Kommandeur der Weldadige)]

RIDDERS. (DE GROOT-KOMMANDEUR DER WELDADIGE) *Grand Commandeur des Chevaliers bienfaisants.* De 67e. graad van het Mitzraïmietiesch systema.

[Ridders. (Zwarte)]

RIDDERS. (De ZWARTE) Zie ZWARTE BROEDERS.

[Ridderstand. (Aanneming in den)]

RIDDERSTAND. (AANNEMING IN DEN) De aanneming in den Ridderstand, dien Meestergraad des oorlogs, geschiedde met feestelijke gebruiken. Hoe voornamer de Ridder of Schildknaap was, des te schitterender waren daarbij de feesten. Vorsten, geestelijken, jonkvrouwen, waren bij den Ridderslag tegenwoordig. Priesters vierden eene plegtige mis. De voornaamste Ridder gaf den symbolieschen Ridderslag. De jonkvrouwen reikten helm, sporen en zwaard over, en tot de hoofdgelofte des nieuwen Ridders behoorde: weduwen te beschermen, en

geene beschimping van edele jonkvrouwen en vrouwen te dulden. Een feestmaal en feestelijke spelen besloten de plegtigheid.

[Riem]

RIEM, lid van de *Strikte Observantie*, onder den Ordenaam *Alexander*, was een der *Clerici* en onbekende opperhoofden van dat systeem.

[Rigten]

RIGTEN (Het) is eene bij de Tafel-Loges gebruikelijke uitdrukking, enz. waardoor het plaatsen der kanonnen verstaan wordt.

[Ring. (Akademie der Meesters van den Lichtenden)]

RING. (De AKADEMIE DER MEESTERS VAN DEN LICHTENDEN) Zie AKADEMIE.

[Rio de Janeiro]

RIO DE JANEIRO, hoofdstad van het Keizerrijk *Brazilië.* Over den staat der V M aldaar, zie het Art. BRAZILIë.

[Rit]

RIT, (Le) of *le Rite.* Zie RITUAAL.

[Rite Rectifié]

RITE RECTIFIÉ. Zie STAD. (RIDDERS DER HEILIGE)

[Rite Reformé]

RITE REFORMÉ. Zie STAD. (RIDDERS DER HEILIGE)

[Ritual der Orde van Herodom, of van Volmaking]

RITUAAL DER ORDE VAN HERODOM, of VAN VOLMAKING. Zie HERODOM en KILWINNING. Dit stelsel, als insigne, de Orde van *St. Andreas van den Distel* aangenomen hebbende, bestaat uit drie graden, en wel: 1. de Metzelaar van HERODOM. 2. De Ridder van den Toren, en 3. de Ridder van het Rozenkruis van *Herodom van Kilwinning.* Over dit systeem zie men het werk, getiteld: *La Maçonn Écossaise (Londres* 1788, *p.* 100-111), en tot opschrift hebbende: *Le Poignard des Jesuites retrouvé dans les tenebres.*

[Rituaal. (Hervormd of Gerectifieerde)]

RITUAAL. (Het HERVORMD of GERECTIFIEERDE) *Le Régime rectifié.* Zie het Art. STAD. (HEILIGE)

[Rituaal der Observantia Lata]

RITUAAL DER OBSERVANTIA LATA. Zie LATA en OBSERVANTIA LATA.

[Rituaal der Observantia Stricta]

RITUAAL DER OBSERVANTIA STRICTA. Zie OBSERVANTIA STRICTA.

[Rituaal. (Het Primitieve of Oorspronkelijke)]

RITUAAL. (HET PRIMITIEVE OF OORSPRONKELIJKE) *Le Rit primitif*), is een systema, in *Frankrijk* bestaande, hetwelk in 1799 in *Narbonne* gesticht werd, en in de Loge *des Philadelphes* zijnen hoofdzetel had. Daar een der eerste van diens hoofdoogmerken, de wetenschappelijke studie der Vrijmetselarij is, zoo zijn de klassen waaruit het bestaat, niet als hoogere graden, maar als wetenschappelijke trappen te beschouwen. Zie PHILADELPHEN.

[Rituaal, (Schotsch Wijsgeerige)]

RITUAAL, (Het SCHOTSCH WIJSGEERIGE) is een in *Frankrijk* bekend systema van hermetieschen oorsprong, hetwelk in 1776 zijnen oorsprong nam, door de vestiging eener Moeder-Loge te *Parijs*, onder den naam van *St. Alexandre d' Écosse et le Contrat Social réunis.* Behalve dat die Loge aanspraak maakt, dat haar systeem afstamt van de Rozenkruizers der 14e. eeuw, een voorwendsel, even onwaarschijnlijk als het bestaan dier Rozenkruizers-zelven, heeft zich die Loge steeds zeer onderscheiden door de goede keuze harer leden. Dit systema bestaat uit de volgende graden: 1.) Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester. 4.) Volkomen Meester. 5.) Uitverkoren Ridder. 6.) Groot-Schot. 7.) Zonneridder (*Chevalier du Soleil*). (8. Ridder van den lichtenden Ring (*Chevalier de l'Anneau lumineux*). 9.) Ridder van den witten en zwarten Adelaar. 10.) Groot-Inspekteur-Kommandeur.

[Rituaal]

RITUAAL (Een V M) bevat de plegtige gebruiken ter gelegenheid der inwijding in de verschillende graden, of bij andere vergaderingen der Broeders. Onder het woord Rituaal moet dus verstaan worden, het geheel van alle hieroglyfen, symbolen en allegoriesche formulieren en handelingen, welke eene wederkeerige betrekking hebben, zoowel op zekere geheime kundigheden, als op den persoon-zelven, welke in die geheimenissen in eenigerhande graad wordt ingewijd. Het is noodwendig, dat de Loges, in hare werkzaamheden, zich zoo nabij mogelijk houden aan het oudste der bekende Ritualen, en er vooral niets inbrengen wat voortvloeit uit geheime bedoelingen, om naderhand een of anderen graad, of een of ander stelsel gemakkelijker er op te kunnen enten of aan te schakelen. Aan den anderen kant behoort men uit alle krachten te arbeiden, ten einde den waan (ongelukkig bij vele, hetzij niet genoeg vatbare, hetzij bij niet behoorlijk voorbereide leden der Orde bestaande) tegen te gaan, alsof wezen en doel der V M in de Ritualen moesten worden gezocht en gevonden, een waan, die oorzaak is, dat de meeste werkplaatsen vele *Logebroeders*, maar bijna geene VV MM bezitten. Eene hervorming van eenig Rituaal, zal - al ware die door de grootste geniën bewerkstel-

ligd - nergens tot groote uitkomsten leiden, wanneer er niet een algemeen grondverdrag wordt tot stand gebragt, waarbij al de onreinheden worden uitgestoten, welke er door stelsel-, heersch- en schitterzucht, of door bedrog en dweeperij zijn ingebragt. Het Rituaal heeft, behalve dat het door oudheid eerwaardig is geworden, ook nog een ander groot gewigt. Het verstand des V□ M□ moet het innerlijk wezen, de kern der Metselarij trachten te onderzoeken; doch aangezien de V□ M□ niet slechts verstand, maar ook hart en gevoel heeft, zoo is er ook iets noodig, om datgene, wat het koele verstand heeft leeren inzien aan het gevoel mede te deelen en in het hart te prenten. Het kriterium voor alle Maç□ Ritualen is dus, dat zij niet het middel zijn, de nieuwsgierigheid der BB□ te spannen en te onderhouden, niet plegtige beloften te doen van later mede te deelen, gewigtige gebeurtenissen, maar gepaste plegtigheden en formulieren te bevatten, berekend naar de meer edele gevoelens der menschen, krachtens welke het wezen der V□ M□, waartoe het verstand is doorgedrongen, ook geprent worde in het gevoelige hart, hetwelk door deze is aangevuurd en ontgloeid. Hieruit ziet men dadelijk welken aard, toon, inhoud, strekking en gehalte een doelmatig Maç□ Rituaal moet hebben. Ten aanzien der plegtigheden van het Rituaal, behoort men zich, als boven gezegd, aan het oudste te houden, en de formulieren zoodanig in te rigten, als waren die bestemd voor eene vereeniging van enkel diepdenkende wijsgeeren, die haar met een edel, kinderlijk hart bijwonen. Hier heeft men eenige meerdere speelruimte, en zorge slechts aan te vuren en te ontgloeijen, en al het koele te vermijden. Rituaal en symbolen moet men niet verwisselen. Het eerste is de schikking van zoodanige handelingen, en het voorhouden van zoodanige vormen, door welke een zedelijk persoon zijn doel bij zijne leden poogt te bereiken. Symbolen daarentegen zijn uitwendige vormen, ter opwekking en bevestiging van daarmede verwante denkbeelden, hetzij om de fantazie met het kenvermogen te paren, hetzij om iets aan te duiden, wat door de taal in vele opzigten niet op gelijke wijze kenbaar kan worden gemaakt. De oorsprong van el-

ke taal is symboliesch, zoodra echter bepaalde begrippen met bepaalde woorden, en door deze ook met bepaalde denkbeelden worden verbonden, en deze bepaaldheid nogtans van de subjektiviteit van elk *afzonderlijk* afhankelijk wordt, verliest de taal dit symboliesch karakter ten deele. Dien ten gevolge kan men symboliesch spreken of niet. Het is hetzelfde geval met elk Rituaal, als eene taal door handelingen gesproken. Bedient zich zoodanig Rituaal van deze of gene symbolen, zoo zijn het niet de symbolen zelve, maar de wijze hunner aanwending, hunner voorstelling of onderlinge verbinding, waardoor zij een bestanddeel van het Rituaal worden. Daar buiten, zijn en blijven die symbolen slechts een teeken voor het daardoor aangeduide, en kunnen zij dien ten gevolge, in die hoedanigheid, in alle gevallen gebezigd worden, waarin het geoorloofd is kenbaar te maken, hetgeen daardoor wordt aangeduid.

[Ritus]

RITUS. Zie RITUAAL.

[Ritus. (Filozofiesch Perziesche)]

RITUS. (De FILOZOFIESCH PERZIESCHE) Een stelsel, dat men in de eerste twintig jaren dezer eeuw in *Frankrijk* heeft trachten in te voeren, en alzoo de reeds bestaande stelsels te vermeerderen. Het bestond uit zeven graden. De namen der graden zijn:

1. Toehoorend Leerling (*Apprenti écoutant*).
2. Ingewijd Gezel, Schildknaap der Weldadigheid (*Compagnon adepte, Écuyer de la bienfaisance*).
3. Meester, Ridder van de Zon (*Maître, Chevalier du Soleil*).
4. Bouwmeester van alle Riten, Ridder van de filozofie des harten (*Architecte omni-rite, Chevalier du Coeur*).
5. Ridder van het Eclecticismus en der Waarheid (*Chevalier de l'Éclectisme et de la Verité*).
6. Meester, goede Herder (*Maître, bon Pasteur*).
7. Achtbare Opper-Uitverkoren (*Vénérable Grand Élu*).

Deze Ritus had nimmer veel aanhangers, en is thans geheel verlaten.

[Rivers, (Thomas Savage)]

RIVERS, (THOMAS SAVAGE, Graaf van) werd in Junij 1666 Grootmeester der VV MM, in *Engeland*, en bleef het tot in 1674. *Sir* C. WREN was zijn gedeputeerde, welke met de GG Opz WEB en GIBBONS alles verrigtte.

[Robert I]

ROBERT I, Koning van *Schotland*, uit het geslacht van BRUCE, geboren 1275, overleden 9 Julij 1529, beroemd door zijne wijsheid als Koning, en door zijne dapperheid als Veldheer, stichtte de *Andreas-Orde van den Distel*, ten voordeele der Schotsche Ridders van zijne armee, met welke hij, bij den slag van *Banockburne* (25 Junij 1314) 100,000 Engelschen versloeg. Uit deze Distel-Orde zijn vele hooge graden der Vrijmetselarij voortgekomen; in de koninklijke Orde van *Herodom van Kilwinning* is zij nogtans het best bewaard gebleven, welke ook in de lijst van hare Grootmeesters, alleen de Koningen van *Schotland* en *Engeland* als zoodanig opnoemt, te beginnen met Koning ROBERT I, als had deze zich en zijne nakomelingen het Grootmeesterschap voorbehouden. Daar zich in dien slag vele, deels Schotsche, deels van het vaste land gekomene Tempelheeren bevonden, zoo zijn vele Vrijmetselaren, hoewel ten onregte, van gedachten, dat de Distel-Orde, en daarna de Orde van *Herodom*, de eenige echte voortzetting der oude Tempel-Orde zij.

[Robison, (Johannes)]

ROBISON, (JOHANNES) Professor der natuurlijke historie, en Sekretaris der koninklijke Akademie van *Edimburg*, schrijver van het werk: *Bewijzen eener zamenzwering tegen de godsdienst en de goevernementen van Europa*, in 1795 in het licht verschenen, en geheel gesteld in den geest der *Memoires* van BARRUEL. Boven de gewone Vrijmetselarij, schrijft ROBISON aan de hoogere graden van allerlei aard, welke men op de drie eersten had geënt, het oogmerk toe, om altaren en troonen omver te werpen. Reeds ten jare 1801, had de Gr L der *Nederlanden* eene prijsvraag uitgeschreven, tegen eene belooning eener gouden medaille van 50 dukaten, voor de beste wederlegging van de geschriften van BARRUEL, ROBISON, den ongenoemden schrijver van: *le Tombeau de Jacques Molay*, en meer anderen, welke de VV MM hadden beschuldigd de maatschappelijke scheuringen en twisten in *Europa* aan te stoken, op welke de antwoorden voor 1 Mei 1802 moesten ingezonden zijn. Doch vóór de prijsuitschrijving, had de Staatsraad MOUNIER, (in 45jarigen ouderdom overl. te *Parijs* 1805) gedurende zijn verblijf

op het Slot *Belvedere*, bij *Weimar*, een werk geschreven, getiteld: *De l'influence attribuée aux Philosophes, aux Francs Maçons et aux Illuminés sur la revolution de France, Tubingen* 1801, 8vo. Van dit werk verscheen tevens aldaar een Hoogd. vertaling met bijvoegsels, kort daarop kwam er ook eene Engelsche vertaling in het licht en later eene Nederd. (*Franeker*, bij VERWEY, 8vo.), onder den titel van: J.J. MOUNIER, *over den invloed op de Fransche Omwenteling, welke men toegeschreven heeft aan de Filozofen, aan de Vrijmetselaren en aan de Illuminaten.*

[Roede (Aärons-)]

ROEDE (De AäRONS-) is in de klerikale Riddergraden het teeken van het Opperpriesterschap.

[Roettiers de Montaleau, (Alexander Lodewijk)]

ROETTIERS DE MONTALEAU, (ALEXANDER LODEWIJK) overleden 30 Januarij 1807, was in 1787 *President de la Chambre des Provinces*, en in 1793 van de *Chambre d'Administration* van het Gr O Hij werd in 1795 tot Gr M der Fransche Loges benoemd, maar vergenoegde zich met den titel van *Grand-Vénérable* (Groot-Achtbare). De V M in *Frankrijk*, door de revolutie schier vernietigd, heeft in dat rijk veel, ja, bijna alles aan hem te danken; hij bragt eene vereeniging der Groote Loge van *Frankrijk* met het evenzeer toen daar bestaande G O tot stand, knoopte de briefwisseling weder aan met de Loges, bragt de twistende verschillende systemen tot een vergelijk, en verschafte dusdoende nieuwe zelfstandigheid aan de V M in *Frankrijk.* Braaf, edel, ijverig, bescheiden, is zijn naam bij alle BB in *Frankrijk* in gunstig aandenken.

[Roettiers de Montaleau, (Hendrik Nikolaas]

ROETTIERS DE MONTALEAU, (De Ridder HENDRIK NIKOLAAS) de zoon van den vorigen, volgde, op den 12den Februarij 1807, zijnen vader in zijne Maç funktiën op, onder den titel van: *Représentant particulier du Gr M de l'Ordre en France* (bijzondere Reprezentant van den Gr M der Orde in *Frankrijk*). Na 5814, toen alles van naam veranderde, en de toenmalige Gr M van zijn ambt vervallen werd verklaard, kreeg hij den titel van *Représentant des trois Grands-Conservateurs de l'Ordre.*

[Rogier van Montgomery]

ROGIER VAN MONTGOMERY. Zie GUNDULF.

[Rome]

ROME. In 1742 bestonden te *Rome* verscheidene Loges van Vrijmetselaars. Dit blijkt uit een gedenkpenning, dien zij den Broeder MARTIN FOLKES, Voorzitter der koninklijke Societeit van *Londen*, opdroegen. De Metselarij bleef te *Rome*, in het geheim, tot in 1788 bestaan. Eene Loge, *de opregte Vrienden*, was er toen in bloei, en had reeds meer dan 20 jaren gearbeid. Zij bestond in de laatste tijden hoofdzakelijk uit Franschen en Duitschers, en had tot achtbaren Meester zekeren Broeder, BELLE genaamd. Op een diploma, door deze Loge uitgereikt, ziet men een uit de hand geteekend bloemwerk, dat in eenen driehoek, door eenen cirkel omgeven, eene wolvin vertoont, die twee kinderen zoogt. Zie verder ITALIë en FOLKES.

[Rood]

ROOD. Is de kleur welke in de Schotsche hoogere graden is aangenomen, en welke die der familje STUART was. De kleur van de Schotsche Vrijmetselarij is in sommige systema's bloedrood, in andere weder karmozijn; van daar heeft zij ook den naam van de *Roode Vrijmetselarij* bekomen. De daarbij behoorende kleur is *geel*, om den kommer aan te duiden welke JAKOBUS II na zijne vlugt bijbleef. In de wapenkunde beteekent de roode kleur dapperheid, koenheid, liefde, wraak, bescherming der onderdrukten, en dit alles wilden zonder twijfel de aanhangers van JAKOBUS II daarmede te kennen geven. In het Fransche systema moet de roode kleur het bloed van JEZUS beteekenen.

[Roode Vrijmetselarij]

ROODE VRIJMETSELARIJ. Aldus wordt het geheel der later zamengestelde en op de V M geënte Schotsche graden genoemd. Sedert dien tijd heet de eigenlijke V M de blaauwe V M

[Roos]

ROOS (De) was volgens de Heidensche godenleer aan de godin VENUS gewijd, dewijl deze bloem geverwd werd met het bloed van ADONIS, die zich aan eenen doorn van haren struik gestoken had, waardoor haar vorige witte kleur in eene roode veranderde. Volgens OVIDIUS heeft VENUS-zelve de huid aan eenen doorn opgescheurd, en

daardoor de eerst witte roos met haar eigen bloed geverwd. De oudste dichters namen daarom ter schildering van het beeld der schoonheid de roos tot zinnebeeld, en zelfs de

opgaande zon, het prachtigste schouwspel der natuur, vergeleken zij met de roos. Even zoo begrijpt men onder de roos, den hoogsten graad van aardsche schoonheid en volkomenheid. Het ideaal der vreugde bekranst de schilder met jonge rozen. Bloeijen gelijk eene roos, wil zeggen: eene volkomene gezondheid genieten; en zelfs het gezegde der oude volken: *rosas loqui*, waardoor zij het mededeelen van verheugende berigten te kennen gaven, stamt er van af. Weiden onder de rozen, gouden rozen, lieflijk als een roos, bergen van rozen, zijn de gewone beelden der H. schrijvers, om de volkomenste schoonheid en gelukzaligheid voor te stellen (*Hoogl.* II:1, 2 en 16, en VII:2. Ja zelfs vindt men dit beeld ook in uitgestrekten zin gebezigd, in *Micha* IV:8, en *Hos.* XIV:6). De roos is, wegens haar spoedig afvallen en verdorren, het zinnebeeld der vergankelijkheid aller dingen, en ook het sprekendste beeld van ons leven. Haar knop maakt onze hoop levendig, haar bloei en aangename geur vermaakt en is ons nuttig; hare doornen wonden den onvoorzigtige, en naauwelijks heeft zij hare volkomenheid bereikt, naauwelijks staat zij in vollen glans, of al hare pracht gaat verloren. Een storm steekt op en zij wordt ontbladerd, een worm sluipe in haar kelk en zij verwelkt, gelijk ons leven kwijnt door rampspoed en smart. Wij hopen gestadig, maar vaak wordt die hoop reeds in de eerste kiem verstikt. Zelden komen de vruchten tot rijpheid. Niet half worden onze verwachtingen bekroond, wij klagen over de doornen, die ons op onze loopbaan verwonden, en wij willen de rozen niet plukken, die op onzen weg bloeijen. Voor den Vrijmetselaar moet de roos dan wel merkwaardig zijn. Onder haren naam werden, bij de ouden, de inwijdingen tot de geheimen zelve verstaan. Hiervan geeft HORATIUS ons veelvuldige bewijzen. Wanneer hij de voorregten bezingt welke de ingewijden boven de oningewijden bezitten, als hij van het genoegen hunner bijeenkomsten spreekt, dan gebruikt hij het beeld der roos. De tafel en legersteden der ouden waren met rozen bestrooid, boven hunne tafels hingen rozenkranzen, en hiermede waren ook de hoofden en bekers der ingewijden versierd. Evenzeer als zij hiermede matigheid,

gepaard met welvoegelijkheid en vreugde bedoelden, beteekende de roos stilzwijgendheid, en van daar is nog het spreekwoord afkomstig: *onder de roos* (s u b r o s a) *te spreken*, voor iets mededeelen onder het zegel van geheimhouding. Dit leidden zij af van de fabelleer, volgens welke KUPIDO, den god der stilzwijgendheid, HARPOKRATES, eens eene roos als het zinnebeeld der stilzwijgendheid zou hebben geschonken. Bij de gastmalen der ouden Germanen, hing aan de zoldering des vertreks een krans in welks midden zich eene roos bevond, ter herinnering dat al het daar gesprokene geheim moest worden gehouden. Te voren droegen de Vrijmetselaren, op hunne schootsvellen, rozen van blaauwe zijde.

[Rosa, (Filip Samuel)]

ROSA, (FILIP SAMUEL) vroeger Evangeliesch-Luthersch Super-Intendent, doch later, uithoofde van wangedrag, afgezet, was een sterk aanhanger der mystiek. De Gr Loge *zu den drei Weltkugeln* zond hem, in 1758, in *Duitschland* rond, om te trachten, de afzonderlijk bestaande Loges zich aan haar te doen onderwerpen, en vooral, om Kapittels van het Clermontsche systeem op te rigten. Die hooge graden wist hij, tot in 1761, met tamelijk goed gevolg smakelijk te maken en ingang te doen vinden; en vermeerderde deze, uit eigene beweging, met onderscheidene nieuwe Alchemistiesche en mystieke bijvoegsels. Vervolgens ging hij naar *Jena*, waar zich eenige lieden bevonden, die hoopten wonderen te zullen ontdekken in de geheime wetenschappen, welke in *Duitschland* in zekere kringen opzien baarden. Van deze kreeg hij adressen naar *Weenen*, waar hij later voorgaf, geheime kundigheden te hebben opgedaan, welke hij in het vervolg verspreidde, en daardoor eene omwenteling in die geheime kringen veroorzaakte. Van *Weenen* vertrok hij naar *Halle*, waar hij eene onwettige Loge stichtte, en van studenten geld nam voor inwijdingen, welke onbruikbaar voor hen waren. Omstreeks 1754 beproefde hij zijn geluk te *Potsdam*, en wist zich toegang te verschaffen bij den Kamerheer FREDERSDORF (zie FREDERIK II), aan wien hij zich te kennen gaf als een V M, wien de allerverborgenste geheimen bekend waren, en die hem op den juisten weg wilde

brengen, doch verzweeg nog het stelsel, waardoor hij later zoo zeer berucht is geworden. Onder die geheimenissen van ROSA was het maken van goud een der geringste. Hij verzekerde, dat hij tot de verandering der metalen geen vuur of kolen bezigde, maar dat de *prima materia* van het goud, in de zonnestofjes te zoeken was, en dat de kunst, om deze op de juiste wijze te vangen en te verzamelen, door hem in den grond werd verstaan. FREDERSDORF beet toe, en verstrekte hem geld; maar toen FREDERSDORF geen goud zag komen, en ROSA geen meer geld wilde geven, verliet deze om schulden *Potsdam.*

Nadat het Clermontsche Hoofd-Kapittel bij de Gr∴ L∴ *zu den drei Weltkugeln* (19 Julij 1760) gevestigd, en de Baron VAN PRINZEN als Opperhoofd daarvan was benoemd, werd ROSA door dezen benoemd tot vast gedep∴ Gr∴ M∴ Generaal dier Loge, en verkreeg hij van hem magtiging, Loges en Dochter-Kapittels op te rigten. Met dat oogmerk bezocht hij onderscheiden plaatsen met goed gevolg; in *Stockholm* echter werd hij afgewezen. Hij nam er zich een goed leven af, en maakte deze *zijne broodwinning*, gelijk hij ze in een brief noemde, zoo winstgevend voor zich, als mogelijk was. Naarmate de Loges en Kapittels zijne genegenheid wisten te winnen, schonk hij ze theologiesche, mystiesche, filozofiesche, astronomiesche, astralogiesche, chronologiesche, politieke, zedekundige, kosmologiesche, kosmozofiesche, kosmometriesche, fyzionomiesche, chiromantiesche, sympathetiesche, antipathetiesche, geozofiesche, alchemistiesche, kabbalistiesche, theozofiesche en magiesche kundigheden, en beloofde ook daarbij, dat de H. CHRISTOFFEL den BB∴ niet minder dan 199000 dukaten in goede gangbare munt zou brengen, en niet weder ontnemen. *Halle* bleef zijne woonplaats, en bestuurde hij daar zijn Kapittel *Salem.* Te oordeelen naar brieven en redevoeringen, van hem overgebleven, moet hij een weinig beschaafd mensch, met een zwak, verward hoofd, zijn geweest; want hij miste zamenhang en bepaalde denkbeelden. Over het bestuur der Orde zeide hij het volgende:

> Het eigenlijke Hoofd-Kapittel te *Jeruzalem* heeft de wereld in zekere distrikten verdeeld, en een *Opper-Legaat-Generaal* aan het

> hoofd van elk geplaatst, die met de Generale Legaten hun bloei bevorderden Na HIRAMS dood was deze soort verdwenen, en de Generale Legaten-alleen overgebleven, van welke men er voor *Europa, Azië* en *Afrika* had. De Europesche waren, die voor *Hongarije* en *Zevenbergen* te *Weenen*; die voor *Engeland, Schotland* en *Ierland* zekere Graaf te *Londen*; die voor *Frankrijk* de Hertog van *Clermont*, en die voor *Duitschland* en het noorden was hij-zelf.

In hetgeen hij zeide en schreef, heerschte - welligt opzettelijk - eene verwarring, in welke niemand den draad kon vinden, en waardoor den beruchten JOHNSON (zie dat Art.) den weg werd gebaand. In Mei 1763 voegde de G L *zu den drei Weltkugeln* hem den Br SCHUBART (zie dat Art.) toe. Naauwelijks was dezen de zending opgedragen, of de geweldige tooneelen in *Jena* (1763), en de gevolgen, daaruit voortgevloeid, maakten er een einde aan. JOHNSON, namelijk, had Br ROSA door Dr. TEICHMEYER naar *Jena* doen indagen, en hier bekende deze, naar luid van het protokol van den 7den October, dat hij-zelf reeds lang had vermeend, dat de handelingen te *Berlijn* niet berustten op iets, wat wezenlijk waarde had, en dat hij daarom van zins was, zijn ambt als *Legatus Generalis* neder te leggen, waarop hij, na dat JOHNSON hem had toegevoegd, dat hij een mensch was, welken de kunde ontbrak tot het uitleggen van een leerlingstableau, kon vertrekken. Naar *Halle* teruggekeerd, rigtte hij (13 Oct.) vruchteloos een protest aan al de Kapittels, onder het Berlijnsche staande, over de voorvallen te *Jena.* Na dien tijd weet men weinig of niets van hem. Na ROSA's vertrek van *Jena*, deed JOHNSON (een bedrieger als ROSA, maar driester en slimmer) alle geschriften, betreffende het systeem van ROSA, of van het Berlijnsche Hoofd-Kapittel, onder - het zijn de woorden van het protokol - het schetteren van de Ridderlijke veldmuziek der trompetten verbranden, en gaf (23 Dec.) hiervan berigt aan alle Kapittels, welke met hem in briefwisseling waren getreden, waarbij hij ze de oude Konstitutiën verscheurd terugzond.

[Roslin, (Willem Sinclair)]

ROSLIN, (WILLEM SINCLAIR, Baron [*Laird*] VAN) Graaf van *Orkney* en *Caithness*, was, ten gevolge der keuze van het gild, sedert 1430 Grootmeester der Schotsche Metselaars, en

werd door JAKOB II, Koning van *Schotland*, benoemd tot *erfelijk* Patroon, Grootmeester en Regter der Metselaars-korporatiën zijns rijks. Deze betrekking bleef in zijn geslacht erfelijk, tot een zijner afstammelingen, welke kinderloos was, en vreesde, dat zijn dood de post onvervuld zou laten, daarvan afstand deed. Daaruit vloeide de vestiging voort eener Gr□ □ van *Schotland*, die den laatstgenoemden WILLEM SINCLAIR VAN ROSLIN, *Esq.*, uithoofde van den adel en ouderdom zijns geslachts, zijn ijver voor de Orde en de naauwe betrekking zijner voorvaderen tot de Maç□ geschiedenis van *Schotland*, tot eersten Gr□ M□ benoemde. Het volgende jaar werd hij echter niet herkozen. Hij overleed op den 24sten Januarij 1778, in achtenzeventigjarigen ouderdom.

[Rouwfeest]

ROUWFEEST. Zie TREURFEEST.

[Royal Arch]

ROYAL ARCH. Zie ARCH. Deze graad is eigenlijk ook eene vrucht van de pogingen tot het bijvoegen van nieuwe graden. Die graad dagteekent van 1777, en bevat eene vrij duistere allegorie, betrekkelijk een sluitsteen van eenen boog van SALOMO's tempel. Het stelsel vestigde zich ook in *Amerika*; het allereerst in *Filadelfia.* Het is in *Engeland* de 4e. en laatste graad.

[Royale York]

ROYALE YORK. Zie PRUISSEN.

[Rozenkreuz, (Christiaan)]

ROZENKREUZ, (CHRISTIAAN) is naar de meening van verschillende scherpzinnige letterkundigen, een naam, verdicht door JOHANNES VALENTINUS ANDREä. Zie ook het volgende Art.

[Rozenkruis (Gezelschap van het)]

ROZENKRUIS (Het GEZELSCHAP VAN HET) is eene vereeniging, welke is uitgedacht door zekeren JOHANNES VALENTYN ANDREä, welke in zijne geschriften van eene zoodanige vereeniging repte Die werken van ANDREä (geboren 1586 en

overleden 1654, in het *Wurtembergsche*) waren: *Reformation der ganzen Welt* en *Fama fraternitatis*, gedrukt 1614. In deze werken maakte hij van zoodanige vereeniging melding, met het opzettelijk doel, om onder dit uithangbord zijne zedelijke en politieke zienswijze te kunnen verkondigen, als kwamen die niet van hem zelven af. Zijn verdichtsel werd door velen, die hem niet begrepen, als waarheid aangenomen, en nademaal zij deze Rozenkruisers te vergeefs zochten en niet

vonden, stichtten zij-zelven zulk eene vereeniging, welke zich met Theozofie, Alchemie en dergelijke onderwerpen bezig hield, In het midden der achttiende eeuw namen zij den naam aan van *Goud- en Rozenkruisers*, naar het gouden kruis, met eene daaraan hangende roos, door hen gedragen wordende, en sloten zich toen bij de VV□ MM□ aan. Zij bezigden de toen alleen bestaande drie graden (later blaauwe Metselarij genoemd), als hunne proef- en inleidingsgraden, en wierpen zich, op grond hunner kennis der hermetiesche kunst, tot opperhoofden op der VV□ MM□, stelden eene geschiedenis van het ontstaan en den voortgang der Orde zamen, welke met hun doel strookte, en vormden nieuwe hooge graden, in welke zij hunne geheime wetenschappen mededeelden, namelijk:

1.) *Junior.* 2.) *Theoreticus.* 3.) *Practicus.* 4.) *Philosophus.* 5.) *Minor.* 6.) *Major.* 7.) *Adeptus exemtus.* 8.) *Magister*, en 9.) *Magus.* Zij speelden hunne listige rol tot omtrent 1780 of 1790. Toen echter werden zij door de algemeene verlichting ten gronde gerigt, zoodat zij thans geheel verdwenen zijn, of schijnen te zijn. Sedert 1614-1783 telt men bijna 250 geschriften, welke door of over de Gouden Rozenkruisers en hunne leerstellingen zijn uitgegeven; de meesten van welke opgegeven zijn in het werk, getiteld: *Missiv an die Hocherleucht. Brüderschaft des Ordens des Goldenen und Rozenkreutzes (Leipz.* 1783. 8vo.). Zij hielden zich verborgen, en gaven voor, dat zij zeer diep waren ingedrongen in de geheimste schuilhoeken der natuur. Hunne naam moest heilige verzwegenheid aanduiden, met toespeling op de beide zinnebeelden. Deze echte Goud- en Rozenkruisers - want er hadden zich ook onechte opgedaan - worden verdeeld in die van het *oude, middelbare* en *nieuwe* stelsel. De oude, waarvan men nooit heeft kunnen opsporen, wanneer zij eene vereeniging hebben gevormd, waren aanhangers van PARACELSUS, die de stelling leerde, dat men de ware filozofie en artzenijkunst niet kan verkrijgen van menschen, maar dat men ze uitsluitend van en door God, krachtens bijzondere genade en verlichting kon leeren.

Zij bouwden (zegt Prof. KURT SPRENGEL, in zijn *Versuch einer Pragmat. Gesch. der Arzneik.* D. III. *Halle* 1794, gr. 8vo.) op het stelsel der filozofie verder voort, en breidden het zoodanig uit, en pasten het derwijze toe op alle takken van het bijgeloof, dat de barbaarschheid weder had moeten terugkeeren, ingeval de denkbeelden dezer wilde dweepers ten uitvoer waren gebragt geworden. Deze Orde heeft nogtans blijkbaar, en dat wel nadeelig ingevloeid op de wetenschappen, en voornamelijk op de artsenykunde; want hare leden zijn de vinnigste verachters der geleerdheid en van alle kennis, door vlijt en nadenken verworven, en houden al het aanleeren en onderwijs voor overvloedig, nademaal zij voorwenden, dat men alle wijsheid en kennis van zelf verkrijgt, krachtens het mystieke kruis, door het rozenverwig bloed van CHRISTUS besprenkeld. *Voor het uiterlijke* leiden zij alle kundigheden uit den Bijbel af, om het verwijt te ontgaan, dat zij de kerkelijke godgeleerdheid verachtten. In den grond achten zij zich echter boven alle openbaring verheven, en zoeken alles af te leiden uit het licht der natuur, of uit den invloed der Godheid op de menschelijke ziel. Hierin, als ook in andere opzigten, zijn zij aan te zien als de navolgers van PARACELSUS, dien zij als een gezant Gods beschouwen. De ziekten genazen zij als PARACELSUS, door geloof en verbeeldingskracht; ook stelden zij, dat zij nooit ziek konden worden. De universeele artseny is evenzeer het hoofdgeheim der Orde, welks ontdekking aan de medeleden werd beloofd. Volgens dienzelfden geleerde (in het aangehaalde werk, D. III. bl. 428-430) blijkt uit de autobiografie van ANDREä, op de *Wolfenbuttelsche* bibliotheek bewaard, zeer duidelijk, dat hij de *Chymische Hochzeit Christians Rozenkreuz* reeds in 1603 tot zijne uitspanning had zamengesteld, om den draak te steken met de toen zoo veelvuldig bestaande Alchemisten en Theozofen, en dat hij-zelf er mede spot, dat de onnoozele dweepers dit *ludibrium juvenilis ingenii* (jeugdige spotgedicht) in allen ernst als eene ware geschiedenis konden aanzien, daar hij het toch alleen als satire had geschreven. Dat hij de *Fama fraternitatis* als eene proeve beschouwd had, waardoor hij de alchemisten en dweepers wilde verbeteren, en dat hij zich daar *Ridder van het Rozenkruis* had genoemd, dewijl hij een kruis en vier rozen in zijn famieljezegel voerde. Ook HERDER laat zich in dienzelfden geest, doch veel scherper, over die vereeniging uit. De maatschappij der Rozenkruisers van het middelbaar systeem ontstond, gelijk NICOLAI, in zijn *Versuch über den Tempelherren-Orden (Berlijn* en *Stettin* 1782, 2 deelen 8vo.) D. I. bl. 179 volg., zegt, omstreeks het jaar 1622, in '*s Gravenhage*, en had, volgens haar voorgeven, vertakkingen in *Amsterdam, Neurenburg, Hamburg, Dantzig, Mantua, Venetië* en *Erfurt.* De leden noemden zich *ware Rozenkruisers*, en hunnen stichter CHRISTIAAN ROSE; zij droegen openlijk een zwart zijden snoer, dat zij kregen, nadat zij eenige *extases* (verrukkingen) hadden gehad; in hunne vereenigingen nogtans, droegen zij een blaauwen band, aan welken een gouden kruis met eene roos hing. De *nieuwe* of *Duitsche* Gouden Rozenkruisers werden, volgens opgave in het aanhangsel van het Altenburgsche Konstitutieboek, voor het eerst in

1772 door SCHRÖPFER (zie dat Art.) bekend. Deze SCHRÖPFER wilde namelijk, op last van de onbekende Opperhoofden der *Goud*- en

Rozenkruisers, het systeem der *Strikte Observantie* door geestverschijningen, enz. hetzij geheel vernietigen, of met het hunne verbinden. Met de *oude* en *middelbare* Rozenkruisers hebben zij slechts datgene gemeen, wat zij theozofiesch, magiesch en alchemistiesch omsluijerden; hun eigenlijk doel was echter, indifferentismus in de godsdienst te verspreiden, ten einde daardoor het Katholicisme te kunnen bevorderen. Zij vestigden zich, in 1756-1768, in *Zuid-Duitschland* geheel. In tegenstelling met hen worden de middelbare Rozenkruisers gewoonlijk die van het oude systeem genoemd. De Opperhoofden, aan welke blinde gehoorzaamheid moest worden betoond, werden aan de medeleden slechts bij hunne Ordenamen bekend gemaakt. In de voorrede tot *der Compass der Weisen (Berl.* 1782) wordt de door hen verdichte geschiedenis der V□ M□ verhaald. In 1773 was die Orde reeds in *Silezië* ingevoerd. Eindelijk wortelde zij ook in *Neder-Duitschland*, vooral te *Leipzig*, en kreeg in de eerste stad SOC (DU BOSC), en in de andere OPHYRON (WÖLLNER) tot Opperhoofd. Waarschijnlijk is die Orde der Rozenkruisers (volgens den geleerden Bisschop MUNTER) voor het eerst te *Weenen* op de V□ M□ geent, en verwisselde men haar aldra met een ander op de V□ M□ geent systeem, namelijk, dat van *Chevalier Rosecroix* Van hun Opperhoofd zeiden zij aan hunne Kandidaten, dat *zelfs geesten sidderden voor zijnen Moker*, en dat hij eenzaam leefde en ver van het gewoel der wereld, dat hij kende, en, zich-zelf genoeg, verachtte.

[Rozenkruis, (Ridder Prins]

ROZENKRUIS, (De RIDDER, ook PRINS van het) *le Souverain Prince Rosecroix*, en de Ridder van den Adelaar en den Pelikaan, moeten niet verward worden met de Goud- en Rozenkruisers, welke Mystieken en Alchemisten waren. De aanhangers van het hier genoemd stelsel willen alleen het Ridderwezen nabootsen, of de herinnering aan den dood en de opstanding van JEZUS op eene Katholiek-godsdienstige wijze vieren. Geen van alle hoogere graden is zoo algemeen verbreid als deze. Hij is de 7e. of de laatste graad, van het Fransche of nieuwe systema; de 18e. van het dusgenaamde oud-Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerd; de derde en laatste in de Orde van *Herodom van Kilwinning*; de 18e. van den Raad van Keizers van het Oosten en Westen; de 64e. van het Mitzraïmietiesch systema; de 7e. der Philaleten, en de 12e. van de Uitverkorenen der Waarheid.

[Rozenkruiser. (Echte)]

ROZENKRUISER. (De ECHTE) Zie het Art. PRIESTER, (KONINKL.)

[Rozen-Orde]

ROZEN-ORDE, (De) *l'Ordre des Chevaliers et Nymphes de la Rose*, werd door den Hertog van *Chartres* (later Hertog van *Orleans*) in 1780 te *Parijs* gesticht. Zijn Sekretaris

DE CHAUMONT bedacht de gebruiken dezer Mannen- en Vrouwen-Orde, welker doel alles behalve zedelijk was, en die slechts korten lijd bestond. Zekere bedrieger FRANS MATTHEUS GROSSINGER (zie dat Art.), stichtte, onder den valschen naam van FRANS RUDOLF VON GROSSING, onder bijna denzelfden naam eene gelijke Orde, welke evenzeer slechts kort bestond.

[Ruiker Bloemen]

RUIKER BLOEMEN. (Een) Een zinnebeeld van vreugde en opregtheid. Bij Ordefeesten ontvangt elk Broeder, in de Fransche graden, waar dit alleen in gebruik is, een ruiker bloemen, om daarmede zijne plaats te versieren, zoodra hij aan tafel gezeten is.

[Rupibus, (Petrus de)]

RUPIBUS, (PETRUS DE) Bisschop van *Winchester*, was Gr□ M□ der Bouwlieden in *Engeland*, van 1216-1234. Onder hem was GODFRIED FITZ PETER Opper-Toezigter, of gedep□ Gr□ M□ In 1216 werd hij voogd van den negenjarigen Koning HENDRIK III, en legde in 1220 den grondsteen tot de *Westminster*-Abdij, in het zoogenaamde voorhof (*porch*) van SALOMO.

[Rusland]

RUSLAND. Ofschoon men weet, dat reeds in het jaar 1731, onder de regering van Keizerin ANNA, door de Groote Loge te *Londen*, eene Loge in *Moskou* was opgerigt, en Kapitein JOH. PHILIPS als Provinciaal Grootmeester benoemd was geworden, zoo schijnen toch de Vrijmetselaars vereenigingen in dezen tijd zoo geheim te zijn gehouden, dat tot in het jaar der onttrooning van Keizer PETER III (1762), niets van eene Loge in dat rijk bekend is geworden. Eerst onder de regering der Keizerin KATHARINA II vond er de Vrijmetselarij ingang, en nadat de Keizerin zich een uitvoerig berigt had laten geven, verklaarde zij zien als beschermster der Broederschap, en schonk de Loge *Clio* te *Moskou*, hare bijzondere protektie. In 1772 werd JOHANNES YELAGUINE, door de Eng. Gr. □ tot Prov. Gr□ M□ voor *Rusland* benoemd. Van dezen tijd af bloeide het verbond in het gansche Russiesche rijk (in den jare 1786 waren er reeds 15 Russiesche Loges bekend), en ook zelfs nog, toen de Keizerin KATHARINA, in het jaar 1792 het berigt ontvangen hebbende, dat vele Loges in staatkundige vereenigingen waren veranderd,

zich gedrongen gevoelde der Vrijmetselarij hare bescherming te onttrekken, werd er evenwel in de Loges voortgewerkt, en alle Russiesche edelen behoorden tot het verbond, zoodat de Keizerin, op de Loge-dagen, niet zelden bijna van al hare hofbeambten verlaten was.

Bij het aanvaarden der regering door Keizer PAUL, wiens betrekking tot de Vrijmetselarij bekend was, hoopten de Vrijmetselaren, welke hem omringden, op nieuwen bloei, en bekwamen ook protektie van hem, ten einde hun verbond op eenen hoogen trap van glans te verheffen. Toen nogtans de Malthezer Ridder, Graaf LITTAR, in *Petersburg* aangekomen, uit afgunst op de V□ M□, den Keizer bewogen had, zich tot Grootmeester der Malthezer Ridders te verklaren, hetgeen den 16den December 1798 geschiedde, doodde hij hierdoor in dien tijd de Vrijmetselarij. De Keizer verbood de zamenkomsten van alle geheime gezelschappen, welke ook, zonder de Vrijmetselarij uit te zonderen of te vermelden, liet zich, door de hem bekende Russiesche hoofden der Loges, bij handslag beloven, dat zij zonder zijne toestemming geene Loges weder zouden openen, en maakte hen daarvoor Malthezer Ridders. Van nu af sluimerde de Vrijmetselarij en werd slechts in stilte voortgezet. In den jare 1801 besteeg ALEXANDER den Russieschen troon, en hield aanvankelijk PAULS verbod tegen de geheime gezelschappen in stand; doch in 1803 liet hij zich door den Staatsraad-Direkteur van het kadettenkorps in *Petersburg*, BÖBER, een naauwkeurig berigt omtrent de Orde geven, waardoor hij zich niet alleen gedrongen achtte het verbod van PAUL in te trekken, maar ook zijne bescherming aan het verbond te verzekeren, en zich daarin te doen aannemen. In den jare 1811 traden eenige Loges bijeen, ter vorming van een gemeenschappelijk Direktorium, onder den titel van: Groote Direktoriale Loge *Wladimir zur Ordnung*, in welke Br□ BÖBER, gedurende de drie eerste jaren, Grootmeester was. Al de werkplaatsen, onder de Direktoriale Loge staande, arbeidden naar het Zweedsch systema, en toen men de nietigheid daarvan erkend had, en op verdraagzaamheid jegens alle overige systema's aanhield, waren de Broeders der hoogere graden van eene andere

meening; men kon geene vereeniging tot stand brengen, en kwam eindelijk overeen, de Direktoriale Loge op te heffen, en twee onafhankelijke, in regten gelijke, Groote Loges te konstitueeren. Eene dezer trad op den 30sten Augustus 1815 werkelijk in het leven, onder den naam van *Astrea*, en hare Konstitutie, welke uit vier hoofdgrondstellingen bestond (1e. Verdraagzaamheid jegens alle andere Maç systema's. 2e. Volkomene gelijkheid der reprezentatie van elke Loge in de Groote Loge. 3e. Jaarlijksche vrije keuze der Officieren, en 4e. Geene bemoeijing der Groote Loge in de aangelegenheden der bestaande hooge graden), verkreeg de goedkeuring van 's lands bestuur. Zoo werd dan het uitwendige van het verbond, in het begin der negentiende eeuw, in *Rusland* zeer gunstig, toen op eens en onverwachts de Vrijmetselarij, door een bevel van Keizer ALEXANDER aan den Minister van Binnenlandsche zaken, Graaf KOTSCHOUBEY, van den 12den Augustus 1822, in het geheele Russiesche rijk verboden werd. Men heeft zich verdiept in het onderzoek, aangaande dit verbod, maar de ware reden niet gevonden; waarschijnlijk moet zij in de bemoeijingen der Jezuïten, of in politieke onrust gezocht worden; want Keizer ALEXANDER was zelf V M, en heeft nog zijn schoonvader, den Koning van *Pruissen*, in de Orde ingewijd (zie het Art. ALEXANDER I).

Over het geheel schijnt het, dat de verlichting in *Rusland*, in het algemeen nog niet zoo ver gevorderd is, dat men de onderdanen rijp kan beschouwen voor het Vrijmetselaarsverbond. De Loges Werden meer een vermaak, en de Vrijmetselarij was een kostbare uitspanning, waarmede men ten minste de tijd doodde, en de pracht en weelde der hoogere graden najoeg. Men nam Kandidaten zonder onderscheid aan, en beschouwde de receptie als eene finantiëele spekulatie.

[Russel, (Frans)]

RUSSEL, (FRANS) Graaf van *Bedford*, benevens THOMAS GRESHAM, Grootmeesters der Bouwlieden in *Engeland*, van 1567-1578. De Broederschap nam onder het bestuur dezer beide hoofden zeer toe in aantal en vastheid. Een zijner nakomelingen was onder KAREL I, in 1635, evenzeer Gr M der Engelsche Bouwlieden.

[Rutofsky (Frederik August van)]

RUTOFSKY (FREDERIK AUGUST Graaf VAN) was een natuurlijke zoon van AUGUSTUS, Keurvorst van *Saksen* en Koning van *Polen.* Hij kwam ter wereld op den 1sten Mei 1702, en overleed op den 16den Maart 1767. Vroeger Brigadier (Opper-Officier, omtrent gelijk staande met den rang van Generaal-Majoor) in Fransche dienst, trad hij in 1731 als Generaal-Majoor in dienst van den Keurvorst van *Saksen*, werd in 1756 Luitenant-Generaal, in 1739 Generaal, en in 1741 Generaal Veldmaarschalk en Goeverneur van *Dresden.* Hij was in 1735 te *Warschau* ingewijd, en behoorde tot de *Strikte Observantie*, waar hij den Ordenaam voerde van *Chevalier de l'Aigle.* Zie verder het Art. SAKSEN.

[Ruwe Steen.]

RUWE STEEN. Zie STEEN.

S.

[Sabasiesche Feesten.]

SABASIESCHE FEESTEN. Deze mysteriën hadden den naam ontleend van het woord *Sabasius*, een bijnaam van BACCHUS, afkomstig van eene stad in *Phrygië*, waar zijne eerdienst was gevestigd. Ook van de Sabasiesche feesten was BACCHUS de hoofdpersoon. De Priesters of beambten dier mysteriën heetten *besten*; zij verzinlijkten in die mysteriën, welke des nachts werden gevierd, een tooneel uit het leven van een der goden, en deed men daarbij eene gouden slang glijden in den boezem van den Kandidaat. Die mysteriën bleven bestaan tot in den laatsten tijd van het Heidendom, maar waren toen zeer verbasterd, en van zoodanigen aard geworden, dat ze uit *Rome* werden geweerd, gelijk ze ook in *Griekenland* werden verboden. Desniettemin kwamen ze onder DOMITIAAN, hoewel voor korten tijd, in *Rome* weder ten voorschijn; de kreten waren dezelfde, als in de Orphiesche feesten. Zie dat Art.

[Sackville, (Karel)]

SACKVILLE, (KAREL, Lord) Hertog van *Middlesex.* Zie MIDDLESEX.

[Sackville (Thomas)]

SACKVILLE (*Sir* THOMAS) was Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland*, onder Koningin ELIZABETH (zie dat Art.), van 1561-1567. Sedert den dood van EDUARD VI (1553), tot de benoeming van SACKVILLE, had de Broederschap geen eigenlijken Patroon of beschermer gehad, waarvan vermoedelijk de oorzaak moet worden gezocht, in het overwigt van het katholicisme in *Engeland*, na den dood diens vorsten.

[Saint-Victor. (Guillemain de)]

SAINT-VICTOR. (GUILLEMAIN DE) Zie RECUEIL, enz.

[Saksen. (Koningrijk)]

SAKSEN. (Het KONINGRIJK) Ofschoon *Saksen* in het midden van *Duitschland* gelegen, ook het middelpunt van een groot gedeelte van den Europeschen handel is, en zich ten gevolge daarvan, ook meer dan eenige andere Duitsche Staat steeds veelal aan het hoofd heeft geplaatst van elken zedelijken vooruitgang, heeft de V M zich in dat land nooit mogen verheugen, in de uitdrukkelijke en openbare bescherming van de zijde der regering. Desniettemin is zij, daar te lande, sedert hare invoering stilzwijgend geduld, en is er nimmer verboden geweest. De Loges in *Dresden* en *Leipzig* (zie die Art.), behooren tot de oudste in *Duitschland*, ook op andere plaatsen, in het voormalige Keurvorstendom *Saksen*, ontstonden verschillende Loges, die onafhankelijk van elkander waren, en zelfs als Moeder-Loges nog andere, even zeer zelfstandige Loges oprigtten. Nogtans werden ook eenige door uitheemsche Loges, vooral uit *Berlijn*, gekonstitueerd en aan deze onderworpen. Eerst in 5812 heeft zich de Groote Lands-Loge van *Saksen* gevormd. Omtrent de vroegste geschiedenis der Saksiesche Loges, welke, om haren invloed op vele Loges in *Duitschland*, zeer gewigtig is, zijn de berigten gebrekkig en niet wel te vertrouwen. Voornamelijk is dit toe te schrijven aan de omstandigheid, dat, toen de Prins XAVERIUS, na den dood van den Keurvorst FREDERIK CHRISTIAAN (1763), de regering aanvaardde, de meeste schrifturen der Loges, uit vrees voor eene mogelijke vervolging van de zijde der regering, verbrand, of door enkele Broeders op plaatsen werden verborgen, van waar zij niet weder ten voorschijn kwamen. In het archief der L

zu den drei Schwerdtern, te *Dresden*, worden, wel is waar, de oudste Notulenboeken van 5741 en volg. bewaard, maar deze verbreiden weinig licht over de geschiedenis der Loges te *Dresden*, en kunnen alleen dan dienen, als men de enkele opgaven met de schriftelijke berigten in de jaarboeken van andere Loges kritiesch vergelijkt. Volgens het zeggen van sommigen, zouden reeds in 1736 sporen worden gevonden van het bestaan der Orde in *Saksen.* Althans was in 1737 door Lord DARNLEY, Gr□ M□ van *Engeland*, een patent afgegeven aan HENDRIK WILLEM VAN MARSCHALL, als prov□ Gr□ M□ voor *Opper-Saksen* (zie het berigt van Br□ ZACHARIAS, in *die erste Säcularfeier der ger. und volk. St. Joh. Loge zu den drei Schwerdtern, im Or. Dresden, am* 6 *Januar* 1840; *Dresden* 1840, 8vo. bl. 29), en was er in 1738, bij BREITKOPF, een weekblad verschenen, onder den titel van: *Der Freymaurer.* In 5738, zou naar men wil, Graaf RUTOWSKY (zie dat Art.), te *Dresden*, den eersten grond hebben gelegd tot verbreiding der K□ Kunst, door het stichten der Loge *aux trois Aigles blancs*, te zamen met de BB□ D'ALBEDYLL (later reg□ M□), D'ARNETT, DE SUHM en D'ÉCOMBES, Sekretaris der Fransche ambassade. In die Loge werden de inwijdingen begonnen met de Graven VAN BEICHLINGEN en VAN BELLEGARDE, Baron VAN TANNER en de Heeren D'ELBÉE en DE BELLEVILLE: weldra meldden er zich zoo vele personen aan, dat er eene nieuwe Loge werd gevormd, onder den naam van: *les trois Glaives d'or*, in welke men in 5741 omtrent vijftig leden telde. In 5741 (15 Feb.), werd de Loge *aux trois Cygnes* gesticht, maar vereenigde zich die weldra met de Loge *zu den drei goldenen Schwerdtern* tot eene Groote Loge, welke den Graaf RUTOWSKY, tot Gr□ M□ van *Saksen* verkoor. Tot ged. Gr□ M□ werd eerst de B□ D'ELBÉE, en later de ijverige Br□ von VIETH benoemd. Door dien Gr□ M□ werden vervolgens een viertal Loges gekonstitueerd, waaronder de bekende Loge *zu den drei Reissbrettern*, te *Altenburg.* Of hij echter ook eene toen bestaande Loge te *Wittenberg* hebbe gekonstitueerd, is evenmin zeker bekend als haar

naam, duur en den naam harer leden. In het jaar 5746, moeten er onder de BB∴ twisten hebben plaats gehad, althans het Notulenboek van de Loge berigt: dat Graaf RUTOWSKY, aan de □ *zu den drei Schwerdtern*, op nieuws zijne bescherming beloofde, ten einde de oneenigheid der Leipziger □ □ uit den weg te ruimen. Niet onwaarschijnlijk liepen de twisten over het bearbeiden der toen nog nieuwe Schotsche graden, welker invoering, in alle landen, het sein tot hevige twisten is geweest. Immers in denzelfden tijd, vinden wij in echte bescheiden vermeld, dat de □ *Minerva*, te *Leipzig*, tot hiertoe slechts de drie graden bearbeid hebbende, op het denkbeeld kwam, in haren schoot eene Schotsche Loge op te rigten, welke 20 November 5747 haar eerste bijeenkomst hield. Van dat oogenblik bestaat er eene volstrekte gaping in de bescheiden, tot in 1759. Intusschen had men echter van de zijde der aanhangers en voorstanders der dusgenaamde Riddergraden niet stil gezeten, maar was door den beruchten Br∴ VON HUND, op den 5den September 1755, eene Loge der *Strikte Observantie*, te *Leipzig* gekonstitueerd, onder den naam: *zu den drei Palmen*, welke meest uit militairen bestaande, bij het uitbreken van den zevenjarigen oorlog (1756) weder te niet ging. Later nam de Loge *Minerva* (tot hiertoe *zum Zirkel*), den bijgevoegden naam aan *zu den drei Palmen*, bij gelegenheid dat zij zich vereenigde met de Loge *zu den drei Palmen.* De twisten duurden echter tot in 1772, toen de □ *Minerva zum Zirkel* uiteen ging, en alle gereedschappen afstond aan de □ *Minerva zu den drei Palmen.* Deze laatste nam nu de *Strikte Observantie* aan, en voegde bij de eigenlijke V∴ M∴ nog den Schotschen graad, het Noviciaat en den Riddergraad, welke de drie eerste graden volstrekt beheerschten. Het eerste Kapittel werd in 5767 (16 Maart) gehouden, waarbij de BB∴ hunne ridderlijke bijnamen ontvingen. Zoo lang nogtans de Tempelgraden en het graden-systeem daar heerschte, bestond er ook geen duurzame vrede, waarvan men menigvuldige bewijzen vindt, in het werkje, getiteld: *Geschichte der Loge Minerva zu den drei*

Palmen, im Orient Leipzig, und Beschreibung ihrer Sücularfeier, am 20 *März* 5841, *Leipz.* 8vo. 89 *seiten.* In 5762, nam ook de Loge *zu den drei Schwerdtern*, te *Dresden*, welke tot hiertoe geene Konstitutie had bezeten, het systeem der *Strikte Observantie* aan, en kreeg toen eene Konstitutie, gedagteekend 25 Augustus 5449, naar Tempeliers rekening (gelijk staande met 5 September 1762), welke Konstitutie, in het cijferschrift der Tempeliersgraden geschreven, nog aanwezig is. Deze Konstitutie scheen der □ nogtans niet krachtig genoeg; want men vindt vermeld, dat de reg□ M□, de Graaf VAN BRÜHL, op den 26sten October 1765, inlichtingen gevraagd hebbende, omtrent hare stichting en oude Konstitutie, de Br□ VAN VIETH geantwoord had, dat de □, ofschoon lang bestaan hebbende, nooit in het bezit eener Konstitutie was geweest; waarop er besloten werd, aan den H.E. Heer *Ridder van de gouden Zon* (KAREL EDUARD STUART), te bidden om het toestaan eener Konstitutie, met ancienniteit van 1738. In 1772 vereenigde die □ zich met de □ *zu den wahren Freunden*, welke hare Konstitutie van *Weenen* had ontvangen. Geene der Saksiesche □ □, had zich door de toen elkander opvolgende onzinnige voorspiegelingen van hoogst gewigtige, te ontdekken geheime kundigheden meer laten slingeren, dan de Leipziger □ *Minerva*, die achtervolgen de *Strikte Observantie*, het klerikaal systema en het Zweedsche stelsel aankleefde en verliet; doch hield zij zich vrij van de hooge graden, gedurende den zevenjarigen oorlog in *Berlijn* ingevoerd. Ook de Loge *Balduin*, te *Leipzig*, nam eene Konstitutie van ZINNENDORFS systeem (of van de *Grosse Landes-Loge*), gelijk ook de later met die Loge vereenigde werkplaats *zur Linde.* De Loge *Apollo*, te *Leipzig*, werd (5801) door de Loge te *Regensburg* gekonstitueerd. Deze begaf zich, gelijk ook de □ *Balduin*, later onder de Groote □ te *Hamburg* en nam eene Konstitutie van deze. Op de verschillende Duitsche Konventen, verschenen ook de Loges van *Leipzig.* De Loges te *Dresden* waren van die afdolingen meer vrij-

gebleven, en droegen zelfs bij tot ontmaskering van JOHNSON en SCHREPFER. De kosten van het weeshuis, door de □ *die drei Schwerdtern*, te *Dresden*, en *Minerva*, te *Leipzig* (zie dat Art.), in 1772-1774 in eerstgenoemde stad gesticht, bedroeg 6692 Thaler (*f* 12,000). De Loge *die drei Schwerdtern* werd ook tot vermeerderde weldadigheid in staat gesteld, door de erfmaking van Br∴ VAN LEIPZIGER, die haar zijn half vermogen naliet. De schorsing van de werkzaamheden der Loge te *Dresden*, in 1782, door het omverwerpen van de *Strikte Observantie* veroorzaakt, was reeds in 1785 geeindigd. In het jaar 1805 hadden zich de Saksiesche Loges onafhankelijk verklaard van elk Schotsch Direktorium. Zij schaften de hooge graden, nog bij haar in gebruik, af. Alleen de Loge *Minerva* behield haar Schotschen graad, niet, gelijk zij zich uitdrukt, dewijl zij eenige waarde aan dien graad hechtte, maar omdat de medeleden daarvan het bestuur der Loge vormen. Sedert 1829 is het zoodanig ingerigt, dat, zoodra de Loge iemand tot lid van dat bestuur verkiest, hij, zonder eigenlijke inwijding de mededeeling van dien graad ontvangt, als historiesche toelichting, en dus louter formulier. Het Saksiesche Gr∴ O∴, te *Dresden* in 5812 gevormd, en waartoe de overige Loges in 1815 toetraden, heeft twaalf □ □ onder zijn gebied.

[Saksen. (Hertogdommen)]

SAKSEN. (De HERTOGDOMMEN) Daar te lande bloeit de V∴ M∴ voortdurend, en is er beschermd door de verschillende Vorsten, welke meestal zelve tot de Orde behooren, en daardoor niet slechts bijdroegen, haar aldaar een bijzonder aanzien te verschaffen, maar ook de Loges er toe bragten, voorzigtig te zijn in de keuze harer leden.

Behalve in het gebied van *Saksen-Coburg*, waar nooit eene Loge heeft bestaan, telt men er:

1 In het Groot-Hertogdom *Weimar*, 1 te *Weimar*, 1 te *Eisenach* en 1 te *Jena.*

In het Hertogdom *Saksen-Gotha Altenburg*, 1 te *Gotha* en 1 te *Altenburg.*

In het Hertogdom *Saksen-Meiningen*, 1 te *Meiningen.*
In het Hertogdom *Saksen-Hildburghausen*, 1 te *Hildburghausen.*

[Salle des pas Perdus.]

SALLE DES PAS PERDUS. Zie VOORZAAL.

[Salomo]

SALOMO (Hebr. *Schelomoh*, dat is vredelievend, המלש; bij de Franken, Perzen en Arabieren *Solyman*), zoon van den Koning DAVID en BATHSEBA, geboren omtrent 1037 jaar voor CHRISTUS geboorte, besteeg den troon in 1017, en stierf 975 jaar voor CHRISTUS. Wijs en regtvaardig als regter, scherpzinnig als Koning, en in den hoogsten graad een beminnaar van pracht zijnde, werd hij zoowel doof zijn volk, als door al zijne tijdgenooten, bemind, vereerd en bewonderd. In de geschiedkundige overleveringen der Vrijmetselarij is SALOMO, als de bouwheer van den grooten en schoonen Tempel te *Jeruzalem*, een belangrijk persoon. In vele hoogere graden wordt zijn naam aan den R□ M□ gegeven.

[Salomo's Tempel]

SALOMO'S TEMPEL. Is een hoofdvoorwerp in de nieuwere Maçonnieke Ritualen, weshalve ieder Vrijmetselaar diens ontstaan, wijze van bouwen, bestemming, enz. behoort te kennen, om de beteekenis van de zinnebeelden, met dezen in betrekking staande, ligter te begrijpen. Geschiedkundige ophelderingen en eene uitvoerige beschrijving vindt men 1 *Kon*: V-VIII en 2 *Kron*: II-VII. In JOSEPHI, *Antiqq. iud. et de bello iud.* LUNDIUS, *Joodsche Heiligdommen*, en vooral *Rabbi* JAC. JEHUDA LEONIS, *de templo hierosol. ex ebraeo latine*, *rec a* JOH. SAUBERTO, *Helmaest*, 1665, 4to.
Zie hier in het kort de geschiedenis volgens NOORTHOUGK:

> DAVID, Koning van *Israël*, had, gedurende zijne oorlogen met de Kanaäniten, geenen tijd, met zijne gildegenooten, of diegenen, welke hem zijn standvastige vriend en bondgenoot, Koning HIRAM van *Tyrus*, had toegezonden, handen aan het werk te slaan; want bijna zijne geheele regering was eene onafgebrokene reeks van oorlogen, moeijelijkheden en ongelukken. Doch toen hij ten laatste (in 1042 voor CHRISTUS), de stad *Jebus* en de vesting *Sion* aan zijne vijanden ontnomen had, stelde hij gildelieden aan, om de wallen en openbare gebouwen, voornamelijk in *Sion*, waar hij zijn zetel vestigde, te verbeteren en te verfraaijen. Daarom werd *Sion*, naar hem, DAVIDS stad genoemd. Ook bekwam toenmaals het oude *Jebus* den naam *Jeruzalem.* Daar hem intusschen de eer ontzegd was geworden, den bedoelden Tempel te bouwen,

dewijl hij een bloedmensch was (*man of blood*, d.i. dat hij zijne handen te veel met bloed bezoedeld had door zijne oorlogen), zoo verzamelde hij, door jaren en zwakheid des ouderdoms ter neder gedrukt, en met een voorgevoel van zijn naderend einde (in 1015 voor CHRISTUS geboorte), de hoofden zijns volks, en maakte hun zijne bedoelingen bekend, tot het stichten van een prachtig gebouw, ter bewaring van de Arke Gods, waartoe hij groote voorbereidselen gemaakt, en eenen onmetelijken voorraad van rijke stoffen had bijeengebragt, zoowel als plannen en menigvuldige bepalingen omtrent de inrigting er van. Daar hij zich intusschen had onderworpen aan den Goddelijken wil, dat dit groote werk door zijnen zoon SALOMO volvoerd zou worden, zoo vorderde hij van hen, SALOMO in een zoo loffelijk plan te ondersteunen. Kort daarop stierf DAVID, in het zeventigste jaar zijns ouderdoms, hebbende zeven jaren te *Hebron* over het huis van *Juda*, en drie en dertig jaren over al de stammen geregeerd. Toen DAVID gestorven was en SALOMO den troon had bestegen, wilde Koning HIRAM van *Tyrus*, die altijd met DAVID in vrede en vriendschap geleefd had, ook dit verbond met diens zoon houden, en zond SALOMO een gezantschap, om hem met de troonsbeklimming geluk te wenschen. Toen de gezanten terugkeerden, maakte SALOMO zich deze gelegenheid ten nutte, eenen brief te zenden aan Koning HIRAM, van den volgenden inhoud (te vinden in JOSEPHI, *Antiqq. Iud. L.* VIII. *c.* 2 en 3):

Koning salomo zendt Koning hiram zijnen groet.

Hiermede worde het u kond gedaan, dat mijn vader sedert langen tijd willens was, den Heer een Tempel te bouwen. Dewijl hij echter aanhoudend in oorlogen was gewikkeld, en zich genoodzaakt zag, zijne vijanden af te slaan en ze cynsbaar te maken, alvorens hij aan dat groote en heilige werk kon denken, zoo heeft hij het voor mij overgelaten, het in vredestijd zoowel te beginnen, als te eindigen, naar het voorschrift en de voorzegging van den almagtigen God. Gezegend zij zijn groote naam voor de tegenwoordige rust in mijne Staten! Met zijn' genadigen bijstand zal ik nu alle middelen, welke mij de mij gegunde vrijheid en ruimte van tijd ter bevordering daarvan gunnen, aan Zijne eer en aanbidding wijden. Dierhalve rigt ik mijn verzoek tot u, dat gij eenige van uwe onderdanen zendt, om eenige mijner dienaren te verzellen naar den berg *Libanon*, opdat zij dezen bijstaan in het vellen der boomstammen voor dat gebouw; want de Sidoniërs verstaan dat beter dan wij. Daarvoor zal hun alle arbeidsloon, door u gepast geoordeeld, worden uitbetaald.
HIRAM was hierover zeer tevreden, en zond aan SALOMO het volgende antwoord:

Koning hiram aan Koning salomo.

Niets kan mij meer welkom zijn, dan te vernemen, dat de regering van uwen gezegenden vader, door Gods voorzienigheid, in de handen van een zoo voortreffelijken, wijzen en deugdzamen opvolger is gekomen. Zijn heilige naam zij daarvoor geprezen! Datgene, waarover gij schrijft, zal met de grootste zorgvuldigheid en geneigdheid geschieden, daar ik bevel wil geven, dat er zoo vele der schoonste ceder- en cypressenstammen geveld en uitge-

voerd worden, als gij noodig zult hebben. Mijne lieden zullen ze aan uwe zeekust brengen, en ze daar overschepen naar de haven, door u aan te wijzen, waar zij kunnen worden afgeladen, om dan door uwe eigene lieden naar *Jeruzalem* te worden vervoerd. Dien ten gevolge zullen wij ons zeer door u verpligt achten, indien gij ons in ruiling zoodanige lading graan wildet toestaan, als u behagelijk ware; want aan deze waar hebben wij eilanders het meeste gebrek.

Om nu zijne tevredenheid over dit antwoord aan den dag te leggen, en de grootmoedige aanbiedingen te vergelden, gaf SALOMO bevel, hem jaarlijks 20,000 maten tarwe en 20,000 maten van de fijnste olie te vereeren, en verbond hij zich, HIRAMS metselaars, aan den tempelbouw gebezigd, hetzelfde bedrag aan gerst, tarwe, wijn en olie uit te reiken.

Om dit bewonderenswaarde werk nu zoo veel te gemakkelijker en schielijker te doen voortgaan, liet SALOMO al zijne gildelieden, zoowel in- als buitenlandsche, tellen, en bevond een getal van 113,000 te hebben, behalve de lastdragers, die een getal van 70,000 man uitmaakten. SALOMO verdeelde, naar luid der mondelinge overlevering, de Medgezellen in bijzondere Loges, elk eenen Meester en Opziener toevoegende, door welke zij de bevelen op eene regelmatige wijze konden ontvangen, die voor hunne werktuigen en kleinoodiën moesten zorgen, en hun elke week het behoorlijke loon, voedsel en kleeding zouden uitdeelen, terwijl zij zorgen moesten voor de leerlingen.

Op zulk eene wijze werd eenen vasten grond gelegd tot volkomene overeenstemming in de Broederschap. De Loge was sterk vereenigd door liefde en eendragt; elken Broeder werd de behoorlijke aanwijzing gegeven tot geheimhouding en vroomheid, tot een goed zedelijk gedrag en eensgezindheid. Ieder wist, wat hij te verrigten had, en die groote onderneming werd met verbazende kosten ijverig voortgezet. In het vierde jaar zijner regering, het derde van DAVIDS doods en het 480ste, nadat de Israëlieten de *Roode Zee* waren doorgetrokken, werd de eerste steen tot het reusachtige gebouw gelegd. Op een Maandag, den tweeden dag der maand *Zif*, overeenkomende met den 21sten April van het jaar der wereld 2992, 1336 na den zondvloed, of 1012 voor CHRISTUS, werd het werk op den berg *Moria* aangevangen, en met zulk eene vaardigheid voortgezet, dat het, na ruim zeven jaren, den 8sten dag der maand *Bul*, overeenkomende met den 23sten October, voltooid, dat is te zeggen, dat alles gereed was, om naar *Jeruzalem* vervoerd, en in elkander gezet te kunnen worden, zoodat men in den Tempel geene andere werktuigen hoorde, dan die volstrekt noodig waren tot het verbinden der verschillende deelen, maar geene bijlen en zagen. De lengte des Tempels van den eenen muur tot den anderen bedroeg 60 ellen heilige maat, de breedte 20 el of ⅓ der lengte en de hoogte 30 ellen, zoodat zij driemaal zoo lang als breed was. Deze evenredigheid der drie afdeelingen is opmerkenswaardig, en de juistheid der verhoudingen was even weldadig voor het oog, als de harmonie voor het oor. Het Heilige der Heiligen, de eigenlijke woonplaats van Jehova, en het middelpunt der wereld voorstellende, was een volkomen kubiek van 20 ellen, waardoor het

volmaakte der zaligheid zinnebeeldig wordt voorgesteld. Gelijk buitendien de gedaante van eenen vierhoek bij het bouwen de meest vaste is, zoo moet deze vorm des heiligdoms, de bestendigheid, den duur en het eindelooze des hemels beteekenen. De muur om den voorhof, of dien der Heidenen, was 7700 voet in den omtrek, en de gezamenlijke hoven en vertrekken konden 300,000 menschen bevatten. Het geheel was versierd met 1453 kolommen van Parisch marmer, welke of gesneden, of slakvormig uitgehold waren, benevens met 2906 pilaren, met prachtvolle kapiteelen versierd, en ongeveer het dubbel aantal vensters. Het Heiligdom was met massief goud overtrokken, met beeldhouwwerk versierd, en met diamanten en kostbare edelgesteenten bezet. Geen bouwwerk konde in vergelijking met dezen Tempel komen, zoowel ten opzigte van zijne juiste evenredigheden, rijkdom, als sierlijke bouworde, bestaande hij, behalve uit den eigenlijken Tempel, uit tallooze vertrekken voor Koningen en Vorsten, voor het *Sanhedrin*, voor de Priesters en Levieten enz.; hebbende insgelijks een voorhof voor de Heidenen, dewijl de Tempel een bedehuis was voor alle volken. Het gezigt des Tempels overtrof in eenen hoogen graad alles, waarvan men zich eenigzins een denkbeeld kan vormen, gelijk men dien Tempel altijd voor het sierlijkste stuk der bouwkunde ter wereld, zoowel van vroegere als van latere tijden, gehouden heeft. NEBUKADNEZAR verwoeste den Tempel na de inneming van *Jeruzalem.* Sommigen houden het er voor, dat de Vrijmetselarij van dat tijdperk af haar aanzijn heeft bekomen. De allegorie van SALOMO's Tempel zou, naar het zeggen der Tempelieren (zie het Art. PAYENS), zijn ontstaan uit de nabijheid hunner woning bij het Tempelgebouw. Het is overigens bekend dat de Gnostieken (zie het Art. GNOSIS), en over het algemeen de Mystieken den Tempel van SALOMO in allegoriesche toepassing aanwendden, terwijl zij daarbij geheel afweken van den letterlijken zin des Bijbels.

[Salomo's Zegelring]

SALOMO'S ZEGELRING. Zie de Art. ESSEëRS en PENTALPHA. Aan dezen waren volgens de mystieken alle geesten der hoofdstoffen onderdanig. Hij is door de Alchemisten en de Rozenkruis-Orde niet ongebruikt gebleven.

[Salverte]

SALVERTE. Zie THOUX.

[Samotracië (Mysteriën van)]

SAMOTRACIë (De MYSTERIëN VAN) waren, even als die der Dactylen, uit *Fenicië* (zie dat Art.) afkomstig en aan ADONIS gewijd. Volgens deze mysteriën was een der vier Kabiriesche goden *Axieros, Axiokersos, Axiokersa* en *Kadmilus*, en wel de laatste, omgebragt door zijne Broeders, welke op de vlugt waren gegaan, en zijne schaamdeelen in een korfje of *cistus* hadden medegenomen. Die mysteriën verzinnelijkten den allegorieschen moord van KADMILUS. De Kandidaat, welke een olijfkrans droeg, stelde KADMILUS voor. Deze mysteriën waren

nog in het achttiende jaar der tegenwoordige tijdrekening zeer vermaard. en zelfs GERMANIKUS wilde er zich doen inwijden.

[Sanhedrin]

SANHEDRIN. Zie SYNEDRIUM.

[Sardinië]

SARDINIë. Zie PIEMONT. Even als in andere Italiaansche landen verbood men ook hier, naar aanleiding der Pauselijke Bullen, de vergaderingen der VV MM. In 1739 had de G L van *Engeland* (van de *Modern Masons*) eene G Provinciale L voor de Sardiniesche Staten gekonstitueerd, welke later als zelfstandige G L den titel aannam van *Direktorium der V M in Lombardije*, en in 1788, na een nieuw en scherper verbod der V M, al hare magt en regten aan de Schotsche L *de la Sincerité*, in *Chambery* afstond. De Koningen VICTOR AMADEUS III en VICTOR EMANUEL hernieuwden het verbod der V M, door de Edikten van 20 Mei 1794 en 20 Mei 1814. Het laatste vindt men in het Italiaansch en Fransch bij THORY, *Acta Latomorum, T.* II. *p.* 233-235.

[Sarum, (Richard de Beauchamp)]

SARUM, (RICHARD DE BEAUCHAMP, Bisschop van) Gr M der Bouwlieden in *Engeland*, in 1471, onder Koning EDUARD IV, welke hem tot Kanselier der Orde van den kousenband benoemde, ter belooning van het herstel van het slot en de kapel van *Windsor.*

[Savage. (Thomas)]

SAVAGE. (THOMAS) Zie RIVERS.

[Savalette de Langes]

SAVALETTE DE LANGES. Zie LANGES.

[Savoye]

SAVOYE. Zie PIEMONT en SARDINIë.

[Sayer (Anton)]

SAYER (ANTON) was de eerste Gr M der Gr van *Engeland* van de *Modern Masons*, van 24 Junij 5717-5718. Volgens de Engelsche opgaven kwam Koning GEORGE I op den 20sten September 1714 te *Londen* aan. Op dat oogenblik miste de Broederschap een patroon, daar *Sir* CHRISTOFFEL WREN oud en zwak was, en de nieuwe Koning niet tot de Orde behoorde en de landtaal niet verstond. Men achtte het daarom noodzakelijk, een nieuwen Gr M als middelpunt der vereeniging te benoemen. Dien ten gevolge werd er (Februarij 1717) eene bijeenkomst gehouden door de Loges *the Goose and Gridiron, the Crown, the Apple-tree, the Rummer and Grape* en eenige oude BB, in de herberg *de Appelboom*, in

welke men eene Groote Loge daarstelde, met besluit, alle drie maanden eene vergadering van Officieren te doen plaats hebben, en op de jaarlijksche vergadering het Ordefeest te vieren en een Gr M uit hun midden te kiezen. Inderdaad werd ook op den 24sten Junij 1717 eene zoodanige vergadering in de herberg *de Gans en de Rooster (St. Pauls Churchyard*) gehouden, waarbij het feest der vrije en aangenomen (*free and accepted*) Metselaren werd gevierd. Vóór het banket stelde de Voorzitter den BB eene lijst van Kandidaten voor, waaruit de BB ANTON SAYER tot Gr M verkozen, wien de vergaderde BB hulde bewezen en trouw beloofden. Zijne Groot-Opzieners waren JAKOB LAMBALL, timmerman, en JOZEF ELLIOT, Kapitein. De Gr M SAYER beval den Meesters en Opzieners der verschillende Loges, alle drie maanden met de Groot-Officieren bijeen te komen, ter plaatse, waar hij hen zoude ontbieden. Op het Ordefeest van 5718 nam Br SAYER de stemmen op, en riep toen den Br GEORGE PAYNE (zie dat Art.), tot Gr M uit. In 5719 was SAYER eerste Gr Opz onder den Gr M DESAGULIERS.

[Scandinavië]

SCANDINAVIë, voorheen de naam van *Zweden.* Zie het volgende Artikel.

[Scandinaviërs]

SCANDINAVIëRS. De Kimbren, die zich 600 jaar voor CHRISTUS in *Scandinavië* vestigden, bragten er de mysteriën der Druïden over. Om tot die mysteriën te worden ingewijd, was cr bij de Kandidaten een leertijd van wel twintig jaren gevorderd. Hunne mysteriën waren eene in allegoriën gehulde voorstelling der natuur, en ook in die mysteriën vindt men een edel wezen dat zich opoffert, of omgebragt wordt door het booze beginsel of een boozen geest. Dit omgebragte wezen heet er BALDER.

[Scarabeo. (Eustachius A)]

SCARABEO. (EUSTACHIUS A) Zie SCHRÖDER. (Baron VAN)

[Schatbewaarder, of Schatmeester]

SCHATBEWAARDER, of SCHATMEESTER, (De) is een der Officieren eener Loge, wiens pligt het is, over de ontvangst en uitgaven der Loge-gelden naauwkeurig rekening te houden. Zijn zinnebeeld is een sleutel.

[Schebat]

SCHEBAT. De naam der elfde maand van den Israëlitieschen almanak. Zie ALMANAK, D. I. bl. 12.

[Schechinah]

SCHECHINAH (הניכש). Een Hebr. woord in de hooge graden voorkomende. Dit woord is vooral in het systema van MELESINO gebruikelijk, en beteekent daar de schatten Gods. De eigenlijke beteekenis is *Gods heilige tegenwoordigheid.*

[Schemhamphoras]

SCHEMHAMPHORAS (שרופמה־ש). Eene Hebr. uitdrukking in de hoogere graden voorkomende (Ned. en Fr. R. 5e. gr. HW.), en beteekent: de uitgedrukte naam; eene zinwending in het Hebr. gebruikelijk als eerbiedsvorm, om het noemen van Gods naam te vermijden.

[Scheuring]

SCHEURING. Eene scheuring in de Loges ontstaat, door datgene, wat het bestaan der Maçonnieke Orde en werkzaamheid vervalscht, als wanneer het de pligt van alle goede Vrijmetselaren is, dat alles uit den weg te ruimen.

[Schibboleth]

SCHIBBOLETH (הלבש, korenaar) komt in de V M voor en ook in sommige hooge graden (Sch. R. 14e. gr. 1e. PW.). Het beteekent *overvloed* en *vrede*, of eene *korenaar* en een *waterval.* De slag werd in een korenveld geleverd. Dit woord diende tot ontdekking der vijanden, door de verscheidenheid in de uitspraak. Het was het wachtwoord van JEPHTA, Regter der Israëlieten. Toen de stam van EPHRAÏM oproerig was, maakte JEPHTA zich meester van de oevers der *Jordaan*, over welke de Ephaïmieten moesten terugkeeren, en al degenen, die zich aan deze plaats vertoonden, en dit woord niet naar behooren konden uitspreken, werden als strijders van den vijand herkend, gedood en door de golven weggevoerd (*Regt.* XII:6).

[Schietlood]

SCHIETLOOD. Zie PASLOOD.

[Schlicht, (Karel Frederik Lodewijk)]

SCHLICHT, (KAREL FREDERIK LODEWIJK) Stads-Sekretaris te *Berlijn*, geboren 20 Julij 1749, overleden 18 October 1799, was reg□ M□ der Gr□ □ *Royale York*, van 1795 tot aan zijnen dood. Hij is schrijver van de geschiedenis dier Loge, te vinden in het werk: *die gute Sache der Frei-Maurerei in ihrer Würde dargestellt (Züllichau* 1798. 8vo).

[Schneider, (Johannes Augustus)]

SCHNEIDER, (JOHANNES AUGUSTUS) Hertogelijk Saksiesch Raadsheer, geboren 22 Mei 1755. overleden 13 Augustus 1816, was een zeer regtschapen, geleerd mensch en een van ijver gloeijend V□ M□ Hij wendde zijn historiesche kennis en

filozofieschen geest herhaaldelijk ter dienst der Orde aan. In 1788 tot V∴ M∴ aangenomen, in de Loge *Archimedes zu den drei Reissbrettern*, te *Altenburg*, werd hij in 1801 gedep∴ M∴ en in 1806 reg∴ M∴. In een tijd, waarop de V∴ M∴ in *Duitschland* grootendeels in verstandelijke hoeijen lag, haar opgedrongen door allerlei dweepers en door misleiding, was hij regt ijverig werkzaam, zijne Loge daarvan vrij te houden, en hield zich daarbij overtuigd, dat men door eene kritiesche beoefening der V∴ M∴ tegen dwaalwegen kan worden bewaard. Hij werd belast met het schikken en uitgeven van het zeer gunstig bekende Konstitutieboek dier Loge, en voegde er een uiterst leerzaam aanhangsel bij, dat voor het grootste gedeelte zijn eigen werk was, en waarin hij over de vooral toenmaals sterke afdolingen sprak met eene helderheid en vrijmoedigheid, welke, bovenal in dien tijd, velen vreemd voorkwam. Verder schreef hij vele gewigtige bijdragen in het *Journal fur Frei-Maurerei (Altenburg*). Hij was het, welke het eerst in *Duitschland* het gewigt der Yorksche Konstitute betoogde, en er eene geauthentizeerde Latijnsche vertaling van aangeschaft hebbende, dit hoogst gewigtige stuk ook in het Duitsch vertolkte. Hij was het ook, die veel bewijzen bijeenbragt voor den zamenhang der V∴ M∴, met de Bouwkorporatiën der Romeinen en der Britten, onder de Romeinsche heerschappij, terwijl hij den bekenden schrijver Br∴ KRAUSE aantoonde, hoeveel zamenhang er was in de stellingen der schriften van VITRUVIUS, met de kunstleer en de oudste inwijdingsgebruiken der middeleeuwsche Metselaars.

Door Br∴ MEISNER, reg∴ M∴ der □ *zu den drei Bergen*, te *Freiberg*, gevraagd zijnde, of hij in de Schotsche graden ingewijd was, en wat hij er over dacht, antwoordde hij:

> Ik ben in al de hooge graden van zeker systeem voorlang ingewijd, en al de hooge graden van een ander systeem, gelijk ook de inwijdingen en de wetenschappelijke erkenningsgraden der Gr∴ Loge *Royale York*, ken ik door vertrouwde BB∴ even goed, alsof ik er ingewijd ware. Op deze wetenschappelijke graden, welke wij welhaast schriftelijk zullen ontvangen, verheug ik mij, ofschoon ik moet erkennen dat ze, gelijk ik die ken, van Schotsche Metselarij niet geheel gereinigd zijn. Over mijne overige

hooge graden schaam ik mij. Daarom weet, behalve een enkel vertrouwd Br, hier ook niemand dat ik hooge graden heb. Ik deel het u mede, om u te overtuigen, dat ik de Schotsche Metselarij en het daaruit ontstane onheil des te meer tot op den grond heb doorzien, dewijl mij de gelegenheid niet heeft ontbroken tot opmerken en het maken van treurige overwegingen.

[Schoen]

SCHOEN. (De) De Kandidaat moet het hielleder van den linkerschoen nederslaan, als eene zinnebeeldige toespeling op het oude en nog in het oosten bestaande gebruik, heilige plaatsen ongeschoeid te betreden.

[Schoonheid]

SCHOONHEID. Is de benaming van den derden grondpilaar van eene Loge. In de Orde van HERODOM van *Kilwinning* heet de tweede Opziener *beauté* (schoonheid).

[Schootsvel]

SCHOOTSVEL. (Het) In het Eng. *the apron made of white skin*, was oorspronkelijk zeer eenvoudig. Men zag het in de later ingevoerde hooge graden een groote rol spelen, en werd het daarin van allerhande kostbare stoffe vervaardigd en met goud en zilver geborduurd, ten einde een hoogen dunk te geven van den Maç rang van hem welke er mede was bekleed. Van daar sloeg die zucht ook over naar de eigenlijke V M, en wordt, in navolging van *Frankrijk*, thans ook in *Nederland* er meer werk gemaakt, om op deze Tabliers allerlei Maç zinnebeelden in verschillende kleuren te stikken, of te borduren, hetzij in zijde, in taf, of in andere stoffen. Het is het hoofddeel der Maçonnieke kleeding, zonder welke geen Vrijmetselaar in de Loge mag verschijnen, en het zinnebeeld van werkzaamheid, ofschoon sommigen het als het beeld van betamelijke schaamte voorstellen. Ook de nieuw aangenomen Esseër kreeg een schootsvel (*περζωμα*). Volgens de bepalingen van de Eng. Gr L behoort het Leerlings schootsvel te zijn van wit, glad lamsvel, 14-16 (Eng.) duim breed en 12-14 dnim lang, aan de onderzijde vierkant en zonder versiersels. Dat van den Gezel is voorzien van twee hemelsblaauwe rozetten, met linten van gelijke kleur. Dat van den M met hemelsblaauwe voering en een boordsel van gelijke kleur, 1½ duim breed en op de klep met eene derde hemelsblaauwe roos. Geen andere kleur of versiersel wordt toegelaten, met

uitzondering der Logeambtenaren, welke in het midden de zinnebeelden van hun ambt in zilver of in het wit geborduurd mogen hebben. Voor de reg MM en Gr Off zijn andere versiersels bepaald. Hier te lande is de kleur van het boordsel gelijk aan die der L welke het uitreikt. Te wenschen ware het, dat de reg MM hier te lande waakten tegen de overtredingen der wet - te vaak geschonden - welke verbiedt met eenig kenteeken der hooge graden in de LL der blaauwe of eigenlijke V M te verschijnen.

[Schot]

SCHOT. (De) In bijna alle Maçonnieke systema's vindt men in de opeenvolging der ingevoerde graden, met menigvuldige veranderingen in de gebruiken, éénen, die dezen naam voert. De hiervolgende artikels leveren daarvan een duidelijk bewijs op.

In het Tableau van de Schotsche graden komen de volgende zinnebeelden voor, als: de *Leeuw*, het beeld der onverschrokkenheid, grootmoedigheid en standvastigheid. De *Vos*, het zinnebeeld van het verstand. De *Aap* bevalt door zijne hem eigene kunst van nabootsen. De *Sperwer* beteekent, door zijne snelle vlugt, de laatste eigenschappen van eenen Schot.

Vragen voor den Schotschen Meester (volgens het systema van **hund).**

Vr. Zijt gij een Schotsche Meester?
Antw. Ja, zonder tegenspraak.
Vr. Waar zijt gij aangenomen geworden?
Antw. Op de Schotsche eilanden.
Vr. Op welke plaats?
Antw. Op eene plaats, welke voor de vierschaar werd toebereid.
Vr. Voor wien verscheent gij?
Antw. Voor eenen Meester en zijnen regterstoel.
Vr. Heeft men u onderzocht?
Antw. Ja! mijn gedrag.
Vr. Hoe heeft men u bevonden?
Antw. Men heeft mij schuldig bevonden en veroordeeld, evenwel, uit aanmerking mijner wetenschap, genade verleend.
Vr. Waaruit bestaat eene Schotsche Loge?
Antw. Uit een' Meester en drie Schotsche Broeders.
Vr. Welke is het getal der Schotten?
Antw. Vier.
Vr. Welke kleur behoort aan den Schotschen Meester?
Antw. De vuurkleur.
Vr. Welke kleur heeft de Schotsche Loge?
Antw. De kleur der hoop.
Vr. Waarom draagt uw Meester eenen driehoek op de borst?

Antw. Omdat deze het zinnebeeld der eenigheid is.

Vr. Hoe veel zinnebeelden legt men eenen Schotschen Meester voor?
Antw. Vier: een leeuw, een vos, een aap en een sperwer.
Vr. Verklaar mij dit?
Antw. Een Schot moet bij de eigenschappen van eenen goeden Meester nog voegen: het hart van eenen leeuw, de loosheid van eenen vos, het vernuft van eenen aap en de vlugheid van eenen sperwer.
Vr. Hoe is uw naam?
Antw. Notuma (letterverzetting van *Aumont*).
Vr. Van waar komt gij?
Antw. Van het Noorden.
Vr. Waar gaat gij heen?
Antw. Naar alle deelen der wereld, om de verstrooide bouwstoffen weder zamen te zoeken.
Vr. Hebt gij ergens gearbeid?
Antw. Ja, aan de herbouwing van SALOMO's Tempel, onder EZRA.
Vr. Is ook deze niet verwoest geworden?
Antw. Ja, maar de grond is gebleven.
Vr. Welk is het zinnebeeld der Schotten?
Antw. Een leeuw onder eene rots rustende, die bij stormweder met allerlei mathematiesche werktuigen speelt, en het omschrift heeft: *Ik verwacht beter weder! (Meliora praesumo)* dat is: *betere tijden.* De 5e. graad van het Ned. en Fr. stelsel wijkt hier van af.

[Schot, (Groot-)]

SCHOT, (De GROOT-) of GROOT-UITVERKORENE, VOLKOMENE OUDMEESTER EN VERHEVEN VRIJMETSELAAR (*Grand-Élu ancien, Maître parfait et sublime Maçon*) of de GROOTE SCHOT VAN HET HEILIGE GRAF VAN JAKOBUS VI, of de GROOT-SCHOT VAN DE VOLKOMENHEID, is de 14e. graad van het oud-Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgevoerd, en de 20e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.* Hij ontstond in 1747 en werd door den Pretendent uitgedeeld.

[Schot (Groot-) van den heiligen Andreas]

SCHOT (De GROOT-) VAN DEN HEILIGEN ANDREAS van SCHOTLAND (*Grand-Écossais de St. André d Écosse, ou Patriarche des Croisades, Chevalier du Soleil, Grand-Maître de la Lumière*), is de 29e. graad van het oud-Engelsch systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgevoerd, de 21e. van het Mitzraïmietiesche, de 6e. van het Schotsch-Filozofiesche te *Parijs*, de 10e. van de Uitverkorenen der Waarheid en de 5e. der Philaleten.

[Schot van Herodom]

SCHOT (De) VAN HERODOM is de 30e. graad van het systema van MITZRAÏM.

[Schot (Jonge of Kleine)]

SCHOT (De JONGE of KLEINE) is de 4e. graad van het klerikaal systema, en de 8e. der Uitverkorenen der Waarheid.

[Schot (Onbekende) der drie JJJ]

SCHOT (De ONBEKENDE) DER DRIE JJJ is de 19e. graad van het Mitzraïmietiesch systema, de aanvangletters der woorden *Jordaan, Jehovah* en *Jachin*, hebben aan dezen graad die benaming verleend.

[Schot, (Oud-)]

SCHOT, (De OUD-) of Schotsche Oud-Meester, ook *St. Andreas*-Ridder genaamd, is de vijfde graad van het klerikaal stelsel en de vierde der Martinisten.

[Schot van Parijs]

SCHOT (De) VAN PARIJS is de 17e. graad van het Mitzraïmietiesch systema van *Parijs.*

[Schotland]

SCHOTLAND. In dit deel van *Groot-Brittanje* geniet de Broederschap nog meer achting, dan in *Engeland*, welke in vele gelegenheden blijkt; en er wordt thans nog geen openbaar, eenigzins belangrijk bouwwerk aangevangen, waar de Groote L door de bestuursmagten niet wordt uitgenoodigd tegenwoordig te zijn bij het leggen van den eersten steen. Zie verder KILWINNING, MARIA'S KAPEL, PROCESSIE, ROSLIN. De Groote Loge van *Schotland*, welke zich in 1736 vormde, toen WILLEM SINCLAIR VAN ROSLIN 32 Loges bijeenriep, bij gelegenheid dat hij afstand deed van de erfelijke Grootmeesterswaardigheid, houdt zich uitsluitend bezig met het bestuur der Loges van de *St. Jans*-graden. Zie verder het Art. SCHOTSCHE VRIJMETSELARIJ, bl. 243. De spanning, die vroeger tusschen de Engelsche en Schotsche Broederen heerschte, is gelukkiglijk opgeheven geworden.

[Schotsch Filozofiesch Rituaal]

SCHOTSCH FILOZOFIESCH RITUAAL. Zie RITUAAL. (HET SCHOTSCH WYSGEERIG)

[Schotsch Gedeputeerd Meester]

SCHOTSCH GEDEPUTEERD MEESTER. Zie MEESTER. (DE SCHOTSCHE GEDEPUTEERDE)

[Schotsch Meester]

SCHOTSCH MEESTER. Zie MEESTER. (SCHOTSCHE)

[Schotsche Dames van het Hospitaal van den Berg Thabor]

SCHOTSCHE DAMES VAN HET HOSPITAAL VAN DEN BERG THABOR. Zie DAMES (DE SCHOTSCHE) en MAÇONNERIE D'ADOPTION.

[Schotsche Loges]

SCHOTSCHE LOGES zijn dezulke, welke in graden arbeiden, die, òf als de eersten der hoogere graden beschouwd worden, òf tusschen de *Johannes*- en de Kapittelgraden staan. Vooral in *Duitschland* zijn zij van de blaauwe ⊏⊐ ⊏⊐ zeer afgeschei-

den, matigen zich veel aan en zijn de voorhoven van het klerikaal systema, en der echte Vrijmetselarij zoo vreemd, als alle andere hoogere graden. Dubbel schadelijk zijn zij echter in die der Duitsche systema's, waarin haar het opzigt over de *Johannes*-Loges zoowel, als over de kassen en de algemeene administratie, wordt toegestaan.

[Schotsche Nieuweling]

SCHOTSCHE NIEUWELING (*Novice*) was in het Illuminaten-systema de 4e. graad, en de 2de graad der Orde van de *Strikte Observantie.* Zie ook het Art. SYSTEMA. (KERKELIJK) D. II. bl. 139.

[Schotsche Ridder]

SCHOTSCHE RIDDER, (De) of Schotsch Meester is de 5e. graad van het Fransche en het Nederlandsche systema, de 5e. der Illuminaten en de 5e. der Philaleten.

[Schotsche Vrijmetselarij]

SCHOTSCHE VRIJMETSELARIJ (De) is de naam, welke men aan de hoogere graden geeft, en van welke voorheen de Groot-Schot de hoogste was. Een van de eerste aanleidingen, om zoogenaamde hooge graden op de V M te enten, was de hoop van de aanhangers van den uit *Brittanje* verdreven Pretendent KAREL EDUARD STUART, om ze tot een middel te gebruiken, ter bereiking hunner politieke bedoelingen en het herstel van den Pretendent. Later hebben ook mystieken, alchemisten, enz. die graden gebezigd, om, door ze bij en tusschen de bestaande Schotsche graden te voegen, hunne leerstellingen te verbreiden en ingang te doen vinden. De schitterende insigniën en titels, aan de leden daarvan uitgedeeld, droegen veel bij tot de verspreiding. Toen men had gezien, dat die graden ingang hadden gevonden, ging men in *Duitschland* op denzelfden voet voort, en maakten er geestdrijvers en heerschzuchtigen van den naam dier graden gebruik, om hunne stelsels, met het Schotsche vermengd, ingang te doen vinden. Zie de Art. CLERMONT, GRAAD, HERODOM VAN KILWINNING, HOOGE GRADEN, JAKOB II en JAKOB III (Koningen van *Groot-Brittanje*), JOHNSON, OBSERVANTIA STRICTA en LATA, ROSA, SCHOT, (GETROUWE) STARCK en ZINNENDORF. Het beroemde Altenburgsche Konstitutieboek zegt er (Afd. I, Hoofdstuk 2) het volgende van:

> De echte *St. Jans* V M kent slechts *drie graden*, en voleindt de V M door het mededeelen van den Meesterrang.

De vierde graad, door eenigen daaronder geteld - en die heete nu *volkomen* of *uitverkoren Meester*, enz. of zij ook een voorgewende Riddergraad - is een onechte graad, door de Schotsche V□ M□ aan de *St. Jans* V□ M□ opgedrongen.
In sommige stelsels voegde men den vierden graad bij de drie *St. Jans*-graden om de onervarenen te belezen, dat deze eerste Schotsche graad het begin van de voortzetting dier drie graden was. Eigenlijk geschiedde het daar nogtans, om de vier Orden der *clericorum minorum ordinum* van de Katholieke Kerk na te bootsen, welke *Acoluthi, Exorcistae, Lectores en Ostiarii* heeten. De drie Ordes der *clericorum majorum ordinum* zijn het *onder-diakonaat*, het *diakonaat* en de *Priesterwijding.* Wie in deze wilde treden, moet vooraf de vier lagere geregeld zijn doorgegaan, en daarop berust de stelling van het Schotsche systeem, dat de hoogere graden in de lagere verborgen liggen, en gene een vervolg van de laatstgenoemde zijn. De V□ M□, in welke de naam van Orde tot 1723 in *Engeland* niet bekend was, nam dien naam eerst toen aan, ten gevolge van het uitdenken der Schotsche V□ M□, welke echter reeds van de tijden van JAKOB II zou dagteekenen, en, na vergeten te zijn geweest, door den lateren Pretendent STUART, vermeerderd en gewijzigd, weer ingevoerd zou zijn. Zoo had dan ook RAPIN DE THOYRAS, in een werkje, getiteld: *over de aankomst en de uitbreiding van eene sekte te Parijs, welke thans zoo veel opzien heeft gebaard* medegedeeld, dat eenige voorname geestelijken er deel aan hadden genomen, het roomsch-kerkelijk regt er op hadden aangewend, en haar tot eene geestelijke Orde hadden verklaard; dat men haar dienstbaar had gemaakt aan de wederverheffiing van JAKOB II, met welk doel in dienzelfden tijd in *Schotland* eene andere Orde zou zijn gesticht, onder den naam van *St. Andreas.* Men had die Orde uitgebreid, en voornamelijk Ridders en geestelijken aangenomen, en de JAKOBS-ladder tot zinnebeeld genomen. De graad, welke dat zinnebeeld had, werd werkelijk de vierde, en vormde toen, met nog drie andere, het zevental, gelijk staande met de bovenvermelde twee geestelijke afdeelingen der *Clericorum minorum en majorum ordinum.* In een geschrift, getiteld. *Wer ist unter der Parabel: die Familie der Amicitier eigentlich zu verstehen? unpartheiïsch beantwortet vom Br*□ AMICUS VERITATIS (*Berlijn* 1802, 48 bl. kl. 8vo.) vindt men veel merkwaardigs aangevoerd. - Tot aan den dood van KAREL I had er slechts *eene* V□ M□ bestaan, en deze was in stilte en zonder prachtvertoon ten beste des menschdoms steeds voortgeplant geworden. Na den dood van KAREL I vlocht men er politieke doeleinden in, en zij verloor in de Loges, welke de nieuwigheden aannamen, hare aloude gedaante. Toen nu Prins WILLEM III in *Engeland* landde, en JAKOB II, op den 20sten December 1688, *Londen* moest verlaten, kort daarna bij *Windsor* gevangen werd genomen, doch in Januarij 1689 ontsnapte, en bij *Ambleteuse*, in *Frankrijk*, landde, onderging ook de oude eerwaardige vorm der V□ M□ eene, bijna algeheele verandering. De Hertog VAN BERWICK, de natuurlijke zoon van JAKOB II, en reg□ M□ eener Schotsche Loge, verbond zich met de Jezuïten, en uit den leeuw van den stam JUDA - een zinnebeeld uit het Oude Testament (*Gen.* XLIX:9) -

werd een Schotsche leeuw gevormd - BÉRWICK stond nu ook in geheime verstandhouding met Lord BERKELEY, in *Engeland.* De oude Hieroglyfen werden veranderd en nieuwe ceremoniën uitgedacht, en men arbeidde voort, met het doel, JAKOB II in *Engeland* te herstellen, en er de Protestantsche godsdienst te onderdrukken. De Hoofd-Loge bevond zich in een gewelf, onder het *profes*-huis der Jezuïten, te *Parijs.* JAKOB II werd in die Loge ingeleid, en Pater LACHAISE (biechtvader van LODEWIJK XIV, en dezelfde naar wien het beroemde kerkhof te *Parijs* is genoemd) sprak hem daarbij met eenige in dat werk aangehaalde orakelachtige woorden aan. In deze Orde, door de Jezuïten uitgevonden, was de *dolk* het symbool van den hoogsten graad. De Ridder van den Dolk heette: *Chevalier Kadosch.* De volgende graad had tot Orde-teeken een Moeder-Godsbeeld met het Christuskind, en het omschrift: *J.H.S.* In een' anderen, en wel klerikalen graad, ziet men een monnik afgebeeld, die in de eene hand den *gifkelk*, en in de andere een *dolk* houdt, met het onderschrift: *Je dois tout à ma religion*, en aldus: ‘Ik moet voor mijne godsdienst niet slechts alles *lijden*, zelfs elken dood;’ maar ook: ‘ik moet voor haar alles *onderstaan*, zelfs elke misdaad.’ Het geheele geheim dezer Orde bestond in niets anders, dan in het vermoorden van WILLEM III. De *Chevalier Kadosch* ontving een dolk en zwoer, als hij daartoe werd opgeroepen, te velde te trekken, en zich elk middel te veroorloven tot het bedwingen van de vijanden der Orde. Hij ontving de verzekering, dat, bezigde hij den dolk, JAKOB II hem koninklijk beloonen en boven al het volk zou verheffen. In het opgenoemde werkje worden daaromtrent de volgende echte stukken medegedeeld:
Wij ondergeteekenden JAKOB FRANS, Hertog van *Berwick*, Ridder der Orde van JAKOB II, Koning van *Groot-Brittanje*, ROBERT CHARNOCK, Pater, JOHANNES FRIEND, ROBERT KING en ANTOON KEYS. Wij, hier eerbiedig en vol aandacht verzameld voor het aangezigt der heilige Zaligen en van den grooten Bouwmeester, vooral echter onder de reine en helderziende oogen van IGNATIUS, die de onschuld hoedt van hen, welke moed en kracht hebben, onderdrukte Staten te verdedigen, wij bekennen en beloven, ons woord tot aan den laatsten oogenblik onzes levens te houden, terwijl wij zelfs onder de grootste folteringen, welke men ons zou kunnen doen lijden, nooit willen bekennen, dat de allerchristelijkste Koning, de eerwaarde vaders Jezuïten, onze broeders, en JAKOB II, ons het eerste denkbeeld hebben gegeven tot den sluipmoord van WILLEM, Prins van *Oranje*, op straf van eeuwig in het vagevuur te blijven, en de smarten der hel en van het hevigste helsche vuur te lijden, en voor immer beroofd te worden van alle rust, allen vrede en alle leniging, al ware die ook nog zoo gering. Dit beloven wij onzen Meesters en Opperhoofden, den Pater LACHAISE en den Aartsbisschop van *Parijs.*
Gedaan op den 10den Januarij 1696, in de duistere kamer.
De Hertog VAN BERWICK, CHARNOCK, FRIEND, KING, KEYS.
Ik JAKOB II, Koning van *Groot-Brittanje*, beken opregt, dat ik heb toegegeven aan de vrome bedoeling van mijn' natuurlijken zoon JAKOB FRANS, Hertog van *Berwick*, zich mijner zaak aan te trekken en mijn ongeluk met mij te deelen, terwijl hij zich op mijne vijanden wreekt, en

mijnen schoonzoon in zijn winterverblijf aanvalt, dit moge dan nu ook geschieden, op welke wijze het wille; daar hij van de eerwaardige vaders Jezuïten en LODEWIJK *den Grooten*, mijn broeder en bondgenoot, die zoowel met de Jezuïten tot *ééne* Orde behoort als ik-zelf, vernomen heeft,

dat het geene misdaad zij, zelfs niet eens eene zonde voor welke geboet dient te worden, het onregtvaardige bloed te vergieten van een kettersch vorst of van eene kettersche vorstin, die de Staten in verwarring brengen. Dien ten gevolge draag ik hem de last op, alle personen in *Engeland* en elders, welke zich tegen zijn doel verzetten, te verbranden of om te brengen.

St. Germain en Laye, den 3osten Januarij 1696.
JAKOB II.
Toen alles ontdekt was en men het geheele komplot der sluipmoordenaars in *Engeland* had gevangen (eenigen waren naar het vasteland gevlugt, terwijl volgens KIMBER's *History of England, Lond.* 1755, gr. 8vo. *p.* 394, van de opgemelde zamengezworenen, CHARNOCK, KING en KEY op den 18den Maart en *Sir* JOHN FRIEND op den 3den April 1696 werden ter dood gebragt), schreef JAKOB II op den 20sten Maart 1696 uit *Boulonje* aan LODEWIJK XIV: 'Heil en genade wacht hen. Heilige IGNATIUS bid voor hen en heb medelijden met hunne zielen. Geef niet toe dat zij eenige smart in het vagevuur lijden; want zij hebben niet bekend, dat ik en mijne broeders, uwe volgelingen, hen hebben aangezet.' In de duistere kamer onder de Jezuïtenkerk te *Parijs*, bevond zich op een berg - de berg van *St.* IGNATIUS genaamd - een oude draak, welke ten aanzien van *Frankrijks* lot voorspelde: 'Puinhoopen, bloedige veldslagen, moorden, kerkers, doodstraffen zullen uwe werken zijn en uwe zinnen streelen.' Dit orakel pasten de Jezuïten, *naar de stelling* van Pater LACHAISE, op de Hugenooten toe, welke LODEWIJK XIV moest vervolgen. De door een pijl gewonde leeuw, welke vastgebonden was geweest, doch zich had losgescheurd en het afgescheurde touw nog aan den hals droeg, aan den ingang van een hol lag en met mathematiesche werktuigen speelde (zie het Art. SCHOT, bl. 237), was dus geen edel zinnebeeld, evenmin was dit de dolk in den hoogsten graad. Niet min afschuwelijk waren de dolk en gifbeker in de handen van de beeldtenis des geestelijken in het klerikaat, door de Jezuïten bedacht, en door GEDICKE, BIESTER en NICOLAI zoo gelukkig bestreden. Velen zien *Schotland* aan als de broeikast van al de stelsels en geïsoleerde graden, welke den naam van Schotsche voeren, gelijk dit, naar die BB gelooven, zou blijken uit oorkonden in behoorlijken vorm. Ware dit echter aldus, dan zouden de VV MM aldaar het vruchtbaarst zijn in mystagogiesche uitvindingen. Zij hebben nogtans niets uitgevonden, zelfs niet *de drie graden* welke zij beoefenen, en die alleen bij uitsluiting van alle hooge graden, door de Gr L van *Schotland* worden erkend. Al die oorkonden, al die diploma's, al die reglementen, gedagteekend van *Edinburg*, van *Kilwinning*, van den *denkbeeldigen Berg van Herodom*, zijn niets anders dan uitgedacht, voor zoo ver zij het vermogen schenken de hooge graden te beoefenen. Dit blijkt ten duidelijkste uit het volgende hoogst belangrijke stuk, waarvan het origineel, eigenhandig in het geheel geschreven en geteekend door Br LAWRIE, Gr Sekretaris der Gr L van *Schotland*, en voorzien van alle bewijzen van authenticiteit, in 1832 in handen was van de redaktie der *Revue historique, scientifique et morale de la Franc-Maçonnerie*, welke zich bereid had verklaard het te toonen

aan elken Br∴ die het mogt willen zien. De woorden in *cursyf* gedrukt, zijn onderstreept in het oorspronkelijke, dat hier volgt, tot zelfs met eenige onnaauwkeurigheden van interpunctie, enz.

Edinburgh, 7 July 1821.

Sir and brother,

Your letter of the 1ste May addressed to Willm Inglis Esqr. our substitute grand master, respecting the erection of a new lodge, at Lausanne, in Switzerland, under the jurisdiction of the Grand Lodge of Scotland, was transmitted me of ficially, as secretary, to be submitted at their first meeting; and it affords me, much pleasure to inform you, that at their last quarterly communication, it was unanimously agreed to, that, upon a petition being forwarded to me, bearing the signatures of a many brethren as could be obtained, a charter would be immediately granted. You will also have the goodness to point out such of the brethren as you intend to fill the different offices, in the first in stance, of the lodge.

We have no printed instructions, it being against the regulations of *scotish masonry* to have any thing in the shape of a catechisme.

The Grand Lodge has never thought it quite consistent, to cherish much correspondence with the continental lodges, from the circumstance, that she only acknowledges the orignal degrees, of *apprentice, fellow craft and master mason being the ancient order of St. John's masonry* - While the lodges abroad, generally practise and admit, other orders within their bosom, which the Grand Lodge of Scotland consider as innovations, upon the original institutions of masonry, as recognized by our Grand Lodge in this country.

It is proper that I should mention, that the dues of a charter is L. 21 sterg., and that we have a standing regulation, that no charter is granted till this sum is remitted.

Edinburg, 7 Julij 1821.

Heer en Broeder,

Uw brief van den 1sten Mei, gerigt aan Willm Inglis Esqr., onze gesubstitueerde grootmeester, betrekkelijk het oprigten eener nieuwe loge, te Lausanne, in Zwitserland, onder het regtsgebied der Groote Loge van Schotland, werd mij, als sekretaris, officieel ter hand gesteld, om in hare eerste bijeenkomst ingediend te worden; en het verstrekt mij tot veel genoegen u te berigten, dat, in hare laatste kwartaal-zamenkomst, eenstemmig is goedgekeurd, dat, op een aan mij te zenden verzoekschrift, voorzien van de handteekeningen van zoo veel broeders als men zou kunnen verkrijgen, dadelijk eene konstitutie zou worden uitgereikt. Gij zult ook de goedheid willen hebben, die broederen aan te duiden, welke gij de verschillende posten der loge aanvankelijk wilt doen vervullen.

Wij hebben geene gedrukte instruktiën, als strijdende het met de reglementen der *schotsche maçonnerie*, iets te hebben in den vorm van een katechismus.

De Groote Loge heeft het nooit voegzaam geacht, sterk briefwisseling te onderhouden met de vastelands loges, uithoofde zij alleen de oorspronkelijke graden erkent van *leerling, medgezel en meester metselaar, zijnde de oude orde der St. Jansmetselarij* - Terwijl de loges in den vreemde, algemeen andere orden in haren boezem beoefenen en toelaten, welke de Groote Loge van Schotland als nieuwigheden beschouwt in de oorspronkelijke instellingen der metselarij, zoo als zij erkend is door onze Groote Loge in dit land.

Het is gepast dat ik u berigt, dat het verschuldigde voor eene konstitutie is L. 21 sterg., en dat wij een vast reglement hebben, dat geene konstitutie wordt

toegestaan alvorens die som geremitteerd is.

I have the honor to be, sir and brother your most obedient humble servant and brother

Ik heb de eer te zijn, heer en broeder, uw meest gehoorzame, nederige dienaar en broeder

ALEX. LAWRIE secretary, Grand Lodge of Scotland.

ALEX. LAWRIE sekretaris, Groote Loge van Schotland.

To C. Morison, Esqr. M.D. physician to the british forces and to household of H.R.H. the duke of Sussex, Lausanne, Switzerland.

Aan C Morison Esqr. M.D. arts des britschen legers en der hofhouding van Z.K.H. den Hertog van Sussex, Lausanne, Zwitserland.

Zie verder de Art. FRANKRIJK, waar men op bl. 242 de opgave der graden vindt, HERODOM, HOOGE GRADEN en OPPERGRADEN, als ook STELSEL.

[Schotten. (Getrouwe)]

SCHOTTEN. (De GETROUWE) *Les Écossais fidèles*, of *la Rite de la vieille Bru*, is een stelsel, dat slechts in het zuidelijk *Frankrijk* was verbreid, en welks aanhangers voorgeven dat het in 1747, door den Pretendent (KAREL EDUARD STUART) is gesticht, gedurende zijn verblijf te *Toulouse*, uit erkentelijkheid voor het goed onthaal, van de VV MM dier streken ondervonden. Het bestond uit negen graden, van welke de vier eerste, zijnde de eigenlijke of symbolieke V M, benevens een toegevoegde graad, het *eerste*, de vier volgende graden, de V M der kruistogten, het *tweede* en de laatste graad, of zoogenaamde wetenschappelijke V M het *derde* kapittel vormen. Zie daarover meer bij THORY, *Acta Latomorum*, *T.* I. p. 306.

[Schouten, (J.)]

SCHOUTEN, (J.) gedeputeerd Grootmeester Nationaal voor de symbolieke graden en reg M der Loge *la Flamboyante*, te *Dordrecht.* Deze Br, nog levend en ten nutte der Broederschap werkzaam zijnde, zullen wij slechts zoo veel zeggen, als volstrekt onmisbaar is tot aanvulling van eenige andere artikelen van ons werk. Als schrijver heeft hij zich allergunstigst doen kennen, door zijne Maç geschriften, b.v. de Lierzang, getiteld: *de eer der Vrijmetselarij gehandhaafd* (1824), zijne *Ode op het huwelijk van den H E Gr M Nat Prins* FREDERIK *der Nederlanden* (1825), enz. maar vooral door zijn werk: *de Vrijmetselarij*, een gedicht in drie zangen, waarvan de eerste druk in korten tijd uitverkocht was, waardoor een tweede uitgave werd gevorderd, welke ook in 1819 (*Rotterdam* IMMERZEEL, VI en 130 bl. gr. 8vo.) verscheen. In den derden zang drukt hij zijne Maç belijdenis aldus uit:

> 'k Ben Metslaar, en dank God dat ik het ben geworden.
> 'k Was vlijtig: 'k heb gewerkt, en ken de Metselorden;
> 'k Heb haar geheimen en haar regels nagespoord,
> En iedre vordering dreef mij begeerig voort;
> 'k Drong door tot in het hart van haar verborgenheden;
> Ik zag de bronwel daar van deugd en reine zeden;

En in haar tempelruim vond ik op iedren stap
Een oefenplaats van Kunst, een school van Wetenschap.
Toen heb ik, 't geen ik naauw dorst hopen, ondervonden,
En 'k hield met hart en ziel mij sinds aan haar verbonden;
Ja, als de ontrouwe tijd mijn brekend oog ontrent,
Dank ik den Hemel nog, dat ik haar heb gekend.

Om dien Br een bewijs van achting en Br verknochtheid te geven, kwamen eenige BB op het denkbeeld, door hem, als scheeps-bouwmeester, een schip te doen bouwen, aan hetwelk den naam werd gegeven van *de Broedertrouw*, en dat van stapel liep op den 21sten November 1836, zijnde de 25e. verjaring zijner inwijding. Dit te water laten van het schip werd met plegtigheid gevierd. Br SCHOUTEN deed van zijne zijde toen een penning slaan (vermeld in het Art. LEGPENNING, N°. 6), welke hij de BB ontwerpers van het plan en eigenaren van het schip, als bewijs van dankbaarheid aanbood; de medaille is gegraveerd door Br SCHOUBERG, en verbeeldt op de voorzijde een roer, als zinnebeeld van het schip, met den naam *Broedertrouw*, en het anker der hoop, omgeven door twee allegoriesche takken. Op de keerzijde staat in een' lauwerkrans: *Erkentenis voor Broedertrouw*, XXI *November* MDCCCXXXVI.

[Schreden]

SCHREDEN. Zoodra de eerste Opziener den leerlingspas aan den aspirant geleerd heeft, wordt hij door den Ceremoniemeester naar het oosten geleid.

[Schreden. (Geheimzinnige)]

SCHREDEN. (De GEHEIMZINNIGE) Elke graad heeft haar eigen aantal, die ook op de haar eigene wijze gemaakt worden en eene allegoriesche beteekenis hebben.

[Schreden. (zaal der verloren)]

SCHREDEN. (De ZAAL DER VERLOREN) Zaal, waarin zich de viziteuren, en in het algemeen al de Broeders bevinden; zij is voor den voorhof.

[Schrepfer, (Johannes George)]

SCHREPFER, (JOHANNES GEORGE) of, gelijk hij zich meestal teekende, SCHÖPFER, geboren te *Neurenburg*, voorheen Pruissiesch huzaar en vervolgens koffijhuishouder te *Leipzig*, was een der onbeschaamdste bedriegers van al degenen,

die de V M tot middel hunner bedoelingen hebben gemaakt. Na het openen van zijn koffijhuis in 1768, rigtte hij er eene zooge-

naamde Schotsche Loge op, onder voorwendsel, van het echte opperhoofd der VV MM in last te hebben, het stelsel der *Strikte Observantie*, als loutere verbeelding, te vernietigen. Hij beschimpte de aanhangers daarvan, door op straat geworpen briefjes, en bedroog eene menigte menschen door zijne geestverschijningen en goochelarijen. Lang kon hij het echter niet volhouden: door geldelijke verlegenheid en uit vrees voor straf, doorschoot hij zich op den 8sten October 1774, te *Rosenthal*, bij *Leipzig*, in den ouderdom van 35 jaren. In den laatsten tijd zijns levens had hij den naam aangenomen van Baron VAN STEINBACH, en zich uitgegeven voor een' natuurlijken zoon van een' Franschen Prins en Kolonel in Fransche dienst, waaraan echter een einde kwam, door den Franschen Rezident MARBOIS.

[Schrewsbury. (van)]

SCHREWSBURY. (Graaf VAN) Zie GUNDULPH.

[Schrift-Metselaars]

SCHRIFT-METSELAARS zijn die handwerksgezellen, welke in het bezit zijn van schriftelijke bewijzen. Zie het Art. METSELAARSGROET.

[Schrikkelijke Broeder]

SCHRIKKELIJKE BROEDER. Zie VOORBEREIDER.

[Schrikteeken]

SCHRIKTEEKEN, is een teeken, dat wel te onderscheiden is van het hulpteeken.

[Schröder, (Frederik Jozef Willem)]

SCHRöDER, (FREDERIK JOZEF WILLEM) Doctor en Professor der geneeskunde te *Marburg*, geboren 19 Maart 1773, te *Bilefeld*, in het Graafschap *Ravensberg*, overleden 27 October 1778, had door chemieschen en alchemistieschen arbeid zijne gezondheid reeds vroeg geschokt en zijne verbeelding overprikkeld. Hij was een van die geleerden, welken de alchemie de hersens heeft verschroeid, en de paradoxen-zucht het hoofd op hol heeft gebragt.

Langen tijd had hij reeds met menschen van gelijken aanleg in briefwisseling gestaan, toen de sluwe Jezuïten, met zijn karakter en neiging bekend geworden, op het denkbeeld kwamen, SCHRÖDER tot hun werktuig te maken. Eerst ontving hij geheimzinnige brieven van onbekende personen, waardoor zijne verbeelding werd aangevuurd. Later bezocht hem een onbekende, die zich, tot zijne vreugde, bij hem als adept bekend maakte, en hem mededeelde, dat er onbekende in God levende vaders waren, welke een oog hielden op het groote werk, en zijne aanhangers en dezen

gelukkig wilden maken. Dat zij hem hadden gadegeslagen, en welgevallen gevonden in hem en zijne nasporingen, om tot de geheimen der natuur door te dringen, en daar zij wisten, dat hij niet zeer van geluksgoederen was voorzien, zoo hadden zij hem voorshands vijftig dukaten gezonden, welke hij hem ter hand stelde. Daarmede moest hij in de eerste onkosten voorzien; later zou hij meer ontvangen. Dit laatste gedeelte der belofte werd echter nooit vervuld. De arme eerlijke bedrogen man was opgetogen en liep in den strik. Men maakte hem nu bekend met het bestaan van de Orde der Rozenkruisers. Hij moest die verbreiden, kreeg later herhaaldelijk opdragten, door een van onbekende personen, zoo het heette, de onbekende opperhoofden der Orde. Dit alles bragt hij, onder den hem opgegeven Alchemistieschen naam SCHWäRZER, eerlijk en ijverig ten uitvoer, en baarde veel opziens. Bij zijne veelvuldige reizen waren de 50 dukaten spoedig verteerd, en had hij geen ander voordeel er van, dan de drie eerste der negen Rozenkruis-graden te bezitten. De receptiegelden, voor elken graad het drievoudige van den vorigen bedragende, moest hij langs een opgegeven adres aan de onbekende opperhoofden zenden. Men had hem veel beloften gedaan, maar deze gingen op eens te niet. Toen de onbekenden door hem hadden verkregen, wat zij wilden, vestiging der graden, en zij hem verder niet noodig hadden, of niet konden of wilden gebruiken, *verloor hij*, naar de kunsttaal der Rozenkruisers, op eens *zijn Meester*, dat is, op zijne brieven aan het opgegeven adres kwam geen antwoord. Dit nam hij zich zoo zeer ter harte, dat hij er bijna krankzinnig van werd, dewijl hij zich verbeeldde, dit door zijne zonden verdiend te hebben; die smart droeg dan ook veel bij tot zijn' vroegtijdigen dood.

[Schröder (Frederik Leopold. van)]

SCHRöDER (FREDERIK LEOPOLD. Baron VAN) Pruissiesch Ritmeester, was lid der *Strikte Observantie*, onder den naam van *Eustachius a Scarabeo*, en een der *clerici*, of onbekende opperhoofden des stelsels, waar hij *Dominicus* heette. De Minister VAN WÖLLNER zond hem, die daarom al zijne bezittingen in *Mecklenburg* verkocht, naar *Rusland*, omdat men zeide, dat het oud-Grieksche Kerk-Rituaal sterk overeenkwam met de V M, en dat men het echte geheim bij de Grieken kon ontdekken. Zie verder het Art. WÖLLNER.

[Schubart, (Joh. Christiaan)]

SCHUBART, (JOH. CHRISTIAAN) Edelheer VON DEM KLEEFELDE, Geheimraad van den Hertog van *Coburg-Saalfeld*, geboren 24 Februarij 1734, overleden 26 April 1787, heeft zich in de Orde een naam gemaakt, door hetgeen hij, vereenigd met den

Baron VAN HUND, deed, tot grondvesting van het systeem der *Strikte Observantie*, waar hij den naam droeg van *Eques a Struthione* (Ridder van den Struisvogel).

Hij was er *Sub-Prior*, en reisde *Duitschland* rond, om er het stelsel uit te breiden. Hij beproefde in *Mentz*, de Domheeren in die Orde op te nemen, en hen er toe te brengen, dat zij zich zouden verbinden, geen ander tot Keurvorst te kiezen, dan die Ridder der *Strikte Observantie* was. De Keurvorst kwam er achter en verijdelde zijn plan. Hij en die hem hadden gezonden, beproefden onophoudelijk, voorname personen tot de vereeniging over te halen, en schonken hun eertitels, prefekturen, mantels, prelaten hoeden, papieren stormhoeden en, naar gelang, ook pensioenen. Op den anderen kant plunderde men lichtgeloovigen uit. SCHUBART speelde toen aan het hof te *Anspach* eene ellendige rol, welke veel gerucht maakte. Eens daagde hij Prof. WOOG, te *Leipzig*, voor zich, en uithoofde deze, op last van den Baron VAN HUND, te *Leipzig* eene Loge had opgerigt, veroordeelde hij als *sub-Prior* (de niet meer regtschapen JOHNSON - zie dat Art. - was *Groot Prior*) Prof. WOOG tot dadelijke betaling van 250 thaler (*f* 450), als hij verder Ridder wilde blijven; en toen WOOG verklaarde, dit niet te kunnen doen, werd hij dadelijk vervallen verklaard van den Riddergraad en tot *Socius* gedegradeerd. Toen WOOG den naam noemde van den Engelschen Gr M, zeide SCHUBART: ‘Wat Gr M, wij hebben er geen noodig, de Engelschen kunnen naar den duivel loopen.’ Zoo als dan daar ook alles gerectifieerd en op nieuws gewettigd moest worden, wat van de Eng Gr L afkomstig was, terwijl SCHUBART en zijne medestanders dit voor valsch verklaarden. De ellendigste personen werden aangenomen, als zij maar geld konden aanbrengen, dat met de receptiegelden enz., zoo het heette, moest dienen tot het vormen van een lijfrenten - of tontineplan, waaruit de Ridders de gelden hunner prefekturen, kommanderijen en prebenden zouden trekken, doch waarvan de hoofden zich groote traktementen toeeigenden. Om geld te slaan, bedacht men nog andere hooge graden in het klerikaal systeem. Doch die traktementen werden hun op het konvent te *Kohlo*, waar SCHUBART niet dorst verschijnen, grootendeels afgenomen. SCHUBART met kundigheden begaafd, en zich goed kunnende voordoen, lokte velen, onder belofte, hen tot de echte bron der V M te zullen voeren. Dorst naar geld en eer, kortom, alle hartstogten der ligtgeloovigen werd gestreeld, en als hefboom gebruikt, om hen te winnen, en bij de hun toegestane eer en voordeelen de eigen beurs te spekken. Men kwam er eindelijk achter, dat het onbekende opperhoofd, voor wien groote sommen in rekening waren gebragt, niet bestond. Ook andere streken en listen werden ontdekt, zoodat de *Strikte Observantie* in hare naaktheid werd ten toon gesteld (de Pruissiesche *Londes*-Loge te *Berlijn* beoefent dien regel zoo vol onverdraagzaamheid nog) en zeer daalde. *Schubarts* lijk werd begraven in zijne statiekleederen, te weten: een wit kleed met een rood kruis, een rooden hoed met pluimen, den degen aangegespt, en laarzen met sporen aan de voeten.

[Schuft]

SCHUFT. Zie AKEN.

[Schulze]

SCHULZE (. . . . .) was een der onbekende opperhoofden van het klerikaal systeem, onder den Orde-naam *Sergius a Luna.*

[Scott, (Frans)]

SCOTT, (FRANS) Graaf van *Dalkieth*, later Hertog van *Buccleugh*, Gr□ M□, der Gr□ L□ van *Engeland (Modern Masons)*, in het jaar 1723. De Br□ DESAGULIERS was zijn gedeputeerde.

[Seckendorf, (Albert)]

SECKENDORF, (ALBERT Baron van) Kamer-Prezident te *Bayreuth*, was lid der hooge graden van de *Strikte Observantie*, onder den ordenaam van *Eques a Capricorno* (Ridder van den steenbok).

[Sekretaris]

SEKRETARIS (De) eener Loge moet de Protokollen van de Logevereenigingen en de briefwisseling houden, certifikaten en andere akten afgeven, enz. Hij is meestal tegelijk zegelbewaarder. In eenige hooge graden wordt de Sekretaris Kanselier genoemd. In de Fransch-Schotsche hooge graden wordt hij *Secretaire du Saint-Empire* geheeten. Het kleinood van den Sekretaris is twee, kruiselings over elkander liggende pennen in zilver, voor den Groot-Sekretaris zijn deze in het goud.

> Volgens NOORTHOUCK was Br□ WILLEM COWPER de eerste Gr□ Sekretaris van de Eng□ Gr□ L□ (*mod. Masons*), welke de leden (24 Junij 1723) tot de vergadering beschreef. Vroeger was dit door den Gr□ Opz□ ANDERSON geschied. Bij de Engelsche Gr□ L□ volgt de Gr□ Sekretaris in rang op de GG□ Opz□; in de Gr□ L□ van *Nederland* gaat de Gr□ Redenaar hem vooraf. In de Ned. en Eng. GG□ LL□ staat de benoeming aan den Gr□ M□ Nat□; in de Eng. Gr□ L□ heeft men een gesalarieerd Adj□ Gr□ Sekretaris, welke nogtans geen stem heeft; ook in de Nederl□ Gr□ L□ is kortelings een zoodanige benoemd. Die post veroorzaakt meer moeite, en geeft meer bezigheden, dan al de andere posten, en vordert ook meer ijver en aanhoudenden arbeid. Met scherpzinnigheid, met strenge, onwrikbare regtvaardigheid behoort hij het verhandelde in zijne verslagen op te nemen, welke in later tijd de oorkonden zijner L□ moeten uitmaken. Hierin mag hem niets afhouden, noch zucht tot gemak, noch de vrees van iets van zijn genoegen te verliezen, noch de begeerte van de hoogst geplaatste Officieren te believen, door eene onregtmatige daad, uit mogelijke eer- of heerschzucht voortgesproten, of geen verkeerd advies, door anderen ontzenuwd, met verzachtende bewoordingen te vergoelijken; hij is de man der wet en der regtvaardigheid; hij is, meer dan eenig ander Officier, de vraagbaak, en de spil waarop veel draait. Ten einde niets achterwege te laten, zorge hij, onmiddellijk na de vergadering, voor eene getrouwe redaktie der Notulen. En zijn lof ten deze is, dat er zoo weinig gegronde

aanmerkingen mogelijk op kunnen vallen. Vaak in de noodzakelijkheid, stukken te stellen en uit te vaardigen, omtrent zaken, welke hij bestreden, en daarbij eene mee-

ning gehad heeft, strijdig met het gevoelen der meerderheid, zorge hij, dat het gestelde of uitgevaardigde stuk de meening der L, niet de zijne, uitdrukke. Hij verzoete het niet, omdat het gerigt is aan een' door hem boven velen beminden Br, en make het niet scherper, omdat het gerigt is aan iemand, wien hij geene bijzondere genegenheid toedraagt. Hij zij de man der wet, koel, regtvaardig en onpartijdig als deze; hij vergete persoonlijke gevoelens, en spreke als orgaan der vergadering. Elke afwijking van dien middelweg is een zedelijke ontrouw.

[Sekretaris, (Geheim-)]

SEKRETARIS, (GEHEIM-) *Secretaire intime*, of *Maître par euriosité*, is de 6e. graad van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen, van het zoogenaamd oud-Engelsche en ook van het Mitzraïmietiesch stelsel. Een der beide voorzittende BB heet SALOMO, de andere HIRAM; er is een Kapitein en een Luitenant der gardes onder de Officieren; de BB stellen SALOMO's lijfwacht voor.

[Seth]

SETH, ADAM's derde zoon, heeft tot velerlei verhalen aanleiding gegeven, dienende als legende in de hooge graden.

[Sicilië]

SICILIë. Zie NAPELS.

[Sic transit gloria mundi]

SIC TRANSIT GLORIA MUNDI (zoo vergaat de heerlijkheid der wereld). Deze uitroep wordt in vele systemas, bij de aanneming van eenen Leerling, als ook in de Rouw-Loges, gebezigd, als eene aanwijzing der nietigheid van ons aardsche bestaan. In het eerste geval worden deze woorden uitgesproken, wanneer men den Kandidaat, tusschen de beide Opzieners staande, op het bevel des achtbaren Meesters, vergunt, met zijne blikken door te dringen tot hetgeen hem vroeger verborgen was, en in het laatste geval, bij de herdenking aan het overlijden eens Broeders, als wanneer alles, zoo door de inrigting der Loge zelve, als door de houding der Broeders, en de behandeling der stof, welke de Redenaar zich ten onderwerp gekozen heeft, de nietigheid en vergankelijkheid van ons aanzijn aanduidt. Bij de begraving van eenen Engelschen Ridder van de kousenbands-Orde bedient zich de Wapendrager, op het

oogenblik, dat het wapen met het lijk in het graf zinkt, gewoonlijk van deze woorden. Ook bij de krooning van een' Paus steekt de *Clerico di Capella* knielend eenig werk (vlas) aan, terwijl de Ceremoniemeester de woorden zingt: *Sancte pater! sic transit gloria mundi.*

[Sieraden eener loge]

SIERADEN EENER LOGE. Hierdoor verstaat men de juweelen, tabliers en kordons van eenen graad.

De achtbare Meester draagt aan eenen band het liniaal, de passer en den winkelhaak. De eerste Opziener het waterpas, de tweede Opziener het schietlood. De Sekretaris draagt twee kruiswijze pennen. De Schatmeester den sleutel. De sieraden eener Loge zelve zijn: de Mozaïeke vloer, de vlammende ster en het geslingerd koord; en verder: de Bijbel, de passer en de winkelhaak.

[Sinaï]

SINAï. Deze berg beteekent in de Schotsche graden den zetel der waarheid.

[Sinclair]

SINCLAIR. Zie ROSLIN.

[Sint]

SINT. Al de namen met dit woord aanvangende moeten onder de daartoe behoorende woorden gezocht worden, als: *St*, ALBANUS op ALBANUS enz.

[Sivan]

SIVAN, de naam der 5e. maand van den Israël. almanak. Zie het Art. ALMANAK, D. I. bl. 12.

[Slagen. (Sterke)]

SLAGEN. (De STERKE) Het openen der Logepoort met deze, wordt toegepast op de woorden: *Bidt en u zal gegeven worden, klopt en u zal open gedaan worden, zoekt en gij zult vinden.*

[Slang. (De)]

SLANG. (De) Is het zinnebeeld van verstand; wanneer zij de staart in den bek heeft, is zij het zinnebeeld van de eeuwigheid.

[Slang. (Ridder van den Koperen)]

SLANG. (De RIDDER VAN DEN KOPEREN) *Chevalier du Serpent d'airain*, is de 25e. graad van het zoogenaamd oud-Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerd.

[Sleutel. (De)]

SLEUTEL. (De) In vele Duitsche Loges maakt een ivoren sleutel een deel der Maçonnieke kleeding uit, en dient als het zinnebeeld der stilzwijgendheid, waarmede ieder Broeder de geheimen der Vrijmetselarij in zijn hart moet sluiten.

[Sleutel (Ridder van den Gouden)]

SLEUTEL (De RIDDER VAN DEN GOUDEN) is de 3e. graad van de 2e. klasse in het Rituaal der Akademie van de ware Vrijmetselaren te *Montpellier.*

[Sleutel der V M (Grootmeester van den)]

SLEUTEL DER V M (De GROOTMEESTER VAN DEN) *Grand-Maître de la Clef de la Maçonnerie*, is de 21ste graad van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen te *Parijs*.

[Sluiting van den Loge-Arbeid]

SLUITING VAN DEN LOGE-ARBEID. Is het berigt, van den achtbaren Meester uitgaande, en door de beide Opzieners herhaald, dat er geene Maçonnieke arbeid meer volbragt zal worden; het wordt zinnebeeldig na middernacht gegeven.

[Snaar. (Rituaal der Oude)]

SNAAR. (RITUAAL DER OUDE) Zie SCHOTTEN. (GETROUWE)

[Sneeuwen]

SNEEUWEN. De uitdrukking: *het sneeuwt*, beteekent bij sommigen, dat er zich in een gezelschap van Vrijmetselaren eene of meer vrouwen bevinden.

[Snoer van sterke Draden]

SNOER VAN STERKE DRADEN, (Het) hetwelk het Leerlingstableau omgeeft, wordt gewoonlijk in zoogenaamde vriendschapsknoopen gestrengeld, met twee kwasten aan de beide zijden. Het moet den band verbeelden, die alle Broederen vereenigt.

[Socius]

SOCIUS is de 6e. graad van de Orde der *Strikte Observanz.*

[Soeurs (Loge des Neuf)]

SOEURS (De LOGE DES NEUF) te *Parijs*, was eene der beroemdste Loges in *Frankrijk*, van 1770-1783, zoowel uithoofde harer uitstekende leden als om hare weldadigheid en schitterende feesten. HELVETIUS, LALANDE, VOLTAIRE, CHAMFORT, MERCIER, VERNET en andere beroemde geleerden en kunstenaren zijn door haar ingewijd. Desniettemin deed het Gr O van *Frankrijk* haar (19 Jan. 1779) in den ban, dat nogtans geene nadeelige gevolgen voor haar had. Zie het Art. PARIJS, bl. 130. Berigten over deze Loge vindt men in THORY, *Hist. du Gr O de France, p.* 369-373.

[Soeverein]

SOEVEREIN. Is het bijvoegsel tot de benamingen van een groot gedeelte der laatste of hoogste graden van Franschen oorsprong.

[Soeverein der Soevereinen]

SOEVEREIN DER SOEVEREINEN (De) is de 60e. graad van het Mitzraïmietiesch systema.

[Sole Aureo. (Eques a)]

SOLE AUREO. (EQUES A) Zie STUART.

[Sole Vivifiante. (Eques a)]

SOLE VIVIFIANTE. (EQUES A) Zie KAREL XIII.

[Somerset. (Eduard Seymour)]

SOMERSET (EDUARD SEYMOUR, Hertog van) voogd van den minderjarigen Koning EDUARD VI, en van 1547 aanvankelijk mederegent, en later Protektor van *Engeland*, was van 1549 Gr M der Bouwlieden, tot hij (22 Jan. 1552) onthoofd werd. Hij voerde de Protestantsche godsdienst in, en deed het paleis te *Londen* bouwen, dat thans nog *Somerset-house* wordt genoemd.

[Somerset, (Henry)]

SOMERSET, Hertog van *Beaufort*, (HENRY) Gr M der Gr L van *Engeland (Modern Masons)* van 1767-1771.

[Spanje]

SPANJE. In geen land ter wereld, hebben de VV MM zulke vreesselijke vervolgingen te lijden gehad als daar. Vroeger, dan naar *Portugal*, was de Vrijmetselarij hier gekomen; want reeds in den jare 1727 en 1728, gaf de toenmalige Engelsche Grootmeester Graaf VAN INCHIQUIN en Lord COLERAINE toestemming tot het oprigten van Loges in *Gibraltar* en *Madrid*, en in den jare 1729, werd door Lord LOWELL, de Kapitein JAKOB CUMMERFORD tot Provinciaal Grootmeester van *Andalusië* benoemd. In het vervolg (1738), werd door Paus CLEMENS XII eene Bul (zie het Art. BUL) tegen de Vrijmetselarij gegeven, die in het volgende jaar nog met verbeurdverklaring der goederen en de doodstraf versterkt werd door den Kardinaal FIRRAO. In het jaar 1740 gaf Koning PHILIPS V een scherp edikt tegen de Vrijmetselaren, waarvan een niet gering getal, in de gevangenis der Inquizitie geworpen, tot galei- en andere straffen veroordeeld werd.

Daarom werd de Vrijmetselarij in *Spanje* echter niet geheel opgeheven, maar had zich, in het geheim, buitengewoon ver en tamelijk algemeen verbreid, toen zich eene giftige slang in het verbond indrong en duizenden ongelukkig maakte.

Een zekere Pater TORRUBIA, Inquiziteur van *Spanje*, liet zich in het jaar 1751, onder het opgeven van een valschen naam en beroep tot Vrijmetselaar aannemen, en na zich vooraf van den Pauselijken Groot-Penitentiar te hebben aangeschaft eene dispensatie en kwijtschelding van het houden van den af te leggen eed van geheimhouding. Nadat hij zich in de Orde de kennis verworven had, welke hij meende, hem dienstig te zijn, stelde hij eene aanklagt tegen de afschuwelijke instelling der Vrijmetselaren, welke hij, met eene uitvoerige lijst van de 97 in het Spaansche gebied bestaande Loges en hare Broederen, aan de Inquizitie overleverde, terwijl hij eindelijk een werk schreef, onder den titel van: *Schildwacht ter bescherming tegen de V M*
In 1751 werd de Bul door CLEMENS XII uitgevaardigd, vernieuwd door Paus BENEDIKTUS XIV (van wien men zegt, dat

hij zich ook in het Vrijmetselaarsverbond had doen aannemen), zonder de Broederschap echter te vervolgen. Koning FERDINAND VI was deels door deze nieuwe Bul, deels door de aanklagt van den Inquiziteur TORRUBIA, genoodzaakt, de Vrijmetselarij, den 2den Julij 1751, op doodstraf te verbieden. Een voorbeeld van de wreede behandeling der overtreders van dit dekreet, vindt men in het vierde deel van LLORENTE, *Hist. crit. de l'Inquisition d'Espagne, Paris* 1818, waar het verslag wordt medegedeeld van het proces van Br∴ TOURNON, in 1757.

Na zoo vele gruwelen en zoo vele vervolgingen van de Inquizitie konden de Vrijmetselaren zich niet meer veilig achten, en ofschoon men zich sterk op de bevordering van licht en kennis toelegde, durfde men niet openlijk arbeiden, totdat *Frankrijks* troepen, op NAPOLEONS bevel, in den jare 1807, *Spanje* binnen rukten, en het land in bezit namen. Van dien tijd af begon de Vrijmetselarij in *Spanje* weder vorderingen te maken, en voornamelijk na de troonsbeklimming van JOZEF NAPOLEON, die Grootmeester van het Groot-Oosten van *Frankrijk* was geweest, vermeerderde het getal der Spaansche Loges buitengewoon. In het jaar 1809 werd in *Madrid* eene groote Nationale Loge opgerigt, welke hare zittingen hield in het voormalige paleis der Inquizitie. Buitendien rigtte JOZEF nog in 1811, in zijne betrekking als Soeverein Groot-Kommandeur-Generaal, een Groot Kapittel der hoogere graden op. Sedert bloeide de Vrijmetselarij vele jaren ongestoord in *Spanje* voort. Nadat echter, met den val van Keizer NAPOLEON, ook JOZEF NAPOLEON van den Spaanschen troon verjaagd was, en FERDINAND VII dezen weder beklommen had, herstelde hij de Inquizitie in hare regten, verbood bij besluit van 24 Mei 1814 de V∴ M∴, en beval alle Loges te sluiten, terwijl de overtreders werden bedreigd met de straffen op het hoogste staatsverraad gesteld. Paus PIUS VII herstelde, den 7den Augustus 1814, de Jezuïten-Orde, en de verbanning der Vrijmetselarij, en de oude vervolgingen hadden weder plaats. Dadelijk na dit bevel werden in *Madrid* 25 personen, die men verdacht hield van Vrijmetselaren te zijn,

gevangen genomen en in ketenen geklonken; maar het getal dergenen, die later hun lot deelden, was buitengewoon groot. De geschiedenis hiervan vindt men in de *Mémoires Histor. sur Ferdinand VII, etc. par* MICHAEL Y QUIN (*Paris* 1824, VIII en 372 *p.* in 8vo). In het jaar 1818 (den 30sten Maart), vaardigde Koning FERDINAND een nieuw edikt uit, waarin de hardste straffen, deportatie naar de *Indiën*, verbeurdverklaring van goederen, enz. voor de overtreders werd ingesteld. Doch reeds in de maand Maart 1820 werden, onder de heerschappij der Cortes, alle gevangene Vrijmetselaren, volgens het bevel der provizioneele regering, door den Generaal BALLESTEROS, in vrijheid gesteld, en niet alleen de geslotene Loges weder geopend, maar ook nieuwe opgerigt. Ook de sekte der *Carbonari* en andere geheime vereenigingen, als b.v. de *Communeros* verhieven toen het hoofd.

De geschiedenis der Vrijmetselarij in *Spanje* heeft tot dezen tijd het bewijs geleverd, dat de verdraagzaamheid in *Spanje* nooit van langen duur is geweest. Op den 1sten Augustus 1824 gaf Koning FERDINAND VII een verbod tegen de Vrijmetselaren, volgens welke zich alle leden des verbonds, binnen den tijd van eene maand, moesten aanmelden en al hunne Ordepapieren afgeven, bij gebreke waarvan allen, bij ontdekking, als schuldig aan hoog verraad gekerkerd, en zonder vorm van proces binnen 24 uren opgehangen moesten worden. Nadat deze tijd voorbij was, verklaarde de toenmalige Minister van Oorlog AYMERICH, in eene cirkulaire van den 16den October, alle Vrijmetselaren des koningrijks vogelvrij, en dat dit geene bloote bedreigingen waren, bewijst het lot der grondleggers van eene Loge in *Granada*, van welke in het jaar 1827, zeven ter dood veroordeeld werden; ja zelfs werden eenige personen die op straat wandelden, door het graauw opgeknoopt, omdat.... zij er uitzagen als Vrijmetselaars.

Na FERDINANDS dood, welke den 29sten September 1833 voorviel, brak de burgeroorlog uit, waarin de hierarchiesche partij onderlag, en van dezen tijd af hebben de vervolgingen opgehouden, en is de Vrijmetselarij toegelaten, zijnde *Don* PEDRO DE LAZARO Y MARTIN Grootmeester.

[Spartacus]

SPARTACUS. Zie WEISHAUPT.

[Sperwer]

SPERWER. Zie SCHOT.

[Spheer]

SPHEER. (De) Kunstige hemel- en aardgloben zijn het zinnebeeld van regelmatigheid en wijsheid.

Bij de Orde der Rozenkruisers beteekenen de wereldbollen de orde der schepping, of de schepping der natuur, welke deze Orde voormaals tot een voorwerp hunner studie maakte.

[Sphinx]

SPHINX. (De) Dit bekende monster in de Egyptiesche fabelleer, wordt door de Vrijmetselaren als het zinnebeeld van geheimen en onverklaarbare dingen gebruikt. De oude volken hadden, uit eerbied voor de geheimhouding, eenen God, dien zij HARPOKRATES noemden. Deze werd voorgesteld, als hield hij de regterhand op het hart of voor den mond, terwijl de linker langs de zijde afhing, het hoofd was van voren met eene kap bedekt, waarin eene menigte oogen en ooren waren, om aan te duiden, dat men van de vele dingen, welke men ziet en hoort, weinig bekend moet maken.

Voor de ingang van de Tempels der Egyptenaren waren sphinxen geplaatst, die het bovenlijf van een meisje hadden, terwijl het onderste gedeelte een leeuw verbeeldde. De sphinx in het geheel verbeeldde wijsheid, het beeld van het meisje schoonheid en dat van den leeuw kracht; en zijn niet wijsheid, schoonheid en kracht de drie eigenschappen, die den Vrijmetselaar moeten versieren?

[Spoulee, (Johannes van)]

SPOULEE, (JOHANNES VAN) was Gr M der Bouwlieden in *Engeland*, van 1330-1375. Zie verder het Art. GIBLIM.

[Stad, (Weldadige Ridders der Heilige)]

STAD, (De WELDADIGE RIDDERS DER HEILIGE) of de RIDDERS DER WELDADIGHEID, ook HET GERECTIFIEERDE RITUAAL. Op het konvent te *Lyon* werd de Tempeliers-Orde der Fransche Loges, vooral in *Lotharingen* en den *Elzas*, die het stelsel der *Strikte Observantie* hadden aangenomen, in zekeren zin afgeschaft, omdat zij vreesden, dat het te gevaarlijk ware, de Orde onder dien naam voort te planten, en noemden de leden zich toen *Chevaliers de la Cité sainte.* De drijvers hierbij waren *St.* MARTIN en VILLERMOZ, en nog een paar anderen. Men bleef echter met de *Strikte Observantie* in verband, en vormde eene afzonderlijke provincie. Wat de geheime kundigheden betreft, hielden zij een' geheel afzonderlijken gang, en vervaardigden

nog boven den Riddergraad mystieke graden, welker geest en onderwerp kunnen beoordeeld worden naar de werken der voorstanders, als: De *Archives mytho-hermétiques; des Erreurs et de la Verité*, enz. Over die Orde vindt men veel in MIRABEAU's werk: *de la Monarchie Prussienne sous* FRÉDÉRIC *le Grand, Londres* 1788, 7 *vols*, 8vo. *Art. Religion.* Het stelsel bestond uit vier graden, zijnde: Leerling, Gezel, Meester en Schotsch, gedeputeerd, gerectifieerd Meester (*Maître Écossais, deputé rectifié*), en eindelijk uit een vijfden, die het geheel bekroonde, en den naam had van *Chevalier de la bienfaisance*, of *Chevalier bienfaisant de la Cité sainte.* Elke graad had zijne symbolen; dat van den eersten was een gebroken zuil, met het opschrift: *Adhuc stat* (nog staat zij); dat van den tweeden een kubiek, met het opschrift: *Dirigit obliqua* (hij geeft een regten stand aan het scheeve); dat van den derden een masteloos schip, op kalme zee, met het opschrift: *In silentio et spe fortitudo mea* (zwijgen en hopen is mijne sterkte); dat van den vierden was een leeuw, onder eene stormachtige lucht, rustende bij eene rots en spelende met mathematiesche werktuigen; onderschrift: *Meliora praesuma* (zie het Art. SCHOT); dat van den vijfden was een graf, op hetwelk de letters *J.M.* stonden, benevens een arend, een pelikaan, en het omschrift: *Ecce quod superest ordini Templariorum.* (Dit is nog overig van de Orde der Tempelieren).

[Stalen Gewelf]

STALEN GEWELF. Zie GEWELF. (HET STALEN)

[Standaard]

STANDAARD. Zie BANIER.

[Standaarddrager]

STANDAARDDRAGER (De) is een Officier der Loge, in de Schotsche graden arbeidende.

[Stanhope]

STANHOPE. Zie DORMER.

[Stapleton, (Walther)]

STAPLETON, (WALTHER) Bisschop van *Exeter*, was Grootmeester der Engelsche bouwlieden, onder Koning EDUARD II, van 1307-1327.

[Starck, (Johannes Augustus Vrijheer von)]

STARCK, (JOHANNES AUGUSTUS Vrijheer VON) Doktor der Theologie, en eindelijk Gr Hertogl. Opper-Hofprediker, geboren 29 October 1741, te *Schwerin*, overleden 3 Maart

1816, was lid van de hooge graden der *Strikte Observantie*, onder den Ordenaam van *Archimedides ab aquila fulva*, (van *den donkerrooden Arend*).

Hij bedacht en stichtte het klerikaal systeem, waarvan hij kanselier en een der geheime opperhoofden was, en waarbij hij een trouwe hulp had aan het tweede opperhoofd, Baron VAN RAVEN. STARCK was een vlijtig leerling geweest van SCHRÖPFER of SCHREPFER, en speelde op het konvent te *Brunswijk* (Mei 1775) eene ellendige rol. Hij was een geestdrijver en niet eerlijk in zijne bedoelingen, maar trachtte aanhang te verkrijgen, door het schermen met den ophef, over zijne kundigheden in geestbezwering en goudmakerij. Op het konvent verklaarde hij kanselier te zijn van het Groot-Kapittel van oud-Aberdeen, in *Schotland* (zie daaromtrent bl. 242 van dit deel), dat VON HUND niets wist, en JOHNSON een bedrieger was, die zich door misdaad in het bezit had gesteld van papieren, ontroofd aan den zendeling van het Kapittel van *Schotland*, welke verdwenen en waarschijnlijk vermoord was, en dat men zich blindelings aan hem (v. S.) moest onderwerpen. Reeds had VON HUND zich laten belezen, en waren de overigen niet ongeneigd, zich, zonder verdere inlichtingen, inderdaad aan VON STARCK te onderwerpen, toen het der welsprekendheid van SCHUBART gelukte, te bewerken, dat het konvent vorderde, zijne volmagten te vertoonen, alvorens zijne oppermagt te huldigen: maar daartoe was VON STARCK niet te bewegen. De aanwezigen, altijd nog niet overtuigd, dat hij hen bedroog, besloten, afgevaardigden te zenden naar *Oud-Aberdeen*, door welk Kapittel hij zeide gemagtigd te zijn, en waar de groote geheimenissen, de verheven leer en de schatten der Tempeliers waren besloten: Dit vond te minder twijfel, dewijl er reeds vele jaren groote sommen waren afgezonden, zoo het heette, naar de onbekende opperhoofden in *Schotland.* Toen die afgevaardigden er aankwamen, vernamen zij, tot hunne verbazing, dat de BB van *Oud-Aberdeen* niet hadden geweten, dat zij in het bezit waren van zulke geheimen en schatten; dat men er geene andere, dan de drie graden kende, en nooit eenige schatting had ontvangen. Het berigt hiervan onthutste STARCK. Hij herstelde zich nogtans spoedig, en zeide, dat het hem niet bevreemdde, aangezien de stukken, die de berigten naar het Kapittel van *Oud-Aberdeen* moesten overbrengen, door JOHNSON gestolen waren. De meesten lieten zich hierdoor niet blinddoeken en doorzagen STARCK: enkelen kleefden hem nog aan. Doch zijne partij smolt sterk, toen ook de afgevaardigden onverrigter zake terug kwamen van *Italië*, waarheen zij waren gegaan, om de geheimen, door STARCK vermeld, op te sporen, welker zetel, gelijk deze zeide, bij den Br APROSI, Sekretaris van den Pretendent (KAREL EDUARD STUART), was. Geheel ontmaskerd, wist hij geen' beteren raad, dan te schelden op al zijne tegenstanders, en toen hem ook dit niet hielp, zich uit de Orde terug te trekken. Ofschoon hij het later ontkende, zoo staat het nogtans vast, dat hij schrijver is van het werkje: *St. Nicaise, oder eine Sammlung Maurerischen Briefe für Freymaurer und die es nicht sind*, 1785.

Reeds vroeg liep het gerucht, dat hij heimelijk Katholijk was geworden, en ten nutte van den Pausselijken stoel - en ook der

Jezuïten - verlof had gekregen, voor het uiterlijke in de Protestantsche kerk te blijven. Dit gerucht vond echter niet algemeen ingang. Later nogtans is die zaak stellig bewezen geworden. Men weet thans, dat hij, te *Rome* gekomen, bekend werd met den Kardinaal CASTELLI, Prefekt der *propaganda*, den Markies DE BAUSSET, Fransch Ambassadeur te *Petersburg*, die hem overhaalde, naar *Parijs* te gaan, en hem aanbevelingsbrieven gaf aan den heer DE JARENTE, zijn bloedverwant, die het bestuur der pensioenen had, voor den Abt DE BAUSSET, toen Agent der geestelijkheid en later Bisschop van *Fréjus*, en eindelijk voor den Abt BARTHELEMY. STARCK kwam, in Oktober 1765, te *Parijs*, en na voorafgaande voorbereiding en genoten onderwijs, zwoer hij in de kerk *St. Sulpice*, op den 8sten Februarij 1766, het Protestantsche geloof af; zijnde deze zaak opgeteekend in een register van geloofsafzweringen, plaats gehad hebbende in de kerk *St. Sulpice*, van 1666-1791, en dat nog in 1825 aanwezig was. De afzweringsakte voert de onderteekeningen van STARCK en van den Abt JOUBERT van *St. Sulpicius*, van den Abt DE BAUSSET en van den Vikaris, Abt DE CHAZAL DE LA MORANDIE. Kort daarop keerde STARCK naar *Duitschland*, en bleef in het openbaar Protestant. Zijne geloofsverandering bleef, zoo lang hij leefde, geheim. Hij had zich zoodanig gedrongen in de gunst van den Hertog van *Hessen-Darmstadt*, toen nog Landgraaf, dat deze hem, in 1807, tot grootkruis der Orde *pour le merite* en tot Baron benoemde. Toen hij stierf, gelastte hij, dat men hem zonder plegtigheid zou begraven, op den *Heiligen berg*, bij *Jugenheim*, waar vroeger een Katholijk klooster had gestaan. Zie verder over hem *Biographie universelle ancienne et moderne, Paris*, gr. 8vo. *Vol.* 43. *p.* 471-474.

[Statiezwaard]

STATIEZWAARD van den Engelschen Gr M Zie ZWAARDDRAGER.

[Statuten der Orde]

STATUTEN DER ORDE en Statuten en Reglementen van het Groot-Oosten. Zie WETTEN.

[Steen. (Behouwen)]

STEEN. (De BEHOUWEN) Zie KUBIEKSTEEN en STEEN (RUWE).

[Steen. (Ruwe)]

STEEN. (De RUWE) Is een der onbewegelijke kleinodiën, en wordt op het Tableau der beide eerste *St.* JANS-graden afgebeeld, nogtans niet in de Loges van het nieuw-Engelsch stelsel. Hij is het zinnebeeld voor de Leerlingen, om zich met allen ijver op de beschaving en verfijning van hun eigen karakter toe te leggen.

In de Ritualen (als b.v. van de Gr Loge *de drie Wereldbollen*), die op de geschiedenis van de Orde der Tempelieren zinspelen, wordt van driederlei steenen gesproken, namelijk: van eenen ruwen, van eenen behouwen en van eenen verbrijzelden steen.

De ruwe steen stelt de onvolkomenheid aller dingen, en dus ook van onze Orde voor. De gehouwen steen beteekent den gelukkigen toestand onzer Orde, en de verbrijzelde steen heeft betrekking op de onderscheidene veranderingen, welke onze Orde heeft ondergaan. Zie KUBIEKSTEEN.

[Steen der Wijzen]

STEEN DER WIJZEN. (De) *Lapis philosophorum.* Dezen te vinden was altijd eene hoofdbezigheid der Alchemisten. Zij streefden hoofdzakelijk naar de ontdekking van middelen, tegen alle krankheden der menschen, en om hun leven jeugdiger te maken en te verlengen. De steen der wijzen speelde vooral vroeger eene groote rol in de hermetiesche V M Zie ALCHEMIE, CAGLIOSTRO, HERMES TRISMEGESTUS en PARACELSUS.

[Steenhouwers Broederschap]

STEENHOUWERS BROEDERSCHAP (De) der middeleeuwen was eene zeer merkwaardige verschijning, die van KAREL *den Groote* tot MAXIMILIAAN I bestaan heeft. In vroegere tijden was de geestelijkheid de kweekster der kunsten en wetenschappen. Op deze wijze werkte zij niet minder op de beschaving van *Duitschland*, zoo als reeds, de akkerbouw, de veeteelt, de wijn- en vruchtbouw door den aankoop van landerijen bevorderd werd. Van KAREL *den Groote* tot het midden der twaalfde eeuw werden bouw-, schilder- en beeldhouwkunst alleen in de kloosters uitgeoefend, niet alleen in *Duitschland*, maar ook bij de Franken in *Gallië.* De Bisschoppen waren gewoonlijk de leidslieden bij het bouwen van kerken. Voor de omringende wereld was het inwendige der kunst, zoowel als de wijze van uitvoering, een geheim; het was eene schepping, die voor aller oogen daar stond, zonder dat zij de oorzaken daarvan konden nagaan. Vele stichters van geestelijke Orden maakten het den Broederen tot eenen plig, zich op de beeldende kunsten toe te leggen, voornamelijk de heilige BENEDIKTUS en daarna de heilige BONIFACIUS. Bij het bouwen van een klooster waren sommigen de ontwerpers van het plan, anderen waren schilders en beeldhouwers, en nog weder anderen hielden zich bezig met het vervaardigen van versierselen. Daar de kloosters somtijds te weinig leden telden, tot het volvoeren van een of ander gewigtig werk, zoo werd ook aan sommige leken onderwijs in de beeldende kunsten me-

degedeeld, en zoo kwamen de kunsten en wetenschappen meer en meer in de buitenwereld, en vereenigden zich tot Broederschappen.

De verbroederingen der Bouwmeesters en steenhouwers in de middeleeuwen, zijn niet alleen op zich zelve belangrijk, maar leveren ons ook menige opheldering omtrent het toenmalige bouwwezen en ook vele niet onwigtige bijdragen tot de geschiedenis der zeden van dien tijd. Van tijd tot tijd hadden er in *Duitschland* en *Frankrijk* algemeene en vele verbroederingen plaats tusschen de werklieden van onderscheidene gilden, en zoo was het ook, dat zich de steenhouwers-Broederschap grondvestte, die in vele gevallen de wetten en verordeningen der Vrijmetselaren aannam.

[Steinbach. (van)]

STEINBACH. (Baron VAN) Zie SCHREPFER.

[Steinbach. (Erwin van)]

STEINBACH. (ERWIN VAN) Zie MUNSTER.

[Steinbach. (Jan van)]

STEINBACH. (JAN VAN) Zie MUNSTER.

[Stelsel. (Eclectiesch)]

STELSEL. (ECLECTIESCH) Dit stelsel heeft zijn Hoofdbestuur of Directoriale (Groote) Loge te *Frankforth a. M.* Toen een aantal helderziende en ijverige BB bemerkt hadden, welke ergernis in de Orde was gebaard door de hooge graden, er binnen gedrongen door de pogingen van goudmakers en geestenbezweerders, kwam men in 1783 op het denkbeeld van het eclectiesch stelsel (het woord stamt af van het Grieksche *eklégó ik kies uit*, en was gebruikelijk ten opzigte van die wijsgeeren, welke geen bijzonder stelsel aankleefden, maar uit al de bestaande stelsels het beste kozen). Men wilde intriganten en bedriegers beletten, langer eene goudmijn van de V M te maken. Bij gelegenheid van het overlijden van den Eng prov G M voor den *Boven-* en *Beneden-Rijn*, GOGEL, had, op den 18 en 21 sten Maart 1783, eene vergadering te *Frankforth* plaats van de Prov. Loge *Joseph zum Reichs-Adler*, te *Wetzlar*, en de Prov Loge van *F. a. M.*, in welke de bekende B Vrijheer VAN KNIGGE zeer ijverig werkzaam was. In die vergadering werd besloten, de drie *St.* JANS-graden voortaan alleen als V M te erkennen en te bearbeiden, deze van allen scktengeest en dweeperij te zui-

veren, en de verschillende hooge graden als uitwassen en parazietplanten in de V M te verwerpen. Dewijl men eene algeheele tolerantie wilde aanhangen, ten aanzien van alle andere stelsels en Ritualen, liet men het aan de bijzondere Loges vrij, een willekeurig aantal en stelsel van hooge graden te bearbeiden. Door de laatste instelling hoopte men, dat de Loges niet afgeschrikt zouden worden van de toetreding, en dat het verschil en de menigvuldigheid der graden, het beste middel zou zijn, die te doen vervallen. Ten aanzien van onderscheidene Loges bedroog men zich hierin niet, en ware meer eenheid in de betrekkingen en het bestuur daargesteld geweest, dit stelsel had zich welligt door geheel *Duitschland* verspreid. Men stelde eene cirkulaire in het Fransch, in dien geest, aan alle Loges, waarin onder andere gezegd wordt:

> Dat, sedert men de begrippen van vrijheid en gelijkheid in de orde had ondermijnd; sedert sekten, de eendragt in doel en leer vernietigd, en daardoor verbonden harten zoo zeer hadden vaneen gescheurd, dat zij elkander haatten, verketterden en vervolgden, en despotisme, trotschheid, eigenbaat, dweeperij, en dorst naar onderscheidingsteekens, het geheele gebouw dreigden te doen instorten, nu zij in het heiligdom waren binnen gedrongen, men het als dure pligt had geacht, het eclectiesch systeem te vormen, de oorspronkelijke, edele eenvoudigheid der Orde te herstellen, en wenschte te doen als de beroemde wijsgeeren der oudheid, bekend onder den naam van *eclectici*, welke zonder een bijzonder leerstelsel aan te kleven, het beste en meest overtuigende uit alle kozen, en onder het belijden eener verstandige onzijdigheid, met vereenigde krachten alles uit den weg ruimden, wat deze wijze bedoeling kon hinderen, enz. In het Duitsch vindt men de cirkulaire in haar geheel, in *Ephemeriden der Frei-Maurerei, Altona* 1785, 8vo. bl. 82-91, en in het *Archiv. für Freimaurer and Rozenkreuzer, Th.* II. (*Berlin* 1785, gr. 8vo.) bl. 1-11. De Gr L van het eclectiesch verbond te *Frankforth*, met 12 Loges onder haar beheer, kiest alle drie jaren haren Gr M, welke door de Gr L van *Engeland* wordt bevestigd. Over het eclectiesch stelsel zie verder Baron VON WEDEKIND, *Baustücke, ein Lesebuch fur Freimaurer*, 2 *Th.* in 16°. *Giessen*, 1820 *und* 1821, en *Religionssysteme und Freimaurerei*, van P.J. CRETSCHMAR, *Frankf. a. M.* 5838, in 16°.

[Stelsel. (Egyptiesch)]

STELSEL. (EGYPTIESCH) Zie MITZRAÏMIETIESCH STELSEL.

[Stelsel (Engelsche)]

STELSEL (Het ENGELSCHE) der vrije en aangenomen Vrijmetselaars, verdeelde zich sedert 1717 in het *oude* of *Yorksche*, en het *nieuw-Engelsche* stelsel. Dat gedeelte der BB, welke

naderhand het laatste aankleefden, waren in 1716 van gevoelen, dat de Maç statuten herzien, en onder anderen, alle erfelijke waardigheden afgeschaft moesten worden. Wezenlijk verschil bestond er in de leerstellingen, tusschen de twee systemen, vóór de vereenigingen niet. Na hetgeen wij zeiden in de Art. ANDERSON, ENGELAND, LONDEN, NOORTHOUCK enz, hebben wij nog slechts het volgende te zeggen:

De Eng. V M, de oudste der tegenwoordige Broederschap en de moeder van alle andere V M vereenigingen, neemt (ook de vroeger verdeelde, oude en nieuwe stelsels namen het steeds) als grondslag der V M het Konstitutieboek van ANDERSON aan, en als voornaamste grondwet den eersten der zeven Pligten, luidende:

> Een V M is, door zijne roeping, verpligt, de zedewet te gehoorzamen als een trouwe *Noachiet* (zie het Art. NOACHIETIESCHE GEBODEN), en als hij de kunst in den grond verstaat, zal hij noch een stompzinnige godloochenaar, noch ongodsdienstige vrijgeest zijn. In oude tijden rustte op de Christelijke Metselaars de pligt, zich te rigten naar de Christelijke gebruiken van elk land, waarin zij reisden of arbeidden: doch daar de Metselarij echter onder alle volken, zelfs van verschillende godsdiensten wordt gevonden, zoo rust thans nog slechts de pligt op hen, die godsdienst aan te kleven, waarin alle menschen overeenstemmen (aan elken Broeder zijne eigene, bijzondere meening overlatende); dat is: goede en trouwe mannen te zijn, mannen van eer en regtschapenheid, door welke benaming, godsdienst of overtuiging zij ook onderscheiden mogen zijn: want zij stemmen allen in de drie groote Artikelen van NOACH overeen, dat genoeg is om het cement der Loge te bewaren. Zoo doende is de Metselarij het middelpunt hunner vereeniging, en het gelukkige middel, tot het vereenigen van menschen, welke, zonder dat, aanhoudend van elkander verwijderd hadden moeten blijven (Hiermede vergelijke men de *old Charges*, te vinden in KRAUSE's *Kunst-Urkunden*, D. III, *p.* 253, naar PRESTON's bearbeiding, en de Yorksche Konstitutie in het Art. OORSPRONG, bl. 65. Omtrent den oorsprong der tegenwoordige Gr L van *Engeland*, waarin thans de Yorksche en nieuwe Metselaars vereenigd zijn, zie men het Art. ENGELAND, D. I. bl. 202).

Het Engelsche stelsel bearbeidt de drie graden, en ook een vierden, welken men er beschouwt als eene soort van wetenschappelijken graad, genaamd: *Royal Arche.* Daar buiten erkent men geen' anderen, en dit gaat zelfs zoo ver, dat de overleden Gr M Nat, de Hertog van *Sussex*, een aangeboden verbond met eene vreemde (Duitsche) Gr L afsloeg, omdat zij hooge graden bearbeidde. Verder heeft de Gr

L van *Engeland*, aan de weinigen die er lust toe gevoelen, zich met linten, dekoratiën en titels op te pronken, dit niet willen beletten, door, zonder ze te erkennen, het oprigten toe te laten van eene soort Riddergraden, welke echter niet tot de V M behooren. Zie het Art. ENGELAND, D. I. bl. 207.

[Stelsel Fessler]

STELSEL van FESSLER, is dat van de Groote Loge *Royale York*, te *Berlijn*, en werd geput uit de Ritualen der oude Rozenkruisers, de *Strikte Observantie*, het Zweedsche Kapittel en dat van *Clermont*, en bestond uit de symbol gr, benevens:

> 4e. Het heilige der heiligen, of de Schot (ook volkomen Bouwmeester). 5. De *St. Andreas*-Ridder. 6. De Ridder van het graf, 7. De Ridder van het kruis (beschreven in het werkje: *Die höchsten grade der hochw. Gr M L R.Y. z. Fr. oder das non plus ultra der Freimaurerei, Berlin* 1804, 8vo. 204 *s*). Later (zie *Pruissen*, bl. 180) liet zij ze echter weder varen, en bearbeidt thans slechts de drie symb. gr.

[Stelsel, (Fransch)]

STELSEL, (FRANSCH) ook in *Nederland* en *België* beoefend, bestaat uit zeven graden, zijnde, buiten de eigenlijke of symbolieke V M, 4. Uitverkorene; 5. Schot; 6. Ridder van het Oosten, en 7. Soeverein Prins van het Rozenkruis. Vóór 1773 bestond in *Frankrijk* een mengelmoes van allerlei stelsels en graden; na dien tijd begon het Gr O die te ordenen, rigtte zich, voor de symbol. gr., naar het Engelsche stelsel, en nam, tegen zijn' zin (zie *Oppergraden*, bl. 85), ook de hooge graden aan, welker aantal het van 30 op 4 herleidde.

[Stelsel. (Gerectifieerd)]

STELSEL. (GERECTIFIEERD) Zie CAGLIOSTRO.

[Stelsel Haïty]

STELSEL van HAïTY, is eensdeels het Engelsche, en anderdeels het gradenrijke stelsel van *Frankrijk.*

[Stelsel. (Hermetiesch)]

STELSEL. (HERMETIESCH) Dezelfde *Dom* PERNETTI, die in 1760 te *Avignon* Ritualen had ingevoerd, welke aan de Swedenborgsche leer waren ontleend, bragt ook het zijne toe, om in 1770, onder den naam van *hermetiesche Ritus* eene Vrijmetselarij te vestigen, welker bedoeling was, op eene zinnebeeldige wijze onderrigt te geven in de scheikunstige verandering van metalen, en de zamenstelling van het algemeen geneesmiddel (*panaceum*) en het levens-elixer. Het administrative middenpunt van dit stelsel droeg den naam van Schot-

schen Groote-Loge van het Graafschap *Venaissin.* De Moeder-Loge van dit hermetiesch stelsel werd in 1776, in de hoofdstad geïnstalleerd, door de Kommissarissen der Groote-Loge van het Graafschap *Venaissin.* Terwijl de hermetiesche Vrijmetselarij zich te *Parijs* vestigde, en er den naam van Schotsche Filosofiesche Ritus aannam, onderging zij in hare instruktiegraden wezenlijke veranderingen. De oorspronkelijke graden waren slechts ten getale van zes, zij heetten: *Waar Metselaar, waar Metselaar op den regten weg, Ridder van den gouden sleutel, Ridder van den regenboog, Ridder der Argonauten en Ridder van het gulden vlies.*

[Stelsel (Hermetiesch) van Avignon]

STELSEL (HERMETIESCH) VAN AVIGNON. Zie PERNETTI.

[Stelsel Herodom]

STELSEL van HERODOM. (Zie HERODOM) Tot in 1785 kende men in *Schotland* slechts drie graden. Toen echter voerden eenigen er een' graad in, bestaande uit drie afdeelingen, en *Rozenkruis van den toren* genoemd, welke men een' ouden oorsprong, en ROBERT BRUCE als grondlegger aandichtte. Hij werd echter niet erkend door de Gr∴ L∴ van *Schotland*, welke nog in hare statuten van 1836 heeft verklaard, alléén de eigenlijke V∴ M∴, of de drie symbolieke graden te bearbeiden. *The grand Lodge, of Scotland practices no degrees of Masonry but these of apprentice fellow craft and Master Mason, denominated St. John's Masonry*; te vinden in *the laws and constitutions of the Grand-Lodge, of the ancient and honourable fraternity, of free and accepted Masons of Schotland, C.* I. *Art.* 4. Vergelijk SCHOTSCHE VRIJMETSELARIJ, bl. 243.

In *Frankrijk* wordt op den naam van Rituaal van *Herodom* of *van Volmaking*, een stelsel beoefend van 25 graden, te vinden in het Art. *Frankrijk*, D. I. bl. 241 en 242, en aldaar in 1803, zoo het heette uit *Amerika*, ingevoerd door Br∴ HACQUET. Sedert 1786 bestond ook aldaar een stelsel van KILWINNING, met een verschot van graden, ingevoerd door den Br∴ MATHÉUS. Sedert 5 December 1804 hebben zich die stelsels onder het Gr∴ O∴ begeven, zoowel als het Schotsche.

[Stelsel. (Modern)]

STELSEL. (MODERN) Zie STELSEL. (FRANSCH)

[Stelsel (Oorspronkelijk Schotsch)]

STELSEL (OORSPRONKELIJK SCHOTSCH) (*Rite Écossais primitif*), bestaat uit 33 graden, als *de Rite Écossais ancien et accepté*, maar met andere namen en volgorde, zijnde:

4. Volmaakt Meester.
5. Iersch Meester.
6. Uitverkoren der negen.
7. Uitverkoren van het onbekende.
8. Uitverkoren der vijftien.
9. Doorluchtig Meester.
10. Volmaakt Uitverkoren.
11. Klein Architekt.
12. Groot Architekt.
13. Verheven Architekt.
14. Meester in volmaakte Bouwkunst.
15. Royal-Arche.
16. Pruissiesch Ridder.
17. Ridder van het Oosten.
18. Prins van *Jeruzalem.*
19. Achtbare Meester
20. Ridder van het Oosten.
21. Ridder van *Palestina.*
22. Soeverein Prins Rozenkruis.
23. Verheven Schot.
24. Ridder van de Zon.
25. Groot Schot van *St. Andries.*
26. Metselaar van het Geheim.
27. Ridder van den zwarten Adelaar.
28. Ridder Kadosch.
29. Groot-Uitverk v.d. Waarheid.

30 Nieuweling van het inwendige.

31. Ridder van het inwendige.
32. Prefekt van het inwendige.
33. Kommandeur van het inwendige.

Het stelsel wordt voornamelijk in *België* beoefend, en heeft zijn zetel te *Namen*, in de Loge *La bonne Amitié.*

[Stelsel. (Oud en Aangenomen Schotsch)]

STELSEL. (OUD EN AANGENOMEN SCHOTSCH) Zie SCHOTSCHE V M en *Frankrijk.*

[Stelsel. (Pruissiesch)]

STELSEL. (PRUISSIESCH) Zie ZINNENDORF en FESSLER.

[Stelsel van het Gezuiverd Rituaal]

STELSEL VAN HET GEZUIVERD RITUAAL is slechts in enkele streken, b.v. in dat gedeelte van *Zwitserland* in gebruik, hetwelk behoort onder het Direktorium van *Zurich*, en bestaat, behalve uit de symbol. gr., uit: 4. Schotsch Meester; 5. Ridder van de Heilige Stad of van de Weldadigheid. De 5e. graad (een mystieke graad), is verdeeld in drie sektiën, namelijk: *a.* Nieuweling, *b.* Profes en *c.* Ridder, het is het stelsel der *Strikte Observantie*, op het Konvent te *Wilhelmsbad* herzien.

[Stelsel. (Schotsch Wijsgeerig)]

STELSEL. (SCHOTSCH WIJSGEERIG) Zie RITUAAL. (HET SCHOTSCH WIJSGEERIG) Behalve het daar genoemde heeft men er in *Frankrijk* nog een van denzelfden naam, bestaande uit:

> 1, 2 en 3. Ridder van den zwarten Arend, of Rozenkruis van *Herodom* van den Toren, in drie afdeelingen; 4. Ridder van den Phenix; 5. Ridder van de Zon; 6. Ridder van den Regenboog; 7. Waar Metselaar; 8. Ridder der Argonauten; 9. Ridder van het Gulden Vlies, 10. Groot-Inspekteur, Volmaakt Ingewijde; 11. Groot-Inspekteur Groot-Schot; 12. Verheven Meester van den lichtenden Ring. De symbol□ gr□ waarop het volgt, zijn er buiten gelegen, en schakelen het aan de V□ M□. Het is bijna hetzelfde als het hermetiesch stelsel van *Montpellier.* Zie MONTPELLIER.

[Stelsel. (Wijsgeerig Perziesch)]

STELSEL. (WIJSGEERIG PERZIESCH) Zie RITUS. (FILOZOFIESCH PERZIESCHE)

[Stelsel van Zinnendorf]

STELSEL VAN ZINNENDORF. Zie ZINNENDORF.

[Stelsel van Zweden]

STELSEL VAN ZWEDEN. Zie SWEDENBORG, ZWEDEN en ZINNENDORF. Oorspronkelijk werd de V M uit *Engeland* naar *Zweden* overgebragt, waar de BB de hooge graden, later uit *Frankrijk* - volgens sommigen uit *Genève* - overgevoerd, met ijver aannamen, zoodat men daar nog vóòr de *Strikte Observantie* een Tempeliers-stelsel had. Daardoor was men er dat stelsel voorgekomen, en wekte den ijverzucht zijner leden op, door het voorwendsel, dat men in *Zweden* de geheime opperhoofden kende en in het bezit was van gewigtige geheimen, betrekkelijk de Tempeliers-Orde, en ook van gewigtige oorkonden. Daarom reisde ook Hertog FERDINAND van *Brunswijk* naar *Stockholm*, doch keerde onbevredigd terug. Velen achten het Zweedsche stelsel weinig verschillend van dat van *Clermont.*

Het bestaat uit de volgende graden welke in vier klassen verdeeld zijn:

A. 1. Leerling, 2 Medgezel, 3 Meester.
B. 4. Leerling en Medgezel van *St.* ANDRIES. (Het is de *Élu*)
5. Meester van *St.* ANDRIES (het is de gr Schotsch *Elu*).
6. De Broeders STUART (een graad, gevormd uit den Ridder van het Oosten en den Prins van *Jeruzalem*).
C. 7. De Broeder Gunsteling van SALOMO (dit is de *Chevalier d'Occident*).

8. De Broeder Gunsteling van *St.* JAN, of van den witten Ordeband.
9. De Broeder Gunsteling van *St.* ANDRIES, of van den paarschen Ordeband.

D De Broeders van het Roode Kruis in drie afdeelingen.
a. 10. Lid van het Kapittel, geen Dignitaris, of Tempelheer (*Magister templi*).
b. 11. Groot Dignitarissen.
c. 12. De Gr M Nat wiens titel is: *Salomonis sanct ficatus, illuminatus, magnus, Jehova* (volgens sommigen ook *Vicarius Salomonis*) en die in het bezit is van den slotsteen der kundigheden.

Over de Orde, later ingesteld onder den naam van KAREL XIII, velt Br HELDMANN (zie dat Art.) in zijn werk over de V M, het volgende zeer juiste oordeel:

Deze instelling moge 's Konings bijzondere gunst bewijzen, den geest der Metselarij is zij geheel vreemd, daar zij de Broederschap tot eene *Orde* stempelt. Terwijl zij hare leden hoogklinkende titels en insigniën uitdeelt, verplaatst zij het geheele gezigtspunt der Broederschap, verkeert al hare louter menschelijke, gezellige betrekkingen, en baart nijd, ijdelheid en rangzucht in de Loges, waar alle hartstogten moeten zwijgen, en de Metselaars zich behooren te herinneren, dat zij daar allen, buiten de grenzen

van maatschappelijk onderscheid, in oorspronkelijke gelijkheid *slechts als menschen, als Broeders* naast elkander staan. Juist dit eigendommelijke in de gezellige betrekkingen der V M Broederschap, wat, buiten haar, in geene andere maatschappij is te vinden, wordt door de Maç besturen zóó zelden naar waarde geschat, dat men ze door eene Orde tucht, welke aan het wezen der Broederschap geheel vreemd is, veeleer daaruit zoekt te verdringen, dan ze tot voornaamsten grondslag der geheele instelling te maken. Met zulke inrigtingen wordt der V M waarlijk weinig dienst bewezen; deze zijn niet geschikt de Broederschap zelve verder te brengen.

[Stelsels der Hooge Graden]

STELSELS DER HOOGE GRADEN. Van deze bestaan er omtrent 800, tot verschillende stelsels en klassen behoorende, en zijn achtervolgens door mystieken, staatkundige drijvers, alchemisten en dergel. meer, op de V M geënt en tusschen de andere geschoven. Eene omstandigheid die voor de algemeenheid, de overal erkende echtheid der eigenlijke Maç of symbol graden spreekt, is: 1°. dat deze bijna overal gelijk zijn, dat niet met de gelijkstaande graden in de verschillende stelsels het geval is, en 2°. dat ieder, den M graad bezittende, in welk stelsel hij dien ontvangen hebbe, toegelaten wordt tot de opname in de hooge graden van een ander stelsel; dat niet zoo is bij de bevordering tot hoogere graden. De zoo gunstig bekende Br CHEMIN-DUPONTÈS, zelf bezitter der hoogste graden, laat er zich in zijne *Encyclopedie Maçonnique (Paris* 1823) *T.* III. *p.* 174 *suiv.*, aldus over hooren:

> Wil men in een vruchtbaren grond goed graan voortbrengen, dan moet men beginnen met de stronken en het onkruid uit te roeijen, waardoor het zaad zou verstikt worden. Evenzeer kan men niet hopen, de V M zóó nuttig te maken als zij het kon en moest zijn, zoo lang men haar niet zal zuiveren van de overbevruchtingen die haar een schijn van ongerijmdheid geven, en haar met medelijden doen beschouwen door mannen, die zoowel ten aanzien van den vorm als het wezen gestreng zijn. Beoefenden wij de deugden en de Maç wetenschap, in de toenemende verhouding van het aantal onzer graden, dan zouden wij acht of negen (eigenlijk twintig) malen beter en kundiger VV MM zijn dan onze overzeesche BB, maar eene onzalige ondervinding bewijst, dat de Maç verdienste juist in omgekeerde verhouding staat tot het aantal graden. In de symbolieke Loges-alleen is men eenigermate V M, hooger op is er niets dan kinderachtigheid, onnoozelheid (*niaiserie*), ijdelheid, tegenstrijdigheid, leenroerigheid, titels en despotieke vormen. Men leert er niets meer aan dan in de symbolieke graden, of geeft er zich slechts over aan praktijken, welke men, als men zeer gematigd is, onbeduidend kan noemen.

Wanneer men dit alles nu voegt, bij hetgeen wij gemeld hebben in de Art. HOOGE GRADEN, MELESINO, OPPERGRADEN, SCHOTSCHE VRIJMETSELARIJ en NEDERLAND, dan heeft men reden met een wijsgeer te zeggen, hoe ellendig moet het niet met het deeg staan, waarvan de bakkers-zelven zulk een getuigenis afleggen. Ongetwijfeld toch moet het bijster vreemd schijnen, dat een beproefde Mr V M nog 87 malen, óf

nog 30, óf voor het minst nog viermalen in den smeltkroes der graden gelouterd moet worden, alvorens den hoogsten graad te bereiken. Daarbij is het duidelijk, dat er tusschen de graden, willekeurig, andere zijn geschoven, althans dat zij niet geregeld op elkander volgen en logiesch uit elkander afgeleid zijn; want ware dit zoo, dan zou niet dat, wat in één stelsel, in zeven graden volkomen wordt medegedeeld, in een ander stelsel 10, 25, 33, ja 90 graden vormen, terwijl dezelfde stelsels slechts hier en daar een graad mededeelen, en de overige ter loops geven; dan werden ook in het eene stelsel niet bepaalde graden gemist, die in het andere als hoogst gewigtig beschouwd worden. Dat zij niet logiesch uit elkander afgeleid zijn, en op elkander volgen, blijkt ook daaruit, dat in het Egyptiesch stelsel de *St.* ANDRIES-Ridder (21e. gr.), vóór den Pruissieschen Ridder (35e. gr.) gaat, en op dezen (als 41e. gr.), de Ridder van het Oosten volgt. In het gerectifieerd Schotsche stelsel daarentegen, heeft men eerst den Ridder van het Oosten, of den Degen (als 15en gr.), daarna den Pruissieschen Ridder, of Noachiet (als 21sten), en eindelijk in den 29sten den *St.* ANDRIES-Ridder. enz. Is het niet voor het minst allervreemdst, dat de Soevereinen van den 18en Schotschen graad, nog 15 trappen van hooger geplaatsten boven zich hebben. In het Egyptiesch stelsel staan die Soevereinen onder de goudmakers, die het metaal graven, wasschen, blazen en smelten. Daarna volgen Soevereinen der Soevereinen, die toch nog anderen boven zich hebben; anderen die zóó hoog geplaatst zijn, dat men voor de vele graden geen meer namen en titels kon vinden. Terwijl in de symbol□ gr□ alles wijsgeerigen grondslag, logiesche ontwikkeling aantoont, zijn al de hooge graden gevestigd op afgescheiden legendes, zonder historieschen grond, welke het geheim van den graad bevatten en welker beteekenis raadselachtig is. Bovendien is die beteekenis in vele graden, bij de toepassing, strijdig met de zedeleer; gelijk dit het geval is met de *wraak*, welke in den 4den graad wordt geleerd. Zie het Artikel NEKAM.

[Stembilletten]

STEMBILLETTEN. Deze worden gebruikt bij het benoemen van nieuwe Officieren.

[Stemmen]

STEMMEN. In vele systema's hebben alleen de Meesters hiertoe het regt. In alle Loges moeten volgens de Yorksche Konstitutie de meeste stemmen ten voor- of ten nadeele beslissen, wanneer het namelijk het nemen van besluiten betreft. Omtrent aannemelingen zie de Art. ONWAARDIG en RECEPTIE.

[Ster]

STER (Eene) is de zinnebeeldige naam van een ontstoken licht. Het Rituaal der Berlijnsche Loge *de drie Wereldbollen* zegt: Even als de ster den wandelende en zeereizende des nachts tot wegwijzer dient, zoo leiden de Meesters en Medgezellen de Leerlingen op den donkeren weg der Vrijmetselarij.

[Ster (Vlammende)]

STER, (De VLAMMENDE) in het Engelsch *the blazing Star*, in het Fransch *l'Étoile flamboyante*, in welks midden zich de veel beteekenende G. bevindt, wordt als het zinnebeeld van het hoogste Wezen door iederen Vrijmetselaar met bijzonderen eerbied beschouwd, en ontbreekt in geene echte Loge. De vlammende ster en de glorie in haar middelpunt herinneren ons aan het eerbiedwekkend tijdpunt, toen de Almagtige aan zijnen getrouwen dienaar MOZES de beide steenen tafels der wet op den berg *Sinaï* overgaf, en de stralen van zijne goddelijke glorie zoo helder schitterden, en zich in zulk eenen helderen glans vertoonden, dat niemand dezen zonder vrees en siddering aanschouwen konde. Ook herinnert zij ons aan de alomtegenwoordigheid des Almagtigen, die ons overschaduwt, en zijne goddelijke liefde en zegeningen over ons uitstort. Door hare plaatsing in het middelpunt, behooren wij nog verder herinnerd te worden, dat, waar en hoe wij ook vereenigd zijn, het alziend oog der Voorzienigheid, altijd in ons midden is, al onze handelingen, de geheime inzigten en bedoelingen van ons hart gadeslaat. De vlammende ster is als eene gedachtenis van den glans der Godheid over de Arke des verbonds te beschouwen, en beteekent, dat wij altijd den waren God als onzen aanvoerder en beschermer voor oogen moeten hebben.

De vlammende ster en de daarin op de geometrie wijzende letter G, moet de waarde der wetenschappen voor beroepsbezigheden en waar levensgenot aanwijzen. Ook in de Egyptiesche geheimen prijkte die ster reeds onder de Hieroglyfen, van

waar PYTHAGORAS ze ontleend had. Zij is het zinnebeeld van het onschatbaar licht des verstands, dat de Vader des lichts als eene kostelijke vonk in onze ziel, als zijn evenbeeld, ontstoken heeft. Dit goddelijk geschenk leert ons het ware van het valsche, het werkelijke van het schijnbare onderscheiden, en elken graad van het min of meer waarschijnlijke, en van het meer of min schadelijke of nuttige, onderkennen; de letter G, in het midden der ster, moet ons gedurig het juiste gebruik des verstands herinneren, als de aanvangletter van die wetenschap, welke onder al hare zusters de kuischte Priesteres der waarheid is, en ons verstand het zekerst voor struikelen en vallen behoedt.

[Sterkin]

STERKIN (Wraak) is de naam van eenen der drie Medgezellen, die, volgens de legende der hoogere graden, den Meester HIRAM vermoordden. Hij gaf hem aan de zuidelijke deur des Tempels den tweeden slag met eenen winkelhaak. Zie ABIRAM en OTERFUT.

[Sterkte of Kracht]

STERKTE of KRACHT is de naam der tweede grondzuil eener Loge, zie KOLOM en ZUIL. In de Orde van *Herodom van Kilwinning* heet de eerste Opziener *Force.*

[Sterren (Negen)]

STERREN (De NEGEN), in sommige hooge graden, beteekenen:

1°. Het volkomen getal van Uitverkoren Meesters.
2. De negen eerste stichters der Tempeliers-Orde.
3°. De negen knoopen aan het snoer van het Tableau der Medgezellen.
4°. De negen deugden der Vrijmetselaren; zijnde:

> 1e. Het rusteloos zoeken naar *waarheid*; 2e. de *vrijheid* te huldigen, het vrij zijn van elk bijgeloof, van de boeijen van dwaze ijdelheid en van de vernielende woede der hartstogten; 3e. hoogere *zedelijkheid* te bevorderen, door verbetering van ons-zelven en kiesche behandeling onzer Broeders; 4e. het echte *geloof* aan de praktiesche volmaking van het menschelijk geslacht in waarde te houden; 5e. met ware liefde elke verbetering van zienswijze aan te grijpen, al wijkt die ook af van onze vroegere meening; 6e. de *hoop* voort te planten, dat wij tot hoogere bestemming zijn geschapen; 7e. in tijden van gevaar met vertrouwen opwaarts te blikken; 8e. *verdraagzaamheid* te leeren en te oefenen omtrent onze naasten, bij

vooroordeelen, wankelmoedigheid en zwakheid, en 9e. het genot van vrijwillige ontberingen niet te versmaden, als onze opofferingen een vriend van den afgrond kunnen redden, of wij daardoor den noodlijdende kunnen bijspringen.

[Stewards]

STEWARDS, aldus worden in *Engeland* hofmeesters, rentmeesters, enz. genoemd. De koninklijke opper-hofmeester heet:

Lord Steward, of the house hold, en heeft het opzigt over al de hofbedienden, met uitzondering van die der kapel en der stallen; zijn teeken is een lange, dunne, witte staf. Bij de Loges zijn het Officieren, wier posten overeenkomen met die der hofmeesters. - In de Duitsche Loges worden zij *Schaffner* genoemd. - In *Engeland* dragen de Groot-Stewards roode linten *en sautoir* en witte staven; hunne schootsvellen zijn met roode zijde gevoerd en geboord (Art. 9 der statuten), eenige van hen oefenen soms het ambt van *Deacons* (diaken, van het Grieksch *δι□□ογος*, altaardienaar), soms ook van Ceremoniemeester en Aalmoezenier uit. Zij, die de post van Ceremoniemeester vervullen, hebben aldaar en in *Hamburg* in last, dengene der bezoekers, welke met sterren en linten der hooge graden zijn omhangen, te verzoeken, die af te leggen, of onder het opperkleed te verbergen. Volgens de Engelsche statuten van 1728 was het getal der Groot-Stewards bepaald op 12, in 1723 en 1724 op 6, in 1725-1727 op 1, en bij de statuten van 1815 op 18. Bij de Eng. Gr□ L□ bestaat er eene afzonderlijke vergadering dezer Officieren, *Stewards-Lodge* genaamd.

[Stewart, (Johannes)]

STEWART, (JOHANNES) Lord-Prior van *Edinburg*, was Gr□ M□ der Gr□ L□ van *Schotland*, in 1765 en 1766.

[Stilzwijgendheid. (God der)]

STILZWIJGENDHEID. (De GOD DER) *Harpokrates* was, volgens PLUTARCHUS, de zoon van *Isis* en *Osiris.* Hij werd door de Egyptenaren afgebeeld met den vinger op den mond, om daarmede aan te wijzen, dat men de goden met eerbiedig stilzwijgen moet vereeren.

[Stirling, (Jakob, van)]

STIRLING, (JAKOB, Baronnet VAN) Lord-Prior van *Edimburg*, was Gr□ M□ der Gr□ L□ van *Schotland*, van 30 November 1798 tot 1800.

[Stockholm]

STOCKHOLM is de zetel van de Groote Loge en het Hoofd-Kapittel van *Zweden* (zie dat Art.).

[Stolkin]

STOLKIN. Is de naam van eenen der negen Uitverkoren Meesters, welke door SALOMO werden uitgezonden, om den verslagen Meester HIRAM op te zoeken, en die de eerste was, welke zijn lijk ontdekte.

[Stone. (Nikolaas)]

STONE. (NIKOLAAS) Zie PAYNE. (GEORGE)

[Stonehenge]

STONEHENGE, in de vlakte, waarin de stad *Salisbury* ligt. Aldaar zijn de merkwaardige ruïnen van den tempel, of der plaats, waar de Druïden hunne godsdienst-plegtigheden vierden. Zij bestaan uit groote, vormelooze steenmassas, welke uitvoerig zijn beschreven in de brieven van E.F. RIVINUS, over het noordelijke *Engeland (Leipz.* 1824), bl. 446-453.

[Straatsburg]

STRAATSBURG. Zie KORPORATIE, MUNSTER en STEENHOUWERS.

[Straffen]

STRAFFEN (De) van schuldige medeleden eener Loge bepalen zich, daar de Broederschap geene burgerlijke magt heeft, tot Broederlijke vermaningen en teregtwijzingen; bij grove en herhaalde misdrijven en overtredingen der verpligtingen, door de algemeene en huishoudelijke wetten bepaald, tot uitsluiting en verbanning uit de Logevereenigingen. Volgens de statuten der nieuw-Eng. Gr□ L□, te vinden in NOORTHOUCKS uitgave van het Konstitutieboek (Art. 7 van het hoofdstuk, handelende over de pligten der leden), moet de overtreder driemalen vermaand, en geeft hij dan geen gehoor, volgens de huishoudelijke wetten gestraft worden.

[Strathmore, (Jakob Lyon, van)]

STRATHMORE, (JAKOB LYON, Graaf VAN) was Gr□ M□ der Gr□ L□ van *Engeland* (der *Modern Masons*), van 1733-1734.

[Strathmore (Thomas Lyon, van)]

STRATHMORE (THOMAS LYON, Graaf VAN) was Gr□ M□ der Gr□ L□ van *Schotland* in 1741, en Gr□ M□ der Gr□ L□ van *Engeland* (van de *Modern Masons*), van 1744-1745.

[Strekking en doel der V M]

STREKKING EN DOEL DER V M Wat het antwoord op de 8ste vraag, in het bekende V M verhoor daaromtrent zegt, vindt men op het Art. HENDRIK VI, D. II. bl. 24. Wat het Konstitutieboek der Gr L van *Engeland* (uitgave van ANDERSON) daarover schrijft, zie men in het Art. STELSEL, (ENGELSCHE) bl. 263. PRICHARD voegt er bij:

> Onze hartstogten te overwinnen, niet te doen wat wij willen, ons dagelijks vorderingen te doen maken in eene loffelijke kunst, en zedelijkheid, algemeene liefde, gezelligheid, dienstvaardigheid en menschelijkheid (*good nature, and humanity*) te bevorderen. De uitgever van een ander geschrift, te vinden bij KRAUSE, *Kunst-Ur*-

kunden, D. I, Afd. I, bl. 247, zegt: het hart te louteren (*rectify*), het verstand te vormen, en zooveel mogelijk de zedelijke deugden, menschelijkheid, welvoegelijkheid en goede zeden in de wereld te bevorderen.

[Strickland]

STRICKLAND. Zie FRANS I.

[Strik]

STRIK. (De) De nieuw aan te nemen Leerling wordt, in de oud-Engelsche Loges, tot een teeken zijner onderwerping, met eenen strik om den hals in de Loge gebragt. Ook in eenige Schotsche graden (b.v. in den SCHOT) heeft dit gebruik plaats. Men geeft daar tot uitleg: 'Hij dient, om ons te leeren, dat wij de beproevingen, welke men ons doet ondergaan, geduldig moeten dragen. Ook brengt ons de strik te binnen, dat de moordenaars van HIRAM hem, na zijne vermoording, eenen strik om den hals geslagen, en het lijk uit de westelijke deur des Tempels gesleept hebben.'

[Strikte Observantie]

STRIKTE OBSERVANTIE. Zie OBSERVANTIA STRICTA.

[Struthione. (Eques a)]

STRUTHIONE. (EQUES A) Zie SCHUBART.

[Stuart (Broeder)]

STUART (De BROEDER) is de 6e. graad van het Zweedsche systema.

[Stuart I]

STUART I was, naar het voorgeven der *Strikte Observantie*, de 4e. Grootmeester der Tempelieren, na hun herstel van 1322 tot 1370, en STUART II de 14e., van 1595-1627.

[Stuart II]

STUART II. Zie het vorig Artikel.

[Stuart, (Ridder Karel Eduard)]

STUART, (De Ridder KAREL EDUARD) zoon van JAKOB III (zie dat Art.), den Pretendent der Engelsche kroon. Hij was geboren te *Rome* (31 December 1720), werd opgevoed door Dr. RAMSAY (zie dat Art), een Schot, en bleef de aanspraak zijns vaders op de Britsche kroon voortzetten. Hij waagde zelfs (27 Junij 1745) een inval in *Schotland.* Dewijl echter zijn leger (27 April 1746) bij *Culloden* geslagen werd, was hij, na gedurende vijf maanden rondgedwaald te hebben, genoodzaakt, naar het vaste land terug te keeren, en overleed den 31sten Januarij 1788, te *Rome.* Gedurende zijn verblijf in *Frankrijk*, waar hij in de V M werd ingewijd, stichtte bij onderscheidene dusgenaamde *grades du Grand Chapitre de Clermont.* THORY (*Hist. de la fondation du G O de France, p.* 184 volg.) deelt de volgende Konstitutie mede,

onder den titel van: *Bulle d'institution du Chapitre primordial de Rosecroix Jacobite d'Arras*.

> Wij, KAREL EDUARD STUART, Koning van *Engeland, Frankrijk, Schotland* en *Ierland*, en in die hoedanigheid gesubstitueerd G□ M□ van het Kapittel van *H(erodom)*, bekend onder den titel van *Ridder van den arend en de pelikaan*, en sedert onze rampspoeden onder dien van Rozenkruis, verlangende aan de VV□ MM□ van *Arras* te betuigen, hoezeer wij hun dankbaar zijn voor de bewijzen van weldadigheid, met welke zij, even als de Officieren van het garnizoen van *Arras*, ons hebben overladen, en voor hunne gehechtheid aan onzén persoon, gedurende ons verblijf van zes maanden in die stad - hebben wij, ter hunner gunst, in gezegde stad *Arras* gevormd en ingesteld, gelijk wij, bij deze tegenwoordige Bul, vormen en instellen, een oorspronkelijk Hoofd-Kapittel (*suprème Chapitre primordial*) van Rozenkruis, onder den distinktieven titel van *d'Ecosse Jacobite*, hetwelk beheerd en bestuurd zal worden door de Ridders LAGNEAU en de ROBESPIERRE (Advokaat bij den Hoogen Raad van *Artois*, en vader van het beruchte hoofd der Fransche republiek), beiden Advokaten, HAZARD en zijne beide zonen, alle drie geneesheeren. J.B. LOCET, onzen behanger, en JERÔME CELLIER, onzen horologiemaker, welke wij veroorloven en magtigen, zoowel door hun zelven, als door hunne opvolgers, niet slechts Ridders van het Rozenkruis te maken, maar zelfs een Kapittel op te rigten in al de steden waar zij dit noodig achten, als dit gevraagd wordt, zonder dat zij of hunne opvolgers nogtans twee Kapittels kunnen oprigten in dezelfde stad, hoe volkrijk die ook zij.
> En opdat men geloof hechte aan deze onze tegenwoordige Bul, hebben wij haar eigenhandig onderteekend, en er het geheim zegel van onze bevelschriften (*de nos commandements*) op gedrukt, en haar doen contrasigneeren door den Sekretaris van ons kabinet. Donderdag, den 15den dag der 2de maand van het jaar der menschwording 5747.
> KAREL EDUARD STUART.
> van wege den Koning, *Lord* BERKELEY,
> *Sekretaris*.

Onder den naam *Eques a Sole aureo* werd hij, door de aanhangers van het stelsel der *Strikte Observantie*, vermeld, als de 21e. Gr□ M□ dier Ridderschap, na haar herstel, gekozen in 1743. Zie ook SCHOTTEN. (GETROUWE)

[Subliem]

SUBLIEM of *Sublime* wordt dikwijls ten onregte, in de plaats van *Ghiblim*, gebruikt.

[Substituut]

SUBSTITUUT. Gesubstitueerd of gedeputeerd, heet in andere landen degene, welke benoemd is ter vervanging van een of ander Officier, bij diens afwezigheid. Hier te lande wordt met dien naam alleen bestempeld de Br, door den reg M benoemd, om hem bij afwezigheid te vervangen; de anderen heeten Adjunkten (zie de Art. ADJUNKT en OFFICIER). Zij zijn buiten funktie, als hij, die het ambt bekleedt, aanwezig is.

[Sudermanland. (Karel Jan, van)]

SUDERMANLAND. (KAREL JAN, Hertog VAN) Zie KAREL XIII.

[Sudermanland, (Johan Frans Oskar, van)]

SUDERMANLAND, (JOHAN FRANS OSKAR, Hertog VAN) zoon van den vorigen, geboren 4 Julij 1799, en sedert 1844

Koning van *Zweden*, onder den naam van OSKAR II; werd in 1818 Gr M der VV MM in *Zweden*, welk ambt hij, bij zijne troonsbeklimming, verklaard heeft te zullen blijven bekleeden.

[Surrey, (Thomas Fitz-Allen, van)]

SURREY, (THOMAS FITZ-ALLEN, Graaf VAN) werd in 1399 door Koning HENDRIK IV tot Gr M der Bouwlieden in *Engeland* benoemd.

[Suspendeeren, of Schorsen]

SUSPENDEEREN, of SCHORSEN. Zie ONTZETTEN en STRAFFEN.

[Sussex, (Augustus Frederik, van)]

SUSSEX, (AUGUSTUS FREDERIK, Hertog VAN) Prins van *Engeland*, geboren 27 Januarij 1773, overleden 20 April 1843, werd te *Berlijn* ingewijd. Later reg M der *Lodge of Antiquity* (de oudste Loge van *Londen*), en na den dood van den Baronet PIETER PARKER, op het einde van 1811, Ged Gr M Nat. Toen zijn broeder, de Prins VAN WALES, in 1813 Regent van het Britsche rijk was geworden, werd hij Gr M Nat der Gr L van *Engeland.* Aan zijnen invloed heeft men grootendeels de vereeniging van het oud- en het nieuw-Engelsch stelsel te danken, welke aldaar in datzelfde jaar is tot stand gebragt (zie de Art. CONCORDAAT en ENGELAND, D. I, bl. 204). Het stuk zelf is te vinden in de *Annales Maçonniques des Pays-Bas (Brux.* 5822-5829), *T.* VI, *p.* 892-906. Op den 27sten December 1813 werd hij eenstemmig gekozen tot Gr M der vereenigde Loge.

> Hij was Prezident van de *Masonic Institution* (V M Instituut), een gesticht, waar dertig zonen van overleden, verarmde BB verzorgd en onderwezen worden, en van de *Royal Freemason's Charity* (Koninklijke V M Armenschool), waar zestig meisjes verzorgd en onderwezen worden. Hij was er nogtans geen Prezident in naam, maar arbeidde volijverig mede tot instandhouding en bevordering van den bloei dezer instellingen, en nooit bleef hij afwezig, wanneer het Bestuur dezer instellingen, of de Kommissie van weldadigheid (mede eene Maç, inrigting), of als de Gr L vergaderde. Hij was het, die de inrigting voor oude en gebrekkige Vrijmetselaars, thans te *Londen* bestaande, in het leven riep. Even getrouw vervulde hij zijne ambtspligten als Voorzitter in de koninklijke Maatschappij, en in de Maatschappij voor schoone kunsten, in de eerste van welke beide Maatschappijen hij die post acht jaren (1830-1838) bekleedde. Aan de Hoogeschool te *Göttingen* gestudeerd hebbende, verwierf hij er niet slechts met eer den graad van Doktor der

regten, maar had er zijn tijd zoozeer ten nutte gemaakt, dat hij zich grondige kennis van het

Latijn, Grieksch en Hebreeuwsch had verworven, en ook de meeste Europesche levende talen vlug sprak en goed schreef. Hij, die het negende kind van Koning GEORGE III was, werd van zijne geboorte af door de hoofden van zijn geslacht achteruit gezet. Immers, terwijl de andere Prinsen van den bloede, bij hunne geboorte, den Pairs-titel en een jaarlijksch inkomen ontvingen, kreeg hij die voordeelen eerst op zijn 28ste jaar, en het laatste nog wel maar voor £ 6,000, terwijl dit bij de andere Prinsen meer dan £ 20,000 bedroeg; een onregt eerst door zijn' broeder WILLEM IV hersteld. Ofschoon hij de geleerdste, scherpzinnigste, edelste en vrijzinnigste der Engelsche Prinsen was, sloot zijn vader hem van alle ambten uit, en hij besteedde dien tijd aan het beschaven van zijn' geest en het vermeerderen zijner kennis. Waar ooit in de pairskamer, in een van de ligchamen onder zijn beheer staande, of in zijn geslacht, de beginsels van zedelijkheid en regt werden aangevochten, stond hij aan het hoofd van hen, die streden voor waarheid, licht en regt; en zoo vatte hij ook in 1819 en 1820, met ijver de partij der Koningin KAROLINA, wat hem nooit werd vergeven door GEORGE IV, haren gemaal. Toen men in 1832, in het huis der *Lords*, het ontleden van lijken wilde verbieden, bestreed hij dien maatregel, en zeide, voornemens te wezen, zijn eigen lijk aan een der hospitalen te vermaken, om daar, ten nutte der wetenschap, ontleed te worden. Al wie door wetenschap, letteren of kunst uitblonk, werd door hem op zijn verblijf *Kensington* met voorkomendheid ontvangen, zonder dat hier in onderscheid gemaakt werd om afkomst, geloofsbelijdenis of politieke gevoelens. Zijne rijke bibliotheek was voor iederen onderzoeker geopend. Hij, die als voorzitter, door zijn gezag, nimmer een stremmenden invloed uitoefende op de vrijheid der beraadslagingen, was bovendien ook, op elk uur van den dag, toegankelijk voor alle Broederen. Hij ontving hen hartelijk als Br□, niet als Prins van den bloede, en hoorde minzaam aan, wat zij hem hadden te zeggen. Om dit alles werd hij door het Engelsche volk uitermate bemind; door de VV□ MM□ werd hem echter onbeschrijfelijke liefde en achting toegedragen, en trachtten allen, hem, bij elke gelegenheid, daarvan bewijzen te geven. Zijn geboortefeest werd in de Gr□ L□ niet als eene koude plegtigheid, maar met vuur, als een feest der liefde en innige verknochtheid, gevierd. Onder anderen werd, op den 15den September 1836, eene spoedig volgeteekende inschrijving geopend, om hem een geschenk aan te bieden, als bewijs van de gevoelens der BB□ hemwaarts. Dien tengevolge werd hem een massief zilveren, kunstvollen en prachtigen kandelabre aangeboden van 0,761 Ned. El, breedte bij 1,092 Ned. El hoogte. De afbeelding en beschrijving vindt men in het *Nederlandsche Jaarboekje voor VV□ MM□* 5844, bl. 102. Zes dagen voor de inwijding van het gesticht ten behoeve van oude en gebrekkige VV□ MM□, waarbij hij had gehoopt als Voorzitter te zullen fungeeren, overleed hij in de armen zijner gemalin. Zijn sterven werd door gewijden en ongewijden als een volksramp beschouwd. Alle Loges schorsten vrijwillig haren arbeid, gedurende de dagen, die er ver-

liepen tusschen zijn overlijden en zijne begraving, en namen, van dien dag, voor een jaar den zwaren rouw aan. In onderscheidene steden hadden er openbare treurplegtigheden plaats. Zoo werden te *Cambridge*, op den dag van het rouwfeest, de klokken geluid en de winkels gesloten, terwijl de lijkdienst in de kerk werd bijgewoond door de BB in hunne kleeding. Op vele andere plaatsen trokken de BB, met treurmuzijk aan hun hoofd, naar de lijkdiensten. Volgens zijn laatsten wil zou de Hertog zonder uiterlijke praal ter aarde besteld worden. Niemand was dus uitgenoodigd, en werden zelfs alleen de koetsen van het hof achter het lijk toegelaten. Desniettemin berekent men, dat omstreeks 25,000 VV MM het lijk volgden, en elkander op het kerkhof en in den omtrek verdrongen, om met geroerde Br harten, hèm de laatste eer te bewijzen, wiens warme, hartelijke welsprekendheid, telkens ten toon gespreid, als hij het belang van weduwen en weezen en lijdenden bepleitte, hem den schoonen eernaam verwierven van den *beminnelijksten bedelaar van Europa.*

Zie over hem PRESTON's *Illustrations, p.* 316 en 400, en MOSSDORFS *Mittheilungen, s.* 210-245, en *Illustrirte Zeitung*, 15 Julij 1843, N°. 3.

[Swedenborg, (Immanuel)]

SWEDENBORG, (IMMANUEL) Koninklijk Zweedsch Assessor van het Bergwerk-kollegie, en medelid der Koninklijke Akademie der wetenschappen te *Stockholm*, geboren 29 Januarij 1688, te *Upsala*, waar zijn vader JASPER SWEDENBORG Bisschop was, en overleden te *Londen*, in 1772, was een zeer geacht en geleerd Mineralist.

Ten gevolge van eenen droom, of een gezigt, dat hij zich verbeeldde gehad te hebben, verliet hij, in den jare 1747, de burgerlijke werkzaamheid geheel en al, legde zijn ambt neder (ofschoon hij levenslang zijn traktement behield), en wijdde zich uitsluitend aan de inwendige beschouwing van en het onderzoek naar den waren grond des Bijbels, terwijl hij zich overgaf aan den omgang met hemelsche wezens. De leer, ontwikkeld in zijne theologiesche geschriften als het nieuwe *Jeruzalem*, of de nieuwe kerk op aarde, verschafte hem vele aanhangers in *Zweden, Duitschland, Nederland* en *Rusland.* Hij was de insteller van een geheel nieuw systema.

SWEDENBORG verdeelt de geestelijke wereld, of het hemelsch *Jeruzalem*, in drie hemelen; den bovensten of derden hemel, den geestelijken of tweeden hemel, welke het midden beslaat, en den benedensten of eersten hemel, die onze wereld bevat. De

bewoners van den derden hemel zijn de volmaakste onder de engelen; zij hebben het grootste aandeel in de goddelijke inwerkingen, en ontvangen die onmiddellijk van God, dien zij van aangezigt tot aangezigt aanschouwen. God is de zon der onzigtbare wereld; uit hem vloeijen de waarheid en de liefde, welker licht en warmte slechts zinnebeelden zijn. De engelen van den tweeden hemel ontvangen op eene middellijke wijze, door den bovensten hemel, de goddelijke inwerking; zij zien God duidelijk, maar niet in al zijnen luister; Hij is voor hen een gesternte zonder stralen, gelijk ons de maan voorkomt, die meer licht dan warmte geeft. De bewoners van den benedensten hemel krijgen de goddelijke inwerking op eene middellijke wijze, door de beide andere hemelen. Deze hebben de liefde en de kennis, gene de kracht als kenmerkende eigenschappen. Ieder van deze hemelsche rijken wordt bewoond door tallooze maatschappijen. De engelen, waaruit deze bestaan, zijn mannen of vrouwen. Zij sluiten huwelijken, die eeuwig duren, omdat hunne keus door gelijkheid in neigingen en gevoelens wordt bepaald. Elk paar is gehuisvest in een prachtig paleis, omgeven van heerlijke tuinen. Beneden de hemelsche gewesten is het rijk der geesten. Daarheen gaan regtstreeks alle menschen bij hunnen dood. De goddelijke inwerking, welke zij vroeger door hun stoffelijk omkleedsel niet konden gevoelen, openbaart zich trapswijze in hen, en bewerkt hunnen overgang tot den staat der engelen, indien zij daartoe zijn voorbeschikt. De herinnering der wereld, die zij verlaten hebben, verdwijnt allengs uit het geheugen; hunne ingeschapen aandrift ontwikkelt zich onbedwongen, en bereidt hen voor tot den hemel of de hel. Gelijk het verblijf des hemels vol is van luister, liefde en genietingen, zoo is de hel gevuld met duisternis en smarten, wanhoop en haat. De Swedenborgsche Vrijmetselarij bleef niet besloten binnen de Loge van *Avignon*, welke haar het eerst had geherbergd, maar trad ookonder allerlei gedaanten naar buiten. Na SWEDENBORGS dood verbonden zich niet slechts onderscheidene geheime gezelschappen, Rozenkruisers, geestenzieners en anderen, met diens aanhangers

op naauwere wijze, maar de Swedenborgers sloten zich ook aan de vrienden en verdedigers van het dierlijk magnetisme en het sonnambulisme, in *Duitschland* en *Frankrijk.* In *Zweden* had zich in dien tijd een afzonderlijk gezelschap, onder den naam van *Exegetiesche en filantropiesche Maatschappij* opgedaan, welke SWEDENBORGS leer met de voorgewende stellingen der magnetizeurs wilde vereenigen, en daardoor de verschijnsels van het dierlijk magnetisme en sonnambulisme wilde verklaren. Hij heeft onder anderen geschreven 1°. een werk, getiteld: *Het Hemelsch Jeruzalem, of de Geestelijke Wereld*; en 2°. *De Wonderen des Hemels en der Hel en van de planetarische en astrale Landen*, door den Abt PERNETTI uit het Latijn in het Fransch vertaald. Voor de Berlijnsche uitgave van dit werk (1782, gr. 8vo.) staat zijn portret, en daaronder de regels:

Les cieux et les enfers ne sont plus un mystère,
Et Dieu même s'est devoilé:
Pour vous il m'a tout revêlé:
Par son ordre je vous éclaire.

In een' brief van Dr. HARTLEY, geplaatst voor het werk: *de coelo et inferno*, verhaalt hij hoe hij de goddelijke roeping kreeg, op de volgende wijze:

> Ik nam mijn middagmaal te *Londen* zeer laat, en at met groote lust, toen zich eene soort van nevel over mijne oogen verspreidde, en zich de grond van mijn vertrek vertoonde, als bedekt met afzigtelijk gedierte, dat weldra verdween; de nevel klaarde op, en ik zag duidelijk, te midden van een schitterend licht, een man, in den hoek der kamer gezeten, die mij met eene schrikbarende stem zeide: ‘Eet niet zoo veel!’ Bij deze woorden werd het mij duister voor het gezigt, dat van lieverlede voorbij ging, waarna ik mij alleen bevond. Den volgenden nacht vertoonde zich dezelfde persoon, van licht schitterend, voor mij, en zeide: ‘Ik ben God, de Heer, de Schepper en Verlosser; ik heb u verkoren, om den innerlijken en geestelijken zin der geheiligde schriften aan de menschen uit te leggen; ik zal u voorzeggen, wat gij moet schrijven.’ Ik was toen niet geschrikt, en hoe schitterend de verlichting was, maakte zij geen' pijnlijken indruk op mijne oogen. De Heer was in het purper gekleed, en het vizioen duurde een kwartier uurs. In denzelfden nacht werden de oogen van mijn' inwendigen mensch geopend en versterkt; waardoor ik in den hemel, in de geestenwereld en de hel konde zien, en ik er onderscheidene personen van mijne kennis vond, waarvan eenigen voor lang, anderen sedert

> kort gestorven waren, enz. enz. Sedert dien tijd - zoo eindigt de brief - begon ik onderscheidene onbekende *Arcana* te doen drukken en verspreiden, welke óf door mij-zelven waren gezien, óf mij ontdekt zijn geworden, ten opzigte van den hemel en de hel, den toestand der menschen na den dood, de ware godsvereering, den geestelijken zin der heilige schriften en vele andere gewigtige waarheden, welke betrekking hebben op de zaligheid en de ware wijsheid; en de eenige reden, waarom ik op verschillende tijden mijne woonplaats verliet, en andere landen bezocht, was, opdat de menschen nut uit deze mededeelingen konden trekken.

Dit is genoegzaam, hem als geestdrijver, neen, als bedrieger te kenschetsen, en hij, die in dat opzigt meer van SWEDENBORG wil weten, leze: JEDER, *Geschiedkundige Verscheidenheden (Haarl.* 1826, 310 bl. gr. 8vo.), bl. 247-256.

[Swithin, (Sint)]

SWITHIN, (SINT) Opzigter der Engelsche Bouwlieden in 857. Zie ETHELWULF.

[Symbolen]

SYMBOLEN. Het woord *symbool* (zinnebeeld) heeft in het algemeen betrekking op iedere aanschouwelijke voorstelling van een denkbeeld, hetzij dit door woorden, hetzij op eenige andere zinnelijke wijze, geschiede. Aan het gansche menschdom werd, in zijn kindschen staat, alle onderrigt op die wijze door beelden en teekens medegedeeld, en het aloude Priesterdom was gewoon, de gansche meer of min geheimvolle leer der bovenzinnelijke wereld, en de betrekking des menschen tot de Godheid, in teekens en beelden te kleeden. Iedere waarheid werd daardoor nader onder de bevatting der menschen gebragt, dan door de fijnste en schranderste verstandelijke ontwikkeling. Zoo oordeelden er ook vooral de oude Grieken over, die in de mysteriën al hunne geheimvolle leerstukken, als vruchten eener diep indringende natuurwijsheid, in zinnebeelden en zinspreuken hulden; niet slechts om oningewijden den toegang tot die wijsheid af te sluiten, maar ook om haar in de sprekendste beelden aanschouwelijk voor oogen te stellen. Ook het Christendom bezat, van de vroegste tijden af, en heeft thans nog zijne eigendommelijke zinnebeelden. Als zoodanig noemen de Israëlieten de besnijdenis en de Christenen belijders vooral de Sakramenten, als zigtbare teekenen van een onzigtbaar heil, en de goddelijke beloften en genadewerkingen daarin vervat. In dien

zin worden Doop en Avondmaal, reeds bij de oude volken aanwezig, als de eigenlijke Sakramenten, zinnebeelden genoemd. Zie HIEROGLYFEN en RITUAAL. De V M heeft hare symbolen van de oude mysteriën, de Esseërs en de bouwkorporatiën overgenomen. Deze symbolen zijn van groot nut, daar zij tot allen spreken, en de eigenlijke taal zijn voor het bovenzinnelijke. De symbolen zijn nogtans ook dààr, gelijk overal, slechts hulsels van het onuitsprekelijke.

[Symbolieke diepte der Loge]

SYMBOLIEKE DIEPTE DER LOGE gaat van de oppervlakte der aarde tot aan haar middelpunt, als makende al de VV MM, op de aarde verspreid, slechts een volk uit, door gelijke wetten bestuurd en aan gelijke gebruiken onderworpen. Zie GEDAANTE.

[Synedrium, of Sanhedrin]

SYNEDRIUM, of SANHEDRIN, (Het) was het hoogste nationale geregtshof der Israëlieten, en bestond uit den Hoogepriester en 70 leden, welke deels uit de Priesters, deels uit de oudsten der twaalf stammen van *Israël* gekozen werden. Het had zijnen zetel te *Jeruzalem* in een eigen gebouw, dat tot den Tempel behoorde. In vele hoogere graden der Vrijmetselaren worden de vergaderingen aldus genoemd.

[Systema (Een Maçonniek]

SYSTEMA (Een MAÇONNIEK) is het leerstelsel der Vrijmetselarij, door de Konstitutie en door het Rituaal vastgesteld.

Niet alleen heeft elke Groote Loge haar bijzonder systema of Rituaal, welke beide woorden dikwijls in gelijke beteekenis voorkomen, maar zelfs enkele Loges vormden zich eigen systemas, waarvan er, voornamelijk in *Frankrijk*, eene ontelbare menigte bestonden en nog bestaan, en welke in de laatste helft der vorige eeuw door onderlinge vijandigheid en vervolging veel ergernis baarden, en buitendien aanleiding gaven tot velerhande dwalingen en misbegrippen in de V M De volgende systema's zijn of waren het meest algemeen bekend en beoefend, als: de Afrikaansche Bouwheeren, de Aziatiesche Broederen, het systeem den Koninklijken Boog (*Royal Arche*), het Kollegie van *Clermont*, het Eclectiesch stelsel, dat der Koninklijke Orde van *Herodom van Kilwinning*, het klerikaal systema, de Hermetiesche Vrijmetselarij, het stelsel der drie *Johannes*-graden, of het *Johannes*-systema, dat der Illuminaten, der *Maçonnerie d'Adop-*

tion, de Martinisten, het stelsel van MELESINO, van MIZRAÏM, der *Observantia Stricta*, der Philaleten, van ROZA, van het Rozenkruis, het Schotsche, dat van de weldadige Ridders der Heilige Stad, of het gerectifieerde Rituaal, dat der Tempelheeren-Orde, der Yorksche Konstitutie en dat van ZINNENDORF. Zie verder op de verschillende Art. STELSEL. Het Engelsche systema der vrije en aangenomene Vrijmetselaren, dat zich (1717) in het oud-Engelsche of het Yorksche systema, en in het nieuw-Engelsche verdeelde. Het systema van FESSLER, of dat der Groote Loge *R□ Y□* te *Berlijn.* Het Fransche systema, zijnde er de *Johannes*-graden, ten opzigte der hoogere graden, die der blaauwe Vrijmetselarij genoemd, met het Engelsche overeenkomend. Het hermetiesche stelsel van *Avignon*, het gerektifieerde stelsel, het systema der Groote Nationale Moeder-Loge *zu den drei Weltkugeln* te *Berlijn*, het oorspronkelijke, het oude en aangenomen, en het Schotsch wijsgeerige stelsel, het systema van SCHRÖDER, het wijsgeerig Perziesche en het Zweedsche stelsel.

T.

[Tabernakel]

TABERNAKEL (De) of Verbondshut, was de tent, door MOZES tot de godsdienst der Israëlieten, op hunnen togt uit *Egypte*, ingerigt, in welks Heilige der Heiligen de Arke des Verbonds was.

[Tabernakel. (De Opperpriester van den)]

TABERNAKEL. (DE OPPERPRIESTER VAN DEN) Zie HOOGEPRIESTER DES TABERNAKELS.

[Tabernakel (Prins van den)]

TABERNAKEL (De PRINS VAN DEN) is de 24ste graad van het oud-Engelsche systema te *Parijs*, uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgebragt. De Loge heet als in den 23sten graad *Hiërarchie*, de Voorzitter de zeer magtige (*très-puissant*), en de beide Opzieners magtigen.

[Tableau]

TABLEAU. (Het) Een groot langwerpig vierkant, in het midden der Loge, bevattende de in- en uitwendige deelen des Tempels. Ook is het de naam van de lijst der leden van eene Loge.

[Tablier]

TABLIER. Zie SCHOOTSVEL.

[Tafelloge]

TAFELLOGE. Tafel □ □ worden altoos in den Leerlingsgraad gehouden.

[Taubenheim. (van)]

TAUBENHEIM. (Baron VAN) Zie WURTEMBERG.

[Tavannes. (Vicomte de)]

TAVANNES. (VICOMTE DE) Een der stichters van het stelsel der Philaleten. Zie PHILALETEN.

[Teeken]

TEEKEN. Elke graad heeft zijne eigene erkenningsteekens, welke de Kandidaten bij hunne receptie worden medegedeeld; aan welke teekens de Broeders elkanderen onderkennen, en dadelijk weten tot welken graad zij behooren.

[Teekenpapier]

TEEKENPAPIER. Is gewoon wit papier, bestemd voor uitgaande teekenplanken, het schrijven van akten, enz.

[Teekenpen]

TEEKENPEN. (De) Is de pen, waarmede de Sekretaris in de Loge alles opteekent.

[Teekenplank]

TEEKENPLANK. De teekenplank is eene der onbewegelijke kleinodiën; zij is het eereteeken van den Broeder Redenaar. De teekenplank dient voor de Meesters, om daarop hunne plannen voor de arbeiders te ontwerpen. Aldus heet men ook een brief, welke gezonden wordt aan eene Loge of aan partikuliere personen; ook worden cirkulairen en ieder Maçonniek geschrift, van welken aard ook, aldus genoemd.

[Teekens]

TEEKENS (De) zijn middelen, waardoor zich de Vrijmetselaren, naar hunne verschillende graden, van elkander onderscheiden. In het geschrift *The three distinct Knocks*, vindt men het volgende:

De reden waarom de toasten door driemaal drie gedronken worden, is, omdat men van oudsher drie woorden, drie teekens en drie handgrepen had. Naderhand heeft men er nog drie bijgevoegd, namelijk het Grootteeken eens Meesters, de pasgreep en het paswoord van eenen Medgezel. Eigenlijk zijn er vier oorspronkelijke teekens, namelijk: het keel-, borst-, hand- en voetteeken.

[Tempel]

TEMPEL. (De) De roem van dit prachtig, en, na de verwoesting,

door de Romeinen niet weder opgerigt gebouw, zijn godsdienstige beteekenis voor de Joden en de Christenen, als ook de symbolieke beteekenis van zijnen bouw, heeft den Tempel van SALOMO, boven alle andere gebouwen der oudheid, altijd hare merkwaardigheid doen behouden. Voor de Joden is hij de herinnering van vroegere grootheid. Voor de bouwkunstenaren is hij een sleutel tot de geschiedenis der oud-Oostersche bouwkunde, en voor de Vrijmetselaren is hij het hoofdzakelijk voermiddel voor hunne beeldrijke Ritualen. Met betrekking tot dezen Tempel van SALOMO noemt men de Logezalen Tempels, ook wel Werkplaatsen. De Tempel, waaraan de Vrijmetselaren arbeiden, moet niet dan zinnebeeldig begrepen worden, en heeft tot onderwerp de hoogst mogelijke gelukzaligheid des menschen, welke wij zoeken te bevorderen. De drie pilaren, waarop SALOMO's Tempel rustte, en waarop ook onze zedelijke Tempel moet gegrondvest zijn, zijn *wijsheid, kracht* en *schoonheid.*

Wijsheid is het allereerste dat ons bezielen moet, om de gelukzaligheid van ons zelven en van anderen te bevorderen.

Kracht is de onontbeerlijke eigenschap des mans, die door wijsheid en beschaving geleid, zich boven alle gevaren en onaangenaamheden des levens weet te verheffen.

Schoonheid is hier datgene, wat wij met den naam van beschaving bestempelen, zij is dus de ware grondzuil van het genot des levens.

[Tempel, (De Groot-Kommandeur van den]

TEMPEL, (De GROOT-KOMMANDEUR VAN DEN) is de 46e. graad van het Mitzraïmietiesch systema en de 27e. van het oud-Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerd.

[Tempel. (Ridder van den)]

TEMPEL. (RIDDER VAN DEN) Zie TEMPELHEER.

[Tempelheer]

TEMPELHEER, (De) ook Ridder van den Tempel, is de 2de en 3de graad van het Clermontsche Hoofd-Kapittel, de 6e. van de *Strikte Observantie*, de 8e. der Philaleten te *Parijs.* Verder als *Tempelheer-Profes* de 36e., en als *Ridder van den Tempel* de 44e. graad van het Mitzraïmietiesch systema.

[Tempelheeren-Orde]

TEMPELHEEREN-ORDE. Volgens sommige aanhangers der nieuwe Tempelieren had deze Orde, die geheel te niet gegaan is, vele geheimen overgenomen van de Esseërs, welke geheimen

zich verder onder de Vrijmetselaren hebben verbreid. Het kollegie van *Clermont* en de Koninklijke Orde van *Herodom van Kilwinning* zijn, zoo als de aanhangers der Riddergraden zeggen, het allernaast bij de gebruiken en geheimen der oude Tempelheeren.

Het tempelier-systema in de V M, ontstond in *Duitschland*, omtrent het jaar 1763, en duurde tot 1781. In *Engeland* maakt het nog eenen hoogen graad, doch buiten de Vrijmetselarij, uit. Zie AMERIKA en ENGELAND. Dat de Tempelheeren Vrijmetselaren waren, lijdt, volgens diezelfde bronnen, geenen twijfel, hoewel dit geheel onjuist is, en onder de nieuwe Tempelieren, zelfs velen niet tot de Orde behooren. Om de Orde aan de V M vast te schakelen, zeggen zij het volgende:

Caledonië, beroemd door de scholen der wijsheid, is langen tijd de zetel der Orde geweest. De leden waren echte wijsgeeren, en hadden zich bekwaam gemaakt om als priesters der natuur te dienen. De wereldgeschiedenis deelt ons mede, dat de koninklijke kunst haren oorsprong heeft genomen van EGYPTUS, een der eerste vorsten van *Egypte.* MOZES leerde deze weder van de Magiërs of Egyptiesche wijsgeeren. Zij kwam zoo doende in SALOMO's handen, en PYTHAGORAS, die ze ook van de Egyptenaren geleerd had, voerde ze naar *Engeland* over, en stichtte scholen der wijsheid onder de Druïden; waardoor de Orde zoowel in alle landen, als in alle tijdperken der verschillende eeuwen is beschermd en ondersteund geworden.

[Tempelheeren-Orde. (Nieuwe)]

TEMPELHEEREN-ORDE. (De NIEUWE) Is eene der uitvloeisels van de Vrijmetselarij, welke van het Hoofd-Kapittel van *Clermont* afkomt; waarbij de stichters niets anders beoogden, dan den Pretendent weder op den troon te plaatsen, onder welk voorwendsel zij de herstelling der Tempelieren wilden verbergen. In *Frankrijk* heeft men ook nog eene dergelijke Orde, die wel gedeeltelijk op de oude Orde betrekking heeft, doch niet regtstreeks met haar overeen komt.

[Tempelier]

TEMPELIER. Zie TEMPELHEER.

[Tercy]

TERCY. De naam van eenen der door SALOMO uitgezondene negen Meesters, om het lijk van HIRAM te zoeken.

[Terrible. (Frère)]

TERRIBLE. (FRERE) Zie VOORBEREIDER.

[Tetragrammaton]

TETRAGRAMMATON, *het woord van vier letters*, d.i. het Hebreeuwsche woord הוהי (*Jehova*). Zie het Art. VIER.

[Thabor]

THABOR. Een berg in *Galilea*, op welken JEZUS, in tegenwoordigheid van zijne drie leerlingen PETRUS, JAKOBUS en JOHANNES verheerlijkt werd. In eenen der hoogere graden (Sch. R. 11e. gr.), wordt aan een der Uitverkoren Meesters dezen naam gegeven. Zie SCHOTSCHE DAMES.

[Thamoez]

THAMOEZ. De vierde maand van den *Israëlietischen Almanak.* Zie het Art. ALMANAK, D. I. bl. 12.

[Thebet]

THEBET. De elfde maand van den *Israëlietischen Almanak.* Zie ALMANAK, D. I. bl. 12.

[Theoreticus]

THEORETICUS. Was de 2de graad der Goud- en Rozenkruisers.

[Theosophie]

THEOSOPHIE. Wijsheid Gods, of de wijsheid in Goddelijke dingen. Zie PARACELSUS. Die leer bekwam dezen naam daarvan, dat men alles uit een onmiddelbaar innerlijk licht Gods wilde afleiden.

[Therapeuten]

THERAPEUTEN. (De) Zie het Art. ESSEëRS. De naam dezer afdeeling der Esseërs, welke den stichters der Christelijke monniken- en nonnenkloosters tot voorbeeld strekte, wordt door Dr. BELLERMAN, in zijne *Nachrichten aus dem Alterthume über Essäer and Therapeuten (Berlin* 1821, 8vo.), vertaald door *verplegers*, zoowel van het ligchamelijke, als van het zedelijke; een geneesheer en godsvereerder; vooral hij, welke zich aan godsdienstige beschouwingen overgeeft en een vroom leven leidt. Hij voegt er bij, dat de inwijding in die Orde met plegtige gebruiken in drie graden geschiedde, en wel:

I. De *verzoekende*, of de *strevende.* Deze moest zich aan proeven onderwerpen, ontving de voorschriften der Orde, en 1. een *bijl*, een werktuig, tot houwen of behouwen geschikt; 2. een *schootsvel*, en 3. een *wit kleed.* De bijl zinspeelde op den *arbeid*, het schootsvel op *kuischheid*, en het witte kleed op *onschuld.* Daarna heette hij

II. Een *naderende.* Wanneer zijne trouw beproefd was, kreeg hij het wijdings- verzoenings- of reinigingswater. In dezen graad bleef hij twee jaren. Hij was een helper (*Gezel*) geworden, maar werd nog niet toegelaten tot het inwendige der vereeniging, of het *Meesterschap.* Had hij hierin bewijzen van standvastigheid gegeven, dan werd hij

III. *Homiletes*, of *vertrouwd Gezel*, die aan het gemeenschappelijkmaal aandeel neemt, *symbiotes* (zamenlevende). Dan moest hij plegtig beloven: 1. *Liefde tot God*; 2. *liefdevolle regtvaardigheid jegens de menschen*, namelijk: niemand te kwetsen, de boozen te vermijden, trouw jegens een ieder, maar vooral aan het Bestuur gehoorzaam te zijn, en 3. *reinheid van het gemoed*, waartoe ootmoed, waarheidsmin en haat van den leugen geacht werd te behooren. Hij moest verder stilzwijgendheid beloven, de geheimen des verbonds niet te verraden, en de leer aan de leden over te leveren, zoo als hij ze had ontvangen, enz.

[Thersata]

THERSATA. Het verminkte Hebreeuwsche woord *Haterschata*, (אתשךתה, mondschenker, *Nehemia* X:1) is de naam of titel van den Voorzitter in de Koninklijke Orde van *Herodom van Kilwinning.*

[Theurgie]

THEURGIE. De wetenschap om den mensch door geheimvolle gebruiken in onmiddelbaar verband met de geestenwereld te plaatsen: zij maakt een deel der Magie uit.

[Thory. (Claudius Anton)]

THORY, (CLAUDIUS ANTON) Maire van *Parijs*, een der geleerdste en werkzaamste Metselaars van *Frankrijk*, maakt door zijne wijze van beschouwing der V□ M□ een zeldzame uitzondering van de menigte Fransche BB□ Met een groot vermogen gezegend, wijdde hij zijnen tijd uitsluitend aan kunsten en wetenschappen. Een bewijs daarvoor vindt men in zijn kruidkundig werk: *Les Roses (Paris* 1819, fol), en zijne beide Maç□ werken, zijnde het eene getiteld: *Annales originis Magni Galliarum O□, ou Histoire de la fondation du Grand Orient de France*, gr. 8vo. *Paris* 1812, *fig.* een uitmuntend werk over de geschiedenis der V□ M□ in *Frankrijk*, en het tweede, genaamd: *Acta Latomorum, ou Chronologie de l'Histoire de la Franche Maçonnerie Française et Etrangère*, 2 *vol.* gr. 8vo. *Paris* 1815, *fig.* zonder twijfel het beste wetenschappelijke werk over de V□ M□, dat de Fransche literatuur oplevert. Beide laatste werken zijn, vooral uit hoofde der vele ingevoegde oorkonden, voor den onderzoeklievenden V□ M□ van groote waarde. THORY was reg□ M□ van de Moeder-Loge *du Rite Écossais Philosophique*, te *Parijs*, in 1786, 1805 en 1815, en werd in 1788 benoemd tot *Con-*

servateur à vie der boeken, handschriften en gedenkstukken van de algemeene archieven van *l'Ordre Philosophique.* Zie het Art. RITUAAL. (*het schotsch wijsgeerige*) Hij overleed te *Parijs*, 27 Oktober 1827.

[Thoux de Salverte]

THOUX DE SALVERTE, Pruissiesch Overste en lid van de oppergraden der *Strikte Observantie*, onder den naam van *Eques a Carcere*, stichtte (1763) te *Warschau*, onder Maç vormen, eene *Académie des Secrets*, in navolging van die, vermeld in het Art. PORTA.

[Thraciё]

THRACIё. Hier werden de mysteriën van COTYTTO, eenigermate gelijkvormig met die van ATYS en CYBÈLE het eerst gevestigd, en gingen van daar over naar *Chio, Korinthe* en *Athene.*

[Thumim]

THUMIM. Zie URIM.

[Tien]

TIEN. Dit getal was, zoowel als het getal *vier*, bij de Pythagoreërs van veel gewigt. De *Denarius* is de volheid van al het bestaande, het getal van het ΠΑΝ (het heelal). Het heeft die beteekenis, dewijl al de dubbele, *ternaire* en *quaternaire* evenredigheden daarin liggen, en het de uitkomst is van 1, 2, 3 en 4 (zie Dr. KLEUKER, Μ*αγι□ον, Frankf.* en *Leipz.* 1784, 8vo.).

[Tijd]

TIJD. Zie TIJDREKENING. (MAÇONNIEKE)

[Tijdrekening. (MaÇonnieke)]

TIJDREKENING. (MAÇONNIEKE) Deze verschilt in vele stelsels, namelijk in die welke de hoogere graden beoefenen en de nieuwigheden hebben aangenomen, later

op de V M geënt. Zij begint met den aanvang der wereld, volgens de Hebreeuwsche tijdrekening, die de Vrijmetselaren hebben aangenomen, met dit onderscheid, dat de geboorte van CHRISTUS wordt gesteld in het jaar 4000. Het Maçonniek jaar is het burgerlijk jaar der Hebreën. Het begint met de maand *Nissan*, die overeenkomt met de maand Maart der Christelijke jaartelling. De Engelschen, Schotten, Ieren, Nederlanders, Amerikanen, Franschen en Duitschers, hebben in de eigenlijke of symbolieke graden dezelfde jaartelling, zijnde de hier opgegevene: Het stelsel van MITZRAÏM telt vier jaren meer dan de boven opgegevene, naar de Chronologie van den Bisschop USSERIUS, die de geboorte van CHRISTUS in het jaar der schepping 4004 stelt. Buiten die jaartelling, het jaar des lichts genoemd, heeft het oude en aan-

genomen Schotsche Rituaal nog de jaartelling der restauratie aangenomen, zijnde de Israëlietische, om welke te vinden men 3760 bij de Christelijke telt. Sommige volken beginnen het jaar met 1 Januarij; de meesten met 1 Maart, en worden de maanden niet bij naam maar naar getal-orde genoemd, als: de 1e. maand, enz. Het oude en aangenomen Schotsche Rituaal volgt, als gezegd, der Israëlietischen almanak, en begint met 1 *Nissan* (zijnde voor 5606 28 Maart 1846). Daar de schrikkelmaand *Adar sheni*, ten onregte een jaar later dan behoort wordt ingevoegd, wijkt de *Suprême Conseil* zoo veel de ware rekening af, dat het soms eene maand kan verschillen. Zie verder het Art. JAAR.

[Tilly]

TILLY. Zie GRASSE-TILLY.

[Tishri]

TISHRI. De zevende maand van den *Israëlietischen Almanak.* Zie ALMANAK, D. I. bl. 12.

[Titels]

TITELS, vinden onder de Broeders, zoowel in mondeling, als in schriftelijk onderhoud plaats; in de hoogere graden heeft de zucht om iets te gelden, de zoodanige ingevoerd, welke bij den verstandigen Vrijmetselaar te belagchelijker klinken, naarmate deze hoogdravender worden, in vergelijking der nietigheden waarop zij betrekking hebben.

[Toasten]

TOASTEN. Drinkspreuken, welke men toewijdt aan het vaderland, aan den Koning, de leden der vorstelijke familie, den Grootmeester Nationaal, de Groot-Officieren, den achtbaren Meester, de Opzieneren, de Broederen Officieren, de leden en kinderen eener Loge, de Viziteurs, de nieuw-aangenomen Broeders, en eindelijk aan de geheele Broederschap over de gansche oppervlakte des aardbodems verspreid. Deze worden in gebruikelijken vorm ingesteld aan de Tafel-Loges, welke altijd in den Leerlingsgraad gehouden worden.

[Toegang]

TOEGANG. Deze wordt aan elk Vrijmetselaar verleend, die in eene wettige Loge is aangenomen, en de tot zijnen graad behoorende bewijzen kan geven. Niet persoonlijk als V M bekend zijnde, is het onderzoek strenger en naauwkeuriger.

[Toejuiching]

TOEJUICHING is de bekende bijzondere wijze, waarop de aanwezige BB hunne goedkeuring en bijval betuigen.

[Toestemming]

TOESTEMMING. Deze wordt altijd aangeduid, bij het voorstel-

len van eene of andere Maçonnieke aangelegenheid, door de gewone toejuiching en het bekende teeken.

[Tolerantie-Loge]

TOLERANTIE-LOGE. Onder dezen naam werd te *Berlijn* eene Loge opgerigt door de BB VON HIRSCHFELD en CATTER, met het doel, dat Joden en Christenen door de V M nader tot elkander gebragt zouden worden. Tot deze Loge behoorden de geleerdste en beschaafdste Israëlieten, als: De Hoogleeraar HERZ, de Bouwraad ITZIG, de Bankier LEVY. Deze Loge verzocht eene Konstitutie van de Gr *Landes-Loge* te *Berlijn*, maar deze, meer nog dan hare beide zusters, aanhangelinge van het obscurantisme in de V M, weigerde die met trotschheid. Ofschoon de Loge (die in 1790 te *Berlijn* een stukje van 4 bladen in 8vo. had laten drukken, getiteld: *Bekenntnis der Loge zur Toleranz*), in het bezit was van een' koninklijken schutsbrief, ging zij, door het tegenwerken der obscuranten, te niet. Zie verder UITSLUITING.

[Tooneelspelers]

TOONEELSPELERS. (De) De oude vooroordeelen, tegen dezen stand in de burgerlijke Maatschappij, heerschten vroeger ook onder de VV MM, en sloot hun van den toegang tot de Loges uit. Merkwaardig is in dit opzigt een besluit van het Gr O van *Frankrijk*, van 24 Junij 1776, door hetwelk alle personen, bij de openlijke tooneelen geplaatst, formeel worden uitgesloten van den toegang tot de Broederschap, gelijk ook allen, die eene kunst of een handwerk uitoefenen, en geene Meesters daarin zijn. De tijdgeest heeft intusschen ook hierop invloed gehad, zoodat men in lateren tijd in een tooneelspeler of kunstenaar, tot de inwijding voorgesteld, gelijk het behoort, slechts den zedelijken mensch beschouwt.

[Tooneelwerken]

TOONEELWERKEN, *welke Vrijmetselaars tot onderwerp hebben.*

1. *Les Fr.-Maçons* Hyperdrame, à *Londres* 1740, IV et 87 pp. et 2 feuilles, gr. 8vo. Een nadruk 1741, IV, 103 pp. et 2 feuilles, in 8vo. Luidens een berigt, tegen het titelblad gedrukt, zou dit stuk in het begin van 1737 te *Parijs* hebben opgevoerd moeten worden, doch is door andere omstandigheden belet. Het stuk is (1741 en 1787) in het Duitsch en (1745) in het Deensch vertaald.
2. *Der Freimaurer im Gefängnisse*, ein original Schauspiel in 3 aufzügen, von H.C. FREIHERR VON ECKER *und* ECKHOFEN, *Hamb.* 1778 8vo. dit stuk bestaat ook in het Fransch, onder den titel van: *Le Franc-Maçon prisonnier*

Drame, par le Baron ECKER DE ECKHOFF. Welk stuk het oorspronkelijke is, blijkt niet.

3. *LÉ'cole des Francs-Maçons, ou les Francs-Maçons sans le savoir.* Comédie en un acte, *par* ANDRÉ HONORÉ, *Paris* 1779, in 8vo.
4. *Der Freymaurer.* Ein Lustspiel in einem Aufzug. *Handeln macht den Mann*! LEISEWITZ - *Kaufbeurn* 1780. 50 ss. 8vo.
5. *Die Freymaurer, oder Ihr Schönen forscht umsonst.* Ein Lustspiel in 3 Aufzügen, Frankf. u. Leipz. 1781 104 *ss.* in 8vo.
6. Songs Duettos, etc. with an explanation, of the procession in the *Pantomime of Harlequin Free-Maçon*, as performed at the Theatre Royal in Covent Garden. *Lond.* 1781, 25 pp. gr. 8vo.
7. *Die Freymaurer.* Ein Lustspiel in 3 Aufzügen. Aufgeführt auf dem K K. National Hoftheater. *Wien* 1784; 50 ss. in 8vo. (van Br LODEWIJK SCHRÖDER.)
8. *Handeln macht den Mann oder der Freimaurer.* Ein Schauspiel in 3 Aufzügen van FRIEDRICH HENSLER, *Köln am Rhein* 1785, 102 ss. in 8vo.

9. *Libri Muratori*, Comedia di FERLING' ISAC CRENS fratello operajo della Loggia di Danzica, in Libertapoli, l'Anno del era volgare 1785, e dele ristaurazione della Loggia 152. 84 *pp.* in 8vo met eene titelplaat.
10. *Die Verbündeten, oder aus der Heurath wird nichts.* Ein Lustspiel in zween akten. *Königsstadt* 1788; 108 *ss.* in 8vo. (Dit is gerigt tegen den toenmaligen zoogenaamden Jezuïtenreuk.)
11. *Les deux Francs Maçons, ou le coup du hasard.* Comedie en trois actes, *par* PELLETIER VOLMERANGES, *Paris* 1808, 8vo.
12. Het blijspel in 5 bedrijven, getiteld: *Der Gross-Cophta*, door GÖTHE, - te vinden in zijne werken (*neue Schriften, Bond* I. *Berlin* 1791, en in het 5e. deel van de uitgave van COTTA, 1808), heeft betrekking op de geschiedenis van het halssieraad, door de Fransche omwenteling berucht geworden.
13. *Die Ordens-Brüder oder der Stein der Weisen*, ein Lustspiel in 3 Aufzügen, van K.G. MIERSCH, *Berlin* 1793, 86 ss. in 8vo.
14 *Amalia von Nordfeld, oder die Freymaurer Aufnahme.* Ein Sittengemählde in 4 Aufzügen, van AUFFENBERG, *Frankf.* u. *Leipz.* 1794: 160 ss. in 8vo. In het voorberigt geeft de schrijver als doel van zijn geschrift op: onervaren jongelingen een juist begrip van ware en valsche V M te geven, en ze voor bedriegers te waarschuwen, enz.
15 In den 16den jaargang van het werkje, getiteld: *Almanach dramat. Spiele zur gesell, Unterhaltung*, van AUGUST VON KOTZEBUE (*Leipz.* 1818), bevat het blijspel *der Freimaurer.*

[Torrubia. (Jozef)]

TORRUBIA, (JOZEF) Franciskaner Monnik, Censor en Revisor der Inquizitie te *Madrid*, vervolgde de VV MM met groote verbittering. Zie FERDINAND VI en SPANJE.

[Toskane. (Frans Stefanus Groothertog van]

TOSKANE. (FRANS STEFANUS Groothertog VAN) Zie FRANS I.

[Trappen]

TRAPPEN. Zie TROON.

[Treurloge]

TREURLOGE. Zijn zoodanige vergaderingen, welke worden gehouden ter gedachtenis van afgestorven Broeders. In *Engeland* zijn deze treurfeesten soms, ingeval de afgestorvene den Meestergraad bezeten, en het uitdrukkelijk heeft verlangd, met openlijke omgangen of optogten verbonden.

[Tribunaal des Hemels]

TRIBUNAAL DES HEMELS. Zie VIERSCHAAR.

[Troffel]

TROFFEL. (De) Truweel of troffel, dienende om oneffenheden

gelijk te maken, is het werktuig der Vrijmetselaren, op het tableau der *St.* JANS-graden. Daarmede bedekt de Vrijmetselaar de fouten en gebreken van zijne naasten.

[Troon]

TROON (De) is de zetel des achtbaren Meesters in het Oosten, waardoor men door 3, 5 en 7 trappen komt. In eenige, vooral Fransche Loges, is dit beeld in verband gebragt met den baldakijn.

[Trouw. (Orde der)]

TROUW. (ORDE DER) Zie FIDELITÉ. (ORDRE DE LA)

[Tschoudy, (van)]

TSCHOUDY, (Baron VAN) geboren in de Oostenrijksche Staten, omstreeks 1729, overleed te *Parijs*, 28 Mei 1769. THORY zegt van hem, *Acta Latomorum, T.* I. *p.* 94 *suiv.*

> Hij was in 1766 naar *Frankrijk* gekomen, om, zoo als hij zeide, der V M een nieuw leven te geven, door er onderscheidene hooge graden in te voegen, welke men zeer goed had kunnen missen, ofschoon er in hunne zamenstelling geest, geleerdheid en belangrijke gezigtspunten doorblonken. Hij was een van de Apostels der leer van RAMSAY, (zie dat Art.) en is schrijver van het werk: *l' Étoile Flamboyante, ou la societé des Francs-Maçons, considerée sous tous les aspects (Francfort et Paris* 1766, 2 *Tomes*, in 12°. VI *et* 342, VIII *et* 327 *pp.*) Een geschrift, dat opmerking verdient onder de systematiesche werken. Bij zijn overlijden vermaakte hij onderscheidene manuscripten aan de Archieven van den Raad der Ridders van het Oosten, van welken hij lid was, en onder anderen ook het werk, getiteld: *l' Écossais de Saint André d' Écosse, contenant le developpement total de l' Art Royal de la F M (Paris in* 12°.) op voorwaarde van het niet te doen drukken, waaraan zich de raad nogtans niet stoorde, maar het laatstgenoemde werk uitgaf en verkocht. De schrijver van het opstel, getiteld: *Recherches sur les initiations anciennes et modernes*, te vinden in de *Encyclopédie Maçc* van CHEMIN DUPONTÈS, *T.* I, zegt (*p.* 100 volg.) van het werk, dat men er een gemakkelijken en aangenamen stijl, juiste opmerkingen en goede inzigten in vindt, en dat de hervormingen, door hem voorgesteld, door het Gr O grootendeels zijn bewerkstelligd, zoodat men regt heeft te zeggen, dat dit Fransche Hoofdbestuur hieruit sterk heeft geput, ter dienste der (toen) nieuwe

Statuten. Daarentegen vindt men van den schrijver der *Encyclopedie* zelven, in *T.* I. *p.* 143-191, een zeer belangrijk *Examen et analyse de l' Étoile Flamboyante*, waaruit blijkt, dat er niet alles goud is. Die schrijver zegt van TSCHOUDY'S stijl: De geestigheid, welke hij bezit, wordt vaak bedorven door die, naar welke hij jaagt. Zijn stijl is over het algemeen duister en verward, en schier altijd breedsprakig (*diffus*). De uitmuntende zaken, waardoor dit werk aanbevelenswaard is, verdrinken in vervelenden klinklank van woorden (*verbiage fastidieux*). Bij het opgeven van de graden, door TSCHOUDY vermeld, zegt Ch. D zij zijn een zonderling gedenkstuk van de zotheden van den menschelijken geest, en het is genoeg, ze op te noemen, om er het belagchelijke van te doen

gevoelen. In dien geest had TSCHOUDY zelf er van gesproken, zoo als deze laatste dan ook die lijst onmiddellijk doet volgen door de woorden: ‘Vanwaar komt die koopwaar, en door welk eene noodlottigheid komt het, dat een zoo slechte prullenboel (*mauvaise drogue*) een zoo verwonderlijk vertier heeft gevonden.’

[Tubal-Kaïn]

TUBAL-KAïN. De zoon van LAMECH, uitvinder en meester in de kunst van het ijzersmeden, van allerhande koperwerken, en tevens de uitvinder van de muziek. Die naam wordt in den graad van Leerling gebezigd, dewijl men aan dezen man de uitvinding der onontbeerlijkste werktuigen der Vrijmetselarij te danken heeft. TUBAL-KAÏN wil zeggen: bezitting der wereld. Hij was de eerste die erts, ijzer en andere metalen bearbeidde en stamde, in het 5de lid, van KAÏN af. Van hem wordt *Gen.* IV:22 gezegd: dat hij zich door metaalarbeid beroemd gemaakt heeft. Er bestaat geen twijfel of de Heidenen hebben VULKANUS van hem gemaakt, gelijk ook de naam TUBAL-KAÏN wel eenigzins daarnaar zweemt.

[Turkije]

TURKIJE. Ook in Europisch *Turkije* heeft men beproefd de Vrijmetselarij te verbreiden, zoo als dan ook in 1738 de eerste Loges door de nieuw-Engelsche Gr L te *Konstantinopolen, Smyrna* en *Aleppo*, voornamelijk door DRUMMOND werden gesticht. Zie den *Almanach des Fr Maç, pour* 1768 *et pour* 1769, waar Dr. MANASSE als Engelsch Prov Gr M voor *Armenië* en *Aziatiesch Turkije* wordt opgegeven. Voornamelijk was het een in *Konstantinopel* wonend Franschman, die, in het huis des Engelschen Ambassadeurs, in 1748, eene Loge oprigtte, in welke ook Turken aangenomen werden. Toen de regering daarvan narigt bekwam, gaf zij eenvoudig bevel, bij de eerstkomende vergadering het huis te omsingelen en in brand te steken of omver te halen, en verkreeg daardoor de zekerste overtuiging, dat geen Muzelman zich in de Orde zou laten inwijden. Buitendien waren de BB van dat voornemen onderrigt, en tijdig uiteengegaan. Door tusschenkomst van den Engelschen gezant had de zaak geene gevolgen, maar het Turksche bestuur deed de vreemde gezanten aanzeggen, dat zij niet moesten trachten, eenige nieuwe sekte, en vooral, niet de V M, in de

Ottomanniesche Staten in te voeren. Over den geest der Vrijmetselarij in *Turkije* is niets stelligs bekend, dan dat eenige afgezanten der Porte (in 1804 en 1808), te *Parijs* en *Londen*, tot het verbond zijn toegetreden. Ook is van de verbreiding der Vrijmetselarij onder de Grieken, tot heden niets met zekerheid bekend. Br WILLEM BLUMENHAGEN, maakt (*Allgem. Zeit. von* 1822, N°. 196) melding van een Fregat-kapitein uit *Tunis*, die zich in 1789, te *Brunswijk, Hannover* en *Minde* ophoudende, gezegd had:

> Dat te *Konstantinopel*, waar hij ingewijd was, vele Mahomedaansche Loges bestonden, met een Rituaal bijna gelijk aan dat der Loges van andere volken; dat de Turksche BB den eed op het boek der vier profeten aflegden; dat het hoofddoel der vereeniging was, onder de slaven te ontdekken wie VV MM waren, en deze uit de kas der Loges vrij te koopen. De *Etoile* (een Parijsch dagblad), en daaruit de *Allgem. Zeit.* van 1826, N°. 229, zegt: dat in dat jaar, in Julij, Sultan MAHMOED II een besluit tegen de Derwischen *Bektaschi* had genomen, waarin gezegd wordt: Dat de *Bektaschi* in de oogen der *Sunniten* niet regtgeloovig waren, en dat de hoofden der eersten voorwendden met de VV MM verbonden te zijn.

[Tusschenruimte]

TUSSCHENRUIMTE wordt genoemd de tijd, die er verloopt tusschen het overgaan van den eenen graad tot den anderen.

[Twaalf]

TWAALF. Dit getal komt voor in de Fransche hoogere graden, en wordt in betrekking gebragt:

1°. Met de twaalf Aartsvaders.

2°. Met de twaalf edele steenen in den borstlap des Hoogepriesters.

3°. Met de twaalf stammen van *Israël.*

4°. Met de twaalf koperen ossen, die de koperen zee in SALOMO's Tempel droegen, en de twaalf maanden des jaars beteekenen, van welke ossen er drie naar het Oosten, drie naar het Westen, drie naar het Zuiden en drie naar het Noorden stonden. Zie 1 *Kon.* VII:25.

5°. Met de twaalf Apostelen, die alle hindernissen poogden te overwinnen, om het geloof in de wereld te verbreiden.

6°. In den Schotschen Meestergraad van het systema van ZINNENDORF beteekenen de twaalf lichten, die op alle zijden van de tafel verspreid staan, de twaalf oudste Architekten, die de bouwkunde in alle deelen der wereld uitbreidden.

U.

[Udley. (Viscoumt van)]

UDLEY. (VISCOUMT VAN) Zie WARD.

[Uitgesloten van de Loges]

UITGESLOTEN VAN DE LOGES. Zie UITSLUITING, ONTZETTEN ONWAARDIG en STRAFFEN.

[Uitsluiting]

UITSLUITING. De uitsluiting van personen van de inwijding in de Orde, alleen uithoofde hunner belijdenis der Israëlietische godsdienst, en nog meer dan dat, de weigering, zoodanige BB bij den Logearbeid toe te laten, omdat zij opgenoemde belijdenis zijn toegedaan, ofschoon door andere wettige en regelmatige werkplaatsen aangenomen en in het bezit der noodige bewijzen, is zeker eene der belangrijkste gebeurtenissen in de jaarboeken der Orde, en met de beslissing van welk punt de algemeenheid en vlekkeloosheid der Ordebeginselen, en dus de Orde zelve moet staan of vallen, en waarom wij dat onderwerp hier breeder zullen behandelen.

De weigering tot aanneming van Israëlieten tot BB VV MM en de toelating der elders aangenomen BB, de Mozaïsche godsdienst belijdende, tot de werkzaamheden der Loges, nog voor weinige jaren in verschillende gedeelten van *Duitschland* plaats gehad hebbende, bepaalt zich voor het tegenwoordige nog grootendeels bij de werkpl, arbeidende onder het regtsgebied der drie GG OO van *Berlijn*, te weten:
Die Grosse Landes-Loge fur Deutschland,
Die Nat Mutter-Loge zu den drei Weltkugeln, en
Die Grosse Loge Royal York zur Freundschaft.

En van deze zijn zelfs eenige in strijd met eene achtenswaardige minderheid in haar, die, gelukkig voor de eer der Orde in *Pruissen*, meer verlichte denkbeelden aankleeft.

Reeds de letter van de statuten (*Grundverträge*) dier Loges, nog geheel een uitvloeisel van, en doorsult met den geest van dweepzieke heerschzucht en eene alles overtreffende onverdraagzaamheid, levert de sterkste bewijzen voor de onzuivere, met de ware V M geheel strijdige beginsels van hare stichters, of voor den blinden waan, waardoor zij zich vroeger lieten verstrikken door afgerigte bedriegers, fanatieken en heerschzuchtigen. Even levendig straalt die geest door in zoo menig Artikel, in de tijd-

schriften verschenen, en dat door blinden hartstogt en vooringenomen aanhankelijkheid aan on-Maçonnieke beginsels geschreven, door drogredenen en klinkenden onzin ondersteund, eene gedragslijn, een stelsel trachtte te verdedigen, dat door een aantal Broederen onder hunne landgenooten, met evenveel kracht en waarheid als bekwaamheid en op afdoende gronden, is bestreden.

De Pruissiesche GG LL, op kleingeestige grondslagen rustende, en te zeer ingenomen met de titels en versiersels, haar aangebragt door de *Strikte Observantie*, het tempel- en klerikaal systeem, en met den mystieken onzin, bij haar binnen gebragt door goudmakers, theozofen en uitzinnigen, hebben zich nimmer kunnen plaatsen op een standpunt, zoo zuiver en vrij, als de ruime beginsels der eigenlijke V M dit vorderden. Van hier dan ook, dat deze in Duitschland, maar vooral in *Pruissen*, van oudsher het bedroevend schouwspel vertoonde van uiterlijk vertoon, haat, twist, vervolging, verkettering en onderlingen ban. Eerst in later tijd is de G Loge *Royale York*, de eenige, die eene wettige Konstitutie heeft, daarvan teruggekomen, en meer genaderd tot de wezenlijke grondslagen der V M, terwijl het ook zij is, die de minst bekrompen beginsels huldigt.

Van de beide andere, echter zelve op geen wettigen grondslag gevestigd, miskent de meest fanatieke, de *Grosse Landes-Loge* - welke eene leer belijdt, zoo onverdraagzaam en despotiek, als slechts te verwachten ware in een Profes-huis der Jezuïten, terwijl zij openlijk de leer voorstaat: *geen heil buiten mij* - de beginselen der V M geheel en al. Zij hoont en vertrapt en verguist de Gr L van *Engeland*, de moeder der nieuwere V M door het prediken der leer, dat die Gr L eigenlijk geene V M beoefent, maar geheel vreemde zaken, in Maç vormen gehuld, door dat, zegt zij, die Gr L niet weet van V M is, eene wetenschap alleen in háár bezit. En van daar dan ook, dat zij, als het hoogst bewijs harer verdraagzaamheid, de andere Maç ligchamen duldt, als haar onverschillige ligchamen, welke nimmer de eer eener innige betrekking waardig kunnen zijn. Bij het gebrek aan een centraal punt voor de Maç ligchamen der verschillende landen, konden sommigen het als onverschillig aanzien, welke grondbeginselen beleden worden, door het een of ander ligchaam. Zoodra die echter naar buiten werken, en inbreuk maken op de onverjaarbare regten van andere, gelijk staande, ja zelfs oudere ligchamen, dan verandert de zaak geheel en al van aard. Dat dit werkelijk het geval is, zal het volgende bewijzen. Reeds in den jare 5799, was er eene aanklagte ingekomen van zekeren Br ABRAHAM EMDEN, bij de achtb L *Concordia vincit Animos*, in het O van *Amsterdam* gevestigd, en door tusschenkomst van deze ter algemeene vergadering van het Gr O van *Holland* gebragt, vermeldende, dat aan evengenoemden Br toegang tot en bijwoning van de werkzaamheden in den 3en. graad zouden zijn geweigerd, in de Loge *zu den drei Rosen* te *Hamburg, uithoofde hij van geboorte een Jood was.* Hierop werd in de algem vergadering besloten, dat, namens het Ned. Gr O, aan de L *zu den drei Rosen*, te *Hamburg*, zoude worden geschreven, *dat deze Gr Loge hare verwondering niet kon ontveinzen, wegens het niet admitteeren van*

den Br∴ A. EMDEN, *voorzien van een behoorlijk patent, door eene wettige Loge dezer Republiek verleend, en dat zij van hare billijkheid verwachtte, dat die L*∴*, bij nadere overweging, van hare opvatting, in deze zou terug komen.* Hoezeer gekommitteerden van diezelfde achtbare Loge ook ter vergadering melding maakten van eene gelijke weigering aan een harer oud-Off∴, met name E. COHEN, door de Loge *Royal York zur Freundschaft*, te *Berlijn*, zoo vinden wij in de rezolutiën van die vergadering niet, dat ook deswege bij de Gr∴ L∴ van *Holland* eenige reklamatiën zijn gedaan. Dat er toen, in een opvolgend tijdsbestek van bijna twintig jaren, geene bekende klagten zijn aangebragt, is meer dan waarschijnlijk toe te schrijven aan de staatkundige gebeurtenissen van dien tijd, waarin der Franschen wapenen en vrijzinnige beginselen ook daar hunnen invloed uitgeoefend, en ten minste de aanwending van het uitsluitingsbeginsel in onbruik hebben gebragt. Men vindt daaromtrent meer dan zekerheid, doordien, nog in het jaar 5815, in eene Loge te *Kleef*, welke hare Konstitutie van de *Landes-Loge* had (van haar, die de V∴ M∴ voor eene Christelijke instelling verklaart en het sterkst tegen het opheffen der uitsluiting ijvert), nog Israëlieten in de Orde opgenomen zijn. De uitsluitingsmaatregelen zijn dus eerst na dien tijd weder met strengheid hernieuwd; want ook in den jare 5819 wendde zich de achtb∴ Loge *Willem Frederik*, in het O∴ van *Amsterdam*, tot den H∴ E∴ G∴ M∴ Nat∴, zich beklagende van de weigering, die een harer kinderen, de Br∴ PHILIP AMSEL, JR. te *Emrick*, ondervonden had, door, alhoewel voorzien van een behoorlijk diploma, namens dit Gr∴ O∴ afgegeven, aldaar bij de werkzaamheden der Loge niet te zijn toegelaten, en zulks ten gevolge eener kort te voren van hare Gr∴ Loge te *Berlijn* ontvangen teekenpl∴, waarbij aan alle belijders van de Israëlietiesche godsdienst het bezoeken der werkpl∴, onder het gebied van die Gr∴. L∴, ten stelligste werd ontzegd. De achtbare L∴ *Willem Frederik* verzocht den H∴ E∴ G∴ M∴ N∴ zijn invloed bij dat Gr∴ O∴ van *Berlijn aan te wenden, ten einde het hiervoren aangehaald besluit, immers, voor zoo ver het betreft de BB*∴ *belijders van de Israëlietische godsdienst, welke onder het Gr*∴ *O*∴ *van Nederland opgenomen zijn, te doen intrekken, of anders aan de Loge Willem Frederik die voldoening te verschaffen, welke met den hoon, haar aangedaan, is overeenkomende.* Belangrijk en des H∴ E∴ echt vrijzinnig Maç∴ gevoelen kenschetsende, is het antwoord, daarop in 5820 door den H∴ E∴ G∴ M∴ Nat∴ gegeven, waarbij Z∴ H∴ E∴ in substantie verklaarde: *Dat het geheel strijdig met zijn gevoelen was, dat de belijdenis der Joodsche godsdienst, zoude beletten, onze natuurgenooten als VV*∴ *MM*∴ *te erkennen, en Z*∴ *H*∴ *E*∴ *dan ook de reden, waarom de B*∴ AMSEL *in de Loge te Emrick niet was toegelaten, afkeurde, en Z*∴ *H*∴ *E*∴ *daarin een blijk zag, dat de V*∴ *M*∴ *niet overal is, hetgeen zij behoorde te wezen.* Z∴ H∴ E∴ verzekerde voorts, zoo veel in hem was, te zullen trachten, der Loge *Willem Frederik* voldoening te verschaffen, hoezeer niet ontveinzende, dat, even gelijk dit Gr∴ O∴ (het Nederlandsche)

onafhankelijk is, ook dat van *Berlijn* zulks zijn moet, waardoor het Z H E onmogelijk was, dat te noodzaken, het besluit in te trekken, waarbij bepaald wordt, dat de Joden niet in de Broederschap aangenomen mogten worden.

Dat de pogingen en bemoeijingen van den H E G M N zonder vrucht schijnen gebleven te zijn, blijkt uit eene teekenpl, in den jare 5827 op nieuw aan Z H E toegezonden door een aantal der achtingswaardigste Israëlietische BB te *Amsterdam*, den Z V Br J. MENDES DE LEON, aan het hoofd hebbende, inhoudende, gelijke klagten en gelijke reklamatiën, ondersteund door eenige VV MM der Amsterdamsche Loges.

Niet lang daarna, en wel in de vergadering van de Gr L van Bestuur, gevestigd te *'s Hage*, gehouden in 5828, werd door den reg M der achtb L *l'Union Maçonnique*, in het O van *Groningen*, den Br S.J. VAN COEVERDEN, mede een voorstel gedaan, strekkende, dat door tusschenkomst dier Gr L van Bestuur, pogingen zouden worden aangewend, ten einde aan de herhaalde klagten en grieven, wegens de wederregtelijke weigering tot toelating van Israëlietische BB in de Pruissiesche Loges, *herstel* en *voldoening* mogten worden verkregen.

Dit voorstel, in de opgevolgde algemeene vergadering van 5829 behandeld zijnde, luidt als volgt:

> Is door den Br 1en. Gr Opziener te kennen gegeven, dat het verlangen van dien Br, om, door tusschenkomst dezer Groote Loge van Bestuur, herstel der ingebragte grieven te verkrijgen, niet wel in deliberatie gebragt kon worden, omdat de korrespondentie met vreemde Gr O buiten de attributen dezer Gr Loge was; dat evenwel Gr Dignitarissen gaarne op zich wilden nemen, om, zoodra het bij de statuten tot die briefwisseling gewettigd ligchaam, de Hooge Raad, zoude zijn gekonstitueerd, het verlangen des voorstellenden Broeders aan dat ligchaam over te brengen, en men inmiddels zich de tegenwoordigheid van den H E Gr M te *Berlijn* ten nutte wilde maken, om Z H E te verzoeken, te willen bewerken, dat voorloopig alle certifikaten, door wettiglijk gekonstitueerde Nederlandsche Loges uitgegeven, door de Loges, onder het Gr O van *Berlijn* werkende, zouden worden gerespekteerd. De voorstellende Broeder hiermede verklarende genoegen te nemen, is konform het voorstel van den Br 1en. Gr Opziener besloten.

Getrouw aan de strekking van dit Woordenboek, onthouden wij ons van het herhalen en het ontvouwen van de welligt niet ongepaste aanmerkingen van andere BB, welke op dit besluit der Gr L van Bestuur en de konsideratiën er van gemaakt zijn, maar achten het altijd betreurenswaardig, dat de vermoedelijk aangewende pogingen, waarvan echter nimmer een officieel rapport is verschenen, wederom vruchteloos zijn gebleven, vermits toch in 5834 andermaal klagten hebben moeten ingebragt worden bij den H E Gr M Nat (nadat in 1833, zoo al niet bij al de drie Gr LL van *Berlijn*, in allen gevalle bij eene van deze, de *Royal York zur Freundschaft*, de gelegenheid bestond tot wettige wijziging harer statuten [*Grundvertrag*], ten aanzien dezer wederregtelijke en anti-Maçonnieke uitsluiting. Zie *Grundvertrag der G F M L R Y z Fr, Berlin* 1800, *p.* 72), door

en van wege de achtb L de *Geldersche Broederschap*, in het O van *Arnhem*, blijkens eene teekenpl van haren reg M den Z V

Br NEDERMEIJER VAN ROSENTHAL. Hiervan werd door den H E Gr M Nat, aan de Gr L van Bestuur van dat jaar, mededeeling gedaan, en zulks naar aanleiding van twee teekenpl, van BB in het O van *Arnhem* aangenomen, bezwaren inhoudende over de voortdurende afwijzing, welke zij, hoewel van wettige diploma's voorzien, uithoofde hunner Israëlietische geloofsbelijdenis, bij de Loges in *Pruissen* moesten ondervinden. Die werkplaats verzocht den H E Gr M Nat, deze bezwaren nader onder de oogen van de verschillende GG OO te brengen, en, zoo mogelijk, opheffing dezer, met de beginselen der K K strijdende uitsluiting te verkrijgen De H E Gr M Nat verklaarde daarop, aan dit verlangen gehoor te geven, en op zich te nemen, tot het bedoelde einde, het verzoek der beide BB (de BB MELON LATZ en ISAAK MEIJER) aan de GG OO te *Berlijn* over te brengen en te ondersteunen. Deze mededeeling werd dan ook door de vergadering met dankbaarheid ontvangen (zie *Resolutiën der Gr L van Bestuur*, 18den dag, 3de maand 5834). Twee jaren wachtten de reklamanten en de met hen belangstellenden te vergeefs op een bemoedigend antwoord, zoodat in 1836 uit het O van *Wezel*, door een dertiental Israëlietische BB, meerendeels kinderen van Nederlandsche LL, eene teekenpl uitging aan al de werkpl, onder het regtsgebied van de Gr L van Bestuur van *'s Hage* arbeidende, alsmede aan hare GG Dignitarissen. Daarbij vertrouwden deze BB op eene allezins gepaste en hoogst waardige wijze, hunne belangen en die van de zuivere beginselen der Orde, aan den Maç ijver en verdedigingsmiddelen der Ned. Broederschap aan, verzoekende hare hulp en medewerking tot het verkrijgen eener opheffing van uitsluitingswetten en maatregelen, welke, reeds op zich zelven onregtvaardig, *het gezag van het erkende Nederl Gr O in zijne afgegeven certifikaten miskennen en beleedigen.*

Bij deze hoogstbelangrijke teekenpl (welker uitgebreidheid ons belet die te kunnen mededeelen) waren gevoegd twee kopijen van zoodanige cirkulaires, gerigt aan de drie GG OO van *Berlijn*, en aan al de onder hun regtsgebied behoorende Loges, waarin niet alleen op de meest bescheidene en welsprekendste wijze de intrekking van de uitsluitingsbepaling werd gevraagd, maar waarbij de wederregtelijkheid en het ongegronde van het beweren der Pruissiesche GG OO op de ontegensprekelijkste en overtuigendste wijze werd bewezen en uiteen gezet.

Op deze rondgaande teekenpl, die voorzeker bij elke Loge in *Nederland* eenen treffenden indruk hebben te weeg gebragt, is door de achtb L *Willem Frederik*, in het O van *Amsterdam*, een besluit genomen, in de konsideratiën waarvan zij verklaarde, dat de vertoogen der klagende BB waren *billijk* en *gegrond*, en hunne afwijzing in vreemde LL, *strijdig met den geest der Orde en onbroederlijk*, alsmede, dat het buiten hare kompetentie lag, van de GG OO te *Berlijn* en elders, de erkenning en eerbiediging van de door het Gr O van *Nederland* uitgereikte certifikaten z o n d e r o n d e r s c h e i d , te vorderen, en zij (de Loge *Willem Frederik*) derhalve aan het Nederlandsche

Gr□ O□ zelf de handhaving van zijn gezag en de certifikaten door dit ligchaam afgegeven, moest overlaten, terwijl het besluit zelve het navolgende bevatte:

1°. Dat zoodanige buitenlandsche LL□, in welke kinderen der Loge *Willem Frederik* niet erkend, en de door haar afgegevene certifikaten niet geëerbiedigd mogten worden, van wege haar bestuur zal worden aangeschreven en broederlijk teregt gewezen, en geene voldoening verkrijgende, *wederkeerige maatregelen* zullen noodzakelijk maken.

2°. Dat leden en kinderen, aan welke zoodanige afwijzing mogt zijn overgekomen, zullen worden uitgenoodigd, om daarvan aan het bestuur kennis te geven, en eindelijk:

3°. Dat die werkpl□ ten aanzien van dit punt een onderwerp van overweging bij de aanstaande algemeene vergadering zoude provoceeren.

Zoo ook bragt de achtb□ Loge *Orde en Vlijt*, in het O□ van *Gorinchem*, het navolgende voorstel, in de algemeene vergadering van de Gr□ L□ van Bestuur te '*s Hage* van 5837, en ondersteunde het door eene zeer uitgebreide en hoogst belangrijke memorie, waarin het hooge gewigt der zaak klaar en met duidelijkheid was uiteengezet; voorts, onder aantasting en bestrijding van het uitsluitingsbeginsel, in het wel begrepen belang der Orde werd aangewezen, dat de haar daardoor aanklevende smet ten spoedigste moest worden uitgewischt. Het voorstel was van den navolgenden inhoud:

> De Gr□, L□ van Bestuur, enz. gevestigd in '*s Gravenhage*, gehoord de herhaalde klagten van BBr□ Vrijmetselaren, wier certificaten of diploma's, afgegeven in naam en van wege het Gr□ O□ van *Nederland*, door wettiglijk gevestigde Nederlandsche LL□, door LL□, ressorteerende onder de drie Gr□ OO□ van *Berlijn*, niet zijn erkend geworden, doordien aan derzelver houders den toegang tot die werkplaatsen is ontzegd, en zulks op grond, dat die houders zijn belijders van de Mozaïsche godsdienst, - verklaart, dat, ten gevolge der algemeen erkende beginselen der Orde, dusdanige klagten noodwendig aanleiding geven tot gepaste vertoogen, ter verkrijging van herstel dier grieven.
>
> En in aanmerking nemende, dat, hoezeer de Hooge Raad, welke, ingevolge Art. 16 der *en gros* aangenomene Statuten voor de Vrijmetselaars-Orde in het koningrijk der *Nederlanden*, belast is met de briefwisseling met vreemde Gr□ OO□, alsnog niet is in werking gebragt, echter, door het gemis van dien Hoogen Raad, de belangen der Orde in het algemeen, en die van derzelver ingewijden in het bijzonder, niet mogen, of kunnen vernalatigd worden.
>
> Magtigt bij deze de BB□ Gr□ Dignitarissen dezer Gr□ L□ van Bestuur, omme bij ontstentenis van den Hoogen Raad, en tot zoo lang in deszelfs attributen niet zal zijn voorzien, speciaal, om, namens het Gr□ O□ van *Nederland*, voorloopig zoodanige vertoogen te doen bij de drie Gr□ OO□ van *Berlijn*, als welke kunnen strekken tot herstel der aangevoerde grieven en gegronde klagten, met verzoek tevens, om van derzelver bemoeijingen en den uitslag daarvan op de eerstvolgende Pinkster-Vergaderingen van deze Gr□ L□ van Bestuur rapport te doen, ten einde alsdan, naar

omstandigheden, die verdere maatregelen te nemen, welke het belang en gewigt der zaak in het bijzonder, en der Orde in het algemeen vorderen mogten.
Geschiedende deze magtiging en lastgeving onder voorbehoud, dat, zoodra de voornoemde Hoog Raad, of wel, krachtens het in werking brengen van nieuwe wettelijke bepalingen en instellingen, andere administrative magten, onder wier attributen de briefwisseling niet vreemde Gr□

> OO□ zal zijn bepaald, zullen zijn daargesteld, BBr□ Gr□ Dignitarissen, onder dankbetuiging, der Broederschap voor derzelver geopende bemoeijingen en onderhandelingen, van deze magtiging en lastgeving zullen zijn ontslagen, en zij aan de nieuw erkende en bevoegde magt de aangevangene onderhandelingen mededeelen, en alle stukken en bescheiden, daartoe betrekkelijk, zullen overgeven; zullende, in dit geval, deze hun opvolgende magt gehouden zijn, de aangeknoopte onderhandelingen en bemoeijingen voort te zetten, en tevens te voldoen aan het verzoek, ten aanzien van het rapport uitbrengen in de eerstvolgende Pinkster-Loge.

Dit voorstel werd in dezelfde vergadering aangenomen, nadat door de afgevaardigden der voorstellende Loge was toegestemd de woorden: *bij de drie GG□ OO□ van Berlijn* in het voorstel uit te laten, als de te nemen maatregelen der BB□ Gr□ Dign□ te zeer aan banden leggende.

Dit was werkelijk, hetgeen toen besloten is; intusschen luiden de resolutiën der Gr□ L□ van Bestuur, van den 14den dag, 3de maand 5817, als volgt:

‘Waaromtrent is besloten, dat BB□ GG□ Dign□ zullen worden uitgenoodigd, om pogingen in het werk te stellen, ter bereiking van het doel, door de achtb□ L□ *Orde en Vlijt* voorgesteld, met uitnoodiging tevens aan alle BB□, om ter kennis van Gr□ Dign□ te brengen alle zoodanige stukken, bescheiden en gebeurtenissen, als tot dat gewigtig onderwerp betrekking hebben.’

Tegen deze redaktie der resolutiën is door de Loge *Orde en Vlijt* gereklameerd, terwijl door haar een aantal van 17 stukken, als bijlagen en bewijzen aan BB□ GG□ DD□ zijn gezonden. Men zoude dus, om aan de *resolutiën* getrouw te blijven, in stede van het bovenste aangehaalde kunnen zeggen:

‘Waaromtrent werd besloten, dat BB□ GG□ DD□, en verder als hier boven.

In de daaropvolgende algem□ verg□ van het alstoen reeds herstelde GG□ OO□ van *Nederland*, bragten GG□ Off□ (vroeger Gr□ Dign□), naar aanleiding van het vastgestelde bij het aangenomene voorstel der Loge *Orde en Vlijt*, het gewenschte rapport uit van derzelver aanvankelijke verrigtingen, waarin, wel is waar, èn door de voorstellende Loge, èn door de daaraan door de vergadering gegeven bekrachtiging, onder dankzegging genoegen genomen werd, doch onder het uitdrukkelijk beding der voorstellende Loge en der daaraan gehechte algemeene goedkeuring van de overige Loges, dat op de daaropvolgende vergadering van 5839, wèlke ook de uitslag der pogingen van BB□ GG□ Off□ zijn mogt, *een meer uitvoerig en afdoend rapport zoude worden uitgebragt*, ten einde het besluit, door de Gr□ L□ van Bestuur in 5837 genomen, algeheel en volledig effekt verkrijge, namelijk: *dat alsdan door het Gr□ O□ die verdere middelen zouden worden geprovoceerd, welke het belang der zaak vorderde.*

Van de weinige vordering, welke de pogingen van GG□ Off□ in het belang der goede zaak hebben gemaakt, getuigt het in 5839 onvermijdelijk geworden rapport, in de algem□ vergad□ uitgebragt, en luidende als volgt:

> BB□ Groot-Officieren hebben met aandacht overwogen het punt van beschrijving der achtb□ L□ *Orde en Vlijt*, betrekkelijk het niet erkennen

van diploma's van Nederlandsche BB, de Mozaïsche godsdienst
belijdende,

door eenige LL, ressorteerende onder de drie Gr OO van *Berlijn.* Zij hebben zich deze zaak aangetrokken met ernst en volharding, omdat zij, wat het wezen der klagt betreft, geheel het gevoelen der achtb L *Orde en Vlijt* zijn toegedaan; zij zullen geene melding maken van hetgeen, zonder tot een' regtstreekschen maatregel te besluiten, in het belang van het voorgestelde doel is kunnen worden gedaan. De BB afgevaardigden zullen bescheidenheid veroorloven, bij hetgeen niet vatbaar is voor openlijke mededeeling, zij zullen tevens, ter juiste beoordeeling van den eigenlijken stand der zaak, niet uit het oog verliezen, dat, wanneer de Nederl V M allezins bevoegd is, om voor eigene regten en voor onafhankelijk bestaan te waken, het echter geenszins kan vrijstaan, om inbreuk te maken, of invloed uit te oefenen op hetgeen tot de onafhankelijkheid in de inwendige huishouding der Broederschap in de andere Gr OO behoort. Het eenige punt, dat alzoo ten deze in aanmerking komt, is, niet het gevoelen der LL in *Pruissen*, omtrent het onvereenigbare van Jodendom en Vrijmetselaarschap; niet het gedrag der LL in *Pruissen*, bij het opnemen of afwijzen der belijders van deze of gene kerkdienst; maar alleen het niet erkennen van diploma's door Nederlandsche LL, wettiglijk afgegeven, in dien zin, alsof de houders van dergelijk diploma niet bevoegd zijn, om zich alleen krachtens hetzelve, en ten gevolge van de daardoor bewezen inwijding hier te lande, op al de regten van de Vrijmetselaarsschap te beroepen. Groot-Officieren zijn alzoo van meening, dat alhier minder te letten is op de omstandigheid der belijdenis van de Joodsche kerkleer, dan wel in het algemeen op de bewering der LL in *Pruissen*, dat het aan dezelve zoude vrijstaan, te onderzoeken, of alhier in *Nederland* in de Orde worden opgenomen menschen, om deze of gene omstandigheid, van de Orde moesten wezen uitgesloten. Het geldt een algemeen beginsel, minder eene toevallige en persoonlijke toepassing. Door de wettigheid of onwettigheid der alhier te lande gedane aanneming, aan eenig nader onderzoek te onderwerpen, wordt er inbreuk gemaakt op de regten en op de onafhankelijkheid van dit Gr O, en in dien zin zullen namens hetzelve, en door den Gr M Nat en BB Groot-Officieren, regtstreeksche en officieele pogingen worden aangewend, daar, waar zulks zal behooren, ter verkrijging der onbepaalde en onvoorwaardelijk erkentenis der diploma's, door Nederlandsche LL afgegeven, zonder daarbij eenig ander of nader onderzoek te veroorloven, naar hetgeen, om deze of gene reden, tot de geldigheid der aanneming zelve betrekking heeft, als zijnde, bij eene wettige en erkende Loge, deswege alleen aan het Hooger Gezag der Orde verantwoordelijk, de Loge zelve, die de aanneming heeft gedaan, maar nimmer de houder van het diploma, die, krachtens hetzelve, zijne betrekking tot de algemeene Broederschap in alle oorden der wereld moet kunnen doen gelden. BB Groot-Officieren brengen wijders ter kennis van het Gr O, dat bereids officieele pogingen bij het Gr O van *Berlijn* worden aangewend, doch dat alsnog geen antwoord is ingekomen.

Hetzij de vroeger laauwe behandeling dezer voor het bestaan en den bloei der Orde zoo hoogst belangrijke kwestie der voorstellende Loge, reeds vooraf geen gunstig resultaat deed verwachten, hetzij haar, door hare eigene onvermoeide werkzaamheid, dat ongunstig gevolg bij de hardnekkigheid en bekrompen Maç□ inzigten der Pruissiesche GG□ OO□ bereids bekend was, nog in dezelfde algem□ verg□, en na het afhooren van het evenvermeld rapport, maakten GG□ OO□ een voorstel ter behandeling in eene opvolgende vergadering, die van 5840, aanhangig, hetwelk wij gemeend hebben, hier niet te moeten achterwege laten.

Het Gr□ O□ van *Nederland* gehoord het rapport van BB□ GG□ Off□, uitgebragt ter dezer vergadering, naar aanleiding van een besluit, genomen door de Gr□ L□ van Bestuur, in derzelver gewone Pinkster-Vergadering van 5837, op het voorstel der achtbare L□ *Orde en Vlijt*, in het O□ van *Gorinchem*, welk voorstel en besluit zijn omschreven in de gedrukte Rezolutiën van gemelde Gr□ L□ van B□, op bl. 6 en 7, alsmede naar aanleiding der later algemeen goedgekeurde rezerve van voornoemde

werkplaats, ter gewone vergadering van dit Gr□ O□ gehouden, op den 10den dag der 4de maand des vorigen jaars, omschreven in derzelver Rezolutiën, bl. 5.
Overwegende, dat uit genoemd rapport genoegzaam blijkt, dat de door BB□ GG□ Off□ aangewende pogingen, tot het doen opheffen der besluiten van niettoelating van BB□ bezoekers in de werkplaatsen, ressorteerende onder de drie GG□ OO□ van *Berlijn*, hoezeer voorzien van, namens dat Gr□ O□, wettiglijk afgegeven diploma's, indien zij in de prof□ wereld zijn belijders van de Mozaïsche godsdienst, tot nog toe vruchteloos zijn gebleven.
Lettende op het verbindende van het bij den aanvang dezes aangehaald besluit, strekkende tot het nemen van die maatregelen, welke het belang en gewigt der zaak in het bijzonder, en die der Orde in het algemeen vorderen mogten.
Overwegende, dat, hoezeer de onafhankelijkheid van ieder Gr□ O□ geene tegenspraak duldt, en ontwijfelbaar behoort te worden geëerbiedigd, het echter evenmin aan eenig Gr□ O□ hoegenaamd vrijstaat, om dusdanige voorschriften aan derzelver onderhoorige werkplaatsen te geven, onverschillig, of dezelve bij grondwettige bepalingen, of bestaande Ritualen zijn voorgeschreven, welke niet alleen strijdig zijn met de algemeene beginselen der Orde, maar die, zal de V□ M□ geen vinding zijn, overal, waar dezelve gehuldigd wordt, één en dezelfde moeten zijn, terwijl integendeel die, van wege de drie GG□ OO□ van *Berlijn* uitgegane, met den geest der Orde, in derzelver beginselen, zoo strijdige voorschriften (herhaalde malen toepasselijk gemaakt op bezoekende BB□, voorzien van, in naam van het Gr□ O□ van *Nederland*, wettiglijk uitgereikte diplomen) veeleer eene aanranding der onafhankelijkheid van andere GG□ OO□, en dus ook van dit Gr□ O□ kenmerken; immers, daar zij, door deze handelwijze, zoo kennelijk en onwedersprekend die GG□ OO□ het regt en de bevoegdheid bestrijden, om duisterlingen, welke in de profane wereld de Mozaïsche godsdienst belijden, in de Orde op te nemen, als BB□ deel in de werkzaamheden te geven, en derzelver regten te verdedigen en te handhaven, dáár, waar die aangerand of miskend worden.
Overwegende, dat, hoe laakbaar deze handelingen, hoe bedroevend voor de ware vrienden der Orde deze dwaling, omtrent hare beginselen, bedoeling en strekking, ook zijn moge, hoe billijk en regtvaardig vaak, in ieder ander genootschap of maatschappij, de toepassing eener strikte wedervergelding ook zoude worden beschouwd en aangewend, het Gr□ O□ van *Nederland* echter nimmer een dusdanig beginsel mag huldigen of aanmoedigen, zal het de Orde niet zelve eene smet aankleven, en aan billijke gisping der buitenwereld prijs geven, en eindelijk zal hetzelve niet op zijne beurt eene onmiddellijke onregtvaardigheid uitoefenen, ten aanzien van de achtb□ Zuster-Logen, onder de Pruissiesche GG□ OO□ ressorteerende, welke, blijkens hare Br□ en bekende geschriften, eene betere gezindheid koesteren, en, met leedwezen en weêrzin genoodzaakt zijn, de van eene hooger instantie uitgaande voorschriften op te volgen,

welke ook zij tot nog toe vergeefs hebben gepoogd in onbruik te brengen.

Overwegende derhalve, dat de te nemen maatregelen, bedoeld bij meergenoemd besluit der Gr∴ L∴ van Bestuur van Pinkster 5837, voorloopig alleenlijk van eenen negatieven aard kunnen en mogen zijn.

Besluit bij deze:

1e. Dat, nadat van dit besluit in deszelfs geheel aan de drie GG∴ OO∴ van *Berlijn* zal zijn kennis gegeven, de bepaling, vervat in Art. 47 der algemeene wetten voor de Orde der V∴ M∴ in dit koningrijk, waarbij, onder de attributen van dit G∴ O∴, is bepaald de briefwisseling met vreemde GG∴ OO∴, immers, zoo lang door de drie GG∴ OO∴ van *Berlijn* de voorschriften, besluiten, of grondwettige bepalingen, niet zullen buiten werking gesteld zijn, welke ten gevolge hebben de niet algemeene erkenning en eerbiediging van namens en van wege dit Gr∴ O∴ wettiglijk uitgereikte diploma's, onverschillig, welke godsdienstige leer dezelver houders, in de prof∴ wereld belijden, niet zal mogen worden toegepast op voornoemde drie GG∴ OO∴ van *Berlijn*, met name: *die Grosse Landes-Loge, die drei Weltkugeln*, en *Royal York zur Freundschaft.*

2e. Terwijl het aan de Loges, ressorteerende onder het Gr□ O□ van *Nederland*, insgelijks hangende dien tijd, niet zal vergund zijn, eenige affiliatie aan te nemen, of te provoceeren, met een of meerdere werkplaatsen, ressorteerende onder de drie GG□ OO□ vermeld.
3e. Dat bij voorkomende gevallen, wanneer BB□ VV□ MM□, kinderen of leden van Logen, ressorteerende onder de drie GG□ OO□ van *Berlijn*, zich bij een der Nederlandsche LL□ ter affiliatie aanmelden, alvorens tot dezelve te worden toegelaten, de verklaring zullen moeten afleggen, voor zoo ver zij nog aan de bekrompene inzigten der Maçonny en leerwijze, van de drie voorn. GG□ OO□ uitgaande, gehecht zijn, dat zij dezelve voor de ware, ruimere en meer vrijzinnige denkbeelden, omtrent de geest en strekking der Orde, zoo als die in de Nederl. LL□ worden opgevat, beloven in te ruimen.
4e. Dat dit besluit ten spoedigste zal worden medegedeeld aan de GG□ OO□ van *Frankrijk, Groot-Brittanje* en de eklektiesche Loges in *Duitschland*, enz. met uitnoodiging, om zich, in het belang der Orde en van hare respectieve werkplaatsen, aan de ten deze bepaalde maatregelen aan te sluiten.
5e Eindelijk, dat de voorzittende MM□ der respectievelijk onder dit Gr□ O□ werkzaam zijnde Loges, immers altijd gedurende dien staat van verwijdering met de Pruissiesche GG□ OO□, geen duisterling, welken zij vermoeden, of weten, de Mozaïsche godsdienst te belijden, in de Orde zullen mogen inwijden, zonder hem vooraf met den geest en de strekking dezer in *Pruissen* bestaande en met de Orde strijdige uitsluitingen en wetten te hebben bekend gemaakt.

Dit voorstel (waarvan het vijfde lid verwerpelijk is) werd echter, tot veler bevreemding, in de vergadering, waarop het als punt van beschrijving was aangewezen, niet behandeld, maar na in eenige opvolgende jaarlijksche alg□ verg□ telken male ter behandeling uitgesteld, of aangehouden te zijn, ten laatste door de voorstellende Loge wederom ingetrokken, zonder dat daarvoor officieel eenige andere redenen zijn te kennen gegeven, dan de mondelinge verklaring, dat, ten gevolge van den weinigen indruk, welke de kennis van zoodanig voorstel, bij de drie GG□ LL□ van *Pruissen* gemaakt had, gepaard aan de vruchtelooze bemoeijingen van BB□ GG□ Off□, en van de ingeroepen, doch gewis te vergeefs beproefden invloed en voorspraak van den H□ E□ G□ M□ N□, Prins FREDERIK der *Nederlanden*, bij zijnen bloedverwant den Prins van *Pruissen*, Protektor der drie GG□ LL□ van *Pruissen*, de Loge *Orde en Vlijt*, als nu haar voorstel, met de konsideratiën, n i e t m e e r d o e l m a t i g beschouwde, zich voorbehoudende, zoo noodig, later op dit belangrijk onderwerp terug te komen.

Inmiddels is het jaar 5842 voorbij gegaan, waarop gelegenheid was tot wettige intrekking van het alom gelaakt en allerzijds bestreden anti-Maçonniek beginsel, ten gevolge eener gehoudene vergadering van de vereenigde GG□ MM□ der GG□ LL□ in *Pruissen*, om over dit gewigtig onderwerp te beraadslagen, zonder dat bij de drie GG□ LL□ zich de gunstige teekenen des tijds hebben geopenbaard, of dat de geest van onverdraagzaamheid, die bij haar gelijken tred houdt, met die der Pruissiesche staatsinstellingen, ten aanzien der belijders van de Mozaïsche godsdienst, eenige verbeterende verandering hebbe ondergaan, en zonder dat het gunstig voorbeeld der Loges van *Hamburg, Saksen, Hanover* en andere gedeelten van *Duitschland*, de bestrijders van licht, waarheid en regtvaardigheid de oogen heeft kunnen openen.

Ten einde men een behoorlijk overzigt van de zaak hebbe, zullen wij eene korte geschiedenis der questie in *Duitschland* geven, tot aan het tijdpunt waarop zij, laat genoeg, de aandacht van het buitenland heeft opgewekt. Reeds in 1785, heeft de geleerde Br VON KORTUM een werk uitgegeven, bevattende voordragten, gehouden in de Loge *zum Biedermann*, te *Lemberg*, waarin hij het verkeerde der uitsluiting bewees; welke meening, mede op bondige, afdoende wijze, werd bewezen door Br BOSCAMP, in zijn werkje, getiteld: *Werden und können Israëliten zu Freimaurern aufgenommen werden (Hamburg* 1788, 8vo.). In *Duitschland* werkte dit echter niet veel uit. Evenzeer als, ja nog sterker dan in *Frankrijk*, geraakte de V M daar op doolwegen. De lange en bedekte pogingen van den Engelschen Pretendent slopen tot daar in. Ook Jezuïten dreven er hun spel: met het inschuiven van den eenen graad na den anderen, kreeg er de V M geheel het aanzien eener Jezuitiesch-politieke vereeniging (NICOLAI *über die Tempelherren und Entstehung der F M Gesellschaft*, II. *p.* 200. *ff.*). Alle pogingen dit tegen te gaan, waren vruchteloos, daar men er de V M als een spel voor groote kinderen behandelde, en men wel Engelsche Konstitutiën haalde, maar niet in den geest daarvan arbeidde. De genius der V M ontvlood, men voerde den eenen hoogen graad na den anderen in, dreef zijn spel met onzigtbare opperhoofden, en maakte er edellieden en Tempeliers van, hield er zich bezig met alchemistiesche en theozofiesche droomerijen, zocht den steen der wijzen, en deed de V M strekken tot een middel van misleiding en tot eene goudmijn voor bedriegers, waar SCHUBART, JOHNSON, ROSA, STARCK, SCHRÖPFER en ZINNENDORF (zie al die Art.) hunne rol speelden, en zoo velen een langen tijd bedrogen. Reeds in 1790 vinden wij eenige pogingen ten goede, door de toenmalige Tolerantie-Loge (zie dat Art.) te *Berlijn*, welke echter te niet ging, door tegenwerking der *Gr Landes-Loge*, die hoofdkampioen van het obscurantisme, de onverdraagzaamheid en allerhande fanatieke droomerijen. Te vergeefs deed de Gr L *Royal York* te *Berlijn*, meer arbeidende in den oorspronkelijken geest en minder aangedaan door de Anti-Maçonnieke smetstof, die de andere Berlijnsche GG LL aankleefde, bij monde van Br FESSLER, van hare gevoelens dienaangaande blijken (*die gute Sache der F M in ihrer Würde dargestellt, p.* 29); het hielp niet, en de zaak bleef in denzelfden toestand tot *Duitschland* door de Franschen werd overwonnen, en het niet waagde tegen de binnengedrongen, meer onbekrompen zienswijze op te komen. Toen liet men niet slechts de Israëlietische BB als bezoekers toe, maar nam ze ook vaak (zelfs nog in 1815 in de Loge te *Kleef*, behoorende tot de *Gr Landes-Loge*) in het verbond op. Nadat de Franschen echter *Duitschland* hadden verlaten, en men er weder grootendeels terugkeerde tot de meest bekrompen zienswijze, kwam ook, ten gevolge van een eigendunkelijk besluit, die aangelegenheid weder in denzelfden toestand. Men ontzag zich zelfs niet den Br MEIJER, die in de Loge te *Kleef* was aangenomen, en zich te *Berlijn*, bij eene der Loges, als bezoeker aangemeld en zijn diploma had inge-

leverd, niet slechts den toegang te weigeren, maar ook bovendien het betoonde vertrouwen te misbruiken, en hem zijn wettig en met zijn geld betaald eigendom wederregtelijk te onthouden, dat hij ook nooit heeft terug gekregen. Wij willen het voorbeeld niet aanhalen van een Israeliet, die te *Petersburg*, in de daar bestaan hebbende Loge *Astrea* is aangenomen geworden, maar voeren aan, dat zelfs in *Duitschland* het stelsel van uitsluiting niet algemeen werd aangekleefd. Zoo heeft de Gr L te *Hamburg* altijd het tegenoverstaande gevoelen voorgestaan, zoodat zelfs eene der Pruissiesche Gr L (dezelfde welke de bakermat der V M in *Zweden* zoekt, en leert, dat buiten haar geene V M bestaat; dat al de andere Groote Loges en tot deze behoorende werkplaatsen, dwaalbegrippen leeren) deze in den ban heeft willen doen, omdat zij een Israel. Br had geaffilieerd. Door de vastberaden houding der Hamb. Gr L bleef dit echter achterwege. *Hamburg* en de werkpl dier Gr L zijn dan ook voortgegaan met het toelaten, affilieeren en aannemen van Israëlieten. Een der BB door de Gr L van het eklektiesch verbond te *Frankfort. a.M.*, belast met het opmaken van een rapport in die zaak, had verklaard, dat de Bul *In Eminenti*, van CLEMENS XII (zie het Art. BUL, D. I. bl. 65), zich juist grondde op de omstandigheid, dat de V M menschen van alle godsdiensten en sekten aannam (*cujuscunque religionis et sectoe homines*), en dat een verbond, hetwelk het geheele menschdom tot voorwerp zijner werkzaamheid heeft, onmogelijk eene uitsluitende strekking kon aannemen, zonder de grondslagen om te werpen. Hierna nam die Gr L een besluit, waarin zij te kennen gaf, het als dringende pligt aan te zien, de te lang bestaan hebbende uitsluiting op te heffen, welk besluit eenstemmig werd genomen. De Gr L *Royal York* gaf te kennen, wat haar betrof besloten te hebben, terug te komen van eene handelwijze, die zoo zeer in strijd was met den geest der Orde. Reeds vroeger was dit stelsel voorgestaan en beoefend door de Loges *Apollo*, te *Leipzig*, de ▭ ▭ te *Nienburg, Stuttgard* enz. Later heeft de Gr L van *Saksen* een besluit in denzelfden geest genomen, gelijk de ▭ *Agrippina* te *Keulen*, behoorende tot de Gr L *Royal York*, zich reeds op zeer krachtige wijze ter gunste der opheffing had doen hooren, in hare cirkulaire van 24 Junij 5838, een stuk, dat hoogst belangrijk en uiterst lezenswaardig is. In *Engeland* is dat gevoelen ten opzigte van de algemeenheid der Orde, steeds aangekleefd, ja zelfs vond men er voor lang reeds GG Off dier gezindte. *Noord-Amerika* is van hetzelfde gevoelen, en heeft de Gr L van *New-York* die aangelegenheid aan de GG LL van *Hamburg* en de *Nederl.* bij herhaling op het hart gedrukt, onder verklaring, dat zij *represailles* zou moeten nemen tegen de leden der Loges die het grondbegrip der algemeenheid verkrachtten. Het Gr. O van *Frankrijk* belijdt dezelfde leer, en zeide reeds in zijne cirkulaire van den 28sten dag, 4de maand 5799, *le principe inné de la Maç est celui, que tout Maç, est Maç partout.* Van hetzelfde gevoelen is de *Suprême Conseil* (zie *Ann. Maç*, *T.* VI, *p.* 268 en 269, *Brux.* 5829). Ook *België* (zie *Ann. Maç T.* III, *p.* 692, *Brux.* 5824, en *T.* VI, *p.* 918). In *Hannover* zijn op 4

September 5788 en 7 Mei 5795 Turksche BB toegelaten in de Loge *zum Schwarzen Bär.* Ook bestonden er toen Loges te *Lissabon*, waarvan Israëlieten leden waren. Verder is het bekend, dat TIPPO SAIB, de *Nabob* van *Arout*, de oudste zoon van den *Nabob* van *Carnate*, benevens OMDAT AL OMRAH, in de Orde zijn aangenomen, terwijl in *Frankrijk* (5804) de Turksche Ambassadeur te *Parijs*, en in *Londen* (24 Nov. 5808) de Perziesche Ambassadeur bij het Engelsche hof in de Orde werden ingewijd. Het Zwitsersche Gr O heeft zich gehaast zijn gevoelen luide te verkondigen, door ongevergd in een officieel stuk bekend te maken, dat de Loge *la Prudence*, te *Genève*, reeds in 1839, een Israëliet had ingewijd; omtrent de toelating als Bezoekers bestond daar nooit twijfel. Het Groot-Oosten van *Hannover*, heeft in § 279 van hare laatste statuten hetzelfde beginsel gehuldigd. Reeds in 1785, uitte zich de Loge *zum Rautenkranz* in denzelfden algemeenen geest, en scheidde zich daarom af van de onverdraagzame *Gr Landes-Loge.* Van hetzelfde gevoelen is Br DECIUS (Prof. REINHOLD), in zijn werk over de V M (*Leipz.* 1788, 8vo.). De reg M der Loge *Ferdinande Karoline*, heeft in 1841 in opene Loge, de tegenstanders gevraagd (later is dit in een officieel stuk herhaald), hoe zij nog langer bij hun stelsel konden blijven volharden, na in die Loge, wetende dat Israëlietische BB aanwezig waren, en ook met een zoodanigen, in hun bijzijn geaffilieerd Br, de Broederketen te hebben gevormd, zoowel vóór als nà zijne affiliatie. Verder wordt het beginsel aangekleefd door de Loge *zur freien Einigkeit*, te *Essingen, zu den drei Pfeilern*, te *Neurenburg*, de Loge te *Nienburg*, de L *Libanon zu den drei Cedern*, te *Erlangen*, en de Loge *Archimedes zu den drei Reissbrettern*, te *Altenburg*, een gevoelen dat zich oplost in de stelling, dat ieder, van welke belijdenis ook, die aan God, zedeleer en onsterfelijkheid gelooft en dit belijdt - Atheïsten, Pantheïsten en Materialisten dienen uitgesloten - V M kan worden. Buitendien heeft de Groote Loge van *Hamburg* reeds onderhandelingen te *Berlijn* aangeknoopt, en zal voortgaan al hare krachten in te spannen, ter bereiking van dat doel (cirk. 5842), noemende zij dit eene aangelegenheid, waarbij het menschdom en zijne regten zoo zeer belang heeft. De Loges *Minerva* en *Balduin zur Linde*, die vroeger geene Israëlieten inwijdden, lieten ze als bezoekers toe. Doch beschouwt men de hooge graden, waaromtrent de geleerde Broeder MERZDORF (zie dat Art.) zegt, dat die, benevens hunne uitgedachte geschiedenis, druischen tegen den waren geest der reine V M, dan ziet men dat ook deze, schoon blijkbaar met Christelijke elementen doorweven, evenwel in *Frankrijk, Amerika, Nederland, België* en *Brazilië* ook Israëlieten toelaten. De Grootmeester van de Groote Loge van *Engeland*, verklaarde in een officieel stuk duidelijk: 'de V M moet voor geene beschaafde menschen, welke godsdienst zij dan ook mogen belijden, zoo zij waardig bevonden zijn, hare werkplaatsen sluiten.' De Loge *Apollo* verklaarde in 1839, dat de opheffing der uitsluiting den verblijdendsten invloed heeft uitgeoefend op de werkzaamheden en het gezellig verkeer. Na het opheffen der uitsluiting, bij een-

parig besluit, heeft de Groote Loge van het Eklektiesch verbond verklaard, het hare te willen doen, om die ook in andere Loges van *Duitschland* te doen opheffen. De Broeder CRETZSCHMAR zegt, in zijn lager te vermelden werkje: De oude grondwet der Vrijmetselarij, maakt de VV MM ten pligt het aanhangen der godsdienst waarin alle menschen overeenstemmen, dit nu, zegt hij, is de vereering van den eenigen God, die aller menschen Vader is, en die aan al zijne kinderen gelijk regt heeft verleend, zijne dienaars, d.i. werklieden van den grooten bouw op aarde te zijn. Opdat nu allen dat kunnen zijn of worden, zoo mag niemand zich bekommeren om des anderen meening (geloofsbelijdenis en godsdienstig systeem). Men ziet het, dit echt Maç beginsel wint in *Duitschland* hoe langer zoo meer veld. Velen komen van hunne bekrompen inzigten meer en meer terug; ja, er zijn sommige streken in *Duitschland* die ons beschamen. Zelfs in *Pruissen* beginnen velen het verkeerde en onverdedigbare van het heerschend stelsel duidelijk in te zien, en wenschen op eene eervolle wijze den geest der Vrijmetselarij te huldigen, gelijk nog kort geleden de vergadering der Grootmeesters te *Berlijn*, aan den Protektor heeft verzocht, officieel over dat onderwerp te schrijven, opdat het op eene wettelijke wijze kan worden beslecht. Van deze aannadering ten goede, moet worden uitgezonderd de Gr *Landes-Loge* (zie de Art. PRUISSEN, bl. 181, ZINNENDORF en boven in dit Art.), die het onverdraagzaam Tempel- en Riddersysteem der *Strikte Observantie* aankleeft, en die eene V M op hare eigene hand heeft, waar één persoon in het bezit is van den sleutel, of het geheim van haar stelsel. Eene leer, die de noodlottigste vruchten moet dragen, gelijk wij dan ook alreeds in het openbaar (*Evangelische Kirchenzeitung* voor 1843; N°. 8 en 9 100) zien leeren, dat er slechts *ééne* oude, ware V M bestaat, die over *Zweden* naar *Duitschland* is gekomen, welke, alleen echte V M, aan de Katholijken, daarin wenschende opgenomen te worden, tot voorwaarde stelt, dat zij voor altijd het papisme vaarwel zeggen. Voorwaar geene bevordering van de algemeenheid der Ordeleer! Wij zullen ons dus slechts bezig houden met de Gr L *de drie Wereldbollen* en *Royal York.* De eerste dier beide had reeds in 1840 van hare overal doorstralende inconsequentie blijk gegeven, door dat haar Gr M Br O'ETZEL (die persoonlijk het uitsluitingsstelsel sterk afkeurt), bij het sluiten des verdrags tot wederzijdsche affiliatie met de Gr L te *Hamburg*, heeft verklaard, dat de hooge graden zijner Gr L, de vier zoogenaamde *groene* graden, slechts moesten beschouwd worden als *Erkenntnissstufen Historischer und Moralischer Tendenz*, geenszins echter als wezenlijke hooge graden, op de wijze van het stelsel der *Gr Landes-Loge van Duitschland* en de Fransche en Hollandsche Loges. Vroeger had zij aan hare Dochter-Loges bevel gegeven, de bezoekers, die de Israëlietiesche geloofsbelijdenis waren toegedaan, oogluikend toe te laten, maar hunne diploma's niet af te teekenen, zoo als dezelfde Gr L, met en benevens de Gr L *Royal York*, in de vergadering der GG MM in 1841, reeds had gestemd voor de toelating van bezoe-

kende BB van de Israëlietische godsdienst, doch daartoe de Gr *Landes-Loge* niet had kunnen overhalen. Een van de Dochter-Loges van *R. York (Agrippina* te *Keulen*), die reeds vroeger en krachtig voor opname en toelating had gepleit, heeft dit onderwerp, bij een bezoek van den Prins Protektor aldaar, weder op mannelijke wijze behandeld, bij welke gelegenheid door dien Prins is gezegd, dat in deze aangelegenheid op den weg der verbetering zou worden voortgegaan, en zij vroeger of later in den geest der Orde hare bevredigende oplossing moest vinden. De Duitsche Loge *zum Pilgrim*, te *Londen*, in het stelsel *der* 3 *Wereldbollen* arbeidende, neemt wel geene Israëlieten in de Orde op, maar laat ze als bezoekers toe. In dien geest heeft de Gr L *zu den drei Weltkugeln*, te *Berlijn*, gehandeld, en, zich beklagende, dat zij, als lid van de Gr L te *Berlijn* (bestaande uit de GG MM enz. der drie GG LL), een ontwijkend antwoord heeft moeten geven op de klagt van het Nederlandsche Gr O, thans, ten bewijze, dat het haar opregt ernst is, voortaan elk echt V M, van welke godsdienst ook, den toegang tot haren arbeid toe te staan, aan hare onderhoorigen op nieuw heeft voorgesteld: elken Br V M, die zich behoorlijk legitimeert als lid eener Werkpl, door eenige Gr L als wettig erkend, in hare LL toe te laten, binnen de grenzen, waarin het bezoek van BB van een ander systeem wordt gedoogd, in den graad, door hem bekleed (de drie graden). Hierop hadden zich, na lange debatten, 16 voor en 11 tegen de toelating verklaard, waardoor de toelating was afgewezen, als wordende ⅔ der stemmen vereischt, om een voorstel te doen aannemen. De Gr L *zu den drei Weltkugeln*, had te kennen gegeven, dat voorstel in het volgende jaar op nieuw in behandeling te zullen brengen. De Gr L *Royale York*, zij, die het naast is gebleven bij, of teruggekeerd is tot de ware beginselen der Orde, heeft reeds in 1838, voorloopig, tót de toelating besloten, maar de uitvoering uitgesteld tot in 1845, in welk jaar de herziening harer statuten moest plaats hebben.

Wanneer men, na het beschouwen van dien algemeenen vooruitgang, zelfs in het brandpunt van bekrompen Maç inzigten, in *Duitschland*, en meer bijzonder in *Pruissen*, vraagt, wat hier te lande is gedaan, dan zal men moeten komen tot het antwoord, niets, of zoo goed als niets, ten minste van de zijde des Hoofdbestuurs, en dat, wàt er nog gedaan is, geheel verkeerd was. Nimmer toch zijn er door het Hoofdbestuur onmiddellijke en pozitieve stappen gedaan. Wat er verligt is, werd door enkele Loges gedaan. En met dat al waren antecidenten voor de behartiging van het onkreukbare regt van toelating hier. Toen - vóór 1811 - zekere Loge, hier te lande, nog geene Israëlieten inwijdde, liet zij ze niet slechts als bezoekers toe, maar er bestaan zelfs voorbeelden, dat, op een tijdstip, dat toen eene Zuster-Loge in dezelfde stad, niet arbeidde, zij een Kandidaat van de Israel. geloofsbelijdenis, voor hare laatstgenoemde Zuster, in de Orde inwijdde. Wat nu de weigering van bezoekers buiten 's lands betreft, zoo heeft men het voorbeeld, dat een Israëlietisch Br, door de Loge *Concordia*, te *Amsterdam*, aangenomen, in *Berlijn* (1815) als bezoeker gewei-

gerd zijnde, zich daarover wendde aan zijne Moeder-Loge, die na onderzoek en vertoogen, met eenige Amsterdamsche Loges, besloot, in zóóverre het regt van vergelding aan te wenden, dat er van toen af geen Br, in eene Berlijnsche Loge aangenomen, als bezoeker zou worden toegelaten. Dit besluit werd weldra toegepast. Een bezoeker, kind of lid eener Berlijnsche Loge, zich hebbende aangemeld, werd hem de toegang alleen vergund, onder voorwaarde, dat hij beloofde, te *Berlijn* stappen te doen tot het bestrijden van die schending der wederkeerige pligten en regten, wat ook - schoon vruchteloos - door dezen, blijkens overgezonden bewijzen, is geschied. De eerstvolgende stap is gedaan door de Amsterdamsche Loge *la Bien Aimée*, die, na de ingekomen klagt van haar kind, Br JAKOB MEIJER te *Wezel*, dat hij in zijne woonplaats als bezoeker was geweigerd, de zaak kommissoriaal maakte, en ze stelde in handen der BB, A. ABELEVEN, Sekretaris, A. VAN LEE, Adjunkt-Redenaar, en H.R. LINN, Fiskaal, welke kommissie eene concept-teekenpl aan de Loge *het gouden Zwaard*, te *Wezel*, inleverde, die goedgekeurd, en door den reg M Br J.J. VOUTE, S. EZ. en A. ABELEVEN onderteekend, in 1836 werd afgezonden. Een verdere en krachtiger stap was het besluit der L *Willem Frederik* (hierboven bl. 300 aangehaald), van den 17den Februarij 1837. Die slaperigheid bij het Hoofdbestuur heeft dan ook niet bijgedragen dat de uitsluitingsbepalingen in *Duitschland* niet voorlang zijn afgeschaft, zoodat de regten zijner kinderen en van dat ligchaam zelven bij voorduring worden verkracht en vertreden. Geheel verkeerd is er ook gehandeld, om met een enkel woord te reppen van de geloofsbelijdenis, waartoe de klagers behoorden. Men had eenvoudig moeten klagen over schending van het regt van wederkeerigheid; en ware er dan tot verontschuldiging geantwoord, dat men ze had geweigerd, omdat zij tot de Israëlietische godsdienst behoorden, dan had het wederantwoord moeten zijn: Het Gr O weet niet, welke geloofsbelijdenis zijne kinderen in de burgerlijke maatschappij zijn toegedaan (en inderdaad is er menig geval, waarin die onbekend is, zelfs bij de Loge, die de aanneming heeft gedaan). Men heeft mijne certifikaten, en daardoor mijn regten geschonden, en daarvoor eisch ik vergoeding, en voortaan erkenning van AL mijne afgegeven bewijzen. Nimmer ook had men van de welwillendheid der H E Gr M Nat moeten misbruik maken, door hem de persoonlijke behandeling dier zaak op te dragen; daar zijn maatschappelijk standpunt te hoog was, om die naar eisch te behandelen, en door te zetten bij personen, die in het maatschappelijke zoo veel lager staan. Dit alles is dan ook oorzaak, dat die aangelegenheid in denzelfden staat zal voortsleuren, tot dat een enkel krachtig vertoog, of gepaste maatregel, van de zijde van *Frankrijk, Engeland*, of eenige andere Maç magt, den geheelen stand van zaken zal doen veranderen (men heeft het hierboven gezien, de tijdgeest en de tegenstrijdigheid met zich zelve, hebben het onverdedigbaar stelsel in *Pruissen* in zulken toestand gebragt, dat er nog maar *eene* enkele goede poging wordt vereischt, om het verouderde gebouw van Anti-Maç onverdraagzaamheid ineen te doen storten), en aan zoodanige magt

eene gemakkelijke zege zal verschaffen. En deze eer had zich *Nederland* nimmer moeten laten ontwringen. Dit toch is het land, waar de eerste stem werd gehoord, die de geschonden regten bepleitte, waar zelfs, ten opzigte der zoogenaamde oppergraden, eene meening werd verkondigd, als wij die lezen in het rapport der kommissie voor de oppergraden (zie Deel II, bl. 55-60).

Gaat men de redenen na, welke er worden gegeven, ter vergoêlijking dier handelwijze, dan vindt men er twee; en wel 1e. dat men toch n i e t a l l e certifikaten, maar alleen die weigert, welker houders de Israëlietische godsdienst belijden, en 2e. dat men de Israëlietiesche BB∴ den toegang weigert, omdat de V∴ M∴ eene christelijke instelling zoude zijn. Telt men de stemmen, dan ziet men weldra die argumenten begraven onder eene vijftigvoudige overmagt; want tegenover *Pruissen* staan dan de Maç∴ Hoofdbesturen van bijna de geheele wereld. Weegt en toetst men de gronden daartegen, dan geeft dit wel meer moeite, maar voert toch tot dezelfde uitkomst. Het weigeren van een enkel certifikaat onder 2000, verkort, hoond en verkracht evenzeer de regten van het Bestuur, dat die certifikaten heeft afgegeven, alsof dit aan 200 ware geschied; het is slechts de herhaling van hetzelfde misdrijf; en één individu heeft even veel aanspraak op de handhaving van zijn heilig, onschendbaar en onverjaarbaar regt, als zijne 199 overige BB∴ Eene moeder toch, die zich zoude laten afhouden, van in de bres te springen voor haar kroost, zoo dit mishandeld, gehoond en beroofd werd, door de gedachte, dat het niet aan al hare kinderen, of het meerendeel harer telgen te beurt viel, ware eene gevoellooze, ware eene ontaarde stiefmoeder; de kleinste heeft dezelfde aanspraak op bescherming, als de grootste. Buitendien wordt het heiligste regt geschonden, door eenen enkele te vragen naar zijne geloofsbelijdenis, die soms onbekend is bij haar die dien Br∴ heeft aangenomen.

Wat het tweede argument betreft, namelijk, dat de V∴ M∴ eene Christelijke instelling zoude zijn, vragen wij al dadelijk, bestaat er iets meer Christelijks, dan eene Christen Kerk, en wien is het tot hiertoe ingevallen, den Israëliet toegang tot zoodanige gebouwen en het bijwonen der daarin uitgeoefende godsdienstplegtigheden, als het avondmaal, de mis, of de predikatie, enz. te weigeren. Wil men het maatschappelijk leven niet als voorbeeld nemen, wij vragen, of er in de V∴ M∴ iets meer Christelijks bestaat, dan de hoogste der zoogenaamde hier beoefende oppergraden, de graad van Soeverein Prins van het Rozenkruis, en hoe men hier te lande over de toelaatbaarheid van Israëlieten tot dien graad denkt, heeft het officieele orgaan des Hoofd-Kapittels beantwoordt, door het bekende rapport van zijne kommissie (te vinden D. II, bl. 55-60).

Die tweede reden, welke men kan beschouwen als het hoofdargument van hen die het on-Maçonniek beginsel der uitsluiting van Israëlieten, èn als Kandidaten, èn als bezoekers toelaten, en bestaande daarin, dat de Orde eene Christelijke instelling zoude zijn, is eene uitdrukking, welke in de onderwerpelijke zaak zoo dikwerf is gebezigd, dat wij haar hier willen ontleden. Zij kan

geene andere beteekenis hebben, dan dat de Orde, hetzij door, hetzij voor Christenen zou zijn daargesteld. Alvorens wij het eerste lid onderzoeken, moeten wij doen opmerken, dat al ware zij door Christenen gesticht, dit haar, alsdan eene instelling van Christenen, maar nog niet tot eene Christelijke instelling zoude maken. Zoo zijn b.v. de prijsinstellingen van MONTHYON geene Christelijke, noch de weldadige stichtingen van HEYNE te *Hamburg*, geene Joodsche instellingen, ofschoon de stichter van de eerste de Christelijke en die der laatste de Joodsche godsdienst beleed. Onderzoeken wij thans het eerste, namelijk of de Orde door Christenen is gesticht. Voor hem die niet aan de schil blijft hangen, maar tot de kern doordringt, kan het antwoord niet twijfelachtig zijn. Immers reeds bij de Egyptenaren, de Grieken, de Israëlieten en bij nog oudere volken, vindt men afgesloten, geheime vereenigingen van den aard der Eleusinien, van de Esseesche en Pythagoreesche verbonden, waarin men eerst na het afleggen van proeven werd opgenomen, en die, bij het stichten van onderlinge verknochtheid, ten doel hadden, den mensch wijzer en beter te maken. Zij bestonden dus lang voor het begin der Christelijke tijdrekening. De stelling die de Vrijmetselaars doet afleiden van de Romeinsche bouwkorporatien, werpt deze meening niet omver, omdat ook die inrigtingen niet door Christenen zijn ingesteld en weder van oudere instellingen bij de Grieken zijn nagevolgd. Zoo zijn dan ook de symbolen der eigenlijke of blaauwe Maç niet aan de Christelijke godsdienst ontleend, maar wel aan die der Israelieten, en zouden dus veeleer, gelijk te regt door Prof. REINHOLD, in zijn bovenaangehaald werk is aangemerkt, op Israelietischen oorsprong wijzen. Maar aangenomen dat er eenige overeenkomst te vinden zij tusschen de symbolen der Vrijmetselarij en die der Christelijke godsdienst, welker oudste sekte zoo vele Joodsche gebruiken heeft bewaard, dan bewijst dit niets anders, dan dat de Orde na een eeuwen lang bestaan, in landen, welker inwoners voor het overgroote gedeelte de Christelijke godsdienst belijden, in het uitwendige eenige lokale kleur hebbe aangenomen van de godsdienst der bewoners van de landen waar zij bestond, misschien uit voorzorg van de zijde der leden, om geene ergernis te geven aan dweepzieke oningewijden. En in dien geest, zegt ook de katechismus op de vraag: waar de Orde haren oorsprong nam? Bij de eerste menschen in het Oosten (zie D. II. bl. 23). Buitendien krijgen wij een duidelijk denkbeeld van zulke wijzigingen, door de later er op geënte en tusschengeschoven hoogere graden, de kenmerken dragende van de politieke, Jezuitiesche, theozofiesche, alchemistiesche, of mystieke bedoelingen der stichters. Zij is dus niet *door* Christenen gesticht. Hiermede zou dan ook vervallen het onderzoek, of zij *voor* Christenen - d.i. uitsluitend voor dezen - gesticht ware. Doch ook deze vraag willen wij op zich zelve onderzoeken. Een bewijs voor het toestemmend antwoord op deze vraag te zoeken, in de overeenkomst van de leer der Orde met de zedeleer des Christendoms, bewijst te veel en dus niets. Elke godsdienst toch, heeft - wanneer zij de zaden harer spoedige vernietiging niet met zich zal voeren, en wanneer

zij de goddelijkheid van haren oorsprong, waarop alle aanspraak maken, niet dadelijk zal logenstraffen - de zedeleer tot noodwendigen grondslag. Deze nu is één en onveranderlijk, als de waarheid, als de Godheid, waarvan beide afkomen. De zedeleer van alle beschaafde godsdiensten moet dus op hetzelfde zedelijke punt nederkomen. Men neme vier godsdiensten, welke in het uitwendige hemelsbreed van elkander verschillen: Die van ZOROASTER en de Joodsche, de Chineesche en de Christelijke. Vinden wij nu bij de Perzen (*Vispered.* Ve. *Cardé: Ehorem mezdanm* enz. *vad retofretîm*) ik doe *izeschné (izeschné*, is een gebed, waarin men de grootheid verheft van dengeen tot wien men zich wendt), aan alle heiligen der wereld, welke zij ook mogen zijn, ik maak hun *néaesch* (nederige en onderdanige bede), ik wil hun behagen, ik doe wenschen voor hen. - BAHMAN! waak over hen allen, die regtvaardige en godvruchtige werken doen. - Hij, die op edele wijze het voordeel van anderen bevordert (beoogt), hetzij zoodanig mensch thans leeft, hetzij hij zal bestaan, of hetzij hij geweest is, diens reine ziel zal naar het verblijf der onsterfelijkheid stijgen, zelfs dan, als die man onderdrukt mogt worden. (ANQUETIL DU PERRON, *le Zend-Avesta de* ZOROASTER, *T.* I. (*a) Paris* 1771. 4to. *p.* 124, 128, 194. *Vendidad sade izeschné et vispered. Vispered* 5e. *carde* - XIVe. en XLIVe. *Ha*); en beval ZOROASTER op onderscheiden plaatsen, zijne volgelingen: bemint, onderwijst, helpt elkander, zoo vinden wij in *Levitikus* XIX:18 en 34: Gij zult uwen naasten beminnen gelijk u zelven. De vreemdeling, die als vreemdeling bij u verkeert, zal onder u zijn, als een inboorling van ulieden; gij zult hem liefhebben als u zelven. Er wordt geleerd onzen naasten niet te benijden, in *Exod.* XX:14. Onzen beleediger en vijand niet te haten, in *Lev.* XIX:17 en 18. Den naaste en zelfs den vijand te helpen, wordt voorgeschreven in *Exod.* XXIII:5. *Deut.* XXII:1 en 4. *Deut.* XXIV:14. *Maleachi* II:10, hem niet slecht te behandelen, in *Lev.* XIX:13, 14, 16. Voorschriften, oneindig versterkt in ז׳ en ב קרפ תוכא, en het gebedformulier, den Jood voorgeschreven, luidende: 'Ik ben bereid, het gebod van de liefde tot den evennaaste volkomen uit te oefenen; ik vergeef allen mijnen vijanden; o God! wil hun ook vergeven.' - Vinden wij bij CONFUCIUS (*Ann. Maç. T.* VI. *p.* 6) den wetgever der Chinezen: bemint uwen naaste, gelijk u zelven; doet anderen niet, wat gij niet wilt, dat u geschiede; schenkt uwen vijand vergiffenis; verzoent u met hem, en roept God ten zijnen voordeele aan. Zoo vinden wij in MATTH. VII:12. Alles, wat gij wilt, dat u de menschen doen zullen, doet hun dat ook, en 1 *Joh.* IV:7. Laat ons elkander liefhebben. Maar dit ter zijde latende, en dë stelling, dat de Orde eene Christelijke instelling zou zijn, voor een oogenblik gaaf aannemende, dan valt ook het verkeerde er van in het oog, en kan men gerust besluiten, dat zij geene Christelijke instelling in den algemeenen zin is, daar het kerkhoofd van het grootste gedeelte der Christenheid - der Katholieken - en de geestelijkheid, tot den stoel van St. PETRUS behoorende, de Orde en hare medeleden bij herhaling in den ban hebben ge-

daan, en het deelnemen er aan hebben verboden, op doodstraf en bij verbeurte der bezittingen (zie de Art. BUL en PAUSELIJKE BUL), gelijk ook de Inquisitie te *Rome*, in 1739, een Maç geschrift, getiteld: *Rélation apologétique et Historique de la Societe des Fr Maç*, door beulshanden heeft doen verbranden. Is de Orde dus eene Christelijke instelling, dan is zij geene algemeen Christelijke, maar uitsluitend eene Protestantsch-Christelijke instelling, en dan mogen de Pruissiesche Loges, en wie haar stelsel aankleeft, evenmin Katholieken als Joden, in de Orde opnemen. De Orde wordt dan eene vereeniging eener bijzondere sekte, eene hulpkerk en onverdraagzame Prozelieten-fabriek, dat haar niet hooger plaatst; en behalve, dat hier dan te pas komt, hetgeen wij D. III. *p.* 61 (reg. 12 v.o. en volg.) hebben medegedeeld, verliest de Orde daardoor veel van hare waarde, die juist daarin is gelegen, dat zij, boven kerkgrenzen verheven, elk lid in zijne bijzondere godsdienstige denkwijze vrij laat.

Ware de Orde eene Christelijke instelling, dan zou dit zeer zeker door de jaartelling moeten worden aangewezen; maar neen, de VV MM tellen van de schepping der wereld, d.i. van het oogenblik, waarop de O B v het H zeide: er zij licht. Toen bestond noch Christendom, noch geloofspartij. Het eerste menschengeslacht had één geloof: het geloof aan God. Dit gewigtige symbool geeft alzoo te kennen, dat de V M voor elk mensch, van welke godsdienst ook, mits geloovende aan het bestaan van God, geschikt is, en deze in de Orde kan worden opgenomen. Gaat men het punt, ten aanzien der nieuwere V M, in een historiesch en krietiesch opzigt na, dan zal men geene gegronde aanmerking kunnen maken op de volgende redenering. De nieuwere V M, of de Orde gelijk zij thans bestaat, is afkomstig uit *Engeland*, welk land de Orde in alle andere landen (bijna uitsluitend) onmiddellijk ingevoerd, en alzoo het aanzijn heeft gegeven aan de Maç, ligchamen hier en elders bestaande. Het is ook dat land, waar de meeste oorspronkelijke overoude Maç gedenkstukken aanwezig zijn. In de eerste plaats dient men dus na te gaan, Wat de denk- en zienswijze, en de geest is, daar te lande heerschende, hierna behoort men inhoud en strekking der aldaar aanwezige gedenkstukken te beschouwen, en die te vergelijken, om daaruit op te maken, of er tusschen deze en de zienswijze der Engelschen ook eenig verschil, eenige tegenstrijdigheid heerscht, met al hetwelk men later de geest der drie Berlijnsche GG LL kan vergelijken. De denk- en handelwijze der Eng. Gr L en hare onderhoorigen nu, blijkt genoegzaam uit het bovenaangehaalde. Wij hebben ons dus slechts met de oorkonden bezig te houden, zijnde:

1. De Konstitutie van *York* van 4926.
2. Het zoogenaamde V M verhoor van den tijd, tusschen 4442-4456.
3. De oudste en echte Leerlingskatechismus.

En eindelijk de Konstitutien en pligten, op deze *Old Charges* en *Old Marks* gegrond, en welke zelfs door hen worden er-

kend, welke het hier bestreden stelsel aankleven. De eerste dan der genoemde oorkonden (te vinden D. II. bl. 136) zegt duidelijk in Art. 1.

> De eerste pligt is, dat hij God opregt vereere, en de wetten der Noachieten (zie deze in het Art. NOACHIETISCHE GEBODEN) opvolge, dewijl het Goddelijke wetten zijn, die de geheele wereld moet nakomen. - En in Art. 3,
> Jegens alle menschen zult gij dienstvaardig zijn, en, zoo veel gij kunt, trouwe vriendschap met hen aanknoopen, en er u niet om bekreunen, wanneer zij eene andere godsdienst of meening toegedaan zijn.

Hiermede stemt nu ook geheel overeen de inhoud van den eersten pligt, vermeld in ANDERSON's *Constitutieboek*, luidende, naar de uitgave van 5723, aldus:

> Een V M is, door zijne roeping, verpligt, de zedewet te gehoorzamen (in de uitgave van 5738 volgt nu, nog meer overeenkomstig met de Konstitutie van *York*, en wat ook in al de latere uitgaven is bijbehouden: *als een trouwe Noachiet*), en zoo hij de kunst regt verstaat, zal hij noch een stompzinnige Godloochenaar, noch een ongodsdienstige vrijgeest zijn. Ofschoon dan nu ook de VV MM, in oude tijden, in elk land verpligt waren, te behooren tot de godsdienst van dit land, of dat volk - welke het ook mogt zijn - zoo wordt het echter thans dienstiger geacht, *hun alleen die godsdienst tot pligt te maken, waarin alle menschen overeenstemmen, maar hun-zelve hunne bijzondere meeningen te laten; dat is: goede en trouwe mannen te zijn, of mannen van eer en regtschapenheid, door welke benaming of overtuiging zij ook mogelijker wijze onderscheiden mogen zijn.* Zoodoende wordt de V M het middelpunt ter vereeniging, en het middel, trouwe vriendschap te stichten onder menschen, welke, buiten dat, aanhoudend van elkander verwijderd hadden moeten blijven.

In de uitgave van 5738 wordt ANDERSON iets duidelijker; want in plaats van: *ofschoon dan nu ook*, enz. vervolgt hij aldus:

> In oude tijden rustte op de Christelijke V M (aldus bestonden er ook niet-Christelijke) de pligt, zich naar de Christelijke gebruiken van elk land te rigten, waarin zij reisden of arbeidden. *Aangezien echter de V M onder alle volken, zelfs van verschillende gadsdiensten*, wordt gevonden, zoo rust thans nog slechts de pligt op hen, die godsdienst aan te kleven, in welke alle menschen overeenstemmen, - elken Br zijne eigene bijzondere meeningen overlatende - d.i. goede en trouwe mannen te zijn, mannen van eer en regtschapenheid, *door welke mogelijke benamingen*, godsdiensten of overtuiging, zij ook mogen onderscheiden zijn; want zij stemmen allen overeen in de drie groote Artikelen van NOACH, dat genoeg is, het cement der Loge te bewaren. Zoo doende is de Metselarij het middelpunt hunner vereeniging, en het gelukkige middel, menschen te vereenigen, welke, buiten dat, aanhoudend van elkander verwijderd hadden moeten blijven.

Deze is de echte tekst, en elke vertaling of aanhaling, welke een anderen zin heeft, moet als vervalscht worden aangezien. (Men vergelijke hiermede de *Old Charges*, bij KRAUSE *Kunst-Urkunden* II. *p.* 253).

Ook het oude gebed (vermeld bij KRAUSE, t.a. pl. I, bl. 143, volg.) is merkwaardig, en bevat de volgende plaats:

> O Heere God! schenk ons, bij ons geloof, deugd; bij de deugd, kennis (erkentenis); bij de kennis, gematigdheid; bij de gematigdheid, verstand; bij het verstand, geduld; bij het geduld, godsvrucht; bij de godsvrucht, *Broederliefde*; en bij de *Broederliefde*, algemeene liefde; en geef het o Heer! dat de Metselarij gezegend zij door heel de wereld, en uwe vrede over ons zij, o Heer! en geef dat wij allen mogen vereend zijn als een eenig mensch, enz.

Teregt dan ook zegt CRETSCHMAR, in zijn lager vermeld werkje, bl. 36, 37, 41 en 44.

> Het V□ M□ verbond heeft met de Christelijke religie niets meer te doen, dan met elk ander religieus systeem, dat de vereering van den eenigen God ten doel heeft. Dit verbond heeft, in zijne oude pligten, bij oorkonde bevestigd, dat het een Gods-verbond, maar ook aan het geheele menschdom gewijd is; het heeft in den eersten pligt op voldoende wijze verklaard, dat het met zijne werkdadigheid alle menschen wilde omvatten, zonder te zien naar hunne geloofsbelijdenis, en heeft dus geenszins zich voor eene Christelijke instelling willen uitgeven, noch het Christendom tot zijn onderwerp gemaakt. Uit al die daadzaken volgt dus, zonder nog iets verders aan te voeren, dat alle Christelijke voorwaarden (*Bedingungen*), welke sedert in de Metselarij werden ingevoerd, met den eersten pligt in strijd zijn en als vervalschingen van dezen moeten worden beschouwd.
> Ware de bedoeling der stichters van de Konstitutie geweest, het Christendom als grondslag der V□ M□ te kiezen, dan hadden zij eene van de bestaande gezindten tot grondslag moeten kiezen, dan zouden ook al de belijders van andere Christen-geloofstelsels van het verbond uitgesloten hebben moeten worden; want dit had men niet kunnen vermijden ter instandhouding van den grondslag, en dit doel zou onmiddellijk de leer hebben voortgebragt, dat zij, die BB□ wilden worden, zonder de gekozen konfessie te belijden, niet als BB□ zouden mogen erkend worden, dewijl de Christelijke voorwaarde van het verbond, welke het als principe had aangenomen, door de in praktijk gebragte dogmen (geloofs leerstellingen) zou zijn verheven tot een objektief geworden wet. Hieruit zou verder zijn gevolgd, dat de Fransche VV□ MM□, grootendeels aanhangers der Katholieke godsdienst, een daarmede overeenkomstige observantie zouden hebben ingevoerd; dat zij hunnerzijds de Protestantsche Metselaars zouden hebben geweigerd, als BB□ die aan de voorwaarden hunner werkplaatsen niet voldeden. Het is dus bewezen, dat het verbond der VV□ MM□ geen godsdienststelsel, welk ook, als eigendommelijken grondslag kan aannemen, zonder te moeten vreezen, dat zijn innerlijk wezen verstoord en zijn eigen principe, dat er naar streeft het menschdom in het algemeen gelukkig te maken, ten onder gebragt zou worden.
> Ingeval de stichters der oud-Engelsche Konstitutie een Christelijk verbond van de V□ M□ hadden willen maken, dan hadden zij het eens moeten worden en verklaren, wat zij verstaan en begrepen wilden hebben onder het tot grondslag der Metselarij aangenomen Christendom, en hier doet zich een onafzienbaar veld van ontelbare zwarigheden en struikelblokken op; want dan zouden zij op het gebied der subjektieve godsdienstbegrippen gekomen zijn, welke onder de belijders der Christelijke godsdienst veel talrijker zijn dan onder al de andere eerdiensten die het monotheïsmus huldigen - zouden zij elkander echter wel onderling hebben kunnen verstaan, alle subjektieve meeningen te versmelten tot een principe, even geldend voor alle Christelijke deelnemers van het verbond? Dit zal wel niemand toestemmen, die het gewigt der subjektieve godsdienstbegrippen in den mensch heeft leeren achten (*beachten*) en naar waarde schatten

(*würdigen*); want deze zijn in den eenling even vast geworteld, als de objektieve godsdienststelsels in eene massa van menschen, en beide ondergaan geene verandering, zonder af te vallen van hetgeen als waar erkend was, buiten hetwelk toch geene overeenstemming tot het vasthouden van een principe mogelijk is. Hoe kan echter het V□ M□ verbond, dat beoogt *den mensch in al zijne wezenlijke eigenschappen gelukkig te maken*, immer zich met zoodanige oogmerken afgeven (*solche Zwecke betreiben*)? Hoe zou het zich durven veroorloven, door zijne instellingen (*verfassung*) aanleiding te geven tot den nadeeligsten toestand, het koele indifferentisme, tot het verloochenen van datgene, wat den mensch het hoogste en heiligste moet wezen, of zelfs tot den afval van zijne verkregen betrekking tot God? - Had zich in het verbond een eklektiesch Christendom gevormd (*ausgebildet*), of ware dat daardoor zamengesteld, dan zou deze, op zich zelven, nieuwe tak des Christendoms, ook opgekomen zijn als eene leer, verschillende van alle Christelijke geloofssystemen. Wat zou daaruit zijn gevolgd? Eene nieuwe Christelijke Kerk, die met alle andere bestaande sekten der Christenwereld openbaar in strijd zou zijn geweest; die als aanmatigend nieuweling, tegenover al de

> andere Christelijke instellingen, zich aan algemeenen aanval zou hebben blootgesteld, en zich met de onvermijdelijke beschuldiging zou hebben belast, ongeloof en dwaalleeren te verbreiden, het Christendom te misvormen, en dit, door zijne toepassing op de Metselarij, eene daaraan geheel vreemde instelling, te profaneeren, enz.

Ook de geleerde Br MERZDORF zegt in zijn gemeld werkje (bl. 38).

> Dit verheven denkbeeld, elken mensch tot een volkomen harmoniesch mensch te vormen, en daardoor geluk, heil en zegen in de geheele wereld voort te brengen, is alle moeite, alle inspanning waard om het te verwezenlijken, opdat het hoogste, het toppunt (*der Sonnengipfel*), het doelwit van ons streven als Metselaars en menschen, worde bereikt. Gevolgelijk mag het verbond, welks bestemming algemeen is, dat wil zeggen, dat het den mensch datgene kan en zal verschaffen, wat Staat en Kerk, wat gezin en vriendschap niet kunnen tot stand brengen, namelijk alzijdige, gelijkvormige volmaking der geheele menschelijke natuur in ongestoorden vrede - dit verbond, zeg ik, mag geene geloofsbelijdenis uitsluiten.

In denzelfden geest, spreekt op krachtige en bondige wijze, de even geleerde en achtingswaardige als ijverige Br, Baron VON WEDEKIND, in zijne *Anmerkungen für nachdenkende Brüder (Frankf. a. M.*, 1818).

Gaat men het symbool der Loge na, dan vindt men (zie de Art. GEDAANTE en LOGE) in den oorspronkelijken Leerlingskatechismus, op de vraag: ‘welke gedaante de Loge heeft? het antwoord: zij is een langwerpige regthoekige vierhoek. - Hoe lang is zij, Br? van het oosten naar het westen. - Hoe breed? Tusschen het Noorden en Zuiden. - Hoe hoog? Van de aarde tot den hemel. - Hoe diep, Br? Van de oppervlakte der aarde tot aan het middelpunt. - *Waarom wordt er gezegd, dat uwe Loge van de oppervlakte der aarde tot aan het middelpunt strekt? Daarom, dewijl de Metselarij algemeen is.*’ Op dezelfde wijze toont het antwoord, op de vraag: waar de V M aanving? dat de Orde met het menschelijk geslacht in het algemeen zóó is ineengeweven, dat zij te gelijk er mede ontstond en slechts daarmede kan vallen, zijnde zij datgene, wat den mensch met den medemensch in alzijdige aanraking brengt, waarom zij dus met regt van den eersten mensch wordt gedagteekend. De Metselarij is, gelijk KRAUSE zegt, het inwendige en het uiterlijke, het zelfstandige en gezellige leven van alle menschen, waarin ieder een geheele harmoniesche mensch is, en allen vereenigd één menschdom uitmaken. De Metselarij beschouwt dus alle menschen als Broeders, en sluit niemand uit die aan *God, zedeleer* en *onsterfelijkheid* gelooft. Hieruit volgt dan ook klaar en ontegenzeggelijk:

> Dat den Monotheïsten van alle geloofsbelijdenissen, het opnemen en het deelnemen in de V M *moet* worden toegestaan, en dat aldus on-Christenen - wanneer zij de zedelijke vereischten bezitten - moeten beschouwd worden als volkomen geregtigd tot het deelneman aan het verbond, en dat dus de toegang niet mag worden geweigerd aan Israëlieten en Mahomedanen (CRETSCHMAR, t.a. pl. bl. 51, volg.).

Wij hebben opzettelijk uitsluitend het gevoelen van Duitsche Broeders opgegeven, omdat ons, Ned. BB vroeger, d.i. voor dat een allezins verwerpelijk stuk onze gelofte heeft vervangen, ook door deze geleerd is, wat te denken van eenig te maken verschil, uithoofde van geloofsbelijdenis. Wij toch weten het, en

moeten het ook - althans wat de eigenlijke of blaauwe graden betreft - met hart en ziel belijden, dat de Orde afgescheiden is van alle pozitieve en dogmatiesche godsdienst, en met bevreemding vragen wij, of dan ieder zijn bijzonder godsdienststelsel niet als te goed, als te verheven moet houden, dan dat het noodig zou hebben als een bouwvallig huis, door van buiten aangebragte stutten geschoord te worden, een stand van zaken, die èn de godsdienst, en de daartoe gebezigde instelling in gelijke mate onteert. En wat zou er buitendien van eene Orde moeten worden, waarin men zoo velen opneemt, die, volgens het Pruissiesche systeem, niet tot de Orde mogen toegelaten worden, en waarvan er zelfs (de Perziesche Ambassadeur te *Londen*) aangenomen zijn door den Staatsminister PERCEVAL, in tegenwoordigheid van den H□ E□ Gr□ M□ Nat□, den Hertog van *Sussex*.

Wanneer wij uitgaan van het denkbeeld dat er twee stelsels in de Vrijmetselarij kunnen bestaan, en de Pruissiesche Groote Loges het regt en de magt hebben, eenlingen, die het zedelijk waard zijn tot het verbond toegelaten te worden, terug te stooten, alleen om hunne belijdenis van de oudste monotheïstiesche (éène godheid huldigende) geloofsleer, van waar dan kunnen zij ooit het regt halen, Broeders, in wettige, erkende en geregelde Loges ontvangen, en voorzien van de noodige, door bevoegde besturen afgegeven bewijsstukken, te weigeren; den pligt van onderlinge Broederpligt te schenden, het regt en de magt van erkende oudere Zusterligchamen te verkrachten en met voeten te treden, en den Broeder van zich te schoppen, met het woord van liefde in den mond, voorgevende daartoe gedwongen te worden door eene geloofsleer die algemeene menschenliefde predikt, en met het aangeprezen voorbeeld van den barmhartigen Samaritaan voor zich, maar doof en blind er voor? Van waar halen deze het regt hem, wiens ziel hunkert naar geestelijk voedsel, onbevredigd, hongerig en dorstig uit te werpen, en zij, die priesters zijn van eenen Tempel daar algemeene liefde en veredeling wordt geleerd, den smachtende te verstooten, in den naam van Hem, die volgens de opmerking van den verstokten, ongeloovigen NUSHIRVAN, den graanhalm van den Muzelman geen rijker of schraler oogst doet afwerpen, dan dien van Jood of Christen, en de zon voor allen doet schijnen? Het bestaan van twee Maç□ stelsels is echter een onzin: er kan slechts een enkel bestaan; middelweg is hier niet; een van beiden moet hier een dwaalspoor betreden. Is dit nu het geval bij al de Maç□ ligchamen ter wereld, met uitzondering van de drie Berlijnsche Groote Loges, dan zijn wij, Nederl. VV□ MM□, onwettige, valsche Broeders, wij zijn dan bastaarden en de Ned. Loges met het Groot-Oosten aan het hoofd, die zooveel onwaardigen ontvangen, verraders jegens de Orde, dan moet niet slechts de Israelietische Broeder, voorzien van een buitenlandsch certifikaat, van zoodanige afdwalende, onwettige en valsche Loge, maar dan moeten alle certifikaten, van zoodanig ligchaam uitgaande, hetzij ze door Christen of Jood worden vertoond, volstrekt afgewezen worden, en het toelaten van één eenig zoodanig Broeder, van zulk een stuk voorzien, is meineed en verraad jegens de Orde. Wij

spreken nog niet eens van de vele certifikaten, door Officieren mede onderteekend en afgegeven, welke tot de Israelietische godsdienstleer behoorende, en welke de houders voor en boven alle anderen moesten doen uitsluiten. Maar men ga met de gezonde reden te rade, en vrage, hetzij men aantal of wigtigheid der gronden tegen het Pruissiesche stelsel onderzoekt, wie hier de uitzondering is, wie hier het dwaalspoor betreedt in eene Orde, waarvan LESSING - een schrijver, bij elken denker hoog vereerd, en in de Pruissiesche Loges vaak behandeld en gelezen - met zoo veel waarheid zegt:

> Eene grondwet der VV MM is:
> Elk regtschapen mensch, van behoorlijken aanleg, zonder onderscheid van vaderland, zonder onderscheid van geloofsbelijdenis, zonder ouderscheid van zijn maatschappelijken stand in de Orde aan te nemen (ERNST en FALCK, LESSING'S *Werke*, 2*er band, Berlin* 1825, 16mo. bl. 34, vergel. 14-33).

Zijn de drie Berlijnsche GG LL nu daarentegen op het dwaalspoor, waarom, vraagt men dan met regt, waarom heeft dan het Ned. Gr O nimmer direkte middelen aangewend, om zijne eer, die zijner certifikaten, die zijner kinderen, zoo herhaaldelijk aangeschonnen, verkracht, vertrapt en bezoedeld, te verdedigen en op te houden. Men was dit aan zich-zelven, en vooral aan zijne kinderen verschuldigd. Met welken verzachtenden naam kan men wel de handelwijze noemen van eene Loge, of een Hoofdbestuur, dat voor gereed en gangbaar geld een bewijsstuk verkoopt, als geldig door de geheele wereld, terwijl de bezitter ziet, dat hij naauwelijks de grenzen heeft overschreden, of het staat een ieder vrij, zijn heiligdom, zijn onkrenkbaar regt, zijn bewijs, voor leugenachtig, voor ongeldig uit te krijten, hem en zijne moeder voor onwaardigen, voor verraders jegens de Orde te verklaren, en beiden ongestraft te beleedigen. Men wete het wel, men is die kinderen bescherming verschuldigd, omdat er, zonder tegenspraak, wederkeerigheid van regten en pligten moet bestaan. Men is hun bescherming verschuldigd, en de geheele Orde heeft er belang bij, daar, zonder dat, de Orde misleiding en bedrog wordt, en men met PASCAL van haar met regt zou kunnen zeggen: *Verité en deça mensonge au delà.*

Maar welk middel, zal men welligt vragen, is hier aan te wenden, om herstel te verkrijgen? Al vast niet dat, van slechts vertoogen te doen, dat tot niets leidt, en eene stemme is, roepende in de woestijn. Handelen past den man, en de V M moet man zijn. Het eenige middel, dat tot herstel kan leiden, is dat, hetwelk zelfs door vele geleerde BB, en daaronder leden van Pruissiesche Loges is aangeraden, namelijk, *Represailles.* Neen! roept er een, aanstonds door een grooten hoop gevolgd, geene *represailles*! - Waarom niet? - Deze zijn onbroederlijk, onedel, onregt! - Maar wanneer eene bende geestdrijvers u overvalt, u bezittingen ontsteelt, waarop gij de heiligste regten hebt, u uitplundert, is het dan onedel, wanneer gij het erfgoed uwer ouders, uw eigendom, de toekomstige bezitting uwer kinderen verdedigt? Is dit onedel, of is het het vervullen van heiligen pligt, jegens zich zelven en de zijnen, of is het niet

noodweer, of ware het edel, regt en billijk, met bedaardheid en over elkander geslagen armen, als een ellendige lafaard, u met de uwen, door het onregt aan den dijk te laten zetten? - Maar zij zijn VV MM! - Neen, die zijn ze niet! - Maar zij hebben onze WW, onze TT, onze AA - Zijn dan WW, TT en AA de V M? zoudt gij, b.v. een lid eener Jezuïtenvereeniging, een *Carbonaro*, een *Élu-Cohen* in uwe LL toelaten? - Neen! - Waarom niet? - Omdat deze onder een gelijk uiterlijk, een verschillend wezen verbergen - Welnu, het is hier hetzelfde; wij hebben een wereldverbond, dat niets dan liefde ademt; zij een onverdraagzaam kerkverbond; zijn zij ons nu meer gelijk, dan de *Carbonaro* met zijn' politiek, de *Élu-Cohen* met zijne theozofie, of de Jezuït met zijn religieus-politiek stelsel? - Neen! - Waarom dan geene *represailles*? Deze hier aan te wenden, is niet alleen geoorloofd, maar het zou pligt, dure, hooge pligt zijn. Een lid van eene der werkpl, arbeidende onder de drie Berlijnsche G L, toe te laten, zoo lang zij hun stelsel aankleven, is meineed en verraad jegens de Orde; een spelen met, en vertrappen en schenden van de heiligste verpligtingen, gelijk staande met het invoeren of toelaten van profanen, waarop, niet lang geleden, de infameerendste straf door het Nederl. Gr O is toegepast.

Hopen en wenschen wij, voor de eer en luister der Orde, voor den gewenschten vooruitgang van beschaving en verlichting onder de BB, voor de meerdere toenadering tot een meer eenstemmig Loge-systeem in *Duitschland*, en de werkpl over den geheelen aardbodem verspreid, voor de erkenning eindelijk van algemeene menschenwaarde, dat het jaar 5845 (waarin de Gr L *Royal York zur Freundschaft*, te *Berlijn*, bereids naar aanleiding van een in 5838 voorloopig genomen besluit, bij de alsdan plaats hebbende herziening harer wetten, de toelating der Israëlietische BB bepaald had), metterdaad *een jaar des waren lichts zij*, opdat die lichtstralen zich verspreiden over de andere GG Loges, en vooral over de zuster Gr LL *zu den drei Weltkugeln* en de *Grosse Landes-Loge*, te *Berlijn*, in de beslissing der groote zaak, zoo al niet eenstemmigheid, dan toch ten minste die meerderheid van twee derden aanbrengen zal, welke, volgens de statuten der eerste noodig zijn, om tot de gewenschte toelating te besluiten, en zonder welke bepaalde meerderheid de zaak bereids gunstig zoude zijn beslist geweest.

Hij, die verlangend is, van dit onderwerp meer te weten, kan zijn wensch bevredigd zien in de volgende werken:

Drey Freymaurer Reden, nicht im Freymaurerischen styl gehulten oor dem 12 *Dec.* 1785, *in der Loge zum Biedermann, zu Lemberg*, 1785 (de schrijver is Br VON KORTUM).

BOSCAMP, *Werden und konnen Israeliten zu Freimaurern aufgenomen werden, u.s.w. Hamb.* 1788. 8vo.

Bekenntniss der Loge zur Toleranz, Berlin bij UNGER, 1790. 4 bladz. 8vo.

Die gute Sache der Freymaurerer in ihrer Würde dargestellt. Züllichau 1798. 8vo. (zie vooral bl. 29.)

Br BÜRMAN, *Maur Archiv. Band* I. 1e. *hälfte. Mannh.* 5809. 8vo. waarin bl. 42-44 volg. zeer goede wenken worden gegeven.

Analecten der Loge Amalia, te *Weimar*, 1810. 8vo. (voornamelijk de voordragt van Br□ WIELAND.)

Br□ GERLACH, in het 2e. Deel van *Sarsena* (bl. 207), *Freiberg* 1817.

Br□ L. ALBANUS, *Kurzgefasste Charakteristik der heutigen Israëlieten und ihrer würdigung zur Freymaurerey, Leipzig* 1818. 8vo.

Br□ VON WEDEKIND, *Das Johannisfest in der Maurerey, u.s.w. Frankf. a. M.* 1818, vooral bl. 21, 82-89, 101, 120, op enkele plaatsen van zijn werk: *Der Pythagoreische Orden, u.s.w.* en van de *Baustücke, ein Lesebuch fur Frei-Maurer, Giessen* 1820, 11 *vol.* 16mo.

Altenburger neues Journal, Bd. I. I. *p.* 584.

- *Zeitschrift für Frei-Maurer*, 1824. II. bl. 124 vol. zijnde een opstel van Br□ *ουλ*, over het doel der V□ M□

--- 1827 en 1828, bl. 318, in het opstel *Türkische Maurerei*, van Br□ BLUMENHAGEN, bl. 403, en in *Können Nichtchristen, besonders Juden, zur Frei-Maurer Brüderschaft zugelassen werden*, van Br□ G. SCHNEIDER.

- *neue Zeitschrift fur Frei-Maurer*, 1833, 1834, *p.* 23 volg. in het opstel van Br□ RÖTH, over het doel der V□ M□, naar de *Old Marks.*

Br□ KRAUSE, *die drei ältesten Kunst-Urkunden der Frei-Maurer Brüderschaft, u. s w.* 2e. *Ausgabe, Dresden* 1819-21. IV. *vol.* 8.

Freie Bekenntnisse eines Veteranen der Maurerei, u.s.w. Leipzig 1824, vooral afdeeling V en VI (de schrijver is Br□ V. SCHÜTZ).

Br□ A. WENDT, *Ueber zweck und Mittel, Gegenwart und Zukunft der Freimaurerei, Leipzig* 1828, voornamelijk bl. 19.

Die Deutsche Litteratur von W. MENZEL, *Stuttgart* 1828, D.I. bl. 277. *De Cirkulaire der Loge Balduin zur Linde im Or. Leipzig* van 1829, p. 6.

-- *zum Frankfurter Adler*, te *Frankf. a. M.* van 17 April 5833 en 29 Julij 5835.

-- *Apollo*, te *Leipzig*, 1835. *p.* 4.

Hepata oder denkwürdigkeiten und bekenntnisse eines Freimaurers, Leipzig 1836, 8vo. waarin op bl. 3, 84, 167, 261, 272 volg. de zaak, hoezeer oppervlakkig, wordt aangeroerd.

Cirkulaire der Gr□ L□ van Hamburg, 24 Junij 1836.

Br□ J.F.L. MERZDORF, JR. *Die Symbole, die Gesetze, die Geschichte, der Zweck der Masonei schliessen keine Religion von derselben aus. Leipz.* 5836. 8vo.

Cirkulaire der Loge Agrippina, te *Keulen*, 24 Junij 1838, bl. 2 volg.

Br□ P.J. CRETZSCHMAR, *Religionssysteme und Freimaurerei, Frankf. a. M.* 5838. 16mo.

Extrakt uit de buitenl. korrespondentie, ingekomen bij het Gr□ O□ van Ned. Ie., IIe., IIIe. en IVe. stuk.

Le Globe; acchives des initiations aniennes et modernes, 3. *vol. Année* 1841. 6me. *livrais. Juin p.* 217 *suiv.*

Referat des Br□ Grossredners (Br□ E. ZACHARIAS), *in der Gr□ Landes-Loge van Sachsen* 1841. *s.* 11, 12, 14, 20.

[Uitsluiting van de Loges]

UITSLUITING VAN DE LOGES is de hoogste straf welke eenig lid eener Loge kan treffen, en kan niet opgelegd worden dan na behoorlijk onderzoek, in en door het Gr O Zie ONTZETTEN, ONWAARDIG en STRAFFEN.

[Uitverkoren Koëns]

UITVERKOREN KOëNS, van het Hebreeuwsche woord והכ (*kohen*, priester). Eene mystieke sekte in de Vrijmetselarij, die zich bezig hield met de kabbala, de alchemie en het onderzoek aangaande den val en de wedergeboorte des menschen. Zij bestond uit negen graden, in twee klassen.

A. 1.) Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester. 4.) Uitverkoren.

B. 5.) De Koën-Leerling. 6.) De Koen-Medgezel. 7.) De Meester-Koen. 8.) De Groot-Architekt. 9.) De Groot-Kommandeur.

[Uitverkoren Meester Opper-Uitverkoren Meester]

UITVERKOREN MEESTER en OPPER-UITVERKOREN MEESTER zijn de namen der afdeelingen van den Meestergraad, in 5819 door den H□ E□ Grootmeester Nat□ Prins FREDERIK der *Nederlanden* gesticht. Het zijn niet zoo zeer nieuwe graden, als wel eene wijsgeerige ontwikkeling van den Meestergraad, en zijn te beschouwen als de graden, welke in *Duitschland wissenschaftliche Grade* of *Erkentniss-stufen* worden genoemd. Deze afdeelingen van hoog wijsgeerige aard en strekking zijnde, was het al dadelijk denkbaar, dat zij door het gros der Broederen even weinig verstaan, als met gretigheid aangenomen zouden worden, en dit te meer niet, daar deze afdeelingen het regt niet gaven tot het dragen van regenboogverwige linten en schitterende dekoratiën (de geheele dekoratie bestaat in een kleinen zilveren penning), noch den leden ongerijmde, klinkende titels schonken, gelijk dit in de verschillende oppergraden het geval is. Weinig was het echter bij de instelling te voorzien, dat de voorstanders der hooge graden, op zoo vinnig eene wijze zich daartegen zouden aankanten als men heeft zien gebeuren; eene wijze, die zoo verregaand was, dat men alle Maç□ beginsels uit het oog verloor, en zelfs het Charter van *Keulen* bestreed, omdat de mededeeling van het vinden dier oorkonde de vestiging der afdeelingen vooraf ging, zoodat velen het Charter bestreden, alleen omdat zij van meening waren, dat de afdeelingen daarop waren gegrond. Dat men bij de vestiging der afdeelingen beloofde, hun die er in toetraden, de cahiers der hooge graden mede te deelen, was misschien min wenschelijk, maar zulks gebeurt bij alle wetenschappelijke graden (*Erkentniss-stufen* en *Engbünde*) in *Duitschland*, zonder dat er aanmerking op valt. Er was dus geene voldoende reden voor het vinnige van den langdurigen aanval. Evenmin wenschelijk was het, dat men bij de vestiging der verheven wijsgeerige graden, voor het kleiner aantal geschikt, de deelneming open stelde voor allen die er in toetraden. Later heeft men

echter de mededeeling der cahiers achterwege gelaten, en is thans zeer kiesch ten aanzien van kandidaten. Onbegrijpelijk is het, dat de almanak voor VV□ MM□, die toch de Kapittels der oppergraden vermeldt, niet ook opgeeft de Loges die in deze afdeelingen arbeiden. Door dit stilzwijgen zou menig een op het denkbeeld kunnen komen, dat er thans niet meer in werd gearbeid. Dit is nogtans volstrekt het geval niet. Er bestaan thans in *Nederland* meer dan een dertigtal zoodanige Loges.

In den laatsten tijd zelfs zijn de werkzaamheden op aanmerkelijke wijze toegenomen; zoo is b.v. de Loge *l'Union Frédéric*, welker afdeelingen door den H□ E□ Gr□ M□ Nat□ worden geprezideerd, weder tot den arbeid teruggekeerd. Ook is op den 22sten dag der 11e. maand 5844, het 25jarig bestaan der Afdeelingen te '*s Hage*, onder het Voorzitterschap van Prins FREDERIK gevierd, in tegenwoordigheid van 56 afgevaardigden en bezoekers, welke bij die gelegenheid niet slechts feestelijk zijn onthaald, maar ook aan elk aanwezige, door den H□ E□ Gr□ M□ Nat□ een zilveren gedenkpenning is geschonken, vertoonende aan de eene zijde een straalkrans, waarin zich twee stippen vertoonen, omgeven door een' cirkel, en aan de keerzijde in een fraai bewerkten Broederband de woorden: *Het vijf en twintig-jarig-bestaan*, gevierd 1844. Bij deze gelegenheid heeft de H□ E□ Gr□ M□ Nat□, ter beschikking der kamer van Administratie gesteld, eene som van vijftien duizend gulden, welke gift, tot weldadige doeleinden bestemd, de hartelijke genegenheid, en de geestdrift der BB□ ten top voerde.

[Uitverkoren van Negen]

UITVERKOREN VAN NEGEN (*Élu des Neuf ct de Perignan*). De 9e. graad van het zoogenaamd oud-Engelsch systema, dat in *Frankrijk* uit *Amerika* kwam, insgelijks van den Raad van Keizers van Oosten en Westen, en van het Mitzraïmietiesch systema, en de 5e. graad van de Uitverkorenen der Waarheid. Zie MEESTER VAN NEGEN. (UITVERKORENE)

[Uitverkoren van het Onbekende]

UITVERKOREN VAN HET ONBEKENDE (De) (*Élu de l'Inconnu*).

De 10e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.*

[Uitverkoren en Verlicht Opperhoofd der Twaalf Stammen]

UITVERKOREN EN VERLICHT OPPERHOOFD DER TWAALF STAMMEN. Zie CHEF.

[Uitverkoren. (Soeverein)]

UITVERKOREN. (De SOEVEREIN) De 59e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.*

[Uitverkoren. (Volkomen)]

UITVERKOREN. (De VOLKOMEN) De 12e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.*

[Uitverkoren van Vijftien]

UITVERKOREN VAN VIJFTIEN (*Élu des Quinze*). De 10e. graad van het zoogenaamde oud-Engelsche, uit *Amerika* in *Frankrijk* ingevoerde systema, van den Raad van Keizers van Oosten en Westen, alsmede van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs*; ook de 6e. graad van de Uitverkorenen der Waarheid.

[Uitverkoren der Waarheid]

UITVERKOREN DER WAARHEID. Onder dezen naam bestaat in *Frankrijk* een systema, in 1776 te *Rennes* gesticht, dat in twee klassen verdeeld is, en de volgende 12 graden bevat.

> A. *Klasse der Ridder Adepten.* 1.) Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester. 4.) Volkomen Meester.
> B. *Klasse van Uitverkorenen der Waarheid.* 5.) Uitverkoren van Negen, of Engelsch M□ 6.) Uitverkoren van Vijftien, of Iersch M□, of ook Prevôt der VV□ MM□ 7.) Uitverkoren Meester. 8.) De kleine Architekt, of de kleine Schot. 9.) De tweede Architekt, of de Vertrouwde. 10.) De Groot-Schot, of de Groot-Architekt. 11.) De Ridder van het Oosten of van den Degen, en 12.) De Prins van het R□ †□

Het hoogste doel was vroeger hermetiesch, later werd het theozofiesch.

[Unione. (Eques Ab)]

UNIONE. (EQUES AB) Naar het voorgeven der *Strikte Observantie*, voerde de twintigste Grootmeester der Tempelieren, na hunne herstelling, dien Ordenaam; gekozen in 1752, overleed hij in 1743.

[Urim en Thumim]

URIM EN THUMIM. (De) (םימותו םירוא, zie *Exod.* XXVIII:4 en 15-20). Openbaring en waarheid, of licht en regt. Deze geheimvolle voorwerpen bevonden zich in den borstlap der Joodsche Hoogepriesters, en maakten een deel uit van het pleeggewaad des Hoogepriesters. De *Urim* was het middelbaar orakel, door hetwelk *Jehovah* zijnen wil openbaarde, en de *Thumim* was het zinnebeeld der verbinding van het ambt van Opperregter met dat van Opperpriester, of van de vereeniging

van de hoogste staatkundige magt, met de hoogste geestelijke waardigheid.
De Aziatiesche Broeders hadden, in hunnen laatsten hoofdgraad, gouden kettingen aan den hals, waaraan een *Urim* en *Thumim* hing.

V.

[Vaandel]

VAANDEL, (Het) of de Banier. Elke Loge heeft haar eigen banier als een oriflamme (zie dat Art.), geborduurd op zijde of fluweel van de kleur der Loge.

[Vaandeldrager]

VAANDELDRAGER. De naam van den Broeder, welke bij de optogten belast is met het dragen van de banier.

[Vaincre ou Mourir]

VAINCRE OU MOURIR. Zie VINCERE.

[Valois. (Le College De)]

VALOIS. (LE COLLEGE DE) Een Kapittel van hooge graden, dat in *Parijs* bestond van 1755-1766, en den naam had aangenomen van zijn' Voorzitter. Zie *Histoire, par* THORY, *p.* 16.

[Valsche Loge]

VALSCHE LOGE, Fransch *Loge Irrégulière ou Clandestine*, Duitsch *Winkel-Loge.* Zie ONREGELMATIGE LOGES.

[Veadar, Adar Sheni]

VEADAR, of ADAR SHENI, is de dertiende of schrikkelmaand van den Hebreeuwschen Almanak. Zie ALMANAK, D. I. bl. 14.

[Veld-, Ambulante-, Militaire Loge]

VELD-, AMBULANTE-, of MILITAIRE LOGE, is eene zoodanige, welke bij een militair korps is gekonstitueerd, en geen vast Oosten heeft, maar gewoonlijk den staf van het korps volgt, en tegelijk met dezen van zetel verandert. Zij geniet dezelfde regten, als elke andere Loge. De meeste van deze plegen zich in oorlogstijden te vormen, en in vredestijd weder ontbonden te worden. In *Engeland* en *Frankrijk* bestaan er zoodanige Loges voortdurend bij sommige regementen, welke zelfs vaak den naam daarvan aannemen, als:

Engeland: bij het 1ste regement lijfgardes, 1e, koninkl.

regt., 1e. tirailleurs-brigade, bij de 5e. 6e 51e. 52e. 54e. 68e. 85e. en 89e. regementen en bij de Noord-Yorksche Militie, en in *Frankrijk* de Loges *Mars* en *Union*, bij het 2e. regement lanciers en *Cernus*, bij het 10e. regement ligte infanterie.

[Venaissin]

VENAISSIN is *Avignon*, en was vroeger een Graafschap, dat eens door Paus CLEMENT VI van JOHANNA, Koningin van *Napels* en Gravin van *Provence*, is gekocht voor 80,000 Florijnen, welke nooit betaald zijn. Van dien tijd af was het eene Pauselijke bezitting tot in 1791, toen het weder met *Frankrijk* werd vereenigd. Zie verder STELSEL (HERMETIESCH) en PERNETTI.

[Venster]

VENSTER. (Het) Eene zinspeling op SALOMO's Tempel, die aan de noordzijde geene vensters had. Het Tabl van den Leerlingsgraad vertoont drie vensters, namelijk: een in het oosten, een in het westen en een in het zuiden.

[Verbanning]

VERBANNING. Zie ONTZETTEN, ONWAARDIG, STRAFFEN en UITSLUITING.

[Verbond. (Grondstellingen van het Pythagoreesch)]

VERBOND. (GRONDSTELLINGEN VAN HET PYTHAGOREESCH) De grondstellingen van dit merkwaardig verbond, gesticht te *Croton*, in *Groot-Griekenland*, ongeveer 600 jaren voor CHRISTUS geboorte, door den wijsgeer PYTHAGORAS, van het eiland *Samos*, bij zijne terugkomst uit *Egypte*, waren de navolgende:

Onder belofte van de diepste geheimhouding, en na eenige moeijelijke, voorafgegane beproevingen in verscheidene graden, deelde hij in dit verbond zijne kennis in de mathematiesche wetenschappen, in de wijsbegeerte en de regeerkunde, enz. in symbolen gehuld, aan de ingewijden mede. Bij zijn onderrigt bediende hij zich van eene dubbele leerwijze; van de Exoterische of gemeene, in de openbare voorlezingen voor de toehoorders, die nog niet tot de innerlijke geheimen waren toegelaten, en van de Esoterische of geheime, voor de uitverkoren scholieren, welke werktuigkundigen, staatkundigen en natuurkundigen, eenigen ook wetgevers, genoemd werden, en in een gemeenschappelijk huis eene eenige familie uitmaakten.

Zoodra iemand zich aanmeldde, om aangenomen te worden, onderzocht PYTHAGORAS, hoe hij met zijne familie en bekenden geleefd had, vervolgens, of hij ontijdig lachte, sprak of zweeg.

Welke neigingen hij had; voornamelijk, of hij onmatig, wellustig, twistziek of eergierig was. Hoe hij zich in de vriendschap, maar vooral in de vijandschap wist te gedragen. Met welke menschen hij het meest verkeerde, en wie hij het meest zocht te vermijden. PYTHAGORAS beschouwde verder zijne ligchaamsbewegingen, zijnen gang en bovenal zijn aangezigt, om de leiding en sterkte zijner neigingen te leeren kennen. Daarop kwam de proef der geleerdheid en van het geheugen. Spoedig begrijpen en gemakkelijk bewaren, was hem het teeken van een geest die van driften bevrijd was. Hij die slechts eigenbelang huldigde kon niet aangenomen worden. Ten laatste kwam de beproeving van het zwijgen (□γεμυ□ιας): of de aan te nemen persoon het hem toevertrouwde tegen elken aanval en tegen elke, nog zoo fijn uitgedachte navorsching wist te bewaren. Na deze beproevingen kwamen de reinigingen der ziel, waardoor hij te gelijk vrij werd van vooroordeelen, driften en gewoonten, en de hem toevertrouwde leer zuiver konde toepassen. Daartoe behoorde bovenal de onderdrukking der eergierigheid. Drie jaren lang moest de toegelatene eene onvriendelijke behandeling verdragen. Even lang, dikwijls langer, duurde het zwijgen in de vergaderingen. Slechts gevraagd, mogt de aangenomene spreken, dit moest de zelfbeheersching versterken. Hooren, zien en zwijgen was op dezen trap het gebod voor de alleen hoorenden (*akusmatieken*). Later, wanneer zij reeds gevorderd waren in de leer, mogten zij beginnen te vragen en vervolgens ongevraagd te spreken; zij waren mathematici en geleerden geworden; want zij wisten het niet passende te verzwijgen, het passende te zeggen.

Het genot van vleesch en andere spijzen moesten zij zich ontzeggen, om niet het stoffelijke gedeelte de overmagt boven het geestelijke te geven. De overige spijzen en wijn mogten alleen in geringe mate genuttigd worden; ook rijkdom en uiterlijke eer moesten zij zich, binnen zeer enge palen, ten nutte maken. In het verbond zelve golden zij niets. Dikwijls moesten zij de aangeboden spijzen vrijwillig voor anderen overlaten, zoowel voor oudere als jongere personen. Dit laatste

bewerkte, dat vele rijken hunnen overvloed aan het verbond maakten, waardoor het gezellige zamenzijn menigvuldiger was en langer duurde, om alle ongelijkheid van het maatschappelijk leven daar tegen te gaan.

Gedurende deze driejarige beproevingen vormden de toegelatenen de kring der Exoterischen. Konden zij de hun voorgestelde beproevingen doorstaan, dan werden zij in den kring der Esoterischen opgenomen, en moesten, van nu af, in de algemeene vereenigingen voor het gordijn zitten, hetwelk PYTHAGORAS voor het gezigt der Exoterischen verborg. Ook moesten zij nu trapsgewijze de geheime vereenigingen bijwonen, in welke eene diepere leer medegedeeld, en plannen voor een onmiddellijk werken ontworpen werden.

Dit verbond nu verkreeg den gewigtigsten invloed op de staatsverandering der steden. PYTHAGORAS werd in alle belangrijke aangelegenheden om raad gevraagd, en zijne scholieren waren de aanzienlijkste en uitstekendste burgers.

De gewone overheden bleven, wanneer zij geene Pythagoreeërs waren onveranderd, maar hunnen werkkring en hunne rigting werd hun door het verbond aangewezen.

Zoo was de invloed op de Staten, die in het Pythagoriesch verbond deelden, van de heilzaamste uitwerking; maar de nijd en ijverzucht van den, door geboorte en rijkdom, voornamen Krotoner burger KYLON, welke, wegens zijne ruwe en tirannieke heerschzucht, afgewezen werd, verstoorden het, na een bijna veertigjarig bestaan, nog bij het leven van den reeds tachtigjarigen PYTHAGORAS, die kort daarna van droefheid stierf.

[Verbond (Wetenschappelijk Maçonniek)]

VERBOND (WETENSCHAPPELIJK MAÇONNIEK) werd door Doctor FESSLER opgerigt, om door vereenigde navorschingen van uitverkoren medeleden der Groote Broederschap, tot volkomene kennis van de stellige geschiedenis, van den oorsprong en de vorderingen der Broederschap, als ook van haar wezen te komen.

[Verbroedering]

VERBROEDERING. Het hoofdmiddel, waarvan zich de Vrijmetselarij tot haar oogmerk bedient, is de Loge, waar het menschelijk geslacht in zijne volkomenheid, en dus de mensch, vrij van hartstogten, driften, dwaasheden en misdaden, in zuivere,

broederlijke betrekking tot zijnen medemensch en kinderlijke betrekking tot God, den Alvader, staat; waar menschen, in het burgerlijke leven door stand, bezittingen, vaderland, geloofsbelijdenis of staatkundige begrippen van elkander gescheiden, zich gemeenschappelijk vereenigen, om het ideaal van verbroedering aller stervelingen, al is het ook slechts voor eenen tijd, te verwezenlijken; ten einde hun gemoed, door den druk en de verkeerdheden der buitenwereld geprangd en ter neder gebogen, door dit verheven denkbeeld op te beuren, zich in dit grootsche schouwspel te verkwikken, en hun hart voor de hoogere belangen des menschdoms vatbaar te maken. De herinnering aan die oorsponkelijke verbroedering der menschen is, in de burgerlijke maatschappij, door hare godsdienstige en staatkundige splitsing, sedert lang verloren gegaan, doch haar aandenken is in de Loges behouden gebleven. Het uitsterven dier herinnering is eene hoofdoorzaak van vele verkeerdheden, vijandelijkheden en vervolgingen van bijzondere menschen, onder en tegen elkander, gelijk mede onder gansche volken, waarvan de geschiedenis des menschen schier op elke bladzijde vervuld is, en die wij, bijna nog dagelijks, in het burgerlijk leven kunnen waarnemen. Het denkbeeld dier verbroedering sluit geen volk of rang, geen stand of godsdienstige gezindte buiten. Hetgeen door de duizendvoudige betrekkingen des maatschappelijken levens gescheiden is, vereenigt zich, en omarmt elkander broederlijk in de Loge. Hier geldt geenerlei onderscheid van persoon of eigendom. De Vrijmetselaar ziet niet den man in purper of lompen aan, maar erkent in ieder van hen zijn Broeder, die met hem gelijke volmaakbaarheid en gelijke roeping tot volmaking ontving. Vreemd aan alle hartstogten en lage driften, opent zich hier aller hart voor het edelste gevoel des menschen.

De treurende onschuld vindt er troost, de verlatene heul en steun, de bedrukte en hulpbehoevende bijstand; menige kommer wordt er gestild; menige traan, die in stilte vloot, in stilte gedroogd. Zoo wordt de Loge de Tempel der menschheid, waar de Broeders worden opgewekt tot hetgeen eeuwig waar,

goed en schoon is, en, in den geest van den grooten Onzigtbare, in stilte den zegenrijksten arbeid verrigten.

[Vereenigde Loges]

VEREENIGDE LOGES, aldus noemden zich de Duitsche Loges van de *Strikte Observantie.*

Vergeestelijking der Maç□ Zinnebeelden.

VERGEESTELIJKING DER MAç□ ZINNEBEELDEN. (De) Dewijl wij niet alle Metselaars zijn die in de werkelijke bouwkunde arbeiden, zoo passen wij onze Maconnieke werktuigen op onzen zedelijken wandel toe, hetwelk wij gewoon zijn vergeestelijking te noemen.

[Verhoor]

VERHOOR. Zie HENDRIK VI.

[Verkortingen]

VERKORTINGEN (De) worden gebezigd in het Maçonniek schrift, b.v. Z□ W□ Br□ - A□ M□ - A□ □ - G□ L□ G□ O□ - V□ M□ - VV□ MM□ - O□ B□ v□ h□ H□ - W□ K□ S□ - H□ Z□ V□

[Verlof (Bepaald)]

VERLOF (BEPAALD) wordt gegeven in minder belangrijke gevallen. Men is in dit geval niet van bijdrage bevrijd.

[Verlof. (Onbepaald)]

VERLOF. (ONBEPAALD) Toestemming om zich van zijne Loge te verwijderen, uithoofde van belangrijke aangelegenheden, of van langdurige ziekte. Gedurende deze afwezigheid betaalt men geene bijdrage.

[Vermeerdering van Inkomsten, van Graad of van Betaling]

VERMEERDERING VAN INKOMSTEN, VAN GRAAD OF VAN BETALING. Zoo noemt men de bevordering tot hoogeren graad.

[Vertrouwde Broeders der St. Andreas-Loge]

VERTROUWDE BROEDERS DER ST. ANDREAS-LOGE, (De) gewoonlijk de Ridders van den Purperband genoemd, is de 9e. graad van het Zweedsche systema.

[Vertrouwde Broeders van St. Johannes]

VERTROUWDE BROEDERS VAN ST. JOHANNES, (De) ook Ridders van den Witten Band, is de 8e. graad van het Zweedsche en de 6e. van het systema van ZINNENDORF.

[Vertrouwde Broeders van Salomo]

VERTROUWDE BROEDERS VAN SALOMO (De) is de 7e. graad van het Zweedsche systema, die met den Ridder van het Westen, van het Kapittel van *Clermont*, bijna gelijk staat.

[Vervolgingen]

VERVOLGINGEN. Van al de landen, waar de V□ M□ thans bestaat, is er kwalijk een, waar de Orde niet vroeger of later aan vervolgingen was blootgesteld, ja zelfs in *Engeland* nam eens het Parlement, op aandrijven van een' geestelijke (zie het Art. EDUARD III), een besluit tegen de Orde, dat echter nooit is ten uitvoer gelegd.

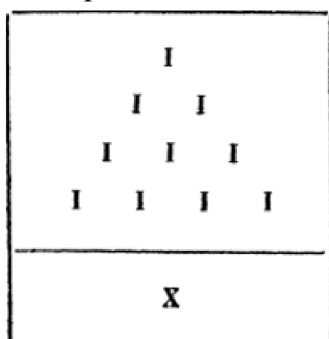
Zie de Art. NEDERLAND, bl. 13-16 en bl. 36, ANTI-MAÇONNERIE, BEIJEREN, BELGIë, FRANKRIJK, NAPELS, OOSTENRIJK, POLEN, PORTUGAL, ROME, RUSLAND, SPANJE, enz.

[Vier]

VIER. Dit getal vooral was bij PYTHAGORAS heilig. De Pythagoreeërs noemden, gelijk PLUTARCHUS (in *libro* de *Iside et Osiride*) zegt, de *Tetractys*, of *het heilige viertal*, hetwelk het getal zes en dertig is, *de wereld*, dewijl dit zamengesteld is uit het getal 4 en 4 onevene getallen. 4 × 9 geven namelijk het getal 36, evenzeer zoo men de ongelijke getallen 1, 3, 5 en 7 met de gelijke 2, 4, 6 en 8 op de volgende wijze te zamen rekent:

1		2
3		4
5		6
7		8
———		
16	...	20
———		
	36.	

Op de muren van het Vatikaan te *Rome*, waar zich de beroemde schilderij van RAPHAëL bevindt, voorstellende de Atheensche school, is PYTHAGORAS afgebeeld, hebbende een bord voor zich, dat door een zijner leerlingen wordt ondersteund, en waarop met meer andere opmerkelijke karakters, zich ook de volgende bevinden:

Deze rekening, zegt zeker Br□ MILANÈS, die ze mededeelt, is juist. Zij moet, naar mij dunkt, gewigtige dingen beteekenen, en behoort te leeren; de geheimenissen der getallen, niet zoo zeer te versmaden.

In het *Gentleman's Magaz. Vol.* XLIV. (1774) *p.* III, vindt men het volgende, nopens de mystieke beteekenis van het viertal van PYTHAGORAS.

Voor PYTHAGORAS was het *viertal (quaternion)* de bron der onsterfelijkheid, en werd daarbij de eed gedaan (Ik zweer bij hem, die het heilige viertal, de bron der eeuwige natuur in onze zielen heeft overgeplant). Daar hij nu een der grootste wijsgeeren en geleerden zijns tijds was, zoo kan ik niet gelooven, dat hij bij het getal vier zou hebben gezworen, zonder dat eenige geheime zin daarin verborgen lage. Om de geheimenissen van dat getal te ontdekken, moet men er daarom op letten, dat PYTHAGORAS vele gedeelten der wereld heeft doorreisd, om kundigheden op te doen; en men mag veronderstellen, dat hij op elke plaats met de voortreffelijkste geleerden kennis zal hebben gemaakt. Daar nu het gesprek met zulke mannen natuurlijkerwijze op diepzinnige en verheven onderwerpen moest vallen, zoo kan het niet missen, of zij moesten ook over hunne goden spreken, waarbij PYTHAGORAS dan spoedig merkte, dat geen van hen geloofde aan de wezens, welke gewoonlijk voor goden werden gehouden. Allen stemden veeleer overeen in de meening, dat er, hoezeer zij onderscheidene goden hadden, slechts een eenige hoogste god, gewoonlijk *Jupiter* genoemd, moest bestaan, aan wien zij onderscheidene goddelijke eigenschappen toekenden, als: alwetenheid, alomtegenwoordigheid, enz. (*Jupiter est quodcunque vides, quodcunque moveris*, enz.) Dit alles nu paste bij het begrip van een' waren God, dat een man als PYTHAGORAS, zich moest hebben gevormd.
Hoe kwam hij er echter toe, dien God *Tetractys* (het getal vier) te noemen? Het is zeer waarschijnlijk, dat hij op zijne reizen ergens met een' Israëlietisch geleerde in kennis moet zijn gekomen. Daar nu zulke mannen vaak over verhevene en gewigtige onderwerpen zullen hebben gesproken, b.v. over den oorsprong van alle dingen, over de natuur der goden, enz. Zoo vond de Rabbijn daarin aanleiding, hem te zeggen: dat de Israëlieten slechts een eenigen God, den schepper van alle dingen, in den hemel en op de aarde erkenden, en dat Deze den eersten mensch uit een' klomp aarde (*of the dust of the grouwd*) gevormd, en hem den levensadem had ingeblazen, waardoor hij een levend wezen (*a living soul*), en de oorsprong van het geheele menschengeslacht was geworden. Deze gezegden van den Rabbijn moesten PYTHAGORAS zóó verstandig voorkomen, en zóó wel overeenstemmen met zijne leer van de onsterfelijkheid der ziel, aan den mensch door God geschonken, dat hij zich gedrongen gevoelde, naar den naam van dezen hunnen God te vragen, waarop hem ten antwoord moest worden gegeven, dat de naam van dien eenigen God uit *vier* letters bestond, en in hunne taal *Jehova* (הוהי) heette. PYTHAGORAS moest zich dien ten gevolge volkomen overtuigen, dat die God der Joden de door allen erkende eenige, hoogste God was, terwijl hij het nogtans gepast kan hebben geacht, van dien nieuwen naam van het Hoogste Wezen, aan alle overige volkeren der aarde onbekend, geen gebruik te maken, waarom hij den naam

Jehovah verborg onder het woord *Tetractys*, de God van vier letters. Daaruit ontstond de meer gewone naam van gelijke beteekenis *Tetragrammaton*, in plaats van *Jehova.*
In PRICHARD's *Masonry dissected* vindt men de volgende vragen en antwoorden.

72. Hoe vele grondbeginsels (*principles*) bestaan in de V M?
Vier.
73. Welke zijn dat?
Punt, lijn, vlak en ligchaam (*solid*).
74. Verklaar ze?
Het punt is het centrum, om hetwelk de Meester rondom niet dwalen kan. De lijn is lengte zonder breedte, het vlak is breedte en lengte, en het ligchaam bevat het geheel.
75. Hoe vele hoofdteekens (*principle-signs*) zijn er?
Vier.
76. Welke zijn dat?
Guttural, Pectoral, Manual en *Pedestal.*
77. Verklaar die?
Guttural beteekent de keel, *Pectoral* de borst, *Manual* de hand, en *Pedestal* den voet.

In BROWNE's *Master-key* vindt men voor de drie laatste dingen eene toepassing op de vier hoofddeugden in de godleer (*divinity*), matigheid, geestkracht (*fortitude*), wijsheid en regtvaardigheid. Zie ook VIERHOEK.

[Vierhoek]

VIERHOEK, (De) of het kwadraat, werd door de Pythagoreeërs gehouden voor een geschikt zinnebeeld der Godheid, of van het Goddelijk Wezen; want - zegt PROKLUS, in *Euclydem, Lib.* II, *def* 2 en 34 - de goden, die alle dingen in wijsheid, kracht en schoonheid hebben gegrondvest, worden gevoegelijk door de figuur van een vierhoek voorgesteld. De langwerpige vierhoek, benevens de drie groote en de drie kleine lichten in de Vrijmetselarij, drie groote kolommen, en de bewolkte *Baldakyn*, zijn grondzinnebeelden der V M

[Vierschaar des Hemels]

VIERSCHAAR DES HEMELS, was eene geheime vereeniging in *Italië*, van welke men, vooral in 1750 tot 1790, in *Rome, Florence* en *Venetië* sporen vindt. Aan deze vereeniging schreef men ten onregte eene innige betrekking toe, hetzij met de V M, hetzij met de Orde der Illuminaten in *Beijeren.* Zij oefende eene soort van

zedelijke en politieke inquizitie uit, en bediende zich daartoe, naar lands gebruik, van dolk en gif, om de schuldigen te straffen (zie *Histoire de l'Assassinat de* GUSTAVE III, *Roi de Suede, Paris* 1797, in 8vo. *p.* 128 en 131).

[Vijf]

VIJF. Een der mystieke en heilige getallen in de V M, vooral in den Gezellengraad. In den oudsten katechismus is het antwoordt op de vraag, waarom *vijf* VV MM, (de M, de beide Opz en twee Gezellen) eener Loge vormen? omdat ieder mensch met vijf zinnen is begiftigd. FESSLER zegt hierop nog verder: De BB, tot eene Loge vereenigd, moeten zoo innig verbonden zijn, dat zij als het ware slechts een enkel mensch vormen. De mensch is een volkomen geheel, aan wien de stof tot zijne zedelijke werkingen nogtans aangebragt moet worden door vijf verschillende zinnen. Het nieuw-Engelsch stelsel paste buitendien dit getal op de vijfde der zeven vrije kunsten, de geometrie, en op de vijf voornaamste Kolomordes toe (zie GEOMETRIE, PENTALPHA en ZUILEN). Zie eene verdere ontwikkeling in KRAUSE, *Kunst-Urkunden, B.* I. *Abth.* 2. *s.* 269, en PRESTON, *Illustrations, Ed.* 1812. *p.* 58-80.

[Vincere aut Mori]

VINCERE AUT MORI (overwinnen of sterven), is het leuswoord in den graad van Uitverkoren (*Élu*), die tot de hiërarchie van het systema van *Clermont* behoort (Fr. en Ned. R. 4e. gr.).

[Vivat]

VIVAT is de uitroep, waarvan men zich in de Loges van het Fransche stelsel, na de gewone toejuiching, bedient, in het Nederlandsche en Engelsche is het eigenlijk hoezee!

[Viziteur]

VIZITEUR. Zie bezoekende broeder.

[Vlammen]

VLAMMEN. Door de vlammen gaan is, gezuiverd te worden door het vuur. Men vindt dit zoowel als het reinigingswater reeds bij de oude volken en mysteriën. Zie EGYPTE.

[Vlies (Ridder van het Gulden)]

VLIES (De RIDDER VAN HET GULDEN) is de 6e. graad der Akademie van de ware Vrijmetselaren te *Montpellier*.

[Vloer (Mozaïeke)]

VLOER (De MOZAïEKE) behoort tot de sieraden eener Loge. Daar de voorhof van SALOMON's Tempel, met Mozaïek was ingelegd, zoo wordt deze ook in den Leerlings- en den Medgezellengraad voorgesteld. De Mozaïeke arbeid was bij de Egyptenaren bekend en werd door de Hebreeën overgenomen.

[Volharding, (Orde der)]

VOLHARDING, (ORDE DER) *l'Ordre de la Persévérance*, bestond bijna uitsluitend uit heeren en dames, aan het hof van LODEWYK XV. De Poolsche Gravin POTOSKA, de Graaf BROSTOSKY en de Markies DE SEIGNELAY stichtten die te *Parijs* in 1771,

en door eene overeenkomst, getroffen tusschen die Gravin en den toenmaligen Koning van *Polen*, haar bloedverwant, was het de stichters van deze Orde gelukt, hare medeleden te doen gelooven, dat zij in *Polen* ontstaan, en van zeer ouden oorsprong was (zie *Hist. de la fond. du Gr*□ *O*□ *de France, par* THORY, *p.* 383-385).

[Volkomen]

VOLKOMEN of VOLMAAKT. De Eng. katechismus bevat daaromtrent:

Vr. Wat maakt eene Loge volkomen (*perfect*)?
Antw. Zeven of meer regelmatig ontvangen personen.
Vr. Onder welke benamingen?
Antw. Een Meester, twee Opzieners, twee Medgezellen, en de overigen kunnen aangenomen Leerlingen zijn.

Dit gevorderde aantal is eene uitbreiding. Volgens het oudste Rituaal was een drietal voldoende.

[Voorbereidende Broeder]

VOORBEREIDENDE BROEDER. (De) Is die Officier der Loge, welke met den Kandidaat de rituaal-proeven neemt, en hem aan de poort des Tempels brengt. Dikwijls wordt hij ook de verschrikkelijke Broeder genoemd.

[Voorhof]

VOORHOF (De) of VOORZAAL, ook de zaal der verloren schreden, is het voorportaal eener Loge, waar zich de Broederen moeten vereenigen. De eerste benaming is eene zinspeling op den Tempel van SALOMO, en de tweede wordt gebruikt, dewijl elke schrede, die voor de intrede in de Broederschap gedaan wordt, of die niet overeenkomt met de voorschriften der Vrijmetselarij, als verloren beschouwd moet worden.

[Voorstellen]

VOORSTELLEN, tot algemeen welzijn van de geheele Broederschap, of van eene enkele Loge te doen, daartoe heeft ieder Vrijmetselaar het regt, wanneer hij de daarbij de Orde in acht neemt, welke in elke vereeniging is voorgeschreven. Zoo kan b.v. in de meeste werkpl□, en te regt, slechts een M□ V□ M□ een Kandidaat voorstellen, enz.

[Voorzienigheid (Oog der)]

VOORZIENIGHEID (Het OOG DER) behoort tot de zinnebeeldige figuren, die in de Vrijmetselarij gebruikelijk zijn.

Op dit oog wijst ons de gelijkzijdige driehoek, welke nog heden als zinnebeeld wordt gebezigd.

[Vraden]

VRADEN was medestichter der Groote Loge van *Engeland* van de *Modern Masons.*

[Vragen]

VRAGEN. Buiten den gewonen katechismus der verschillende systema's en graden, zijn er nog eenige vragen, die men den Kandidaat bij zijne aanneming, of aan de bezoekende Broeders vóór hunne toelating doet, op welke de antwoorden mede naar de voorgeschrevene wijze gegeven moeten worden.

[Vredekus]

VREDEKUS. Zie broederkus.

[Vreedendall]

VREEDENDALL, FREDERICKS VREEDENDALL, *Vallée de la Paix de Fréderic*, is de naam eener Loge, welke reeds in 1637 te '*s Hage* heeft bestaan. De edele Prins FREDERIK HENDRIK was er reg M De Loge had blaauw en oranje tot hare kleuren; tot de leden behoorden de BB J. VAN WASSENAER, LODEWYK VAN NASSAU, heer van *Beverwaerde*, J. VAN NECK, J. BACKER, DIRK DE VLAMING, G. LE SAIGNE, N. VAN DER DUYN, J. VAN DER GOES, J. VAN FOREEST, J. VAN NISPEN, J. BENTINCK, A. VAN WASSENAER, C. SLOET, W. VAN BROEKHUYSEN, CHARLES DE HAUTAIN, VAN HANS VAN RAEDSVELDT, D. VELDHUYSEN, C. VAN DER HAER, J. VAN LYNDEN, CONSTANTYN HUYGENS, O. DE RAFELIS, L. GODIN, A. VAN DER CAPELLEN, S. VAN BYLANDT, R. VAN HEECKEREN, F. DU PATIT, J. VAN DEN KERCKHOVEN, Heer van *Heenvliet*, F. VAN DOHNA, C. DOUGLAS, F. SCHUYLENBURCH.

Deze Loge door den dood van Prins FREDERIK HENDRIK in verval geraakt en uiteen gegaan zijnde, wist men niet waar de stukken waren gebleven; tot iemand van het geslacht WASSENAER die onder familiepapieren vond. Tusschen 1780 en 1790 gaf de Heer WASSENAER VAN OBDAM ze ten geschenke aan den Baron *van boetzelaer* (toen Gr M Nat), te gelijk met het Charter van *Keulen.* Zie verder dat Art. voor de bijzonderheden, bij de opvolgende overgave, voor de wijze, waarop zij in handen zijn gekomen van den tegenwoordigen Gr M Nat, en voor de stukken, welke er van zijn overgebleven. De bronnen, waar men een breeder berigt er over kan vinden, zijn: *Ann Maç T.* I. *p.* 335-354, *T.* III. *p.* 165-191. *Feestviering der Loge la Bien Aimée, ter gedachtenis van het drie honderdjarig Jubilé van het Charter van Keulen*, 5835, 8vo. vooral bl. 76, Anteekening III, en Bijlage B, 108-123.

[Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap]

VRIJHEID, GELIJKHEID EN BROEDERSCHAP. Deze woorden, aan welke zoo menigvuldige nadeelige beteekenissen gegeven zijn, en die, door BARRUEL en dergelijken, zoo dikwijls als wapenen tegen de Broederschap der Vrijmetselaren gebruikt werden, zijn alleen van toepassing op het innerlijke der Broederschap; want daar-alleen moet zedelijke vrijheid, gelijkheid en broederlijke vereeniging heerschen, buiten deze grenzen hernemen alle burgerlijke betrekkingen hare regten.

> Dewijl de *kasten*-geest (zegt de Baron VON WEDEKIND op bl. 114-118 van het 1e. Deel zijner *Baustücke*), de onderlinge toenadering belet van hen, wier geest en hart vermaagschapt is, zoo is een van de hoofdbedoelingen der V M, het herstellen van de zedelijke en onderlinge aantrekking der vermaagschapten, door het ter zijde schuiven der profane beletselen. Wanneer men al in de prof kringen alleen stand en geboorte aanspreekt, zoo moet bij ons de mensch slechts tot den mensch spreken.

[Vrijmetselaar]

VRIJMETSELAAR, Eng. *Mason, Free-Mason*, Fr. *Maçon*, *Franc-Maçon.* Een in de Vrijmetselarij ingewijd persoon en medelid der Broederschap. Toen het gild of genootschap der Bouwlieden of Architekten vele vrijheden van de Vorsten bekomen had, nam het bij den naam *Metselaar*, nog het woordje *Vrij* aan. Zoo veel is zeker, dat in *Engeland*, bereids ten tijde van den beroemden Bouwmeester INIGO JONES, personen in de vereenigingen aangenomen werden, die noch praktische Metselaars waren, noch werden, en dat men deze symboliesche Metselaars, *Vrije en aangenomene* Metselaars noemde.

In de drie oudste oorkonden der Vrijmetselarij, komen - en dit strekt ten bewijze van den ouderdom dier stukken - slechts de namen *Mason, Masonry, Masony* (Metselaar, Metselarij), maar nooit *Free-Mason, Free-Masonry* voor; want aanvankelijk waren er in *Engeland* geene andere *Masons*, dan onze daarna zoogenoemde *Free-Masons* en daglooners. Ook waren deze *Masons* geene Metselaars naar de hedendaagsche beteekenis, maar steenarbeiders, steenhouwers, wier werk edeler en omvattender is, dan dat der Metselaars, en die ook in *Duitschland* nog lang het regt behielden, de sedert zoogenaamde Metselaarsarbeid zelven te maken, zonder zich van het Metselaarsgild te bedienen. Aangezien zich echter van lieverlede

stedelijke gilden vormden, onderscheidden zij zich daarom in stedelijke gilden en oude Metselaren, die zich, krachtens hunne oude voorregten, Vrijmetselaren noemden.

Alles, wat ons van de inrigting der oude Romeinsche gilden, zoowel als van die der Bouw-Loges uit de middeleeuwen over het algemeen, en die der Britsche eilanden in het bijzonder, bekend is, bewijst, dat noch Leerlingen, noch Medgezellen (in den geest der later ontstane stedelijke gilden), Broederleden der Bouw-Loges waren; dat eigenlijk toen nog geene Medgezellen (in de beteekenis der tegenwoordige stedelijke gilden), in tegenstelling der Meesters, bij eene en dezelfde Loge voorhanden waren, maar alleen uitgeleerden als Broeders en *Fellows* (dat is gildegenooten) werden aangenomen.

De Leerling moest vele jaren onderrigt genieten (zie het Art. CONSTITUTIE), en was geen medelid der Loge, waarin alleen meerderjarigen, mannen van eenen goeden naam, menschen, ervaren in de kunst, aangenomen werden, welke eigenlijk *Masons* en niet Meesters heetten, met welken naam men alleen een *Mason* noemde, in zooverre hij een bouwwerk bestuurde. Zij die zelven geene bouwkunstenaars waren en tot het gild behoorden, heetten, *Fratres acceptos, accepted Masons* (aangenomen Metselaars).

Nog is op te merken, dat het woord *Mason* oorspronkelijk niet eens steenhouwer, maar eigenlijk een vindingrijk kunstenaar aanwijst, en zulks volkomen in den zin der eerste oorkonde, het zoogenaamde Vrijmetselaarsverhoor; zoodat dichters, toonkunstenaars, wiskundigen, sterrekundigen, beeldhouwers, schilders, bouwmeesters, gezamenlijk met den naam *Mason* bestempeld werden. Van daar heet ook *Masony* (welk woord, voor het overige, tot heden nergens van de Vrijmetselarij gebruikt geworden is), of *Masonry*, een gezelschap van kundige menschen. Van daar ook konden de Tempelheeren hunne gezelschappen *Masoneyen* noemen, en de dichters der middeleeuwen van eene hemelsche *Maseney*, dat is, gezelschap der heiligen en zaligen, spreken.

PRESTON berigt in zijn werk, getiteld: *Illustrations* (uitg. 1792, *p.* 213, of uitg. 1812, *p.* 183), het volgende:

> Eene oude oorkonde der vereeniging beschrijft een wapenschild, hetwelk bijna geheel gelijk is aan dat van het Londensche kameraadschap (genootschap) der *vrijlieden* onder de Metselaars (*company* of *Freemen Masons*), weshalve men algemeen aanneemt, dat dit kameraadschap een tak was van die oude Broederschap; want in vroegere tijden konde, naar het schijnt, niemand als medelid in dit kameraadschap worden toegelaten (*was made free of that company*), als hij niet te voren in eenigerhande Loge van *vrije en aangenomen* Metselaars ingewijd was. In een werk, getiteld: *a new view of London (Lond.* 1708, *vol.* II. *p.* 611 a §. 3), vindt men het volgende: ‘De gildezaal der *Metselaars*, gelegen in den *Metselaars*-gang, in de *Bazinghall*-straat, waar men in de *Coleman*-straat komt. Dit kameraadschap werd *omstreeks het jaar* 1410 *als Korporatie erkend*, nadat het te voren den naam van Vrijmetselaars had gevoerd; eene Broederschap van groot gewigt, die door verschillende Koningen zeer geëerd werd, en tot welke velen van hoogen adel en uit de voornaamste standen behoorden. Zij wordt door een' Meester, twee Opzieners en 25 bijzitters (*Assistants*) bestuurd, enz.’ Zeer vroeg reeds werden personen, die geene bouwkunstenaars waren, als *patronen* (beschermheeren) in de Broederschap aangenomen (zie de Art. CONSTITUTIE en PATROON), en dit gebruik stamt af van de Romeinsche Bouwkorporatiën.

Als Vrijmetselaar moet men vooreerst nadenken over de zedewet; deze als den zekersten wegwijzer op den weg tot waarheid en geregtigheid beschouwen, en zijne handelingen en leven naar de goddelijke geboden van deze inrigten.

Wij moeten de drie groote pligten der zedeleer jegens God, den naaste en zich zelven, op het strengste naleven. Jegens God, door met eenen heiligen eerbied zijnen naam te vereeren, en op Hem, als het hoogste goed, onze blikken te vestigen, Hem om bijstand aan te roepen bij loffelijke bedoelingen, en zijne bescherming af te smeeken bij welgemeende ondernemingen. Jegens onze naasten, door, volgens den winkelhaak handelende, hen even geregtigd te achten, om Gods zegeningen deelachtig te worden als wij, hun dezelfde dienstvaardigheid te bewijzen, die wij in een omgekeerd geval ook van hen zouden mogen verwachten, en jegens ons-zelven, door de edele gaven, die de Voorzienigheid ons schonk, niet te misbruiken, of onze geestvermogens door een slecht leven te verzwakken, noch ons beroep of onzen stand door onmatigheid te verwaarloozen.

In den Staat moet de V□ M□ een rustig en vreedzaam

onderdaan, een getrouw burger voor den Vorst, en goed gezind omtrent het vaderland zijn.

Hij behoort zich vooral te oefenen in welwillendheid en algemeene liefde; want deze deugden hebben ten allen tijde en in alle landen de Vrijmetselaren onderscheiden. Het onbeschrijfelijke genot, bij te dragen tot de welvaart onzer natuurgenooten, moet de ware V M met ijver najagen. Hij moet achting en eerbied betoonen voor de Orde, die hij is ingetreden, de wetten die in deze gegeven worden, moet hij opvolgen, en ook een behoorlijken eerbied en achting betoonen voor den achtbaren Meester en de Officieren.

De Vrijmetselaar kan overal, door de geheele bekende wereld waar Loges gevestigd zijn, te regt komen, wanneer hij slechts de drie eigenlijke of *St. Jans*-graden van Leerling, Medgezel en Meester bezit, en ofschoon men er in sommige landen eenige kleine wijzigingen in bemerkt, zoo zijn en blijven zij toch in de hoofdzaak op den geheelen aardbodem gelijk.

[Vrijmetselaar-Adept. (Echte)]

VRIJMETSELAAR-ADEPT. (De ECHTE) De 58e. graad van het Mitzraïmietiesch systema te *Parijs.*

[Vrijmetselaar des Geheims]

VRIJMETSELAAR DES GEHEIMS. (De) De 7e. graad der Martinisten.

[Vrijmetselaar van Herodom]

VRIJMETSELAAR VAN HERODOM. (De) De 1e. graad der Orde van *Herodom van Kilwinning.*

[Vrijmetselaar. (Ware)]

VRIJMETSELAAR. (De WARE) *Le Vrai Maçon.* De 1e. graad der 2e. klasse van de Akademie der ware Vrijmetselaren in *Montpellier*, en de eenige der hoogere hermetiesche graden van de Akademie van *Avignon.*

[Vrijmetselaar (Ware) op den regten Weg]

VRIJMETSELAAR (De WARE) OP DEN REGTEN WEG. *Le Vrai Maçon dans la voie droite.* De 2e. graad van het hermetiesch systema in *Montpellier.*

[Vrijmetselaarsgroet]

VRIJMETSELAARSGROET. Volgens het oude gebruik der werkelijke Metselaars, moesten voormaals de Vrijmetselaren, die eene vreemde Loge bezochten, bij het binnentreden, zulk eenen groet brengen van de zeer Achtbare Broeders en deelgenooten van eene zeer achtbare en heilige *St. Jans*-Loge. Sedert de

invoering der certifikaten, is het afvragen van dezen groet aan de bezoekende Broeders buiten gebruik geraakt.

[Vrijmetselarij]

VRIJMETSELARIJ METSELARIJ, MASONY, MAÇONNERIE, KONINKLIJKE KUNST (vergelijk VRIJMETSELAAR), is, volgens het zoogenaamde Vrijmetselaarsverhoor, de kunst, om, noch uit vrees voor straf, noch uit hoop op belooning, goed te zijn en goed te handelen. Dikwijls, maar ten onregte, heeft men Vrijmetselarij en Vrijmetselaars-Broederschap, als gelijkluidend beschouwd. De eerste is de geest, de andere het ligchaam.

De verwarring der Vrijmetselarij met de Vrijmetselaars-Broederschap is de bron van alle onheil, onder welke het tegenwoordig Logewezen tot volkomene nietsbeduidendheid neigt. Wie daarom werkzaam en duurzaam helpen wil, moet van het scherp en bepaald afgebakend onderscheid tusschen Vrijmetselarij en Vrijmetselaars-Broederschap uitgaan.

Gene is het doel, deze de vereeniging die naar het gemeenschappelijk oogmerk streeft; de eerste is onveranderlijk, door hare *alomvattende* strekking; in zich zelve volkomen en, door de ontegensprekelijke overlevering, voor eeuwige tijden afgesloten; de laatste is afhankelijk van de wisselvallige voorwaarden van tijd, plaats en personen.

De Vrijmetselarij is de tegenstreefster van willekeurige magt en van onderdrukking, de vijandin van bijgeloof, de bevorderaarster van zedelijke beschaving en van goede orde, en de vriendin van echte weldadigheid en ongekunstelde godvruchtigheid. De zorgende moeder der menschen, zonder verschil van vaderland, stand of geloofsbelijdenis.

De Vrijmetselarij (welk woord zelve van de Broederschap symboliesch en hieroglyfiesch gebruikt wordt) is eene kunst, welke niet aan de willekeur der nakomelingschap overgelaten, maar door de verlichte voorvaderen bepaald is.

De Vrijmetselarij is eene vereeniging van menschen van allerlei jaren, standen en volken, die allen beminnaars der deugd zijn, haar aanhoudend najagen, moedig genoeg om haar voor te staan, en gelukkig genoeg om haar standvastig te beoefenen.

Menschelijkheid, zuivere zedeleer, de onwankelbare geheimhouding en zucht voor wat goed en schoon is, zijn met het geloof aan God en onsterfelijkheid de hoofdvereischten, om als lid van de achtbare Orde der Vrijmetselaren aangenomen te worden.

Het aantal der graden van de eigenlijke V□ M□, bestaande uit de drie eigenlijke of blaauwe graden, zijn bijna overal gelijk. De later bijgevoegde, zoogenaamde Oppergraden, verschillen naar de onderscheiden stelsels zoowel als zij onderling in aard verschillen.

> De V□ M□ die tot het gemoed van den meest eenvoudigen mensch moet spreken, omvat *alle godsdiensten*, daar zij het reinste beginsel der zedeleer huldigt. - Zij omvat *alle volken* in hare algemeen toepasselijke leer, en vormt eene eenige *Broedernatie.* - Zij omvat *alle standen*, om den naam van *Broeder* boven alles te stellen. - Zij omvat *alle eeuwen*, om in den trapsgewijzen vooruitgang van den tijdgeest weldadig licht te verspreiden. - Zij is eenig en eeuwig, gelijk de eeuwige waarheid.

De Vrijmetselarij, ook de Koninklijke Kunst genoemd, wordt verdeeld in drie trappen of graden, waarvan die des Leerlings de eerste of minste is.

[Vrijmetselarij. (Egyptiesche)]

VRIJMETSELARIJ. (De EGYPTIESCHE) Eene geheime Orde, door den beruchten CAGLIOSTRO in 1782 uitgevonden, in welke ook vrouwen ingewijd werden, en die haren hoofdzetel had te *Parijs, Lyon* en *Straatsburg.* Het Mitzraïmietiesch systema in *Frankrijk* noemt zijn Rituaal ook Egyptiesch. Zie CAGLIOSTRO.

[Vrijmetselarij. (De Hermetiesche)]

VRIJMETSELARIJ. (HERMETIESCHE) Zoo noemen de Alchemisten de leer hunner operatiën om den steen der wijzen te zoeken, en om het algemeene geneesmiddel te ontdekken. Zie ALCHEMIE en HERMES TRISMEGISTUS.

[Vrijmetselarij. (St. Jans-, Symboliesche-, of Blaauwe-)]

VRIJMETSELARIJ. (De ST. JANS-, SYMBOLIESCHE-, OF BLAAUWE-) Die der drie eerste graden in tegenstelling der Roode of Schotsche Vrijmetselarij. Beide uitdrukkingen vindt men niet eerder, dan na de invoering der hoogere graden, toen men er eene onderscheidende benaming aan wilde geven.

[Vrijmetselarij (Roode of Hoogere)]

VRIJMETSELARIJ (De ROODE of HOOGERE) is de naam van de later ingevoerde, zoogenaamde Opper- of hoogere graden, boven den Meestergraad, in tegenstelling van de Blaauwe of *St. Jans*- Vrijmetselarij. Zij wordt zoo genoemd, omdat de roode kleur

in de hoogere en bijzonder in de Schotsche graden gebruikt wordt.

[Vrolik, (G.)]

VROLIK, (G.) Professor in de geneeskunde te *Amsterdam.* Zie verder INSTITUUT VOOR BLINDEN.

[Vrouwen-Orde]

VROUWEN-ORDE is eene vereeniging, hetzij van vrouwen alleen, hetzij van beide kunnen, welke afzonderlijke gebruiken hadden, en waaromtrent men breedere opgaven vindt in de Artikels MAÇONNERIE D'ADOPTION en MOPSE.

[Vuur]

VUUR. Laatste beweging in de oefening aan de Tafel-Loge bij de toasten die men drinkt, zij drukt de volkomene gehechtheid uit.

[Vuursteen]

VUURSTEEN (De) is de steen, waaruit men het noodige vuur ter inwijding des Tempels trekt.

W.

[Wachthebbende Broeder]

WACHTHEBBENDE BROEDER, (De) DEKKER, Eng. *Tyler*, Fransch *Tuileur*, Duitsch *Ziegeldecker*: in de Fr. hooge gr. wordt hij *Capitaine des Gardes* genoemd. Hij is of een Medebestuurder, of een ander Broeder, lid der Loge, die met uitgetogen staal aan de poort des Tempels staat, en zorg draagt, niemand tot de Loge toe te laten dan die zich op voorgeschreven wijze als Br kenbaar maakt.

[Ward, (John)]

WARD, (JOHN) ESQ. later *Lord*, Burggraaf DUDLEY AND WARD, Baron van *Birmingham*, was een man, die heeft uitgemunt door Maç kennis en ijver. Hij was gedep G M der G L van *Engeland*, van de *Modern Masons*, onder de GG

MM Burggraaf WEYMOUTH 1735, Graaf VAN LOUDON 1736, Graaf DARNLEY 1737 en Markies CAERNARVON 1738, en bragt in het laatste jaar, door zijne onderhandelingen met de G L van *York*, eene verzoening tusschen beide stelsels tot stand. Op den 27sten April 1742, werd hij tot G M van de G L der *Modern Masons* gekozen, en bekleedde die post tot in 1744.

[Waskaarsen]

WASKAARSEN in de Loge gebruikt, worden ook wel sterren genoemd.

[Waterpas]

WATERPAS (Zie KLEINOOD). Het waterpas geeft te kennen, dat wij allen uit een' stam ontsproten zijn, en eenerlei natuur hebben, eenerlei hoop deelachtig zijn; dat er wel onderscheidingen in de maatschappij noodzakelijk zijn, om de gevorderde ondergeschiktheid te behouden, maar dat deze ons niet moeten doen vergeten dat wij Broeders zijn; dat zelfs hij die op de onderste sport van de maatschappelijke ladder staat, even veel regt heeft op onze achting; nademaal er een tijd zal komen, waarop alle onderscheid van stand eindigt, en de dood het evenwigt der menschelijke grootheid herstellen zal, door ons allen in denzelfden toestand te verplaatsen.

[Weishaupt, (Adam)]

WEISHAUPT, (ADAM) geboren 6 Februarij 1748, overleden 1811, was sedert 1773 Hoogleeraar in het kerkelijk regt aan de Universiteit te *Ingolstadt.* Door de vervolgingen zijner tegenstanders, in 1786, genoodzaakt *Beijeren* te varlaten, verleende hem Hertog ERNST een verblijf in *Gotha*, en gaf hem een pensioen en den titel van Hofraad. Zijn Ordenaam bij de Illuminaten (zie dat Art.) was SPARTACUS.

[Weldadigheid]

WELDADIGHEID. (De) Eene der hoofddeugden, die men in haren geheelen omvang in de Vrijmetselarij uitoefent.

[Weldadigheidsgestichten]

WELDADIGHEIDSGESTICHTEN zijn door enkele Vrijmetselaars, of door verschillende Loges, op onderscheidene plaatsen gesticht. Onder de voornaamste Nederlandsche gestichten van weldadigheid, mag men wel voornamelijk het Instituut voor Blinden (zie dat Art.), te *Amsterdam*, rekenen. Hier en daar hebben de Vrijmetselaren ook scholen opgerigt, kweekscholen voor schoolonderwijzers, weeshuizen, en nog vele andere nuttige inrigtingen daargesteld.

[Werkzaamheden (Buitengewone)]

WERKZAAMHEDEN (BUITENGEWONE) zijn Rouw-, Gelegenheids-, en andere Feest-Loges.

[Werkzaamheden (Huishoudelijke)]

WERKZAAMHEDEN (HUISHOUDELIJKE) zijn die, welke de belangen eener bijzondere Loge betreffen.

[Werkzaamheden (Tafel-)]

WERKZAAMHEDEN (TAFEL-) zijn die, van het banket of de Tafel-Loge.

[Werkzaamheden van Verpligting]

WERKZAAMHEDEN VAN VERPLIGTING zijn de vastgestelde dagen, waarop de Loges haren arbeid behooren te verrigten.

[Westen]

WESTEN. (Het) Die hemelstreek in welke de zon dagelijks haren loop eindigt. In eene Loge is zij de zijde tegenover de plaats des achtbaren Meesters; de plaats waar de beide Opzieners gezeten zijn als zij naar het nieuw Engelsch stelsel arbeiden, of waar alleen de eerste zijne plaats heeft, als zij naar het oud-Engelsch stelsel werken.

[Westen. (Ridder van het)]

WESTEN. (RIDDER VAN HET) De 47e. graad van het Mitzraïmietiesch systema, te *Parijs.*

[Wetenschappelijke Bijeenkomsten]

WETENSCHAPPELIJKE BIJEENKOMSTEN. Behalve de prijsvragen, opgegeven door Fransche en Belgiesche Loges, welke in het Art. NEDERLAND (hier voren bl. 27 vermeld en in het Art. PRIJSVRAGEN breeder omschreven) heeft men, in sommige Duitsche en Engelsche Loges, er zich niet slechts op toegelegd, Maç onderwerpen en den katechismus wijsgeerig te behandelen (van dergelijke vereenigingen is melding gemaakt in het Art. ENGELAND, D. I. bl. 206), maar is men zoowel daar als in *Frankrijk* en *België* begonnen met onderrigt te geven in verschillende nutte wetenschappen (zie FRANKRIJK, D. I. bl. 244).

[Wetenschappelijke Graden]

WETENSCHAPPELIJKE GRADEN, in *Duitschland* ook *Engbund* genaamd, zijn zulke vereenigingen als men in het noordelijk *Duitschland* vindt, en bestaande uit BB die wetenschappelijk onderzoek beminnen. Deze vereenigingen hebben tot hoofdbeginsel, dat de 3de graad de laatste en hoogste der V M is, en alzoo behooren de medeleden allen tot Loges en Loge-systemen, die alleen de eigenlijke of blaauwe V M bearbeiden. De BB MM VV MM kunnen slechts na voorafgaande ballotage lid worden. Elk *Engbund* heeft archieven en eene bibliotheek. De *cahiers* der verschillende oppergraden zijn toegankelijk voor al de leden, die zich bezig houden met het beoefenen van onderwerpen, in verband staande met de geschiedkundige en wijsgeerige onderwerpen, betrekkelijk de verschillende vroeger

bestaan hebbende en nog bestaande oppergraden. Zij gelijken dus eenigermate naar de Nederlandsche afdeelingen van den Meestergraad (zie UITVERKOREN

MEESTERS), en worden ook in *Duitschland*, als afdeelingen van dien graad beschouwd. De even ijverige, als geleerde en beminnelijke Dr. J.F. SIEMERS te *Hamburg*, is Voorzitter van den *Engbund* voor die landstreken. Onder de medeleden worden vele geleerden van een' Europeschen naam gevonden. De stukken, waaronder hoogst gewigtige, worden door middel der steendrukpers geauthographieerd, en worden slechts aan de leden afgegeven. Het denkbeeld van die *Engbünde* is afkomstig van FESSLER, en dagteekent van 1797. Toen was er echter, in de Gr L *Royal York*, eene soort van inwijding mede verbonden. - Het ware te wenschen, dat ook in *Nederland*, zich zulke vereenigingen vormden.

[Wetten]

WETTEN. KONSTITUTIëN, STATUTEN, PLIGTEN, VERORDENINGEN, REGELEN of VOORSCHRIFTEN der VV MM Vastgestelde regelen, waarnaar gehandeld moet worden. Dus zijn Maçonnieke wetten, wetten of grondregels voor Vrijmetselaren. De V M bezit niet slechts van oudsher overgeleverde grondwetten (*Old Charges, Obligations Generales*), maar bovendien vormt ook elk Groot-Oosten de zijne, naar de verschillende omstandigheden, waarin het zich bevindt, en regelt zich naar het land waarin het gevestigd is. Deze mogen echter nimmer in strijd zijn met de oude grondwetten. Het oudste wetboek is dat, hetwelk in 1717 door ANDERSON in druk werd gegeven (zie ANDERSON), schoon EDWIN reeds in 926 aan de bouwvereenigingen eenige regelen en pligten voorschreef, waarnaar de Bouwlieden zich te gedragen hadden. De eerste Nederd. uitgave van ANDERSONS Konstitutieboek, is in 4°. (1761. 2 en XCI bl.), de tweede een Amsterdamsche nadruk, in 8vo. de derde is in 8vo. (*'s Hage* 1773. III. en 156 bl.), alle met de Fransche vertaling tegenover de Hollandsche. De derde uitgave heeft in de 156 nieuw gepagineerde bl., eene verzameling van stukken, zijnde de statuten van het Fr. Gr O en van de Fr. LL, benevens een aantal Fransche en Hollandsche verzen over de V M. De tekst van die uitgaven is bijna woordelijk dezelfde, en bevat eene onjuiste en verminkte vertaling van ANDERSONS uitgave van 1723. In het jaar 1797 had de herziening der

Nederlandsche Maçonnieke wetten plaats, onder de leiding van den zeer achtbaren Broeder J.A. DE MIST, welke is opgevolgd door andere herzieningen, waarvan in 5838 de laatste plaats had, naar welke ons Nederl. Groot-Oosten nog heden handelt. Zie ANDERSON, CONSTITUTIE, LANDMARKS en UITSLUITING (bl. 316).

[Wharton, (Filip Wharton, van)]

WHARTON, (FILIP WHARTON, Hertog VAN) was Gr M der Gr L van *Engeland* (van de *Modern Masons*), van 1722 tol 1725. Dr. DESAGULIERS was zijn gedeputeerde.

[Wijsgeerig Perziesche Ritus]

WIJSGEERIG PERZIESCHE RITUS. Zie RITUS, (FILOZOFIESCH PERZIESCHE)

[Wijsgeerig Schotsch Rituaal]

WIJSGEERIG SCHOTSCH RITUAAL. Zie RITUAAL, (SCHOTSCH WIJSGEERIG)

[Wijsgeerige Graden]

WIJSGEERIGE GRADEN. Aldus wordt de tweede klasse der graden in het Mitzraïmietiesch stelsel (van 34 tot en met 66) genoemd. De naamlijst van dezen is te vinden in het Art. MITZRAÏMIETIESCH STELSEL, D II. bl. 282. Dezelfde naam van wijsgeerige wordt ook door de verschillende, hermetiesche, mystieke en andere stelsels aan hunne oppergraden gegeven.

[Wijsheid]

WIJSHEID. De benaming van de eerste pilaar eener Loge. In de Orde van HERODOM heet de achtbare Meester wijsheid.

[Willem II]

WILLEM II, Koning der *Nederlanden*, geboren 6 Dec. 1792, werd op den 14den Maart 1817, nog Prins van *Oranje* zijnde, te *Brussel* ingewijd door de Loge *l'Esperance*, onder de leiding van haren reg M HONNOREZ, terwijl de overige

posten waren bekleed door de BB BARA, RANWET, DE WARGNY, STERCKX, SIMONS, COUTEAUX en THOMAS, in tegenwoordigheid der BB Prins FREDERIK der *Nederlanden*, den Hertog van *Ursel*, DEFRENNE, DRAULT, PERDRISSET, STROYEN en DE KEYSER. Het hoogst belangrijke verslag van deze inwijding, even als die van zijn' grooten bloedverwant, FREDERIK II, naar alle vormen gedaan, wordt gevonden in de *Ann Maç T.* II. *Brux.* 5823. *pag.* 233. *suiv. piece* N. XX, even als men er ook de opgave vindt van de bevordering van dien doorluchtigen Br en den H E Br Prins FREDERIK tot de oppergraden. Eenigen tijd na zijne inwijding benoemd zijnde tot Meester van Eer zijner Moeder-Loge, heeft hij niet slechts

vaak een werkzaam aandeel in den arbeid genomen, maar dien ook bestuurd op eene wijze, die de harten van alle aanwezenden voor hem innam. Dat aan dien doorluchtigen Br hier te lande het Grootmeesterschap voor de oppergraden is aangeboden, hebben wij reeds vermeld in het Art. HOOGE GRADEN (D. II. bl. 63), evenzeer als het afwijzen daarvan. De geheele briefwisseling daarover vindt men in de *Ann. Maç T.* V. *pag.* 345-151.

[Willem Frederik Karel]

WILLEM FREDERIK KAREL, Prins der *Nederlanden*, geboren 28 Februarij 1797, is de negende Grootmeester van het Nederlandsch Groot-Oosten. In de maand Junij van het jaar 1816, deed de overleden Koning WILLEM I, den Prins die zich toen te *Berlijn* bevond, door den Nederlandsche Ambassadeur Br VAN PERPONCHER, ter inwijding voorstellen bij de *Grosse Nationale Mutter-Loge, zu den drei Weltkugeln.* Deze benoemde eene deputatie Loge, in welke de Prins in den eersten, en later ook in de beide andere graden werd ingewijd door den Gr M Nat Br VON GUIONNEAU. In *Nederland* werd hij spoedig daarna tot de betrekking verkozen van Gr M Nat In het volgende jaar (14 Maart), werd Z.H.E. door het Kapittel der L *l'Esperance* te *Brussel*, in de hooge gr ingewijd tot aan S P R † en werd hem het overige der vereischte kennis medegedeeld in eene zitting van vier Amsterdamsche LL, op 28 Maart van hetzelfde jaar, waarna Z.H.E. ook werd benoemd tot Gr M Nat der oppergraden. Later (1819), trok hij zich echter terug van het werkdadig bestuur en het arbeiden in die graden. Hij vierde in 1841 zijn 25jarig Gr Meesterschap, bij welke gelegenheid zijn Hoog-Eerwaarde eene som van negenduizend gulden schonk, om uit de opkomsten daarvan weldadigheid te oefenen, later opgevolgd door eene gift van vijftien duizend gulden aan de afdeelingen van den Meestergraad. (Zie HOOGE GRADEN, D. II, bl. 54, 55, 60-62, NEDERLAND, D. III, bl. 22, 24-26, 27, 29-31 en 40, en UITVERKOREN MEESTER, bl. 324).

[Winkelhaak]

WINKELHAAK. (De) Een werktuig in de bouwkunde om regte hoeken te maken. Hij stelt in de Vrijmetselarij voor, de na-

tuurlijke godsdienst of de zedeleer. Verder, dat wij onze handelingen naar het liniaal en het rigtsnoer (*by rule and line*), regelen, en ons gedrag met de grondstellingen der zedeleer en der deugd in overeenstemming moeten brengen.

[Winkler. (A.G.)]

WINKLER. (A.G.) Die Br in de letterkundige wereld, meer bekend onder den naam van THEODOR HELL, heeft een uitmuntend gedicht in negen zangen uitgegeven (*Leipz.* 1825, 8vo. XVI en 110 bl.), onder den titel van *des Maurers Leben.* Het is opgedragen aan den Br BERNHARD van *Saksen-Weimar*, en heeft reeds drie drukken beleefd.

[Wit]

WIT. De kleur der onschuld, zuiverheid en reinheid, ook de kleur der handschoenen en schootsvellen der Vrijmetselaren.

[Wöllner, (Johannes Christoffel von)]

WöLLNER, (JOHANNES CHRISTOFFEL VON) geboren 19 Mei 1732, overleden 11 September 1800, voerde in de *Strikte Observantie* den naam van *Eques a Cubo*, en was oud-Schotsch Oppermeester bij de Moeder-Loge *zu den drei Weltkugeln*, te *Berlijn.*

[Woord. (Geheiligd)]

WOORD. (GEHEILIGD) Iedere graad heeft zijn afzonderlijk geheiligd woord.

[Wren, (Christoffel)]

WREN, (CHRISTOFFEL) Doktor der regten, Opper-Inspekteur der kon. gebouwen, Ridder en Voorzitter der kon. Maatschappij van wetenschappen te *Londen.* Deze Br, de bouwmeester der *St. Paulskerk*, geboren 20 Oktober 1632, overleden 25 Februarij 1723, was een van *Engelands* grootste bouwkunstenaren. Hij werd in 1663, door den Gr M Graaf van ST. ALBANS, tot eersten Gr Opz, en door diens opvolgers, Graaf van RIVERS, den Hertog van BUCKINGHAM en den Graaf van ARLINGTON, in 1666, 1674 en 1679 tot ged Gr M benoemd, in 1685 echter zelf tot Gr M verkozen, waarin de Hertog van RICHMOND (zie dat Art.) hem in 1695

opvolgde, en hem tot gedep Gr M benoemde. In het volgende jaar werd hij op nieuw tot Gr M verkoren, en bleef het tot aan de oprigting van het nieuw-Engelsch Grootmeesterschap.

Y.

Y. Deze letter had, volgens PYTHAGORAS, betrekking op het menschelijk leven, weshalve zij de Pythagoreesche letter genoemd wordt.

> Even als het oude V□ M□ verhoor, en de Konstitutie van *York* ons duidelijk wijzen op PYTHAGORAS, zoo vinden wij ook in het oude Rituaal sporen van de Pythagoreesche leer, b.v. den zoogenaamden *Triangel*, de figuur Y. PYTHAGORAS verbond, naar men wil, met de letter Y de zedekundige beteekenis, dat zij het leven aantoonde van den mensch, die in den beginne, in de onschuldige kindschheid, een regten en effen weg voor zich had; dat hij echter na het bereiken van de jaren des onderscheids den tweesprong van den weg tot deugd of ondeugd voor zich zag, waar hij alle reden heeft te bedenken welken van beide wegen hij wilde inslaan, daar zij tot eene geheel tegenovergestelde uitkomst leiden. En in dien zin is die letter de Pythagoreesche genoemd. Volgens anderen zinspeelt de Y op het drietal (*trias*), dat den Pythagoreeers heilig was, daar die aanduidt hoe uit één *twee* voortkomen. PYTHAGORAS schijnt tot grondstelling gehad te hebben, het daarheen te brengen, dat zijne leerlingen bij de dingen die het meest gewoon, meest alledaagsch zijn, zich de meest verheven waarheden, vooral der levenswijsheid, zouden herinneren. Het geheele oud-Engelsche leerstelsel (Rituaal) is naar denzelfden stelregel der levenskunst bedacht en uitgevonden, en dus werkelijk in den geest van PYTHAGORAS.

[Yevele, (Hendrik)]

YEVELE, (HENDRIK) Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland*, van 1375-1399. Hij wordt in oude oorkonden, *the kings Free-Mason* genoemd, uithoofde hij, waarschijnlijk, opzigter der koninklijke gebouwen was. Zie het Art. EDUARD III.

[York]

YORK (Latijn *Eboracum*), de hoofdstad van het Graafschap *Yorkshire*, in het noord-oosten van *Engeland*, is de zetel der oudste op statuten gevestigde werkplaatsen en van de latere Gr□ L□ van geheel *Groot-Brittanje.*

[Yorksche Konstitutie]

YORKSCHE KONSTITUTIE. Zie CONSTITUTIE.

Z.

[Zacharias, (Ernst)]

ZACHARIAS, (ERNST) Sekretaris van het Kon. Saksiesch Hof van Appèl, te *Dresden*, geboren aldaar 15 April 1789, werd in October 1811 in de Loge *zum Goldenen Apfel* ingewijd. Later ging hij over bij de Loge *zur grünenden Raute*, waar hij ook, na hare vereeniging met die *zu den drei Schwerdtern*, onderscheiden ambten bekleedde en thans oud-Meester is. Reeds in 1825 tot lid der Saksische Gr Loge benoemd, werd hem in 1830 de post van Gr Redenaar opgedragen, welke hij op de meest uitstekende wijze vervuld. In het bezit van uitgebreide, uitstekende kundigheden, ook in alle aangelegenheden met de Mac kennis in verband, is hij een onvermoeid onderzoeker, en steeds werkzaam, ofschoon zijne eervolle betrekking en eene uitgebreide Maç en vriendschappelijke briefwisseling met BB en vrienden in alle deelen van *Europa*, hem het grootste deel van zijn' tijd ontnemen. Zijne kennis, hoedanigheden en beminnelijk karakter zijn dan ook oorzaak, dat hij algemeen hooggeacht is, en hem groote eerbewijzen en belangrijke posten werden opgedragen. Hij is lid van Eer der Groote Loge *zu den drei Weltkugeln*, te *Berlijn*, der Gr L van *Zwitserland* en van vele gewone Loges, en sedert 1833 Voorzitter van den *Engbund* te *Dresden*, enz. Toen in 1841 zijn tweede zoon werd ingewijd, droeg men hem de leiding der werkzaamheden op. Hij is schrijver van het keurige werk: *Numotheca Latomorum* (zie het Art. LEGPENNING, D. II. bl. 170 volg.), dat uit 30 tot 36 afleveringen zal bestaan en niet in den handel is, maar op kosten van den uitgever gedrukt en aan Loges wordt gegeven.

[Zand]

ZAND. Eene benaming, bij de Fransche Tafel-Loges in gebruik.

[Zeer Eerwaardige]

ZEER EERWAARDIGE. Is de titel van den reg Meester eener M-Loge; eerwaardige is die der Meesters.

[Zegel]

ZEGEL. (Het MAÇONNIEK) Leert den Kandidaat, dat de hoedanigheid van Vrijmetselaar onuitwischbaar is, en dat hij overal, waar hij zich bevindt, die zal zien vereeren.

[Zegelbewaarder]

ZEGELBEWAARDER. (De) In weinige Loges is dit eene bijzondere betrekking, daar gewoonlijk de Sekretaris, of de Archivaris, het zegel der Loge bewaart.

[Zegel van Salomo]

ZEGEL VAN SALOMO (Het) wordt in het systema van ZINNENDORF, in den Leerlingsgraad, door middel van den knop van een degen, den Kandidaat op de tong gedrukt.

[Zerbal]

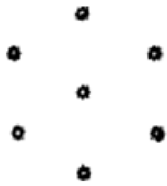
ZERBAL. Is de naam van eenen der uitverkoren Meesters, die de moordenaars van HIRAM op de vlugt ontdekten. In eenige hoogere graden (Sch. R. 5e. en 14e. gr.) heeten dus de Officieren; ook dient die naam in andere (Sch. R. 6e. en 10e. gr.) tot herkenningswoord.

[Zerubbabel]

ZERUBBABEL of ZOROBABEL (זרבבל), kleinzoon van ZEDEKIA, Koning van *Juda*, die, benevens zijnen geheelen stam, door Koning NEBUKADNEZAR naar *Babel* gevoerd was, verkreeg, 71 jaren na dien tijd, van Koning CYRUS verlof, om met zijn volk naar zijn vaderland terug te keeren, en de verwoeste stad en Tempel te herbouwen. In den graad van Ridder van het Oosten of van den Degen, de 6e. graad van het Fransche systema, heet de Kandidaat ZERUBBABEL, en de achtbare Meester CYRUS. Het woord komt voor in Sch. R. 3e. gr. P W 15e. (Ridder van den Degen) 16e., 20e., 22e. en 32e. gr.

[Zeshoek]

ZESHOEK (De) wordt door de figuur

voorgesteld, en verschijnt als het zinnebeeld der wereldschepping. Het verdubbelen en doorkruisen van den gelijkzijdigen driehoek, vormt den zeshoek. Met het middelpunt des cirkels wordt er het getal zeven gevormd. De zijde van een gelijkzijdigen zeshoek in den cirkel beschreven, is gelijk aan den straal of de halve middellijn van dien cirkel.

[Zeven]

ZEVEN. Behoort, even als drie, vijf en negen, tot de heilige en mystieke getallen der Vrijmetselaren. Dit getal werd bij de ouden geacht, dewijl het 3 en 4 bevat. Veelligt hebben ook meetkundige figuren daartoe geleid. De diagonaal van het vierkant is tegelijk diameter van den cirkel, getrokken om het vierkant, en in deze lijn wordt de zeven van gewigt. De wortel des quadraats staat in rede tot de diagonaal als 5-7, daarentegen de diameter des cirkels tot den omtrek als 7-22. of liever bijna deze evenredigheid. Maar ook de verschijnselen in de natuur maakten opmerkzaam op het getal *zeven*, ofschoon de planeten niets hiertoe bijdroegen. De Hindoos en Egyptenaren erkenden zeven hoofdkrachten der natuur, waaruit de wereld is ontstaan, en 7 werd het harmoniesch getal van de harmonie aller wezens. Eene door zeven sterren afgebeelde kroon is het zinnebeeld der onsterfelijkheid. Dit getal 7 heeft, volgens den graad van Ridder van het Oosten en Westen, betrekking op *schoonheid, goddelijkheid, eer, magt, roem, kracht* en *wijsheid.*

Schoonheid dient, om te verfraaijen; goddelijkheid is het karakter der Vrijmetselarij; eer is de grondslag' van den arbeid der Ridders-Metselaars; magt is noodig, om de vijanden der Orde te weêrstaan; roem is het erfdeel van den ootmoedigen Vrijmetselaar zoowel als van den grootsten Prins; kracht, ondersteunt, en wijsheid geleidt ons.

De 7 sterren beteekenen de *vriendschap*, die wij verschuldigd zijn aan onze Broederen; de *onderwerping*, die wij verschuldigd zijn aan den achtbaren Meester; de *getrouwheid* in onze betrekkingen; de *voorzigtigheid*, als de geleidster van den Vrijmetselaar, en de *matigheid*, als heilzaam voor ligchaam en geest (hier ontbreken twee sterren). De 7 kandelaars den *haat*, de *tweedragt*, den *hoogmoed*, de *onbedachtzaamheid*, de *ontrouw*, de *onbezonnenheid* en den *achterklap*, welke de Vrijmetselaar moet vermijden. Volgens de Schotsche drieëenheids-Ridders: de 7 hemelsche wetenschappen, de 7 sakramenten, de 7 Maçonnieke graden, de 7 dagen der schepping, de 7 jaren, besteed tot het bouwen van den Tempel, de 7

gelukzaligheden, de 7 vrije kunsten. Volgens de Zonne-Ridders: de 7 metalen, de 7 genoegens van het leven, als: de 5 zinnen, benevens de rust en de gezondheid; de 7 hoofd- of oorspronkelijke kleuren, die de regenboog vertoont; 7 driften, nuttig, wanneer men ze matigt; doodelijk, wanneer men zich aan haar overgeeft; de 7 Cherubim *Michaël* (wie is als God), *Gabriël* (man of held Gods), *Uriël* (vuur van God), *Zerachiël* (levende God), *Gamaliël* (wien God vergeldt), *Raphaël* (wien God geneest), *Tsaphiël* (verborgen God). Volgens alle hooge graden de 7 gestalten der maan. De zeven Egyptiesche Koningen, van welke de laatste, TYPHON, onttroond werd. De 7 Chineesche Monarchen, van welke de laatste, TEBI, onttroond werd. De 7 Romeinsche Koningen, van welke de laatste, TARQUINIUS, onttroond werd. De 7 maal 10 jaren na JEZUS CHRISTUS, het tijdstip, waarop *Jeruzalem* verwoest werd. De Babylonische gevangenschap, die 7 maal 10 jaren duurde; de 7 maal 141 jaren, sedert den zondvloed tot ABRAHAM, volgens JOSEPHUS. Het orakel van MEMNON, dat de tegenwoordigheid van God alle 7 jaren verkondigde; de schatting van 7 jongelingen en 7 meisjes, welke MENES in *Kreta* vorderde. De 7 stuurlieden van OSIRIS. De 7 beschermgeesten, gevolg van MITHRA. De 7 Aartsengelen. Volgens den Eng. Medgezellen kathechismus beteekent het getal 7, *wijsheid, kracht, schoonheid, zachtmoedigheid, broederliefde, hulpvaardigheid* en *trouw.* In het Hebreeuwsch wordt het getal zeven aangeduid door het woord צב_שֶ, dat alleen door verandering van klankteekens het woord עבָשָ (verzadiging) wordt, alsof het zevental toen reeds werd beschouwd als verzadigd of volkomen getal. BILDERDIJK zegt:

> De aard van dit getal-zelf, wettigt en bevestigt deze benaming. *Volkomen* is, als *Aristoteles* zegt, en geheel de Oudheid met hem, hetgeen begin, midden en einde heeft. Deze volkomenheid merken wij op in de drie (zie dat Art. D.I. bl. 164), welke daarom ook mede als beginsel van volkomenheid aan wordt gemerkt. Maar het zevental heeft deze hooger volkomenheid, dat zijn midden ter wederzijde het volkomen drietal overlaat; dat zijn midden het zoodanig verdeelt, dat elk uiterste wederom begin,

midden en einde heeft, en het is dus de *volkomenheid der volkomenheden*, als men sprak, dat is hooger volkomenheid of volkomenste.

o ø o ø o ø o

Het moge nu hiervan zijn, of uit andere mystiesche gronden, men weet, hoe veel de allerhoogste Oudheid in de heiligheid van dit getal stelde, en hoe het bij Joden en Christenen steeds een voorwerp van diepe overdenking was. Niet vreemd is het derhalve, zoo het, woord in Martinii Etymologicon van *σ□βψ* wordt afgeleid en *□πτας* door lateren als ware het eigenlijk *δ□πτας (eerbiedwaardig)* beschouwd.

[Zeven-gesternte]

ZEVEN-GESTERNTE, (Het) - de *Pleïaden* of *Hyaden* - stelt de hemelsche woningen der zaligen, op welk bezit alle menschen hopen, zinnebeeldig voor.

[Zinnebeelden]

ZINNEBEELDEN. Zie HIEROGLYPHEN, SYMBOLEN en LICHTEN.

[Zinnendorf (Johannes Willem von)]

ZINNENDORF (JOHANNES WILLEM VON) Heette eigenlijk ELLENBERGER, en verkreeg den naam van ZINNENDORF, nadat hij tot zoon was aangenomen door den broeder zijner moeder.

Hij was 1e. Generaal, staf-medikus en chef van de Pruissiesche Militaire geneeskundige dienst, geboren te *Halle*, 10 Augustus 1731, overleden 6 Junij 1782. Hij was reeds vroeg een ijverig lid van de *Strikte Observantie*, waar hij prior van *Templin* en oud-Schotsch Oppermeester der Loge *zu den drei Weltkugeln* was, en den naam van *Eques a Lapide nigro* voerde. Gegronde verdenking van zijne regtschapenheid deden hem echter daar uitsluiten, hoewel er veel van het door hem ingemengde zuurdeesem achter bleef, en niet te gelijk met hem werd uitgeworpen. Hij had onder anderen, ten einde eene verbindtenis met het Zweedsche Ordes-Kapittel tot stand te brengen, en zich in het bezit van zijne Ritualen te stellen, een zijner vertrouwden en handlangers (HANS KAREL BAUMAN, Kandidaat in de godgeleerdheid en in de *Strikte Observantie*, Orde *Eques a barbore* genaamd), in het midden van het jaar 1765, buiten weten en toestemming zijner mede-Broeders van het Berlijnsche Ordes-Kapittel, naar *Stockholm*

afgezonden, en dezen 1100 Thaler (*f* 1980) medegegeven, welke hij uit de kas der Orde had genomen. Om nog meer andere redenen uitgeworpen zijnde, verkondigde hij luide, dat hij in het bezit was gekomen van verheven klerikale kundigheden, welke hem uit *Zweden* waren medegedeeld. Hij verklaarde tevens, dat de *Strikte Observantie* niets dan bedrog was, verschafte zich aanhang, en vertoonde zich als stichter van een nieuw stelsel, dat de ellendigste huichelarij met de grootste onverdraagzaamheid vereenigde. Dit was de kiem en het stelsel der *Grosse Landes-Loge von Duitschland*, te *Berlijn.* De middelen en kunstenarijen, door hem te werk gesteld, zijn van dien aard dat er door BB, die hem door en door kenden, openlijk is verklaard: ZINNENDORF was een snoodaard; men zoude voor hem uitspuwen, indien men

zekere daden van hem vernam (en men kon er mededeelen); want hij bedroog en zocht te bedriegen.

[Zon]

ZON (De) is, volgens het oud-Engelsche Rituaal, het eerste der drie kleine, en volgens het nieuw-Engelsche en het Fransche systema het eerste der drie groote lichten. Zie MAAN en OSIRIS. De zon is het zinnebeeld van het onzigtbare, onbegrijpelijke licht, dat alles onderhoudt en koestert. Het vuur is het zinnebeeld der zon en van haar verwarmend licht.

[Zonneridder]

ZONNERIDDER, (De) *Chevalier du Soleil ou Prince adepte* is een der hermetiesche graden, door PERNETTI (zie dat Art.) uitgedacht. Hij is de 28e. graad van het oud-Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgevoerd; de 7e. van het Schotsch wijsgeerige Rituaal en de 51e. van het Mitzraïmietiesch systema.

[Zoroaster]

ZOROASTER of ZERDUSHT, ook SENTRUTSH of ZERETROSHTRO, dat is: goudster, of ster van glans. Hij was de Opperpriester en wetgever der *Parzen.* Hij is de schrijver van de *Zend-Avesta*, bevattende de Goddelijke wetten, voor de wereld, de natuur en de menschen. Algemeen wordt gesteld, dat hij geleefd hebbe 5482-3518 voor de Christelijke tijdrekening, en daardoor wordt het zedekundige gedeelte van zijn leerstelsel dubbel belangrijk. Over dat stelsel zie ANQUETIL DU PERRON, *le Zend-Avesta*, 3 *Tomes*, in 4°. *Paris* 1771.

[Zuilen]

ZUILEN of KOLOMMEN. Deze bestaan uit drie deelen: de bazis, de schacht en het kapiteel. Er bestaan vijf soorten van, welke ieder een bijzonder karakter heeft. Die vijf soorten of Orden, gelijk men ze noemt, zijn: De Toskaansche, de Dorische, de Jonische, de Zamengestelde en de Korintische.

[Zuiveren]

ZUIVEREN. Door het water en het vuur gereinigd worden.

[Zusters]

ZUSTERS. Worden de vrouwen der Vrijmetselaren genoemd.

[Zwaard]

ZWAARD. Zie DEGEN.

[Zwaarddrager]

ZWAARDDRAGER. (De) Is eene waardigheid, in de Engelsche Groote Loge gebruikelijk. De hiertoe benoemde persoon draagt, bij feestelijke optogten, het statiezwaard des Grootmeesters, hetwelk hij voor dezen op het altaar moet nederleggen. Het zwaard, vermeld in het Art. NORFOLK, in 1751, kun-

stig versierd zijnde door Br□, MOODY, werd deze tot eersten Opperzwaarddrager der nieuw Eng. Gr□ L□ benoemd, welk ambt hij tot 1745 bekleedde. De Opperzwaarddrager volgt er onmiddellijk op den Gr□ Sekretaris. Ook in onze □ □ is de Broeder zwaarddrager bekend. Hij draagt het in de feest-optogten.

[Zwarte broeders]

ZWARTE BROEDERS, ook de ZWARTE- of HARMONIE-ORDE. Deze was eene Studenten-Orde op de Duitsche Universiteiten, die volkomen georganizeerd, iets edelers beoogde dan vechten en bier drinken; zij zou in 1777 zijn ontslaan, en de Moeder-Loge hebben bestaan in *Erlangen*, met eene Dochter-Loge te *Giessen.* In het werk, getiteld: *der Signatstern* worden de Schotsche Leerl□, Medgez□ en MM□ ook zwarte BB□ genoemd.

[Zweden]

ZWEDEN. Reeds in den jare 1736 werd de Vrijmetselarij uit *Engeland* naar *Zweden* gebragt, waar zij zich schielijk onder de hoogere standen verbreidde, streng in de keuze der leden en zeer weldadig was, doch waar, helaas! haar eerste bloei niet kon staande blijven, dewijl reeds in den jare 1738 de toenmalige Koning FREDERIK I, door een Edikt van den 21sten Oktober, de vereenigingen op doodstraf verbood. Zeven jaren later trok evenwel de Koning, waarschijnlijk door het voorbeeld van *Rusland* en *Pruissen* bewogen, het verbod weder in. De Vrijmetselarij vond ten tweedenmale ingang, en nu liet zich de Koning-zelf door de Gedeputeerden der herstelde Loges inwijden. Het vertrouwen des Konings maakten de Zweden zich waardig door eene zorgvuldige keuze hunner leden, en door de stipte opvolging hunner Maç□ pligten, alsmede in den jare 1753, door het oprigten van een groot gedenkteeken, bestaande in het bouwen van een weeshuis, te *Stockholm.* De Vrijmetselarij was, bij de tweede invoering in *Zweden*, reeds eenigzins anders geworden, dan zij in den jare 1736 was geweest; want het was niet meer de zuivere Engelsche Vrijmetselarij die men had, maar er was reeds iets van de Tempelheeren en Rozenkruisers bijgevoegd, waardoor de Jezuïten zich tot heeren der Loges gemaakt hadden, om hun doel onder dien

mantel sneller en zekerder te bereiken. Terwijl in *Duitschland* het Ridderdom van het Tempelheeren-systema een' levendigen aanhang kreeg, ging men in *Zweden* tot het systema der Rozenkruisers en alchimistiesche kunstenarijen over, dat door de Jezuïten zeer wijs berekend was. Zelfs de oprigting van het weeshuis schijnt hun niet vreemd geweest te zijn, die elke gelegenheid aangrepen, om hunne grondstellingen der jeugd in te drukken. Toevallige oorzaken, gelegen in den regeringsvorm van *Zweden*, gaven echter aan de Vrijmetselarij in dat rijk eene bijzondere rigting, waardoor de latere bloei des verbonds voorbereid werd. Ten gevolge van de handelwijze van KAREL XII, hadden de Zweden de koninklijke magt zoodanig beperkt, dat bijna niets meer dan de titel er van overbleef. Vruchteloos werden de Koningin ULRIKA, benevens haar gemaal en mede-Regent FREDERIK (Erfprins van *Hessen-Kassel*), aangespoord, zich te onttrekken aan de voogdijschap der Rijksstenden; tot dat eindelijk GUSTAAF III, die, even als zijn opvolger, zelf V M was, het doel bereikte, door dat hij den middelstand tegen den adel opzette, waartoe hem gelegenheid gegeven was door de Vrijmetselaren, toen reeds in het gansche rijk verspreid. Daardoor werden de Jezuïtische ontwerpen vernietigd, de alchemistiesche bedriegerijen grootendeels tegengegaan, en alleen de herstelling bevestigd van het Tempelheeren systema, dat Koning GUSTAAF III, die de Orde steeds zeer beschermde, bij de Vrijmetselaren gevoegd had. Voorloopig benoemde de Koning zijnen broeder, den Hertog van *Sudermannland*, tot Grootmeester der Vrijmetselaren. Reeds dit maakte eenen weldadigen indruk; maar nog meer steeg de Vrijmetselarij in aanzien, toen KAREL XIII in 1811, eene openlijke Ridderorde voor verdienstelijke Vrijmetselaren, oprigtte, die in de plaats van het Tempelheeren-systema kwam, en de Orde van KAREL XIII werd genoemd (zie het Art. KAREL XIII). Die Orde vertoont nu, in het verbond der Zweedsche Vrijmetselaren, den Riddergraad, en telt, buiten de Prinsen van het koninklijke huis, dertig Ridders. Het Ordeteeken bestaat in eene kroon, met een daaraan hangend kruis, en de Ridders dezer Orde worden met de Kommandeurs der overige Zweedsche Orden gelijk gesteld (zie het

Art. STELSEL VAN ZWEDEN). In 1792, had de zucht, zich bij geheime vereenigingen aan te sluiten, in *Zweden* zoo zeer de overhand genomen, dat Koning GUSTAAF IV verpligt was, den 9den Maart 1803 alle geheime vereenigingen, behalve de V M te verbieden, welk edikt is te vinden in *Acta Latomorum, T.* II, bl. 89 volg. Ook onder de regering van KAREL JOHAN ging de Vrijmetselarij ongehinderd in haren glans voort, en de tegenwoordige Koning OSKAR is sedert 1818 Grootmeester der Zweedsche Vrijmetselaren.

Sedert de vorige eeuw is het karakter der Zweedsche Vrijmetselarij geheel eigendommelijk geworden, door de bemoeijing van SWEDENBORG, die het denkbeeld van een nieuw *Jeruzalem* bij de Vrijmetselaren zocht levendig te maken. Daardoor ontstond een nieuw Zweedsch systema, dat zich naar *Engeland* verbreidde, en eene Dochter-Loge in *Moskou* vormde, en mede in *Duitschland* niet onbekend bleef, dewijl het door *zinnendorf*, de stichter der Groote Lands-Loge van *Duitschland* en hare 50 Dochter-Loges, verbreid werd. Het stelsel (zie de Art. STELSEL [ZWEEDSCH] en SWEDENBORG), is vermengd met theozofiesche en mystieke elementen. Eerst in 1754 werd de Groote Loge van *Zweden* ingesteld als provinciale Gr L, welken titel zij later, bij hare onafhankelijk verklaring, veranderde, in dien van Nationale Gr L, in welke hoedanigheid zij door alle Maç Gr LL werd erkend. De Zweedsche VV MM hebben drie gedenkpenningen doen slaan, als: 1746 en 1753 op de geboorten van GUSTAAF III (zie dat Art.), en zijne zuster SOFIA ALBERTINA, en 1787 op den toenmaligen Gr M KAREL XIII. De Zweedsche Gr L heeft thans 12 werkpl onder haar beheer.

[Zwitserland]

ZWITSERLAND. Daar een deel van dit staatsverbond de Katholieke, en het andere de Protestantsche godsdienst is toegedaan; zoo heerscht in het eerste een vijandelijke geest tegen het Vrijmetselaarsverbond, en heeft men de Orde daar pogen te onderdrukken, door toepassing der Pauselijke Bullen en den invloed der geestelijkheid. In het laatste daarentegen liet men haar ongehinderd bestaan, en zoo zijn de lotgevallen der Vrijmetselaren ook in dit land verschillend geweest. De eerste Loge

werd door den Engelschen Grootmeester Provinciaal HAMILTON, in het jaar 1737, te *Genève*, en de tweede, volgens eene Konstitute van den Engelschen Grootmeester, den Hertog van *Montagu*, van den 2den February 1739, in *Lausanne* opgerigt; in welke laatste plaats tevens eene Maç oppermagt werd daargesteld, die den naam van Helvetisch Romanisch Direktorium droeg. Wel ontzegde de overheid in *Genève* de toetreding tot de Orde, doch dit verbod werd niet opgevolgd, en indien al de Kantonraad van *Bern* scherpere verordeningen gaf, en de overtreders met ernstige straffen bedreigd werden, zoo bleef toch de straf achter, en de Maç vereenigingen werden stilzwijgend geduld, ongeacht in 1782 een nieuw verbod verscheen.

In oorspronkelijke zuiverheid bestond de Vrijmetselarij in *Zwitserland* niet lang, want de Loge van *Bazel* (gesticht in 1766), en die van *Zurich* (gesticht in 1772), zoowel als het gemelde Direktorium, huldigden, reeds in de drie *Johannes*-graden, de *Strikte Observantie*, totdat in het jaar 1775 de Duitsche Orde-Overheden in *Bazel* de hoogere graden invoerden, en aan het Kapittel, dat zich in *Bazel* gevormd had, volmagt gaven, om, onafhankelijk van hoogere magten, in geheel *Zwitserland*, onder den titel van *Schotsch Direktorium* van *Zwitserland*, Loges op te rigten en te wettigen. In het Kanton *Neufchatel* werden in *Neuemburg*, in 1780, en later in 1791 twee Loges opgerigt.

In het jaar 1782 geschiedde het, dat het Helvetisch Romanisch Direktorium te *Lausanne*, ingevolge het laatste verbod van den Magistraat van *Bern* tegen de Vrijmetselarij, uiteen ging, nadat het vooraf drie Broederen uit zijn midden had benoemd, en hun volmagt had gegeven, om de toen bestaande betrekkingen buiten het Kanton, voort te zetten. Daarentegen vormde zich in het jaar 1786, uit zeven Loges in *Genève*, de Groote Loge van *Genève*, die zich tot een onafhankelijk Groot-Oosten verhief, dat na zeven jaren, door de vereeniging van *Geneve* met *Frankrijk*, weder te niet ging, of zich bij het Groot-Oosten van *Frankrijk* aansloot.

Gedurende de stormachtige tijden der Fransche revolutie deelden

de Loges van *Zwitserland* in het lot van *Frankrijk*; zij begonnen te slapen, en bleven eindelijk van 1793-1803 gesloten. Eerst kwam weder te *Bern* eene Loge in werking, die onder den naam van *de Hoop*, op den 14den September 1803, door het Gr O van *Frankrijk* gekonstitueerd werd, en het Fransch-Schotsche Rituaal aannam. Deze Loge verkreeg van het Gr O van *Parijs* later verlof, om op den 12den Maart 1805 de nieuwe Loge in *Lausanne*, onder den naam van *Amitié et Persévérance*, in te wijden, waarbij haar te gelijk een patent tot een Kapittel voor de hoogere graden overhandigd werd. Hierop volgden nog meerdere Loges in *Bazel, Solothurn* en andere steden van *Zwitserland*, die alle door het Gr O van *Parijs* gekonstitueerd werden. Eindelijk vormde zich op den 15den Oktober 1810, een hoofdbestuur te *Lausanne*, en vestigde, onder den naam van *Nationaal Helvetisch Romanisch Groot-Oosten* zich eene onafhankelijke vaderlandsche Logevereeniging, welker eerste Grootmeester Br GLAYRE was; dezelfde, die zich, in 1764, aan het hoofd der Broederschap in *Polen* stelde, en als hersteller der Vrijmetselarij in dat rijk te beschouwen is.

In het jaar 1811 trad ook het vroegere, in *Zurich* bestaan hebbende Direktorium, dat, in 1793, met alle Loges tot stilstand gekomen was, in *Bazel* weder te voorschijn, van waar het echter, na den dood van den President Br BURKHARD, weder naar *Zurich* verlegd werd. In *Bern* werd de Broeder PETER LUDWIG VON TAVEL door den Grootmeester der Vrijmetselaren in *Engeland*, den Hertog van *Sussex*, op den 28sten Julij 1818, tot Provinciaal Grootmeester van het oud-Maç verbond in *Helvetië* benoemd, en te gelijk de Loge *zur Hoffnung* gemagtigd, zich-zelve onder het oud-Maç Rituaal te installeeren, dat op *St. Jan* des volgenden jaars geschiedde. De cirkulaire bij die gelegenheid uitgegeven, luidt als volgt:

> Wij huldigen de pligten der oudste Metselaars-Konstitutiën en erkennen de Metselarij als eene instelling, die alleen aan de hoogere, zuiver-menschelijke aangelegenheden is gewijd; die, zonder eenig inmengsel van betrekkingen op kerk en staat, niet slechts met geene dezer instellingen in tegenspraak is, maar veeleer het doel van beide krachtdadig bevordert, door dat zij de veredeling van den eenling en van het menschdom in het algemeen beoogt. De echte Metselaar is ook een edel mensch, een opregt godvereerder en een goed burger. Hiertoe leidt de V M hem op, en

> vormt hem, daar zij alle dwangmiddelen terzijde laat, van uit het inwendige beginnende, tot datgene, wat hij in al die betrekkingen en in de wereld moet zijn. Noch de uitsluitende eigendom eener bepaalde kerkpartij, noch binnen bepaalde politieke of natuurlijke perken begrensd, is hare speelruimte het heelal, zij-zelve een gemeen goed van het geheele menschdom, en de eenmalige voleindiging daarvan, in al zijne verhoudingen, hare hoogste strekking. Elk regtschapen man, die, zich verheffende boven het alledaagsche, zich met ons wil verbinden in ons gemeenschappelijk streven, wordt, zonder stand, vaderland, of geloofsbelijdenis in aanmerking te nemen, in onzen Broederkring opgenomen; voor elk opregt Metselaar, tot welk systeem hij ook behoore, openen zich de poorten des Tempels.

In dat jaar bevonden zich 19 Loges in 9 Kantons. Echter bestonden deze betrekkingen weinige jaren voort; want volgens een verdrag op den 29sten April 1822 gesloten, gingen zoowel het Gr□ O□ van *Lausanne*, als ook de Engelsche Provinciale Groote Loge in *Bern* uit een, en konstitueerden gemeenschappelijk de Groote Lands-Loge van *Zwitserland*, welke op *St. Jans*-dag van 1822 plegtig geproklameerd werd, en sedert dien tijd te *Bern* hare zitting houdt. Tot Grootmeester werd benoemd de Br□ v. TAVEL, en acht Loges erkenden hem. Er werd daar naar het oud-Engelsch systeem gearbeid. De Groote Loge bestaat uit de afgevaardigden der enkele Loges (zoo als bij de Engelsche Groote Loge) die de besluiten nemen, waarvan den Grootmeester en den Groot-Officieren de uitvoering is opgedragen. In de Protestantsche Kantons, is, sedert de laatste 25 jaren, de Vrijmetselarij onaangevochten gebleven, en, met uitzondering van de weinige jaren, waarin de revolutie schadelijk op *Frankrijk* werkte, hebben deze Loges ongehinderd bestaan. In de Katholieke Kantons is, gelijk reeds gezegd, krachtens de Pauselijke bullen, door de geestelijkheid voortdurend op hare onderdrukking gewerkt, en voor het grootste gedeelte heeft men werkelijk dat doel bereikt. Op dit oogenblik heeft de Gr□ L□ van *Zwitserland* te *Bern*, 12 Loges onder haar beheer, waarvan die te *Bern* voor de opvoeding van arme kinderen zorgt. Buitendien bestaat er een Schotsch Direktorium te *Zurich*, dat misschien weldra - te oordeelen naar de aanvankelijke pogingen - zich zal begeven onder de G□ L□ te *Bern*.

Errata.

Deel I.

Afgaande op het berigt van het Jaarboekje voor Vrijmetselaren, voor 5843, bl. 41, hebben wij onder de Gr M Nat der Gr L van *Engeland*, op bl. 337, reg. 12 van Deel I, Prins ALBERT van *Saksen-Coburg* vermeld als den overleden H E W Br AUGUST FREDERIK, Hertog VAN SUSSEX hebbende opgevolgd; jongere berigten laten geen twijfel, dat niet de genoemde Prins, maar wel de GRAAF VAN ZETLAND tot het bekleeden van die waardigheid is geroepen.

Deel II.

Bl.	9,	reg.	15,	v.o.	*staat*:	מכָתָ, *lees*: מכח.
Bl.	11,	reg.	12,		*staat*:	ריסת, *lees*: ריסח.
Bl.	36,	reg.	1,		*staat*:	haar alleen, *lees*: haar-alleen.
Bl.	61,	reg.	13,	v.o.	*staat*:	zijnen, *lees*: zijnen.
Bl.	62,	reg.	23,		*staat*:	verschillen, *lees*: verschillen.
Bl.	53,	reg.	18,		*staat*:	harer, *lees*, de.
Bl.	64,	reg.	13,		*staat*:	bedaarde hartslogteloze, *lees*: bedaarde, hartstogteloze.
Bl.	79,	reg.	15,		*staat*:	*Nederland, lees: Nederland.*
Bl.	107,	reg.	9,	v.o.	*staat*:	daardoort, *lees*: daardoor.

Bl.	112,	reg.	16,		*staat*:	van, *lees*: aan.
Bl.	136,	reg.	6,		*staat*:	van, *lees*: van.
Bl.	175,	reg.	17,	v.o.	*staat*:	Logebouw, *lees*: Logegebouw.
Bl.	176,	reg.	15,		*staat*:	oefend, *lees*: geoefend.
Bl.	210,	reg.	18,		*staat*:	bogonnen, *lees*: begonnen.
Bl.	235-239,				*staat*:	335-339, *lees*: 235-239.
Bl.	277,	reg.	4,		*staat*:	MITRHA, *lees*: MITHRA.
Bl.	285,	reg.	12,	v.o.	*staat*:	zie HAMER, *lees*: zie PUNTHAMER.

Deel III.

Bl.	24,	reg.	7,		*staat*:	MITZRAÏMETISCHE RITUS, *lees*: MITZRAÏMETISCH SYSTEMA.
Bl.	40,	reg.	3,		*staat*:	veste, *lees*: vestte.
Bl.	120,	reg.	12,	v.o.	*staat*:	Epytiesche, *lees*: Egyptiesche.
Bl.	129,	reg.	1,	v.o.	*staat*:	onmiddelijke, *lees*: onmiddellijke.

Bl.	152,	reg.	17,	v.o.	*staat*:	*Melselarij, lees: Metselarij.*
Bl.	164,	reg.	15,	v.o.	*staat*:	gelnkkig, *lees*: gelukkig.
Bl.	174,	reg.	17,	v.o.	*staat*:	gevleugd, *lees*: gevleugeld.
Bl.	216,	reg.	2,	v.o.	*staat*:	SCHRÖPFER, *lees*: SCHREPFER.
Bl.	227,	reg.	14,	v.o.	*staat*:	NOORTHOUGK, *lees*: NOORTHOUCK.
Bl.	239,	reg.	9,	v.o.	*staat*:	SYSTEMA, (KERKELIJK) *lees*: KERKELIJK SYSTEMA.
Bl.	245,	reg.	5,	v.o.	*staat*:	SCHÖPFER, *lees*: SCHRÖPFER
Bl.	296,	reg.	1,		*staat*:	VISCOUMT, *lees*: VISCOUNT.
Bl.	312,	reg.	18,		*staat*:	hoond, *lees*: hoont.

Register.

N.

O.

P.

R.

S.

T.

U.

V.

W.

Y.

Z.